عثمانلی تاریخی

محرری :

احمد راسم

ایکنجی جلد

صاحب وناشری :

اقبال کتبخانه‌سی صاحبی

حسین

استانبول

[illegible]س مطبعه‌سی — باب عالی قارشوسنده نومرو ۷۲

۱۳۲۸ — ۱۳۲۶

۱۸/ ۷

اون یدنجی باب

دردنجی سلطان مراد

— ۱ —

۱۰۳۲ سنه‌سنده تخته جلوس ایلدی . ۱۱ یاشنده ایدی .

وزیر اعظم کمانکش (علی پاشا) مقام صدارته کچر کچمز شیخ الاسلام ایله قاضیعسکرلری وعلما واعیانی طوپلایوب سلطان مصطفانك مجذوب اولدیغنی اورته‌یه قویدی . مضایقهٔ مالیه اولدیغی جهتله ویریله‌جك ایکی ملیون دوقه‌لق جلوس بخششی ایچون دخی عسکرك سخاوتنه قرار ویریلدی. سلطان مصطفایی داود پاشا سرایندن آلوب اسکی مسکننه کوتوردیلر. (سلطان مراد رابع)ی اجلاس ایتدیلر.

پادشاه هنوز چوجق اولدیغی ایچون ادارهٔ حکومت والده (ماه

---

۱٤۹ — فائده

زیارت خرقهٔ سعادت

• « امانات مبارکه » بحثنده خرقهٔ سعادتی سویله‌مش ایدك . کرك خرقهٔ سعادت وکرك سائر امانات شریفه استانبوله کتیرلدیکی زمان اولا « حرم همایون » ده حفظ ایدلدی . بعده سلطان سلیم اول کندیسی‌ده داخل اولدیغی حالده سلحدار، چوقدار، رکابدار، آناختار آغالریله پیشکیر آغاسی، باش‌چوقدار، سرکاتبی وسائر مابینجیلرله برابر قرق نفر کدکلی خدمه وبرقاچ نفرده ملازمدن عبارت اولملق اوزره اندرونده‌کی (خانهٔ خاصه) دینیلن دائره‌یی ایجاد ایلدی. بوهیئت

دردنجی سلطان مراد

پیکر) سلطان النه کچدی . جلوسك ایرتسی کونی قلیج قوشاندی [١] و بشنجی کونی سنت اولدی .

یکیچریلر و سپاهیلر جلوس بخششی آلمیهجقلرینی وعدایتدکلری حالده بر آی صکره ایسترز دیه قالقیشدیلر . خزینهده پاره یوق ایدی . درحال اندرونده بولنان آلتون اوانی سکه حالنه قونیلوب ویریلدی . صدر اعظم کمانکش علی پاشا (طمع

[١] بری حضرت پیغمبرك دیکری سلیم اولك اولمق اوزره ایکی قلیج قوشاندی. مصردهکی (غوری) خزینهسندن آلنان حضرت یوسف علیه‌السلامك دستارینیده باشنه کیدیرمشلردی .

•خرقهٔ سعادته مأمور ایدی. مراد رابع، سلیمك یاپدیردیغی خانهٔ خاصه‌یی ترك ایدرك خرقهٔ سعادت حجره‌سنك قارشیسنده دیکر برخانهٔ خاصه یاپدیردی . •

خرقهٔ سعادت زیارتی مراسمی :

وقتیله ذات شاهانه حاضر اولدیغی حالده رمضانك اون بشنجی کونی «کل صویی» مملو ایکی کاسه، آلتمش قدر یکی و تمیز سونکر ایکی میشین سفره اوزرینه وضع اولنور و بو سونکردن برقاچنی سلاحدار آغا کل صویی ایله ایصلادهرق پادشاهه تقدیم ایدر ایدی. پادشاهده بو سونکرلرله خرقهٔ شریفه شبکه‌سنی جلا

وارتشا و عدم خوف خدا) ایله مألوف اولوب شیخ الاسلام (یحیی افندی) برکون کندیسنه ترك رشوت حقنده نصیحتده بولنمش وبوصورتله پاشانك غرضنی قازانمش ایدی. (علی پاشا) مشارالیهی سلطان مراده: جلوسکزه رضاسی یوق‌ایدی دیه‌رك ویانه برسوری افترا دها قاته‌رق عزل ایتدیردی. (اسعد افندی) شیخ الاسلام اولدی.

بکر سؤ باشی — سلطان مصطفی هنوز تختده ایکن (بغداد)دن حوادث مهیجه کلدی. او زمان (بغداد) بکلر بکیسی (یوسف پاشا) ایدی. فقط (بغداد) ده بولنان اون ایکی بیك یرلی قولی ایله عزب عسکرینه (بکر) نامنده بر سؤ باشی قوماندان ایدی. بکر، بورادە مدت مدیده‌دن بری بولنوب نفوذ فوق‌العاده قازانمش‌ایدی. عسکرك چورباجیلریله کدکلیلرك اکثری کندی چراغی ایدی. شهرده دیکر (بکر آغا) نامنده وینه کندی چراقلرندن بری‌ایله آره‌سی بوزولمش و بوبکر آدملرینی وعائله‌سنی آلوب (عرجه) و (سماوات) طرفلرینه کیدوب کندی نامنه تحصیلاته باشلامش‌ایدی. بکر سؤباشی مرقومك

ایلر وبو صیره‌ده چوقدار ورکابدار آغالرله کدکلیلر، مابینجیلر، خاص اوطه‌لیلر دخی برر سونکر آله‌رق اللرینك یتدیکی قدر دیوارلری، قپولری، پنجره‌لری، دولاب وکتبخانه‌نك قناد وقپاقلرینی سیلرلر وبوسونکرلر بعده خانهٔ خاصه آغالرینه توزیع اولنوب تبرکاً حفظ اولنوردی. یوم مذکورده صباح نمازی حرقهٔ سعادت حجرهٔ مبارکه‌سنده جماعتله ادا اولنور. نمازدن‌صکره اوکله‌دن ایکی‌ساعت اول «خاص اوطه» لیلر خرقهٔ سعادتك کوموشدن معمول یالدیزلی بیوك صندوقه‌سنی کوموش سهپاسی اوزرندن آله‌رق شطرنج واری بربری اوزرینه موضوع صوم صیرمه یاصدیقلر اوزرینه قویارلر. صندوقه پاشاهك یاننده بولنان آلتون آناختار ایله آچیلیر. درونده بولنان آغیر ایپك یشیل قطیفه اوزرینه ینه صوم صیرمه وانجی ایشلمه‌لی اکلی شریدلی یدی عدد بوغچه‌نك شریدی چوزیلور.

کندی نامنه ویرکو آلدیغنی طوبنجه بش بیك کشی ایله اوزرینه کیتدی . بوآرالق بغداد ده بولنان عزبلر آغاسی یوزباشی (محمد آغا) (بکر سؤ باشی)یه عداوتی حسبیله اوغلی بلوك‌باشی (محمد)ی قتل‌ایتمك مقصدیله بایراق‌آچه‌رق سؤ باشینك خانه‌سنی محاصره‌ایتدی. فقط بکر زاده دها قورناز وخبردار طاورانه‌رق یوزباشی‌یی چویروب بوزدی. اودخی والی (یوسف پاشا) نك بولندیغی (ایچ قلعه) یه قاچوب التجا ایتدی . پاشا یوزباشی‌یی تکدیر و تعزیر ایلدی ایسه‌ده ایش ایشدن کچمش ایدی . سؤ باشی زاده پاشایی‌ده محاصره ایتدی . یوزباشی‌یی ایسته‌دی وباباسنه‌ده خبر کوندردی . بکر سؤ باشی خصمی اولان دیکر بکره غلبه‌ایتمش، عودت ایدییوردی. بوخبری آلنجه معیتنده‌کی عزبلردن بش یوزینی و معهود یوزباشینك اوغلنی قتل ایلدی . کمال سرعتله (بغداد) ه یتیشوب پاشایی محاصره ایله یوزباشی‌یی ایسته‌دی . پاشا : ملتجی برآدمی تسلیم ایتمك شان وزارته یاقیشماز دیه‌رك رد ایلدی . والحاصل (یوسف پاشا) جسور برذات اولمغله محاصره‌ده طیاندیغی کبی شهره کلن ذخائری دخی بر خیلی دفعه ضبط ایده‌رك

اوزرندن آچیلیر ایکی قنادلی خالص آلتوندن مصنوع چکمجه یعنی ایکنجی محفظه دخی ینه نزد شاهانه‌ده بولنان دیکر آلتون آناختار ایله آچیله‌رق خرقهٔ سعادتك یاقه‌سنده بولنان دوکه برکاسه ایچنه قونور ، بر پارچه ایصلادیلیر ایصلادیلماز درحال عنبرلی برآتشدانه کوستریله‌رك کاسه‌ده قالان صودن دستیلر طولوسی صولره طامله طامله دوکیلوب هدیه ایدیلیردی. بو صو « خرقهٔ شریف صوئی » نامیله معروف ایدی. (١٢٤٠) ده سلطان محمود ثانی بو عادتی لغو ایتمشدر .

زیارت دائما اوکله نمازندن صکره اجرا ایدیلیر . سلاحدار ، چوقدار ، رکابدار آغالرله دلبند، آناختار، پیشکیر آغالری و بتون خاص اوطه‌لیلر حضور همایونده بولندقلری حالده امام اول وامام ثانی، خاص اوطه امامی، خوش صدالی مؤذن وچاوش آغالر آیاقده متصل قرآن کریم اوقورلر و ابتدا ذات شاهانه ،

قحطدن قورتولدی . فقط اك صوكنده قورشونله اوریله‌رق ترك حیات ایلدی . یوز باشی ، پاشانك وفاتی اوزرینه بتون سرسم اوله‌رق سؤ باشیدن استیمان ایتدی . او دخی قبول ایلدی . یوز باشی او زمانلرده عفو و امان دیله‌مك دیمك اولان باشنه مقرمه قویوب یوزینی یره سوردی ایسه‌ده بكر وحشت جبلیه‌سی. ایجاباتندن اوله‌رق بیچاره‌یی اوغللریله برابر برقایغه باغلایوب اوزرینه نفط دوكدی . آتش ویره‌رك نهره صالیویردی. یوزباشی جایر جایر یانوب محو اولدی . بكر، (ایچ قلعه) یه كیره‌رك خزینه وجبخانه‌یی ضبطایتدی ویریلیردن والی طرفداری‌اولانلرله سائر اتباعنی قلیجدن كچیردی. ساخته برمنشور تنظیم‌ایده‌رك، كندی كندیسنه پاشالق‌ویره‌رك بغداد والیلكنك كندیسنه‌تفویض‌ایدلدیكنی اعلان‌ایتدی. استانبوله‌ده: (یوسف پاشا) بكا غدر ایتدی ، نتیجهٔ حال‌ده بویله اولدی دیه خبر كوندردی . (مره حسین پاشا) وزیر اعظم ایدی . سابق (دیاربكر) والیسی (سلیمان پاشا) یی (بغداد) ایالتیله یوللادی ایسه‌ده سؤباشی‌بكر،

بعده دارالسعاده آغاسی، سلحدار، چوقدار وسائر آغالرله كوشه باشیلر، باش‌قپو غلاملری، ماببنجیلر، مصاحب‌آغالر، خاص اوطه باشی، خزینه‌دار باشی، كیلارجی باشی، سرای آغاسی، سرای كتخداسی، خانهٔ خاصه آغالری زیارت ایدرلردی . قدیماً بوائناده صدراعظم ایله شیخ‌الاسلام طوپقپو سراینك اورته قپوسنه‌كله‌رك آتلرندن اینرلر، قاضیعسكرلر و سائر اركان دولت‌ایله برابر ایچری‌یه كیررلردی. اوراده بوستانجی‌باشی، میرآخور اول صدراعظمك، قپوجیلر كتخداسیله ایكنجی میرآخور شیخ‌الاسلامك قولتوقلرینه كیره‌رك باب‌السعاده‌نك اورته‌سنده‌كی دیوان یرینك حذاسنه كلدكلرنده باشلرنده سلیمی دستار وآرقه‌لرینه سراسر دیبالی‌قاشه‌قاپلی درت یكلی سمورکورکلر كیمش اولان باب السعاده آغاسیله خزینه دارباشی استقبال‌ایدرلر، بورادن دخی بوایكیسی صدراعظمك وباشلرنده مجوزه وصیرتلرنده فراجه‌لری اولدیغی‌حالده كیلارجی باشیله سرای‌آغاسی‌ده شیخ‌الاسلامك قولتوغنه‌

پاشایی قبول‌ایتمیوب یاری یولدن دوندردی. بونك اوزرینه (دیاربکر) والیسی (حافظ پاشا) بغداد اوزرینه سردار تعیین ایدلدی.

بو اثناده حدود شرقیه‌مز اوزرنده بولنان اون یدی سنجاق ایرانیلر النده بولنیوردی. (شاه عباس) بغدادی ضبط ایتمك املنی آچیقدن آچیغه اظهار ایتمش ایدی. (حافظ پاشا) نك مرعش، سیواس، موصل و کرکوك عسکریله اوزرینه یوریمسی ودیکر ایالات عسکریله عربانك مهاجمه‌سنی بکرك کوزینی ییلدیردیغی کبی بر ایکی محاربه‌ده دخی مغلوب اوله‌رق بغدادك شدتله محاصره‌ده قالمسی اوزرینه مرقوم، (شاه عباس) ه:

— اکر شاه، عثمانلیلری مغلوب ایدرسه (بغداد) ی کندیسنه تسلیمه حاضرم.

دیه خبر کوندردی. (شاه عباس) (قارچغای) خانی اوتوز بیك عسکرله شهربان طرفنه یوللامش ایدی. بناءً علیه سؤ باشی‌یه (حضر قولی) خانی و بر عجم دستاری یوللادی. بکر، طریق حیله‌یه

کیره‌رك آق آغالر قپوسی آره‌لغنك ایکی طرفنده احراملر سریلی سدیرلره اوطورورلردی. بونلرك مواصلتلری طویولنجه تشریفاتی افندی سلحدار، چوقدار، رکابدار، آغالرله دلبند وآناختار آغالرینی وسائره‌یی آله‌رق کلیر، بوراده اوکده باش وبونك آرقه‌سنده ایکنجی چوقدار ایله یدی نفر مزین روبا کیمش چاقرصالان آغالر یوریدکلری حالده صدراعظمك صاغ قولتوغنه سلحدار وصول قولتوغنه چوقدار آغالر وشیخ‌الاسلامك قولتوقلرینه رکابدار آغا ایله دلبند آغاسی وقاضیعسکرلرله نقیب الاشرافك قولتوقلرینه‌ده خاص اوطه‌لیلر کیروب بوحال ایله «شادروان» قپوسندن بالدخول یره سریلمش اولان آل چوقه اوزرندن یورییه‌رك خرقهٔ شریف حجره‌سنه کیدرلردی. ذات‌شاهانه صندوقهٔ مقدسه‌نك یاننده، صدر اعظم صاغنده، دارالسعاده آغاسی صولنده طوردقلری حالده زیارت ایفا اولنوردی.

صاپه‌رق (حافظ پاشا) يه‌ده خبر كوندردی . (بغداد) واليلكی كنديسنه ويرلمك اوزره عصياندن وازكچه‌جكنی والا (شاه عباس) ه تسليم ايده‌جكنی بيلديردی . حتی جمعه كونی شاه نامنه سكه باصيله‌جغنی اعلان ايتدی . فی‌الواقع (صوفی خان) فرقه‌سيله كليوردی . (حافظ پاشا) برمجلس عقد ايده‌رك (بغداد) واليلكنك بكره توجيهنی قرارلاشديردی . بو اثناده سلطان مراد رابع جلوس ايتمش ايدی . بكر، بغداد واليلكنی طوتيجه شاه عباسه خبر كوندرديكنه پشيمان اولدی. صوفی خانه عزت واكرام ايدوب الك صوكنده :

— ايرانلولر كنديسنی قورتاردقلری كبی اوده ايرانيلره ايلك فرصتده عين خدمتی ايفا ايده‌جكنی سويليه‌رك بغدادك آناختارلرينی بكله‌ين خانی شاشيرتدی . خان وقوع حالی شاهه بيلديرمك اوزره كيتديكنده شاهك يوللاديغی دستاری بغدادده قالان اوج يوز ايران عسكری اوكنده چيكنه‌يوب كنديلرينی‌ده بغداد قلعه‌سندن باش آشاغی‌يه آصدی . فقط (حافظ پاشا) نك عودتی اوزرينه (قارچغای) خان بغداد قلعه‌سی اوكنده كوروندی . پاشا ذاتاً (آبازه پاشا) نك تأديبنه مأمور اولمشيدی . بكر سؤ باشينك استمدادنامه‌سنی آلنجه كردستان

خرقهٔ سعادت زيارتنك مطلقا رمضان شريفك اون بشنده وقوعی معتاد دكلدر. بورا قپولرينك اورتولريله پوشيده‌لری‌اوزمان صوغوق چشمه قپوسندن چيقيليرايكن (آلای‌قصری)نك يعنی اسكی‌تلغرافخانه بناسنك‌قارشيسنده كائن ترزيلر بناسنده اعمال اولنور . وآلتون كوموش شمعدانلرك تطهيريله (حلواخانه) اوجاغنده ياپيلان بال مومنك وضع و ركزی (موم قغوشی) ناميله اندرونده موجود قغوش شاكردانی معرفتيله اجرا ايديلير ، حصيرلری ، شمدی اودون انباری ديديكمز طرفده (حصير اوجاغی) معرفتيله ياپيليردی. خرقهٔ سعادت دائره‌سنك قانونی ، ياوز سلطان سليم طرفندن وضع ايدلمشدر .

بکار بکی (سلیمان پاشا) یی عسکریله یوللادی ایسه‌ده یولده (قارچغای) خان کندیسنه مصالحه تکلیف وبوصورتله پاشایی اغفال ایده‌رك باصوب عسکریله برابر قتل واعدام ایلدی .

(قارچغان خان) ایله دیکرلری (بغداد) ی محاصره ایله (بکرسو باشی) یه تسلیم اولمسی حقنده خبر کوندردکلرنده (بکر) :

— بن سزدن یاردیم ایسته‌دم ، سزده قومشولغکزی یاپدیکز ، الله راضی اولسون . فقط تهی کیتمه‌مکلکز ایچون سزه اون قطار دوه و اون بیك غروش خرج راه کوندرییورم ، معذور کورك ودونوب کیدك . یوقسه بغدادی سزه دکل اون شاه کلسه ینه ویره‌مم . دیمش ایدی . بوخبر شاهه ایصال ایدیلوب اودخی عسکریله کلدی .

کرك (حافظ پاشا) نك وکرك (بکر سؤ باشی) نك استانبوله یوللادقلری امداد عریضه‌لرینی صدر اعظم کمانکش (علی پاشا) نظر اعتباره آلمادی . اوچ آی امتداد ایدن محاصره اثناسنده اهالی قحطدن صوك درجه‌ده بیزار اوله‌رق اکثریسی ایرانلی طرفنه کچدی . بونلر میاننده بولنان سؤباشی (درویش) وبلوك باشی (رحمن)

---

١٥٠ — فائده

طیاق — حبس — قتل

طیاق ، بدایت انسانیتدن بری الك زیاده رواج بولمش جزالردندر . حتی مشروطیتك ایلك یاپدیغی قانونلردن «سرسری نظامنامه» سنده‌بیله ابقا ایدلمشدر . فقط بزم بوراده بحث ایده‌جکمز تاریخ عثمانیده مقید اولان طیاقلردر .

١٧٠٥ تاریخنه کوز کزدیره‌جك اولورسه‌ق (آوجی سلطان محمد) ك ، (یانبولی) ده آولانورکن سرای کتخداسنه غضب ایده‌رك بیك دکنك اورلمسنی

دخی قلعه‌نك ضرورت ومضایقه‌سنی خبر ویررلردی . شاه بوایکی حریف واسطه‌سیله بکرك اوغلی (محمد)ی قاندیردی. بغداد والیلکنی وعدایده‌رك برصباح محمده بغدادك قپولرینی آچدیردی، عساکرایرانیه سوره چیقه‌رق نقاره‌لرینی ، کره‌نایلرینی چالمغه باشلادیلر. شاه اعلان عفو ایده‌رك عسکر واهالیدن کیمسه‌نك رنجیده اولمیه‌جغنی منادیلرله بیلدیردی (١٠٣٣) .

بکر ، برادری دفتردار (عمر) ایله بردلیکه کیزلنمشیدی. طوتولدیلر. حضور شاهده اوغلی (محمد) ایله مرافعه‌ایدلدی. شاه، بکره :

— نیچون بویله یامان ایش ایلدك . بکر :

— بن یامان ایش ایله‌مدم. (اوغلی کوستره‌رك) بوولدزنا ایلدی دینجه اوغلی محمد :

— سن بغدادی ویرمکی تعهد ایلدك . سوزکده طورمادك . بن سنك عهدیکی یرینه کتیردم . شیمدی اموالکی ویرده جانکی قورتار ، جواب ابلیسانه‌سنده بولندی. بکر حبس ایدلدی . اهالینك و عسکرك سلاحی طوپلانوب تحریر نفوس اجرا قلندقدن صکره

امر ایلدیکنی کوریرسکز . کذلك ١٠٨٢ تاریخنده اندرون همایون آغالرینك بیندکلری صندالردن برینك کورك چکن اسیرلری قراکلق برکیجه‌ده فرار ایتمشلردی. کیفیت سلطان محمد رابعك مسموعی اولنجه بوستانجی باشی‌یه ـ عدم دقتنه بناءً ـ بش یوز دکنك اورلسنی امر ایله‌مشدر. ١٠٨٦ یعنی ینه دورمحمد رابعده قپودان دریا مصاحب مصطفی پاشا (ساقیز) آطه‌سنك آرقه طرفنده مشهور وندیکلی قورصان (پاولو) نك قالیوننه تصادف ایتدی. هوا یك روزکارلی اولدیغندن امرادن کیمسه تعقیبنه جسارت ایده‌مه‌دی . (ماچاماما) دینکله معروف علی پاشا زاده عبدالقادر پاشا ایله (دیو سلیمان پاشا) قوغالادیلر. قپودان پاشا چکدیری بکلرینه‌ده امرویردیسه‌ده کیتمدیلر. قورصان‌ده قورتولوب‌قاچدی. پاشا (ترفیل) لیمانده بونلرك جمله‌سنی (باشتارده)یه چاغیردی. قباحتلی بیلدیکی امرایه

اموال موجوده ثبت دفتر اولندی . اصحابی حبســه آتیلدی . یدنجی کون شهرك قپولری قپانوب سنّیلره یدی کون یدی کیجه اشکنجه ایدیلەرك اکثریسی مقتول اولدی . بغداد قاضیسی (نوری افندی) ایله جامع کبیر خطیبی (محمد افندی) حضرت عمر وعثمانه سب ایتمیوب شاهك یوزینه قارشی شتم ایتدکلری ایچون آغیزلرندن چکەلری آلتنه بر ایپ کچیریلەرك خرما آغاجنه صلب و: علی‌یی سون برر قورشون آتسون دینکله قتل ایدلدیلر . بکری دخی بردمیر قفس ایچنه قویوب یدی کون یدی کیجه اویوتمادیلر . سویلدوب اموالی ضبط ایتدیلر . صــکره برمیدانه آتش یاقوب بکری یاغی آقینجەیه قدر یاقدیلر . اوغلی محمد، شاه عباس ایله برابر باباسنك کباب اولدیغنی تماشا ایدەرك شراب ایچدی. بعده بکری برقایغه قویوب کندیسنك یوزباشی (محمد)ه یاپدیغی کبی نفط سوردیلر ، طوتوشدیروب صــالیویردیلر . شــاه (بغداد)ده ایشنی بیتیردکدن صکره: باباسنه خیری اولمیانك بکا نه خیری اولور دیه بکرك اوغلی‌ده خراسانه سوردی. (امام اعظم) وشیخ (عبد القادر کیلانی) وسائر اهل سنت اماملرینك قبرلرینی تخریب و کموش

یوزدن بش یوزه قدر دکنك اورلمسی امر ایتدی. بونلر قباحتك (ماریول مصطفی) پاشازاده حسن بك‌ده اولدیغنی اعتراف ایتدیلر . مصطفی پاشــاده حسن کك ، باشتاردەنك جوندەسنه آصیلمسنی فرمان ایلدی . فقط عبدالقادر پاشا یالواروب آنك اوزرینه « بك دکنك » اورلمسنه قرار ویردی .

قدیم (عسس) لرکه یکیچری دورلرنده کیجه‌لین قول کزن ضابطان ایدیلر. بونلرله عسس باشی ، صوباشی اللرینه دوشنلرك ، (قوللق) دینیلن ضابطهٔ بلدیه قفوشلرینه طیقیلانلرك طیاقسز قورتولمادقلری محققدر . صوباشی نفراتی اللرندەکی ایری صــوپالرله موقوفینی دوکرلردی . حتی قوللقلرده مختلف چاپلرده صــوپالر ، فلقەلر وار ایدی . معلوم اولدیغی اوزره یکیچری آغالرینك آرقه‌سی صیره برده (فلقه‌جی) کزردی . تاریخلرمزك ویردیکی معلوماته کوره :

قندیل وچیویلریله قپو و نردبانلرینی وسائر مزیناتی غصب ایتدی. بغداده (صاری خان) نامنده برینی والی نصب ایدەرك (قارچغای) خانیده (ماردین) طرفلرینه یغمایه کوندردی. رفته رفته ایلریلیەرك (موصل) ی (کرکوك) یده آلدی. فقط (حافظ پاشا) کلس امر اوزرینه (دیاربکر) عسکریله یورییوردی. کوچك (احمد) نامنده (ماردین) وویودەسی اولان ذات (موصل) ی بکرار ضبط ایلدی.

شیخ الاسلام (اسعد افندی)، صدراعظم کمانکش علی پاشانك رشوت و ظلمی و بغدادك ایرانیلر طرفندن ضبطی حقنده پادشاهه معروضات مهمەده بولنمقله پاشا اعدام اولندی. برینه چرکس (محمد پاشا) وزیر اعظم اولدی. کوریلیورکه شو زمانده یکدیکرینی قتل ایتدیرمك موداسی بك زیاده ایلری یه وارمشدر. کیم پادشاهك عقلنی چلرسه خصنی اولدورتیور ایدی. حتی صدراعظم مقتول (علی پاشا) بودین بکلر بکی (پیر محمد پاشا) یی حضوره دعوتله نردباندن چیقارکن کوکسنه مشته اورەرق آشاغی یووارلامش و بوستانجیلره آلك شونی حقندن کلك دییەرك بوغازلاتمشدر.

وقتیله (دیوان همایون) ده صدراعظمك امریله برکیمسه ضرب ایدلمك لازم کلسه (درکاه عالی قپوجیلری)، دیکر یرلرده (محضر بولداشلری) دوکرلردی. فقط سپاه، یکیچری، جبەجی، طوپجیدن برینی ضرب ایتمك لازم کلسه کندی اوطەلرنده ضابطلری معرفتیله اجرا اولنوردی.

بودرت طائفەدن وساداتدن ماعداسی ایچون صدراعظم ایسترسه کندی دیوانخانەسنده محضر بولداشلرینه دوکدیرر ایسترسه باشقه یره کوندرردی. برات وجهات اهلندن اولانلری بازارده بر جرمله یاقەلایجه کندی سراینه یوللار، اوراده ضرب ایتدیرردی. بقال، اتمکجی وسائر رعایایی ایسه چارشوده یاتیروب دوکردی.

یکیچریلرده ضرب امرینی چورباجی ویریر، اوطه باشی اجرا ایتدیرردی.

ایشته دولت، شو زمانده بو وحشت ایچنده، بو وحشی، جنوار اللر الندہ بولنیور ، اون ایکی یاشنده بر پادشاه برسنه ایچنده ایکی وزیر قتل ایدییوردی . حداثت سننده اوزمانلرجه قتل امرینه علم اولان (فرمان قضا جریان) اعطاسنه آلیشان بر حکمدارك بلوغ ورشدنده نه جانلر یاقه‌جغنی تخمین ایتمك پك کوچ دکلدر ظن ایده‌رم .

(آبازه پاشا)، سلطان عثمانك قاتلی دعوا بهانه‌سیله اویاندیردیغی اختلالی بیوده‌بیوده قرق بیك قدر عسکرله (سیواس) ده بولنان یکیچریلرك، طوپجی و جبه‌جی‌لرك جمله‌سنی کسمش و استانبوله یوریمك اوزره (توقاد) ه قدر کلمش ایدی. صدر اعظم چرکس (محمد پاشا) اردو ایله (قیصریه) ده قارشوسنه چیقه‌رق آبازه‌یی منهزم و ارضرومه قدر تعقیب ایتمش ایسه‌ده دها زیاده قان دوکولمه‌مك ایچون (ارضروم) والیلکنی ابقاءً ینه (آبازه پاشا) یه ویرمشدر . آبازه‌نك سیواسده یاپدیغی مظالمدن بری : اورا یکیچریلرندن (قرقق مصلی) (حسن چلبی) و (محمود)ناملرنده‌کی اوچ ییکیتی حضورینه کتیرتمش ، بونلری شهادت عثمانك یوم وقوعنده بولنمق ایله اتهام ایده‌رك اوچنی‌ده

جزا میدانده اوله‌جق ایسه آقشام نمازندن صکره متهم محل مخصوصه کتیریله‌رك (عشق اوله یولداشم) تعبیریله قاری اوستنه یاتیریلیر. اسکی یکیچریلردن ایکی نفر باش وآیاقلرینه اوطورر ، اورته‌نك وکیل خرجی یاتمش بر شمعدان ایله کلیر ، اویناق یرلرینه اورمقسزین قیچنه ضرب ایدردی. عدد ضرب قرق ، سکسان ، وحق یوز ، ایکی یوز والخ اولوردی. طیاق یین آیاغه قالقنجه اوجاق ضابطانه قارشی ایکی الی کوکسنه مربوط اولدیغی حالده وضع بکتاشیان اوزره نیاز ایدردی .

بر روایته کوره جزای ضرب (سقا) باشی طرفندن چورباجی‌یه ویریلن سقا قامچیسی ایله اجرا اولنوردی . بو قامچی بش اون صاپ میشین اولوب بهرینك اوجنده بر قورشون وار ایدی .

دوەلر اوزرنده چارمیخه کرمش واوموزلرنده آچیلان یاره دلیکلرینه بال مومی کچیروب :

— پادشاهلرینه قییان خائنلرك حالی بودر ، دیه زواللیلری یانه یاقیله تشهیر ایتدکدن صکره اولەجکلرینه یقین حسنی صلب محمودی لوندلره پارچه پارچه و مصلی‌نك‌ده بوینی اخذ ایتدیرمشدر . آبازه کندیسنه التحاق ایدن (مرعش) بکلربکی (قلاون یوسف‌پاشا)یی قورقوسندن قتل ایتمش ایسەده (سیواس) والیسی (طیار پاشا) حیله ایله قورتولەرق (قیصریه) محاربەسنده وزیر اعظم اردوسی طرفنه کچوب آبازەنك انهزامنه سبب اولمشدر .

(١٠٣٣) وقایعی ایچنده مهم‌اولانلردن بری‌ده فرانسه قرالی اون اوچنجی (لوئی)نك دولت علیه تابعیتنده بولنان (جزایر) حکومتی ایله عقد معاهده‌ایلەمسیدر. بووقعه دلالتیله آکلاشیلیورکه دولت، (تونس) و(طرابلس‌غرب) ایالتلرینك قورصانلغنی منع ایدەمیوردی. حال‌بوکه بویله برمعاهده عقدی جزایرك تابعیتنی اخلال‌ایدییوردی. ینه بوسنه ظرفنده فرانسه، انکلتره وفلمنك دولتلریله تجدید معاهده ایدلدی .

طیاق یقین زمانه قدر متعامل‌ایدی. (١٢٤٥) ده برمثالی واردر. عزبلر محلەسی دلیقانلیلری حلوا صحبتی یاپمشلر، ساز چالدیرمشلر . اثنای ذوقده برقول عسکر کلەرك اوی باصمش. جملەسنی اسکی باب سرعسکری‌یه کوتورەرك محبسه طیقمش. (خسرو پاشا) نامنده سرعسکراولان ذات محله اختیارلرندن ایکی کشی‌یی جلب ایتمش. کوشکك پنجرەسندن :

— محلەکزده بویله فناقلر اولیورده نەدن منع ایتمیورسکز ؟ دیمش . آنلرده :

— بز چارسودن کیج کلدکده خبرمز یوق‌ایدی. هم حلوا صحبتی هرمحلەده اوتەدن بری عادت اولمشدر. دیه جواب ویرمشلر. سرعسکر قیرمش .

عصیان محمد کرای — بو وقعه دخی سنهٔ مذکوره محصولیدر.
محمد کرای صدر اسبق (نصوح پاشا) زماننده حیله ایله استانبوله کتیریلوب (وفا)ده برقوناقده اسکان ایدلمش وسلطان احمد اولك ادرنه‌یه کیتدیکندن رکابده بولنمش ایدی. پادشاه اثنای شکارده برجیلان قوغالارکن محمد کرای برطرفدن چیقه‌رق براوق ایله حیوانی اولدورمش. خانك بو حرکتی پادشاهك کوجنه کیتدیکی کبی مقربلردن بعضلری ده:
— الله اسیرکدی افندم، یا آتدیغی اوق وجود کزه اصابت ایده ایدی، العیاذبالله نیجه اولوردی کبی القاآتده بولندقلرندن محمد کرایی استانبوله اعزام ویدی قلعه‌یه حبس ایله‌دی. محمد کرایك قرداشی (شاهین کرای) ده برادرینك محبوسیتی ایشیدنجه شاه عجمه التجا ایتمش ایدی. محمد کرای سلطان مصطفانك جلوسنده محبسدن قاچدی ایسه‌ده طوتولدی. (ردوس) ه سورولدی. فقط قوجه خلیل پاشانك ایران سفرنده (قارچغای) خان غالب کله‌رك پك چوق تاتار تلف اولمش ایدی. تاتارلر بونی (جانبك) کرایك شئامتنه ویره‌رك محمد کرایی ایستمکه باشلادیلر. (مره حسین پاشا) دخی بوبابده چالیشه‌رق

— آلك شونلری آشاغی! دیه امر ویره‌رك طبالرینه ایکیشر یوز دکنك اوردیرمشدر.
ایکنجی سلطان حمید دورنده دخی صوپانك، قامچینك، اشکنجه‌نك، توقاتك انواعی وار ایدی. امتیازلی خفیه‌لر سوقاقلرده ایشلرینه کله‌ین آدملری برر بهانه ایله دوکرلردی. طیاق، اوستوریه، جوب، اوجی قورشونلو باستون ایله ضرب عادتا موده اولمش ایدی. زمان استبدادك قانلی قاتل عسس باشیسی اولان مقتول (فهیم) پاشانك النده کزدیردیکی قورشونلو (لوبود) بروسه‌مکتب اعدادی موزه‌سنده طورمقده‌در. معهود بشکطاش محافظی (حسن پاشا) (علی سعاوی) مرحومی قتل ایتدیکی صوپایه (مهدی) نامنی ویرمش ایدی وبشکطاشده‌کی قره‌غول‌خانه‌نك برطرفنده صاقلاردی.

مومی‌الیهی الك صکره خان نصب ایتدیردی . بعده (شاهین کرای)ده عودت ایده‌رك قالغای اولمش‌ایدی. بوایکی قرداش‌بر بریله اویوشدقدن صکره کندیلرینه مخالف اولان میرزالری قتل وجور وظلم ایتمکه، دولت طرفندن ویریلن اوامر وخدماتی اصغا وایفا ایتمامکه‌باشلادیلر.

سلطان عثمانك شهادتنی انتاج ایدن شورش اوزرینه هرطرفده اشقیا تورەینجه (شاهین کرای) لك اغواسیله (محمد کرای) دخی عصیان ایتدی . (نعیما) دییورکه : (مرشد هیئتنده برمسید (شاهین کرای)ه دیرایمش‌که اسمی طیور اسامیسندن برکمسه عالمه پادشاه اولوب حکم ایتسه کرکدر) . خانك اسمی قوش اسامیسندن اولمغله هوالاندقجه هوالانمش و عسکر طوپلایەرق (ادرنه) یی ضبط و غلبه ممکن اولورسه بتون ممالك عثمانیه‌یی یغما ایتمکه ، اوله‌مدیغی تقدیرده ایسه یغما ایده‌بیلدکلری محللری ایدوب عجمه التجا ایله‌مکه قرار ویرمش . بوخبر آلنیر آلنماز (ردوس) ده بولنان خان سابق (جانبك کرای) تکرار خانلغه نصب اولنەرق حسن پاشا سردارلغی و ابراهیم پاشا

بزده قدیماً (عقوبات) نامنه قازیغه اورمق، ایپله بوغمق، آصمق، ساطور وسائر آلت قاطعه ایله کلّه اوچورمق جاری ایدی . کسیلن کلّه‌لر رؤسادن ایسه بر طباق ایچنه قونوب سرایك دمیر قپو دینیلن محلنه قونور ، عادی کلّه ایسه میدانه آتیلی ویریردی . طشره‌ده کسیلنلرك کلّه‌لری قیل طوربه‌لر ایچنده ویاخود بالمومی وسائره ایله صیوانەرق کتیریلیردی . یکیچریلرده صلب واعدام خفیاً اجرا اولنوردی. بونك ایچون اولا متهمك اسمی دفتردن حك اولنور ، بعده آغا قپوسندن برنوبتجی‌یه ترفیقاً یمش اسکله‌سنده واقع (چار طاق) تعبیر اولنان قوللقده‌کی چورباجی‌یه تسلیم واورادن‌ده روم‌ایلی حصارینه اعزام‌ایدیله‌رك حصار محافظلری معرفتیله کیجه اتلاف اولنەرق نعشی کیمسه کورمه‌مك ایچون برکولله‌یه باغلانوب دکزه آتیلیر ، عین زمانده قتلك اجرا ایدلدیکی برطوپ ایله اوجاغه بیلدیریلیردی . ١٣٦ نومرولی (اون برنجی عصرده اصناف) نامنده‌کی فائده‌ده جلادك شکلی، آلاتی وادواتی یازیلیدر .

قفادارلنی و درت قادیرغه ایله (کفه) یه اعزام قیلنـدی . قپودان دریا (رجب پاشا) دخی دونانما ایله مأمور اولدی . محمد و شـاهین کرایلرك ویریلن نصیحتلری دیکلهمه‌ملری اوزرینه ایکی آی قدر محاربه ایدیلوب الك صکره محمدکرای یوزبیك نوغای وبرمقدار قزاق تفنك اندازیله هجوم ایده‌رك عسـاکری مغلوب ایتدیلر . اون یدی طوپ وقپودان پاشا خزینه‌سنی آلدیلر . حسن پاشـا ، ابراهیم پاشـا مقتول دوشـدیلر . قورتولانلر کمیلره بیندیلر . فقط (کفه) ده‌کی عثمانلی تبعه‌سـنك‌ده اوچ کونه قدر کیتملری اعلان ایدلدیکندن مسئله‌نك رنکی دکیشدی. بزم طرفدن مأمور مخصوص کوندریله‌رك آلنان طوپلرله اسـیرلرك اعاده‌سی و محمد کرایك خانلقده و شـاهین کرایك قالغایلقده ابقاسی خصوصـنه قرار ویریله‌رك قپودان پاشـا عودت ایتدی . فقط (محمد کرای) دهـا زیاده یوز بوله‌رق سلستره

محبسلر سرایده قپو آره‌سی دینیلن محل‌ایله یدی قله، زندان قپوسی محبسلری وترسانه‌نك طاش کمیلری دیدکلری سفینه‌لر ایله یکیچری اورته‌لرنده مطبخ‌ایدی.

رجم دخی واقع اولمشدر. رجم طاشلامق دیمکدرکه شرعاً زانی ایله زانیه‌یه مخصوصدر . (١٠٩١) تاریخنده آقسرایده سـاکن خفاف عبدالله چلبی نامنده برینك قاریسی بر یهودی ایله زنا ایندیکی شاهدلر طرفندن اثبات ایدلمکله روم ایلی قاضیعسکری (بیاض زاده احمد) افندی نامنده بری ایکیسنك‌ده رجمنه فتوا ویرمش وصرقومان سلطان احمد جامعی قارشیسنده پیلان شکلنده‌کی دیکیلی‌طاش یانده قازیلان چوقوره بللرینه قدر صوقولوب آتیلان طاشـلرله اولدیرلمشدر . آوجی سلطان محمد، بو وقعه‌یی نادراتدن اولدیغی جهتله فضلی پاشـا سراینه قدر کله‌رك سیر ایتمشدر .

١١٠١ وقایعنده دخی (قومانوه) پالانقه‌سـنده اله کچیریلن (قاربوز) نام شقی (اسکوب) کوپریسی اوزرنده قازیغه اورولمشدر . اسکی صدر اعظملر چار- شوده اکسیك اتمك صاتان اتمکجیلری قولاقلرندن میخلارلردی .

والیسی (قانتمر) پاشانك قریمده بولنان خانه‌نی محو وپریشان ایتدی . وحامل زوجه‌سنی شیشه کچیروب بریان ایتمك درجه‌سنده شناعتلر ایله‌ده قناعت ایتمیه‌رك مدهش بر اردو ایله روم ایلی‌یه یوریدی . طونه طرفلرنده (آق کرمان ، کیلی ، اسماعیل ، برکوکی) کبی شهرلری یغما ایده‌رك (ادرنه) یه طوغری ایلریله‌مك سوداسنده بولندی ایسه‌ده (قانتمر) پاشا استانبولده پادشاهدن اذن آله‌رق اوتوز بیك تاتار ایله یوریدی . (دوبریچه) ده شاهین کرایی فنا حالده مغلوب ایده‌رك پك چوق تاتار قیردی . شاهین کرای کندیسنی بر قایغه آته‌رق کوج حال ایله قورتولدی .

دونانما (کفه) ده ایکن (تن) صویی قازاقلری قره‌دکزی خالی بوله‌رق یوزاللی شایقه ایله بوغازایچنده بیوك دره ، ینی کوی واستنیه طرفلرینی یغما ایدوب صاووشمشلردر (۱۰۳۳) .

۱۵۱ — فائده

دوکونلر — اویونلر

بزده دوکونلر ایله اویونلر بربرندن آیریلماز . دوکون دنیلدیمی اویونده برابر دیمکدر . (فتح قسطنطینیه) دن اول سلطان مراد ثانینك ، بایزیدك ، چلبی محمدك دوکونلر یاپدیغی معلومدر . فقط بو دوکونلر فتحدن صکره دها زیاده وسعت پیدا ایتمشدر . فاتح ، شهزاده‌لرینی ختان ایتدیردیکنده «کمانکش» لرك اوق ایله « نعل » و « پولاد آیینه » دلمك هنرلری کوستردکلری ، تیراندازلرك قوشارکن اوزون صیریقلره دیزیلی « نقره » و « طلامشربه » لری نشانلایوب اصابت ایتدیردکلری (صولاق زاده) تاریخنده یازیلیدر . اون برنجی عصرك صوکلرنده ، (۱۰۸٦) تاریخنده (ادرنه) ده سلطان محمد رابعك ترتیب ایتدیکی «سورختان» یعنی سنت دوکونی سزه اوزمانده‌کی اکلنجه‌لرمزله مصارف حقنده

ایران سفری — آبازه پاشایی مجبور فرار ایدن صدر اعظم چرکس محمد پاشا (توقات) مشتاسنده وفات ایتدی. مهر صدارت حافظ پاشایه ویریلدی. ذاتاً ایرانه سفر مقرر اولمغله قرمان بکلر بکی حسن پاشا (کرکوك) جوارنده (آلتون کوپری) ده اون بیك قدر ایران عسکرینی بوزدی. (کرکوك) آلندی. دیکر طرفدن ایرانیلرك کرجستانده حیله وظلملری زیاده لشمکله (زکم) حاکمی (طهمورث) خان علیهلرینه قیام ایتمش ایدی. بودفعه دخی (کارتیل) حاکمی وسائر حاکملر برلشهرك کرجستانی ضبطه کلن معهود (قارچغای) ی طار بر بوغازده صیقیشدیرەرق (کارتیل) حاکمی (قارچغای) ایله اوغلی قتل ایلەمکله ایرانیلر عظیم انهزامه اوغرادیلر و اوتوز بیك عسکردن آنجق اوچ بیکی قورتوله بیلدیلر. کرجی بکی (ماغراو) خان صدر اعظمه یدی

برفکر مخصوص ویرەبیلیر. بونلرك تفصیلاتنه ایجه دقت ایتملیدر. زیرا اون برنجی عصرده نصل اکلندیکمزی کوسترن بو تفصیلات بر آزده نصل پاشادیغمزی بیلدیریر:

سورختانك تدارکاتنه، ترتیباتنه برقاچ آی اول باشلاندی. مکمل اولمسی حقنده الدن کلن غیرت دریغ ایدلمدی.

۱۰۸۱ سنەسی ربیع الاولنك برنجی کونی دوکونه ابتدار اولنەرق «سرای میدانی دینیلن محل فندیلر، مشعلەلرله دونادلدی. اوتاقلر، چرکەلر، چادرلر قورولدی. اوکون صدر اعظم ایله وزیرلر دعوت ایدلدی. بونلر طبق بایرام تبریکلرنده یاپدقلری کبی اتك اوپدیلر. چرکەلرده ضیافته اوطوردیلر. کونده مطبخ عامرەدن ایکی کره یمك ویریلیور، پادشاه تماشادن قالقمدقجه آنلرده قالقمیور- لردی. او زمانك اصطلاحنجه (لعبت باز) و (صنعت باز) دینیلن اویونجیلری «سایبانلی صفەلر» ه اوطورەرق تماشا ایتدیلر. بو زمانلرده (لعبیات) نامنه

بیك کلە یوللایوب دولتك کرجستانە عسکرلە معاونت ایلەمسنی طلب ایتمش ایسەدە لایق وجهلە اهمیت ویرلمدی .

بو آرالق (قرەسی) طرفلرندە (حنت‌اوغلی)نامیلە برشقی تورەمکلە دیشلنك حسین‌پاشا تأدیبنە مأمور اولەرق مرقومی(مغنیسا) صحراسندە جهنمە یوللادی . پاشا ، جنتك الەکچیردیکی اتباعنی‌دە قازیقە اورمق صورتیلە اثر شدت کوستردی .

(بغداد) طرفندن کلن خبرلردە عساکر ایرانیەنك حضرت علی رضی‌اللەعنهك مرارینی زیارتە کیتدکلری بیلدیرلمش‌اولملە سردارا کرم حافظ احمدپاشا درت‌قطعە طوپ واوربش یکرمی‌بیك‌عسکرلەکیدەرك بغدادی محـاصرە ایتدی . دیکر طرفدن (شاە عباس) دخی عراق عجمدن بغدادە طوغری یوریەرك (شهربان) اوزرینە کلدی. (زینل خان) قوماندا سیلە سوق‌ایتدیکی اون‌بیك عسکر (شط) نهرندن‌اردویە کلن ذخیرە کلکلرینی ضبط و آت اوغلانی و ذخیرەجی قسمندن اوچ بیك کشی‌یی (شهربان) طرفندە قتل ایلدی . اردودە حافظ پاشـا

موجود اولان طاقلر؛ خوانندە ، مطرب ، مقلد، رقاص ، خیال ، قوقلە ، حقە ، جانباز، زورباز، کوزەباز، خیال‌باز، سبنی‌باز ، کاسەباز ، پرندە، شیشە ، قدح ، یومورطە، کاغد، کوللە، یووارلاق، آیینە، چرخ ، قلیج، مایمون، کوبك، آیی اشك، ییلان بازلقلردن عبارت کبی کورینیور .

٢ کون — علما دعوت ایدلدی . دیوانخانە چرکەلرندە طعام ایدلدکدن صکرە حضوردە مجلس قورولدی. شیخ الاسلام علی افندی فن تفسیردن‌مناسب بر آیت کریمەنك معناسنی ویردی . اوکیجە قول قول چنکیلر اوینادی. باروتدن ترتیب اولنمش کمیلر، قولەلر طوتوشدیرلدی . آیولر، کوپکلر، اشکلر، فشنك باغلانوب آتش ویرلدی. بونلر قورقولرندن اهالینك اوزرینە هجوم ایتمکلە عظیم بر (های وهوی) قوپدی .

٣ کون — سادات وشیخلر دعوت ایدلدی . سائر اویونلردن ماعدا بر

ریاستنده عقد ایدیلن مجلسده شاهه مقابله‌یه قرار ویریلدی. فی‌الواقع شاه عباس اردوسیله کله‌رك (دیاله) صویی اوزرینه قوندی. (مراد) پاشا قوماندا‌سیله شاهك (زینل خان) قولی اوزرینه یوللانان عسکر بوزولدی. برقاچ کون صکره شاه عباس هجوم اماره‌لری کوستردی. فقط اوچنجی محاربه‌ده طرفیندن پك چوق تلفات وقوعه کله‌رك اون بش کون صکره شاهدن صلح ایچون خبر کلدی . طرفین مأمورلری صدر اعظمك اردوکاهنده عقد مجلس ایتدیلر . حضرت علی رضی الله عنهك مزاری ایله نهرك صول طرفنده‌کی یرلرك ایرانه و بغدادك عثمانلیلره ترکی خصوصنه جواب رد ویریلدی . فقط مصالحه امیدلری زیاده‌لشمش ایکن عسکر ییه‌جك یوق ، محاربه ایده‌جك مهمات یوق دیه قیام ایده‌رك صدر اعظمك چادرینه هجوم ایله ییقدیلر . پاشایی حبس ایتدیلر . اوجاق اسکیلری نصیحت ویره‌رك پاشایی یرینه یوللادیلرسه‌ده یوکلرینی یاقه‌رق، اشیای معدنیه‌یی دجله نهرینه آته‌رق ، بالیمز طوپلرینی پاره‌لایه‌رق سلطان سلیمانك

قاچ (تریاکی) قوشدیرلدی. حلق تریاکی قوشمه‌لرندن پك‌زیاده محظوظ‌اولیوردی. اهالی میدانه استیلا ایتمسون دیه یاغ طلوملریله کزن و حلقه صیقان برطاقم مأمورلر وار ایدی .

٤ کون — سپاه وسلحدار اوجاقلری .

٥ کون — یکیچری اوجاغی خلقی .

٦ کون — رکاب همایون آغالریله والده وخاصکی سلطان کتخدالری آغالر

٧ کون — اصطبل عامره خلقی .

٨ کون — دیوان‌خواجه‌لری. بوکونده ایلچیلر هدیه‌لر کتیردیلر. آنلره حضورده خلعت کیدیرلدی .

٩ کون — جبه‌جی، طوپجی، اوجاقلری .

١٠ کون — وزرا وعلما آلای ترتیبی اوزره اسکی سرایه کیروب بیوك

اوزمان ایچون غایتله قیمتدار طوپنی یره کومدیلر : عودته باشلا-
دیلر . بونك اوزرینـه شاه عباس صاح مذاکرهسی ایچون کیدن
عثمانلی مبعوثی مصـطفی چاوشی چویروب : رجعت ایدن عسـکره
بغدادی ویرمك شان حکومته لایق دکلدر دیهرك ویردیکی موافقت
نامهسنی آلوب ییرتدی . (شاه ، براز صکره سلطان سلیمانك طوپنی
بولوب مالغنیمت دیه اصفهانه یوللامشدر .) اردویی تعقیبه باشلایهرق
اوچ قوناق اوتهده وقوعهکلن محـاربهده بوزولدی . بعد المحـاربه
عسکرك بغداددن رجعتنه سبب اولان مراد پاشـا ، صـدر اعظمك
امریله بوغولدی .

بو آرالق درسعادتده ینه برعسکر قیامی وقوعهکلدی . قائممقام
صـدارت مشهور (کورجی محمد پاشا) سـکهیی تجدید ایتمش ایدی .
قپودان دریا رجب پاشانك تشویقیله زوربالر آیاغه قالقهرق : کورجی
محمد پاشا سکهیی تغییر ایتدی ، بغداددهکی عسـکره امداد ایلهمدی ،
کلهسنی ایسـترز دیه دیرندیلر . درحال موجبنجه فرمان چیقهرق

شهزاده سلطان مصطفایی سرای میداننده‌کی اوباغ همایونه کتیردیلر. صدر اعظم صاغ وقائممقام صول قولتوغنه کیرهرك سائر وزراده آرقهلرنجه کلدیلر. شهزاده پادشاه باباسنك النی اوپدی. شیـخ الاسلام دعا ایتدی .

١١ کون — شهر خلقی دعوت ایدلدی .

١٢ کون — خاص اوطهده اجتماع ایدیلوب سنت ایدلدی .

١٣ کون — روم ایلی وآناطولی قاضیلری .

١٤ کون — معزول بکلر بکیلر

١٥ کون — عموم ناس دعوت ایدلدیلر .

هرکون ایکندی نمازندن صکره اصناف و اهل حرف ترتیب ایتدکلری آلایلرله اوتاق همایون اوکندن بچرلر و(صاچی) دیدیکمز هدیهلرینی تقدیم ایدرلردی. بونلردن ماعدا وزرا ، امرا ورؤسا دخی هدیهلر تقدیم ایتدیلر. محبوسلر

زواللی اختیاری سراینده بوغدیلر. یرینه رجب پاشا قائممقام اولدی. فقط براز صکره بودرلو فساده سبب اولانلردن سکبان باشی (صاری محمد) ایله یکیچریلردن (لوخجه‌لی عمر) وسـائره کیجه‌لین بوغولوب دکزه آتیلدیلر.

ایرانیلر (کرکوك) اوزرینه صالدیردیلر. موصل والیسی حسن پاشـا هجوم ایده‌رك شهید اولنجه‌یه قدر محاربه‌ده ثبات ایتدی. حتی کندی الیله اللی ایرانی اولدورمشدر.

حافظ پاشا ایله حلبه کلن یکیچریلرده عصیان ایده‌رك یکیچری کاتبی (مالقوج) افندی‌یی پاره‌له‌مك ایسته‌دیلرسه‌ده قاچدی. سلطان عثمان وقعه‌سـنده ذی مدخل اولان (قره‌مذاق) حلبده طورناجی باشیلقله بولنمقده ایدی. اوده قاچدی، فقط یتیشه‌رك اعدام ایتدیلر.

(١٣٠٦)ده حافظ پاشا صدارتدن عزل اولنوب مهر وکالت صدر سابق خلیل پاشایه ویریلدی. یکیچری آغالغی خلاف عادت اوله‌رق چاوش باشی علی آغایه احاله قلندی. خلیل پاشا سفر تدارکیله قارلی

اطلاق اولندی. آیك یکرمی برنجی کونی (قوشـو) ترتیب ایدلدی. وزرایه سراسره قاپلی سمور کورکلر، مکمل بسـاطلی آتلر، علمایه صـوفه قاپلو سمور کورکلر وسائر خلعتلر کییدیرلدی.

اون برنجی عصرده موجود آلات طرب شونلردر:

دائره — رباب — نای — موسیقار — چنك — قدوم — روضه — قره‌دوزن — بونقار — سوندر — شارقی — هزکار (قرق‌تللی، فیل‌خرطومی کبی برساز ایمش) — طنبور، سنطور، عود، قانون، چارتار، ششتار، قوبوز، چوکور، چشده، قاره زورنا، یلتم، موغی، تل طنبوره، بربط، کمانچه، قبا زورنا، عجمی زورنا، شهابی زورنا، آصفی زورنا، عربی زورنا، چوره زورنا، بلبان، نفیر، نفرق، قوال، قبا دودوك، یللی دودوك، چیفیرتمه، عربی دودوك،

برکونده درسعادتدن حرکت ایده‌رك قونیه‌یه و اورادن‌ده (آطنه) طریقیله‌حلبه‌واردی. یکیچری‌آغاسی دیکرخلیل‌آغا خسته‌لنه‌رك وفات ایتمکله‌ینه خلاف قانون‌اوله‌رق آغالق بلوك‌آغاسی خلیل آغایه ویریلدی. (نعیما) دییورکه: (سلطان عثمان وقعه‌سندن بری‌اختلال ادانی واراذل سببیله طریق‌استحقاقی اصلا کوزه‌دلیوب کیمی رشوت وکیمی شفیع مجبر سببیله تقدم ایدر اولدی).

آبازه پاشا — بوآرالق ایرانیلرك (آخسخه) قلعه‌سنی محاصره ایتدکلری خبر آلنمقله آناطولی والیسی (دیشلنك حسین پاشا) سر عسکر نصب اولنه‌رق اعزام ایدلدی. بستان پاشا دخی اخسخه‌یه امداد ایچون (ارضروم) ده آبازه پاشایه کوندرلدی. آبازه، کرك سردار اکرمك کندیسنه یازمش‌اولدیغی: (بوسفره چیقوب برخدمت وجوده کتیرمکه سعی‌ایده‌سك، انشاءالله جرمك‌عفواولنور) سوزندن

مجار دودوکی، مهتر دودوکی، مزمار، دانکیا دودوکی، طلوم، ایوب بوریسی، شیشه بوری، درویشان بوربسی، لوطوریان، انکلیز. ارغنون بوریلری، آغیز طنبوره‌سی، جان دونبه‌کی، ایوب، یمنی، مقرنه دنبه‌لکاری، فنجان سازی، کره‌نای، قلاریت، مزمز دودوکی، قوش طاوولی.. الخ.

اویونلر:

«اولیا چلبی» سیاحت نامه‌سنده خواننده «توقاتلی درویش عمرکلشنی» حقنده یازدیغی سطرلرده مراد رابعك «سکاه» مقامنه مائل اولدیغنی و خواننده درویش‌عمرك‌ده سکاهده نه قدر «کار، نقش، صوت، ذکر، زجل، تصنیفات، قوللر، شرقیات، ارصفیات» وار ایسه جمله‌سنی اوقودیغنی بیلدیرییور.

اون‌برنجی عصرده خیال موجوددر. حتی‌کور (حسن‌زاده محمد چلبی) نامنده بری بك‌زیاده شهرت‌قازانمشدر. کورحسن ییلدیرم‌بایزیدك ندماسندن‌ایدی. اوغلی محمدچلبی هفته‌ده ایکی‌کیجه سلطان مراد رابعك حضورنده (خیال ظل) اویناتدیر ایمش. اوزمانلرده قره‌کوزجیلره (شب باز) دینیردی. چلبی اویونه:

وکندیسنک قتلی ایچون سردار طرفندن کوندریلن مکتوبلری طوتوب مألنی آکلامسندن اندیشه‌ناك اولدی . دیشلنك حسین پاشا اطوار واقوالیله آبازه‌نك شبهه‌سنی بتون بتون آرتیرنجه آبازه کندی عسکرینه اوامرخفیه ویردی وبرکون علی‌السحر یکیچریلر اوزرینه هجوم ایده‌رك جمله‌سنی کسدی . بعده پاشانك اوزرینه‌ده صالدیره‌رق مجروح وأردوسنی پریشان ایلدی . مقتوللر آره‌سنده طربزون بکلر بکی حسین پاشا وبستان پاشا ونیچه امرا دخی وار ایدی . ارضرومه عودتنده اسیر ایتدیکی نه‌قدر یکیچری وار ایسه جمله‌سنك بوینی اوردیردی . دیار بکر والیسی (خسرو پاشا) یی حبس ایتدیکی قلعه‌ده بوغدیردی . یکیچری چورباجیلرندن صاری علی ایله دها بر قاچنی دردر پاره ایتدیروب ارضروم قلعه‌سی برجلرینه آصدی . بعده نره‌ده بر یکیچری وارسه بولدیروب قتل ایتمکه باشلادی .

دیکر طرفدن شاه عباس دخی (اخسخه) یه امداد کیتمدیکی

کر خود همه عیبها دراین بنده درست
هر عیب که سلطان بپسندد هنرست

دیه ایشه باشلارمش . پرده ایچنده پرده قورار ، دیلسز، دیلنجی، کورعرب، آرناوود، بکری مصطفی، قادین تقلیدلری، حمام اویونی باصقینی کبی اوچ یوزقدر اویون اوینادیر ایمش .

سمور قاش قولی — چلبینك تعریفنه کوره — ایکی یوز موسوی اویونجیدن متشکل جسیم بر اویون هیئتی اولوب حقه، صراحی، دستی ، قدح، سینی، خیال اوینادیرلر ، آتش‌بازلق، کولله‌بازلق ایدرلر ، لسان عوامده « نقله » دینیلن بللومندن یاپلمش آغاج وسائره رسملریله اکلندیررلردی. بوطاقك چنکانه‌لر ایله آره‌سی آچیق اولدیغندن دائما بونلره تعریضاتده بولنورلرمش. حتی الك مشهور

ایچون قلعه‌یی ضبط ایدوب نه قدر سنی وار ایسه جمله‌سنی قتل ایلدی .

خلیل پاشا بو وقعهٔ مهمه اوزرینه (آبازه) یی تنکیل ایچون (ارضروم)ی محاصره ایتدی وکورجی بکی (ماغراو) خانك کتیردیکی طوپ واوته‌دن بریدن کلن سائر افواه ناریه‌ایله ارضرومی یتمش کون دوکدی ایسه‌ده ضبطنه موفق اوله‌میوب شدتلی بر قیش آره‌سنده عودته مجبورقالدی. اثنای عودتده (آبازه) قلعه‌دن چیقه‌رق اردونك دمدارینه پك چوق خسار ایقاع ایتدی . عسکر یکرمی بوقدر کون قار اوزرندن یورییه‌رك کوچ حال ایله (توقات) ه واصل اولدی . حتی (اوباش بلی) دینیلن محلده پك چوق کشی طوکدی . توقاتده شدت برودتدن طوکمش بیك قدر عسکرك الی وآیاغی کسیلوب قانغره‌ن سببیله وفات ایتدیلر . یولده طاغلردن دوشن چیغلر یوزلر-جه‌سنی محو ایدییوردی .

اویونلری برقبطی قاریسنك برموسویله معاشقه ومعانقه ایتدیکی کورلمسی اوزرینه هرایکیسنك طوتلدیغنی، هرایکیسنه اشکنجه ایدلدیکنی مصور اولان اویون ایمش‌که نتیجه‌ده قاری‌یه تمیزلنمه‌مش بر اشکمبه کیدیریلوب اشکه ترس بیندیریلیر و یهودی دخی دیکر براشکه ارکاب ایدیلوب سیاسته کوتوریلیرمش .

سلطان مراد رابعك حضورنده اوینایان قوللردن بری‌ده «چلبی» قولی دیه معروفدر. بوقول ایکی یوز کشیدن مرکب اولوب سرچشمه‌لری یعنی قول‌باشیلری «چلبی» نامنده بری ایمش .

بونوع اویونجی قومپانیاسنك سیاحتنامه‌ده مندرج عددی اون‌ایکیدر. بونلر، اولجه دخی یازمش‌اولدیغمز وجهله سور ختان، ولیمه، فتح وظفر وقوعنده ویاخود رجال وکباردن برینك سورتوجیه وختاننده چاغیریلیرلر ایمش‌که بوعادت باقیدر .

سلطان ابراهیم خانك پسندیده‌سی اولان برقول دها وارکه «عقیده» قولی نامیله مشتهردر .

(۱۰۳۷) ده خلیل پاشا عزل ایدیلوب یرینه سابق یکیچری آغاسی (خسرو پاشا) تعیین ایدلدی . بالطبع (آبازه) پاشا اوزرینه سفر تدارکی کوردی . (توقات) ده ظلم و تعدیلرله خالقك جانی یاقمش اولان (امیر دفتردار) ایله اردوی همایون نشانجیسی توقاتلی (عثمان)ی ومغنیسا بکی سلطان زاده (حاجی) پاشایی قتل ایلدی . اکمال لوازم ایلدکدن صکره ارضرومه توجه ایده‌رك طوپخانه‌دن کوندریلن اون ایکی طوپ دخی صامسونه چیقاریلدی. یولده آبازه پاشایه اولجه تابع اولانلر میانندن کروه کروه کلوب عرض اطاعت ایلیورلردی. سردار، اردویی کمال سرعتله یوریده‌رك، درت کونلك یولی ایکی کونده آله‌رق بردن بره ارضروم اوکنده ظهور ایلدی. آبازه، شاشیره‌رق قلعه‌یه قپاندی ایسه‌ده طیشاریده قالان مهمات وآلات حربیه‌سیله ذخایر ومواشی یغما ایدلدی. پاشا، استیمان‌ایدنلرك بلوکه آلنه‌جقلرینی محصورینه بیلدیردی . النهایت آبازه مقاومت ایده‌میه‌جکی درك

عقیده قوللك باشی (پهلوان ایوب) نامنده شاعر، کاتب، عارف، ظریف، خواننده وسیاح برذات اولوب بوقولی اوچ بیك ریال صرفیله میدانه کتیرمش وعرفان ودرایتی حسبیله ارباب معارفی باشنه طوپلامشدر .

مع هذا بو قوللری رغبت عامه‌یه مظهر ایدن تقلیددن زیاده «کوچك اوینا‌تمه» مراق اولدیغنده شبهه یوقدر . شرقده رقص پك قدیمدر . هر قولده خواننده ، سازنده ، رقاص بولنمق شرط ایدی .

تعریفاته نظراً کوچکلر دیبادن ، صیرمه‌لی استوفه‌دن ، چارقباب یعنی درت قبه دنیلن اتکلکلر کیرلر وطرز عجم اوزره دخی رقص ایدرلرمش .

شمعده بازانك بللی باشلی اویناقلری اویونلره کلنجه برمقداری یوقاریده تعداد ایتمش ایدك . بونلر میاننده باچه وباچوان ، کمیجی اویونلری کبی بعض قیوده دخی تصادف ایدیلیور. تقلیدلر میاننده سیمیدجی ، خراججی، کوموش آرایجی وامثالی وار. حتی مقلدین آره‌سنده کوپکله کدینك، کدی ایله فاره‌نك

ایده‌رك مشهور (شیخ عبدالرحیم) ایله دیکر برقاچ کشی کفنلر بویونلرنده اولدیغی حالده سرداره التجا ایلدی. التجاسی قبول ایدیلوب کندیسنه و آدملرینه خلعتلر کیدیرلدی (١٠٣٨). آبازه دها سردارك ورودندن اول عجم شاهنه خبر یوللامش، اوده درت بش بیك عسکرله (شمس خان) نامنده‌کی قوماندانی مأمور ایتمش ایدی. شمس خان، ارضرومك محاصره‌ده اولدیغنی طویجه (قارص) طرفنه دونه‌رك یغمایه باشلامش ایسه‌ده قارص والیسی کوسه سفر پاشا مرقومی آنسزین باصمش و بر بلوك ایله برابر خانی طوته‌رق سرداره یوللامشدر.

خسرو پاشا احوال حدودی تنظیم ایلدکدن صکره آبازه پاشا ایله شمس خانی واردوبی آله‌رق استانبوله دوندی. کندیسنه بیوك التفات اوله‌رق ایکی طوغلی مجوهر سرغوج و برمرصع قلیج احسان ایدلدی. آبازه دخی عفو اولنوب بوسنه بکلربکیلکی ویریلدی.

کلنجك ایله فاره‌نك بربرلریله اولان اوضاع و حالاتنی، محله کوپکلری دالاشمه‌لرینی، دوه کوکره‌مه‌لرینی، خروس، قاز، طورنا، قارغه، اوردك، قره‌طاووق، صاری آصمه، سرچه و بلبل اصواتنی تقلید ایدنلر دخی مذکوردر.

صورتا چلبی عنوانیله معروف اولان ذات تریاکی تقلیدنده پك زیاده ماهر اولدیغی کبی کوز باغجیلغه دخی میل ایده‌رك توتون طوغرارکن النی بچاق ایله کسر و پارمغندن بر خیلی قان آقیدیر ایمش. بونك بر معرفت حقه‌بازانه اولدیغنده شبهه یوقدر. النده دانه‌سی اللی درهم اوتوز اوچلك تسبیح طاشیانمی ایسترسکز، سلطان مراد رابعك توتون تیریاکیسنی باصدیغنی یاپان مسخره‌می آرارسکز، یوقسه «اون یدی لسان اوزره قصه خوانمی» دیکلرسکز، هپسی وار. محمد چلبی، چقرقجی زاده، شنکل چلبی بونوعدندر.

جانبازلر ترازولی، ترازوسز قبادی پابوج ایله اوینارلر، بونلردن بعضلری دستی ایله، بعضلری آرقه‌لرنده برحمار ایله، بعضلری‌ده یالین قلیج ایله والحاصل ایکی یوز پارچه قدر آلت ایله میدان شعبده بازی‌یه چیقارلرمش.

دور قانونیده عدد وزرا درت ایکن خسرو پاشانك عودتیله دیوانه چیقدیغنده طقوزه بالغ اولمش ایدی . بوندن ماعدا خسرو پاشا شدت و حدتیله پك زیاده نفوذ قازانەرق خنکار عادتا کولکەده قالمش وقتل واعدام خصوصنده پك زیاده ایلری‌یه وارمقده بولنمش ایدی . مصر والیسی بایرام پاشایی عسکری تحریك ایدییور بهانەسیله یدی قلەیه حبس ونەقدر مالی وار ایسه جملەسنی مصادره ایتدی .

یمنده زیدیلرك امامی، (محمد) کندیسنه امیرالمؤمنین عنوانی ویرەرك (کوکبان)ده نامنه سکه کسدیرمش وبکلربکی (حیدر) پاشایی (صنعا)ده محاصره ایتمش ایدی . امدادینه مصرلی (قانصو) بك اون بیك کشی ایله یوللاندی . بواون بیك کشی اراذل و اجلافدن ایدی . قانصو یمنده (مخا) اسکلەسنه چیقار چیقماز حیدر پاشانك یرینه یمن بکلربکی

نادر شاه

١٥٢ — فائده

نادر شاه

ایرانك (آفشار) قبیلەسنه منسوب (خراسان) دیارنده بر چوبانك اوغلی ایدی . ١١٠٠ تاریخنده دنیایه کلمشدر . پدری کبی چوبانلق ایدرکن یانشده بر خیلی رفیق طوپلایەرق کاروانلری اورمغه باشلامش و افغانیلرك ایرانی استیلالرنده فراریلر کندی معیتنه التجا ایتمکله همپاسی آلتی بیك کشی‌یی بولەرق (خرا-

تعیین ایدیلن (آیدین) پاشایی قتل ایلدی. یمنده برمدت اوطوردی. (صنعا) ایله دیگر مواقعی امامه تسلیم ایدەرك (جده)یه وصولنده شریف احمدی اختناق ایلدی .

معهذا دولتك نظر دقتی حالا ایران اوزرنده ایدی . خسرو پاشا اعادۀ صحت ایدر ایتمز ینه شرق سفرینه مأمور اولدی .

(شاه عباس) بواثناده وفات ایدەرك یرینه حفیدی (سام میرزا) صفی عباس، نامیله تخت ایرانه جالس اولدی (١٠٣٨) .

خسرو پاشا یولده کسوب بیچیوردی . حتی قونیەده (طورمش بك)نامندەاسکی دلاورلردن سکسانلك براختیاری، اهالی‌یه ظلم وضرر ایتمکده اولدیغی شکایتی اوزرینه مشهور کورجی بکی (ماغراو) ی ــ که مشرف بالاسلام اولنجه اسمی محمد اولمش ایدی ــ حلبدەاوغلی وقرق‌اللی‌نفر اتباعیله، (قوج حصار)ده بعض اموردە کندیسنەمخالفت ایدن مشهور دفتردار بکر پاشایی اولا (ماردین) ده حبس وصكره

سان) ی زیر ادارەسنه آلمشدر. ١١٤٣ تاریخنده افغانلیلر النده زبون قالان ایکنجی (شاه‌طهماسب صفوی)یی قوردەروپ (طهماسب قولی خان) نامنی آلمش وافغانلیلری افغانستانه قدر قوغەرق (قندهار)ی دخی ضبط ایلەمشدر .

مشارالیه ١١٤٥ ده طهماسی خلع ایتدیرەرك وزرا و امراسی ایران تختنی کندیسنه تکلیف ایتملرسەده نادرشاه وقت مرهونی بکلیەرك طهماسبك سکز آیلق اوغلنی (عباس‌ثالث) نامیله ایران تختنه چیقارمشدر. بعده شاه‌عباسك وفاتنده (١١٤٩) ده ایران تختنه جلوس ایله (نادر شاه) عنوانی آلمشدر . تشکیل‌ایتدیکی بیوك براردوایله شرقه‌طوغری یورییەرك افغانی، بلوجستانی‌ضبط و ١١٥٢ ده هندستانه دخول‌ایله (ملوك کورکانیه) عسکرینی‌مغلوب، (دهلی)یی تسخیر ومحمد شاهی اسیرایلەمشدر. فقط هندوستان سلطنتنی ینه محمد شاهه اعاده ایتمشدر . هندوستاندن عودتنده (بخارا) جهتلرینی فتح‌ایدەرك اوغلی (رضا قلی میرزا)یه بعض خصوصدن طولایی مغبراولمغله کوزلرینه میل چکدیرمشدر. بوندن

موصـله کیدرکن یولده قتل ایلدی . فی‌مابعد مراد رابعك اواخر سـلطنتنه قدر بوقتللر دوام ایتمك اوزره خسرو پاشـانك اجراآت غدارانه‌سندن فیض آلدی . پاشا اردو ایله (دیاربکر) ه مواصـلتنده طوفان انکیز یاغمورلر دوشه‌رك (دجله) ، (فرات) طاشدی . خلق طاغلره چیقدیلر . قیش دخی شدتله باصدیردی . موصل صحراسنده بر چادردن بر چادره بارکیر ایله کیدیلیوردی . هله قار ، پك زیاده ارتفاع پیدا ایتدی . صحراده یتمش کون قدر قالدقدن صکره (شهر زور) ه طوغری حرکته ابتدار ایدلدی . (دلك) و (کرکوك) ی ایرانیلر تخلیه ایتدیلر. کردستان بکلری پیشکشلر یوللادیلر. بونلردن (عمادیه) حاکمی (سیدخان)، (سوران) حاکمی (میه) بك و (باجلان) کردلری قرق بیك قدر افراد ایله عرض اطـاعت ایده‌رك خلعتلرله تلطیف اولندیلر . صولرك طغیانی حسـبیله یوللر صـوك درجه‌ده چامورلی‌ایدی. سردارا کرم کرد بکلریله ایتدیکی مشاوره نتیجه‌سنده

ماعدا امرادن دخی پك چوق کیمسه‌یی قتل ایله‌مکله دیکرلری دخی نوبت کندیلرینه کله‌جکنی اکلامشلر و (۱۱۶۰) ده (فتح آباد جنوشان) نام محلده محمد علی خان آفشار وصالح بك نامنده ایکی ضابط آنسزین چادیرینه کیره‌رك قتل ایله‌مشلردر. فقط نادر ، قبل الوفات محمد علی خانی اولدورمشدر .

۱۵۳ — فائده

سلطان دوکونی (۱۲ نجی عصر)

مصطفی‌خان ثانینك کریمه‌سی (امینه) سلطانك صدراعظم‌چورلیلی علی پاشایه و (عایشـه) سلطانك کوپریلی زاده نعمان پاشایه عقد و نکاحلری واجرا ایدیلن دوکونلرك تفصیلاتی :

(سهران ، اردلان ، شهرزور) طرفلرینه عزیمته قرار ویرلدی . سوران حاکمی، شبهه‌لنه‌رك فرار ایتمکله و (بسطام بك) نامنده دیکر بر کرد بکنك ایرانیلرله مناسبتی خبر آلنمغله مملکتلری یغما ایدلدی. اردوده ات پك زیاده اوجوزلادی . برقیون برآقچه‌یه صاتیلیوردی. فقط نهرلرك طغیانی اردونك ایلریله‌مسنه مانع اولیور، حیوان‌دریلرندن طلوملر یاپیلوب کچیلیوردی . (اردلان)ده بالجمله مشایخ ایله حاکم (خان احمد)، (سروج) حاکمی تیمورخان، (خزو) حاکمی ابراهیم‌خان ومحمد خان‌وسائر یکرمی‌قدر خان دها کله‌رك اون‌طقوز سنجاقلق (اردلان) ولایتی ضبط ایدلدی . پاشا (شهرزور) ه مواصلتنده قلعه‌یی شاه عباسك ظلم تخریبنه اوغرامش بولدی . درحال تعمیرینی امر ایدرك عسکری بیهوده یره اشغال ایلدی . چونکه بغداد آلنمادیغی تقدیرده نه کرد بکلرینك اطاعتی و نه‌ده شهرزورك متانتی بر نتیجه‌یی مفید اوله‌میه‌جق‌ایدی. اردویه التحاق ایتمك‌اوزره کلن فرقه‌لردن پارمقسز

قاضیعسکرلردن استانبول پایه‌سی معزولی اولان افندیلره قدر ابتدا علما ، بعده دیوان خواجه‌لری ، اوجاق آغالری و سائر وکلای دولت ترتیب اوزره صدراعظم قوناغنه دعوت وضیافت ولیمه‌یه مباشرت اولندی. ضیافتلر تمام اولدقدن صکره شیخ الاسلام ، قپودان دریا، صدراعظم کتخداسی وصدور اعیان سرای پادشاهیده‌کی (مسافر اوطه‌سی) نام موقفه کیتدیلر. سلطانلر طرفندن عقده وکیل اولان دارالسعاده آغاسی، داماد صدراعظم پاشا طرفندن وکیل‌اولان قپودان‌پاشا، نعمان پاشا طرفندن وکیل اولان کتابجی علی افندی وکالتلریله (یکرمیشر بیك) آلتون مهرمؤجل اوزرینه شیخ الاسلام عقد نکاح ایتدکدن صکره آیاصوفیه شیخی بر دعا اوقودی. سلطانلر طرفندن شیخ الاسلامه و وکیل اولانلرله صدر اعظم کتخداسنه برر سمور و دعا اوقویان شیخه بر قاقوم کورك، اعیان دولته خلعت فاخره، دامادلر طرفندن دخی دارالسعاده آغاسنه برر سمورکورك وبالطه‌جیلر کتخداسیله بلوك باشیلره خلعتلر اکسا اولندی .

مصطفی پاشا (کربلا) ده‌کی ایرانیلری دفع ایتدی و (کنج عثمان) نامنده برباشبوغمز دخی عراق عرب طرفلرینی جولانه باشلادی.

ایشته اردو بوصورتله یوریه‌رك وحتی کیده‌جکی یری بیلمیه‌رك ایلریله‌مکده ایکن کذرکاهنده بولنان (مهربان) ده ایرانك (زینل) خان فرقه‌سی فنا حالده منهزم اولدی. بعده (همدان)، (حسن آباد)، (درکزین) آلندی.

والحاصل اردو، بوطریقله اك صکره (بغداد) اوزرینه توجه ایتدی. (چمچال) صحراسنده (لورستان) حاکمی حسین خان عسکریله وقوع بولان محاربهٔ خونریزانه‌ده عثمانلیلر غالب کلدیلر. اردو بغداده مواصلتله محاصره‌ایلدی. پاشانك قواعد حربیه‌یه عدم وقوفی حسبیله پك چوق خطا و بونك نتیجه‌سنده خیلی تلفات وقوعه کلدی. ضبط ایدیله‌میه‌جکی آکلاشیلدی. عودته قرار ویریله‌رك (ماردین) ده قیشلامق اوزره چکیلدی. فقط خسرو پاشانك خطالرینه (شهرزور)

داماد صدراعظم پاشا طرفندن ترتیب اولنان نشان: الماس استفان (بر)، الماس‌چیراست (بر)، الماس بیله‌زیك (بر)، لعلی صالقیم کوپه (بر)، مجوهر آیینه (بر)، الماسلی نقاب (بر)، انجیلی مست و پاپوش (بر)، آلتون قاپلی مجوهر نعلین (بر)، سکهٔ حسنه (ایکی بیك)، طبله شکر (قرق)

نعمان پاشا طرفندن ترتیب اولنان نشان: الماس استفان (بر)، الماس بیله‌زیك (بر)، زمرد کوپه (بر)، الماسلی چیراست (بر)، آلتون قاپلی مجوهر نعلین (بر)، مجوهر مست وپاپوش (بر)، سکهٔ حسنه (ایکی بیك) شکر طبله (قرق). شکر طبله‌لرینك اوزرینه بویامه اورتولر چکیلمش ایدی. صدراعظم آغالرینك هر بری مجوزه و (اورته قوشاق) ایله باشلری اوزرینه برر طبله آلوب صدر اعظم سرایندن، سرای همایونه کوتورلدی. بعده امینه سلطانك جهازلری قطارلره و قپاقلی عربه‌لره تحمیل ومعتاد اولدیغی اوزره صدراعظم سراینه نقل اولندی. اوچ کون صکره عموم ارکان دولت ینه مسافر اوطه‌سنده طوپلانوب سرایك

ایله (درتنك) ده بولنان عسکر اوغرادی. بغداد آلنمایجه کردبکلری یوز چویردکلری کبی اردلان حاکمی احمد خان ایله سائرلری دخی اوتوز بیك قدر ایرانی ایله شهرزور اوزرینه هجوم ایلدیلر. محافظی (آرناوود اوغلی مصطفی پاشا) مجروح اولنجه‌یه قدر حربدن چکینمه‌دی ایسه‌ده عسکرك برقسمی فرار ایتمش وبرقسمی‌ده مقتول وجریحه‌دار دوشمش ایدی. پاشانك شهادتی اوزرینه عسکر بتون بوزولدی. خسرو پاشا بو هزیمتی کندی تدبیرسزلنه حمل ایده‌جکنه پاشالرك عدم اقتدارینه حمل ایده‌رك پارمقسز مصطفی پاشا ایله ابدال وعمر پاشالری قتل ایلدی.

شاه‌صفی، ایسه‌دیکر طرفدن (بغداد)ه کله‌رك (حله)یی محاصره ایله اوچ آی صکره ضبط ایلدی. سردار خسرو پاشا تجربه‌سزلك، وقوفسزلق ایله بیهوده یره اوغراشه‌رق خطالرینه بدل امرایی قتل ایله اوغراشیوردی. (موصل)دن صکره (ماردین)ه عودتله قیشلادی.

اورته قپو دینیلان محلندن آتلره بینه‌رك مرتب آلای ایله سلطانی، زوجی صدراعظمك سراینه کوتوردیلر. آلایی سیر ایچون پادشاه و والده سلطان‌ده صدراعظمك سراینه کیتدیلر.

نشاندن اول داماد اوله‌جق ذاته (دامادلق خلعتی) کییدیرلمك معتاد ایدی.

فاطمه سلطانك سلحدار علی پاشایه تزویجنده‌کی آلای پك زیاده شعشعه‌لیدر: صاغدیج یعنی دامادك وکیلی اولان قپودان پاشا علی السحر آلای ایله قالقه‌رق سمور ارکان کورك وقلاوی ورخت وبساط دیوانی ایله آرقه‌سنده صدر اعظم کتخداسی وداماد پاشا کتخداسی آغالر سلیمی وصوف ارکان فراجه‌لر، آتلرك‌ده آرقه‌لرنده قپودان پاشا آغالری باشلرینه مجوزه و آرقه‌لرینه ارکان کورکلری کیمش اولدقلری حالده (تیمور قپو)دن سرای همایونده‌کی (خاص اوطه) یانند‌ه‌کی (صفه) تعبیر اولنان محله واصل اولدیلر. بورادن داماد، قپودان پاشایی قارشیلادی. معتاد اوزره (قهوه) (شربت) (بخور) ویریلدیکدن صکره حلی وجواهر ایله [illegible]ن

ایرته‌سی سنه‌یی دخی تاتار عسکرینك ایلولده کلسی بهانه‌سیله کچیشدیردی. بوکاده سبب یکیچری وسپاهیلرك: کچن سنه بوقدر سفرایتدك، بویيل دخی آلتی یدی آی صحراده اوطوردق . بز آرتق کیده‌میز دیملری وکندیسنك عسکره خوش کورینه‌رك آرزو و هوالرینه مماشات ایتمکده بقای سلامت ورفعت آرامه‌سی ایدی . آناطولیده اهالی‌یی دوکه‌رك، زنجیره اوره‌رق، حبس واشکنجه ایده‌رك چرمه، طاووق، آرپه بهاسی دیه درلو درلو ویرکولر آله‌رق اطرافه دهشت ویردی . حتی اوقاف تولیتلرینی بیله سپاهی زوربالرینه ویرمش ایدی . حالبوکه مقصود پادشاهی اولان (بغداد)ی ضبط ایده‌مدی . بوجهتله مراد رابع خسرو پاشایی وزارتدن عزل ویرینه حافظ پاشایی تعیین ایلدی. پاشانك عزلی فرمانی دیار بکره وارنجه کندیسندن یوز بولمش اولان یکیچری قیام ایده‌رك :

— بزه سندن غیری سردار کرکمز. دیه امری کتیرن چاوشی

(نشان قفسلری) و (آلتون ایله مملو کیسه‌لری) ، اك قیمتلی امتعه ایله لبالب زربفت وزردوز (آلتون وصیرمه ایشلمه‌لی) بوغچه‌لری ورنکارنك سکر ونباتدن معمول میوه‌لی آغاج تقلیدلرینی محتوی (باغچه‌لری) وخالص کوموشدن معمول ایکی عدد (نخل) ی خاص اوطه آغالری دیوانخانه میدانینه نقل ایتدیلر. طقسان قدر قپودان پاشا آغالری عموم اوزره مجوزه وبیاض ساده‌لرله حاضر ایدیلر . جواهر قفسلری وآلتون کیسه‌لریله بوغچه‌لری باشلری اوزرینه آلوب ایکیشر ایکیشر قپودان پاشانك اوکنه دوشوب تیمور قپودن سرایه داخل واورته قپوده پاشا آتندن نازل اولدقده اول وثانی میرآخورلر و قپوجیلر کتخداسی آغالری اوکه دوشوب سرایك چادرلر قوررولو میدانه واردیلر . حرم قپوسی اوکنده قرمزی و یشیل طولامه‌لرله طوران (تبردار) لر ، قپودان پاشا آغالرینك اللرندن نشان بوغچه‌لرینی وقفسلرینی آلدیلر. عین زمانده بری پادشاهه ودیکری دارالسعاده آغاسنه مخصوص اولمق اوزره نشان ایله برابر ایکی رأس دوناتمش آتده

پارەلەمك ایستەدیلر . خسرو پاشا عسکرك بو حالندن ممنون اولمقله برابر ینه نصیحت وادیسندە :

— بزپادشاهە عاصی دکلز، امر کندیسنکدر، بن وسز جملەمز بندەلری یز، هرکیمی دیلرلرسە استخدام ایدرلر دیە نصیحت ویردی ایسەدە عسکر، بزپادشاهە عرض ومحضر کوندریرز، سز دیاربکردە قالك. دیدیلر. پاشا بوتوقفە راضی اولمیوب توقاتە طوغری توجە ایلدی.

حال بوکە (دیار بکر) دە عسکر دفتردار عمر پاشادن علوفە ایستەدیلر. ویریلەمدیکی جهتلە آیاغە قالقدیلر. دفتردار فرار ایتدی ، اشقیا سوقاقلردە ، اولردە یغما وغارتە باشلادیلر . آناطولیدەکی زوربالر برر برر اویاندیلر . (طاغلر دلیسی) سلیمان نام زوربا وفات ایدەرك یرینە کچن (دلی الٓهی) «سیدی» شهرندە اوطوردیغی حالدە (بوزقیر، لارندە، قونیە) سپاهیلرینی الە آلدی . (بکشهری) سنجاغنە عادتا حکم ایدر اولدی . دیکر طرفدن (روم محمد) نامندە بری

میرآخور آغالرك بولندقلری محلە باغلاندی . دارالسعادە آغاسی وباش قادین باش آغاسی صوف فراجەلر وروزمرە دستارلر ایلە چادرە کلەرك دارالسعادە آغاسی باش آغا الندن (نشان مقرمەسی) بوغچەسنی آلوب تلثیم ایلە قپودان پاشا النە واودخی داماد پاشا کتخداسنە تسلیم ایلدی . پاشایە چوقەدن قابلی سمور ارکان کورکی، صدر اعظم کتخداسنە سادە خلعت و سائرلرە خلعتلر الباس اولندی . بعدە جملەسی دارالسعادە آغاسنك النی اوپوب چیقدیلر . صدر اعظمك بر طرفندە آغا وبر طرفندە قپودان پاشا طوردقلری صرەدە آغا قوینندن چیقاردیغی اوچ کیسەدن برینی قپودان پاشایە ودیکرلرینی کتخدا آغالرە ویردی . بعدە فاطمە سلطانك خرقۀ شریفە اوطەسی دیوارینە متصل صفە اوزرینە دائراً مادار سریلی جهازی تماشا ایدلدی . بورادە جواهر ایلە مملو ظرفلر ، صواق وسائر کومش طاقلری، صیرمە وآلتون ایشلمەلی یاصدیق ، یتاق، مندرلر ، سلطانك قیمتدار البسەسی تشهیر ایدلمش ایدی. صدراعظم جواهر قفسلرینی سیر ایدرکن جیبندن

(قونیه)ده طوغریدن طوغری‌یه حکومتی ضبط ایتدی. (قره‌حصار)ده (بابا عمر)، آیدین ایلنده «حنالی اوغلی»، (اسکیشهر) ده «کورعلی»، (اسکلیب) ده «کوسه شعبان» وسائره خسرو پاشا لهنه قالقیشدیلر.

بو اثناده اوزی محافظی سردار مرتضی پاشا لهلیلر ایله یدی ماده اوزرینه تجدید صلح ایلدی.

(محمد کرای) قریم خانلغندن ینه عزل اولنه‌رق یرینه (جانبک خان) نصب اولندی وایکی طرف آره‌سنده وقوعه کلن محاربه‌ده محمد کرای مقتول اولوب (شاهین کرای) لهستانه قاچدی.

آوستریا ایله منعقد (زیدواتوروق) معاهده‌سی تجدید ایدلدی.

— ٣ —

حافظ پاشانک صدارتی متعاقب عقد ایدیلن مجلس وکلاده عسکرک استانبوله کلمسنه قرار ویرلمش و امری یوللانمش ایدی.

برجوهر معتبر چیتاروب داماد پاشایه ویردی. اوده قفسلردن برینک ایچنه قویدی. بعده شیخ الاسلام وسائر وزرا دخی هدیه‌لر ویردیلر.

دوکون آلایی — ایرتسی کون دوکون آلایی اجرا ایدلدی. وکلای دولت سرای میداننده‌کی چادرلره طوپلاندیلر. داماد سلحدار پاشا قولتوقلرنده دارالسعاده آغاسی وسرای آغالری اولدقلری حالده اطرافه سلام ویره‌رک ویاره سریه‌رک باب‌السعاده‌دن چیقدی. باب همایونه طوغری یورییوب (قبه) مقابلنه کلدیکنده ضیافت وطعام ایچون دعوت ایدیلن مشایخه سلام ویردی. بعده مکمل و مزین برآته بینه‌رک آلای ایله صدر اعظم سراینه کیتدی. فاطمه سلطان ایوبده‌کی سرایه کیده‌جکندن کذرکاهده (نخل)لرک مرورینه مانع اولان او وسائر محللر ییقیلوب سوقاقلر کنیشلشدیرلدیکی کبی سلطان دخی (کموش آرابه) یه بیندیریله‌رک وکلای دولت اوکده اولدقلری حالده آلای والا ایله کوتورلدی. فاطمه سلطانک مهر مؤجلی (٤٠) بیک آلتون ایدی.

عسکر دیاربکردن قالقه‌رق استانبوله توجه ایتدیکی صیره‌ده زوربالر دخی علوفه زمانی دیه‌رك یوریدیلر . والحاصـل پای تخت اراذل واجلاف ایله خنجاخنج طولدی . آکلاشیلماز بر معما : اوزمانلر صدارتی نه‌قدر مقبول ایمش‌که بو دفعه‌ده قائممقام رجب پاشـا حافظ پاشایی قیصقانه‌رق (سقا محمد ، حسین علی ، محمود آغا اوغلی ، صالح افندی ، امیر خلیفه ، عثمان ، بیچاقجی اوغلی ، کوتاهیـه‌لی قلم بك ، نازلی مصلی ، روم‌احمد) کبی زوربالرله اویوشدی . تحریکاته باشلادی . فتنه میدان بولنجه زوربالرله عسکر آت میداننده طوپلاندیلر :

— خسرو پاشا کبی صیت وصولتی مجمه ولوله صالمش بر وزیرك عزلنه‌سبب‌اولانلر پادشاهك ودولتك دوستی دکلدر دیه‌رك شیخ‌الاسلام یحیی‌افندی ایله صدراعظم حافظ ، دفتردار مصطفی پاشالرك ، یکیچری آغاسی حسن خلیفه‌نك ومصاحب موسی چلبینك ومقربان پادشاهیدن دها اون یدی کشینك که‌لرینی ایسته‌دیلر . پادشاهه خبر کوندروب :

١٥٤ — فائده

علوفه دفتری ، اخراجی — ایلچی قبولی رسمی

یکیچریلر علوفه دفترینه (کوتوك) و (اسامه) دیرلردی . بو دفترك یازیسی (سیاقت) دینیلن یازی اولوب دفتری یالکز یکیچری افندیسی طوتار وباشقه‌سی قلم قاریشدیره‌مازدی . سنه‌ده ایکیسی بر ودیکر ایکیسی آیری آیری اولمق‌اوزره اوچ قسـط علوفه ویریلیردی . (١٤١) نومرولی فائده‌مزده بوبابده بر پارچه معلومات ویرمش ایدك . شیمدی بر آز دها تفصیل ایده‌جکز . چونکه علوفه اخراجی اکثریتله سفرا قبولیله برابر اولدیغندن دولتك داخلی اداره‌سنك مراسم سیاسیه ایله برنوع امتزاجنی کوستریر براصول سلطنت ایدی .

بونلری ویر ، پارەلیەلم دیدیلر . یکیچری دخی بونلره اویمش ایدی. استانبولده دکانلر قپاندی، هرکس اولرنده اختفا ایتــدی . بو هیئت سرایه هجوم ایلدی. پادشاه طرفندن ـ بوکون صبر ایدك، یارین جواب ویریلور، دیه امر کلدی. دوندیلر سەده کیجەیی آت میداننده کچیردیلر. علی الصباح ینه هجوم ایتدیلر، والحاصل اوچنجی کون علمایی طوپلادیلر، کفتکو دها زیاده آرتدی . اورته قپویه قدر واردیلر .

اوکون وزرادن (بایرام پاشا) ، صدر اعظم حافظ پاشایه :

ــ دیوانه کلسونلر، تهلکه مقرردر. دیه خبر کوندردی ایسەده وزیر اعظم کولەرك : بن اولومی رؤیاده کوردم. اولمکدن غم یمم دیه جواب ویرەرك دونمدی . یکی سرای قپوسـندن ایچری یه کیرنجه طوپلانان خلق ایکی طرف اولدی . اورتەسـندن کچرکن برسـپاهی جیقەرق: بره اورك ! نعرەسیله طاش آتدی. مکر جملەسنك جیبلری طاش طولوایمش. طاشلر یاغمغه باشلادی. حافظ پاشا آتندن دوشدی.

١٠٣٣ سنەسی (رشن) یعنی رجب ، شـعبان ، رمضـان علوفەسی دفتری حقنده (جواد پاشا) مرحومك (تاریخ عسکری) سنده شویله برقید واردر : (دفتر مذکورك بالاسنده :

« یاحی ، یاعلی ، یامعین »

عبارەسی محرر اولوب آندن صکره :

« دفتر یکیچریان درکاه عالی لازال غالباً یاعلی یا باقی که کوچکان درویشان وغازیان محبان حضرت سلطان حاجی بکتاش ولی قدس الله سره العزیز درمواجب رشن لسنه ١٠٣٣

جماعت

« یکیچریان درکاه عالی در زمان خسرو آغا آغای یکیچریان درکاه عالی در زمان حضرت مالقوج افندی کاتب یکیچریان درکاه عالی

شاطرلری قولنه کیروب سرایك ایچ طرفنه قاچیردیلر . حتی بونلردن برینی قتل وبرینی جرح ایتدیلر . پاشا سرایده حضوره کیروب مهر صدارتی تسلیم ایتدی . پادشاه ، پاشانك کیتمسنه مساعده ایتمکله یالی کوشکنه اینوب تبدیل صورت برقایقله اسکداره کچدی .

وقعه ، سلطان عثمان حادثه‌سنه بکزییوردی : زوربالر اورته قپودن‌ده ایلریایه‌رك دیوان خانه‌یه قدر کیردیلر . پادشاهی ایسترز ، سوزمز وار دیه باغیردیلر . سلطان مراد چیقه‌رق : مرادکز نه‌در دیدیکنده حافظ پاشا ایله دفتر ایتدکلری اون یدی کشینك کله‌سنی ایسته‌دیلر . پادشاه بونلره نصیحت ایلدی ایسه‌ده دیکله‌مدیلر ، حتی .

— البته ویره‌جکسکز . یوقسه ایش باشقه اولور ، دیدیلر . مراد رابع‌ده فوق‌العاده حدتانه‌رك :

— مادامکه جوابه قولاق ویرمیورسکز . سزقابل خطاب آدملر دکللرسکز ، بنی نیچون دیوانه چاغیردیکز دیه تختندن اینوب ایچری‌یه

بلوك

محمد کتخدای یکیچریان درکاه عالی

سرلوحه‌سی مسطور . بوندن صکره اسامه دفتری باشلار . دفترك آرقه‌سنده دخی صورتی آتیده محرر کلبانك یازیلیدر :

« اعوذ بالله من‌الشیطان الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم . دعا ایدملم الله تعالی حضرتلرینك برلکی ایچون . خاتم النبیین محمد المصطفی‌نك صلی الله تعالی علیه و سلم پاك منور و مطهر و عزیز و شریف و لطیف روح شریفلریچون . اولادیچون . اجماعیچون . چهاریارکزین ارواحیچون . تبع تابعین ، ائمهٔ مجتهدین ارواحیچون . کلش کچمش انبیا و اولیاء عظام ومشایخ کرام سیدالسادات روح شریفلریچون . باقی علماء ومشایخ کرام سلامتلکیچون . قطب عالم سلطان حاجی بکتاشی ولی قدس الله سرالعزیز حضرتلرینك روح شریفلری ایچون . رضوان الله تعالی علیهم

کیتدی . اشقیا آرقه‌سندن حرم دائره‌سنه کیرمك اوزره ایلریلدیلر. فقط حرم خاص غلاملری قپولری قپادیلر. بونك اوزرینه آره‌لرنده خلع سوزلری دورانه باشلادی .

سزه بر ملعنت ریاکارانه نمونه‌سی ایراد ایتمك ایسترم . بونی (نعیما) تاریخندن دیکله‌یك :

(رجب پاشا که خسرو پاشایه هوادار و حافظ پاشایه عداوتی وار ایدی ، وفتنه‌یی تحریك ایدن کندی ایدی. صورت صلاحده کریان ونالان پادشاهك آیاغنه دوشوب :

— پادشاهم ، بومفسدلری تسکین لازمدر والا بر وجهله جوابلری ممکن دکلدر . اکر بن قولکی دخی ایسترلرسه ویرکه قول ، افندیمی یولنه قربان اوله کلمشدر . قول ایسته‌دکلرینی پادشاهان سلفدن دخی آله کلمشلردر . برقاچ بنده‌کز کیتمکله نسنه لازم کلمز ، اما حق صاقلاسون ، اکر بو بدخویلر تسکین اولنمازسه احوال مشکل اولور ، نظام دولت مضمحل اولور) دیه کویا دولتك ییقیلمه‌مش بر نظامی وار ایمش کبی وافر نیاز ایله‌دی .

کوردیکز یا ، بودولت نه عیارده وزرا النده بازیچه اولمشدر . مراد رابع بونلرك یکدل اولدقلرینی کشف ایده‌رك (اهون شرین) ی بالترجیح حافظ

اجمعین. سرلری وهمت عالیه‌لری اوزرلریمزه و اوزرلریکزه حاضر وناظر اولمقلغی ایچون. سلاطین ماضیین ایچون. حالاعزتلو سعادتلو پادشاه عالم پناه حضرتلرینك عمر و دولتی یوماً فیوماً زیاد برزیاد اولمقلغیچون. عساکر اسلام هرنره‌یه متوجه اولورلرسه منصور ومظفراولوب اعدای دین خوار وحقیر اولمقلغیچون. آغا حضرتلرینك سلامتلکیچون. عمر دولتی یوماً فیوماً زیاد بر زیاد اولمقلغیچون . و بو صدردن کلمش کچمش کاتبین ماضیین ایچون. حالا افندی حضرتلرینك (یکیچری کاتبی) سلامتلکیچون . عمر و دولتی یوماً فیوماً زیاد بر زیاد اولوب توابعی و لواحق ایله دائما صحتده وسلامتده اولمقلغیچون. و بومقامدن کلمش کچمش خلیفه‌لریمز ارواحیچون ، و حالا خلیفه‌لریمز کوکللری مرادیچون . دوام دین و دولت ایچون، دفع بلا ایچون، رد قضا ایچون ، حضور حاضرانایچون و رضای حبیب الله ایچون. جل وعلی فاتحه »

پاشایی اسکداردن چویرتدی. پاشا کلنجه کندیسیده طیشاری یه چیقه‌رق حضورینه ایکیسی سپاهی و ایکیسی اوجاقدن چورباجی اولمق اوزره درت کشی چاغیردی. بوحاللرك دین ودولته مناسب اولمدیغنی آکلاتمق ایسته‌دی ایسه‌ده کیم دیکلر ؟ حافظ پاشاده قپو اوکنده طوریبوردی. پادشاهك سوزی بچمدیکنی کورنجه :

— پادشاهم حافظ کبی هزار قولك یولکه فدادر، آنجق رجام بودرکه بنی سن قتل ایتمه ، بوظالملر شهید ایتسونلر. میتمی اسکداره دفن ایتدیر ، دیوب بسمله چکه‌رك و (لاحول ولاقوة الاباالله العلی العظیم، انالله وانا الیه راجعون) اوقویه‌رق میدانه یوریدی . پادشاه مقرمه‌سنی طوتوب آغلادی . حافظ پاشا میدانه کیرنجه هرطرفدن سپاهیلر هجوم ایتدیلر .

دقت ایدییورسکزیا. نه‌دورده‌یز ! عسکر عاصی، پادشاه بی قدرت، بر وزیر اعظم یالکز باشنه اورته‌یه آتیلمش، جان پازارلق ایدییور . ایشته نظام وانتظامی بوزولمش حکومتلرده بوحاللر دائما واقع اولور. مستبد حکومتلرده یاجبر وظلم ویاخود ضعف ورذالت وقوعی محققدر.

حافظ پاشا ، اوزرینه ابتدا هجوم ایدن سپاهینك آغزینه اویله بر یومروق اوردی که حریف یره دوشوب باشندن دستاری یووارلاندی. دیکر برسپاهی‌ایسه صیچرایوب خنجرایله پاشانك باشندن

اسامه دفتری طولانی ایکیشر صحیفه برطاقم طبقه‌لردن عبارت ایدی . بر صحیفه‌ده یوزاون اسامی ویالکز سکبانلرده صحیفه‌نك آلدیغی قدراسم یازیلی ایدی.

سفیرلر اکثریا علوفه کونلری حضوره قبول اولنوردی .

یکیچری یه علوفه و معاش صالی کونی ویریلیردی . اوکونی علی السحر دفتردار اولان ذات آقچه‌یی سرایه کتیروب میشین کیسه‌لره قویاردی . صدر اعظم، صباح نمازینی باب‌عالیده قیلار، ارباب دیوانك باب‌همایونه وایلچینك (چاوش باشی) آغا ایله (آلای قصری) آلتنه کلدیکی کندیسنه (خبرجی چاوش) و(سلام آغا)لری طرفندن بیلدیریلیر، بیاض اطلس «اوست» وقلاوی کییر، دیوان بساطلوآته بینه‌رك آلای قصری آلتنه وارنجه چاوش باشی آغایه سلام و ایلچی‌یه تلطیف

اوروب قولاغنه قدر باشنی یاردی . بری دخی کوکسندن برخنجر اوروب ییقدیلر . آندن صکره قلیج و خنجرله اون یدی یرندن یاره‌لدیلر . حال احتضارده ایکن یکیچرینك بری دخی کلله‌سنی تماماً کسوب وجودندن آییردی . بوراده (نعیما) دییورکه :

(اول بیگناه شهید اولدقده خدام سرای اوزرینه بریشیل حریر اورتدیلر . پادشاه غیورك نگاهه طاقتی قالمیوب ، درونندن : خوش ایمدی، حق‌تعالی اقدار ایدرسه سزدن اخذثار نیجه اولور کوره‌سز، دیوب ظاهراً: بره حقدن قورقماز، پیغمبردن اوتانماز، شرعه‌وپادشاهه انقیاد ایتمز ظالملر دیوب ایچری‌یه گیتدی (١٠٤١) . حقیقةً نه دور ایمش‌که افراد مملکتك اك بیوك حاکمی قارشیسنده صدراعظمی قتل ایدییورلرده حاکم منع ایده‌میوردی .

رجب پاشا صدراعظم اولدی . زوربالر بورادن ینه آت میداننه گیدوب شیخ‌الاسلام یحیی افندینك خانه‌سنی باصدیلر . مشارالیه

واکرام ایدر. سرای همایونك اورته قپوسنده آندن اینه‌رك اوست کورکنك صاغ طرف یکی النه آله‌رق ایچ قپویه یورور. اوراده صول طرفده بولنان سپاه وسلحدار آغالرینه سلام ویریر، اوراده (دعاجی چاوش) باغیره‌رق سلام آلیر، بعده صاغ طرفده‌کی یکیچری اوجاغی چورباجیلرینه ، کتخدا بکه سلام ویریر ، کوموش عصالریله منتظر بولنان قپوجی باشی آغالردن چاوش باشی آغا واستقبال مأموری اولان قپوجی باشی آغا ایله قپوجیلر کتخداسنه سلام ویرنجه آغالر عصالرینی یره اوره‌رق اوکنه دوشرلر، صدراعظم ایکی طرفه سلام ویره‌رك ایلك (سلام طاش) نه واردیغنده برآدیم صاغ طرفه گیده‌رك یکیچری آغاسنه سلام ویریر ، ینه دعاجی چاوش صوت بلند ایله سلام آلیر . ایکنجی (سلام طاش)نه واردیغنده ینه بر آدیم صاغه توجه ایده‌رك درگاه عالی یکیچریلرینه سلام ویریر بو دفعه چاوش باشی سلام آلماز، بعده هرایکی طرفه اشارتلی سلام ویره‌رك (دیوانخانه) اوکنه گلنجه (سقاباشی) بیورا! نداسیله قبه آلتنده طوران

صاقلانمش ایدی . پادشاه آنی ده عزل ایدوب (اخی زاده حسین) افندی مقام مشیخته کچدی. یکیچری آغاسی حسن خلیفه، یکیچری اوجاغنه التجا ایتدی. سپاهیلر ایسته دیلر ایسه ده یکیچریلر ویرمدیلر.

پادشاه، عسکرك خسرو پاشا نامنه ایتدکلری مظالمدن پك زیاده دلگیراوله رق اوزی محافظی مرتضی پاشایه دیاربکر ولایتنی ویردی. خفی برخط همایون ایله پاشانك اعدامنی ایلدی. مرتضی پاشا اسکداره کچدیکنده صدراعظم رجب پاشا خسرو پاشایه: غافل طاورانمه دیه خبر کوندرمش ایمش. مرتضی پاشا (توقات)ه تقربنده خسرو پاشانك آدملری قارشی کلمش وحتی طرفیندن تلفات دخی وقوعه کله رك الك صکره اوطوردیغی قوناغه طوپ آتیله رق اطرافی قوشادلمشدر . پاشا مقاتله یی چابوق کسمك وخسرو پاشایی قاچیرمامق مقصدیله :

— خسرو پاشانك باشی پادشاهك ، مالنی یغما ایده نه مساعده وار، دیه منادیلرله اعلان ایله نجه خلق اوشوشمش وطوتولوب اعدام

وزراء، صدرین، دفتردار وسائر رجاله اشارت ایدر. دیوانخانه قپوسنه وارنجه چاوش باشی ایله قپوجیلر باشی آره سندن بالمرور کیمسه یه سلام ویرمکسزین (باب السعاده) یه توجه ایدر. اوراده ده (سلام طاشی) حذاسنده وقالدیرم اورته سنده کی بیوك یاصدی طاش اوزرینه واروب (باب السعاده) یی سلاملار، بو دفعه دعاجی چاوش سلام آلیر، بعده صول طرفه دونوب خزینه اوکنده طوران (اقلام) خلفاسنه، خواجکان افندیلره و بریده طورانلره ، قبهٔ همایونه توجه ایتدیکنده (طاش دیرك) یاننده طوران وزرایه سلام ویردکده ینه دعاجی چاوش سلام آلیر، بعده چاوش باشی آغا وکیلی ایله قپوجیلر کتخداسنه سلام ویره رك قبهٔ همایونه توجه ایتدیکنده ابتدا صاغ طرفده کی روم ایلی وآناطولی قاضیعسکرلرینه سلام ویرر، دعاجی چاوش سلام آلیر، ثانیاً صول طرفنده طوران دفتردارلر ایله توقیعی، دفتر امینی ، تشریفاتی افندیلره ده سلام ویره رك قبهٔ همایونه داخل اولوب صدره اوطورر . اوطوردقدن صکره ابتدا وزرایه، صکره صدرینه ،

ایدلمشدر. الك صکره خسرو پاشانك باشی‌ده استانبولده وسیله‌ٔ اختلال اولدی. صدراعظم رجب پاشا، خسروك قتلندن ممنون اولدیغی کبی کندیسی مستقل قالمق داعیه‌سنده اولدیغندن پاشانك قتلنه سبب اولانلردن انتقام آلمق بهانه‌سیله عسکری ینه تحریك ایتدی. زوربالی سرایه یوریدیلر. پادشاهی طیشاری‌یه چاغیروب:

— سن نه ایچون خسرو پاشا کبی یارار بر وزیری قتل و کندی دولتکی رخنه‌دار ایتدك؟ اوحالده البته بزه حسن خلیفه‌یی و موسی چلبی‌یی ودفتردار مصطفی پاشایی ویر. پاره‌لیه‌لم. هم شهزاده‌لر بزم افندیمز اوغللریدر. غیری سکا اعتمادمز قالمادی. سن ناحق یره خسرو پاشایی اولدردك، شهزاده‌لره‌ده قیارسك، بزه آنلری کوسترملیسك. دیه اصرار ایتدیلر. والحاصل فتنه اوراده‌یه قدر چیقدی که خلع سوزلری دوران ایتمکه باشلادی. پادشاه شهزاده (بایزید) ایله (سلیمان، قاسم، ابراهیم)ی حرمدن چیقاروب کوستردی. غریب دکلمی که عسکر پادشاهك

دفتردارانه، نشانجی افندیلره آشنالق ایدر. یازایسه سقا باشی (حلواخانهٔ خاصه)دن (ممسك شربت)، قیش ایسه (ممسك معجون) کتیریر، بعده طشره خزینه‌دار باشی، خزینه قپوسی موم ممهورینی وخیمه مهتر باشیسی آغا قبهٔ همایون خزینه‌سی موم ممهورینی کتیررلر. اسکی دیوانخانه اوکنده (سورهٔ فتح) اوقونورکن صدراعظم ایسترسه خیمه مهترباشیسی آغایه امر واشارت ایده‌رك میداندن فدوله، و رئیس الکتاب افندی مهترباشیسی دخی (پلاو وزرده) کتیروب صدراعظمه، وزرایه، صدرینه، دفتردارلره، توقیعی وشقین افندیلره وقبه‌خارجنده رئیس الکتاب افندی‌یه ویریرلر. بعضاً صدراعظم (فدوله) یی طارتدیرر، باش یازیجی پلاو زرده دفترینی کتیریر، باقوب تشریفاتی افندی‌یه ویرر. بعده محضر آغا طبق ایله (عقیده) شکری کتیررکه عسکرك حسن حالنه یعنی آره‌لرنده عصیان وقیام اماره‌لری اولمدیغنه دلالت ایلر. سورهٔ فتح قرائتی تمام اولدقده اورته قپوده توقیف ایتدیرلمش اولان ایلچینك ادخالی ایچون امر کیدر. چاوش باشی آغا کوموش عصا وچاوشلر کاتبی وامینی رسمی قیافتلریله اوکنه

شهزاده‌لری قتل ایتمیه‌جکنه صدر اعظم ایله شیخ‌الاسلامی کفیل آلوب طاغیلدیلر. فقط استانبول تماماً محروم آسایش ایدی. هرکون سرایه هجوم ایدوب معهود اوچ کشینك کلله‌سنی ایسیتیورلر، بونلرك اولرینی یاصوب آراشدیرییورلردی. سابق یکیچری آغاسی حسن خلیفه کیزلنمش ایدی. برکون مهترخانه‌ده طوتدیلر. برآته بیندیروب آت میداننده قتل و آیاغندن سورویوب اوراده‌کی آغاجلردن برینه باش آشاغی آصدیلر. بوصیره‌ده استانبولده اوچ کون دکانلر قپاندی. عسکر قانه صوصامش ایدی. دفتردار مصطفی پاشایی‌ده (وفا) ده بر اوده یاقه‌لایوب آت میدانه کوتوردیلر. رجب پاشا، دفتردارك قتلی اراده‌سنی آلدی وموکب صدارت ایله سرایدن کندی قوناغی اوکنه کلنجه مصطفی پاشایی الی آیاغی باغلی کتیردیلر. جلاد باشنی کسدی، سپاهیلر آنك دخی نعشنی سورویوب حسن خلیفه‌یی آصدقلری آغاجده باش آشاغی صارقیتدیلر. مصاحب موسی چلبی‌یی دخی رجب

دوشوب اورته قپودن کیررلر. برنجی سلام طاشنه وارنجه قول کتخداسی آغا یکیچری طائفه‌سنی سلاملامغه وچوربایه سکیرتدیکی وقت ایلچینك آدملری دخی آغانك مسافر اوطه‌سی سمتنده کشیده قیلنان پرده آرقه‌سنده‌کی سفره‌یه کیدرلر. ایلچی دیوانخانهٔ همایونه تقرب ایلدیکی تشریفاتجی طرفندن صدر اعظمه اخبار اولندقده دیوان برنده‌کی (دوات) اوطه‌سنه کیدر وقبهٔ همایون طاش دیکلری برابرنده قپوجیلر کتخداسی آغا دخی کوش عصا ایله قارشولایوب چاوش باشی آغا ایله بربرلرینی سلاملارلر. ایلچینك اوکنجه دیوانخانهٔ همایون قپوسنه کلوب ایچری‌یه دخول وایلچی نشانجی افندینك آلت یاننده وضع اولنان اسکمله‌یه اقعاد ایتدیر- لدیکی ینه تشریفاتجی طرفندن صدراعظمه بیلدیریلیر. صدراعظم دوات اوطه‌سندن چیقار و صدره اوطورر. چاوش باشی آغا ایله قپوجیلر کتخداسی سلاملایوب چیقارلر. دیوان همایون ترجمانی واسطه‌سیله ایلچی‌یه (خوش کلدیکز معامله‌سی) اجرا اولندیغی اثناده رئیس‌الکتاب افندی «تلخیص» کیسه‌سنی (معروضات

پاشا حیله ایله پادشاهك الدن آلوب كویا محافظه ایده‌جكمش كبی تأمینات ویردی. آلدیغمك ایرته‌سی كون ارادل معهوده رجب پاشانك قوناغنه اوشوشدیلر. پاشا ایچ آغالریه ویردیكی تعلیمات موجبجه موسی چلبی‌یی مردیوندن ایته‌رك پاره‌پاره ایتدیردی. پادشاه، موسی چلبینك مقتولیتندن پك زیاده متأثر ودلگیر اولدی.

مملكتك شو حاللری سلطان مراد رابعی اعصاب ایتمكله برابر والده سلطان وسائره‌نك نقیهٔ اداره‌سی‌ده حی صاللایوب آتمق استعدادینی ویریبوردی. هله سقا محمد، حسین علی، صالح افندی، چالق درویش ویمشجی مصطفی كبی زوربالرك كندیسی خلع ایده‌رك شهزاده‌لردن برینی اجلاس ایتمك مقصدیله علناً مدا كره‌ده بولندقلرینی وموسی چلبینك قتلنده رجب پاشانك حیله‌سی اولدیغی یكیچری آغاسی كوسه محمددن خبر آلنجه ستون ستون آتش تهور كسیلدی.

١٠٤١ رمضاننده استانبولك حالی — رجب پاشانك جزءجاه ومقصد

اوروپا سه‌راسندن بریك صدراعظم حضوریه قبولی

خانه‌سیله عسکره، شهره دوشن فتنه رمضان آینی شایان دقت برحکومتسزلک‌له‌ چیرمکه سبب اولمشدر. استانبولده سپاهی قیافتنده برطاقم اراذل اشخاص چوغاله‌رق مسلح اولدقلری حالده کیجه‌لری کروه کروه، سمت سمت کزمکه، جمعیتله علناً عیش وعشرت و فسق و قباحت ایشله‌مکه باشلادقلری کبی دیو رسملری کبی غریب غریب هیکللر یاپه‌رق ماهیه‌لر قوردیلر. بونلر اوکلرنده طاوول زورنا، اللرنده مشعله‌لر، الله الله دیه محله‌لری کزییورلر، خلقدن سیر وتماشا آقچه‌سی آلیورلر، وزرا و علما و رجال واغنیا قپولرینه کیده‌رك هر کروه کندی جمالرینی طاوول ونقاره ایله اوینادوب چوقه، قماش، نقد وآقچه صره‌لری ایستیورلردی. بونلرك پاره ایسته‌یشلری صاحب خانه‌نك رتبه‌سنه کوره ایدی. ویریلیه‌جك ویاخود تأخیر ایدیله‌جك اولورسه مشعله‌لری شهنشینلره طوغری قالدیروب یا شو قدر غروش، شو چوقه، شو قماش ویررسکز ویاخود اوکزی یاقارز دیه صاچاقلری طوتوشدیرییورلر، بوصورتله او صاحبنی امانه دوشورییورلردی. فقط کروهك آرقه‌سی کلیوردی. بری کیدنجه دیکری ظهورایدییوردی. بوصورتله تا بایرامه قدر استانبولی اوینایه اوینایه صویدیلر.

بایرامده یك آلایلقلی کچدی. جاده‌لرده جابجا صالنجاقلر قوردیلر. اعیان دولت وکبار مملکتی بال مومل‌ریله دوکونه دعوت ایدرکبی صالنجاغه دعوت

جانطه‌سی) صدراعظمك یانه کتیروب‌ده طیشاری‌یه چیقدیغنده (خیمه مهترباشیسی) وکتخداسی و (وزنه‌دار باشی) اللرینه بررکیسه آله‌رق صدراعظمك اوکنه قویارلر و وزنه‌دارلرله خیمه مهترلری کیسه‌لری قبهٔ همایون قپوسنه طوغری دوشه‌یوب نصف درجه‌یه کلدکده (رئیس الکتاب) علوفه ویرلمسی استیذاننی مشعر تلخیصی (پادشاهه یوللانه‌جق کاغد) حضور صدراعظمیده آچوب عرض ایدر. تلخیص صدراعظمك حضورنده باغلانوب رئیس الکتاب مهر همایون ایله مهرلر. رئیس افندی مهری تکرار صدراعظمه ویردیکنده آیاغه قالقوب اوپه‌رك آلیر، تلخیص قپوجیلر کتخداسی ایله حضور پادشاهی‌یه کوندریلیر.

علوفه کیسه‌لری دوشندکده برکیسه آقچه‌سی صدراعظم حضورنده آچیلوب (آقچه تختەسی) اوزرینه دوکولور. خیمه مهترباشیسی صدراعظمه، وزرایه، قاضیعسکرلره، دفتردارلره توقیعی افندیلره کوسترر. ینه کیسه‌سنه قویوب مهرلنیر. بواثناده اراده چیقارکه تلخیص اوزرینه خط همایون ایله بیورلدی چکیلیر.

و (صاچی) نامنه کلی مال طلب ایتدیلر. بوجهتله صالنجاقلره یوك یوك قماش، طوپ طوپ چوقه وچیتین چیتین پارەلر کلدی .

هله اراذلك رمضان کوندوزلری علناً اوروج ییەرك، توتون ایچەرك کزمه‌لری، سوقاقلرده قادین وچوجقلره تسلط ایتملری، رقص وعشرت ایله هتك ناموسه قالقیشمەلری آزغینلقلرینك درجەسنی بیلدیرییوردی . بایرام بیتنجه علوفەلرینی ده آلدیلر. اولجه پاپوچ آلمغه قدرتی اولمیان اجلاف، قطار ومهار صاحبی آغالر اولدیلر. مملکتلرینه چکیلدیلر. رجب پاشا اوچ درت رقیبدن قورتیلەیم دیرکن بیکلرجه رقیبه دوشدی .

مراد رابع ایسه رجب پاشانك کافۀ سیئات و القاآتنه واقف اولیور ، قتلی ایچون مناسب بر زمان آرایوردی . مکر بایرامك سکزنجی کونی ، یوم مناسب ایمش . اوکون سرایه چاغیرتدی . پاشا آیاغنده (نقریس) اولمغله طوپاللایوردی . پادشاه :

— کل باقەلم طوپال زوربا باشی ، بکا حافظ پاشا وقعەسنده آبدست آل‌ده اویله طیشاری‌یه چیق دییوردك ، شیمدی‌ده سن آل.

چاوش باشی آغا باب السعادەده سلام محلی اولان یاصصی طاشك اوزرنده استقبال وقپوجیلر کتخداسی خط همایونی اوپوب باشنه قویدقدن صکره صدر اعظمه تسلیم ایلر، اوده اوپوب باشنه قویار، ایکی طرفه سلام ویریر. صدراعظم اوطورمەدن خط همایونك مهرینی آچار ، موم ایله دستمالی (خط همایون دستماله باغلی کلیر) وظرفنی رئیس الکتابه ویروب اوده اوپوب باشنه قویدقدن صکره قوینه قویار. تلخیصی آچوب خط همایونی بعدالتقبیل قرائتله قوینه قویوب اوطوردقدن صکره رئیس الکتاب اتك اوپوب چیقار . صدراعظم محضر آغا ایله اوجاقلویه خبرکوندریر. یکیچری آغاسیله قول کتخداسی قبۀ همایوندن ایچری‌یه کیریرلر. اتك اوپرلرکن صدراعظم قالقار. بونلر درحال کیری چکیلوب آرقەلرینی قبۀ همایون درونده خواجکان دیوانك طوردقلری قپونك یانندەکی دیواره ویوزلرینی صدراعظمه ویرەرك آیاقده طوررلر . روزنامچەجی افندی النده (توزیع) دفتریله کلوب دفتری اوقور. اوقوندقجه بلوك باشیلری کلوب کیسەلری آلیرلر.

دیدکدن صکره نیاز واسترحامنه باقمیه‌رق زلفلی بالطه‌جیلره اعدام ایتدیردی . یرینه مصر والیسی سابق (طبانی یاصصی آرناوود محمد پاشا) یی وزیر اعظم ایلدی .

طبانی یاصصی محمد پاشانك صدارتی سلطان مرادك اون سنه‌دن بری بولنمقده اولدیغی والده سلطان ایله وزرا وصایتندن قورتولدیغی تاریخدر .

— ٤ —

مراد رابع کوزلریله کوردیکی فجایعدن طولایی پك زیاده متأثر ایدی. اول‌امرده سپاهیلردن ایشه باشلایه‌رق وزیراعظمك حیله‌سیله برخط همایون اصدار ایتدی . بونده: فیمابعد سپاهیلره اجداد عظام زماننده مداخله ایتمدکلری خدمتلر ویرلمیه . دییوردی .

صدراعظمك برایلچی‌یی قبولی

بونك اوزرینه سپاهیلر ینه سلطان احمد جامعی میداننده طوپلا-
ندیلر . پادشاه‌ده صدر اعظمی ، شیخ الاسلامی ، قاضیعسکرلری ،
نقیب‌الاشرافی ، علما وفصلایی ، یکیچری اوجاق آغالریله ضابطلرینی ،
بلوك آغالرینی و سوز صاحبی اختیارلرینی سنان پاشا کوشکنه
طوپلایوب سپاهیلره سوز آکلایانلرندن بر قاچ کشی کوندرملرینی
امر ایتدی . کلدکلرنده اطاعت حقنده وشقاوت علیهنده بر نطق ایراد
ایدوب ارادل واشقیانك حمایه ایدلمیه‌رك تسلیم ایدیله‌جکنه ، امور
عبادك عدل وشفقت دائره‌سنده کوریله‌جکنه دائر یکیچری آغالرینی ،
سپاهی اختیارلرینی ، قاضیلری تحلیف ایده‌رك سپاه طائفه‌سی نامنه

دیوان صالوننده سفیرك صدراعظمله طعامی

طعامده یالکز ایلچی
صدراعظمك سفره‌سنده
بولنور . سائر معتبر آدملری
قپودان پاشا ایله دفتردار
ونشانجی افندیلر سفره‌لرینه
توزیع اولنور . طعامدن
صکره صدراعظم ایله سا-
ئره‌یه تشریفاتی افندی وحیمه
مهترباشیسی ایله (وکیل‌خرج
خاصه) دخی ایلچی‌یه کلاب
و بخور ویریرلر . بعده
تشریفاتی افندی صدراعظمدن
استیذان ایده‌رك ایلچی‌یه
وآدملرینه روزنامچه قیدی
اوزره اسکی دیوانخانه
اوکنده کورك و خلعتلر
کیدیرر .

یازیلان ملازملرك عددینی اون بیکدن اوچ یوزه تنزیل ایلدی. دها اوکوندن اعتباراً سپاهی‌اوغلانلری آغاسی (جعفر) ایله‌ساحدار آغاسی (احمد)ی حضورینه جلب‌ایله زوربا باشلرینی ایسته‌دی. احمد آغا تعلل ایتمکله درحال بوینی اوردیردی. ایرتسی‌کون (سقا محمد)، (جن‌علی) بوغولوب دکزه آتیلدی. (کلیبولی)لی (جادو عثمان)، (قمری) اعدام ایدلدیکی کبی (یمشجی‌مصطفی)، (صالح‌افندی)، (محموداوغلی)، (صاری مصطفی)، (کل عبدی)، (بچاقجی مصطفی) برر طرفه قاچدیلر. فقط استانبولده اولوم‌آلاتندن اولان ساطور، ایپ، کمند ایشلر ایشله‌مکه باشلادی. سپاه طائفه‌سندن نامدار کیمسه قالمادی. سوقاقده اکری صاریقلی وسپاهی قیافتنده بری کورلدیمی قتل اولنیوردی. یکیچری‌یی‌ده تمیزله‌دی. (دلی الهی)، (درەلی خلیل) وامثالی طشره زوربا‌لرینی‌ده برر برر اورته‌دن قالدیردی (١٠٤١).

ساطور ایشلیور دینه‌مش‌می ایدك. یکیچری آغاسی (کوسه‌محمد) (الیاس پاشا) نامیله مغنیسا طرفلرینی یاقوب ییقمش اولان شقی‌یی وعونه‌سندن (ماهی خاتون اوغلی)، (آلای بکی اوغلی) وسائرلرینی،

بو اثناده پادشاه (عرض) اوطه‌سنه کلیر. ابتدا یکیچری آغاسی حضوره کیرر. چیقنجه چاوش باشی وقپوجیلر کتخداسی قبهٔ همایون قپوسنك خارجنده عصالرینی اورورلر. صدرین حضوره کیررلر. آنلر چیقنجه تکرار عصالر اورولور. صدر اعظم کورکك صاغ یکنی النه آلوب حرکت ایدر. بوآنده صدراعظمه سراسر کورك و دفتردار افندی‌یه خلعت کیدیریلیر. دفتردار حضورده علوفه تلخیصنی اوقور. وزرا حضورده ایکن ایلچینك دخولنه مساعده ایدیلیر.

ایلچی ایله معتبرانك هربرینی ایکیشرنفر قپوجی باشی آغالر بللرندن طوتوب دیوان ترجمانی برابر اولدقلری حالده کیررلر.

ایلچی نامه ویره‌جك ایسه: نامه‌یی (میر علم) آغا آلوب حضورده‌کی صف

(دفتردار مصطفی پاشا)یی ، سپاه زوربالرندن (چرکس علی) آغایی ، (محمود آغا) اوغلنی قتل ایلدیککبی استانبولده الله نه‌قدر زوربا، اهل فساد ویا بونلره بکزرلر وار ایسه جمله‌سنی بیلوب بکزه‌ده‌رك اعدام ایدر اولدی . فقط غدارلی صوك درجه‌یه واردی .

دیکر طرفدن سلطان مراد رابع دخی استانبوله کلن (بغدان) بانی (برتوسقه) یی عصیان واقعنه مبنی دیوان همایونده اعدام ایتدی . اراذل‌اشقیادن (حسین علی ، کوسه علی ، سیاوش ، امیر خلیفه) دخی طوتولوب قتل ایدلدکلری کبی شام والیسی اولان و خسرو پاشایی توقاتده قتل‌ایدن (احمد پاشا) دخی قونیه‌ده، قیصریه‌ده بولدیغی‌اشقیایی تمیزلدی . قونیه‌یه کیتمش اولان مشهور سپاهی زوربالرندن (روم محمد)ی بهسنیلی (علی بك) قتل‌ایلدی. شام والیسی (دلی یوسف) پاشا دخی استانبوله عودتنده بلا امان اعدام ایدلدی .

بر ایلچینك حضوره قبولی

(١٠٤٢) ده حجاز ایله یمنده غائله ظهور ایتدی . ایرانیلر کورجستانده ایلریلدی. (طهمورث) بك عدم مقاومتله برطرفه چکیلدی. کرجستان ایرانیلر النده قالدی .

ایران سفری بیتمیوردی . خانلر خانی (توخته) خان (وان) اوزرینه یوریدی. مرتضی پاشا (ماردین)دن کیده‌رك وارضروم والیسی (تیمور قازیق خلیل پاشا) ایله برلشه‌رك ایرانیلری مغلوب ایتدیلر.

بوسنه‌نك اك مهم وقایعندن بری ده (استانبول یانغینی) در. جبالی قپوسی خارجنده بر قلفاتجینك یاقدیغی فونده‌دن قایق‌خانه‌لره آتش صیچرامش وروزکار سبیله قول قول یاییله‌رق یکرمی درت ساعت دوام ایتمشدر . یکرمی بیك خانه یاندیغی مرویدر . بوحریق کبیر ، جهله وعوام آره‌سنده خشنودسزلغی موجب اولدیغی کبی کفتکولر دخی چوغالدیغندن قهوه خانه‌لرك سدی و هدمی فرمان اولندی . بو امر ولایاته‌ده تشمیل ایدلدی . بو آره‌ده توتون ایچمك دخی یساق ایدیله‌رك قهوه‌خانه‌لر درحال بکار ، دباغ ، نعلبند اوطه‌لرینه تحویل قلندی . سلطان مراد کیجه‌لری دوره چیقار، فنارسز کیمه

وزرادن اك صکره‌کی ذاته ویرر، او دخی اوستنده‌کنه دور ایدر. بو وجهله نامه صدراعظمه قدر کلدکده تخت‌همایون مندرینك اوزرینه وضع ایدیلیر. نطق‌همایون ایراد ایدیلیرسه صدر اعظم دیوان ترجمانی واسطه‌سیله ایلچی‌یه ترجمه وتفهیم اولنوردی .

ایلچی‌یه نامه ویریله‌جك ایسه : نامهٔ همایون پادشاهك صاغ طرفنده‌کی یاصدیغك اوزرینه موضوع بولنور. صدراعظم بو نامه‌یی آلیر. اوپوب باشنه قویار. آندن صکره یانده‌کی وزیره ویریر، بووجهله اك صکره‌کی وزیرده میرعلم آغایه ویروب اوده ایلچی‌یه تسلیم ایلر، ایلچی‌ده نامهٔ همایونی آلوب الی اوزرنده طوتار و اورته قپویه وازدیغنده سرکاتبنه تسلیم ایده‌بیلیردی .

تصادف ایدرسه قتل ایدر، حتی اولرك اوجاغنه‌قدر چیقوب قوقلار، توتون رایحه‌سی حس ایدیلن محللری باصار ایدی. بوستانجی باشی‌یی (ادرنه)یه کوندروب اوراده‌کی قهوه‌جیلرله قهوه ایچنلردن الهکچنلری قتل ایتدیرمشدر.

اوزمانلرده‌کی حالمز نه‌درکه‌ده ایمش که عسکر آیاقلانیرسه قان دوکولور، پادشاه انتقام آلمق ایچون الکعادی قباحتلرله قان دوکردی. (نعیما) بوشدتلری (اراذلی تأدیب وعوام ناسی ترهیب) مقصدینه عطف ایدییورسه‌ده توتون کبی کراهتنده هنوز اتفاق علما اولان برشیئك شربی ویاخود فنارسز کزمه‌نك سبب قتل اولمسنی و بوندن اراذلك تأدیب و عوامك ترهیبی مقصدی حصوله کله‌جکی اومق عبثدر. بوکبی معاملات خونریزانه‌یه (القای دهشت) بولتیقه‌سی دیمك موافقدر. سلطان مرادك محمد پاشا صدارتندن تاریخ وفاتنه مرور ایدن یدی سنه ظرفنده اعدام ایتدیردیکی آدملرك عددی اللی بیك

١٥٥ — فائده

اصطلاحات تاریخیه

اجازت کلی = وقتیله عثمانلی سردارلرینه و سفیرلرینه عقد مصالحه ومعاهده وسائر ایشلر حقنده ویریلن تام مأذونیت وصلاحیت.

مباشر استعجال = برینك برکون اول امرایدیلن محله وارمسی ایچون فرمان ایله یوللانان مأمور.

نامه‌رسان = وقتیله احوال صاحه وسائره‌یه دائر نامه کتیرن.

یالی آغالری = ساحل محافظلری.

اولوب مدت حکومتی اولان اون یدی سنه ظرفنده ایسه بومقدارك یوز بیکی تجاوز ایتدیکی تاریخلرمزجه مقیددر !

خلقك تربیه واصلاحی آنجق قوانین سـلیمه و نظامات مکمله‌یه رعایتکار هیئات حکومتك ادارهٔ عادلانه‌سیله حصول پذیر اوله‌جغنی آکلایه‌میانلرك زمانلری ظلم وقتل واسالهٔ خون ایله کلوب کچر.

ایرانیلرك (وان)ه استیلاسی اوزرینه صدراعظم محمد پاشا سردار اکرم نصب اولنه‌رق حلبه مواصلتنده والی (نوغای) پاشایی رخاوتندن طولایی قتل ایتدی.

سلطان‌مراد بروسه‌یه عزیمتنده یوللرك فنالغندن طولایی (ازنیق) قاضیسنك اعدامنی فرمان ایله‌مکله بیچاره کناهسز قاعه قپوسنه آصیلوب اوچ کون طوردیرلدی. بروسـه‌ده بش کون قالدی و اوراجه (حکامه ومستحق اکرام اولان انامه) بذل و اهدا ایتمه‌مکله معروف (حصن کیفلی محمد) نام زنکیی صاب ایدوب اموالی میری‌یه آلدی.

دیوانخانه چرکه‌سی = اکثریا اوتاغ همایون یاننده قوریلان چادرلر.

صاری قامش = وقتیله له قرالنه تابع برقزاق طائفه‌سی، بونلرك خطالرینه طرف دولتدن برخلعت، برطوپوز وبرده طونانمش آت ویرلك معتاد ایدی.

کوچ بوروسی = اردوی همایونك بر یرده توقفندن صکره حرکت ایچون چالنان بوری.

رسم بدعت = سلطان سلیمان ثانی دورنده استانبول وتوابعی کرکارینه کلن قهوه‌دن هرقیه باشنه مسلمانلردن آلنان سکزر وغیرمسلملردن آلنان اونر صاغ آقچه.

اوطه = یکیچری اورته‌لرینك قرارکاهی، قیشله‌لری. بواوطه‌لرده مطبخ، ضابطان محللری وار ایدی. محاربه‌لرده اوطه‌لر جسیم ومدور برچادر ایدی.

فقط ازنیق قاضیسنك صلبی ماده‌سی استانبول علماسنجه موجب قیل وقال اوله‌رق حتی شیخ الاسلام (اخی زاده حسین افندی) والده سلطانه یازدیغی برعریضه‌ده علما حقنده بومقوله معاملات ناروادر زمینده ادارهٔ کلام ایله‌مش و(علامه شیخی) دینیلن ساداتدن بری دخی: شیخ الاسلام خلع ایچون علمایی خانه‌سنده طوپلادی ایدی دیه‌رك والده سلطانه ولوله ویرمش ایدی. والده سلطان وقعه‌یی بروسه‌ده سلطان مراده یتیشدیردی، اودخی آوده ایکن بوستانجی باشی‌یی قلاغوز ایده‌رك سرعتله دونوب استانبوله کلدی. کلیر کلمز شیخ الاسلام ایله اوغلنی برکمی‌یه بیندیره‌رك قبریسه نفی و(یحیی افندی)یی شیخ الاسلام نصب ایلدی. عقیبنده بوستانجی باشی‌یی قایق ایله حسین افندینك آرقه‌سندن یوللایوب بوغازدن چیقمه‌مش ایسه اعدام ایله دیه امر ویردی. بوستانجی شیخ الاسلامك قایغنه یتیشدی وچویره‌رك روم ایلی یاقه‌سنه یناشدیردی. سلطان مرادده یدی قله‌دن چیقمش، قیبی صره کیدرمش. بوستانجی باشی‌یه الیله اشارت ایدوب چاغیردی

هر چادرده اورته‌نك یعنی یکیچری بلوك ویا طابورینك علامت مخصوصه‌سی وار ایدی.

چرکه‌جیلر = بونلر اوتاغ همایون اوکنده چادر قورمق امتیازینی حائز ایدیلر.

چرکه = یالکز آلایلره مخصوص برنوع چادر ایدی. بونلرك قبه‌لی ایکی قپوسی اولوب اردو قرارکاهلرنده اوتاغ همایونه کیدن ایکی یولك وسطنه قورولور وپادشاه اوتاغه کیدرکن بوچرکه‌نك ایچندن کچر ایدی.

قدوله خواران = یتیم وفقیر وبی‌کس یکیچری چوجقلری ایدیلر. بونلر بابالرینك خدمات سابقه‌سنه رعایةً معاش وکافی تعیین ویریله‌رك اوجاقده اعاشه اولنورلردی.

قوشیمدی قتل ایلیه‌جکسك دیه امر ویردی . بوستانجی‌ده حسین افندی‌یی (آیاستفانوس)جوارنده‌کی (قالیطاریه) کوینه کتوروب‌اوراده اعدام ایلدی .

صدر اعظم ایران سفرینه مأموراً حلبده بولندیغی اثناده روم محمدك بقایای‌اتباعندن (بیریق حسن) و (کورجی علی) یی یاقه‌لایوب قتل ایتدی. یکیچریلر بزآقچه آلمایز غروش آلیرز دیه قیام وآغالری مشهور (کوسه محمد) ایله کتخدا وکاتبلرینی اتهام ایلدکاری کبی اك صکره صدر اعظمك آغالریله‌ده مقاتله ایده‌رك اللی کشی قدر تلف اولدی. بو اثناده آغا ایله کتخدا وکاتب استانبوله فرار ایتملریله ایلك ایکیسی بوراده اعدام ایدلدی .

درزی بکی (معن اوغلی فخرالدین) ـ اولجه یازدیغمز وجهله ـ ایتالیاده‌کائن (طوسقانه) دوقه‌لغی‌ایله اتفاق ایتدکدن‌صکره (فلورانسه)یه کیده‌رك دولتك ایران سفری و عسکری عصیانی کبی مشاغلندن

موجی = اوائلده تکمیل اوجاقده اوج چاوش یعنی باش، اورته چاوشلر ایله دیکر بر چاوش و (موجی) نامیله‌ده اون ایکی ضابط دها وارایدی . موجیلردن اوطه باشی تعیین اولنوردی . بونلر یکیچری آغاسنك عادتا امر چاوشلری ایدیلر .

طورناجی = لزومی اولدقجه روم ایلی وآناطولی‌یه چیقه‌رق ایجابی قدر رعایا چوجقلری طوپلایوب دیوشیرمه‌یه مأمور اولان .

صفه تذکره‌سی = ١١٥٣ سنه‌سنده علوفه بیع وشراسی یعنی‌معاش صاتمق وقیروب آلمق موداسی چیقدی. اصناف وسائره علوفه صاتون آلیرلردی. علوفه برنوع سهم کاغدی اوله‌رق عسکرلك ایسه علوفه آلیان ویالکز قوللرینه ، بالدیرلرینه اورته علامتلرینی دوکدیروب یکیچری عنوانیله خلقه جور وظلم ایتمکه اوزه‌نن حال واصناف وشهر دلیقانلیلره قالمش ایدی .

بالاستفاده عودتنده (بعلبك) ده تأسیس ایلدیکی حکومتی اوغلی (میرعلی) یه ایصمارلامش و کندیسی (جبل لبنان) ده (دیرقمر) بلده سنده اقامت ایتمکده بولنمش ایدی . شام والیسی احمد پاشا فخرالدینی مغلوب و (شوف) قصبه سنده طوتوب ایکی اوغلیله برابر استانبوله سوق ایلدی. مرقوم ایکی آی صکره اعدام ایدلدی .

ایکی طرفلی کلله دوشوریلیوردی . صدر اعظم حلبده خسرو پاشا کتخداسنی ده دیار عدمه کوندردی . ذاتاً بودورك صوك یدی سنه سی بتون قان ایچنده در . سلطان مراد ، سنان پاشا کوشکنده کی جمعیت تحلیفیه ده حاضر اولان اولاد عربدن برقاضینك :

— پادشاهم هر کیم امریکه مخالفت ایدرسه عاصی اولور قتلی واجبدر ، همان سیف آبداری چیقار ، بوکا چاره قیلنج همان قیلنج قولیله مشهور قوچی بکك :

— بنی آدم قهرایله ضبط اولنور حکم ایله اولماز. نصیحتی پك زیاده توسیع وتشمیل ایلیوردی. مراد رابعك یکانه مزیت شاهانه سی

جمعه سلاملقلرنده و علوفه کونلرنده قره قوللقجیلر بونلری جمع ویکیچری قیافتنه وضع ایله عسکر دیه میدانه چیقاریرلردی. اورته ده عسکر اولمدیغی حالده معاشی چیقیور وفقط باشقه لری ییورلردی .

استانبوله آناطولیدن برترك کلدیمی همشهریلری همان یاقه لایوب (کل یولداشم سنی یکیچری ایدهلم) دیه منسوب اولدقلری اورته نك قیشله سنه کوتوره رك (صفه) تذکره سی آلیرلر واو اورته نك علامتنی قولنه ، باجاغنه دوکدیریرلردی .

بر صفه سی تذکره سی صورتی

مؤمنز « قالوا بلا » دن برو . حقك برلکنی ایلدك اقرار. بویوله ویرمشز سری. نبیمز واردرجناب احمد مختار. ازلدنبرو مستانه لرز. نورالهیده پروانه لرز. بربلوك بوجهانده دیوانه لرز . صایلایز پارماقله . توکنمیز قیرلمقله . طشره مزدن

زمام اداره‌یی اله آلدقدن صکره اصدار ایلدیکی اراده‌لرك تمامی انفاذ وایفاسنی قونترول ایتدیکیدر .

تاریخلرمزك متفقاً بیان ایتدکلرینه کوره سپاه طائفه‌سی خدمت نامیله التزامجیلغه آلیشه‌رق آناطولینك هر طرفنه یاییلمشلردی . بویوزدن زنکین اولانلری ظاهراً علوفه وایشك طوغریجه‌سی التزام آلمق ایچون سنه‌ده برکره استانبوله کله‌رك ایلچی خانی (مطبعهٔ عثمانیه‌نك اسکی محلی) کبی خانلرده اقامت ایدرلر وبو اثناده فتنه و فساده سعی ایلرلردی . ایشته سلطان مراد اوتوزبیکی تجاوز ایله‌مش اولان بوسپاهیلری آلتی بیك راده‌لرینه و بورونلرینی قیروب بتون اوجاقلر خلقنی اللی بش بیکه ایندیردی . فقط ایچ خزینه‌یی‌ده طولدیردی .

مع‌هذا بوتدبیرده کندیسنك وفاتیله برابر محو اولوب کیتدی .

بوسـنه والیلکنه تعیین ایدیلن (آبازه پاشا) اوراده دخی راحت طورمیه‌رق (لوب اوغللری) دینلمکله معروف برخاندانی محوایتدیکی کبی (کلیس) حدودنده وندیك اداره‌سنده بولنان (زادره) قلعه‌سنی دخی محاصره ایده‌رك یغماسنه جان آتدیغی اثناده اســتانبولده بولنان

صورمقله کیمسه بیلمز حالمز . اون ایکی امام، اون ایکی طریق . جمله‌سنه دیدك بلی . اوچلر یدیلر قرقلر . نورنبی کرم علی . پیرمز سلطان حاجی بکتاش ولی . بیك ایکییوز اوتوز درت سنه‌سی جنتمکان فردوس آشیان قانون صاحب الغازی سلطان سلیمان خان حضرتلرینك قوردیغی نظام مستحسنه اوزره اون طقوزنجی بلوکك چورباجیسی حسین اغانك اذنیله آشجی اوسـته و اوطه باشی آغا و جمله اختیارلرك معرفتیله محمد عطاالله افندی ابن عبدالرحمن بك یولداشلغه طالب وراغب اولوب اسمی قول دفترینه قید وصوفه‌مزه یغمورلق وضع ایدوب یدینه اشبو صوفه تذکره‌سی اعطا اولندی . وقت حاجتده ابراز اولنه .

[تاریخ عسکری — جواد پاشا]

وندیك بالیوسنك همت ورشـوتیله عزل ایدلدی. (بلغراد) ده اقامت ایتدیکی صیره‌ده (ویدین) سنجاغی‌ایله طونه سواحلی محافظلغی ویرلدی. بوراده‌دخی لهستان‌اداره‌سنده بولنان (قمانیچه) قلعه‌سنه هجوم ولهلیلری پریشان‌ایتدی. برقاچ پالانغه‌یی اوروب برطاقم کلله‌لرله یوز قدر اسیر یوللادی. سلطاد مراد بواسیرلرك جمله‌سنی قتل ایلدی. لهلیلر طالب صلح اولملغله ایلچیلری کلدی. آبازه پاشا ایلچیدن سلطان عثمان ثانی عهد نامه‌سی موجبنجه ویرکوایله اون ییلدن بری متراکم ویرکولری ایسته‌مکله اویوشیله‌مادی. دیاربکر بکلر بکی مرتضی پاشا (له) سفرینه سردارتعیین‌ایدیلوب سلطان مراد دخی اردوایله برابر ادرنه‌یه کیتدی. پادشاه کسمکه، کسدیرمکه آلیشدیغی جهتله یولده طوپچیلردن برقاچ کشی علوفه آلمق خصوصـنده کورولتی چیقاردقلرندن بویونلری اورولدی. پادشاهی همان قان ایزندن بولمق ممکن اوله‌بیله‌جك ایدی.

---

١٥٦ — فائده

اسکی سلاحلر

صپان: دوزجـه بز ویا میشـین برکیسـه‌نك ایکی طرفنه ایکی ایپ باغلانه‌رق یاپیلیر بر آلت ایدی‌که بوکیسه‌یه برطاش ویا قورشون قونوره بو ایکی ایپ قول‌ایله چویریلوب ایجه سرعت ویرلدکدن صکره ایپلردن بری براقیلیردی. براقیلیر براقیلماز کیسه‌ده‌کی طاش ویا قورشون‌ده اوحیزله آتیلوب کیدردی. عثمانلی پیاده‌سنك طقوزنجی عصر هجری‌یه قدر صپان قوللاندقلری متواتردر.

اوق — یای: اردولرمزده ١٠٠٠ تاریخنه قدر قوللانلمش سـلاحلردندر. اوق، برصاپ ایله اوجی سیوری برتیموردن عبارت ویای، ایکی اوجی بر کیریش ایله ربط ایدلمش اودون، یاخود بوینوزکبی اکیلیر، الاستیقی بر ماده‌دن معمول ایدی.

نصلسه مشهور نقیب‌الاشراف شیخی افندی‌یی قتل ایتمیوب مصره سوردی .

دونانماده بو صوك زمانلرده بر فعالیت کورولمه‌دی. قازاق شایقه‌لری ایله آره‌ده صیره اوغراشیلیوردی: قپودان دریا جعفرپاشا (کسندره) ساحلنده ذخیره آلمغه کلمش اولان ایکی بیوك فرنك قالیونی یاقدی .

١٠٤٣ ده هند شهزاده‌سی (بایسنغرمیرزا) درسعادته کلدی. یدی سنه‌دن بری لهلیلره التجا ایتمش اولان (شاهین کرای) عفو اولنوب (ردوس)ه اعزام ایدلدی .

پادشاه ادرنه‌دن عودتنده میخانه‌لری تکرار قاپاتدی . کندیسی ینه کیجه‌لری کزوب کیمی سرخوش کوررسه قتل ایدردی.

آبازه پاشا سلطان مراده پك زیاده مقرب اولمشیکن روملرله ارمنیلر آره‌سنده قدسده‌کی (قمامه) کلیساسی قبه‌سنك تصرفی مسئله‌

عثمانلی عسکری آره‌سنده (تیر انداز) یعنی اوق آتیجی صنفی وار ایدی. اورخان غازی زماننده (ازمید) اوکنده وقوعبولان محاربه‌ده‌ازمید قرالیچه‌سنك برادری (یلاقونی) برعثمانلی اوقیله تلف اولمش وسلطان مراد اول زماننده‌کی (قوصوه) محاربهٔ مشهوره‌سنده اردونك پیشدار مقامنده اوله‌رق ایکی بیك تیراندازی بولنمشدر. (١٩ نومرولو فائده‌یه مراجعت)

٨٧٨ ده فاتح سلطان محمدك اوزون حسن ایله (اوتلق بلی) نام محلده وقوع‌بولان‌محاربه‌سنده یکیچریلرك (حربه، تفنك وکمان وخدنك) ایله مسلح اولدقلری، کذلك یاوز سلطان سلیمك مصر اوزرینه حرکتنده سنان‌پاشانك (غزه) ده مصرلیلرله وقوع بولان محاربه‌سنده پاشانك مصر سواریلرینه قارشی یکیچری وسپاهی تیراندازلرینی دیزدیکی، ٩٢٧ ده بلغراد محاصره‌سنده ، ٩٥٥ ده ، ٩٦٦ تاریخنده شهزاده سلیم ایله شهزاده بایزید آره‌سنده (قونیه) ده وقوعبولان محاربه‌ده اوق قوللانلدیغی تاریخلرمزده یازیلیدر .

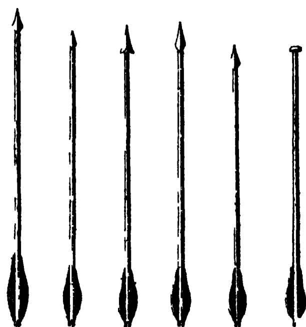
سندن طولایی چیقان منازعه‌ده ارمنیلردن اللی بیك غروش آلدیغی طویه‌سی اوزرینه برایکی کون صکره هم دعواجی ارمنیلری ، هم‌ده آبازه پاشایی قتل ایلدی .

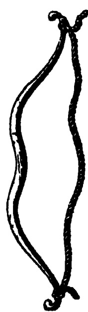
— ٥ —

ایران سفری

قانلی ایز — وزیر اعظم محمد پاشا ایلك بهارده حلبدن چیقه‌رق دیاربکرده موسم صیفی کچیرمشیدی. سلطان مراد ادرنه‌دن عودتنده ایران محاربه‌سنه بالذات کیتمکی تصمیم ایده‌رك (بایرام‌پاشا)یی استانبول محافظه‌سنه و (مرتضی پاشا) یی سفر قائممقاملغنه تعیین ایتدی. معیت شاهانه‌ده وزیر کنعان پاشا، موسی پاشا، قپودان پاشا ایله شیخ‌الاسلام

اوق آتان کسه‌یه (کمانکش) دینیر . وقتیله اوق آتمغی اوکرنمك ایسته‌ینلر اولا: اوسته بر کمانکشك النی اوپر، بعده (کپازه) دینیلن کوشه‌ك (قبضه) لی وقولای (چله) لی بر یایی کونده بش اوندن ایکی یوزه قدر چکوب بازوسنه قوت کتیردکدن صکره ینه کوشکجه یای ایله ایچی اوت طولو (کسر) تعبیر اولنان طوربه‌یه صاپلایه صاپلایه اوکره‌نیردی. اکمال ملکه ایدنجه (قبضه آلمق) نامیله استاددن اجازت آلیر وآرقداشلرینه ضیافت ویرردی. قبضه آلندقدن صکره استاد ، چراغنك قولاغنه کیمسه‌یه سویلنمیه‌جك بر شی سویلر ایدی که

عثمانلی اوقلری

یای

وقاضیعسکرلر بولنیوردی. شاعر شهیر (نفعی) بوانثاده بایرام پاشانی هجوندن طولایی پاشایه تسلیم ایدلدی، اودخی قدر استاده ذره قدر حرمت ایتمیه‌رك سرای اودونلغنده قتل ایتدیرمك کبی بر جنایت عظمایی ارتکاب ایلدی.

اوتاق همایون اسکداره قورولمش ایدی. پادشاه بوراده رؤسا وضابطانه: بنم معلوماتم اولمه‌دن برنفر سفردن کری یه قالمیه‌جقدر، دفتر یاعده‌در، دیه تنبیهات شدیده‌ده بولندی.

بو سفرده ایلك قتل ایدیلن صولاق باشیلردن (غلطه‌لی چلبی) نامنده بر پیردرکه قباحتی استانبولده بر شخصی براقدیغی ایدی. نعیما دییورکه: بوقدر امکدار ایکن عفو اولنمیوب سیاسةً بیاض صقالی قانه بویادیلر.

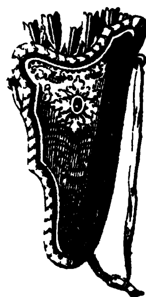
اردو (سید غازی)یه وصولنده قونیه زوربا باشیسی (قره بیلان

بوکا. (کمانکش سری) تسمیه اولنور، چراق بو سری اوکرندکدن صکره طقوز یوز آدیمه قدر اوق آتمق اصولنه واقف اولوردی. اوق میداننده کمانکشلره مخصوص بر تکیه وار ایدی‌که بونك شیخنه (بیك یوزجی) شیخی دیرلردی. کمانکشلك ایده‌جکلر، حتی پادشاهلرمز بیله بو شیخدن اذن آلیرلردی. ایکنجی سلطان عثمان (طونه) کنارنده واقع (ایساقجی) نام محلدن بر اوق آته‌رق طونه‌یی آشیرمش و اورایه بر مرمر عمود نشان دیکیلمش ایدی.

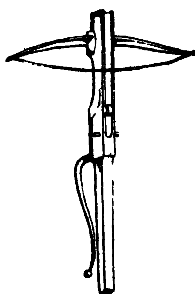
یکیچریلرده (٥٦) نجی جماعت ایله (زنبرکجیلر) ماهر اوقجیلر ایدی. تیرکش، اوق محفظه‌سی دیمك اولوب یکیچری نفری بونی آرقه‌سنده طاشیردی.

عثمانلیلرك قوللاندقلری اوقلر میاننده بر ده (تاتار اوق) وار ایدی. بو اوق جسیم اولوب یانی برایکی آدم چکوب کره‌جك قدر سرت اولدیغندن بر آلت واسطه‌سیله قوریلوره ینه اوآلت ایله آتیلوردی.

اوغلی) ایله (اسکی شهر)ه کیدیلیرکن مرقومك اوغللری (سفربك) و (دلی حمزه)، (بارداقلی) ده (مغنیسا) سنجاق بکی طوطیجی (حسن پاشا)، (ایلغین) ده قرمان امیر الامراسی اسکی زوربالردن جلب اوغلی (علی پاشا)، اسحقلی منزلنده قره آغاج قاضیسی، قونیه‌ده محبوس (عرب اوغلی مصطفی) ایله برابر سائر بر قاچ محبوس، قونیه‌دن بکشهرینه کوندردیکی مباشرله نوغای پاشا زاده کتخداسی (قوجه آرسلان)، (بوردور) قربنده‌کی (نقاره‌زن) چایرنده زعامتلی چاوشلردن (جوهری زاده)، قیصریه‌ده (قاضی کوله دره‌لی‌زاده)، سیواسده بکشهری میرلواسی (کسکنلی پیرعلی) پاشا قتل ایدلدیلر. سیواس صحراسنده بوستانجیلردن بری خط همایونه تقلید ایتمکله دریسی یوزولدی، بودین بکلربکی بوآرالق مظهر غضب اوله‌رق نصوح پاشا زاده معرفتیله بلغرادده باشی کسیلدی. قونیه قاضیسی (منلا محمد) افندی قونیه‌ده آصیلدی. قائممقام (مرتضی پاشا)

تیرکش

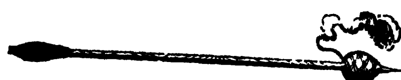
پکچی آیاقلی تاتار اوقی

بو تاتار اوقنك یاینی کرمك ایچون (پکچی آیاقلی) دینیلن بر مانیوه‌لا قوللانیلیردی. بو مانیوه‌لالرك انواعی وار ایدی. بو یایلرك کیریشلری چلیکدن معمول اولوب پیاده و سواریلرجه و بیوکلری‌ده مترسلرده قوللانیلیردی. تاتار اوقنك اوجی آتشلی اولانلری‌ده وارایدی. بو اوقلرك اوجنه یانار برماده قونوب آتیلیردی.

جرید: ال ایله آتیلان قیصه برمزراقدر. (جرید اویونلری ایچون ١٤٥ نومرولی فائده‌یه مراجعت ایدك). سواری‌یه مخصوص اولوب پیاده قوللانمازدی.

القاآتیله ازمیرقاضیسی (توفیق زاده محمدافندی) قتل ایدلدی. ینه مرتضی پاشا القاسیله ارضروم بکلربکی تیمور (قازیق خلیل) پاشانك قتلنه فرمان صادر اولوب وزیر اعظمك ارضرومه مواصلتنده اجرا اولندی.

سلطان مرادك ارضرومه وصولنده شایان دقت بر حادثه وار ایسه اوده صدراعظمك (قدوم پیشکشی) تقدیم ایتمه‌سیدر. بوهدیه: (اللی کیسه نقد غروش) (درت مرصع رخت و اکری مکمل آت، اوتوز درت یدك آتی، اوتوز بش بوغچه چوقه وقماش وسائر تفاریق ایله برابر ایکی مرصع خنجر) دن عبارت ایدی. بوراده دخی سیواس بکلربکی (بوسنه‌لی علی پاشا)، سپاه زوربالرندن (عاشق یحیی)، یکیچریلردن (سقاباشی چاوش‌زاده)، ظالمه‌دن بهسنیلی دیکر (علی پاشا) قتل ایدلدیلر. پادشا بوراده شام والیسی کوچك احمد پاشایه «منصبی» یعنی والیلکی ینه کندیسنده قالمق ایچون سلحدار پاشایه یکرمی

آتشلی اوق

جرید

خشت: دخی جرید نوعندن ایدی. فقطدها اوزون واوجی سیوری ایدی.

لبود: بر ذراع درت بش پارمق طولنده ودرت پارمق قطرنده برچوب ایدی. بوده جرید کبی حیوان اوزرنده افقی وسمایه طوغری آتیلیردی. (تاریخ عطا) یه کوره لبود اویونلری وقتیله سرایده پك مقبول اولوب حق طرف پادشاهیدن دونانمش برآت «کلخانه» میدانه کوندریلیر و یره اوردقدن

خشت

بیك آلتون ویرسون ، ینه شامی کندیسنه توجیه ایده‌لم» دیه خبر کوندرمکله پاشا پاره‌لری صایدی (!) .

تموزده اردو (قارص) طریقیله یوربیه‌رك اون‌برکون (روان)ی محاصره وبعده ضبط ایلدی . نه فجیعهٔ اداریه‌درکه (وان) ك ضبطندن طولایی یدی‌کون یدی‌کیجه شهرآیین اجراسی‌امرینی‌استانبوله‌کوتورن قپوجیلر کتخداسی (صالح آغا)نك جیبنده حافظ‌پاشا قتلنده رجب‌پاشا مقتولی‌ایله شیخ‌الاسلام یحیی‌افندینك مشترکاً حیاتلرینه کفالت‌ایتدکلری هنوز یکرمی‌بر یاشلرنده‌کی شهزاده (بایزید) و (سلیمان) ك اعداملرینی آمر صدارت‌قائمقامی (بایرام پاشا) ایله بستانجی‌باشی‌یه محرمانه ویرلمش برده فرمان وارایدی. بوفرمان حرفیاً اجرا ایدلدی. خلق (روان) شنلکی ایدرکن بیچاره‌لر بوغولدی . (روان) دن صکره (تبریز) ه بلامحاربه کیرلدی. سرای شاهی ایله شهرك تخریبی امرایدلدی. نعمایه

صکره لبودینی اومیدانده بولنان اوزون سرویلرك‌اوزرندن آشیرانه ویریلیره بوآنه‌ده (قوشی) تعبیر اولنورمش . لبود اویناینلر ، آلتی یره اوره‌جقلری زمان آتك چفته‌سنه اویدیررلردی . لبود آتمه‌نك بازویه قوت ویرمك و جرید آتمغی حدکماله کتیرمك کبی فائده‌لری اولدیغی کبی اوائلده دیوارلری یوکسك قلعه‌لر داخلنه دخی آشیره‌رق تخریبات واتلافاته بولنمقده استعمال اولنوردی .

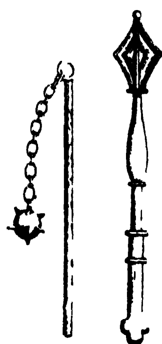
مانجنیق : آغیر مرمیلری اوزاق مسافه‌لره آتمق ایچون وقتیله قوللانیلان برآلت‌ایدی. فاتح‌استانبول فتحنده(قاتاپولت) وانواعی‌مانجنیقلر قوللانمشدر.

کرز : یقیندن قوللانیلان اسلحه‌دن اولوب یکپاره ویاخود یالکز باشی دمیره باقیر وصاپی آغاج ویا دمیره باقیر اولان بر نوع طوبوز ایدی . سواری‌یه وپیاده‌یه مخصوص نوعی وارایدی. کرزك ترکجه‌سی (بوزطغان)در. ییلدیرم بایزید (تیمور) ایله (چبوق‌آباد)ده ایتدیکی محاربه‌ده بالذات کرز قوللانمش

کوره: عسکر «رفیع بنالری ومصنع ودلارا سرایلری ییقوب کوشکلرله خانه‌لرك پنجره ودولاب قپاقلری که اکثری لاجورد وآلتون صوبی ایله منقش وبر زیور ایدی ، قوپاروب چادرلرینه طاشیه‌رق اودون یرینه یاقدیلر.» مراد رابعك اثنای سفرده کوستردیکی اطوار خونریزانه‌سنه برده فکر تخریب منضم اولیوردی .

ایران اردوسی سرعتله چکیلمکده، قیش ده تقرب ایتمکده اولدیغندن اردو (تبریز)دن (وان)ه دوندی. واندن سلطان مراد پای تخته عودت ایله‌دی. فقط یولده سابق شام قاضسی (منطقی) افندینك قتلنه فرمان ویرمش ایدی، اجرا ایدلدی .

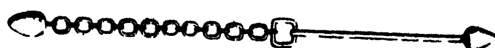
سلطان مرادك استانبوله دخولنده اجرا ایدیلن آلای ده شایان

ششپر قامچی

وکندیسی (نیکبولی) محاربه‌سنده کرز ایله مجروح اولمشدر. باشلری چیویلی، دوز اولا لر وآلتی یوزلی دینیلن (ششپر) لرده واردر .

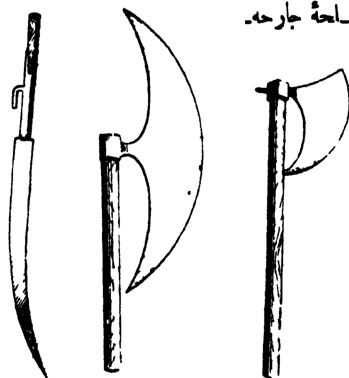
قامچی : یارم متره بوینده دمیردن معمول بر زنجیرك اوجنه بر ویا متعدد طوپارلاق چیویلی ویا چیویسز کوچك کولله و اوته‌کی اوجنه تحته برصاپ طاقیلمش بر آلت ایدی .

دوکن : طبق باشاق دوکمکده قوللانیلان دوکن کبی ایدی. دمیر برصاپ ایله آنك اوجنه مربوط اوزون بر زنجیر و زنجیرك اوجنه مربوط چیویلی بر طوپارلاقدن عبارت ایدی

دوکن

ذکردر. بو آلایده قیافت عتیقه‌مزه دائر بر تبدل کوریلیور . (نعیما) تعریف ایدرك دییورکه:

(جمله عسکره استانبوله کچوب سعادتلو پادشاه « شهود » قپوسی دیمکله معروف اولان دروازه (قپو دیمکدر) دن آلای جلالت نما ایله استانبوله داخل اولدیلر . امیر گونه اوغلی — (که روان شهرینك قوماندانی اولوب مراد رابعه قپولری آچمش و فوق‌العاده مظهر التفات اوله‌رق استانبوله اعزام ایدلمش ایدی) — صدارت قائممقامی بایرام پاشا ایله آت باشی برابر یوریوب یالکز بایرام پاشا «مجوزه» کیوب سائر وکلا و وزرایه تنبیه همایون اولمغله جمله‌سی تغییر قیافت ایدوب « خرتاوی دستارلر » ، اکثری رنك آمیز شال وحریردن سربندلر صارینوب یکیچری آغاسی (مصطفی آغا) زره و « زره کلاه » سلب پوش وآهنین « تولغه » اوزرینه بر صاری حریر مقدم صارینوب جمله ایچ آغالری کذلك حریر مقدم صارینوب پادشاه حضرتلری‌ایسه بالذات زره وآهنه مستغرق تولغه اوزرینه بیاض دلبند صارنمش وبرسیاه سرغوج مجوهر صوقنمش زی

ال بالطه‌سی — تبر — طرپان

ال بالطه‌سی: شکلی معلوم اولان اسلحهٔ جارحه‌دندر. عثمانلیلرده (تبر) دیدیکمز دیکر نوعی‌ده وارایدی. تبر (١٠٠٧) تاریخنه قدر مستعمل ایدی .

طرپان : اکریلکی آز و ٦ ده. سیمتره طولنده بر بچاق اولوب صاپه یکه‌جکی یره یقین محلنده برده چنکل واردر .

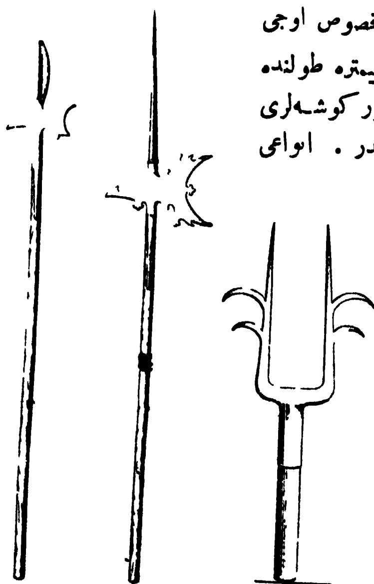
چتال : بربرینه موازی وغایتله سیوری ایکی دمیر اوجدن مرکب اولوب بودمیرلرك خارجه کلن یوزلرنده و ایکیشر محللرنده بری بیوك ودیکری کوچك ایکیشر هلال بچیمنده بیرته‌جق علاوه‌لری واردر .

کیخسروی ایله عرض دیدار ایتمشلردی. اول کونه دك اجداد کراملرندن هیچ بری بوقیافتده آلایه چیقمسی مسموع دکل ایدی.)

بو آره‌لق (آخسخه) نك آلندیغی خبری کلمشیدی. ینه بو اثناده افلاق ویوده‌سنك قپو کتخداسی (قورد) صلب، فرانسه سفیرینك مخدومی حبس وبر فرانسز سفینه‌سنك حموله‌سی حجز اولنمسندن ناشی عهود موجوده‌یه بناءً استردادحقوقه چالیشان سفارت ترجمانی‌قازیغه اوریله‌رق قتل وقپودان‌پاشانك شکایتی‌اوزرینه فرانسه سفارتنك‌دیکر ترجمانی دخی صلباً اعدام، فرانسز سفیری (مارشویل) السز آیاقسز بر کمی‌یه ارکاب‌اولنه‌رق مملکتنه تبعید، کمرك‌امینی (محمدچاوش) علوفه‌لری کمرك وارداتنه حواله‌ایدیلان سپاهیلره غدر وجور ایتمکله بوینی

هالبار (برنوع تبر): دورتمکه مخصوص اوجی اهرام مثلثی شکلنده و ٦ ده‌سیمتره طولنده اولوب اهرامك بر برینه محاور کوشه‌لری آراسی برآز اویوقجه یاپیلمشدر. انواعی وار ایدی.

زیپقین: بر سیوری اوج ایله آنك نهایتنده هلال‌واری ایکی قانجه و بر صاپدن عبارت برآلت ایدی. استحکام و قلعه‌لرده هجوم ایدنلرك البسه‌سنه طاقه‌رق آنلری چکمك ویاهجوملرده نردبانلری چنکاله‌مك، نردبانلرله چیقان دشمنلری ایتمك کبی شیلرده قوالانیلیردی.

هالبار چتال

قطع ایدلدیکی کبی دفتردار (ابراهیم) افندینك صدراعظم اوله‌یم فکریله سپاهیلر آغاسنه مبالغ کلیه وعدایتدیکی طویولدیغندن ایکیسی‌ده‌اعدام، مصر والیسی (قره احمد پاشا) محاربه ایچون مرتب عسکری کچ کوندردیکندن‌طولایی توقیف ومالی مصادره‌اولنه‌رق: دها نه‌ك وار؟ سؤاللرینه سرت جواب ویردیکی جهتله قتل، (صاری کاتب) نامنده قیون کاتبی کندی اختلاسات سابقه‌سنه باقیوب کوزه کیرمك ایچون بشیوز یوك آقچه ذمت خزینه تحصیل اولنمامشدر ، بکا دفتردار‌اق ویرك بن‌تحصیل‌ایدرم دیه‌رك «بقایا دفتری» تقدیمنه جرأت‌کستاخلغنده بولندیغندن‌طولایی حضورده، ارضرومه‌کیدن جانبولاد زاده مصطفی پاشا ـ مقتول رجب پاشا ایله مصاحب موسی چلبینك حیاتنه کفیل

میچ : بونلر اساساً طوغری قلیجدر. قبصه و اوزونلری وار ایدی.

قلیج : عثمانلی قلیجلری اکثریتله اکریدر (١٤٥ فائده‌یه مراجعت) پالا ، یتاغان، قماء خنجر دخی مستعمل ایدی . عثمانلیلر قلیجلری بوغازلرینه ایکی غیطان ایله آصارلردی .

• بعض مؤرخلر دییورلرکه: (ترك قلیجلری شکل ومنظره وخفیفلك جهتیله اوروپا قلیجلرندن دها اعلادر. هرکس استعمال ایده‌جکی قلیجی کندی انتخاب ایلمك عثمانلیلرده عادتدر. ترکلر قولایلقله قوللانمق ایچون الك خفیف قلیج استعمال ایدرلردی . قلیجلرینك زاغی ایی

زیبقین

میچ

عثمانلی قلیجی

اولمش ایدی ـ قره‌مانده بربیگناهی قتل ایتدیکی بهانه‌سیله، یکیچری کاتبی عثمان افندی یوز اسـدی‌یه ارتکابله اراده‌سز یکیچری یازمق تهمتیله اعدام اولندیلر.

شاه عجم، قوماندانی (رستم‌خان) ایله برابر (روان) اوزرینه کله‌رك محاصره وضبط ایتمش ومحافظی (مرتضی پاشا) ذاتاً خسته ایکن اثنای محاربه‌ده مجروح اوله‌رق وفات ایله‌مشدی. ایران اردوسی (شهرزور) و(کرکوك) اوزرینه دخی صالدیره‌رق (رستم خان) ایله شام بکلر بکی (کوچك احمد) پاشا آره‌سنده (اردلان) ده وقوعه کلن ایکی کونلك محاربه نتیجه‌سنده پاشانك ضعف وخسته‌لکیله برابر کوستردیکی یارارلق کارکر اوله‌میه‌رق عسکرمز بوزولدی، پاشا دخی مجروحاً مقتول اولدی.

(روان)ك ایرانیلر طرفندن ضبطی اوزرینه صدراعظم محمد پاشـا عزل ایدیله‌رك یرینه قاتل نفعی، بایرام پاشا وزیراعظم اولدی. محمدپاشا

عثمانلی قلیجی

اولمغله کرك شو کسکینلك و کرکسه خفیف برسلاحه قولك ویردیکی چابکلك ثقلتك آزلغندن طولایی طبیعی‌الحصول اولان فنالغی محوایدر. مقدما یکیچریلره اکری قلیج قوللانمق اوکره‌دیلوردی. عثمانلی قلیجلری نادرن اولمقله برابر استعمالنده کسب ملکه ایدن برآدم النده اولورسه آغزلری کورلنمز، ملولری قیریلماز وپارمق قالینلغنده اولان بر دمیر چیوی‌یی کسه‌بیلیر

ترکلرك قلیج استعمالنده تفوق قلیجلرینك ایی اولمسی وصورت ،االك همان ترك ملتنه مخصوص کبی تعمم ایلمسیدر. کوربوز وقوتلی براوروپا کویلوسنك النده اینجه چلیکدن معمول اولان ترك قلیجی صرچه کبی برنجی اوروشده قیریلور. حالبوکه بو قلیج برترك النده اولسه اوردیغنی ایکی‌یه بولر، بوقلیج دشمنك زرهنی، مغفری و سائر بالجمله اسلحه‌سنی کسدیکی کبی برآنده باشنی ویا سائر

استانبوله ورودنده مسافرخانهٔ وزرا اولان (صرچه سرای)ده حبس ایدلدی . طقسان کون صکره اموال نقودی مصادره اولنوب خزینهٔ پادشاهی‌یه آلیندی . فقط برمدت صکره عهده‌سنه (اوزی) والیلکی وحوالئ مذکوره سرعسکرلکی ویریلدی .

قریم خانی (جانبك کرای) ایران سفرینه کلمدیکی ایچون عزل ایدیله‌رك یرینه (عنایتکرای) نصب ایدلمشدی. مومی‌الیه ایران سفرینه کلیوب برادری قالغای (حسام‌الدین کرای)ك تشویقیله (نوغای)لردن (قانتمر میرزا)نك رئیس بولندیغی (منصوری) نوغایلرینه هجوم ایده‌رك قانتمرك درسعادته التجا ایتمسی اوزرینه برادرلری خاندن استیمان ایتدیلر . (عنایتکرای) بوموفقیتدن شیماره‌رق حتی شیخ‌الاسلام یحیی افندی‌یه یازمش اولدیغی برمکتوبده : یا قانتمری ویریرسکز ویاخود استانبول قپوسنه قدر کلیر ایسترم زمیننده ادارهٔ لسان ایتمش ایسه‌ده بوراجه (عنایتکرای) عزل‌اولنمقله مومی‌الیه کله‌جك یکی خانی جیقارمق

اعضاسنی جدا ایدر. حتی بر روس میرآلایی، آلایی جبهه‌سی اوکنده ایکن بغتةً سپاهیلرك اوستنه هجوم ایلدیکنی کورر کورمز النی قلیجنه کوتوره‌رك عسکرینك‌ده آنلره هجوم ایلمسنی امر ایتمك اوزره قوماندا ایده‌جك ایدی. قومانداسنك برنجی کلمه‌سنده برترك قلیجی باشنی بدنندن آییره‌رق قوماندایی یارم براقدیردیغی روسیه اردوسنده مشهوردر. بوقیمتلی قلیجلر (ظبان) دمیری دینیلن معدندن معمول اولوب مزین اولمدقلری حالده بیله اوندن یوز (دوقا) آلتوننه قدر صاتیلیردی .

مزراق : برنوعی‌ده (قارغی) اولوب دورتوب یاره آچمق ایچون مستعمل ایدی . بومزراقلرك (فلامه‌لی) نوعی دخی وار ایدی . عثمانلیلره عربلردن نقل اولدیغی ظن ایدیلیور .

قالقان : مدافعه آلاتندن ایدی. قلیج، کرز، حربه وسائر اسلحه‌دن صاقینمق

ایچون ساحل عسکریله محافظه‌سنه اینه‌رك (حسام‌الدین) دخی قره‌دن منع ایتمك مقصدیله اوزی طرفلرینه، نوغایلر ایچنه کیتمشدی. حسام‌الدین کرایك عیش‌وعشرتله مشغولیتی (منصوری) نوغایلرك نظر دقتی جلب ایتمکله برکیجه باصدیروب کندیسیله اتباعنی کاملاً قلیجدن کچیردیلر.

بو وقعه عنایتکرایی شاشیرتمش ویالوارمق ایچون درسعادته‌کلدیکنده مراد رابع کندیسنی (قانتمر) ایله حضورنده استنطاق ایده‌رك اولا عنایتکرایی اعدام ایتدیرمشدر. قانتمره دخی (قره حصار) سنجاغی ویریله‌رك فقط برابرنده بولنان کوچك اوغلی سرخوشلقله برآدم اولدیردیکندن طولایی بوینی اورولدی. قانتمرك بو قصاص اوزرینه

زرهلی نفر

ایچون قوله طاقیلان برسپر ایدی. میشه‌ین ویا طیانقلی بر معدندن اعمال اولنوردی. انجیر آغاجندن معمول اوله‌رق ایچی وطیشی دری ایله قاپلی و ایچنده قوله طاقیلمق ایچون قوللغی موجود وبوکه وقوی ایپ ایله یاپلمش اولانلری‌ده کورلمشدر.

زره: وجوده کیلوب قلیج، اوق، مزراق ضربه‌لرندن تحفظ ایچون معدنی بر مدافعه آلتی ایدی. بونلرك کوکسده بولنانه (کوکسلك)، قوله کیره‌نه (قولچاق)، دیزده‌کنه (دیزچك)، آرقه‌یه کلنه (آرقه‌لق)، ال محافظه‌سی ایچون دمیر ویا سائر معدندن یاپیلانه (الدیوان)، باش محافظه‌سنه مخصوص اولانه (مغفر) دینیردی.

عثمانلیلرك کیدکلری زره برقسمی اوفق اوفق تیمور حلقه‌لرك و دیکر قسمی مستطیل

کین طوتەجنی کیم‌بیلیر نەدرلو ملاحظه ایدلمش‌که براز صکره اودخی قتل ایدلدی .

١٠٤٧ تاریخنده شاه ایران طرفندن درسعادتە یوللانان ایلچی (مقصود خان) ك حالی‌ده شوزمانك تاریخی ایچون سزاوارمطالعەدر. مقصود خان استانبوله صلح ایچون کلش وبرابرنده سکز هند آتی ، قرق هجین دوەسی، یوز اللی مثقال مسك وعنبر، اوتوز دنك زردوا کورك ، سکز عدد صیرمەلی بیوك خالی ایله بر خیلی ایپکلی خالی ، دلبند ، عمامه ، کشمیر شاللری هدیه کتیرمش ایدی. فقط حضورده تقدیم ایتدیکی نامهٔ شاهیده شایان قبوله مادەلر بولنمدیغندن سفره

الشکل و بویلری برر دەسیمتره معدن لوحەلرله التصاق و ارتباطیله اعمال اولنوردی .

قالقان ، زره ، مغفر

تیمور حلقه وجودلرك ضررسز و لوحەلر ایسه تهلکەلی قسملرینی ستر ایدردی. قولچاق وکوکسلکلر وسائرەده بولنان لوحەلر اوزرینه آلتون ایله آیات قرآنیه وپادشاهلرك اسملری یازیلیردی . بونلردن ماعدا یکیچریلرك کیدکلری بر زره «کوکسلك» دها وار ایدی که قارنەکلن طرفی دائروی ، کوکسه تصادف ایدن طرفی شبه منحرف شکلندەاولوب طوقەلر ایله آرقەیه طاقیلیردی .

عثمانلیلرده (زرین‌کلاه) دمیردن معمول بر مغفردر . (شکل) دەکی زرهی یوزی‌آیات قرآنیه ایله مزین پاموقلی برخرقه اوزرینه کیرلردی .

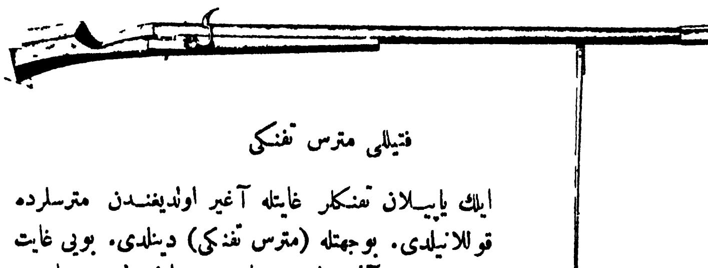
اسلحهٔ ناریه

باروتله صولوب آتیلان سلاحلره (افواه ناریه) دینوب خفیف وثقیل اولمق اوزره ایکی قسمه آیریلیر. افواه ناریهٔ خفیفه: تفنك وطبانجه انواعی اولوب افواه ناریهٔ ثقیله ایسه طوپ، هوان وسائرەدر .

دوام ايتمكه قرار ويريلدى . ايلچى‌يى‌ده (داود پاشا) سراينه حبس ايتديلر. نصل ؟ پنجره‌لرنى، دليك، دشـيك نره‌لرى وارسه جمله‌سنى قپاديلر. دخول وخروج ايچون ير براقاديلر . كوزجيلر ، خفيه‌لر قويديلر. مقصود خان بوصيتى آره‌سنده ينه فرصت بوله‌رق ايكى آدمنى لوند شكلنه قويوپ وحلب ولايتنه تعيين ايديلن (محمد پاشا)نك معيتنه صيغديره‌رق يوللامش. پاشا، بونلرك فرقنه وارنجه ايكيسنى‌ده استانبوله كوندردى . بالطبع سـلطان مراد فنا حالده غضبه كلدى . ايلچى‌يى كسمه‌دى ايسه‌ده اوايكى زواللى‌يى ايلچينك محبسى اوكنده آصديردى، برونلريله قولاقلرينى كسديروب يوللاديغى مكتوبى‌ده برونلرينه طاقوب اوچ كون اوحاللريله آصيلى براقديردى .

سلطان مراد، مشهور آبازه پاشانك شيخ كرامات فروشنى اعدام

ابتدا (Arquebuse) دينيلن (فتيللى تفنكلر) وار ايدى . صكره (فتيللى موسكت)، (زنبركلى موسكت) دها صكره (چقماقلى) تفنكلر ياپيلدى .

فتيللى مترس تفنكى

ايلك ياپيـلان تفنكلر غايتله آغير اولديغنـدن مترسلرده قوللانيلدى. بوجهتله (مترس تفنكى) دينلدى. بونى غايت قيصه وچاپى آغز طرفنده باشـقه وايچ طرفنده باشـقه اوله‌رق بر جنس تفنك دها احداث اولندى كه آكاده (قره‌بنا) دنيلدى .

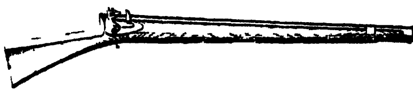

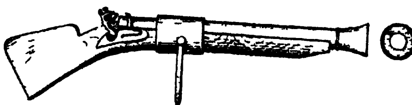
چاقماقلى تفنك

ایتدیکی کبی شهزاده سلطان (قاسم)ی دخی بوغدیردی. سلطان احمد اول اولادندن یالکز برشهزاده (ابراهیم) قالدی.

ایکنجی قانلی ایز — سلطان مراد (١٠٤٨) ده بغداد فتحی نیتیله حرکت ایتدی. حین حرکتنده باشنه معدنی برمغفر کییوب اوزرینه قرمزی شال عمامه صارمش وعمامه‌نك اوجنی صالیویرمش ایدی. اردو منزل منزل یوربیه‌رك (بولوادین) ده وقوع بولان شکایته مبنی میخالیج نائبی قتل ایتدیکی کبی (ایاغین) ه مواصلتنده (شیخ سقریه) نامنده برینك مهدیلك دعواسی ایتدیکنی طویوب اوزرینه عسکر

مؤرخ (مارسیغلی) دیورکه:
(بر ترك عسکرینك اسلحۀ ناریه‌سی فیتللی وغایت آغر موسکت (آرکه‌بوزدن آغیر برتفنك) درکه ٦، ٩، ١٢، ١٥، ٢٥ درهم وزننده قورشون آتار. تفنکلری ایسه همان اسپانیول تفنکی طرزنده‌در. طبانجه دخی قوللانیرلر. بونکله ٤، ٦، ٨ درهم آغیرلغنده قورشون آتارلر. اسلحۀ مذکوره چاپلرینك شو وجهله مختلف اولمسنه سبب طوبخانه‌لرینك اصلا قورشون یتشدیرمه‌مسندن نشأت ایدر. بوجهتله ترکلر

چاقاقلی تفنك

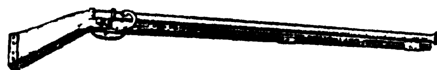

مترس قره‌بناسی

اسکی عثمانلی تفنکلرندن

عثمانلی طبانجه‌سی

یوللادی . مهدی‌بی طوتوب کوکس ایله اوموزلرندن دواللر (!) چیقارمق، پارمقلری بوغوم بوغوم کسیلمك اوزره اشکنجه ایتدیلر. سه‌ده شیخ اوف بیله دیمدی. حتی جلاد قره‌علی‌یه : عجله ایتمه جلاد آغا دیه‌رك آجی‌یه شدت تحملنی اثبات ایتدی. مرقومك باشنده بیوك سیاه عمامه‌وطیاسان وبدنی چیپلاق اولدیغی حالده براشکه بیندیریله‌رك، بورنی، قولاغی، اللری، آیاقلری کسیله‌رك اردو ایچنده تشهیر ایدلدی. بوکیدیش‌ده قانلی برایز ایدی. پادشاه نره‌یه قونارسه اوراده کسه‌جك برویا زیاده آدم بولیوردی . اك غریبی حکم باشیسی (امیر چلبی) نك

مهمات آرابه‌لریله برچوق کولچه قورشون نقل ایدوب نفراته توزیع ایدرلر . نفرانك چوغنده ایسه تفنکلرینه مخصوص قورشون قالبی اولمغله بوقالبلرله کولچه‌لردن قورشون دوکرلر.

اسکی عثمانلی تفنکلرندن

بوندن‌ماشقه قالبی اولمیانلر دخی دیکر آلت استعماله کندولرینه لازم اولان قورشونی تدارك ایلرلر. ازجمله بوکا مخصوص کسکین برنوع بالطه اولوب آنکله قورشونی مربع الشکل کسه‌رك بونلرله تفنکلرینی طولدیررلر. وتفنکلرینك چوغی اصحابنك مالی اولوب دولت طرفندن ویرلمه‌مشدر . منزللری زیاده اولان تفنکلری محاربه‌ده طاشیمق مشکل وقونداقسز آتمق غایت کوجدر .

قورشون کسن بالطه

بونکله برابر ترکلر وباخصوص مصر یکیچریلری آنلری اوموزلرنده نقل ایدرلر . وحتی هیچ بریره طیامقسزین تفنك آتدقلرینی وتفنکك تیمه‌سنه مقابله ایلمك ایچون آتارکن بر صاغدن کیری‌ایدرك غایت صحیح منزله اصابت ایتدیردکلرینی کوزمله کوردم .

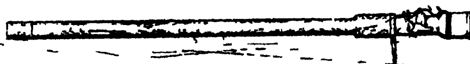
بو تفنکلرك پك چوغی کوموشله مزین وآیات قرآنیه ایله موشحدر . باخصوص مصر یکیچریلرینککی تزیینات جهتیله سائرلرینه فائقدر. بوندن ماعدا (دیجیك) آغاجنی فیل دیشی و صدف ومرجان ایله تزیین ایدرلر . یکیچریلر سواریلرك جزؤ اعظمی کبی طبانجه ایله مجهز اولوب بونی یان طرفلرینه آصارلر.

آفیون یوتدیغنی سلحدار آغاسنك تزویراتی ایله خبر آله‌رق جیبندن حقه‌سنی چیقارتمسی و بیچاره‌یه حقه‌ گروننده‌کی اون درهم آفیونی یوتدیردقدن صکره اوچ اویون‌ده شنطرنج اوینایوب وقتی کچیکدرمك صورتیله سبب وفاتی اولمسیدر. (اوچ‌بکار) دینیلن منزلده توتون ایچن اون درت، (اورفه) ده کذا اون درت ، (بچه کور) منزلنده آلتی ، (حلب)ده یکرمی کشی قتل ایدلدی . اشکنجه غایتله مدهش ایدی. توتون ایچنلرك الی ، آیاغی قیرلدقدن صکره اعدام اولنیوردی. درت پارچه ایدیلنلر دخی وار ایدی.

اردو (جلاب) منزلنه واردیغنده صدراعظم (بایرام پاشا) وفات

(مونته‌کوکولی) نام آوستریا قوماندانی‌ده دیپور :

(ترك موسکتی بزمکندن اوزون ایسه‌ده چاپلری دها کوچکدر. آنلرك تفنك اندازلرنده پالاصقه وباروتلق اولمدیغندن (وار ایدی اما منتظم دکل ایدی) طولدیرمق ایچون بزمکیلردن یعنی آوستریالیلردن دها زیاده وقت صرف ایدرلر. آنجق‌دمیرلرینك صویی غایت‌ایی اولدیغندن موسکتلری، قورشونلرینك آغیرلغی قدر آغیرلقده اولان باروتله طولدیریلور و بو جهتله منزل وتأثیرلري بزمکندن دها زیاده اولور. برده ترك تفنك اندازلرنده (فورشت) یعنی ایکی تیمور پارچه‌سندن عبارت اولوب تفنکی اوستنه طیایه‌رق نشان آلمقده مستعمل اولان چتال اولمدیغندن نشانلری دها خطالیدر. فیللری بوکه پاموقدر.)

ال هوانی

اسلحهٔ ناریه‌مز میانده برده (ال هوانی) وار ایدی. بوهوانك قونداغی ۱،۸۷ متره اولوب چاقاقلی ایدی. چاقفده بر دلیك وار ایدی، بوکا مربوط بر ایپ دیجیکه قدر کایر وبرنفر چکنجه چاقاق فالیه‌یه دوشوب آتش ویریردی .

[تاریخ عسکری — خلاصه]

ایلدی . یرینه موصل محافظی (طیار محمد) پاشا وزیر اعظم اولدی . (قره‌جه) منزلنده توتون ایچن ایکی کشینك قارنی یارلدی. دیاربکرده دخی برقاچ کشی قتل ایدلدکدن صکره (ماردین) طریقیله (موصل)ه مواصلتده هند حکمدارینك (میر ظریف) نامنده ایلچیسی کله‌رك مومی الیه حکمدارك دخی ایران علیهنه (قندهار) ی ضبطه گیتدیکی آکلاشیلدی . اوراده دخی طورناجی (درویش) آغا ایله دوشیرمه آغاسی (مصطفی) آغانك، دوشیرمه اوغلانلرندن رشوت آلدقلرینی طویمقله ایکیسنك‌ده قتلنی امر ایلدی . (منازعهٔ تیمار) دیه مشهور اولان فقره دخی غریبدر : ایکی اختیار برزعامت مسئله‌سنده نزاع ایدرلر . قاضیعسکر آرالرینی بوله‌ماز ، صدر اعظم‌ده ارضا ایده‌مز . سلطان مراد بن فصل ایده‌یم دیر . حضورده مرافعه ایدلدکلری اثناده بونلر : مادامکه بزدن برمز حیاتده‌در ، بودعوی فصل اولنماز دیر دیمز ایکیسنك‌ده باشنی کسدیرر .

---

۱۵۷ — فائده

قتل شاعر نفعی

مراد رابع، همان هرصنفدن قتل اشخاصه اهتمام ایله‌مش اولدیغی کبی شعرادن دخی نفعیٔ آتشین زبانك اعدامنه راضی اوله‌رق پادشاهلره خاص اولمق اقتضا ایدن شیمهٔ معرفت پروریسنی لکه‌له‌مشدر .

کندیسنك یدی سنه ظرفنده هرکیمی اولورسه اولسون قتل و اعدام خصوصنده کوستردیکی استعجال وعدم شفقت طوغریدن طوغری‌یه دولتك اسباب اعتلاسنه خدمت ایتمکدن زیاده نفسنك مصونیتنی تأمینه چالیشدیغنی اثبات ایدر براهین خونریزانه‌دندر. یاوز سلطان سلیمه اسناد ایدیلن خونخواراق ایله مراد رابعك غدارلغی آره‌سنده اصلاً وسیاسةً پك بیوك فرقلر کوریلور .

ارضروم والیسی (کنعان) واخسخه حاکمی (سفر) پاشالر بوانناده (روان) اوزرینه کیده‌رك (کلب علی) خانی منهزم ایتدیلر .

والحاصل اردو، اسکداردن حرکت ایتدیکی کونك یوز طقسان یدنجی دورنده (بغداد) ه واصل اولوب صویه اوزاق اولان (آق قپو) سمتندن محاصره‌یه باشلادی . شاهك (دیاله) نهری نجوارینه کلدیکی خبر آلنمسی اوزرینه یوللانان بر فرقه عسکر موفق اوله‌مانجه سلطان مراد (طیار پاشا)یی: بغدادك ضبطنی کجیکدرییوسك دیه توبیخ ایتدی. پاشا ایرتسی‌کون ایچون برهجوم عمومی‌ترتیب ایده‌رك کندیسی اوکده اظهار شجاعت ایدرکن مجروحاً مقتول اولدی، ایرتسی کون

شاعر نفعی

۱۰۳۶ تاریخنده پشکطاشده سلطان احمد خان کوشکی نامیله مشهور قصرده شاعر مرحومك هجوه عائد بر مجموعه‌سنی اوقورکن بولندیغی محله بر ییلدیرم دوشه‌رك اندرون آغالری یوزی قویون قپانمشلر وسلطان مراد صاعقه‌نك نزولی اوزره نفعینك مجموعه‌سنی ییرتوب خیلی تکدیر ایله‌مشدر .

نعیما دییورکه :

(اول عصرك ظرفاسندن بری نفعی‌یه توبیخی اشعار ایچون قضیه‌یی بو بیت ایله اظهار وافاده ایلدی دیرلر :

« کوکدن نظیره ایندی سهام قضاسنه »
« نفعی دیلیله اوغرادی حقك بلاسنه »

بزده مورخ کچینلرمزك جمله‌سی انتقادات تاریخیه خصوصنده بر خیلی تبصبصاته مجبور قالمش اولدقلرندن (نعیما) دخی نفعی‌کبی برصاحب ظهور بلاغتك محو وهبا اولمسنه اظهار تأسف ایلیه‌جکنه بالعکس حقنده ایجه قیمت ناشناسانه طاورانمشدر. احتمال که نعیماء نفعینك نه بدیعهٔ سخن اولدیغنی آکلامامش ویاخود

صدرلاحق قپودان دریا مصطفی پاشا قومانداسیله اجرا ایدیلن دیکر بر هجوم عمومیده یعنی محاصره‌نك قرقنجی کوننده شهرك برجلری کاملاً اله کچه‌رك متریسده بولنانلردن ماعداسی عرض تبلیمیت ایله‌دی.

حاکم بغداد (بکتاش خان) امان دییوب حضوره چیقدی. حضور ترتیبی بروجه آتی ایدی :

(وزیر اعظم یرنده یعنی چادرنده طوروب بورادن اوتاغ همایونه قدر ایکی صف اوزره سپاه وسلحدارلر دیزیلی ایدی . سلطان مراد قرمزی برلباس کییمش ، باشنه لونداىه دستار صاروب اوستنه مرصع ومجوهر اوتاغه‌لر صوقش ودیزلری اوزرنده برسیف مرصع طوتمش ایدی. صاغ وصول طرفنده مرصع زرهلی وزرین کمرلی غلامان ال باغلایوب طورمشلر ومعیتده بولنان شیخ الاسلام ایله وزرا وسائر بندکان ادب وقار ایله اخذ موقع ایتمشلردی.)

پادشاه، بکتاش خانك امر مدافعه‌ده‌کی حرکات جانسپارانه‌سنی بکنوب کندیسنه مرصع برسرغوج، سراسر قاپلو برسمور، برمجوهر خنجر احسان ایتدی . کندیسنه :

کندیسی‌ده : (عصرك علما وعظماسی نفعینك قتلندن مسرور اولوب خصوصا طعمهٔ لسانندن مجروح اولان اکابر واعیان بو بابده بایرام پاشایه دعای فراوان ایتدیلر) زمره‌سنده بولنمشدر. ینه آنك ویردیکی معلوماته کوره نفعی مشاهیر عصرك همان جمله‌سنی هجو ایتمش و سلطان احمد خان اول زماننده بری شعر ایله شهرت بولمش ایدی. سلطان مراد آره‌ده صیره‌ده نفعی‌یی جلب ایله هجویه‌لرینی دیکلر ایمش . صاعقه دوشدیکی کون نفعی‌یی منصبندن عزل ایله هجوه توبه ایتدیرمش وبعده ینه نظر التفاته آله‌رق (قتل ایچون اوله‌جق) خراج محاسبه‌جیلکی ویرمشدر . ایشته نفعی یا بوالتفاته مغرور اوله‌رق ویاخود مراد رابعك ابرامیله صدر اعظم قائمقامی (بایرام پاشا) یی اوزونجه بر هجویه ایله تشهیر ایله‌مشدر .

نعیما : بایرام پاشا هجو ایدلدیکنه واقف اولدقده حضور همایونه کلوب بو هجومدن صکره خلق بیننده بنم عرضم و وقعم قالمدی . پادشاهم اول خبیثك

— ایچری یه گیت. خانلر، عسکرلر همان بوگون قلعه‌دن چیقسونلر، ایسته‌ین شاهه گیتسون، ایسته‌ین بزه تابع اولسون، کیمسه‌یه جبرمز یوقدر. دیه بیوك بر امر عفو ویردی ایسه‌ده ایرانلیلر متریسلرینی ترك ایتمدکلری کبی قارغشه‌لق دخی جمله‌یی شاشیرتمش ایدی. بناءً علیه سورلرده و برجلر اوزرنده ینه محاربه باشلادی. بزم عسکر یغمادن فراغتله ایرانلیلر اوستنه تکرار هجوم ایده‌رك مسئله آزیشدی. الك صکره قتل عامه رخصت ویریلدی. تاریخلرمزك روایاتنه گوره: اوتوز بیك ایران عسکرندن آنجق اوچ یوز نفر شاه اردوسنه واصل اوله‌بیلوب اون بیك قدری ایام محاصره‌ده طوپ و تفنك ضربندن هلاك اولمش ویکرمی بیکی دخی بواثناسنده قتل ایدلمشدر.

سلطان مراد رابع (غازی) و (فاتح بغداد) عنوانی زمانك لسان تعظیمندن آله‌رق، بعض توجیهات اجراسندن صکره صدراعظم (مصطفی)

قتلنه اذن احسان ایله دیو ابرام گونه نیاز ایتمکله قتلنه اذن ویردیلر) فقره‌سنك طوغری اولمدیغنی سویلیورسه‌ده قوللاندیغی لساندن دخی آکلاشیلدیغی اوزره نفعی‌یه اصلا متمایل دکلدر.

ذاتاً پادشاهك الندە ساطور، علمانك الندە (قتلی جائزدر)ی یازمغه آلیشمغین برقلم طوردیغی برزمانده نفعی کبی بولندیغی دوری آلت اوست ایده‌جك اقتدار شاعرانه‌یه مالك بر طبیعت آتشینی ایرکج سوندیره‌جکلرنده شبهه یوق ایدی. بایرام پاشا ایسه گویا مزیات مغبوطه‌سی شاعرك هجویله محو اولمجه‌سنه چیرپینه‌رق کبر ونخوتی ایجاباتندن اوله‌رق شاعر مشارالیهی اولا سرای اودونلغنده حبس وبعده اوراده بوغدیروب نعش پاك ومعصومنی دریایه القا ایتدیرمشدر.

(نفعی‌یه مولا رحمت ایلیه)

معن زاده حسین بك نامنده برندن منقول اولدیغنه گوره:

— بایرام پاشا نفعینك قتلنه امر ویروبده طیشاری‌یه چیقاردقلرنده بوینی ایکری ترك برچاوش باشی اوکنه دوشمش ومرقومده زعمنجه استهزایه یول بوله‌رق:

پاشایی (بغداد)ده براقه‌رق عودت ایلمك نیتنده‌ایکن بغداد باروتخانه‌سی پاتلادی. برهوا ایتدیکی نفوس کثیره‌دن ماعدا برهوا اولان طاشلرك سقوطندن‌ده برخیلی کیمسه مجروح ومقتول‌اولدی. بواشتعال‌ایرانیلرك دشمنلغنه حمل‌ایدیله‌رك سلطان‌مراد قتل عام ایچون دلاللر چیقاردی:

— هر کیمك چادرنده قزلباش وار ایسه قتل ایلسون، ایتمه‌ین آنك یرینه قتل اولنه‌جقدر. دیه ندا ایتدیردی.

نعیما، سلطان مراد رابعك خونخوارلغنی توصیف ایچون دیورکه:

(منقولدرکه اثنای فتحده امان پادشاهی ویرلمه‌دن مقدم ایچریده قزلباشلر تعند ایتمشلردی. اسیر ایدیلنلری آلیقویار وصبر ایدوب بیك نفر اولدیمی دیه صورارردی. بیك نفر اولنجه اوتاغ همایون قپوسی آچار. کندیسی تحت اوزره اوطوروب اسرایی‌ده صف صف دیزرلر، جلادان مریخ نهادانه امر ایدوب دفعة اول بیك نفر قزلباشك کله‌لرینی خاکه یووارلاتیردی. بودفعه دخی بووجهله

—کل نفعی افندی، اودونلقده هجو ایدیله‌جك بری وار. کل‌کور، دیمش. نفعی دلیر ایسه قتل ایدیله‌جکنه واقف اولمغله:

— یوری بیلدیککدن قاله یره ملعون ترك، دیه‌رك حریفی وظیفهٔ ملمو- نانه‌سنه دعوت ایله‌مشدر.

۱۵۷ — فائده

۱۲ نجی عصرده معیشت — شنلکلر

۱۱۷۲ تاریخنده سلطان مصطفی خان ثالثك «هبة‌اه» سلطان نامیله بر قیزی دنیایه کلمش وبومناسبت ایله پای‌تختده اون کون اون کیجه شنلك ایدلمش ایدی. تاریخلرمز ایچه مطالعه ایدیله‌جك اولورسه عمومی شنلك ودونانمالرك یا فتح وظفری متعاقب ویاخود ولادت، ختان، ولیمه و ازدواج مراسمی وقوعی اثناسنده اجرا ایدلدکلری اکلاشیلیر.

شهر زوره چیقان کدیکنه قدر اولان محال و (قزلجه) قلعهٔ توابعی عثمانلی حکومتنده قالدی. بونلردن ماعدا (اخسخه) (قارص) (وان) (شهر زور) (بغداد) و (بصره) داخلنده بولنان قلعه‌لرله نواحی واراضی وجباله شاه طرفندن قطعاً دخل وتعرض اولنمیه‌جغی تحت تعهده آلندی. الخ ...

بومعاهده اوچ کون صکره شاه طرفندن تصدیق اولنوب (محمد قولی خان) ایله استانبوله یوللاندی.

سلطان مرادك استانبوله مواصلتنده قار وصغوقدن آیاغنده آغریلر پیدا اولمش ایدی.

— ٤ —

بو آغریلر عرق نسا وروماتیزمه آغریلری ایدی. بو خسته‌لك کیتدکجه آرته‌رق کندیسنی بی تاب ایتمکده ایدی. حتی اوچ درت آی قدر یاتدی. شکر بایرامی کونی اولدقجه منشرح کورینه‌رك (سنان پاشا) کوشکنده هنربازلرك اویونلرینی سیر ایتدیکی کبی بعده آت میدانینه ناظر سلحدار پاشا سراینده ویریلن عظیم ضیافتده دخی —

تزییناتی بك ایلروده اولوب لیلاً ونهاراً قپولر آچیق اولوب حولیلری درونه برر سریر وکیمی فواره‌لی مرمر شادروان وفسقیه‌لر اطرافنده نشیمن و مقصوره‌لر قونولمشدر.

مفروشانه ومصارفه کلنجه (سندسی‌قاش)، (عبقری نقوش)، (دیبا)، (زربفت) و(استوفه) وهرخانه‌ده ایکیشر، اوچر فلاندیره رسمنده بایراق بولندیغی، صدر زمان راغب‌پاشا مرحومك تزیینات وغیره‌دن‌ماعدا یکرمی‌بیك اسدی صرف ایلیوب دونانما مدتنجه (بش بیك قیه زیتون‌یاغی یاقدیغی) اورته حاللی بولنانلرك بیله بواغورده بیك، بیك بش یوز غروشدن نقصان صرفیانده بولنمدقلری، پادشاهك ایسه بدایهٔ دونمای همایوندن نهایته کلنجه بش یوز اللی‌کیسه آقچه‌سی کیتدیکی آکلاشیلیور.

(جواهر بدستانك درونی طاوانندن زمیننه قدر دیبا وصیرمه‌لی قلابداندن

نعمانك تعبیری وجهله — جام کل فامه رغبت ایلدی ایسه‌ده ایرتسی کونی بوذوقك خماری ایله تکرار خسته دوشدی. اون آلتی کون صکره وفاتی وقوعه کلدی (١٠٤٩).

تاریخ دیبورکه:

عرق النساء وجع شدیدینك بوکره تکرریله زیاده راحتسز اوله‌رق حیاتندن قطع امید ایتمکده اولدیغی حالده هرنه ملاحظه‌یه مبنی ایسه برادرلری سلطان ابراهیم خانك قتلنی اراده بیورمش وفقط بونك اجراسی والده سلطان طرفندن آلیقونیله‌رق واقع اولان سؤالی اوزرینه ارادهٔ سنیه‌لری اجرا اولنه‌ی جوابی ویرلمش ایدی. سلطان مراد میتك کندوسنه کوسترلمسنی امر ایدوب بونك مشاهده‌سی راحتسزلقلرینك اشتدادینی موجب اوله‌جغی عرض اولندقده بهمه‌حال کورمك ایچون یتاقدن فیرلامق ایسته‌مشلر ایسه‌ده سلحدار پاشا کندوسنی قوجاقلایه‌رق ضبط ایتمشدر.

حین وفاتنده یکرمی طقوز یاشلرنده ایدی. زمان حکومتی اون سنه‌در. اوزون بویلو، وجودی جسیم ویاغلی، یوزی مدور، صقالی

قاشلرله دونادیلوب ازجمله کموش تلدن برقفس درونه ایکی اوچ بیك کیسه‌لك مجوهرات وضع اولنه‌رق کتخدا دولابنك اوکنه قونولمشدر.

هبةاه سلطانك ولادتنی تبشیر ایدن منادیلر شهرك هر طرفنی طولاشدقدن ومراسم تبریکیه اجرا قلندقدن صکره شهرآیین اجرا ایدلمشدر.

کوچکلرك کیمی قادین البسه‌سی کییه‌رك اوینامشلر. هر اصناف کندی صنعتلرینه مناسبت آله‌جق رنکلی البسه کییمشلر. مثلا مجلدلرله کاغدجیلر: الوان کاغدلردن جبه و شبکلاهلر وباشلرنده درلو درلو قلنسوه‌لر، درلو درلو بایراقلر، فنارلر؛ خفافلر: سختیان ومیشین روبالر؛ کورکجیلر: کوناکون پوستلرایله، کیمی آیی وکیمی قورد وکوپك هیئتنه کیروب آلای کوشکی اوکندن کچمشلرکه اون برنجی عصرده کوردیکمز اصناف آلایی کبی دیمکدر. صدراعظمك سراینده ایب جانبازلری، زوربازلر: کیجه‌لری خیال، ساز، مهترخانه، ترسانه وطوبخانه وآغا قپوسنده، جبه‌خانه ایله کرکارده دواماوزره قول قول چنکیلراوینامشدر. مسخره‌لغه کلنجه بر رساله‌ده شویله برتعریف واردر:

سیاهه مائل آچیق قاشلی، بیاضی‌چوق الا کوزلو، اوموزلری واسع، بلی اینجه، بازولری قالین ایدی .

نعیما ـ که الجاآت زمانه ایله دییه‌جکنی تماماً افاده‌ایده‌میه‌رك اکثریا که‌وه‌لر ـ مراد رابع حقنده یازدیغی اوفاق بر تنقیدده هر خصوصی عدل وشرع وقانون اوزره کورمدیکنی وسفك دماده افراط درجه‌یه واردیغنی بالبیان (هواوهوس اختیاری الدن آلوب سؤ قرین امدادیله رتبه‌لرینه لایق اولمیان نیجه اموره مصدر اولدیلر.) دییوز .

فوق‌العاده قوته مالك اولدیغنی‌ده ینه (نعیما) ذکر ایدییور :

موسی پاشادن منقولدرکه حرم همایونده سلحدارلق خدمتنده ایکن نیجه دفعه: —کل سلحدار. دیوب صاغ اللریله قوشاغمدن قالدیروب— سلحدار دخی بر جسیم وعظیم پهلوان ییکیت ایکن— برالیله باشنده طوتوب خاص اوطه‌یی دور ایدرلردی. نصل قالدیرر ایسه اویله ایندیروب قوللرینه فتور کلمزدی. اوق حربه، جرید ایله برقاج قالقانی دلك وبر ضربهٔ سیفده مرکبی ایکی‌یه بولمك، ایکی یوز قیه‌لك کرز قالدیروب صاللامق کبی زورآور هنرلری مقدور بشردن زیاده‌در).

شقاجی بری باشنه بردستار، صیرتنه هزار رنك برفراجه کییه‌رك اکر ویا سمرنده‌کی غریب وتحف نقوش ایله خر دجاله دوندیردیکی برمرکبه بینمش، یاننه اللری دکنکلی اون بش یکرمی قدر ظیپرحریفلرآلمش، بوحریفلرك کاغددن یاپلمش، یکی‌چری لچه‌سنه مشابه کلاهلری وارایمش. بونلر ایکیشرایکیشر رکابنده کیتمکده‌لرایکن اوکده بری ترازو چکمکده وآرقه‌ده دخی دیکربری فلقه، دکنك کوتورمکده اولوب کویا دونانما محتسبی ایمش‌کبی اطرافه آهسته آهسته سلام ویرر، طرف طرف طولاشه‌رق دکانلر اوکنده توقف‌ایتدکجه اکشی برصورتله خطاب ایدرك دیر ایمش‌که :

« باقك آدملر، بن دونانما محتسبی‌یم (ناظری) . بن سزك ایچون خواب وراحتمی ترك ایتدم . کیجه وکوندوز آت واشك بوینته دوشدم . باقه‌یم ذوق وصفا کز تامی؟ زنهار ذوقیاته متعلق برنسنه‌یه اکسیك ایشله‌میك. صکره صکره پشیمان اولورسکز. بو وقتی غیری وقته قیاس ایتمیوب صرتکزده‌کی لباسی

سلطان مراد ایچون قتل امری ویرمك، باخصوص آز برغضب حالنده احتساسات آنیه‌دن ایدی. حتی بغداد فتحنده پك بیوك یارارلغی ودولته اوته‌دن بری فداکارلغی کورلمش اولان (قره مصطفی پاشا) نك علیهنه سلحدار پاشا ایله شیخ‌الاسلام و سائره یوریه‌رك عقد ایدیلان مصالحه‌نك شانسز وفائده‌سز اولدیغنی، لغرض عرض ایتملری اوزرینه عودتنده اعدامنی ایده‌یم، یوقسه بریره‌می یوللایه‌یم، دیه دوشونمش، برکت ویرسونکه قائممقام صدارت محمد پاشایه آجقله پاشا معاهده‌نك موافق شان دولت اولدیغنی سویلیه‌رك قورتارمشدر. وا اسفا که محمد پاشا بالآخره سلحدار ایله شیخ‌الاسلام و برینه قائممقام اولان حسین پاشا کبی غرضکارلرك حیله‌سنه دوشه‌رك کندیسنی جلاددن قورتاره‌مه‌مشدر.

برکره‌ده جزایر وتونس کمیلرینك وندیك سواحلنده غرق ایدلمسی اوزرینه ممالك عثمانیه‌ده نه‌قدر وندیکلی وارایسه جمله‌سنك قتلنه اراده اصدار ایله‌مشیدی. صدراعظم قره مصطفی پاشا بو اراده‌یی اوچ

اوجوز بها ایله صاتك‌ده ذوقیله ویرك، تك همان ذوقکز تمام اولسون. کوره‌یم سزی. بن سزك ایچونسعی ایدرم. مراد ومقصودم سزی بوایامده ذوق وصفایه آلشدیروبده دونمای همایون ختامندن صکره سزلره خاص‌الخاص طیاق ییدیرمه‌در»

«رمال» دیه برمسخره دها تصویر اولنیور:

بوحریف باشنه اوزوم کوفه‌سندن مصنوع قفسی بردستار، صرتنه بزم قومشو چاتلاتان دیدیکمز بیك برپاره‌لی برخرقه کیمش، بلنه قلمسز، مرکبسز بر دیویت طاقمش، قوینده کاغد پارچه‌لری طولدیرمش. بوده حمار سوار. بونك‌ده یاننده قازمه‌لی بش آلتی ایرغاد، آلتی‌یدی نفر «کورکلی» وار. چارسو بازار طولاشیور. نره‌ده مرمر دوشه‌لی برحولی، سوسلی، منتظم بردکان کوررسه اشبکی اوطرفه چویروب یاننده‌کیلر قازمه وکورکارینه طیاندقلری حالده خطاب ایدییور:

کون توقیف ایده‌رك وندیکلیلرك قتلندن ایسه اسیر ایدملری موافق اوله‌جغنی زور ایله آکلاتەبیلمشدر .

تاریخك هردوره مخصوص اولان شواهد جلیله‌سی ایله آشکار اولیورکه (قتل وتدهیش پولتیقه‌سی) هیچ بر زمان بر دولتك اساس شوکت ومتانتنی تحکیم ایده‌مه‌مش وبالعکس دها زیاده خراب اولمسنه باعث اولمشدر. مراد رابع ایچون شدت وخون خوارلغی‌ایله‌فسادات داخلیه‌یی قالدیردی دینلر بو سوزی ایلك سویله‌مش اولانك اثرینه تابع اولانلردر. هله بو اصول، اصلاحات انسانیتکارانه فکرینه بسبتون مغایردر. الی، آیاغی باغلی، داد خواه بیك اسیری چوکرتوب قارشو-سنده کله‌لرینك یووارلاندیغنی سیرایدن مراد رابع‌ده‌ایسه بویله‌برفکر اصلاح اصلا بولنه‌ماز. بوحکمدار، اون بر سنه ظرفنده نره‌یه باصدی ایسه اوراده همان برقان ایزی براقمشدر. نتیجه‌پولتیقه‌لر اغراض خارجیه وداخلیه‌یی دائمی صورتده متیقظ بولندیردیغی ایچوندرکه دولت مطلوب اولان (دور وقوف وکمال)ی ادراك ایده‌مه‌مش وعثمانلیلق اوکونلردن اعتباراً نه داخلاً ونه‌ده خارجاً مشکلات واغتشاشاتدن قورتوله‌مامشدر.

دییورکه :

— بن رمالم، نره‌ده بردفینه وارسه کشف ایدرم. بورادەده بردانه وار. فقط اوته‌دن بری «خلقت خبیثه‌مز مقتضاسنجه ابا واجدادمدن واقربا واستا-دمدن کسب ایتدیکم یعنی آلتونه یاپیشورسه‌ك طوپراق اولسون دیو آلدیغم دعانك اثری بهمه‌حال بنده جلوه‌کردر، لکن‌هله باقه‌لم دفینه بومحلده نره‌لرده‌در» دیه قلمیله کاغدلر اوزرینه نقطه‌لر آتدقدن صکره حولینك ویا دکانك الك کوزل دوشه‌لی محللرینی قازدیرمغه قیام ایدییور. بونك اوزرینه او ویا دکان صاحبی نه یاپیورسەك ؟ خانمانمزی خراب وقالدیرملرمزی رخنه‌دار ایتدك . دیدکلرنده رمال دخی :

اون سکزنجی باب

سلطان ابراهیم

١٠٤٩ ده جالس تخت اولمشدر. یکرمی بش یاشلرنده ایدی .

سلطان مراد ، برادری شهزاده قاسمی بوغدیردیغی اوطه‌ده وفات ایتمش ایدی. بوندن‌ده آکلاشیلیرکه سرایك همان هر اوطه‌سی بر مقتل حکمنی احراز ایده‌بیله‌جك درجه‌ده دهشت ایچنده ایدی . وزیراعظم قره مصطفی پاشا خبردار اولنجه طوغریجه سلطان ابراهیمك محبوس بولندیغی محله کیده‌رك :

— شهزادهم مبارك باشکز صاغ اولسون. برادرکز سلطان مراد داربقایه کیتدی. تخت سلطنت سزکدر .

دیمش ایسه‌ده کیم ایناندیر؟ چونکه سلطان ابراهیم شهزاده (بایزید) ایله (سلیمان) و(قاسم) ك نیه اوغرادقلرینی کورمش و :

« بو اسباب جنونی سیر ایدن دیوانه اولمازمی ؟ »

مصراعنه یقین برحاله کلمش ایدی. پاشانك سوزی اوزرینه اینانمیه‌رق، حتی برحیله اولدیغنه ذاهب اوله‌رق :

— بهی جانم ، نه طوره‌یم . بو خصوصده هیچ صبر و قرار اولنورمی ؟ زوکوردلك جانمزه کار ایتدی . کرچه سزك خانه‌کز بیقیلور اما بز یاپیلورز . وامثالی سوزلر سویلدکدن صکره آنجه آلیورمش .

اون برنجی ، اون ایکنجی عصرهجریده لعبیات نامنه موجود اولان طاقلر خواننده ، مطرب ، مقلد، رقاص ، خیال ، قوقله‌باز ، حقه‌باز ، جانباز والحاصل آخرینه «باز» کلمهٔ فارسیه‌سنك علاوه‌سیله حاصل اولان زورباز، کوزه‌باز، چناق‌باز، سینی‌باز، کاسه‌باز ایله برنده، شیشه، قدح، یومورطه، کاغد، کله، یوارلاق، آینه، چرخ، شمشیر، مایمون، کوپك، آیی، حمار، ییلان‌باز وامثالندن عبارتدر .

بوعصرلرده تربیهٔ حیواناتك براهمیت مخصوصه‌کسب ایتدیکی مایمون، کوپك، آیی و اشك اویناد لمسندن آکلاشیلیور. شرقده اوته‌دن بری خروس، قوچ، دوه

سلطان ابراهیم

— بکا تخت سلطنت نه لازم ؛ قرنداشم صاغ اولسون. بندن نه ایسترسکز؟ دیه جواب ویره‌رك امتناع کوستردی. کوسترمزمی یا ؟

ایشته قتل وتدهیش پولتیقه‌سنك سیئاتندن بری‌ده بو درکه حکمدار ایله وکلاء وزراء مأمورین آره‌سنده بر رابطهٔ صمیمیه اولمدیغی و حکومت ایله خلق یکدیکرینه دشمن نظریله باقدیغی کبی آتا ، برادر ، همشیره والحاصل اقربا نامنه کیملر وارایسه جمله‌سی‌ده یکدیکرندن

دوکوشدرمك ، شاهین وطوغان ایله آولامق اعتیاداتدندر . مایمون ایله آیی اویناتمق بلکه نادراً کورلشدر .

۱۱۲۱ تاریخنده اجرا ایدیلن سورولیمه‌ده یالکز «روی دریاده صاللر اوزرنده فشـك شنلکلری» قیدی موجوددر . کذا ۱۱۳۲ تاریخنده وقوعه کلن سور ازدواج تفصیلاتنده : (لوازم سوردن اولان خواننده و سازنده‌لردن مهارتلری مسلم اولانلر انتخاب وخاص باغچه‌ده یالی کوشکی قپوسی داخلنده واقع بر موضع کندولره آرامکاه مشـق و تعلیم تعیین اولنوب ورقص و لعبده ماهر چنکیلر وجانبازلر وسائر شعبده‌بازلر جمعنده اهتمام ومیدان سورده هجوم و زحام ناسدن جلوه‌کاه لعب وتماشایی محافظه ایچون یوز یکرمی عدد طلومجی تعبیراولنور اشخاص طرفه اشکال تدارك اولنوب مشیندن شبکلاه وجبه و شلوار ویاغلی طلوم کبی کسوه ولوازملری امین سور طرفندن آماده قلنمغه مسارعت و اقدام قلندی.) تعریفی موجوددر .

متحاشی، لرزان اولورلر. بیچاره سلطان ابراهیم والده‌سنك سوزینه بیله اعتماد ایتمدی. بیك یمین ایتدیلر، ممکن دکل ایناندیرامادی. اك صکره قپو آغاسی ایله والده سلطان قولتوغنه کیره‌رك :

— کیدك، باقك، کورك دیه زور ایله طیشاری‌یه چیقاردیلر. امان یارب! نه فجیع حاللر! قپو آغاسی وزیراعظمك تیمور قپو اوکنده آیاقده طوردیغنی کورنجه همان خبر کوندره‌رك :

— آمان طیشاری‌یه چیقسونلر، شهزاده حضرتلری کندیلرنی بوستانجی باشی ظن ایدرده قورقار. زیرا بورایه آنجق بوستانجی باشی کلیر. دیدیردی. وزیر، نمش اوطه‌سنه کیره‌رك منتظر اولدی. سلطان ابراهیم اوطه‌یه کلنجه :

— لالاك بودر، دیه صدراعظمی تقدیم ایتدیلر. زواللی شهزاده، حالا بکا حیله ایدییورسکز دیه امتناع ایدییوردی. اك صکره میتك یوزینی آچوب کوستردیلر.

— یوزینی قپایك. دیه‌رك تخت اوطه‌سنه کیررکن بو دفعه دخی کوزلرینه ایناندیرامادی: کری دونوب، پرده‌ها آچدردی. دقتلی دقتلی باقدقدن صکره مطمئن اولدی.

اوکنده شمع کافوری، مقربین، وزیراعظم، قپو آغالری اولدیغی حالده

ایکی سور مراسمنده کوریلن بوطلومجیلرك میدان آچمق ایچون احضار ایدلدکلری آکلاشیلیور. فقط بونلرك دخی کندیلرینه مخصوص مسخره‌لقلری اولدیغی عین فقراتك صوکنی تشکیل ایدن (طلومجیلردن کسوهٔ مخصوصه‌لریله مهیا اولان یکرمی اوتوز نفر طلومجی حضور صدراعظمیده وافر لعبیازلقلر کو- ستروب مظهر انعام واحسان اولدیلر) تعریفندن مستدلدر. حتی سلطان مصطفی خانك کریمه‌سی «امتاه» سلطانك موصل والیسی سرکه عثمان پاشایه تزویجی مناسبتیله اوق میداننده اجرا ایدیلن سور همایون نقلنده بونلر حقنده اولدقجه صریح معلومات مندرجدر :

(صدراعظم طلومجیلرك شکل عجیبلری‌اوزره حضور عالیلرینه کلملرینی فرمان بیوردیلر. طلومجی‌باشی نامنه اولان شخص باشنده بیاض یالدیزلی شبکلاه وآرقه- سنده صاری یالدیزلی جبه والنده بیاض یالدیزلی عصا واوکنده ایکی طبل وایکی سورنا وایکی نقاره وبش دف واون بش نفر صبیان، آرقه‌لرنده یکسز

تخت اوطه‌سنه کیردی . جناب فاروقك تبرکاً محفوظ اولان عمامه‌لرینی کییدی. سلطان ابراهیم، — نعیمانك قولنجه — تخته جالس اولنجه اللرینی آچه‌رق :
— یارب، ایامیمده امت محمدی خوش حال‌ایله وبری بزمزدن خوشنود ایت دیه دعا ایله‌دی .

ایرتسی‌کون بیعت رسمی اجرا ایدیله‌رك مراد رابعك نعشی کمال احتفال ایله قالدیرلدی . جنازه‌سنده غزاده بیندیکی اوچ آت ترسنه اکرلنوب تابوتی اوکنده یدلمشـدر . برروایته کوره : (خلق ماتمه دوشوب آت میداننده سـیاه طونلی آتلرله ماتم ایتدیلر. برماونه‌سنی تبرکاً ترسانهٔ عامره‌ده قاره قطرانه بویایوب «شاه قلعه» دینیلن اسکله قربنده‌کی کوزلرك برینه چکدیلر) .

پادشاه جدید، قره مصطفی پاشایی موقع صدارتده ابقا ایلدی.

ساطان‌مرادك قتل پولتیقه‌سی هنوز کمال‌سرعتله دوام‌ایدییوردی. (ردوس) ده محبوس اولان (شاهینکرای) برجاهلك، مجهول برقوش اسمی‌ایله مسمی برکینمسه‌دن دولت علیه‌یه ضرر کله‌جك دیمه‌سیله قتل

و یقاسز شلوار شکلنده اوچقور یقاسی بیونلرینه باغلو آلاجه بصمه‌دن کسوه‌لرله رقص ایتدیلر. ایچلرندن بری اوتاق پیشکاهنده واقع بر منزل طاشنك تپه‌سنده قیاق طوردی. نتیجه هنرلر کوستروب آکا وطلوجی باشی‌یه احسان اولندی.)

شیمدیلر بزم (یاغلی دیرك) دیدیکمز لعبده وار ایمش :

(یوم مزبورده عربه‌لر ایله اوتوز پاره آلای طوپلری نقل ونشانجی پاشا اوتاغك آلت یاننده وضع اولنوب طوپلر ایله اوتاق همایون بیننه اوتوز ذراع بر دیرك نصب و تپه‌سـنه کیم چیقه‌بیلورسـه آنك اولمق اوزره درونی چیل آقچه ایله مملو برسیم مشربه وضع اولندی) قیدی بوندن بشـقه برشی دکلدر . فقط آتی‌الحکایه لعبیات زمانك اختراعاتندن معدود اوله‌جق درجه‌ده غریب کورینیور:

(جرید ملاعبه‌سی تمام اولدقدن صکره طلوجیلردن اوتوز قرق نفر آدم لباس غریبانه وشـبکلاه عجیبانه ایله ایکیشر ایکیشر آلای ایله اوکلرنده کندی یاپیلری‌اولان بردوه قوشنی اویناده‌رق میدانه کلدیلر. وعربه‌کبی تکرلك‌اوزرنده

ایدلدیکی کبی اوته‌ده بریده اختفا ایدن زوربالردن (حافظ کور) ایله عونه‌سی دخی اعدام ایدلمشلردر .

صدراعظم ، مسکوکاتی اصلاح ایدره‌رك معاملاتی تنظیمه همت ایلدی. بوصیره‌ده (اردل) پرنسی (راقوجی) نك آدمی کله‌رك ویرکویی ویردی . سلطان مرادك ایراندن کتیروب کندوسنه ندیم خاص ایدیندیکی سفیه وعیاش(امیرکونخان) ــ که سراینك اولدیغی محله حالا میرکون دینیر ــ هدایای کرانبها ایله کلن سفیر ایرانی مقصود خان‌ایله برابر دونمك‌نیتنده بولنمغله بوتشبثی نانکورلکنه ویریله‌رك قتل ویالیسی وزیر اعظمه احسان ایدلدی .

(آزاق) قلعه‌سی بش‌سنه‌دن‌بری‌قازاقلر النه دوشمشیدی، (سیاوش پاشا) قوماندا‌سی وتاتار خانی (بهادر کرای) ك رفاقتیله کیدن عساکر عثمانیه اوچ آی محاصره ایتدکلری حالده تلفات ویرمکدن‌باشقه برشی یاپه‌میه‌رق دوندیلر. بهادر کرای ، آزاقدن عودتنده وفات ایتدی .

بر کوشك ایچنده دستارلری مجماه اوچ‌ر درت عدد دف چالار صورتلر وآلتی عدداوغلان صورتی یاپمشلرایدی‌که‌عربه یوریدکجه دفلر چالینور واوغلانلراوینارلر ایدی. وبلندن یوقاروسی آدم وبلندن آشاغیسی آت شکلنده، النده بریالین‌تیغ اوینار برصورت دخی یاپوب بو وجه اوزره برآز هنر ولعبت اظهارندن صکره میدان اورته‌سنده سهپا رسمنده اوچ صیریق اوزرنده مصنوع حلقه‌یه آصیلمش کوناکون فشنکلره آتش ویرلدی . بعده (مصرقاهره)دن کلن بر اویونجی هر طرفنه تیغلر باغلی اولان چنبردن پرتاب ایلدی. والنه برمشعله آلوب آغازهٔطبل وسورنا ایله رقص ایتدکدن صکره برآدمی باشنه آلوب اثنای پرواز ورقصده یره ییقیلوب وطوغریلوب باشنده اولان آدم دخی معاً اکیلوب قالقار ایکن‌دوشمز ایدی .) ایکنجی کونی دخی بو درلو اویونلر اجرا ایدلمشدر .

(اوتاغ صدراعظمی پیشکاهنده بر ساعت مقداری چنکیلر اوینایوب بعده مصر زوربازلرندن بریسی برمزراق یالماتی‌آلننك‌اوزرینه وضع ورقص وبرچنبرك

ایرتسی سنه (سلطانزاده محمد) پاشا قوهٔ بریه یه وقپودان پاشا قوهٔ بحریه یه قوماندا ایتدکلری حالده ینه (آزاق) اوزرینه کیدیله‌رك تاتار خانی دخی یوزبیك تاتار ایله حرکت ایتمکله ایچریده‌کیلر شهری یاقوب چکیلوب کیتدیلر (١٠٥١) .

نیجه زماندن بریدر (آیدین) و (تكه) طرفلرنده عصیان وتغلب ایدن (قنه اوغلی) نام شقی طوتولوب قتل ایدلدی.

مرادرابع زمانده پك زیاده نفوذصاحبی اولان واخیراً (طمشوار) بکلر بکیلکنه تعیین ایدیلن سلحدار مصطفی پاشا ، خزینهٔ پادشاهیدن پك چوق اشیای قیمتدار آلدیغی و (قبریس) خزینه‌سنی دخی درت سنه قبض ایده‌رك کیمسه‌یه برشی ویرمه‌دیکی تحقق ایتمکله مطالبه وتحصیلی ایچون بافرمان کوندریلان اورته بستانجی باشی‌یه آنجق اللی بیك غروش مقداری اشیا دفتری کوستردی، بونك اوزرینه او زمانلر عزل قدر اهمیتسز اولان قتلنه اراده صادر اولدی . بش بیك کیسه‌دن زیاده اموالی ظهور ایده‌رك خزینه‌یه آلندی .

درون وبیرون دائره‌سنه فنجانلر قودقدن صکره بالق کبی درون چنبردن کچدی وبر ستون اوزرینه برکوچك اوغلان چیقاروب النه بربرداق ویردی. اوغلان تپه‌سی اوزرندن برداقدن صو ایچوب بعده بر عربك اوموزینه چیقوب باشی اوزرینه برکوچك برداق و اوزرینه برکوپ وضع وبو کیفیت غریبه ایله براز جلوه‌کارلقلر ایلدی. وبر چناق اوزرینه برطبله مثللو نسنه قویوب و اوزرینه بر براوغلانی صاروب باشی اوزرینه یمین ویسارینه حرکت عجیبه کوستردی وبرچنبرك اطرافنه دخی بچاقلر صوقوب بی محابا برطرفدن برطرفه پرتاب ایلدی. بعده درت کوزلو برچنبر دها کتوردوب وهر کوزندن برر دفعه کچوب بعده چنبرك اورته‌سنه برآغاج قویوب وینه تیغلر ایله آراسندن پرتاب ایلدی. وبرچنبرك دخی وراسنده قائماً لام الف وار برکیمسه ایکی تیغ طوتوب تیغلرك اوزرندن کچدی

شاه ایران (سام ابن صفی) وفات ایدوب یرینه اوغلی (عباس) نام صبی شاه اولدی . حلب بکلر بکی تصوح پاشا زاده حسین پاشا : بن وزیر ابن وزیرم دیه‌رك دها ارضرومده ایکن سرحدلرده طغرا کش وزیرلردن طغرا چکمك منع ایدلدیکی حالده کندیسی بکا بوامری مراد رابع کبی برغازئ صاحبقران ویردی دیه‌رك صدراعظم مصطفی پاشا علیهنده بولنمش وبالآخره حلبه تعیین ایدیلنجه اطوار متغلبانه کوسترمکله سیواسه نقل اولنه‌رق اورادن حرکتنده معیتنه بك چوق صاریجه وسکبان عسکری یازمش ایدی. بواثناده خزینه‌دار کور (ابراهیم پاشا) سیواس امیر الامراسی ایدی . صدر اعظم ، دلکیر اولمغله ابراهیم پاشایه قتلی ایچون کیزلی امر ویرمش واودخی قیصریه قربنده (حسین پاشا) یه هجوم ایله‌مش ایسه‌ده مقتول اولمغله حسین پاشا معیتنده‌کی عساکر وغیره ایله استانبوله طوغری یوریمکه وصدراعظم ایله شرعی دعوام وار، دیمکه باشلادی. بوشایعه‌لر وصدراعظمك تلقیناتی اوزرینه (دلی قیطاس) آغا ایله آناطولی بکلربکی کوندرلدی. (اذمید) جوارنده

وبرچیلاق دوه‌نك اوزرینه برچنبر وضع ایتدیروب برقاچ خطوه یردن پرتاب ایله بی محابا درون چنبردن کچدی .)

کوریلیورکه بزده‌کی لعبیات عمومیه یه خارجدن‌ده برطاقم جاباز وهنربازلر التحاق ایتمشلردر. مع‌هذا عین اصولده هنربازلق ایدن یرلیلر دخی موجود ایمش. راشد مرحوم شونلری دخی علاوه ایلیور :

(ازمید جابازلرندن بری آغزینه قلیچ آلوب آیاق اوزرنده باشی یره طوقنامق وجهی اوزره اوچ کره پرنده آتدی. بعده « شیشه‌باز » لر بر دستی اوزرینه درت قوللی برآغاجه بر بری اوزرینه ایچلری صو ایله مملو یکرمی عدد شکوفه شیشه‌لری اوزرنده برطبله وآنك اوستنه دخی اوچ عدد کبیر شیشه قویوب و باشی اوزرینه آلوب رقص ایلدیلر . وبریسی دخی بربوش صوکوپی کتوروب باشی ایله کوپه اویله . اوردی که کوپ پاره پاره اولدی. وبریسی دخی

(خواجه چایر) نده وقوعبولان محاربه‌ده قیطاس آغا یاره‌لندی . حسین‌پاشا بوغالیتله ومهر صدارت کندیسنه کلیر املیله اسکداره قدر یوریدی ایسه‌ده پایدیغی ایشك اهمیتی درك ایده‌رك اردوکاهی براقوب (پراوادی) قریبنده‌کی چفتلکنه و اورادن قریه قریه کیتمك اوزره روسجغه قاچدی . ادرنه بوستانجی باشیسی مأموراً کندیسنی روسجقده دردست وآدملرینی قتل ایده‌رك استانبوله یوللامقله وزیر اعظم مصطفی پاشا طوپ قپو خارجنده‌کی باغچه‌سنده اشکنجه ایله اعدام ایتدیردی. فقط کندیسنك‌ده خلق آره‌سنده اعتباری آزالدی. بوقتللرك جمله‌سی بر نوع جنایت اولوب محافظهٔ موقع ایچون وزرانك صنیعه‌لریله وجودبولمش وفقط دولتی چوروتمکه قصدایتمش جیپانلردر. صفد امیرالامراسی (ذوالفقار پاشا) نامنده بری دخی مقتول حسین پاشایه یاردیمه کلمك تهمتیله قبریسده قتل ایدلدی .

بوصیره‌لرده (پیاله) پاشا قوماندانسنده‌بولنان دونانما اسپانیا ساحلنی اوره‌رق کلی غنیمت آلدیغی کبی (قوتورون) اوکلرنده دخی یوکی

ایکی آدمك قوللرینی بربرینه کلیدلیوب وآرالرینه کیروب ایکی آدمی فرلداق کبی فرافر چویردی واوچ دانه تیغ سرتیزك اوجلرینی قارننه طیایوب یردن بربچاق آلدی وبرآغاج پاره‌سنك اوزرینه طوروب تیغ قویوب اوزرینه باصدقدن صکره صکره ینه طرز معهود اوزره اوچ تیغه قارنی طیایوب یرن بچاق دیوشیردی و برطاشی طوب کبی هوایه آتوب آشاغی اینرکن کاه باشنی وکاه کوکسنی وکاه آرقه‌سنی نشان یری کبی قارشو ویردی . بعده «چنبرده فنجان اوینامق» کبی و ادرنه قولی چنکیلری فصل ایتمك کبی انواع ملاعب و صنایع ایله امرار وقت اولندی .)

بویله عظیم برسور ازدواجده اجرا ایدیلن لعبیاتك اکثریسی بزم جانبازلق دیدیکمز ادمانلردن اولمقله برابر صنایع وحرفه تعلق‌ایدن اختراعات‌ده اندر دکل ایمش . حتی عین سورده ختان جمعیتی مناسبتیله بر قول چنکی وخیال ظل

قرمزی اطلس وشمع کافوری اولان برقالیونی ضبط وحین عودتده ایکی (پورتون) بر (قالیون) و دیگر ایکی سفینه ایله برقاچ یوز اسیر کتیره‌رك خلیجه دخول ایتدی .

— ٢ —

جنجی خواجه دوری — سلطان ابراهیم زمانتك اك نامدار آقتوری جنجی خواجه دینیلن حریفدر . سلطان ابراهیم سرایده محبوس ایکن جان قورقوسیله خفقان واویقوسزلق علتنه ، مراقه اوغرامش ایدی . اطبا علاجی کارگر اولمیوردی . حرم طرفندن ایسه « اوقوتمق » خصوصنه قوت ویرلدی . فی‌الواقع سلطان مشارالیه اوقونمه‌دن استراحت حس ایدییوردی. زعفرانبولیلی (حسین) نامنده وشیخزاده بری‌ده مقیم‌اولدیغی مدرسه‌ده کلنلری‌اوقومقله شهرت قازانمش ایدی . بونی بیلنلردن بری والده سلطانه سویلر . جلب ایدیلیر . اوقور . نعیمانك دیدیکی کبی اعتقاد امداد ایلر ، پادشاه منشرح اولور . مرقومه هنوز ملازم دفترنده مقید اولمدیغی حالده خط همایون ایله (صحن مدرسه‌سی)

(یعنی قره‌کوز) تعیین وترتیب ایدلدیکی کبی ترسانه‌لیلرله طوبجیلر دخی ایکی‌معرفت ابراز ایله‌مشلردر. (تاریخ راشد) بونلر ایچون‌ده دییورکه :

(ترسانهٔ عامره‌لونك یاپدقلری «چکدیری» کمی تقلیدی ، کورکلرینه مربوط فلکلر ایله قاره‌ده دریاده یورور کبی یوریدی . ظاهراً کشاده اولان بادبانلری سببیله حرکت ایدر ظن اولنوردی. وزرا اوتاقلری اوکنه کلدیکنده ایکی جانبنه تفنك وطوپ آته‌رق وپیشکاهنده تماشاسنه تزاحم ایدن ناسی ولولهٔ ناکاه ظهور طوپ وتفنك ایله بربرینه قاته‌رق طوغریجه اوتاغ همایونك منصوب اولدیغی پشته اوزرینه صعود ایلدی. بعده طوبجیلرك یاپدقلری تقلید «قلعه» دخی پیشکاه اوتاغ همایونه کتوریلوب برقاعده قلعه جنکی نمونه‌سی کوستردیلر .

(برجانباز وبر آدم‌بویی صیریغك نصفندن یوقاروسنه آیاق‌باصه‌جق یرلری‌اولمغله اوزرینه بینوب یوریدی . وایکی عدد چنبرك ایچ طرفلرینه دائراً مادار بچاقلر دیزوب ایکیسنك ایچندن برحمله‌ده پرتاب ایلدی.)

مدرسلکی ویریلیر. سرای، وظیفه تعیین وتخصیص اولنور. برقاچ کون صکره سلیمانیه مدرسه‌سی ویریلوب درعقب غلطه قاضیلغی ایله خواجه‌لك دخی توجیه اولنور. حریف (جنجی) لقبیله کسب شهرت ایدر. معهود (ابوالهدا) کبی سرایی مرجع خاص و عام اولور. مشهور قره چلبی زاده محمود افندینك‌ده قیزینی آلیر. بالطبع بویله بردن بره بویوینلر امور دولته‌ده قاریشیرلر. بوده امثالی کبی هم قاریشیر، هم جمع امواله باشلار.

ایشته بوجنجی خواجه ایله سائر ارباب تزویرك القاآتی وزیر اعظم (قره مصطفی) پاشانك نظر پادشاهیدن دوشمه‌سنه و مقتولیتنه سبب اولدی. پادشاه برزماندن بری مصطفی پاشانك سرت و آمرانه مقابله‌لرندن تنفرایده‌رك یکی سلحداراولان (یوسف پاشا) ایله جنجی خواجه‌ده اتفاق‌ایتمکله استقلالی بتون بتون آزالدی. پاشا هرایکیسنی دخی آتمق ایچون یکیچریلری قیشقیرتمق طریقنه صاپدی ایسه‌ده موفق اوله‌میه‌رق الك صکره سرایندەکی اوتلغك آلتنده کیزلنمش ایکن بوستانجیلر یاقه‌لادی. جلاد (قره‌علی) کمندآته‌رق سوقاقده بوغدی. بوقتللرك وقوعی، پادشاهك اولدیرك دیر دیمز کیم اولورسه اولسون

(مه‌مردن کلن زوربازلردن براوغلان کندی تعلیمی‌اوزره ایکی ال وآیاغیله کوزلرینی محکم باغلاتوب برزنبیلك‌ایچنه وضع‌ایتدیلر وزنبیلی محکم باغلادقدن صکره بریشماله صاردیلر ومیدانده منصوب اوچ عدد ستونك اورته‌سنده قدی اوتوز زراع مقداری اولان ستونه مقره ایله چیقاردیلر. تخمیناً بالاسنه بر قولاج مقداری بر قالدقده زورباز مزبور زنبیلدن طشره چیقوب ییلان کبی ستونه صاریله‌رق ذروه‌سنه صعود وبر قهوه‌ابریقندن فنجانه قهوه قویوب ایچمکله صنعت شعبده بازیده اثبات وجود ایلدی.)

بو دوکوده تیرباکیلر ینه موجود. بونلردن اوتوز قرق قدری میدانه کتیریله‌رك قوشو یاریشی یاپدیرلمش. بعده حضور پادشاهیده دائراً مادار اوطورملری فرمان بیوریله‌رق او اثناده سلحدارلر طرفلرندن پاره سرپیلمش. بونلر قاپیشیرلرکن طرف‌طرف کستانه فشنکلری آتیله‌رق آفیونلری پاتلادلمش.

درحال اعدامی اول‌امرده حکومتسزلکه دلالت‌ایدر. ثانیاً: قتل‌وزرا وامرایه و یاخود افراده عادی بر نظرله باقان بر حکمدارك اصـول حکومته غیرواقف ویالکز کندی هوا وهوسنه تابع اولدیغنی کوستر. بناءً علیه ادارهٔ دولت کیف‌مایشاء صورتنه کیرر . شـو حالده امنیت عمومیه منسلب وحقوق فردیه پایمـال ایدلمش اولورکه بوندن بیوك ظلم اوله‌ماز . کوریبورسکزکه ذهناً مبتلا اولان سلطان ابراهیم‌ده‌بیله خصلت خونخواری موجود اولوب معقول و غیر معقول هرامرینه اطاعت ایتدیرمك استبداد واستعدادی عقلندن پك زیاده تمامدر .

مقتول‌مصطفی‌پاشا اثنای صدارتنده‌ولایتلری‌مجدداً تحریرایتدیردی. واردات خزینه‌یی دخی آرتیروب عسکرك علوفه‌سنی منتظماً ویرمکه باشلادی . تاریخ اسـتقامتنه وانتظام پرولکنه شهادت ایدییور . حتیٰ نعیما ، سـلطان ابراهیمك خیر و شر و دولته نفع و ضرری اولوب اولمیه‌جغنی دوشونمکسزین القاآت ایله پاشایی قتل ایله‌مسنی ظلم اولمق اوزره قید ایلیور . غریب دکلی که مصـطفی پاشـانك اوقومه‌سی ، یازمه‌سی یوق ایمش .

آیی، مایمون، ییلان اویناتمق دخی لعبیات صره‌سنده مذکور و(باغچوان‌قوللی)، (ادرنه‌قوللی) و امثالی نامله چنکی طاقملری دخی‌داخل سوردر. بونلردن ماعدا یقین زمانه قدر آیاغنـه ایکی قلیچ باغلایه‌رق ایپ اوزرنده اویـنایان جانبازلر، یاغلی‌صیریغه چیقانلر، قره‌ده‌قالیون محاربه‌لری، (آیینه‌لی‌قواق)اسکله‌سندن (فنار) اسکله‌سـنه پالامار کره‌رك چارمیخ ایپلری ایکی قالیونه باغلانوب یوریدیلن یکی اختراع ایدلمش عربه ورقص طبله‌لری، جبه‌جیلرك ایجادکرده‌لری اولان آغزندن آتش پوسکورر اژدرهالر، (خیال‌فنر) کبی دونن، اوکنده‌فیل رسمی، اوزرنده برچنبری بولنان قلعه‌رسمی، بیلدیکمز منزل‌ایپلری، هوائی، چیچك، پوسکورمه وسایبان نامله‌آکیلان فشنکلر، مطرجی، کرزجی، صالیجی هنرلری نامله‌ده دها بشقه‌جه اویونلر وار ایدی .

پاشانك قتلندن صکره مهر صدارت شام والیسی (جوان قپوجی باشی) دیمکله معروف وزیر سلطان زاده (محمد پاشا)یه تودیع ایدلمشدر.

سلطان ابراهیم یالکز جنجی خواجه و سلحدار یوسف پاشا نفوذی آلتنده دکل حرم نفوذی آلتنده دخی بولنیوردی .

شیخ الاسلام (یحیی افندی) بواثناده وفات ایتدی (۱۰۵۲) . مشارالیه عالم ، فاضل وشاعر ایدی .

قپودان (پیاله) پاشا طرابلس غربه کیتدیکنده اورا طاییلرندن (محمد)، پاشادن‌قورقوب ملاقاته کلمش وفقط پادشاهه قپاقلریله برابر ایکی سفره‌لك آلتون ، ایکی سفره‌لك‌ده کوموش صحنلر وکندیسنه هدیه‌لر ویرمش ایسه‌ده پاشا ، بوصحنلرك بر طاقنی پادشاهه وبر کوموش طاقنی دخی وزیر اعظمه تقدیم ایدوب برسفره‌لك آلتون طاقنی‌کندی یاننده حفظ ایتمش ایدی . بو حالی کندی چراقلرندن

۱۵۹ — فائده

مهترخانه

مهترخانه یعنی موسیقه طاقمی غازی سلطان عثمان زماننده صکره پك چوق تحولاته اوغرامشدر. مهترخانه طاقمی اك‌صکره سکنز (زلزن) ایله بر(زلزن‌باشی)، سکنز (زورنازن) ایله بر(زورنازن باشی)، سکنز (نقاره‌زن) ایله برنقاره‌زن باشی وسکنز (بوریزن) ایله بر(بوریزن باشی) وسکز (طبل‌زن) ایله بر(طبل‌زن‌باشی)دن ومعیتنده طقوزچاوش بولنان (وزیرایچ اوغلان باش چاوشی)هیئتندن مرکب‌ایدی جمله‌سی آلتمش درت‌کشی ایدی. چاوشلرك اللرنده چتال چوکانلر وار ایدی .

طاولجی باشی‌یه (باش مهتر آغا) وشو باندویه (طقوز قات) مهترخانه دینیردی. بونلرك باشی، وزیر ایچ اوغلان باش چاوشی ایدی .

بوطاقم هرایکندی وقتی حاضر اولمق ایچون وزرا دائره‌لرنده (ایچ اوغلان

(حمار اوغلی محمد) قپودان جنجی خواجه‌یه بیلدیرمش . اوده عرض ایلمش اولمغله پیاله پاشانك اوی باصیلوب کندیسی‌ده اختناق ایدلدی.

(داعی حسین) یعنی جنجی خواجه آناطولی قاضیعسکری اولدیغی کبی غلطه قاضیلکی و پادشـاه خواجه‌لکی دخی عهده‌سـنده قالدی . پادشاه ، جنجی خواجه ایله صحبتی کرم ایده‌رك حتی مولود جمعیتند صول طرفنه اوطورده‌رق . وینه اومجلسـده صدر روم ایلی (معید افندی)نك اوستنه چیره‌رك درجهٔ اقبالنه جمله‌یی حسد ایتدیرمش ایدی، زمانك تربیه‌سـنه باقك که معید افندی ، خواجه‌نك اوسـت طرفنه چکه‌رك اوطورمسندن منفعل اوله‌رق کتخداسی واسـطه‌سیله وزیر اعظم محمدپاشادن بونك چاره‌سنی صورمش، اوده جمع مال طرفداری اولدیغندن بودردك علاجی شیخ الاسلام اولمقدر دیمکله پاشایه یتمش کیسه غروش رشوت ویرمش ایسه‌ده پاشا بوکون یارین دیه تاعزل

باش چاوشی) و یکیچری آغاسی دائره‌سنده آکا معادل بری (وقت سرور وصفا مهتر باشی هی‌هی) دیه باغیرر ، مهتر باشی النده سـورنا ، باندولك اوکنـه دوشر ، وزیر ویا آغانك اوطوردیغی عرض‌اوطه‌سنك اوکنه کله‌رك یرله برابر تمنا ایدر، بوصیره‌ده چاوش ویا یکیچری اوجاغنده آکا معادل اولان ذات (اصحاب حاجات وعرضحال صـاحبلری وارمی ؟) دیه ندا ایدر، وارایسه درحال عرضحاللری آلوب محلنه تقدیم ایلردی .

بوچاوش، وقت حضرده و سفرده پك چوق وظیفه صاحبی اولوب معیتنده یکرمی قدر چاوش وار ایدی . النده کوموشدن چتال باشلی و اطرافی زنجیر

اولنجه‌یه قدر معیدی صاللامشدر . فقط محمد پاشا ، عزل ایدیلوبده کریده مأمور ایدیلنجه کیسه‌لری پاشاهه ویردیرمش و معید افندی دخی عددینی یوز اللی‌یه ابلاغ ایده‌رك شیخ الاسلام اولمشدر . (!)

بواثناده جنجی خواجه‌یه بیوك بر سرای انشاسی ایچون میریدن ایکی یوز یوك آقچه اعطاسی خققنده اراده چیقدی .

سلطان ابراهیم برابرینه جنجی خواجه ایله رئیس الکتاب

وچنغراقلی برچوکن طاشیردی . سفرده چاوشلر وزرا بایراق وطوغلری اوکنده ایکیشر کیدوب قوناق محلنده باش چاوش وزیرك دائره‌سی خلقنی باپوصله قوناقلره تقسیم ، اردونك حرکتنه دائر اولان اوامری وتنبیهاتی اعلان ، محاربه‌ده افرادی تشجیع ایدر ، وزیر چادرینه اینوب آته بیندیکی زمان دیکر چاوشلرله برابر وزیری آلقیشلار ایدی .

وقت‌حضرده وزیردائره‌سی تشریفاتچیلغنی ایفا ایدر ، دائره خلقنه آبدست ، نماز ، قهوه آلتی ، طعام وقتلرینی بیلدیرر ، پهلوان ، جرید اویونلرینك بدایت ونهایتلرنده چوکانلری آشاغی یوقاری صاللاردی . باش چاوش چوکانی وزیرك اوطه قپوسنده‌کی پرده اوزرینه آصدیمی ایچریده کیزلی قونوشلدیغی آکلاشیلیر و کیمسه کیره‌مزدی . مهترخانه طاقمندن اولان بوزولر زمانمزده اولدیغی کی عسکره قوماندا و اشارت ویرمك ایچون قوللانلمازدی . قوماندا واشارت (نقاره) ایله ویریلیردی .

وزیر ایچ اوغلان باش چاوشی

افندی‌یی وسلحدار یوسف پاشا ایله سائره‌یی آله‌رق (ادرنه) یه عزیمت ایتدی. مشارالیه ادرنه‌ده نه‌بکنمسه ایی؟ اودون. استانبولك اودونی ایی ایدی، بورانککنی بکنمدم دینجه، استانبولدن حماللرله اودون طاشینمغه باشلادی.

آزاق محافظی (بهادر اسلام)، مصر والیسی (مقصود پاشا) لر قتل اولندی. قریم خانی (محمد کرای) عزل اولنوب یرینه (اسلامکرای) نصب ایدلدی. سلحدار یوسف پاشا، قپودان دریالغه تعیین اولنه‌رق جنجی خواجه ایسه پك زیاده پارلادی.

ینه بواثناده مجارستان ایله نمچه ایمپراطورلعنك آره‌سی آچیله‌رق

طاوولجیلر چالدقلری زمان (یکدرالله) دیه باغیریرلر وطاوولری اوموزلرنده طاشیرلردی. فقط (کوس) دینیلن بیوك طاوول حیوان اوستنده چالینیردی. (تاریخ عسکری) و (تشکیلات وقیافت عسکریه) کتابلرنده کوردیکمز معلوماته کوره غایت قبا کوریلن شومهترخانه طاقمی فوق‌العاده مؤثر هوالرچالارلر وحتی اثنای ترنمده سامعیندن پك چوغنی آغلادیرلر ایمش.

١٦٠ — فائده

انقلاب — اختلال

بر حکومتك اصول اداره‌سنده حاصل اولان بیوك بیوك دکیشمه‌لره، تأسیسات قانونیه‌سنده طهوره‌کان کلی تبدللره (انقلاب) دیرلر. فقط بودکیشمه‌لری، بو تبدللری وجوده کتیرمك ایچون خلقك ویا برقسم اهالینك حکومت، پادشاه، امرا ویا مؤسسات‌قانونیه علیهنه سلاحلی، سلاحسز قالقیشمه‌لری «اختلال» نامی آلتنده ذکر اولنور. اختلاللری، انقلابلری اویاندیران، میدانه چیقاران (استبداد) ایله قانونی ومشروع اولمیان کیفی اداره‌لردر. بزم مقصدمز ایسه سیاسی انقلاب واختلاللردرکه بونلر برمملکتده اونودیلماز تبدللر وقوعه کتیرر. اوراده اولدقجه پایدار براصول اداریه تأسیس ایدر.

(راقوچی) نك تعدی وتجاوزدن منعی ایچون درسعادته ایلچی کلدی. لهلیلر ایله روسلر دخی تاتارلرك آقینلرندن شکایتلر ایدییورلردی. داخلاً سوء اداره پك زیاده آشکار کورنمیورایدیسه‌ده جنجی‌خواجه منتسبلری برر بررموقع ومنصب صاحبی اولمغه باشلایه‌رق، باخصوص پادشاهك حالی کوندن کونه دکیشه‌رك حکومت «کیف‌مایشائی» آچیقدن آچیغه کورینیوردی.

— ٣ —

کرید وقعه‌سی — قزلر آغاسی (سنبل آغا) نك وضع وحرکتی طبع پادشاهی‌یه موافق کلمه‌مکله (١٠٥٤) سنه‌سنده مصره نفی ایتمش ایدی. آغا بومناسبتله جمله اموال واشیاسنی و خدم و حشمنی، حتی آتلرینی بیله قره دکزده یکی انشا ایدیلوب کلن (ابراهیم چلبی) نام رئیسك سفینه‌سنه ارکاب ایتمش ومکه قاضیسی بروسه‌لی (محمد افندی) ایله نیجه حجاج دخی برابر بینمش ایدی.

الك مشهور انقلاب واختلاللر شونلردر:

١ — ١٦٤٨ سنهٔ میلادیه‌سنده یعنی بزده (آوجی‌سلطان محمد) زمانه‌نه‌مصادف اولان ١٠٦٠ سنه‌سنده وقوعه کلن انکلتره اختلالیدرکه قرال برنجی (شارل)ك حکومت مستبدانه‌سی علیهنه ظهورایتمشیدی. بواختلال ١٦٤٢ — ١٠٥٤)ده باشلادی. رجال حکومتدن (استرافورد) نامنده بری قرالك حکومت‌مستبدانه‌سنه خدمت‌ایدییوردی. ملته کوستردیکی بواهانتدن‌طولایی مرقومی‌طوتوب اعدام‌ایتدیلر. بعده قرال‌ایله پارلامنتو طرفدارلری آره‌سنده محاربه باشلادی. (نازه‌بی) ده وقوعه کلن حرب مشهوردر. (١٦٤٩ — ١٠٦١) ده قرال برنجی (شارل)ی‌ده اعدام‌ایتدیلر. مشهور (قروم وه‌ل)که اختلالجیلرك رئیسی ایدی، بونك ریاستی آلتنده بر(جمهوریت) تشکل‌ایلدی. (قروموه‌ل)ك اصول اداره‌سی شدتلی، فقط شانلی‌ایدی. معهذا انکلیزلر

سفینه‌نك درت طوپی وار ایدی. (ردوس) لیمانه اوغرادقدن صکره (کرید) آطه‌سنه طوغری کلدیکنده (مالطه) قورصانلرندن آلتی کمی اوکلرینه چیقدی. وقوع بولان محاربه‌ده قورصانلر کمی‌یی یدکه آلوب کریده کوتوردیلر. (سنبل آغا) ایله (ابراهیم رئیس) مقتول، (محمد چلبی) وآلتمش قدر متباقی کیمسه‌لر اسیر اولدیلر، محمد چلبی بالآخره کندیسنی صاتون آلوب قورتولدی وحتی بر مدت صکره (اسیری) لقبیله فتوی امینی دخی اولدی. وقعه مسموع پادشاهی اولنجه دونانما ترتیبیله کریدك ضبطنی فرمان ایلدی. سفر، وندیکلولر علیهنه ایدی. قپودان‌دریا سلحدار (یوسف پاشا) تدارکات سریعه‌ده بولنه‌رق، سلطان ابراهیم دخی هرکون ترسانه‌یه کیده‌رك برروایته کوره طقسان یدی سفینه، اوچ‌یوز شایقه‌دن مرکب بردونانما وجوده کتیریلدی. دونانماده یدی بیك یکیچری، اون بیك سپاهی وسکسان بیك عساکر سائره

(استوار) Stuart خانداننه صادق قالدیلر. (استوار) لر (اسقوچیا) و (انکلتره) خاندان قرالیسی اولوب بونلرایچنده الك مشهوری (ماری استوار) درکه فرانسه قرالیچه‌سی بیله اولمشیدی. (استوار) لر ۱۱ سنه صکره ینه مقام قرالی‌یی الدیلر. جمهوریت قالقدی. یکی حکمدار (ایکنجی شارل) عنوانیله تخته چیقدی. اوده باباسی کبی ادارهٔ کیفیه‌یه میل ایتدی. انکلیز حسیات ملیه‌سنی یاره‌له‌دی. برینه قرال اولان ایکنجی (ژاق) قاتولیکلره و سائر مذاهبه امتیازلر ویره‌رك اکثریت پروتستان اولان انکلیزلری مغبر ایلدی. حتی پروتستان اولان هولاندالیلر اوزرینه حرب آچه‌رق آره‌ده‌کی منافرتی زیاده‌لشدیردی. الك صکره (۱۶۸۸-۱۷۰۰) ده ایکنجی (ژاق) ی تختدن ایندیروب (پرنس دورانژ) ی چاغیردیلر. انکلتره‌ده جداً مشروطیت پرور اوله‌رق قرال اولان اوچنجی (کییوم) در. بو تاریخدن اعتباراً انکلیزلر اصول مشروطیه داخلنده یاشارلرکه ایکی یوز یکرمی سنه‌یی متجاوز دیمکدر.

وارایدی. یوسف پاشا اثنای راهده (ساقیز)ه وسائر محللره اوغرایوب برقاچ کمی، ضبط ایلدی. (تونس) و (جزایر) طرفلرندن دخی بر خیلی سفینه کلدی. (آوارین) لیماننده‌ن لنکر قالدیرلدقدن صکره طوغریجه (کرید) آطه‌سی اوزرینه کیدیلدی. (قره بتاق) نامنده بر فرقته رئیسی تبدیل قیافت ایده‌رك قره‌یه چیقدی که بورایه (سکلیه) آطه‌سی دینیر. ایکی اسیر آله‌رق دوندی. ایرتسی کون کریدك (قلیج بورنی) طولاشیله‌رق لیمان کبی بر موقعده قره‌یه عسکر دوکولدی. چیقان عسکر طوغریجه (حانیه) محاصره‌سنه کیتدی. سردار (حسن پاشا) عسکرك طوتوب کتیردکلری اطفال ونسوانی اعاده، اسرایی قتلدن محافظه، آغاج کسمك، مملکت یاقمق کبی تشبثات غارتکری‌یی منع ایلدی. بو معامله قلعه اهالیسنك نظر دقتی جلب ایدوب عثمانلی طرفنه میل ایتمکه، حتی اردویه کلوب ذخیره ایله خدمت ایله‌مکه باشلادیلر. اول امرده (حانیه)نك کلیدی مقامنده اولان (آیاطودوری) آطه‌سی آلندی. بعده

---

٢ — فرانسز احتلالیدر. بو اختلال آوروپاده (حکومت عوام) تاریخنی کشاد ایله‌مشدر. اون سکزنجی عصر میلادی فیلسوفلری، اقتصادیونی استبداد اداره‌لرینك مضرتنی، فنالقلرینی یازدقلری اثرلرده، سویلدکلری نطقلرده بیلدیریورلردی. فرانسه‌ده (اصیلزاده) دینیلن صنفله پاپاس کروهنك بر طاقم امتیازاتی وارایدی که قرون وسطاده بو امتیازات کویا ضعیفلری، قوتلیلره قارشی مدافعه ایتمك مقصدینه مبنی ویرلمش ایدی. فقط قراللر امور حکومتی اله آلنجه اهالی‌یه باقماز اولدیلر. سوء استعمالاته میدان ویردیلر. (١٧٨٩) سنه‌سنده فرانسه‌ده مأمورینلر، حریت اهالی قیانك النده قالمشیدی. اون آلتنجی (لوئی)نك وکلاسی هرنه‌قدر بو فنالقلرك اوکنی آلمغه غیرت ایتدیلرسه‌ده پاپاسلرله اصیلزادکانك قوتلرندن طولایی موفق اوله‌مادیلر. بناءً علیه امتیاز اوزرینه مؤسس بر جمعیته بدل، عمومی ومساوات پرور بر قانون اوزرینه مؤسس بر هیئات اجتماعیه تأسیسی فکری میدان آلدی. اختلال‌ده باشلادی.

اللی درت کون محاصره‌دن صکره (حانیه) ده بولنان وندیکلیلر بیاض بایراق چکه‌رك، کیده‌جکلرك مال وعیالنه طوقونلامق شرطیله عرض تسلیمیت ایتدیلر . استانبوله مژدهٔ فتح کلنجه اوچ کون شنلك ایدلدی (١٠٥٥) .

(حانیه) قلعه‌سنده بولنان اون بیك وندیکلیدن آنجق ایکی بیکی (قندیه) یه کیتدی. سردار، یوسف پاشا قلعه‌یی تعمیر واون ایکی بیك قدر عساکر مستحفظه ترك ایده‌رك استانبوله دوندی. بودین والیسی حسین پاشا (حانیه) محافظی تعیین ایدی. یوسف پاشا یالکزجه استانبوله دوندی . اوزمانك رتبه ونشانندن معدود اولان خلعت والتفات ایله تلطیف اولندی . کرید سفری (جنجی خواجه) ایله یوسف پاشانك اثر تشویقی اولمقله خواجه مخالفتده بولنمش اولان وزیراعظم ایله شدید رقابتلرده بولنیوردی .

بواثناده ضربخانه قربنده برباشجی دکانندن آتش ظهور ایده‌رك اوتوز ساعتدن زیاده امتداد ایله‌مشدر .

(١٧٩١) ده قانون اساسی اعلان اولنوب هر فرانسزك قانون حضورنده مساواتی اعلان اولندی. بواعلان، ترقیات بشریه‌ده آتیلمش ایلك واساسلی خطوه‌لردن ایدی. بعده فرانسه برچوق تبدلاته دها اوغرادی. بیوك (ناپولیون) اسارتندن صکره کچن زمانلرده دخی فرانسزلر حاکمیت ملیه‌نك تأسیسی ایچون صرف مساعیدن خالی قالمادیلر . فقط اون سکزنجی عصر میلادی اون طقوزنجی عصره پك بیوك برفکر حریت دورایتدیکی کبی اون طقوزنجی عصر دخی بوفکری پك کوزل بسیلدی ، فرانسزلر ١٨٧٠ محاربه‌سنده آلمانلره مغلوب اولدقدن صکره (ناپولیون) خاندانی دخی مملکتلرندن طرد ایده‌رك بیوك برجمهوریت وجوده کتیردیلر. شیمدی بودیارده (حاکمیت ملیه) فرمان فرمادر.

بوزمانلرك رجالنده کوریلن حرکات واخلاق ردیئه نه‌درلو برساقتك اثری اولدیغنی تعیین ایتمکده انسانی متحیر براقیور. اعلی، ادنا کیم اولورسه اولسون پادشاه برینی قتل ایدك دیینجه قتل ایدلدیکنی بیلدکاری، کوردکلری حالده ینه حرص جاه ایله قیورانوب بکدیکری علیهنه اسنادات ومفتریاتده بولنملری شیمدیلر بزم عقلمزك آله‌جغی شیلردن دکلدر. وزیر اعظم محمد پاشا ـ که نعیمانك قولنجه هرخصوصده مراد پادشاهی‌یه مماشات ایله مزاجکیرلك وادیسنه سلوك ایدوب هرهفته سلطان ابراهیمه نقود و اشیا ونیجه تحف کرانبها هدایا ویروب آنی‌ده هدیه آلمغه آلیشدیرمش وکندیسی‌ده ارباب مناصبدن پاره آله‌رق جمع مال ایتمك ایچون کیمسه‌یی مأموریتنده اوطورتماز ایتمش ایدی ـ یوسف پاشانك مظهر التفات اولیشندن قوشقوله‌رق مقامنه کچه‌جکی وهمیله پاشایی مصروالیلکنه تعیین ایتدی ایسه‌ده درسعادتده آنسزین وصولی اوزرینه موفق اوله‌مادی. یوسبیله علیهنه دوندی. حتی پادشاهه:

— دولت بوقدر خزینه صرف، بوقدر عسکر محو ایتدی. یوسف پاشا نه‌دیدیسه دریغ ایدلمدی. المزه برقوری قلعه کچدی‌که هرسنه مستحفظلرینه بیکلرجه غروش‌ویرمك لازم. یوسف پاشا ایسه ایچنده‌کیلری یوزبیکلرجه آلتون

---

۳ — عثمانلی انقلاب کبیری‌درکه ۳۲۴ سنه‌سی تموزینك‌اوننده (قانون‌اساسی)نك ایکنجی دفعه اعلانی ایله باشلامشدر. عصرلردن بری سورن استبداده بو تاریخده نهایت ویرلمش وطقوز آی صکره ۳۱ مارت‌ده سلطان حمید ثانی وعونه‌سی (ارتجاع) ایله ینه‌حکومتی‌اللرینه آلمق‌تشبثنده بولنمشلرسه‌ده موفق اوله‌مامشلردر. عثمانلیلر سلطان حمیدی خلع وارباب ارتجاعی تأدیب ایده‌رك حریت، مساوات اوزرینه برحکومت مشروطه تأسیس ایتدیلر.

فکر استبداد، آرتق مملکتمزه کیره‌مز. هرکنج عثمانلی فکر استبدادك دشمنیدر، استبداده قارشی مسلح‌در. استبداده دشمن اولمق انسانیته بیوك برخدمت ایتمك‌در. بوکونکی اصول مشروطیتك استقبالی کنجلردر. ملت ووطن آنلرك چالیشمه‌لری، غیرتلریله تعالی ایده‌جکدر.

اختلاللرده اساس اولان (حریت)، (مساوات)، (عدالت) و (اخوت) قاعده‌لریدر. بونلرك خارجنده اولانه: قیام، عصیان، فساد، شقاوت وسائره دینیر.

وجواهراپله صاغ وسالم کیلره بیندیروب یوللادی. پادشاهمه آنجق ایکی قرمزی سماق دیرك ایله برقاچ اسیر کوندردی . احتمالکه کندیسی دشمن ایله کیزلیجه اویوشوب مبالغ عظیمه آلمش اوله . صورك . استنطاق ایدك .

دیدی. سلطان ابراهیم هدیه وسائره یه آلیشدیغی ایچون وزیرك بوسوزلرندن متغیر اولوب بالذات دامادی یوسف پاشایی حبس ایتدی . جنجی ایله والده سلطان تخلیصنه اوغراشدیلر، موفق‌ده اولدیلر. یوسف پاشاده وزیراعظم علیهنه:

— وزیرك کرید سفرینی‌ایسته‌مه‌مسی غلطه‌ده‌کی وندیك بالیوسندن آلتمش بیك فلوری وعد آلمسندن ایدی ، دیدی. حضورده مرافعه ایدلدیلر. محمد پاشا اثنای مرافعه‌ده براز اطاله‌ٔ لسان ایلدیکندن خانه‌سنه عودتنده عزل ایدلدی . برینه صالح پاشا صدره کچدی ، فقط سلطان ابراهیم طمع خاص ایله محمد پاشانك یوسف پاشا علیهنه سویلدیکی سوزلری اونوده‌میوب مال فتوحات حماسیله [١]

[١] نعیما دییورکه :

پدرم نقل ایدردی . وزیر محمد پاشانك افراط مداهنه‌سندن سلطان ابراهیم پك زیاده شیمارمش ایدی . حتی بر کون محمد پاشا بنی دعوت ایتدی . توتون ایچیوردق . برخط همایون چیقاروب اوزرمه آتدی . کندیسنه خطاباً شویله یازلمش‌ایدی: « بره متولی یاپیلی قدوش، بره قاربوز قیافتلی بوزه‌ونك، احدادم

١٦١ — فائده

کلمات تاریخیه

بالموملریله تشهیر : اعدامه محکوم اولان اشقیا و امثالنك اوموزلرینه بالموملری قونوب یاقیله‌رق کزدیریلیردی.

مشق طغرا : وقتیله پادشاهلر برینه کرم و التفات مقدمه‌سی اولمق اوزره (طغرا) مشق ایتمکی امر ایدرلردی . بوبرتوجه ایدی .

طغرا کش وزیر : پادشاه نامنه آمر مطلق اولوب بولندیغی ایالتده ویا اردو قوماندانلغنده ویردیکی امرلرك اوستنه طغرا چکه‌رك کندی کندیسنه اراده اصدار ایلردی .

بی‌قرار اولدی . دیکر طرفدن یوسف پاشا هرکسه بذل انعام ایدر اولدیغندن مقربین دخی معهود ایکی دیرك مسئله‌سنی فرصت دوشدکجه سویله‌مکه باشلادیلر . پادشاه بویا ، کونك برنده خاطرینه کلیویرمش . یوسف پاشایی چاغیردوب :

— ایچ ایل بکلر بکیلرینی آل، کیت کریدی کاملاً ضبط ایت .

دیه فرمان ایلدی. پاشا ایسه: اربعین ایچنده‌یز ، شیمدی کیده‌مم جوابنی ویرمکله برابر دیك دیك برخیلی سویلندی . حتی سلطان ابراهیم بوستانجی باشی آغایه :

— قالدیر شونی

دیدیکی اثناده پاشاده :

... یه بوقدر جواهر واموال کوندرمشلر. آدم کوندروب آنده اولان اموال وجواهری جمله کتورده‌سك والا سنك دریکی صویوب ایچنه صمان طولدورمم مقرردر . شویله بیله‌سك .

محمد پاشا بونك اوزرینه آغلایه آغلایه دیدی‌که :

— ایشته ، برآلای روس، له ، مجار، فرنك قاریلری اولان جاریه‌لرك سوقیله بویله تکلف بدعنیفه اوغرادم . بنم حالم نیه منجر اوله‌جقدر ؟

— نه‌جواب ویردیکز ، دیدم .

— فرمان پادشاهکدر. دیوب کرید ایشلری ایله اشغال ایلدم. دیدی .

درمراد : پادشاهه یقین اولان محل . مراد قپوسی. درسعادت ، پای تخت .

چراغان : کیجه‌لین لاله‌زار و امثالی باغچه‌لرده چیچکلر آراسنه موملر یاقه‌رق ویاخود مشهور داماد ابراهیم پاشا کبی قاپلومبغه‌لرك اوزرینه موملر دیکوب صالیویره‌رك حصوله کتیریلن اسکی طرزده رنکلی تنویرات .

لالا : باش — وقتیله خانهٔ خاصه آغالرینك امین ومستعدلرندن نصب اولنور واندرونده‌کی (باش لالا قله‌سی) دینیلن یرده اوطورردی . حکیم باشی دخی بوباش لالالغه مربوطاولوب پادشاهه واعضای خاندانه باپیلان علاجلر لالا قله‌سنده ترتیب اولنوب حکیم باشی ایله برابر اوزرینی مهرلردی .

ولادت علیه وقوعی رسمی : وقتیله پادشاهك بر چوجغی دنیایه کلدیکی دارالسعاده آغاسنك اوطه لالاسی سلحدار آغایه مژده ویریر ، آغاده

— همان اولدور ، نه طوریورسك. دیدی . فیالواقع صالح پاشا وسائره سلطان ابراهیمه یك چوق نیازایتدیلر وقتل مسئلهسنی برساعت قدر گجیكدیردیلر ایسهده مفید اولمیوب یوسف پاشا اختناق ایدلدی . نه ظلم دگلمی ؟ فقط ظلمك دها اشنعی وار : سلطان ابراهیم پاشایی بوغدیردقدن صكره نادم اولوب معیتنی حضورینه كتیرتمش ، گویا نگاه مرحمتیله باقدقده :

— نه گوزل قرمزی الماگبی یناقلری وار ایمش ، یازق اولدیكه قیبدم . دیه هونكور هونكور آغلامش . عجبا بو مرحمتمی ایدی ؟ اولونك قرمزی یناغندن الماىه انتقال ایتمك ایچه غریبدر . بیچاره بوغولمش ، احتقان دم ایله كیم بیلیر نهدرلو موس مور اولمش ایدی .

بواثناده اردل پرنسی (راقوجی) نمچهلیلری بر خیلی اوغراشدیریور ومجارستانی قاریشدیریوردی. طرف دولتدن بودین والیسی (حسین پاشا) طرفندن (راقوجی)یه نصایح مؤثره ویریلدی .

گرید والیسی دیگر(حسین پاشا) دخی گریدده اوفاق تفك محاربهلرله اشتغال ایدییوردی . (استرنی) مناستری، (اپوقرون) گبی بعض مواقع ضبط ایدلدی. (سوده) لیمانی دخی محاصره ایدلمش ایدی. سابق وزیر

لالایه بربوغچه اهدا ایدر ، ولادت سلحدار آغا طرفندن اعلان اولنوردی. طوغان چوجق ارکك ایسه بشنجی یری دینیلان محلهكی طوپلر یدی ، قیز ایسه اوچ كون بشر نوبت آتیلیردی .

آلقیش: پادشاهك معایده وسائر مراسمده تخته تشریفلرنده (علیك عون الله) و (اغورك آچیق اولسون اقبالك فزون ، پادشاهم دولتكله بیك یشا) و (ماشاءالله مغرور اولمه پادشاهم سندن بیوك الله وار) دیه آلقیش چاوشلری باغیریرلردی . مراسم مذكورهده تشریفاتی افندینك اشارتیله (نقیب الاشراف) اولان ذات حضور همایونه طوغری گلیركن آلقیش چاوشلری ینه بر آغزدن (حركت همایون پادشاهم دولتكله بیك یشا) دیه باغیریرلر، پادشاهده قیام ایدر واستانبول قاضیسی گلنجهیه قدر آیاقده طورردی. صیره مدرسینه گلنجه (استراحت همایون پادشاهم دولتكله بیك یشا) دیه باغیریرلر ، پادشاهده اوطورردی .

اعظم (محمد پاشا) کریده مأمور اولدی ایسه‌ده وصولنی متعاقب وفات ایلدی . بالآخره (پلوپوته) (رسمو) دخی ضبط اولنه‌رق (قندیه) محاصره‌سنه باشلانلدی (١٠٥٦) .

سلطان ابراهیم حدت وشدت مجنونانه‌سنی کیتدکجه آرتیرییوردی. حتی بر وندیك دونانماسنك (متون) ایله (قورون) ساحلنده اهالیدن بش بیك اسیرآلدیغنی طویار طویماز عموم خرستیانلرك قتل ایدلمسنی اراده ایتمش ایسه‌ده شیخ‌الاسلام فتوی ویرمه‌دی و یالکز استانبولده روم وارمنی اوله‌رق ایکی یوز بیك نفوس اولدیغنی ویرکو دفترلرینی کوستره‌رك نظرتوحشنی جلب ایله‌دی. فقط پادشاه مطلقا قتل طرفداری اولدیغنــدن بو دفعه دخی : نه‌قدر وندیکلی وارســه آنلر کسیلسون امرینی ویرمکله صدراعظمله ، ینه شیخ‌الاسلام و بوستانجی باشی ایله یکیچری آغاسی مانع اولدیلر. سفرای اجنبیه‌نك بك‌اوغلی طرفلرنده اقامت ایتملری بو تاریخده‌در . قتل عام سوزی اوزرینه خرســتیان

کلبانك : یکیچریلرده مرتب بر طاقم دعالر وار ایدی‌که بونلره (کلبانك) نامی ویریلیردی. کلبانك لغتده مرتب دعا معناسنه‌در. علوفه توزیعنده یازدیغمز وجهله اوکون مطبخ عامره‌دن چوربا و پلاوزرده حاضرلانوب باب‌الســعاده پیشکاهنه وضع اولنور ، اوصیره‌ده قبه آلتنده بولنان قول کتخداسی آغا وقت معینی حلول ایدنجه البسه‌سنك اتکیله اشارت ایدر ایتمز اورته قپوده طوران یکیچریلر قوشه‌رق بونلری آلوب سرای حولیسنده یرلردی. بعدالطعام نفرات ینه اورته قپویه کلیرلردی. اوزمان باش‌چاوش قبهٔ همایونك اوکنده واقع محل مخصوصده آیاقده طوره‌رق وایکی الی فقرای بکتاشیان نیازی شکلنده کوکسنه قویه‌رق غایت دهشتلی برصدا ایله شویله بر (کلبانك) اوقوردی .

(الله الله الاالله، باش عریان، سینه بریان ، قلیج آل قان، بومیدانده نیجه باشلر کسیلور هیچ صوران اولماز . ایوالله ! ایوالله ! قهریمز قلیجمز

وفرنکلردن پك چوغی فرار ایتدیلر. سفیرلردخی استانبول طرفندهکی ایلچی خانی براقوب غلطه وبك اوغلنه کچدیلر. خانده یالکز (افلاق، بغدان، اردل، راغوزه) کبی ویرکو ویرن مملکتلرك مصلحتکذارلری قالدیلر.

پادشاه اوچ یاشنده بولنان کریمهسی (فاطمه) سلطانی ایکنجی وزیر (فضلی پاشا)یه نامزد و بش یاشندهکی شهزادهسی (سلطان محمدی) دخی مغنیسایه والی نصب ایلدی. (!)

ساطان مراد رابعك سفك دماء ایله قالدیردیغی ظن ایدیلن بناء دولت، شواشناده دها زیاده آثار انهدام کوسترمکه باشلادی. چونکه اصلاح دولت وتنسیق اداره ایچون هم اوزونجه برفعالیت مدبرانه، همده قوتلی، دمیر ال ایستر. حال بوکه سلطان ابراهیم ذوق وسفاهت ونسایه انهماك ورغبت خصوصنده اوچنجی مراد خانی فرسخ فرسخ کچیور ایدی. پادشاه کندی دکل، حرم سکانی ایدی. تاریخلرك روا-

---

دشمنه زیان، قوللغمز پادشاهه عیان، اوچلر، یدیلر، قرقلر کلبانك محمدی، نوربنی، کرم علی. پیرمز سلطانمز خنکار حاجی بکتاشی ولی. دمنه دورانه هو دیهلم هو.) بوکلبانکلردن بردانهسی دیکر بر فائدهمزده مقیددر.

کمان بها: هرسنه بهر نفره لذذ (شوال، ذیالقعده، ذیالحجه) مواجبیله برابر ویریلن ونظام اقتضاسندن اولان اوتوز آقچه

خلعت بها: هرجلوس وقوعنده یکیچری ضابطانندن یایا باشیلره بونامله ویریلن مقدار معلوم آقچه.

عدد اغنام رسمی: روم ایلیده اون قیونده آلنان بر قیون که عیناً ویا بدلاً آلنیردی.

میرنجی: اغنام رسمنی آلان قیون صایجیلری. بونلر صاییلی ظامهدن ایدیلر.

یتلرینه کوره مجوهرات وعطریات تدارکی ایچون یرلی واجنبی دکانلری بیله یغما ایدلمش وقادینلرك انتریقه‌لریله پاره احتیاجی وافراط شهوت پرستی پادشاهی بتون بتون سیکیرلی ایدوب براقشدر .

قپودان‌دریا (موسی) پاشا کریددن عودتنده (آغریبوز) آطه‌سی جوارنده بر حربی قالیونه تصادفله وقوع بولان مصادمه‌ده کندیسی مقتول اولدی و قالیون قاچوب قورتولدی . کرید سرداری حسین پاشایه خلعت فاخره وبرسیف مرصع کوندرلمش ایدی، پاشاده مقابلةً پادشاهه یوز وصدراعظمه اون کیسه غروش تقدیم ایلدی .

۱۰۵۷ سنه‌سی (جنجی خواجه) یه یارامادی . کندیسی آناطولی قاضیعسکری اولدیغی جهتله ترسانه‌یه کیده‌رك دونانما مهماتنه نظارت ایتمکده ایکن (طویل احمد) نامنده آنقره قاضیسی اولان ذاتك برادری (یونس) نام قاضی قارشیسنه چیقه‌رق :

— قرداشمك درت بیك غروشنی آلدك، (آنقره) قضاسنی ویردك،

مبایعه‌جی : وقتیله درسعادت اهالیسنه ودوائر میریه‌یه سنوی لازم اولان ذخیره تدارکنه رسماً مأمور بر دائره وار ایدی که بوکا (ذخیره نظارتی) دنیلمش ایدی . اوزمانلرده دولت درسعادت اهالیسنك ذخیره‌سنی بالذات تدارك ایتمکی درعهده ایتمش ایدی . ایشته بو لازم اولان ذخیره‌یی آق دکز وقره دکز اسکله‌لرندن تدارك ایتمك اوزره کوندریلن مأمورلره (مبایعه‌جی) دیرلردی. تدارك ایدیلن ذخیره استانبولده ، اسکدارده ، قاسم‌پاشاده‌کی بیوك انبارلره جمع ایدیلیردی .

قپان نائبی : دوائر میریه ذخائری بوانبارلردن ویرلدیکی کبی فضله‌سی اکمکجیلره فروخت اولنوردی. بونك‌ایچون (اون قپانده) (قپان نائبی) نامیله طرف شرعدن بر مأمور بولنوردی . بونائبك معیتنده بر وزنه‌دار وار ایدی . انبارلرده بولنان ذخیره‌لر یکیلی اسکیلی صیره‌سیله بهرآی چاپشنی طوتیله‌رق

فقط آلتی آیده عزل ایدوب (کدرزاده) یه بیك آلتونه توجیه ایتدك. بونه ایشدر؟ دیه چیقیشمغه باشلادی. بودعوا اوزرینه خواجه‌نك جنلری بتون باشنه اوشوشه‌رك:

— چیق بره جاهل، دیه یونس دریا دلی طرد ایتمك ایسته‌دی ایسه ده یونس دها زیاده سرتلشدی. محضرلرله یوللایوب حبس ایتدیردی. دیوانخانه‌سنده یونسه یکرمی اوتوز دکنك اوردی. فقط یونس دیکر جکری یانیق کیمسه‌لرله قپو قپو کزه‌رك جنجی خواجه‌یی تشهیر ایتدی. سلطان ابراهیم خلق آره‌سنده دوران ایدن بونوع شایعه‌لر اوزرینه خواجه‌یی آناطولی صدارتندن عزل ومجدداً انشا ایدیلان سرایدن اخراج ایلدی، برمولود جمعیتنده دخی آنك یرینه آناطولی قاضیعسکری (بهائی) افندی‌یی اوطورته‌رق استثقال واظهار انفعال ایلدی.

قریم‌خانی اسلامکرای (کوزلوه) امینی (سلیمان‌چلبی) ایله چرکس

اککجیلره توزیع اولنور واکمك کسیلن فیثات‌ایله صاتیلوردی. استانبولده او زمانلرده یالکز کدیکلی فرونلرله غلطه‌ده سفرایه مخصوص اوله‌رق بر قاچ فرون وار ایدی. باشقه فرونلر یوق ایدی.

طرناقجی باشی: ایکنجی سلطان‌سلیم زماننده برنجی‌سلطان عبدالحمید دورینه قدر مابینجیلردن برینه علاوهٔ مأموریت اوله‌رق ویریلن برمأموریت‌ایدی. بومأمور پنجشنبه کونلری پادشاهك طیرناقلرینی کسردی.

شلته‌جی: پادشاهك چیزمه و پابوشنی طوتان وذات شاهانه‌یی کیدیرن خاص اوطه آغاسی.

اسکمله‌جی باشی: وقتیله پادشاهه ویریلوبده اسعاف ایدلمین عرضحاللری، معروضاتی اصحابنه اعاده ایدن قپوجی اسکیسی بر مأمور ایدی‌که بریره کیدیش اولدقده پادشاهك آته بینوب اینمه‌سی ایچون کوموش براسکمله طاشیردی.

بکی (حقشـمفی) قتل ایلەمش. خانك (وزیر) تعـبیر ایدیلن کتخداسی (سفر) آغا، قپو قولی عسکریله ضد دوشمش‌ایدی. خان، سفر آغایی حبس ایتمش ایسەده موسی‌الیه قاچەرق تاتارلر آرەسنه نفاق براقمش. بونك اوزرینه تاتارلر آیاقلانەرق خانك آدملرندن برقاچ کشی‌یی پارەلەمك ایچون ایستەمشلر وطلبلری اسـعاف ایدلمینجه مسـقو ایچنه صالدیرەرق اوتوز بیك قدر اسیر آلمشلردر. فقط روسلرك سکسان بیك کشی ایله آزاق و تاتار اوزرینه یوریمکده اولدیغی خبر آلنەرق وزیر موسی پاشا ایله حسین پاشا سفائن وعساکر کافیەایله کوندرلدی. تاتار خانی دخی سرعتله طاورانەرق روسلری پریشان ایتدیلر.

سلطان ابراهیم بتون بتون آلودهٔ سفاهت اولوب سرای مجالس نسائیەسنده سرکرم صفا اولمقدن خالی قالمیور، شهردە کاه تخت روانه، کاه آته وکاه قوچی‌یه (اسکی برنوع آرابه) بینوب کزنیوردی. بوسیر وتنزهلر اثناسنده برقاچ دفعه آرابەلر یولی قپامش و بونك اوزرینه آرابەلر شهره کیرمەسون، شهردە کیمسه آرابه‌یه بینمەسون دیه اراده ایتمش‌ایدی. برکون داود پاشا سمتنده مشهور چنار

یازیجی افندی: وقتیله دارالسعاده آغاسی کاتبی.

بی‌زبانلر: دیلسزلر دیمکدر. بونلرك فاتح سلطان محمد عصرنده صدر اعظملرك ملاقات پادشاهی‌یه نائل اولدقلری زمانده حضـورده بونلری عادت حکمنه کیرمشدی، رکاب کونلری دخی حضورهمایونده بولنەرق دارالسعاده آغاسنه، سلحدار، باش‌چوقدار، سرکاتبی وخزینه کتخداسی‌کبی سرای رجالنه ارادهٔ سنیه‌یی اشارتله تبلیغ ایدرلردی. باب عالیده مجلس وکلاده دخی بی‌زبانلر حالا استخدام اولنورلر.

جوجەلر: بونلرکده مأموریتلری دیلسزلره یقین ایدی. فقط رکابه داخل دکللر ایدی. اوقور یازارلری اندرونده حافظ کتب و درایتلیلری اندرون مأموریتلرندن (پارس) یعنی خسـتەخانه ضـابطلکنه تعیین اولنورلردی. بونلردن مصاحب اولانلر دخی واردر.

آغاجی‌یاننده ساکن اوفوروبجی خواجه‌لردن برینه کیدرکن اوکنه برآرابه‌چیقدی. درحال غضبه کله‌رك وزیر اعظم صالح پاشایی چاغیرتدی. کلدیکنده :

— بن آرابه‌لری یساق ایتمش ایدم. تنبیهم نیچون طوتولمایور. پادشاه دکلمی‌یم؟ عتابنی متعاقب پاشایی اوفوروبجی امامك اونده قویو ایپیله بوغدیردی. صدارت قائممقاملغنه تعیین ایدیلن احمد پاشا، مهر صدارت قپودان دریا موسی پاشایه یوللانمش ایکن حیله ایله دوندیروب کندیسی وزیر اعظم اولدی.

استانبول وولایات اموری وخارجی ایشلر فنا فنا ونك آلمغه رنك ویرمكه باشلامشیدی. پادشاه همشیره‌لری عایشه وفاطمه سلطانلری ادرنه‌یه نفی ایتدی. ترسانهٔ عامره باغچه‌سنده‌کی قصره کیتدیکنده حرم دیوارلرینی ییقدیروب اوطرفدن قایق کچمه‌سنی منع ایلدی. بشنجی قادینه (خاصکی) حمید سنجاغنی، یدنجی قادینه پاشمقلق اوله‌رق (شام) ایالتنی ویردی.

نعیمایه کوره :

مراد ثالث شهزادکانی قتل ایتمکله امر سلطنت ایچون سلطان ابراهیمك صلبندن شهزاده ورودینه لزوم عاجل کورونمش ایمش. بوجهتله ارکان دولت واعیان سلطنت حین جلوسده‌برر کوزل جاریه تقدیم ایتمشلردی. ایشته بوقاریله ذاتاً ذهناً معلول اولان سلطان ابراهیمی بتون‌بتون جیغیردن چیقارمش واسراف وسفاهت میدان آله‌رق خزینه وارداتنه نقصان عارض اولدیغی کبی عسکرك آلمغی

١٦٢ — فائده

مجارستان — اردل

(سلطان سلیمان قانونی) نك تاریخ وفاتی اولان (٩٧٤) تاریخندن بری دولتك (اردل) و(مجارستان) اوزرنده‌کی نفوذی کسب ضعف ایتمه‌مش ایدیسه‌ده دها زیاده قوتده بولمه‌مش ایدی. مع‌هذا بو ایکی قطعه‌ده برطاقم وقایع مهمه حاضرلانیوردی. بووقایعك طوغریدن طوغری‌یه تاریخمزله مناسبتی واردر. آنك ایچون دقت ایدك.

(سکتوار) فتحی یعنی قانونینك وفاتی تاریخندن آلمانیا، فرانسه واسوچ آره‌سنده وقوعه کلن اوتوز سنه محاربه‌سنك ختامنه و آلمانیاده کائن (وستفالی)

دخی ویریله‌مه‌مکه باشلامش ایدی . مناصب اوحاله گلمش ایدی‌که مزایده‌ده کیم آرتیرسه آنك عهده‌سنده قالیور، فقط منصب آلانلر ویردکلری آقچه‌یی چیقارمه‌دن عزل اولنیور، اك گزیده سنجاقلر و محصولدار ایالتلر مصاحب و ندیم اولانلرله خاصکیلره وکتخدالرینه توجیه ایدیلیوردی. بوجهتله بك چوق والیلر، متصرفلر خان کوشه‌لرنده سورینیورلردی . تکالیف چکیلمز، تحمل ایدلمز حاله گلدی. آناطولیده (واردار علی‌پاشا)نك لوندلری ایله (حیدر اوغلی) دینیلن شقی قریه‌لری، قصبه‌لری تخریب ایدییورلردی . عالم یانوب طورورکن سلطان ابراهیم جاریه‌لرندن برینه نکاح قییدیره‌رق سور سرور ایلیور، فقط گریده‌ده (قندیه) محاصره‌سنده بولنان عسکرلرمز قیریلیوردی . سردار (حسین پاشا) فریادنامه‌لر گوندروب امداد ایستیور ، وندیك گمیلری چناق قلعه بوغازینی محاصره ایده‌رك گمیلرمزی طیشاری‌یه چیقارمیور، وندیکلیلر (بوسنه) طرفنده دخی برخیلی قلعه‌لری آله‌رق تجاوزات شدیده‌ده بولنیوردی . صدراعظم احمد پاشا ایسه میل ارتشا ایده‌رك متصل جمع اموال ایدییوردی . پادشاه بوآرالق احمد پاشایه قاریسنی تطلیق ایتدیروب کندی قیزینی ویره‌رك عظیم بر دوگون یاپدیغی کبی ایکیشر اوچر یاشلرنده‌کی کریمه‌لرینی‌ده وزرادن لایق گوردکلرینه تنکیح ایلدی .

(نعیما) بودوگونك تفصیلاتنی یازدیغی صیره‌ده :

(مهمات سور بعدالاتمام وزرا وعلما اسکی سرایه جمع اولوب دختر پادشاه

سهرنده عقدایدیلن مصالحه تاریخنه‌قدر مرورایدن طقسان ایکی سنه‌ده بزم‌طونه‌نك اوته‌طرفنده‌کی‌وضعیتمز ایپیجه دکیشمشدر. بومعاهده موجبنجه فرانسه (آلساس)ی قازانیور ، شمالی آلمان پرنسلری امور مذهبیه‌ده سربست قالیور ، آوستریا ایسه آلمان عرقنی توحید فکرنده بیوك بر مغلوبیته گرفتاراولدیغنی حس ایدییوردی.

مجارستان، عثمانلی، آوستریا وترانسیلوانیا نامیله اوچه آیرلمشیدی‌که بونلردن آوستریا مجارستانه بزم تاریخلرمز (اورته مجار) دیرلر . ترانسیلوانیا یعنی اردل بتون بتون آیری بر مملکت اولدی . مجارلرك بودورده آوستریا ایله اولان ارتباطلری دهازیاده قوتلیدر. فقط بزم (اردل) اوزرنده‌کی تأثیرمز بك‌زیاده‌در. اهالیسی عادتا شرقلی‌اولمشلردی. فقط دقتله باقیله‌جق اولورسه (اردل) رنك‌رنك ایدی . بورنگلر آره‌سنده مجار ، طاغلی مجارلر و ساقسونلر اك زیاده اثبات موجودیت ایدییورلردی. یعنی مجار اصیلزادکانی‌ایله آلمان اشرافی ایکی عنصر مهم

سعداختری صدراعظمه عقد نكاحدن صكره سرای وزیره نقل ایچون حركت اولنوب انواع زیب وزینت واظهار فروشوكت ایله عزیمت ایتدیلر. مفارەیه بكزر ایكی نخل، جواهر وسیم وزر ایله پرزیور ایدی. اون سكزكون سرای پادشاهیده پی اندرپی جمعیت سور واطعام وانعام پادشاه ایله عامهٔ خلق مسرور اولدی)

دیور و زمانك تذبذبیله برابر پادشاهك خلقه نه صورتله تسلط ایلدیكنی بروجه آتی حكایه ایدییور :

(پادشاه آت میداننده‌كی ابراهیم پاشا سراینی منكوحه‌سی سكزنجی خاصكی‌یه ویروب اوراده اوطورمق ایسته‌دی . درحال دوشنمه‌سی ایچون دفتردار پاشا مأمور اولدی . بعض خیرخواهلرك سوقیله سرای تماماً دوشنمیوب آنجق میدانه ناظر برقبه‌لی اوطه دوشندی، كرك دوكون، كرك بورانك تفریشاتی ایچون لازم اولان اورتولرله صیرمه‌لی هند قماشلری و سائر تحف و نوادر مقوله‌سی، اثواب واشیا كیجه‌لری بدستانلر، مخزنلر وخانلر آچیلوب وصاحبلرینك اذنی اولسون اولمسون دكانلری و مكانلری یاصیلوب بعده پاره‌لری ویرلمك اوزره جبراً وقهراً آلندی. وزیراعظم و دفتردار خالیجی زاده هزار زحمت ومشقت وخلقدن غضب و اذیتله تدارك ایتدكلری (دیبا) و (زیبا) ، (سمور)، (وشق) ایله سرایك او

صورتنده كورینیوردی . بونلر آره‌سنده درت مذهب نصرانی جاری ایدی : قاتولیكلك (آز) ، پروتستانلق (ساقسونلرده زیاده) ، قالوەن مذهبی (مجارلرده) صوسیانیزم مذهبی (پرنس ایله بعض مجار اصیلزادكانی طرفلرندن قبول ایدلمشیدی) اورتودوقسلق ایسه دین موسوی كبی یالكز مساعده‌یه مالك ایدی . شو حالده اردلك اداره‌سی پك زیاده كوجلشمشیدی . اردل (سكیزموند باتوری) نك پرنسلكی زماننده پك زیاده درین برسفالته دوشمشیدی . بر طرفدن عثمانلیلر دیكر طرفدن اولاح وویوده‌سی (میخال) ، دیكر طرفدن‌ده نمچه‌لیلر مملكتی خراب ایتدیلر . اهالیسنی سوریلرله زنجیر اسارته قویوب سوروكله‌دیلر . اهالی عادتا سیار برحاله كلمشیدی .

قانونینك وفاتندن صكره المزده قالان مجارستان قسمنده اثر عمران حاصل اولمق شویله طورسون بالعكس آثار خرابی یریر بلیردی . اردولرمز استانبوله زنجیر بند مجارلر یوللایوب بوراده قتل ایدیلیر اولدی . كرچه استیلای عثمانینك امتدادی مجار اصیلزادكانندن پك چوغنك اسلامه كلمسنی انتاج ایتمش ایدیسه‌ده

کاشانه‌سنی بر رونق ایتمشلر ایکن بر یاصدیغك نقشی یانده‌کی یاصدیغك نقشنه اویمادیغندن بکه‌نیلمدی. اهالی آرتق امن وامان قالمادی دیه سوقاقلرده سویلنمکه باشلادی. بو اثناده بر سواری دکانلر قپانه‌جق، دیه باغیرمقله دکانلر قپاندی. شهر اهالیسی هیجان وخلجان ایچنده قالدی)

ایرتسی کون یدی پاره انکلیز قالیونی غلطه اوکنده آق بایراق آچوب طائفه‌دن هر بری اللرنده برر باقراج زفت یاقدیلر. سببی صورلدقده اللی بیك غروش مقابله‌سنده عهدنامه ویریلوب یوزده اوچ کمرك ایله اکتفا مشروط ایکن یوزده آلتی غروش استنمه‌سی اون بش بیك غروشلق قدر متاعلری اشترا اولنوب آقچه‌سنك حالا ویرلمه‌مسی وبرده آنفاریه شکلنده کریده کیتملری فرمان قلنمسی ایمش. انکلیز سفیری ده کمیلره کیرمش ایدی. مکر بونلرك زفت یاقه‌لری — یا اوزرمزدن بومظالم رفع اولنسون ویاخود سفینه‌لرمزله عموماً آتشلره یناررز. دیمك ایمش.

سلطان ابراهیم بتون طالمش ایدی، بوسنه‌ده قان آقوب دشمن (کلیس) قلعه‌سنی آله‌رق اهالی‌یی قتل و اسیر ایلدیکی حالده سؤال بیله ایتمدی.

مجارلری ادارهٔ عثمانیه‌یه بر درلو ایه‌ینده‌یره‌میور و سنجاق بکاریله سردارلرك ظلم واعتسافی کیتدکجه زیاده‌لشیور، احوالك دلالتیله دخی بزم مجارستان اوزرنده دها زیاده ایلریلیه‌میه‌جکمز آکلاشیلیوردی.

اردل بکی (بته‌یه‌ن غابوری) پروتستانلق ایله قاتولیکلك آره‌سنده برموازنه بوله‌رق داخلاً تقرر آسایشه موفق اولدی. (غابوری) عثمانلیلری سومدیکی حالده نمچه‌لیلردن وفرط تنفری حسبیله تابعیتی ترك ایتمیوردی.

اورته مجارك بزمله مناسبتی عادی برحکومت مستقله مناسبتی کبی اولوب (اردل) ایسه هرسنه ایلچی و هدیه یوللایوردی. دولت ایله مناسباتنه (بودین) محافظی اولان وزرا وساطت ایلردی. (بتلن استفان) زماننده مجار پرنسلرندن (راقوجی) اردلك اداره‌سنی النه آلدی. بتلن، مملکتنی (راقوجی) یه برای اصلاح مواضعه ایله ترك ایتمش ایکن راقوجی ایچه یرلشدکدن صکره اعاده ایتمدی. بوسببله (بتلن) بودین والیسی اولان نصوح پاشا زاده (حسین پاشا) یه التجا ایده‌رك مواعید لازمه‌ده بولندی. حسین پاشاده باب عالی‌یه یازه‌رق ویریلن

بو اثناده سیواسده خروج ایدن (واردار علی پاشا) یی سردار (ابشیر) پاشا یاقه‌لایوب قتل ایتدی .

وزیراعظم احمد پاشا، پادشاهه یارانمق خصوصنده هر درلو مظالمی اختیار ایتمکدن وجمع اموال ایچون هر نوع ارتشایی ارتکاب ایلمکدن، سرحد وسائره اموری حقنده یالان سویلمکدن چکینمیوردی . حتی دشمن کمیلری چناق‌قلعه بوغازینی قپایوب نه (مصر)ه، نه‌ده (کرید)ه قوش اوچورمادقلری حالده احمد پاشا، بونلر ایچون صاوشدیلر دیه‌رك سلطان ابراهیمه یالان سویله‌مش ایدی .

وزیر احمد پاشانك سراینده هر نوع لباس و تحف واشیا بوغچه بوغچه حاضر طورردی . هر کون ، هر کیجه خنکاردن بر قاچ دفعه آدم کلوب اشیای متنوعه ومختلفه ایستردی . مثلا خاصکیلر ایچون بری کلوب بیك مثقال قلبدان ایستردی ، برایکی بوغچه قنقال ، بری کلور عطر شاهی استر، روغن زیت شیشه‌سی قدر مملو زجاجه‌لر ایله

امراوزرینه طمشوار بکلربکی (بکر) پاشا قومانداسنده اوله‌رق (راقوجی) اوزرینه عسکر یوللاندی .

راقوجی، اردل پرنسلکنه مجارلرك اتفاق ورضاسیله نائل اولدیغنی، پادشاهه محبت واطاعتدن خالی قالیوب پیشکش وخراج ویرمکه حاضر ایسه‌ده بودین والیسی ایله ایشی اولمدیغنی آکلاتمشیدی. شو حالده (اردل) پرنسلکنك وضعیتی دکیشیور ایدی ، بودین والیلکنی طانیمامق و طوغریدن طوغری‌یه حکومت عثمانیه ایله مناسباتده بولنمق اردلك (بتلن) زماننده‌کی مختاریتندن باشقه ایدی . بکر پاشا (صالانته قربنده راقوجی‌یه مغلوب اولمامش ایسه‌ده عسکرك باصقین قورقوسندن آچیلمه‌لرینی وقاچه‌لرینی حسن اداره ایده‌میه‌رك راقوجی‌یه قازاندرمش وفقط حسین پاشا یعنی بودین والیسی‌ده (راقوجی) یی (لیوه) ده عین حیله ایله یعنی وزیر بزی باصیور القاآتیه رجعته وپریشانلغه مجبور ایده‌رك انتقام آلمشدر . حسین پاشا بالآخره بکر پاشایی آلدیغی مأذونیت قتل ایلدی .

یوزر ایکیشر یوزر مثقال، کذلك عنبر شمامه، اطلس کیسه‌لرله عود ریکرمیشر اوتوزر قیه، اینجی کذا، همان کوندرردی. وبالجمله خاطره کلمز نوادر اشیایی حاضرلاردی. فقط رشوت پاره‌لریله حاضرلاردی.

پادشاهك مصاحبه‌لرندن وسرایده رشوت اخذیله توجیه مناصب ایتدیرن قادینلردن (شکر پاره) ساقیزه نفی اولندی. مرقومه‌نك والده خانده براوطه‌ده محفوظ اون آلتی صندوق مالی چیقدی. بو صندوقلر جواهر، اینجی، آلتون، ریال وسائر قیمتدار اشیا ایله طولو ایدی. اونده اجرا ایدیلن تحریاتده ایکی یوز یورغان ظهور ایلدی که بونك بری اینجیلی دیکر ایکیسی صیرمه ایدی. نقد اوله‌رق دخی ایکی یوز اللی کیسه‌سی ظهور ایتدی.

١٦٣ — فائده

کرید آطه‌سی

(کرید)، پك اسکی زمانلردن بری مسکوندر. یرلی‌اهالیسندن‌ماعدا ازمنهٔ عتیقه‌ده بورایه(پلاسبج)، (هلن)، (دوریان) و(فریجی) جنسلرینه منسوب‌اقوام دخی کلمشلردر. مشهور (فنیکه) لیلر بوجزیره‌یی طانیمشلردر. حتی ایچلریدن بر قهرمانك‌کریدلیلری جزیره‌ده بولنان برطاقم جنوارلردن قورتاردیغی حقنده برده خرافه واردر. فنیکه‌لیلر بو جزیره‌یی اس حرکات اتخاذایده‌رك آفریقا سواحلنه، اسپانیایه تعرض وتجاوز ایتمشلردر.

کریدده (می‌نوس) نامنده برعاقل آدم ظهور ایده‌رك اوروپا قطعه‌سنده برنجی دفعه اولمق اوزره برطاقم قانونلر، نظاملر وضع وجزیره‌یی قورصانلردن تخلیص ایله‌مشدر. (می‌نوس) قوهٔ بحریه‌سنی تزیید ایده‌رك جزایر بحرسفیدی، حتی سجلیایی آله‌رق آناطولی ساحلنده‌ده مهجرلر تأسیس ایله‌مشدر. (می‌نوس)ك وفاتندن صکره کرید برطاقم کوچك حکومتلره آیرلمشدر.

— ٤ —

پادشاهك كیتدكجه آرتان ناموافق اوضاعی خلقی اوصاندیردیغی كبی صدراعظم (احمد پاشا)نك دخی سؤ حركات ومظالمی ، رشوت آله‌رق ایالت بكلر بكیلرینی ، سنجاق بكلرینی تبدیل ایله‌مسی ، وعد رشوت ایدوبده ویره‌میلردن عادتا فرمان ومباشر ایله تحصیل اولنمسی، وندیكلیلرك چناق قلعه بوغازینی محاصره ایده‌رك دونمایی آق دكزه چیقماز برحاله كتیرمسی وامثالی سیئات اداریه پك زیاده آغیر كلمكه باشلامشیدی . بو حاللر یتمه‌مش كبی برده (سمور) و(عنبر) موداسی چیقدی .

سلطان ابراهیم كونك برنده سرایلرك ، قصرلرك، كوشكلرك باشدن باشه (سمور) و(دیبا) ایله دوشنمه‌سنی امر ایلدی. تقویت باه

كرید آطه‌سی ازمنهٔ عتیقه‌ده روماليلرك وشرق روما ایمپراطورلغنك اداره‌سنه كچه‌رك (شام) دولت امویه‌سنك مؤسسی اولان (معاویه) زماننده یعنی حضرت پیغمبرك وفاتندن هنوز یوز سنه كچمه‌دن اول اسلام دونانماسی بورایه یناشمش و (٢١٠) تاریخ هجریده (بغداد) ده حكومت ایدن عباسیلردن (مأمون) خلیفه زماننده (ابو حفص عمر) نامنده براسلام قوماندانی طرفندن كاملاً ضبط اولنه‌رق تام یوز اوتوز بش سنه اسلاملر النده قالمشدر. عربلر بورادن جزایر بحرسفیده، یونانستانه، روم ایلی وآناطولی ساحلنه آقین ایدرلردی. (قندیه) شهری دیه بوكون مشهور اولان محل عربلرك (خندق) نامیله تأسیس ایتدكلری شهر اولوب بالآخره (خندق) (قندیه) لفظنه چویرلمشدر . ایكنجی روما زماننده، بعده ایمپراطوراق مقامنه كچن (نیكفور فوقاس) ٣٥٠ تاریخ هجریده بورایه هجوم ایده‌رك قندیه‌یی آلمش ، دردنجی اهل صلیب سفرنده جزیره (بونیفاس) نامنده بر ماركیه ویریله‌رك بو دخی وندیكلیلره تسلیم ایتمش ایدی. وندیكلیلر جزیره‌یی جنوبزلیلره و (ناقسوس) آطه‌سی دوقه‌سنه قارشی مدافعه

ایچون‌ده (عنبر) یمکه باشلامشـیدی . بوجهتله درسعادتده بولنان قپو کتخدالرندن جبراً وقهراً تحصیل اولنیوردی .

پادشاه هنوز سکز یاشنده‌اولان دیکر برسلطانی صدراعظم‌اوغانه ویردی. بومناسبتله‌اجرا ایدیلان سور همایونده یکیچری قودامانلرندن (قره مراد مصلح‌الدین بکتاشی) ایله (قاره چاوش) ی دخی دعوت ایلدی. مقصدی هرایکیسنی‌ده محو ایتمك ایدی. فقط آغالر وقتیله بو مقصده واقف اولدقلرندن یکیچری آغاسی و سائر اوجاق اسکیلریله برلشـه‌رك ایرتسی کون علمایی فاتح جامعنه چاغیردیلر. عقد ایدیلن مجلس مشورتده احمدپاشانك عزلیله یرینه (صوفی محمد) پاشانك تعیین ایدلمســنه قرار ویریلدی. احمد پاشـا قاچدی ایسه‌ده طوتولوب قتل ایدلدی. (جنجی خواجه) دخی قتل‌ایدیله‌جکنی آکلایجه جامعده‌قاین پدرینك‌قاووغنی، روباسنی کییه‌رك سیویشدی، بعده سلطان‌ابراهیمك دخی خلعنه ابتدار اولنه‌رق عظیم برفتنه قوپدی (١٠٥٨) .

سکز سنه طقوز آی سلطنت ایتمشدر. حین وفاتنده اوتوز یاشنی

ایتمك ایچون قندیه‌یه (٥٤٠) وندیکلی عائله هجرت ایتدیرمشـلردر . وا اسفا که بزم کریدده بولنان عنصراسلام ١٢٩٤ روس محاربه‌سی بوزغونلغنده ترك دیار ایدن روم ایلی مهاجرینی قبول‌ایتمیه‌رك کندی قوتلرینی همشهریلری خرستیانلرك قوتی قارشوسنده ضعیف براقغه سبب اولدیلر .

کریدك یونانجه اسمی (قریتی) در . عربلر بونی (اقریطس) صورتنه چویرمشلردی. مساحهٔ سطحیه‌سی ٨٥٨٠ کیلومترو مربعی‌اولوب طولی (٢٧٠) وعرضی (١٢) ایله (٥٥) کیلومترو آره‌سنده‌در. بو جزیره هواجه کرهٔ ارضك اك کوزل یرلرندن معدوددر. برتخمینه کوره اهالیسی ٢٩٤,١٩٢ راده‌سـنده اولوب بونك (٢٠٤,٧٨١) ی روم، (٨٨,٤٨٧) سی اسلام وماباقیسی قاتو-لیك، پروتستان، موسوی ایمش . باشـلیجه شهرلری (خانیه) (قندیه) (رسمو) (لاشید) (اسفاکیه) در .

کچمش ایدی. سلطان مراد رابعه مشابه قدوقامت صاحبی اولدیغنی، مشربی عجله‌جی اولوب چابوق چابوق ســوز سویلدیکی وبرده مراد ایتدیکی شیئك درحال حصولی کورمك ایسته‌دیکنی (نعیما) یازییور.

مراد رابع زماننده دولتك اعتلا بولدیغنی ظن ایدنلر البته دور ابراهیمده ایکنجی برانحطاطه دوشدیکنه ایناتیرلر. ســلطان ابراهیم اسلافنك جمله‌سندن زیاده نساپرست اولوب حتی بو خصوصده مراد ثالثی‌بیله کچمشدر. بروسه قاضیسی (ادریس) بتون ایامنی سرای‌همایونه کشیش طاغندن قاریتشدیرمکله امراراتیدیکی حالده عودتنده منصبنك حرم همایون چماشوی اوســته‌سی محمیلرندن برینــه ویرلمش اولدیغنی کورمشــیدی. داخلدن قادینلرك امور مملکتده مداخله‌سی یوزندن ظهور ایدن اداره‌سزلکه خارجده قازاقلرك قره دکز ســواحلنده ایسته‌دکلری کبی جولان، وندیکلیلرك (بوسنه)، (دالماجیا)، (یوناستان)

١٦٤ — فائده

یدی قله

ســلطان عثمان ثانینك کیفیت قتلی ایله برفات دها ســؤاشتهاره مالك اولان بو قله‌لر استانبول سورینك جنوب غربی ضلعی و مرمره دکزینه منتهی زاویه‌لرندن بری اوزرنده‌در. (١٠٠٠) سنهٔ میلادیه‌ده استانبول ایمپراطورلرندن (زه‌نون Zénon) طرفندن انشاسنه باشلانلمش وآنجق ١١٨٢ ســنهٔ میلادیه‌ده ایمپراطور (امانوئل قومه‌ن Emmanuel Commène) طرفنــدن اکمالی میسر اولمشدر. او زمان بورانك نامی «بش قله» «Pentapyrgion» ایدی. چونکه بش‌قله وار ایدی. آره‌دن اوچ عصرقدر برمدت مروروندن‌صکره سلطان (فاتح محمد) بوراسنی همان یکیدن انشا وتعمیرایده‌رك اوچ قله دها علاوه ایله‌مش‌ایمش‌که ذوثمانیة الوجوه یعنی سکز ضلعلی‌اولوب سقفلری‌ده مخروطلی‌ایمش.

٤٢

طرفلرنده‌کی استیلالری، کریدده (قندیه) محاصره‌لرنده کوریلن عدم موفقیات تزیید ایدییوردی .

بدایت جلوسنده سلطان مراد رابعك وفاتنه اینانه‌میه‌رق تاج وتختدن مستعفی وروکردان کورینورکن حین خلعنده بن پادشاه دکلی‌یم؟ جمله‌سی تکرار ایده‌ایده تاج وتختدن آیرلمق ایسته‌مه‌مشدر. سلطان‌سلیمان قانونیدن بری‌اوقودیغمز تفصیلاتدن آکلاشیلیورکه محمد رابعه قدر جالس تخت اولان یدی پادشاهدن آنجق اوچی‌اردو باشنده بولنمشلردر. عثمان‌ثانی (خوتین)، محمد ثالث (اکری)، مراد رابع (بغداد) سفرلرنده اثبات وجود ایتدیلر. (احمداول) ایله (عثمان ثانی) تخته جلوسلرنده اون دردر ، مراد رابع اون ایکی ، محمد رابع یدی‌یاشلرنده ایدیلر. ایشته بوحداثت سن کیفیتی قادین، وزیر انتریقه‌لرینك قوت پیدا ایلسنه پك‌زیاده یاردیم‌ایله‌مشیدی. مورخلردن‌بری

بوقله‌لر ازمنهٔ قدیمه‌ده، (قسطنطین) و(تهاودوس) کی ایمپراطورلر عهدنده «استانبول» شهرینی اقوام خارجیه استیلالرینه قارشی‌عصرلرجه مدافعه ایتمش‌اولان شهر استحکاماتی بلانی داخلنده ایدی . اجنبی تاریخلری بوقله‌لرك سفرا وایلچی

یدی قله

دییورکه : عثمانلی حکومتنك انحطاطنه خدمت ایدن اسبابدن بری‌ده شهزاده‌لرك جالس تخت اولمه‌دن اول کوردکلری تربیه‌در . صاحب حکومت اولمق ایچون اقتضا ایدن تربیه‌یی آلمامش برحکمدارك جاهل واحوال عالمه غیرواقف اوله‌جغنی سویله‌مك بیله زائددر. بزده قادین انتریقه‌لرندن ماعدا برده خادم آغالرینك ودارالسعاده آغاسی دینلوب دولت و سرای ایچون نه خدمت کوره‌بیله‌جکی حالا آکلاشیلمیان سوس وسلطنت اویونجاقلرینك‌ده انتریقه‌لری وار ایدی . (قوچی) بك رساله‌سندن آلوب فائده‌لر قسمنه‌درج ایتدیکمز فقره‌لری‌کوزلجه اوقویلك. بونلرده اون برنجی‌عصرك اوزرینه اونجی‌عصردن بیقیلان سیئات ایله بالذات اون برنجی عصرك اداره اختلالاتی واردر . (قوچی) بك یالکز (قادین) انتریقه‌لرندن بحث‌ایتمه‌مشدر. بوکاده سبب مشارالیهك‌تأدباً بوجهته یناشمق‌ایستمه‌مسی وبرده مراد رابع‌زماننده بیله حالا قادینلرك حکومت ایشلرینه قاریشمقده اولمه‌سیدر. باری علمای‌اسلامیه حسن‌حال‌اوزره بولنسه‌ایدیلر، یاخود علمای‌اسلامیه

حبسخانه‌لری اتخاذ ایدلمسندن طولایی حقوق دول و ملل قواعدینه رعایت ایتمدیکمزه استدلال ایدرلر ، فقط عثمانلیلرك اکرام و احترام ایتمك ایستدکلری سفرا حقنده نه قدر کریمانه و تعظیمکارانه طاورانمش اولدقلرینی کوره‌جکز . فی‌الواقع بر سفیره برایلچی حبس وتعزیر ویاقتل وتغریب‌ایدلمه‌مك امتیازینی حائز بر ذاتدر. نه چاره‌که زمان ودها طوغریسی بنه آنلرك دیدکلری‌کبی حقوق بین الله عدم‌مراعات سببیله عثمانلیلرده ، اوروپالیلرده سفرایه هرنوع اذا وجفایی روا کوررلردی .

براثرده کوردیکم تعریفه کوره :

بو یدی قله غایتله قالین و یوکسك بر دیوار ایله قپالی مخمس الوجوه (بش یوزلو) برنوع قله اولوب وقتیله بش قله‌سی وار ایدی . ۱۷۶۸ سنه‌سنده یعنی بوندن یوز آلتمش درت، یوزآلتمش بش‌سنه اول وقوعه‌کلن زلزله‌ده ییقیله‌رق

مرتبه‌سنه چیقاریلانلر جداً علمادن اولسه ایدیلر! شوصوك زمانلرده ـکه بونلره دورانحطاط دیمکدن زیاده دورشورش دیمك دها لایقدرـ برطاقم اجاهل پایه آله‌رق نیجه فنالقـلره سبب اولدیلر. حتی (قوچی بك) دییورکه:

بیك تاریخلرندن صکره طریق علمیه‌نك قوانین و نظاماتی بوزولمغه یوز طوتوب کیده‌رك هرمصلحته خاطر قاریشمقله وهرامرده مسامحه اولنمغله نامستحقلره حددن زیاده منصبلر ویرلمك اقتضا ایتدیکندن قاضیعسکرلر آزوقت ظرفنده بی‌وجه معزول اولدقلرینه مبنی ایچلرنده مبتلای حرص و طمع اولانلر بالطبع زمانی نصبی فرصت وفرصتی غنیمت بیلوب مناصبك اکثرینی نااهله ویریراولدیلر. موالی دخی ملازمت کاغدلرینی صاتمغه باشلادیلر. وملازمتلر آرتق یولیله ویرلمز وقانون ونظامندن زیاده ویریلور اولدی. ملازمت ایسه کرك طریق تدریسك (مدرسلك)، کرك طریق قضانك (قاضیلق) مدخلی اولدیغندن آنك اختلال نظامیله بوایکیسی دخی مختل اولمغین (وویوده) و (صو باشی) کاتبلری وعوام ناسدن نیجه‌لری آقچه ایله ملازم اولوب زمان قلیلده مدرس و قاضی اولمغه باشلاملریله صحن علم، جهله ایله طولدی. وآرتق عالم وجاهل بلورسز اولدی.

آرتق آکلاشیلدی ظن ایدرم؛ پادشاه جاهل، غیرواقف، سرای

درت دانه قالمش ایدی. استانبول ایمپراطورلرندن (تهاودوس) روما ایمپراطوری (ماقسیم)ه غالبیتی خاطره‌سی اولمق اوزره قره طرفنده بیاض مرمردن بر (طاق ظفر) ایله آلتنجی ویدنجی قله‌لری تشکیل ایدن ایکی‌مربع قله انشا ایتدیرمشدر. بو طاق ظفر، مرمره جهتندن استانبوله کیریله‌جك قپولرك اك مزین ومحتشمی ایدی. بوطاقك اوزرنده (ظفر) نامنه یالدیزلی طونجدن بر هیکل وار ایدی. بوجهتله بومدخله (آلتون قپو) دینیردی. (سلیم ثالث) زماننده یدی‌قله سوری داخلنده برجامع ایله قله قوماندانینك مسکنی وار ایدی. عساکر محافظه اون ایکی قدر باغچه‌لی‌اولرده اقامت ایدرلردی. عساکر مذکوره بر (آغا: قوماندان) ایله بر(کهیا: ملازم) وآلتی بلوك باشی و اللی قدر عسکردن مرکب ایدی.

١٧٦٨ سنهٔ میلادیه‌سنه قدر اوروپالی محبوسین بو قله‌لرك شهر طرفنده بولنانی درونده توقیف‌اولنورلردی. فقط روسیه مصلحتکذاری (اوبرسقوف) حین محبوسیتنده پك زیاده خسته‌لنمش اولمغله سفرای سائره‌نك توسطیله قله‌دن

قادینلریله خادم اغالری قوجاقلرنده، ذوق وسفاهت وعیش واستراحت عالمنده، قورناز، غرضکار وزیرلر اللرنده، وزرا، امرا یکدیکرینی چکه‌میوب قتل ایتدیرمك، رشوت آلوب پادشاهه ویره‌رك موقعنده قالمق، اهالی نه‌حالده بولنورسه بولنسون آنلره باقامق املنده‌ایدیلر. عسکر، ضابط آمر دیکله‌مز، زوربالر، سرکرده‌لر پیدا اولمش، علما قارمه قاریشیق، اهالیده ایسه صوك درجه‌ده فساد اخلاق موجود، غیرمسلم اهالی ایسه کرك قیافت، کرك عادات ایله تفریق ایدلمش ایدی. اوجاق اختلاللرندن وزرا، چاوش باشیلرینك، بستانجی آغالرینك صالدیرمه‌لرندن امنیت عمومیه منساب، طشره‌ده حالا منقرض اولمیوب برحیات بولنان شقاوت بردوام. وارداتی آرتماز، اسراف ایدیلیر، مصارفی آرتار، اداره‌سی بیلنمز برحکومت نصل اولورده ترقیات مادیه ومعنویه‌یه کسب لیاقت ایدر؟ باخصوص الآن اوزرمزدن اکسیك اولمیان اوروپا خرستیاناق غرضی، درت طرفمزی چویرمش، آنلره شرق طرفندن ایران منازعات مذهبیه‌سی‌ده ضم اولمش ایدی.

چیقاریلوب آغانك خانه‌سنده اسکان ایدلمش واو زماندن اعتباراً محبوسین اجنبیه اوحانه‌یه یوللانمشدر. محبوسلرك عددی زیاده‌لشنجه عسکرخانه‌لرنی استیجار ایدرلردی. باب‌عالی حبس‌ایدیلن هیئت سفارتك افرادی نه‌قدر اولورسه‌اولسون معین بر مخصصه ویرردی. محبوسین آنجق باب‌عالی ترجمانی واسطه‌سیله خارجله اختلاط ایده‌بیلیرلر وعسکرلر کندیلرینه لازم اولان شیلری آلیرلردی.

وزرا و رجاله مقتل اولان قله، طاق‌ظفرك صول طرفنه دوشن مرمر قله ایدی. قتل ایدیله‌جکلری ضیادن محروم بر زندانه آتارلردی. بورایه کلنجه‌یه قدر بك چوق دمیر قپودن کچیلیر، مقتولینك کله‌لری (قان قویوسی) دینیلن، آغزی طاشدن ایکی قپاقله نیم مستور بر قویویه آتیلیردی.

دور سلیم ثالثده روسیه ایله ظهور ایدن محاربه اثناسنده روسیه سفارتی ارکاننك حبسی تقرر ایتمش ایدیسه‌ده فرانسه سفیری (جنرال باستیانی) نك

اون طقوزنجی باب

دردنجی سلطان محمد

— ١ —

١٠٥٨ ده تخته چیقدی . ٧ یاشنده ایدی . حتی قلیج قوشانمق آلایی مناسبتیله تربهٔ (ابا ایوب انصاری)یه کیتدیکنده میرآخور کبیر حسین آغا ، بیندیکی آتك دیزکیننن طوتوب یددی .

نعیمانك ویردیکی معلوماته کوره :

(کبریتی زربفت (برنوع صیرمه‌لی قماش) یکلی ارغوانی زربفت کییمش ، باشنه مناسب‌سلیمی « مجوزه » اوزرینه اکی عروزه سرغوج طاقوب تپه سرغوجنه یارم یومورطه بیوکلکنده بر زمرد طاقیامش ، کوزلری سورمه‌لی آلننده برالف رسم اولنمش ، خلقك (علیك عون‌الله) دعاسی افلاکه ایرمش ایدی) .

بیوك والده (کوسم)سلطان ذاتاً صاحب‌نفوذاولمغله ادارهٔحکومتی

توسطی اوزرینه هیئت مذکوره‌نك مملکتلرینه عزیمتلرینه مساعده ایدلمش ودور محمود ثانیدن بری بو معامله دوام ایتمکده بولنمشدر .

١٦٥ — فائده

دوننامه‌نك زوالی

(٩٨٢) تاریخندن (کرید) سفرلرینك ظهورینه قدر آق دکزه جنك ایچون دوننامه چیقارلمیوب اکثر محافظه ایله تقید اولندی . فقط سلطان مراد ثالث ومحمد خان ثالث عصرلرنده (جغاله زاده سنان) و (خلیل) پاشالرك قپودانلقلرنده بعض مظفریت بحریه وقوعه کلدی .

(١٠٥٤) سنه‌سنده (کرید) سفری کشاداولندقدن‌صکره دوننامه‌ی همایونده

دردنجی سلطان محمد

النه آلدی . پادشاهك والده‌سی (طرخان) سلطان — كه روسیه‌لو ایدی — قاریشه‌مادی . (صوفی محمد پاشا) صدارتده ابقا ایدلدی . جنجی خواجه — خواجه آلدقلرینی اعاده ایده‌جك ایدی . چونكه عسكره ویریله‌جك جلوس بخششی ایچون خزینه‌ده پاره یوق ایدی . بو جهتله خواجه‌دن ایكی یوز كیسه ایسته‌نیلدی . ویریرمی یا؟ ویرمدی . بونك اوزرینه صدر اعظم چاوش باشی‌یی كوندردی . جنجی خانه‌

«قالیونلر» استعمال اولنمغه باشلایوب لكن اول وقت دخی ابتدالری قوللانیلان آنجق (پورتن) نوعی ایدی. بعده رفته رفته قالیولر تكثیر اولنمشدر. شویله‌كه: دونانمای همایون ایله كلی عساكر و مهمات كریده امرار ایله اول امرده (حانیه) قلعه‌سی ضبط اولنمشیدی. آنجق متعاقباً وندیك سفائنی كرید یوللرینی كسمكه ابتدار ایدوب حتی درسعادتدن كریده عسكر نقلنه مأمور اولان اوچ سفینه‌دن ایكیسی بعض تلفات ویردكدن صكره خلاص اولوب دیكر بریسی‌كه قرق ایكی پاره طوپ چكردی، ایچنده‌كیلر شهید وكندیسی‌ده غریق اولدی. ومقدما عثمانیلر ایچنده معلومات بحریه پك زیاده ترقی ایدرك دونانمای دولت علیه بتون اوروپا دونانماسنه غالب اولمشیكن رفته رفته بو معلومات تناقص ایدوب اوروپالیلر ایسه اول زمانه قدر فنون بحریه‌یی اولكیدن زیاده ایلرولدوب وخصوصیله یلكنجیلك صنعتی بو وقته قدر خیلیجه ایلریلیوب بوجهتله قالیونجیلق دخی ایلروله‌مش اولد

سنده کتخداسی وکندی کبی رشوت مبتلاسی (نورالله) لك نصیحتی ایله سیایك پاره‌لری آییروب قرق اللی کیسه ویرمکه قالقیشدی ، حتی پاره‌لری آییرمغه باشلامش ایدی . چاوش باشینك ورودینی طوینجه آقچه‌لری براقوب حرمه قاچدی . حرمدن‌ده طامه چیقه‌رق اون آرشون یر آتلایوب (طوسون چاوش) نامنده‌کی قومشوسنك اوینه کیردی . بوراده تنها بر اوطه‌ده آرقه‌سی اوستی یاتوب اوزرینه ایکی بر حصیر اورتدیردی . چاوش باشی مرقومی تعقیب ایتدیکی جهتله طوسونك اونده یاقه‌لادی . سیلی ، طوقات وزیرك سراینه کوتوردی . سرایده کتخداسیله برابر حبس اولنه‌رق جلاد (قره علی) واسطه‌سیله صیقیشدیرلدی . خواجه‌نك جن چاریمش پاره‌لرندن دیوار ایچنده ، مردیون آلتنده مدفون اون ایکی کوکم چیل آقچه ویتمش بیك غروشلق مصر پاره‌سی چیقدی . بونکله جلوس بخششی ویرلدی . خالص العیار اولدیغی ایچون خلق آره‌سنده مقبوله کچه‌رك (جنجی) پاره‌سی نامیله شهرت بولدی . خواجه‌نك چیقان نقدی اوچ

یقندن فرنك دونانمالرینه ، دونانمامز مقابله ایده‌مز اولمشیدی . یوز قرق پاره کمیدن عبارت اولان دونانمای دولت علیه امر محافظه ایچون (حانیه) پیشگاهنده لنکرانداز ایکن لیمانك ایکی طرفنده طوپلر وضع ایله محافظه‌یه اهتمام اولندیغی اثناده وندیكك (سوده) یه امداد ضمننده کلش اولان یوز پاره (چکدیری) و (بورس) و (ماونه) مقوله‌سی سفائنی میدان اوقویه‌رق اطرافده طولاشوب طورردی . وبر مدت صکره (حانیه) خارجنده بولنان (جزائر) کمیلریله سفائن سائره اوزرینه وندیك دونانماسی کلوب کمیلره و قلعه‌یه برخیلی طوپ آتدقدن صکره سفائن اسلامیه‌یی احراق ایچون بش قطعه آتش کمیسی صالیویرمشیدی . لکن هنوز چاته دن اول آتش کمیسی اولدقلری بیلنه‌رك قانجه‌لر ایله دوندیریلوب ضررسز کندی کندیلرینه یاتمشلردر . (سوده) قلعه‌سنك تسخیری قابل اوله‌مدیغندن کریدك قره طرفلرینه تعرض اولنه‌رق برخیلی محللری فتح اولندی و ایام شتاده فورتنه ظهوریله حانیه اوکنده بر خیلی سفینه‌مز غرق وتلف اولدقدن

بیك کیسه اولوب براوقدر قیمتده سموری، پارچه‌سی، تحفی، آلتون كوموش اوانیسی جملةً مصادره ایدلدی. اشیا واملاکنه طوقونلیوب (ابریم‌میرلوالغی) ایله مصره سورولدی. میخالیجه وارنجه (نقریس)دن مضطرب اولوب اوراده قالدی . فقط بر مدت صکره تاتار خاننك شفاعتیله خانه‌سنده اوطورمغه مأذون‌اولدی ایسه‌ده سلطان احمده‌کی سپاهیلر وقعه‌سنده فتنه وفساده قالقیشدیغندن کیزلیجه اعدام ایدلدی.

کریدده « قندیه » محاصره‌سی ومحاربه دوام ایدییوردی. سردار (حسین پاشا) دونانما ، عسکر ، ذخیره ، مواجب ایستیوردی . دیکر طرفدن آناطولینك شفا بولماز بر دردی اولان شقاوت اربابندن (حیدر اوغلی) ایله (قاطرجی اوغلی) نام شقیلر تأدیبلرینه کیدن (احمد پاشا)یی اسیر ایدوب اعدام ایتدیلر .

صکره اول سنه‌نك بهارنده دخی وندیك دونانماسی کرید یوللرینی قطع ایدرك ایسته‌نیلدیکی کبی کریده مهمات نقل اولنه‌میوب سنین آتیه‌ده دخی وندیك دونانماسی بوغاز (کلیبولی) خارجنه کله‌رك لنکرانداز اوله‌کلمکله دونانمای همایون آق دکنزه چیقاماز اولدی .

[عثمانلی تاریخلری نمونه‌لرندن – جودت پاشا تاریخی]

١٦٦ — فائده

عثمانلی تاریخی نمونه‌لری

ملصال — سمور مراق

(ایوید) ه ساکن « ویوده » قیزی دیرلر فالجی بر عورت وار ایدی . منتظم سوزه قادره ویکیدن حکایه دوزوب سویله‌مکده ماهره ایدی. خاصکیلره دخول ایده‌رك حکایه‌سندن حظ اولنمغله پادشاه حضرتلرینه (سلطان ابراهیم) تقرب‌ایدوب هرکیجه حکایه ایله اکلندیرردی. برکیجه اثنای نشاطلرنده : زمان

— ٢ —

سلطان احمد جامعی وقعه‌سی — پادشاه صغیر اولدیغی ایچون صوفی محمد پاشا ولیعهد و مستقل ایدی . برنوع غرور ایله دیوانه کلیوب سرایده اوطوردی. خزینه‌نك ایراد ومصرفنی تدقیق ایتدی. مصرفنی آزالتدی ، براتلری یوقلادی . بومیانده سپاهه لطف ایدوب دیرلکلری کسیلمش بیك سپاهی‌یی کریده کیتمك اوزره تصحیح ایتدی . فقط سپاه اسکدارده و سائر محللرده طوپلاندیلر . بونلر کریده کیتمه‌مك و سلطان ابراهیمك هانکی فتوا ایله قتل ایدلدیکنی آکلامق کبی دعوالرده بولندیلر . بر طرفدن‌ده استانبوله طوپلانمغه باشلادیلر . آره‌لرنده سنجاق بکلرندن برندن رشوت آلندیغی شایع

اوائلده شویله بر پادشاه وار ایمش، لباسی وسرایك فرشی ویاصدقلری وپرده‌لری جمله سموردن ایمش. بویله ایمش دیو ثنا ایده‌رك طبع همایونی پرشوق ایدوب ، پادشاه حضرتلری‌ده میل ایدوب جمعنه اهتمام تام بیوردیلر. تکرار وزرا وعلمانك معزول ومنصوبلرندن و شیخ الاسلام و قاضیعسکرلرك هر بریسندن سموردن مصنوع اول لباس شاهانه‌نك (سلطان ابراهیم ایچی طیشی سموردن مرصع دوکمه‌لو برنوع لباس اختراع ایتمش ایدی) بریسی رکاب همایونه اهدا اولنمق فرمان بیورلدی (!) . عدم قدرت اظهار ایدنلره دیوان چاوشلری تعیین اولنوب جبراً تحصیل ایتدیرلدی . غلطه قاضیسی شیخ الاسلام زاده (محمد چلبی) عالم ، متصوف بر رجل عارف ایدی . بر بوغچه‌یه بر عبا خرقه و بر مولوی کلاهی قویوب وزیر سراینه واردی . ابتدا تذکرهٔ اول شامی زاده‌یه بولوشوب :

— افندی بن کورك ویرمکه قادر دکلم ، شو خرقه ایله کلاهی کییوب منصبدن واز کچرم دیدي . شامی زاده خبری ابلاغ ایتدکده وزیراعظم چلبی‌یی حضورینه کتیروب :

— افندی ، نیچون بویله خشونت ایدرسك، پادشاهی بیلمزمیسك ؟ باباك ویردی ، سن نیچون عناد ایدرسك ؟ دیدکده :

اولەرق کریدەکیدن بیك سپاهی (بیقلی محمود) نامندە مفسد برسپاهینك سوزیلە دوندیلر. غلطە سرایندە بولنان خدمە دخی آجلقدن عصیان ایدەرك طیشاری‌یە چیقوب خانلرە طاغیلدیلر. سلطان ابراهیمك خلعی سپاه واسطەسیلە اولدیغی ایچون براز یوز بولمشلر ایدی.

الحاصل مسئلە بیودی. سلطان ابراهیمك قتلندە بولنان وکلا قتل اولنمالیدر دیمکە باشلادیلر. فقط طرف دولتدن یکیچریلرو سلاحلاندیرلدی. بونلرە مقابلە مشروعدر طرزندە فتوا ویرلدی. سپاه بونی ایشیتدکلرندە یولەکایر اولدیلر وحتی اسکدارە کچدیلرسەدە سوء تدبیر غلبە ایدەرك بیقلی محمودی ایستەمك، قول چیقارتوب کویا کوزقورقوتمق ایچون سلطان احمد جامعی عمارتندە سپاهی قیافتندە اوچ فقیری طوتوب شهزادە جامعی اوکندە علناً قتل ایتدیرمك،

— بابام منصبی خوفندن ویرمش، بن بوکون غلطەیە نائب کوندرمدم، بنم سلطانمدن رجام بودرکە بنی پادشاه حضورینە کتورەسکز، آکا دخی جواب ویرەیمکە بو طریقلە مصادرۀ علما، اولوالامرە مناسب دکلدر. غایتی بکا اوچ حالك بری اصابت ایدر: اکر قتل ایدرسە شهادت جانمە منتدر، اکر نفی ایدرسە، ایکی آیە قریبدر استانبول زلزلەدن خالی دکلدر، بواسلوب ایلە بر کون برە کچر، بوشهردە بولنمامق غنیمتدر. اکر عزل ایدرسە بوکون بن نائب کوندرمدم وشو خرقە وکلاهی کییەرم.
جوابنی ویردی.
پدرم مرحوم سردار محمد آغا نقل ایدرکە: کریددن کلن (قرە مراد) آغا کە وجیه القیافە وطویل القامە، اوجاق آغالرینك عمدەسی برقورقونج آدم، بش یوزدن متجاوز یارار توابعی وار ویکیچری اوجاغی عموماً سوزین طوتار برمرد متین ایدی. برکون مجلسندە حاضر ایدم. دفتردار جانبندن بر یاقی قولی کلوب اتکنی اوپدی و النە دیوان تذکرەسنی ویردی. بونەدر دیە سؤال ایتدکدە:
— سلطانم حضرتلرندن مطلوب لولان ایکی سمور قبانچە وشو قدر عنبر وشو قدر نقد کیسە، امداد میری ایتمکز ایچون کوندردیلر. لطف ایدوب بر

سپاهك بولندیغی خانلری باصمق کبی مناسبتسزلکلر ایشی آزدیردی.
وزیر ومفتی‌یی اولدیرمدکجه بزه راحت یوقدر دیوب سلطان احمد
میداننه طوپلاندیلر. وزیر محمد پاشا دخی استانبول قپولرینی قپاتدی.
بیقلی محمود، عونه‌سیله اسکداردن سفینه‌لره بینوب کلدی. بوکروه
آره‌سنده جلبلرده وارایدی. پادشاه طرفندن: طاغیلسونلر بن ایکیسنی
دخی عزل ایدرم دیه خط همایون کلدیسه‌ده دیکله‌مدیلر. علمانك
ویردیکی نصیحتلری‌ده اصغا ایتمدیلر. فقط وزیر اعظم ایله مفتی
یکیچری‌یی کندی طرفلرینه آلمغه موفق اوله‌رق حتی: فتوا المزده‌در،
جمله‌سی قیرارز، بوجنکه حاضر اولمیان کندی کافر، عورتی بوشدر،
دیه باغیره‌رق آنلرده یکیچری میداننه جمع اولدیلر. سپاهیلر،
یکیچریلر طرفندن کوندریلن بشنجی‌دوه‌جیلر چورباجیسی (محمد آغا)یی
پاره‌لدیلر. بونك اوزرینه یکیچریلر ایله عجمی اوغلانلری اوکده،

کون اول تسلیم بیورك. دیدکده قره مرادك کوزلری طاس پرخونه دونوب متهورانه جواب ویروب

— وار دفتردار افندی‌یه سویله، بن کریدن کلدم. ایلجه پرداخت باروت ایله یاغلی قورشوندن غیری برنسنه‌م یوقدر. سمور وعنبر آدینی بز ایلدن ایشیدیرز، کورمه‌مشز، آقچه دیر ایسه‌ك بورج ایله آلوب خرج ایدییورز. بزدن سلام ایله بویله سویله. دیدی: باقی قولی تکرار جواب ایده‌یم صاندی، چیق دیو برحایقیردی‌که اوطه‌یی زلزله‌یه ویردی. [نعیما]

١٦٧ — فائده

بر وزیرك قتلی حکایه‌سی

وندیکلیلر بوسنه حدودندن اوتوز پاره قلعه وپالانقه آلدقلری کبی دونانمانك

علما ایله وزیر اعظم آرقه‌ده یوریه‌رك وزیر خانی اوكنه كلدیلر . یكیچریلر قلیجلری چیقاروب هجوم ایتدیلر. جلبلر اوق آتیورلردی. نعیما دییورکه: (برمدت صکره میدان آق‌صقاللو وقره صقاللو وتازه ایچ اوغلانی کله‌لریله مالامال، اولولردن کومه‌لر پیدا اولدی. سپاهیلری جامعه طیقدیلر. مفسد (بیقلی محمود) آخور قپودن قایغه بینه‌رك اسكداره قاچدی. دیكر زوربالرده برر بهانه ایله صاووشدیلر. جامعده قالانلر طیش، ایچ حولیده ، قپو ، پنجره ، منبر ، محراب اوكنده قلیجدن كچدیلر. برحیات قالانلر مناره‌لره چیقوب امان دیلدیلر. بووقعه سپاهك حیثیتی پك زیاده قیردی . كوریلیوركه تدبیرسزلك یوزندن دولتك ایكی قولی مثابه‌سنده اولان عسكر بربرینی قیردی . حتی بوغالبیت اوزرینه یكیچری اوجاق آغالرینك (بیغنی بالطه كسمز) اولدی . صوفی محمد پاشایی اله آلدیلر. وزیرمستقل بونلره مغلوب ومحكوم ایدی.

بوغازدن طیشاری‌یه چیقه‌میشی، علنی رشوت آلمق، خلقی قورقوتمق ایچون عبوست كوسترمك ودرحال جزا ویرمك كبی حاللر وزیر اعظم هزار پاره احمد پاشا علیهنه بیوك بر خصومت توجیه ایله‌مشیدی . بو پاشانك‌ده كتخدا آرناوود احمد ، تذكره‌جی شامی زاده محمد ، چاوش باشی كزكردن طوراق ، سلام چاوشی صاری مصطفی وامثالی عونه‌سی وار ایدی. بونلرده خلقی دوكر ، ارباب مصالحه اشكنجه ایدر ، حتی اغنیایی مصادره ایله قورقودیرلر ایدی .

احمد پاشا ، سلطان ابراهیمك خلعندن بركیجه اول آغالرله علمانك طوپلانه‌جقلرندن خبرداراولنجه نه‌یاپه‌جغنی شاشیره‌رق تلخیص‌جیسی (عبدی چلبی) ومحرم غلامی (خلیل) ایله كوتوره‌جكلری قدر برقاج بیك فلوری آله‌رق تبدیل قیافتله آقشامدن‌صكره یوله دوشدی . اولا سلیمانیه‌ده بردوستنك خانه‌سنه كیتدی ایسه‌ده قبول ایدلمیوب (دلی برادر احمد) آغانك اوینه واردی . آغا صاقلادی ایسه‌ده، پاشانك سراینده‌كی اوشاقلرینك كندی خانه‌سنده اولدیغندن خبرلری بولندیغنی آكلانجه اوده باشندن صاودی. پاشا بورادن‌ده (اوزون علی) آغا منزلنه كیتدی. علی آغا سوز پهلوانی بر حریف اولدیغندن :

بیقلی محمود (یکیشهر)ده یاقەلانوب قتل ایدلدی .
(آق‌شهر) طرفنده تورەین حیدر اوغلی (قرەحصار) ی باصوب یغما ایتمش ایدی . (اسپارطه) یه صالدیردیغنده اهالی نەایسترسه ویرەلم دیه طوردیردیلر . مرقوم شهرك طیشاریسنده ذوق وعشرته طالدیغی اثناده اوزرینه هجوم ایدەرك یارەلی اولدیغی حالده طوتدیلر. استانبوله کوندردیلر. حیدراوغلی صلب ودیکر عونەسی قتل ایدلدی.
(کرید)ده بولنان عسکرك حالی ایی دکل ایدی. (قندیه)محاصرەسندن ال چکمشلردی. وندیکلیلر (سوده) لیمانه عسکر دوکدیلر ایسەده (طوز)لەده مغلوب اولدیلر. فقط احوال عمومیه کیتدکجه فنالاشیوردی.
وزیراعظمك یکیچری آغاسی مشهور (قرەمرادآغا) ایله آرەسی آچیلدی. فرانسزلرك کریده امدادایدەجکی خبری آلندی. استانبولده یکیچریلر تجاوزات وتعرضات عرض شکنانەده بولنیورلردی . کرید

— سزی صاقلایەیم اما محبکز اولدیغمی بیلیرلر، اوکجه بنم خانەمی آرارلر، آنك ایچون تهلکەده قالیرسکز دیەرك آتلادی . زوالّلی دردمند بورادن‌ده مرادپاشا تربەسی اوکنده ساکن (حاجی‌بهرام) نام‌حیله‌کارك اوینه کیتدی. بهرام صورت قبول کوسترمکله برابر برطرفدن‌ده وزیر جدید محمد پاشایه خبر ویردی. محمد پاشا دخی قرق اللی آدم تعیین ایدوب یاقەلاتدی . آدملری و آلتونلریله برابر کتیرتدی. اولا حقنده حسن معامله‌ایلدی. احمد پاشا، صوفی محمد پاشایه:
— باباجغم ، بکا قییمه ، اهل وعیالم ایله بنی کعبه‌یه کوندر دیه یالوارمغه باشلادی . صوفی‌ده :
— الم چکمه انشاءالله برشی یوقدر . قول طائفەسنك بویله حرکتلری اولەکلشدر . همان علاجی بذل مال ایتمکدر. دیدی وحرمی اولمامقله پاشایی حرم دائرەسنه یوللادی . برطرفدن‌ده مفتی‌یه خبر کوندروب فتواسنی آلدی .
احمد پاشا ملحم آدم اولدیغی ایچون طورمیوب آشلامه صو ایچیوردی. بو اثناده محمد پاشانك کتخداسی محمد آغا کلەرك اتکنی اوپدی ، کندیسنه :
— صاحب دولت باباکنز سلام ایدرلر، الم چکمەسونلر ، مرادمز آنلری

ایچون سکسان کمی تدارك ایدیله‌رك قپودان دریا (ونیق احمد پاشـا) قوماندا سـیله کوندرلدی . وکلای دولت آره‌سنده ایسه منافسه وار ایدی. ینه دهشت وفترت علامتلری کورینیوردی. آناطولیده (قاطرجی اوغلی)، (آق بقالو بکراوغلی) (نیکده) طرفلرنده‌کی سپاه زوربالرندن (کورجی عبدالنبی) یوللری کسیورلردی .

دونانما (چناق قلعه)دن چیقدقدن صکره ونديك دونانماسنی برمدت تعقیب ایده‌رك (ساقیز) لیماننه واردی . (فوچه) یه عزیمتنده ونديك دونانماسی لیمانك بوغازینی کسدی . وقوع بولان محاربه‌ده کمیلرمزدن بر قسمی باتدی. بعده سـاقیزه چکیلوب اورادن دخی مصردن کلن کمیلرله کریده کیتدی .

صدراعظم محمد پاشانك برطرفدن والده‌سلطان ایله، دیکرطرفدن دخی یکیچری آغاسیله آره‌سی آچیلدی. دونانمانك(فوچه)ده اوغرادیغی

ورطه‌دن تخلیصدر اما مالسز قول رضاسی ممکن اولماز. کندیلری ایچون یاپیله‌جق شی نه‌مقدارماللری وار ایسـه بذل ایدوب مجموعنك دفترینی تسـلیم ایتمکدر . دیدی ، احمد پاشاده قلم کاغد ایسـته‌دی . اوچ یوز کیسـه‌لك مال یازوب بودر دیدی . محمد آغا ، قورناز :

— بنم سلطانم ، بو اوچ یوز کیسه بویاقینده جمع ایتدیککزدر . بونکله اولماز . بوبابده کتم ایتمیوب مالکزی جانکزه سـپر ایدیکز دیه‌رك اوچ بیك کیسه‌یه چیقاردی . کتخدا براز دها اصرار ایدنجه قوینندن برکیسـه ایله بیك و (عبدی) دن اوچ بیك و (خلیل) دن‌ده اوچ بیك فلوری چیقاروب :

— صاحب دولت باباخزه هدیه اولسـون ، غیری برآقچه نقدم یوقدر . دیه یمین ایتدی . محمد کتخداده :

— یوق سلطانم ، پاشا باباکز کندوسی ایچون سزدن برحبه ایسته‌مز ، آنك مرادی عسـکر غائله‌سنی دفع ایتمکدر ، بونی‌ده یازیکز دیوب یازدیردی . محمد پاشا دفتری آلدی . احمد پاشانك فتواسی‌ده کلمشیدی . بیچاره حرمده متصل

فلاکت استانبوله واصل اولنجه وزیرك نقصان تدارکنه حمل ایدلدی. والده سلطانك مداخله‌سیله محمد پاشا عزل ایدیلوب یکیچری آغاسی (قره مراد) وزیراعظم اولدی. محمد پاشانك مالملکی میری‌یه آلنه‌رق (معلقره) یه نفی ایدلدی. کتخداسی وکوچك دفتردار (شامی مراد) بوغولوب دکزه آتیلدی. حتی کندیسی‌ده منفاسنده قتل اولندی.

(کورجی عبدالنبی) زیاده‌سیله قوت بوله‌رق (قونیه) یه کیردی. (قاطرجی اوغلی) دخی کندیسنه التحاق ایلیه‌رك اون بش بیك کشی ایله استانبول اوزرینه یوریدی.

دقت ایدییورمیسکز؟ مملکت نه‌حاللره کیرییور. هنوز آسایش اکمال ایدیله‌میوب اشقیا ایله اوغراشیلیور. ربط وضبط بلاده تقید ایتمیه‌رك والیلکلر، متصرفلقلری صاتمق، کلندن کیدندن رشوت آلمق، وزیراعظملری قتله‌بدل قبول ایتمك، ایسته‌نیلدیکی زمان قتله‌فتوا ویرلمك

بوزلو صو ایچوب باشنده‌کی خرتاوی دستارینی قفسی صاردیرمق کبی شاشقینلق علامتلری کوستردی. خلیل ایله عبدی‌یه: سز یورغونسکز، یاتیکز دیدی. کندیسی اسنه‌یوب کوز آچوب یومق ایله مشغول ایکن کاتب پوطورعلی نامنده بری دیزینی دورتدی. پاشا کوزینی آچنجه دیزینی اوپوب:

— بیورك سلطانم دیدی. احمد پاشا هول جان ایله صیچرایوب،

— نه‌یه؟ دیدی.

— عسکر، سزی ایستیور. پاشا بابا کنز آره‌کزه کیروب سزی قورتاره‌جقدر.

بیچاره پاشا، ظلم ایله جمع ایتدیکی مالی دشمنلرینه قاپدیردقدن صکره کناه و وبالی‌ده بوینده قالمشیدی. مردیوندن اینجه صاغ قولتوغنه برآدم کیردی. دونوب کوردی که قره علی (جلاد). درحال:

— های کافر قحبه اوغلی، دیدی. جلاد کوله‌رك:

— های بنم دولتلی افندم، دیه اکیلوب کوکسنی اوپدی. صول قولتوغنده‌ده جلادك شاکردی (حمال‌علی) کیروب سرای وزیرك آخوری قپوسنه

ایله اداره اولنان بر حکومتدن بو حاللردن باشـقه نه امید ایدیلیر ؟ اوچ قطعه‌اوزرنده یاری دنیا قدر مملکته مالك اولان بردولت (کوسم سلطان) ایله (قره‌مراد)ك الندە قالمشیدی . پادشاه سکز یاشنده. والده سلطان اتباعندن بری تخت‌آرقه‌سندن نه سویلرسه آنی سـویلیور، هنوز یازی یازمغی مشق ایدییوردی. حتی برکون قاضیعسکر (عزیز افندی)یه، دها رشوت نه‌اولدیغنی بیلمدیکی حالده بالتعلیم:

ـــ ایشـیتدم ، آقچه و رشوت آلنورمش ، نیچون آلیورسکز ؟

دیمش، اوده :

ـــ جانم افندم، سکا بونی کیم اوکرتدی ؟

دیه اکلنمشیدی .

یکیچری ایله سـپاه باریشدیریله‌رق (اسکدار) طرفنه کچیلدی . نیجـه ترددلردن ، نیجه مشـاوره‌لردن صکره حرب اولنوب نتیجه‌ده (کورجی نبی) (نیکده) یه، قاطرجی اوغلی (سـکود) طاغنه ، همپاسی (قزاز احمد) (آقشهر)ه دوندیلر .

توجه ایتدکلرنده‌پاشا برکره‌ایرکیلدی. طوردی. اوزمان (قره‌علی) کندی باشنده اولان قرمزی فس تقیه‌یی چیقاروب بانه صوقدی . وزیرك دستارینی باشـندن قاپوب کندی باشنه کیدی . زور ایله آخور قپوسی ایچنه سوروب قفاسنه بر یومروق اوردی . احمد پاشا دیزلری اوزرینه چوکدکده حاضر ایتدیکی کمندی بلنـدن چیقاروب حلقه‌سنی بیچاره‌نك کردنـنه طاقدی . اوجلرینی کندیسی ایله شاکردی چکوب صیقدیلر . پاشا اواثناده بیله یالکز :

ـــ های کافر قحبه اوغلی .

سوزندن باشقه بر شی سویله‌مدی . جلاد سیلکدن صکره آرقه‌سی اوستی دوشوردی، ایشنی بیتیردی. بعده جلاد الیمه‌سنی‌صویوب میتی‌اوزونلامه‌سنه بر بارکیره باغلادی. شاکردی بارکیری یدەرك، کندی آرقه‌دن قیرباجله سوره‌رك آت میداننده‌کی معهود چنارك آلتنه کتیردی. تشهیر ایلدی. صباجلین مشهور

عقیب وقعه‌ده شـیخ‌الاسلام (عبدالرحیم افندی) والده سلطان وصدراعظم (قره‌مراد) پاشانك مشورتیله عزل‌اولندی. پادشاه‌کندی الیله خط همایون یازوب مسند مشیخت (بهایی) افندی‌یه ویرلدی.

زمانه اشقیاسنك رذالتنه باقك :

قاطرجی اوغلی (مدرنی) قربنده (آطه) نام قصبه‌یی ایکی یوز قدر عونه‌سیله باصدی. قتل وغارت واحراق ایده‌رك‌اهالینك (قله)یه قپادقلری قاریلرندن ایکی یوزینی کندی آدملرینه توزیع ایلدی ، ایکی کوزل قیزك صاچلرینی کسوب ارکك قیافتنه صوقه‌رق (سکود) طاغنه چکیلدی. (کورجی نبی) ایله آدملرینك طوتولوب قتل ایدلمسی ایچون ولایاته امر کوندرلمشیدی . (قیرشهر) بکی مرقومی طوتوب کسدی، (قزازاحمد)ده آقشهرده طوتولوب استانبولده (پارمق‌قپو)ده آصیلدی .

کریده کیدن (ونیق‌احمد) پاشا دونانما ایله عساکرعثمانیه‌یه یاردیم ایده‌جکنه کندی باشنه ایش‌کوروب شهرت قازانمق طمعنه دوشـه‌رك حتی (سـوده) قلعه‌سنی قایقلرله آلمق تصـورنده بولندی ، قره‌دن

مرتشـیلردن روم ایلی قاضیعسکری مصلح الدین دخی کرك شیخ‌الاسلام وکرك دیکر علما طرفندن کله دیه ویریلن نصـیحتلره رغماً سـلطان احمد جامعنه‌کلش ایدی. اوراده‌کندیسیله علمادن برقاچی آره‌سنده ظهورایدن مناقشه نتیجه‌سنده عسکر اوشوشه‌رك پاره پاره ایتدیلر . حتی یوزی قویی یاتیروب مکشوف‌العوره براقدیلر . بعده سوروکلیه‌رك احمد پاشـانك لاشـه‌سی یاننـه قویدیلر . زمانك انصافنه باقك‌که انسان یاغی وجع مفاصله (روماتیزمه) اییدر دیه خلق آره‌سـنده شایع اولان برروایته اتباعاً یکیچری قیافتنده برحریف احمد پاشانك ـ شیشمان ایدی ـ اتی، یاغنی پارچه پارچه کسـوب هرپارچه‌سنی بشر اونر آقچه‌یه صاتمش وآنك‌ایچون متوفایه (هزارپاره) دینلمشدر. نعیما: بوجزای معنوی‌ایچون (احمد پاشا مناصب وارزاق ناسی پاره ایله صاناردی) دییور.

نردبانلرله قلعه‌یه چیقمق اوزره هجوم ایتدی ایسه‌ده قلعه‌دن آتیلان برکوله باشنه اصابتله کوتوردی . مع‌هذا اردوده روم ایلی بکلربکی (سورنازن‌مصطفی‌پاشا) ایله سکبان باشی (محمودآغا)نك تشویقیله‌اختلال چیقه‌رق، عسکرسردار(حسین پاشا)نك سراینه‌هجوم واحراق ومشار الیهی قتله تصدی، مالی، جاریه‌لرینی یغما ایتدیلر. فقط اك صوکنده مفسدلر پشیمان اولوب پاشایه یالواردیلر. ایکنجی دفعه وقوع بولان (قندیه) محاصره‌سی‌ده برنتیجه ویرمدی .

سلطان‌محمدبوسنه ختان‌ایدلدی. شقیٔ‌شهیر (قاطرجی‌اوغلی) استیمان ایده‌رك (بکشهری) متصرفی اولدی (!)

بو اثناده اوجاق آغالری امور دولته دخل ایتمکده و یکیچری کتخداسی عادتا صدراعظمدن زیاده حکم سورمکده ایدی . حتی مراد پاشایه خبر کوندروب یا (کلله‌ك ویاخود فراغت) دیدیرتدی. مراد پاشاده استعفا ایدوب یرینه قیا سلطانك زوجی (ملك‌احمد پاشا) ـ اوجاقلونك عدم مداخله‌سی شرطیله ـ وزیر اولدی .

---

١٦٨ — فائده

بر پادشاهك خلعی و قتلی

وزیر هزار پاره احمدپاشا صدارتنك صوکارینه‌طوغری استانبول بتون‌بتون قاریشمش‌ایدی. خلقك بیقنلغی، حالك کیتدکجه اخذایتدیکی وخامت حکومت‌سرکارنده بولنانلرك نظرادراکنه چارپیوردی. بواثناده‌ایسه عجم‌شاهنه برنامهٔ‌همایون‌یازیله‌رق ایکی فیل ، بش یوز زربفت سراسر قاش ایدیمارلانوب خلاف عاده بوستانجیلرله یوللاندی. سلطان ابراهیم والده‌سنك نصیحتلرندن دلکیر اوله‌رق «اسکندر چلبی» باغچه‌سنه نفی ایتدیردی. حتی «ردوس»، نفی ایتمکه قدر قالقیشدی. سرایك حرم طرفنده دخی بیوجك خشنودسزلق اماره‌لری کوریلیوردی.

حکومت یواش یواش کندی ضعفنی حس ایتمش ایدی . حتی تجدید صلح ایچون نمچه ایمپراطورینه یازیلان نامهٔ همایونده اولدن بری معتاد اولان «سن که نمچه ایمپراطوریسك» یرینه «سن که نمچه قرالیسك» یازلمش ایدی ، بونك اوزرینه ایمپراطور ایلچیمزله ملاقات ایتمه‌مش ومقصد تجدید صلح ایسه «سزکه نمچه ایمپراطوریسکز» یازلمه‌لیدر دیه نامهٔ همایونی اعاده ایتمشدر. بونك اوزرینه (عصر، مدارا عصریدر) دیینلوب ایسته‌نیلدیکی کبی یازلدی .

حال بوکه حکومت کندی کندیسنه ضعفه دوشیوردی. سؤ اداره‌دن طوردیغی یرده ارین خسته‌لر کبی اولمشیدی. نعیما، (غریبه) عنوانیله یازدیغی برفقره‌ده دییورکه :

(بواثناده خزینه‌ده ضرورت واردر، دیو ویریلن مناصبدن آلنان رشوتی صدراعظم پاشا قبول ایتمیوب روزنامه‌یه ایراد قید اولنمق بدعتی ظهور ایتدی. یقین زمانلره قدر مرتشیدر دیه نیجه وزیر وپاشا قتل اولنوب نیجه دخی معزول

سلطان ابراهیم همشیره‌لری عایشه ، فاطمه ، خانزاده سلطانلر ایله برادر زاده‌سی قیا سلطانه قهر ایله معامله ایده‌رك جمله‌سنك املاك ومجوهراتنی آلمش وتحت نکاحنده بولنان (هماشاه) سلطان نام تللی خاصکی‌یه بونلری جاریه کبی قوللانمدرمقده بولنمش ایدی. حتی «خاصکی» طعام ایتدیکی سلطانلر مقام خدمتده طورور وال ییقامق لازم کلنجه قیا سلطان صابون ویروب دیکرلری لکن ، ابریق طوتارلر ایدی. تاریخلرمزك ویرمش اولدیغی معلوماته کوره شوکونلرك احوال روحیه‌سنی آکلایه بیلیرز. ۱۰۵۵ سنه‌سنده وقوعه کلن کسوف ایله خسوف وآنلری تعقیب ایدن ۱۰۵۸ سنه‌سی زلزله‌سی خلق آره‌سنده (زوال ، قتل واختلال) علامتلری اولمق اوزره تلقی ایدلدی. بونلره علما و صلحادن بعضلرك کورمش اولدقلری رؤیالرده انضمام ایتدی! بزده افکار عوامی علیهه چویرمك ایچون ذاتاً بوصایدیغمز شیلردن مؤثر القاآت وتلقینات تصور ایدیله‌مز. (نعیما) بیله منجمله‌که عائد استدلالاتده بولنیور.

مع هذا سلطان ابراهیمی خلع وقتل ایده‌جك بواشارات سماویه دکل ایدی.

ومخذول اولمش ایکن ضعف حال و اختلال احوال بر مرتبه‌یه واردی‌که اول تهمت عد اولنان مصلحت، مدار امور دولت عد اولندی .)

دیمك‌که اولجه پاشالر مرتشی ایکن شوانناده بالذات نفس محترم حکومت مرتشی ایدلدی. ایشته سؤادارەدن بر نمونه . گرچه وهلةً خزینه‌یه ایراد کبی کورینورسه‌ده بویله حاللر بر دولت ایچون نه بیوك ذلت ، نه یمان فلاکتدر !

دیکر طرفدن ینه اوجاق آغالریله صدراعظمك آره‌سی آچیله‌رق ذاتاً بوزوق اداره بسبتون ملوث اولدی .

(قندیه)قانلر ایچنده‌ایدی. ونددیکلیلر (بوزجه‌آطه) ایله(لمنی)یی ضبط ایتدیلر (١٠٦٠). پادشاه بوسنه ایلك دفعه اوله‌رق کاغد خانه‌ده آوه چیقدی. تاریخلرمز بوسنه‌لرده (رعایانك‌حالی خراب وزبون وطشره دیکر کون اولوب تحصیلات وقوعه کله‌میوردی) دیدکلری کبی (تحصیلات یوزندن دخی فقرانك فریادی آسمانه چیقدی) دییورلر .

صدراعظم احمد پاشانك اوغلی ناقی بکك، مرحوم مصطفی پاشا کریمه‌سی‌ایله‌سور ازدواجنه دعوتلی اولان مشهور اوجاق آغالرندن (بکتاش آغا، قوجه مصلح الدین، قره مراد، قره‌چاوش) وامثالی ایدی. چونکه وزیرك کندیلرینی سمور قبانیچه مسئله‌سندن طولایی دوکونده قیصدیروب اعدام‌ایتدیرمك املنده اولدیغنی بیلیورلردی. آنك ایچون تدارکلی کیتمشلر ایدی. پاشانك (رجب) نامنده‌کی آغاسی کیزلیجه کله‌رك :

— نه اوطوربیورسکز؟ دولتلونك سزه سوء قصدی وار. اولریکزده بیله اوطورمیك، دیدی. مراد آغاده :

— یابویله‌می؟ بز قولای قولای اوله‌یز. آرتق بزده قباحت قالمادی. دیوب چکیلدیلر.

ایشته زایچه‌ده‌کی (قران نحس) بونلرك اجتماعی ایدی. فی‌الواقع مراد آغانك باشنده طوپلاندیلر، عهد ومیثاق ایتدیلر. اورته جامعه‌کیدوب اوجاق اختیارلریله

دیکر طرفدن‌ده کرید سفری اوزایوب مشکلاتدن مشکلاته کیرمکله برابر دوننما تدارکی دخی مصارف عظیمه‌یی استلزم ایدییوردی . (بغداد) طرفلری‌ده آسوده دکل ایدی.

بر انکلیزك (ازمیر)ده بولنان انکلتره قونسلوسندن ایکی‌یوز بیك آقچه‌دن زیاده آله‌جنی‌وارایمش. ازمیرقاضیسی (هاشمی‌زاده)قونسلوسی چاغیروب تقریر دعوا ایلر. فقط‌قونسلوس عهد نامه‌یی چیقاره‌رق (انکلتره‌لولردن برینك ینه انکلتره‌لولردن بریله ایکی‌یوك آقچه‌دن‌ناقص دعواسی اولدقده اسلام قاضیلری فصل ایلیه ، اکر ایکی یوز بیك آقچه‌دن زیاده اولورسه انکلیز مملکتنه حواله اولنه) قیدینی اوقور. فقط سرتجه اوقور . قاضی قیزار، مسئله‌یی شیخ‌الاسلامه یازار. انکلیزلرك وندیکلی‌یه قالیون ، باروت صاتدقلرینی‌ده قاتار . شیخ الاسلام (بهائی) افندی کاغدی وزیر اعظمه یوللارسه‌ده وزیر قورنازلق ایدوب مشغولیتدن‌بحث‌ایله کندی طرفندن رؤیت‌ایدلمسنی بیلدیرر. بونك‌اوزرینه شیخ‌الاسلام انکلیزسفیرینی چاغیردر. حقارت

اوطه باشیلرینی طوپلادیلر : پادشاهه تعلیم فساد ایدن وزیردر ، آنی آره‌دن قالدیروب مستقیم برآدم بولملم قرارینی ویروب شیخ‌الاسلامه‌ده عیناً بیلدیردیلر. جمعه‌کونی آغالر مرتب ومسلح یکیچریلرله اورته جامعه‌طوپلاندیلر. علمایه‌سلطان فاتح جامعنده برلشمك اوزره تذکره‌لر یازدیلر. قاضیعسکرلر ، ملالر، مدرسلر کلدیلر. اوجاق آغالری پرسلاح تابعلری ، اوطه‌چورباجیلری اوطه باشیلریله جامعك ایچنه طولدیلر. سپاهیلرده کلدیلر. مفتی وزیری چاغیرتدی. پادشاه برخاصکی آغا کوندروب جمعیتك اصلنی صورودردی. طاغیلسونلر دیه امرلر ویردی. مفتی‌ده : وزیری بزه تسلیم ایتسون ، یوقسه بوجمعیت طاغیلماز ، بزم شرعله سوزمز واردر دیدی.

بوندن صکره قره‌چاوش علمایی اورته جامعه دعوت ایتدی. بوراده: احمد پاشا مفسددره واجب‌القتلدر قراری ویرلدیکی کبی دفتردارلقدن معزول مولوی‌محمد

آمیز خطابلرله قونسلوسك عزلنی طلب ایدر. سفیر: آنی بن نصب ایتمدم‌که بن عزل ایده‌یم، دیر. شیخ‌الاسلام بتون قیزار، ـ وندیککلیلره‌کمی، باروت صاتیورسکز، بوبزه دشمنلقدر، دیر. سفیر: تجارت سربستدر. ایسترسه‌کز سزده صاتەلم جوابنی ویریر. مسئله آزار. شیخ‌الاسلام سراپا حدت کسیلیر. سفیری آخوره حبس ایدر. وقعه شایع اولنجه یکی چری آغالری طوپلانوب: نیچه سنه‌دن بری بروندیکلی ایله باشه‌چیقه‌مدق، حال‌بوکه انکلیزلر پك قوتلی بر حکومتدر، هم ایلچی‌یه زوال یوقدر. دیه‌رك اطلاقنی ایکی دفعه طلب ایدرلرسه‌ده شیخ‌الاسلام جواب رد ویرر. ینه طوپلانیرلر، سرایه مراجعتله شیخ‌الاسلامك عزلنده اصرار ایدرلر. صدراعظم ذاتاً مفتیدن قورتولمق ایسته‌یوردی، مقصودی حاصل اوله‌رق (بهائی) افندی عزل ویرینه حریص جاه روم‌ایلی قاضیعسکری «عزیز» افندی تعیین ایدیلیر. ایلچی‌ده حبسدن چیقار (١٠٦١).

فن تصرف کویا بویله ایجاب ایدییورمش کبی متقاعدین، ضعفا

پاشایی زورله جلب ایدوب النی اوپه‌رك صدارتی قبول ایتدیردیلر بو اثناده ینه پادشاه طرفندن مصاحب طاووجی مصطفی پاشا کله‌رك: جمعیت طاغیتسونلر، مسؤللری نه ایسه قرین قبول اولور. مفتی ایله محمد پاشا کاسونلر خبرینی کتوردی‌ایسه‌ده یالکز محمد پاشا کیده‌رك کندیسنه زور ایله صدارتی قبول ایتدیردکلرینی سویلدی. پادشاه: احمدپاشا ایچون دامادمدر، نصل ویره‌یم؟ تخلیصنی سندن ایسترم دیدیکنی جامعده آکلادی. بواوله‌ماز دیدیلر. محمد پاشا تکرار حضوره کیده‌رك قورقه قورقه کیفیتی آکلانجه سلطان ابراهیم حدتلنه‌رك:

ـــ بره کوپك قوجه وزیر اعظم اولمق ایچون عسکری تحریك ایتدك. هله جمعیت طاغیلسون، بن سنك حقکدن کلیرم دیه برقاچ یومروق ایندیردی. محمد پاشا اوینه کیده‌رك مهری جمعیته یوللادی، وقعه‌یی بیلدیردی. (بکتاش) ایله (قوجه مصلح الدین) وزیرك سراینه کیده‌رك:

مسکینلر، علما ومشایخ ، سادات و درویشان وایتام وارامل وکورلر تخصیصاتی قطع ایدیلەرك یوز یتمش یوك آقچه خزینەیه مال ایدیلدی. فقط اوتوز بیك کشیده آج براقیلدی . براز صکره صدراعظمك (باغچەقپو)سنه قوردیردیغی قالیون حین تنزیلدهیاکلش مانوره ایدلدیکندن طولایی دکزه باتەرق اللی کشی بوغولدی. خلق،ظلم ایله یاپیلان کمینك حالی بودر دیه لسان استهزایه آلدیلر. بووقایع غیرمهمەیی سزەزمانك احوال روحیەسنی ایجه آکلایەسکز دیه قیدایتدم .

ینه بواثناده قپودان (علی پاشا) قومانداسیلهکریده یوزاللی مختلف سفینه یوللاندی. دونما (دکرمنلك) دتیلن بوغازده آلتمش پارەوندیك سفینەسیله حربه طوتوشەرق کیجەسی (نقشه پاره) دنیلن آطەلرلیمانه کیردی وایرتسی صباح لیماندن چیقارکن ینه حربه مجبور اولەرق ترسانه کتخداسی وسائر بکلرله یکیچری قادرغەلری آلارغەایتدیلر، بونلرك یارارسزلغی یوزندن برخیلیقالیون دشمنالنه کچدی. آناطولی

— بزم کبی اختیارلر دین اوغرینه اولمکدن غیری نیه یارار ، قالق بو ایشی باشه چیقارەلم دیه ینه کتیردیلر . والده سلطانه شهزادەلری ایجه محافظه ایتسونلر مألنده تذکره یازدیلر . قپو آغاسی ایله بوستانجی باشییه : بای حال احمد پاشایی قتل ، سلطان ابراهیمی خلع و شهزادەیی جلوس ایتدیرمك ایچون عهد ومیثاق ایتدك دیه خبر کوندردیلر .

جمعیت : رشوتك قالقمەسی ، خاصکیلرك پادشاهك یانندن کیتملری ، وزیر احمد پاشانك تسلیمی وسائرەیی ایستیوردی . سلطان ابراهیم سرایك برجلرینه طوپلر چیقارتدی. بوستانجیلری تیغ وتفنك ایله تسلیح ایلدی. اوکیجه جمعیت جامعده قالدی. اینته اوکیجەده احمد پاشا اعدامایدلدی. ایرتەسیکون علیالسحر مفتی وعلما ومدرسین ، اوجاق آغالری عموم عسکری وزیر اعظم محمد پاشانك اوکنه دوشوب آت میداننه واردیلر. یکیچری عموماً مسلح ایدی . شهردهکی شیخلرده کلمشلردی. دکانلر قپاندی .

بكلربكی (احمدپاشا) قالیوننده جنك ایده‌رك شهید اولدی. (قندیه) قلعه‌سی عرض تسلیمیت ایتمك اوزره ایكن بو انهزام اوزرینه تكرار قوت بولدی .

استانبول، طشره همان هركون یكی بر وقعه ایله قاریشیوردی . شقاوت بایراغنك بری بیرتیلوب دیكری دیكیلیوردی . بودفعه دخی مشهور شقی (حیدراوغلی) طوتولوب كتیرن وخدمتنه مكافاةً (یكی ایل) وویوده‌سی اولان (حسن آغا) اوچ سنه ایچون وویوده اولمش ایكن یرینه برباشقه‌سی تعیین اولنمغله استانبولده دردینی نه‌وزیره ونه‌ده سائره آكلاته‌میوب ذاتاً علوفه ایچون آیاغه قالمش اولان سپاهیلری اسكدار طرفنده باشنه‌طوپلادی. بولدیغی یكیچریلرك بورنی قولاغنی كسه‌رك، یكیچری آغالرینه منسوب كاربانلری طوته‌رق (قسطمونی) طرفلرینه كچدی . غریب دكلی ، وقتیله حسن آغانك دردستنه كیتدیكی قاطرجی اوغلی شیمدی كندیسنی دردست ایچون سردار تعیین ایدلدی .

جامعده جمله‌نك اتفاقیله مكهٔ مكرمه قاضیسی بیاضی حسن افندی‌یی سرایه كوندردیلر. پادشاه :

— ایشته وزیری اولدیردیلر، دها نه ایسترلر ؟ دینجه حسن افندی :

— پادشاهم سزدن شكایتلری بودركه بونجه بیت‌المالی اسراف و ضایع ایتدیكز. بوسنه حدودینه دشمن كیردی، حالا فرنك كمیلری بوغازده. دونانمامز چیقه‌میور، استانبول محاصره‌ده قالدی .

— یالان سویلیورسك. دشمن بركلیسا آلمش ، بوغازدن كمیلر چوقدن كیتمشدر .

— ایشته وزیر سزی بویله آلداتمش ایدی. بزلر، پادشاهه یالان سویله‌میز. وزرا ، علما ، عسكر پادشاهمزی كورمك ایسترلر.

سلطان ابراهیم جواب ویرمه‌دی. بیاضی دوندی. بعده مصر قاضیسی اسعد، صحن مدرسلرندن عشاق زاده فصیحی چلبی والده سلطانه كوندریلوب جمله‌نك

یکیچری آغالری فوق‌العاده شیمارمش وهرشیئه بورونلرینی صوقمغه باشلامش ایدیلر . حسن آغا قاطرجینك عسکرینی (قونیه) طرفنه چکرك (آقسرای)ده بوزدی .

— ۲ —

خروج اهل سوق — یکی جامع وقعه‌سنی درخاطر ایدك . بووقعه نتیجه‌سنده سپاه دیدیکمز عسکر فنا حالده زده‌لنمش و یکیچری‌یه حس تغلب کلمش ایدی. بوندن مالیه مأمورلری‌ده استفاده ایتمك ایسته‌دیلر . (میری‌یه سکسانه آلنان غروشی عسکر معاشنه ینه سکسانه ویرمك حماقتدر . زیوف آقچه‌یه تبدیل اولنورسه بیك کیسه‌ده لااقل اوچ یوز کیسه فرق حاصل اولور. بو بیوك کاردر) دیدیلر . حالا زمانمزده موجود و مالیه‌مزله مسکوکاتمزك دوزلمه‌مش اولدیغنه دلیل علنی اولان صرافلرله یهودیلره مراجعت ایده‌رك خالص العیار پاره‌لری سیلیك ، عیاری نقصان پاره‌لرله دکیشدیردیلر. آرناوودلقده بیله عیاری ناقص آقچه‌لر کسدیروب کتیرتدیلر. دفتردار اولان امیر مصطفی پاشاده عین حیله‌یه مراجعتله یکیچری آغالرینی چاغیروب مشورت ایتدی .

اتفاق ایله پادشاه خلع اولنمغه قرار ویرلمشدر . جمهوره مخالفت جائز دکلدر . بیوك شهزاده سلطان محمد بیعت ایچون جامعه کوندرلسون . دیدیرتدیلر . والده‌ده جامعده جلوس اوله کلمشدر ، سرایه کلسونلر دیدی . بوستانجیلرك سلاحلی اوله‌رق ایچری سرایده طوردقلری خبری اوزرینه مدینه قاضیسی سیرکزاده عبدالرحمن افندی کیدوب بوستانجی باشی‌یی یوله کتیردی ، حتی برابرجه آلوب کلدی . والحاصل جمهور قالقوب سرایه توجه ایتدیلر . باب همایوندن کیروب شیخ‌الاسلام ایله قاضیعسکرلر، مصلح‌الدین، مراد آغا حرم خاصه دهلیزینه قدر کیتدیلر. والده سلطان باشنه سیاه ابرشیم دستمال اورتمش، برسیاهی خادم یلپازه صاللایوردی. جمله‌سی ال باغلایوب طوردیلر. والده سلطان اولا آغالره خطاب ایدوب :

— هر بریکز بوخاندانك پرورده احسانی دکلمیسکز؟ بویله فتنه اویاندیرمق انصافمیدر ؟ دینجه قوجه قورد مصلح‌الدین آغالر کبی سوزه باشلایوب :

(بلغراد) ده ، (بوسنه) ده آغالرك آدملری طرفندن كسديريلوب كتيردكلری زيوف آقچه‌لرله حتی ميخانه‌جيلردن جمع ايديلن قزل قيريق پاره وآقچه‌لردن هر يوز اون سكز آقچه برآلتون اولمق اوزره يوز يكرمی بيك آلتون جمنه قرار ويرديلر. آكلاماليكه اهالی‌يه نه‌قدر جور واذا ايديليور. ادارهٔ حكومت نه‌كبی مرتكب‌ووجدانسز آدملر اللرنده‌بولونيور. (بويله‌برحال‌دورسابقده ماليه‌نظارتنده‌ده عيناً جاری ايدی. محاسبه‌جيلر ، وزنه‌دارلر پياسه‌دن سيليك غروش ، چاريك ، مجيديه طوپلايوب اصحاب معاشه ويريرلردی.)

بو پاره‌لر دفتردار پاشانك قوناغنده ييغيلدی . ارباب حرفه توزيع ايچون بدستانه كوتورديلر . بدستان كهياسی بو پاره‌لری اصنافه كوستردی . اصناف قبول ايتميوب وزيره كيتديلر . ديديلركه :

(دولتلو وزير ، بز بو ييل اون درت تكليف چكدك. « دولت ايسته‌ديكی زمان ويركو تكليف ايدردی» كساد ايسه جائزه كار ايتدی . عوارض وسائر تكاليف معهوده‌دن غيری آغالرك (يكيچری) قره دكزدن كله سفينه سفينه باقر ، شبه ، فندق ، طوز ، ازمير و آق دكزدن كتيرتدكلری شايقه شايقه صابون ، ديمی ، ساقز ، بوغاصی فلان فلان يرلره طرح‌ايدوب قات‌قات بهالرينی آلديلر. بوقدر ضرر چكديرديلر. حالمز دكركون اولوب دكانلريمز كراسندن عاجز ايكن بويله زيوف آقچه‌نك يوز اون سكزينه برآلتون ايسته‌مك نه ديمكدر ؟ بزم قدرتمز بوقدر .

— بنم دولتلو سلطانم، كرچك سويليورسكز. بنده‌كز وجمله‌مز بودولت عليه‌نك پك چوق نعمتنه مظهر اولمشزدر. خاصةً بن برقزل عبا ايله كلدم. سنم سكسانه قريبدر. بودولتدن بی‌حساب نعمتلره مظهراولمشمدر. بو نعمتك شكرينی ادا ايتمك اوزرمزه واجب اولمقله خاندانك اختلالنه طاقت كتيره‌ميورز . كاشكی بو كونلری كورميه‌يدم . بويله خصوصلرده اوك آياق اولمغی بنمی ايسترم ، نيه طمعم ، كيمه احتياجم واردر؟ رتبه ومنصب طالبی‌ده دكلم. جمله‌سندن ال چكوب دولته خير ودعا خدمتنده‌يم. امابنم دولتلو سلطانم. الحمدالله مسلمانز. پادشاهمزك حركت وسلوكی حدود شرع وعقلی آشدی ، عالمه اختلال كلدی . سوء قرين ايله علاج قبول ايتمز درجه‌يه كلدی . هرطرفدن دشمن باش قالديردی . حالا بوغازده قلعه‌كبی يتمش سكسان حربی سفينه‌لری ياتيور، آق‌دكز قپولری قپالی. پادشاه ايسه بونلردن غافل ، ذوقنده، جمع مال واسراف وارتشا ايله مشغول .

احمد پاشا بونلری: (یره کافرکدیلر!) دیه قوغدی. اصناف دکانلرینی قپایوب شیخ‌الاسلام عزیز افندی‌یه کیتدیلر. آکا: بزم حالمزی پادشاهه آکلات دیو زور ایده‌رك بارکیره بیندیروب سرایه هجوم ایتدیلر. اوکلرنده‌بری دلال‌واری:

— امت محمد بزه اولان ظلم نه‌در. آرامزه قلیج کیردی. دکانلرکزی قپایك. دیه باغیریوردی.

دکانلر قپاندی. مفتینك اطرافنده اون بیك کشی وار ایدی. بوهیئت سرایه طولدی. سلطان محمد تخته چیقوب حاللرینی صوردی. آکلاتدیلر. پادشاه وزیری چاغیرتدیسه‌ده وزیر قورقوسندن کله‌میوب تلخیص‌حیسنی یعنی کاتبنی کوندردی. طاشلایوب پاره‌لدیلر. نتیجه‌ده سلطان سلیمان قانونی زماننده اولان ویرکولردن ماعداسی عفو اولندی، اللرینه فرمان ویرلدی. فقط اصناف ینه طاغیلمادی. بونلرك ایلری کلنلری باشلرینه طوپراق صاوووروب فریاد ایده‌رك:

— پادشاهم ظلم ایله عالم خراب‌اولدی. سکا بیلدیرمزلر. وزیر کتم ایدر. اون‌آلتی کشی وارکه سکا پادشاهلق ایتدیرمزلر. بیت‌المال ومیری‌یه عائد اموالی یرلر. (قره چاوش)، (بکتاش آغا)، (کتخدا بك)، (صامصونجی صاری کاتب)، (دلی برادر)، فلان فلان بونلر ظلم و تعدی ایله عالمی خرابه ویروب دولتکه مستولی اولدیلر. آل عثمان دولتی دوشمش اوجاغه یانیور. بونلر قتل ایدلمدکجه پادشاهلق ایده‌مزسك ومملکتك فتنه وفسادی مندفع اولماز. دیه‌رك وزیرك عزلی واوجاق آغالرینك قتلی خصوصنده آیاق باصدیلر.

رشوتله عالم ییقلدی. خزینه اسرافانه اوغرادی. علمامزده بوبابده فتوالرینی ویروب کلدیلر. الحمدلله شهزاده لایق تختدر. جلوس اولمانجه جمعیت طاغیلماز، قان دوکیلور. لطف ایدوب فساده باعث اوله‌جق مخالفتدن حذر ایدیکز. امر شرع شریفکدر.

والده هر نه قدر پادشاهه منکسر ایدیسه‌ده ینه شفقت مادرانه سوقیله باریشدیرمغه یارایه‌جق جوابلرده قصور ایتمدی. سوز قرین مسئله‌سنده حنفی افندی، که آناطولی قاضیعسکرلکندن منفصل ایدی، سوزه باشلایوب:

— مصادره ورشوتله نظام دولت الدن کیتدی. پادشاه هوای نفسه‌مشتغل، تدبیر امور سلطنتدن عاطل، آداب شرعیه‌یه متوسل دکلدر. طاول، سورنا، چنك، ششتار صداسی آیاصوفیه منارەسنده مؤذنلرك اذانی شاشیردییور. کمسه کمسه‌یه نصیحت ویره‌مز، هرکس عرض وجانی قورقوسنده‌در. انصافدن خارج

اختلال — پادشاه ، والده سلطان ، وزرا ، یکیچری آغالری ، اصناف، اهالی جمله‌سی آیری آیری برر فرقه اولدیلر . سرایده وزیر اعظم احمد پاشانك عزلیله یرینه براهلنك تعیینی پادشاه استشاره ایدرکن والده سلطان یکیچری آغالرینك طرفداری اولمقله آغالردن (قره چاوش) ه وزارت ویرلمسنه اصرار ایتدی. پادشاه صدارت ایچون آغایه آدم کوندردی . آغا ایسه مهر بورایه کله‌نجه بن کلم دیه جواب رد ویردی .

بونك اوزرینه « سیاوش » پاشایه مهر صدارت ویریلوب یارین ینه اجتماع ایدلمك وعدیله اصناف طاغیدلدی ، والده سلطان وزیر جدید ایله مفتی‌یی خاطر آلمق (!) ایچون آغالره یوللادی . وزیر اورته جامعه کیره‌رك آغالره : بوکونکی قضا بویله کچدی، یارین‌سزدن حسن تدبیرایسترز دیمسیله ایرتسی‌کون یکیچریلر کزه‌رك جمعیت یاپدیرمادیلر. پاشا ایله مفتی‌کزه‌رك کوجلکله دکانلری آچدیردیلرسه‌ده بوحیله اصنافك کوجنه کیتدی. اصناف ایله یکیچری آره‌سنه عداوت کیردی .

صالغینلر، بدستانی باصوب تجارك غصباً مالی آلمه‌لر، ناحق یره قتللر، عورتلرك تسلط و رجاسیله نامستحقلرك عالمه استیلاسی بونك زماننده حدی تجاوزایتمشدر. بروجهله قابل اصلاح دکلدر. کندیسنه مقارن اولان ایلری اولدوردی . قره مصطفی پاشا کبی بر وزیری هواسنه تابع اولمدیغی ایچون تپه‌لدی. (حاشیه)فاتحی یوسف‌پاشایی سن بکا کریدن مال کتیرمدك دیه ناحق یره اولدوردی. بونلری کورن بعدالیوم نجه امین اولور وکندیسنه تقربله نصیحته نجه جرأت ایدر؟ دیدی، تکرار والده سلطان :

— اما شیمدی یدی یاشنده معصومك سلطنتی نجه ممکندر؟ دیدکده حنفی افندی :

— مذهبمز امامлری اولان‌علماء حنفیه عقلی‌مختل بیوکك‌سلطنتی جائز دکلدر، صبیٔ عاقلك جائزدر بیورمشلردر. وبو منوال اوزره فتوالر ویرمشلردر. معصوم جلوس ایدوب وزیر اموره باقار .

بواثناده داخل سرایده بربرینه ضد ایکی فرقه وار ایدی . بری بیوك والده (کوسم) سلطانك، دیکری اصل والده (ترخان) سلطانك فرقه‌سی ایدی. ذاتاً کیم والده سلطان اولورسه امور دولتده اشتراکه برحق قازانمش اولدیغنه اینانیوردی . کوسم سلطان اللی ییلدن بری سلطنت سوردیکی جهتله ترخان سلطانی چکه‌میوردی . الك صوكڭ بر تدبیر قوردی : آغالر یکیچری‌یی قالدیره‌جق ، سلطان محمد خلع ایدیله‌جك ، یرینه برادری سلطان سلیمان اجلاس ایدیله‌جك ، ترخان سلطان اسکی سرایه کوندریلوب اتباعی قتل اولنه‌جق، سلطان‌سلیمانك والده‌سی (دل‌آشوب) سلطان ایسه صاف‌دل برخاتون ایدی، والده‌لك مقامی سوداسی، سلطنتی نه‌اولدیغنی آکلایه‌ماز . بناءً علیه ینه ادارهٔ دولت کندی النده قاله‌جق ایدی .

کوسم سلطان آغالره تذکره یازدی . ترخان سلطان طرفداری باش لالا ، معلم پادشاه ، مصاحب اسماعیل آغالرك قتلنی ایسته‌ملرینی بیلدیردی . کیجه سرایك تیمور قپوسنی و دها سائر قپولری آچیق

دیدی و والده سلطان برمقدار سکوتدن صکره :

— واره‌یم، صاریغنی صاردیروب چیقاره‌یم . دیوب کیتدی .

برمعتاد باب‌السعاده اوکنه تخت قورولدی. شهزاده سلطان محمد (رابع) باشنده مجوزه واطرافنده عرض آغالری اولدیغی حالده قوشخانه قپوسندن ظهور ایدوب (١٠٥٨) تخته اوطوردی. اولا شیخ‌الاسلام ، بعده وزرا وعلما وکبرا الك اوپوب ازدحامی منع ایتدیلر . امر بیعتدن صکره اعاظم دولت بالاتفاق سلطان ابراهیمك بولندیغی محله کیتدیلر. سلحدار آغا، چوقدار آغا، بوستانجی باشی جمله‌سنك اوکنه دوشوب سلطان ابراهیمه :

— پادشاهم علما واعیان رأیلری اوزره ایچری‌یه بیورك دیدیلر. اوایسه باغیره باغیره

— بره خائنلر ، بره نانکورلر، بونه ایشدر ، بن هر برکزه احسانلر

قویدیردی . حرص سلطنته باقك كه برآرالق سلطان محمدیده تسمیم ایتمكی قوردی . حتی حلواجی باشی (اویس آغا) یه پادشاهه ایچیرلمك اوزره ایكی قوانوس زهرلی شربت ویردی . فقط كیفیتی جاریه‌لردن بری خبر آلوب (ترخان) سلطانه سویلدی. لالا سلیمان آغا یكیچری جمعیتی ، قپولرك آچیق بولندیریله‌جغنی خبر آلدی. سوء قصد معلوم اولنجه اون درت آغا بیوك والده‌نك قتلی ایچون عهدایتدیلر. آقشام اوستی سرای حولیسنده بیوك والده آغالرینك زیاده‌جه سلاحلانه‌دقلرینی كوردیلر . زلفلی آغالری اتفاقه آلدیلر . خاص اوطه ضابطلری‌ده ذاتاً یكیچری آغالغی رتبه‌سنك بو زوربا آغالره توجیه ایدیله‌كلدیكندن مأیوس‌ایدیلر، آنلر دخی داخل‌اولدیلر. كیجه‌تراویح قیلندقدن وهركس اویقویه یاتدقدن صكره ترخان سلطانك باش‌آغاسی سلیمان آغا وسائر آغالرله زلفلیلر ، خاص اوطه‌لیلر مسلحاً سرای میدانته طوپلاندیلر. بیوك والده‌یی ایسترز دیدیلر. اولا خاص اوطه‌لیلر ، اوطه باشی‌یی پاره‌لدكدن صوكره بیوك والده‌نك دائره‌سنه

ایتدمی ، شیمدی هواكزه تابع اولمادیغم ایچون بنی خلع ایتدیكز. بن پادشاه دكلمی‌یم، بونه دیمكدر، دییوردی .

قره چلبی زاده‌ده جواب ویره‌رك :

— خیر . پادشاه دكلسك ، امور شرعیه و دینیه‌یه عدم تقید ایله جهانی خرابه ویردك . اوقاتنی لهو وغفلت ایله چكیروب رشوتی اورته‌یه فاش ، ظلمه‌یی عالمه مسلط، بیت‌المالی اسراف ایتدك. دیدی . بوندن صكره اكی طرف آره‌سنده بن پادشاه دكلمی‌یم، مثلا یكیچری آغاسنه بن سنی‌آغا ایتدمی‌كبی سوزلرله بونلره مناسب جوابلر تعاطی ایدلدی. سلطان‌ابراهیم اك صكره بددعا ایلیه‌رك :

— باشمده یازیلان بو ایمش، امر اللهك

دیوب یوریدی .

سلطان ابراهیمك كیردیكی بر تیمور پنجره‌لی كاركیر بر اوطه‌دن عبارت

یوریدیلر . بو جمعیت اوطه قپوسی اوکنه کلدکلرنده کوسم سلطان بونلری یکیچری ظن ایدرك نوبتجیلره :

— کلدیلرمی ؟ دیه باغیردی . سلیمان آغاده ، اوت . کلدیلر . طیشاری‌یه بیورك ، دیدی . والده حالك نه‌اولدیغنی آکلایه‌رق اوطه‌لر ایچنه قاچدی . بوراده بر نهانخانه یعنی صاقلانه‌جق بر یره کیردی . فقط مهاجملر بولدیلر . زلفلیلردن کوچك محمد، پرده‌لردن برینك اپنی کسوب بوغازینه کچیره‌رك بوغدی .

وقعه شایع اولنجه آغالره قورقو دوشدی . اورته جامعه طوپلاندیلر . فقط سرایده‌ده سنجاق شریف چیقاریلدی . مفتی عزیز افندی وسائره اورته جامعده ایکن «ابوسعید» افندی شیخ الاسلام اولدی . شهره منادیلر کوندریلدی . مسلمان اولان سنجاق آلتنه کلسون، اورته جامعه کیدنلر عاصیدرلر . قتللری ایچون فتوا

ایدی . پنجره‌سندن طعام صحنی کیره‌جك قدر کسیلمش ودیکر پنجره‌لری دیوار اورولمش ایدی. قپوسی اوکنه وارنجه :

— الحمدلله هله بر جماعتك باشی اولدم . دیدی. یعنی شیمدیه‌کره کله‌جك سلاطینك جدی بنم دیمك ایسته‌دی . کندیسنی بورایه ایکی جاریه ومالرمه ایله قویدیلر. تیمور قپوسی چکوب اوزرینه قوجه‌بر کلید اوردیلر. قورشون اریدوب کلیده آقیتدیلر .

سلطان ابراهیم بو محبسده کیجه، کوندوز فریاد وفغان ایتمکه باشلادی . اندرون آغالری آره‌سنده کفتکو چوغالدی . اتفاق ایدوب جلوس ایتدیرمك تشبثنی قونوشدقلری وسپاه طائفه‌سنك‌ده حلم سلطانه معارض اولدقلری وکلانك قولاغنه کیتدی . بونك اوزرینه : مادامکه پادشاه مخلوع حیاتده‌در ، نظام عالم میسر اولمیوب حکام خوف جاندن خلاص بولمق احتمالی یوقدره ضرر عامدن ضرر خاص ترجیح اولنه‌کلمشدر دیه قرار ویروب مفتی عبد الرحیم افندی فتواسیله سلطان ابراهیمك ازاله‌سی تنسیب ایدلدی. شیخ‌الاسلام، صدراعظم صوفی محمد،

ویرلمشدر ، دیه ندا ایتدیرلدی . آغالرك ظلمندن بیقمش اولان شهر خلقی، طوائف عسکری سلاحلری ، زرهلریله کلدیلر . برساعتده سرایك ایچی، طیشی اطراف سوقاقلر خنجا خنج طولدی . علما ، ائمه ، مشایخ ، اعیان دولت ، سپاه ، جبه‌جیلر وسائر اوجاق نفراتی ایله اسکی اوطه‌لر یکیچریلری‌ده سلاحلرینی قاپوب کلدیلر . مفتی (ابوسعید) افندینك امریله اورته آغالرینی دعوت ایچون تذکره یازیلدی. تذکره‌اوقونجه یکیچری آغاسی (قره‌چاوش) مخالفت ایده‌رك: کیتمه‌یز دیدی . فقط اتباعی حالك نره‌یه واره‌جغنی آکلادقلرندن برر برر چوزولدیلر. الحاصل (بکتاش آغا) ایله یکیچری آغاسی، قول کتخداسی وسائرلری برر برر طوتولوب اعدام ایدلدیلر. سابق مفتی عزیزافندی نفی اولندی (١٠٦١). فقط بونوع قاریشیقلقلر (١٠٦٦) تاریخنه قدر سوردی .

پاشا ، قاضی عسکرلر ، یکیچری آغاسی مراد آغا وقره‌چاوش جمعیت ایله سرایه واردیلر . ایچ خلقی طرف طرف قاچیشدیلر . جبه‌خانه‌نك قپوسی وزیر ومفتی خدمتکارلری بیقوب سرای حلقندن کیمسه ال سورمه‌دی. سلطان ابراهیم:

— بنم نان ونعمتمی ییئلردن بکا رحم ایدن کمسه یوقمیدر؟ بنی کوز کوره بوظالملر قتل ایدییورلر دیه فریاد ایدییوردی. جلاد قره‌علی‌یی وزیر کتیره‌شیدی. او دخی قاچدی . وزیر، قره علی‌یی بولدیروب باشنه ، کوزینه اوره‌رق تهدید ایتدی . ناچار شاکردی حمال علی ایله ایچری‌یه کیردیلر. وزیر ایله مفتی یالکز ایکیسی جلادلری اوکلرینه قاتوب محبسدن ایچری‌یه کیردکلرنده سلطان ابراهیم بر کلکون اطلس عنتری کیمش ، قرمزی چاقشیرینك مطلا اوچقورلری طیشاری‌یه چیقمش، باشنده برکله‌پوش، النده بر مصحف شریف اولدیغی حالده مفتی‌یه :

— ای عبدالرحیم، یوسف پاشا سنك ایچون برفتان دینسزدر، تپه‌له دیمش ایدی. سنی بن اولدورمدم، مکر سن بنی اولدوره‌جك ایمشسك. ایشته کتاب الله. بنی نه حکم ایله اولدوروسکز ظالملر؟ دیدی . فقط بالآخره جلادلر کمند آته‌رق بوغدیلر .

آناطولینك یگانه علتی اولان شقاوت بودفعه (آبازه‌حسن) آغا ایله (ابشیر پاشا) ده تجلی ایدییوردی . بونلره چاوش اوغلی (محمد پاشا) ، سیواس بکلربکی (طوپال پاشا) کبی دولت آدملری‌ده التحاق ایتمشیدی . جمعیتلری بیودی . اموال اهالی‌یی یغما ، قیزلرك عرضلرینه تعرض ایدییورلردی . ایچلرنده اون قدر قاضی و ایکی مفتی بولنیوردی . بوجمعیت‌ده سپاهیلکك ، یکیچریلك علیهنه قیامی ایدی . (آنقره)یه کیردیلر . استانبول اوزرینه یوریمکه باشلادیلر . (اسکی‌شهر)ه کلدکلرنده سیاوش پاشا برای مصالحه (بوینی اکری محمد پاشا) ایله برهیئت کوندردی . عقد ایدیلن بیوك بر مجلسده یکیچریلرك بعدما مناصب وخدمات ومقاطعات ایله تولیتلره مداخله ایتمیه‌جکلری وسپاهك قدیمدن اولان

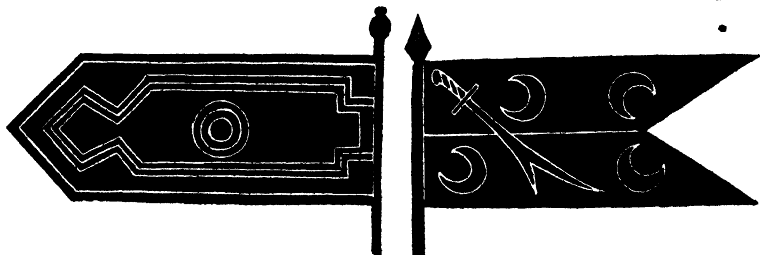
---

١٦٩ — فائده

بایراقلر

(٣) نومرولو فائده‌ده (علم) حقنده برآز معلومات ویرمش ایدك . بوراده برمقدار دها بحث ایده‌جکز .

بیاض بایراق بدایتده پاشالرك اوکنده‌ده چکیلیردی . صکره‌لری رنکلی بایراقلرده چکیلمکه باشلانمشدر .

طوپراقلی سواریسنه مخصوص سنجاق — پاشالره مخصوص سنجاق

خدمتلری ویریله‌جکی، ولدشلری احسان اولنه‌جغی، علوفه‌لرك هراوچ آیده‌بر ویریله‌جکی شرطیله فساده نهایت ویرلدی . بوشرطلر برحجته یازلدی . حجتی ایکی یوزدن زیاده (اتبـاعی عظیم و هربری برولایتی تخریبه مقتدر) سپاه آغالری امضالادیلر که بوحجتده اسملری اولانلری کوپریلی محمد پاشا بالآخره برربرر اعدام ایله‌مشـدر . ابشیر پاشـایه حلب، آبازه‌یه ترکمان آغالغی، طوپال محمد پاشایه قره‌مان وکورد محمده قونیه بکلربکیلکی ویریلدی .

که یکیچریلرك ، که سـپاهك تغلبی یوزندن امور دولت مختل اولدیغی کبی وزرا ایله سرای خاقی آره‌سنده‌کی ضدیتلر دخی اورته‌لغی قاریشدیریوردی . سیاوش پاشادن صـکره (کرجی محمد پاشا) وآندن صکره دخی مشهور (طرخونجی احمد پاشا) وزیر اعظم اولدیلر . رجال علمیه‌نك دخی نه حالده بولندقلرینی سزه آکلاتمق ایچون (نعیما) دن شو فقره‌یی آلیورم :

پاشا سنجاغی : اورته‌سی ایله کنارلری صاری صیرمه خرج ایله تزیین قیلنمش ایدی . بونلرده (هلال) اولمیوب کلمهٔ شهادت یاخود توحید ویا آیت کریمه یازیلی بولنوردی .
اوجاقلره طرف شاهانه‌دن (توغ) ایله برابر (علم) دخی ویریلیردی . بونلرده شکلاً یکدیکرندن فرقلی ایدی .
یکیچری اوجاق سنجاغی: یاریسی یشـیل ، یاریسی قیرمزی رنکده اولوب کنارلری صیرمه خرجلی و اورته‌سنده ینه صاری صیرمه ایله ایشلنمش بر (ذوالفقار) رسمی وار ایدی .
بو اوجاق سنجاغندن ماعدا هر اورته‌نك‌ده آیری آیری و علامتلی بایراقلری وار ایدی .
طوپجی اوجاغنك سنجاغی : زمینی قیرمزی ، وسـطنده بیاض قلابدان ایله

(رمضانك سكزنجی بازار ایرتسی كونی استانبول قاضیلغندن معزول «اسعد افندی» مفتی ابوسعید افندی‌یه كیده‌رك ایلك سوزده :

— بره اللهدن قورقماز ، بره مرتشی ظالم ، آناطولی قاضیعسكرلكی بنم حقم ایكن نیچون باشقه‌سنه ویردك ؟ دیه ترك حرمت ایتدكده شیخ الاسلامك كمال غضبندن شعوری كیدوب اوده :

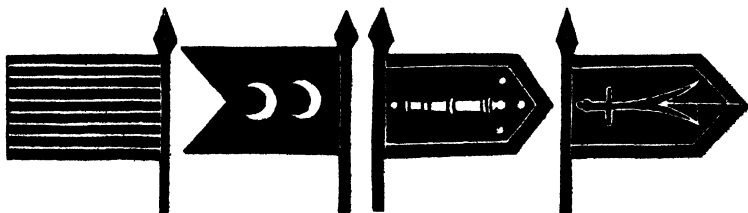
— بره جاهل ادبسز ، حیاسز سن نه‌زمان آدم اولدكه بوكونه كستاخلغه جرأت ایدیپورسك؟ بوزبادازلق نه‌حدكدر؟ سن (سنبل علی) نك قهوه اوغلانی دكلی ایدك ؟ بورتبه‌لره هپ رشوت ایله حمایت ایله كلدكمی ؟ سن كندیكی آدم‌می صانیرسك ؟

دیدكده اسعد دخی زیاده سویلیوب شتوم صریحه ایتدكده منلا :

— بره قالدیرك شونی . چاوق فلقه ، دكنك كتیرك دیه خدمتكارلره حایقیردی . خدمه ، اسعدك قولتوغنه یاپیشوب چكدیلر . اسعد سیلكیوب عناد ایتمكله شیخ الاسلام بالذات قالقوب یاقه‌سنه یاپیشدی. یومروق‌ایله باشنه،كوزینه اوروب باشندن صاریغی یووارلادی . بر مرتبه رسوا اولدیكه نعوذبالله تمام

ایشلنمش بر طوپ و بونك آغزنده بر وكرسنده اوچ كولله شكللرینی حاوی وكنارلری صاری صیرمه خرجلی ایدی .

خمبره‌جی سنجاغی : طوپجی سنجاغی كبی ایدیسه‌ده وسطنده بیاض صیرمه ایله ایشلنمش یالكز برهاوان رسمی وار ایدی. بونلردن ماعدا قپو قولی سواریسندن (سلحدار) بلوكنك بایراغی «صاری» ، سپاهی بلوكنك بایراغی«قیرمزی»ایدی. هرایكیسنك وسطنده‌ده بیاض صیرمه‌ایله ایشلنمش ایكیشر هلال‌بولنوردی. بوبایراقلر سببیله سلحدار بلوكنه «صاری بایراق»

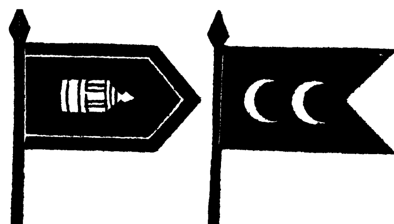
یكیچری سنجاغی طوپجی سنجاغی سلحداربلوكی‌سنجاغی بلوكات‌اربعه‌سنجاغی

(الغضب حارة الشیطان) حکمی نمایان اولدی . اول حال ایله اسمدی ضرب ایدەرك موقفه ایندیردیلر ...)

تاریخلرمزه باقیله جق اولورسه تا (١٠٦٧) سنه سنه قدر یعنی کوپریلی محمدپاشانك صدارته کچدیکی زمانه قدر امور دولتك پك طالعەلی بر حالده دوام ایتمش اولدیغی آکلاشیلیر . سپاه ویکیچری منازعەلری ، وزرا آرەسنده شقاوت ، وزیر اعظم قتلی، آبازه حسن کبی شقی ایله برابر اولان معهود ابشیر پاشایه صدارت توجیهی کبی هر وجهله ادارەسزلکه دلالت ایدن حاللر کوریلور . خادم آغالری ینه مصالح حکومته قاریشیوردی. حتی ابشیر پاشایه صدارتی ویردیرن بونلردن (مرجان آغا)در. غریب دکلیدرکه پاشا کندیسنه مهر صدارتی کتیرن میرآخور محمدآغایی قارشیسنه (لوند) قیافتیله چیقدیغندن طولایی صوك درجەده

وسپاهی بلوکنه «قیرمزی بایراق» علم اولمشیدی. «آلاجه بایراق» دخی قپو قولی سواریسندن «لوکات اربعه» تسمیه اولنان «صاغ وصول علوفه‌جیلر» له «صاغ وصول غربا» لوکارینه علم ایدی . طوپراقلی سواریسی دینیلن تیمارلی سپاهیلرك بایراقلری یاریسی یشیل و یاریسی قیرمزی اولوب اورته‌سنده صیرمه ایله ایشلنمش بر ذوالفقار ایله درت هلال بولنوردی . بو بایراغك اوج طرفی ییرتماجلی ایدی .

دلی دینیلن دلیل عسکرینك قیرمزی و یشیل وکوکللی سواریسنك‌ده قیرمزی وصاری رنکده بر بایراقلر وار ایدی .

سپاه بلوکی سنجاغی — خمبره‌جی سنجاغی

دلیل بایراغی — کوکللو سنجاغی

تکدیر ایتدیکی کبی: بورالرك احوالی زیاده مختل ومشوشدر، نظام ویرلمك اهمدر، بورالر دوزلدکدن صکره استانبوله کلیرم دیه خبر کوندردی. بوندن طولایی وزرایی وسوسه‌آله‌رق عجله کلمه‌سی ایچون خاصکی آغایی کوندردکلرنده حماقت و امیلکی ایله مشهور اولان پاشا دیوان عقد ایده‌رك:

— بکا باق، بوستانجی. سز بنی سائر وزرا کبی‌می قیاس ایدییورسکز؟ عجله ایله استانبوله کله‌یم، اوراده خادم آغالرینك سوزلریله اوطوروب قالقه‌یم. بن بوکون وزیراعظمم، فقط بورادن مصره، بغداده، حلبه، شامه وآناطولینك هربر طرفنه وارنجه عموماً فتنه واختلال اوزره‌در. بواختلاللری دفع ایتمه‌ینجه استانبوله کیتمه‌نك به‌فائده‌سی اولور. عرض سلطنت بوزولمش، جمله مناصب وخدمات رشوتله ویریلیر اولمش.

کبی سوزلرله خاصکی‌یی اعاده ایتمشدر. حال‌بوکه ایشیر قولی فعلنه اویماز، صوك درجه‌ده مرتشی، ظالم برآدم ایدی. صدارتك آکا توجیهی‌یله بیوك برغائله آچدی. حلبدن کلنجه‌یه قدر درلو درلو اراجیف ظهور ایتدی. وزیر استانبوله کلمز، کلیرسه‌ده کیرمز، جلالی اولمش کبی سوزلر سویلنمکه باشلادی.

۱۷۰ — فائده

طریق علمیه

استانبول فتحنه قدر «بروسه» علما و فضلا و شعرانك مرکزی ایدی. بعدالفتح «قسطنطینیه» بو شرفی احراز ایتدی. علوم وفنون رواج بولدی. عالمك هرطرفنده شهرت قازانمش اولان فضلا استانبوله کلیورلردی. آز وقت ظرفنده نیجه مدارس علمیه یاپیلدی واستانبول ارباب علم ومعرفت ایله طولدی.

مدرسه‌لرده بولنان طلبه‌دن بری (دانشمند) یعنی (مدرس)لك یولنی طوتمق مراد ایلسه ابتدا علمادن برذاته واروب (خارج درسلرنی) یعنی مقدمات علومی تحصیل ایتدکدن صکره او ذاتك دلالتیله مدرسلردن برینه واروب (داخل درسلرنی) کورور وصکره (صحن درسلرینه) کسب لیاقت ایلردی. (٦٧) نجی

عزل ایتدیرمك ایچون ایکی اوچ کره مجلس قوردیردیلر . موفق اوله‌مدیلر .
النهایت ابشیر پاشا استانبوله آلای والا ایله کیردی . نصل ؟ دیکله‌یك :
علی‌السحر طویلر آتیلوب وزیر اسکداردن ابوایوب انصاری‌یه کچدی .
عموم اوجاق خلقی و سائر طوائف عسکریه ایله عظیم بر آلای ترتیب اولنوب ادرنه قپوسندن کیریلدی . خلق ماحشرالله ایدی . عموم یکیچری و سائره ترتیبلریله کچدیلر . پاشالر سیاه سمورلر کییمش ایدیلر . بر قسمده پولادپوش ایدیلر . علما عرفی قاووق وقیافتلریله ، بعده نقیب‌الاشراف آردنجه‌قاضیعسکرلر، دفتردار پاشا آلایی، وزرادن یوسف پاشا ، دلال مصطفی پاشا ، قپودان دریا مراد پاشا، صدارت قائممقامی پاشاآت باشی برابر مرور ایتدیلر . بونلردن صکره وزیر اعظم صاغده ، مفتی صولده بیاض روبالر اکتسا ایتمش اولدقلری حالده اوکلرنده سکز نفر یکیچری شاعری ، باشلرنده کچه، آرقه‌لرنده قپلان پوستی، کوکسلرنده طاوول کبی چوکورلرنی چاله‌رق ، قد وقامت صاحبی ، دیو اندام حریفلر برر ساعتلك یردن ایشیدیلیر آواز بلند ایله ترکی چاغیره‌رق یوریدیلر .
بو آلای ایله سرایه کلدیلر .

ابشیر پاشا، ایشه مصادره وقتلدن باشلایه‌رق ظلمی آرتیردی . اساساً بودرلو آدملرك الندن باشقه بر خدمت کلمز . حتی صدارتده ابقاسی

فائده‌ده بوبابده معلومات ویرلمشیدی، شیمدی تفصیل ایدییورز . صحن درسلرینه داخل اوله‌بیلمك ایچون آنلرك اعدادیه‌سی حکمنده اولان مدرسه‌لرده اکمال علوم ایتمك لازم کلوردی که بونلره (موصلهٔ صحن) دنیلور . (صحن مدرسه‌لری) فاتح جامع شریفنك ایکی طرفنده‌کی کارکیر وقورشونلی سکز مدرسه‌در که (صحن ثمان) نامی ویریلور . بونلرده صاحب حجره یعنی اوطه صاحبی اولان طلبه علما وفضلادن ذاتلر ایدی . تألیفات مقبوله‌لری وارایدی . وبونلرك اسکیلرینه (معید) دنیلورکه مدرسه‌لرده مذاکره‌جیلك وبو مدرسه‌لرك آرقه‌لرنده و اعدادیه‌لری مقامنده بولنان سکز (تتمه مدرسه) سنده‌کی طلبه‌یه خواجه‌لك ایدرلردی .

ایشته طلبهٔ علوم بومدرسه‌لرده اکمال علوم وفنون ایتدکدن‌صکره (ملازم) اوله‌رق اسملری روزنامچهٔ همایونه قید اولنوردی . بوملازملردن ممتاز الاقران و(قدوةالعلماءالمحققین) دیمکه شایان اولانلر ابتدا خارج(ابتدائی) راده‌سنده اولان مدرسه‌لره، بعده صیره‌سی کلدکجه رتبه‌سی ترقی ایده‌رك داخل (اعدادیه) و صحن

ایچون چالیشمش اولان قپودان دریا مرادپاشا (که سلطان ابراهیمك قاتللرندن ایدی) ایله‌ده آره‌سی آچیلدی. عین انتریقه‌لر دونمکه باشلادی. مراد پاشا سپاهی‌یی کندینه جلب ایتدی. (کرد محمد) نامنده بری اوك آیاق اوله‌رق یکیچریلرله اویوشدیلر. ابشیرك آناطولیده‌کی مظالمی، عیاللرینك لوند اشقیاسی الندہ اسیر قالدیغنی برر برر صایدیلر. سراینه هجوم ایدوب بونجه سنه‌دنبری بریکدیردیکی اموالنی یغما ایتدیلر. قوری برحصیر بیله براقادیلر. شیخ الاسلامك خانه‌سی‌ده عین حاله اوغرادی. والحاصل ابشیر پاشانك قتلنه، مفتی ابوسعید افندینك نفینه اراده استحصال ایدلدی. مراد پاشا صدر اعظم و(حسام زاده عبدالرحمن) افندی شیخ الاسلام اولدی. استانبولده‌کی فساد بووجهله باصدیرلدی. فقط آبازه حسن، ابشیرك قاتللرندن انتقام آلمق هوسنه دوشه‌رك آناطولی‌یه قاچدی.

مراد پاشا مقام صدارتك بوزمانده نه‌قدر غائله‌لی اولدیغنی براز

(عالیه) مدرسه‌لری مدرسلکی رؤسنه نائل اولورلر، مدرس اوله‌میانلرده طریق قضایه (یعنی قاضیلغه) کیدرلردی. سکز صحن مدرسلری بتون علمانك ممتاز وسرافرازی اولوب خواص وعوام نزدنده پك زیاده اعتبارلری وار ایدی.

مدرسلر، مدرسه‌لرك درسخانه‌لرنده درس ویریرلردی. قاضیعسکرلك (که قاضیلر قاضیسی دیمکدر) استانبول، ادرنه کبی بیوك شهرلر قاضیلغی مدرسلره توجیه اولنور وقاضیلر ایله ملالر سببسز عزل اولنمیوب مدت مدیده مأموریتلرنده بولنور، قاضیعسکرلر دخی اون، اون بش سنه منصبلرنده طوروررلردی.

(٦٧) نجی فائده‌ده ذکر ایتدیکمز وجهله سلطان سلیمان قانونی‌ده کندی جامعی جوارنده درت مدرسهٔ جسیمه بنا ایتمش وعلوم ریاضیه‌نك تحصیلنه پك زیاده اهمیت ویرمشیدی. بو مدرسه‌لره برطاقم سائر مدرسه‌لر (اعدادیه) اتخاذ اولندی وبواعدادی مدرسه‌لره (موصلهٔ سلیمانیه) دنیلدی.

بونك اوزرینه مدرسلك رتبه‌سی اون‌ایکی راده یعنی اون ایکی رتبه اعتبار

صکره عقل ایده‌رك مهری پادشـاهه تسـلیم و کندیسی حجه عزیمت ایتدی . (حما)ده حمای محرقه‌یه طوتولوب وفات ایلدی . طرخونجی احمد پاشا صدارتنده سپاه یکرمی بش بیکه و یکیچری اللی بش بیکه تنزیل ایدلمش ایکن مراد پاشا عسـکره خوش کورنمك مقصـدیله سـپاهی‌یی اللی بیکدن و یکیچری‌یی سـکسان بیکدن زیاده ایله‌مش وبوجهتله مصرف ایله ایراد آره‌سنی بوله‌میه‌رق شـاشیرمش ایدی . بوتدبیر ناصوابیله سـاده کندی شـاشیرمادی ، دولت‌ده بتون شاشیردی .

مراد پاشادن صکره مسند صدارته اختیار سلیمان پاشا کچدی .

بصره وقعه‌سی — بوآره‌لق بصره‌ده بر وقعه ظهور ایتدی . (افراسیاب اوغللری)نامیله بصره‌ده تغلب ایدن (علی‌پاشا) وفات ایدنجه اوغلی (حسین پاشا) یرینه کچدیسـه‌ده برادرلری احمد و فتحی بکلر ایله‌آره‌سی‌آچیله‌رق بونلربغداد والیسی (مرتضی‌پاشا)یه هدیه ورشوت

ایدلدی . (١) ابتداء خارج ، (٢) حرکت خارج (ابتدائیلر) ، (٣) ابتداء داخل ، (٤) حرکت داخل (رشـدیه‌لر) ، (٥) موصلهٔ صحن ، (٦) موصلهٔ صحن ثمان ، (٧) ابتداء آلتمشـلی ، (٩) موصلهٔ سـلیمانیه ، (١٠) خوامس سلیمانیه ، (١١) سلیمانیه ، (١٢) دارالحدیث. موصلهٔ‌سلیمانیه‌ایله اوست طرفنده بوانان مدرسه‌لرده مدرسلك‌ایدنلره (کبار مدرسین) دنیاورکه بونلر (مولویت)ه نامزددرلر . آلت طرفده‌کیلرده ایکی صنفدر . ملازمت کونلرنده یعنی بهر هفته پنجشنبه کونلری مدرسلر شیخ‌الاسلام افندی ایله کوروشمکه کیتدکلرنده (صحن ثمان) ایله آندن یوقاری درجه‌ده بولنـانلر مخصوص بر اوطه‌ده اوطوررلر ، اما (موصـلهٔ صحن) ایله آندن آشـاغی راده‌ده بولنانلر صـفه‌ده بکلرلر. هیئتجه شیخ‌الاسلامك یانه کیردکلرنده (دارالحدیث) مدرسی جمله‌سـنه رئیس اولور . بومدرس دیکر مدرسلرك اك اسکیسیدر .

درت سلیمانیه مدرسه‌سنك درت مدرسی اولوب (خوامس) بودرت مدرسه

اعطاسیله اوزرینه یوروتدیلر . حسین ، اموالنی آله‌رق قاچدی . احمد بك والی اولدی . مرتضی پاشایه هرطرفدن کلیتلی هدیه‌لر ویرلدی . فقط مرتضی پاشا (قپان خانی) نامیله عموم تجارك ده‌بوسی اولان قامه‌ده‌کی مالك‌ده کتیرلمسنی امرایتدی . بوامر (بصره) وسائر بندرلرك معموریتنی تخریب ایتمك ایدی . (تجار مالی پادشاهلك معنوی خزینه‌سیدر. آنلرك مالی غصب اولنمق خرابئ مملکته‌باعثدر) دینیلدیسه‌ده دیکله‌میوب‌والی (احمدبك) ایله (فتحی)بکی قتل‌ایتدیردی. عربان، ظالمه لعنت اوقویه‌رق اجتماع ایتدیلر. مرتضی ایله آدملرینك اوزرینه هجوم ایده‌رك برقسمنی قتل ایتدیلر، نه‌قدر مالری وارایسه هپسنی آلوب چیریل چیپلاق براقدیلر . پاشانك ناموسسزلغی شایع اولنجه وروردنده بغدادلیلر قبول ایتمدیلر. فقط بو پاشا، برآز صکره حلب والیسی اولدی !

بوعصرلرده صدر اعظم، والیلر، برآز صاحب نفوذاولمش آزیلی

ایله موصلهٔ سلیمانیه آره‌سنده بشقه‌جه بش مدرسه‌درکه اوللری بش مدرس بولنوردی. صکره تکثیر ایدلمش و(خوامس) کلمه‌سی (خامسه)یه قلب اولنمشدر. حالا (خامسهٔ سلیمانیه) دینیر. صحن ثمان مدرسلری‌ده سکزدر.

ایشته مولویت ایله قاضیعسکرلك بوذاتلره توجیه اولنور واستانبول قاضیسی ایله آناطولی وروم‌ایلی قاضیعسکرلری آنجق مشورت وکلایه داخل اولورلردی.

برزمان شیخ‌الاسلام یومیه ٧٥٠ ، بالفعل روم ایلی قاضیعسکری اولان ٥٧٢ ، بالفعل آناطولی قاضیعسکری اولان ٥٦٢ وبو ایکیسنك معزوللری ٢٥٠ ، استانبول قاضیلغندن منفصل‌اولانلر ١٢٠ بعضاً ٢٠٠ ، حرمین (مکه ـ مدینه) ، ادرنه ، بروسه قاضیلقلرندن منفصل اولانلر ١٠٠ و سائر مولویت معزوللری ٨٠ــــ٩٠ آقچه آلیرلر ومدرسلر ، مدرسه‌لر وقفلرندن کچینیرلردی . فقط قاضیعسکرلرله قاضیلرك خرج مواثیقدن (اعلامات) کلیتلی وارداتلری وار ایدی . اونبجی عصرك صوکی واون برنجی عصرك اوللرنده بر آقچه‌نك قیمتی

پاشالر ایچون برآدمك قتلنه امر ویرمك امور عادیه‌دن، هله مصادره یعنی بر آدمك مالنی کاملاً آلمق وقوعات یومیه‌دن معدود ایدی . امنیت جان ومالك مفقود اولدیغی بریرده فکر ترقی آرامق عبثدر . ابشیر پاشانك استانبوله کلیشنده کورمه‌دیکزمی؟ پادشاه‌ایله برابر بتون ارکان دولت ، صدارتی ایسته‌مش اولان موره‌لی دفتردار و آدملری تیر تیر تیتریبیورلردی .

وقعهٔ وقواقیه — صدر اعظم سلیمان پاشا اختیار اولدیغی کبی امور دولته قاریشانلرده چوغالمش ، هله خزینه‌ده پاره قالمیوب زیوف آقچه چوغاله‌رق عادتا درهم و ترازو ایله آلنوب ویرلمکه باشلانمش ایدی. پاشا ، صقالی مراد پاشا طرفدارلرینك النه ویردیکندن بتون بتون شاشیره‌رق کرید سرداری حسین پاشا صدر اعظم اولدی . (نعیما) بووقعه‌یی شویله تعریف ایدییور :

(صدر سابق سلیمان پاشانك ویردیکی مواجبك نصفی مقداری زیوف وکم

اوتوز ، اوتوز بش پاره اولوب اشیایه نسبتنده ایسه یوز پاره قیمتنی بولوردی. بالآخره بوشیخ‌الاسلاملره صدوره وموالی‌یه مصارف دائمه‌لرینه مقابل ایتمك اوزره (آربه‌لق) نامیله آیریجه مخصصه دخی ویرلمشدر . بومخصصه برر ایکیشر قضا حاکملکی اولوب آربه‌لغی اولانلر بورایه (نائب) یعنی وکیل کوندریرلر وحاصلاتدن بر مقدارینی نائبلره ویروب قصورینی درجیب ایدرلردی . شیخ‌الاسلاملر بوآربه‌لقدن ماعدا رده (بوغچه بها) دیه مأمورین شرعیه توجیهاتنده معین پاره آلیرلر و آغالری (عائدات) نامیله آیریجه زفله‌نیرلر ایدی . بایزید مدرسه‌سی مدرسلکی واوقافی اداره‌سی دخی شیخ‌الاسلاملره عائد ایدی . روم ایلی قاضیعسکرلرینك سنوی اوچ درت بیك (ایکی ملیون غروش) و آناطولی قاضیعسکرلرینك بیك بش یوز ایکی بیك کیسه (بر ملیون غروش) حاصلاتی اولوردی .

[تاریخ جودت — خلاصه]

عیار اولوب صاغ اولان نقودك اكثریسنی دخی ضابطان، قیوفه تبدیل ایدەرك عسكره توزیع ایتمشلردی. نفرات بازارلرده آلدقلری اوتەبری بهاسنی بو آقچەدن ویردكلرنده اصناف آلمادیلر. آنلرده: بز بو آقچەلری آیلقلرمزدن آلدق. چیل آقچەیی نره‌دن بولەلم؟ دیه كیسەلرینی دستگاه تختەلری اوزرینه بوشالدیرلردی. اصنافده بوپارەلری ایستەمیه ایستەمیه قاریشدیرەرق بونده آلنەجق پاره یوق دیرلردی. عسكردن بعضیلری حدتلنوب دوكوش، سوكوش اولور وكونده یوز یرده عربده چیقاردی.)

عسكر، اهالی آرەسنده كفتكو بیودی. بو اثناده كریددن كلن بر قاچ یوز چیپلاقده بونلره قاتیشدی. بز كریدده طاشه باش قویوب طوپراق اوزرنده یاتدق. حالا طقوز معاشمزی آلەمدق، دیه یكیچری آغاسی قپوسنه كیتدیلر. آغاده بونلری تطییب ایدەجكنه آناطولی حصارینه حبس ایتمكله قورقوتدی. بونك اوزرینه یكیچری میداننه كیتدیلر. حسن، شاملی محمد، قرەقاش محمد وسائر او باشان اوكلرینه دوشدیلر. یكیچریلرله سوز برلكی ایتدیلر. برطاقم مغدور

١٧١ — فائده

فاقیلر

مملكت داخلی، خارجی غائلەلرله اوغراشوب خیربالانعقده، اهالی پادشاهلرك پاشالرك، امرانك، زوربالرك، محاربەلرك، شقاوتلرك، یانغین، وبا، وامثالی بلیەلرك ظلمی، دهشتی ایله یانوب قاوورلمقده ایكن علما آرەسنده دخی درلو درلو اویغونسزلقلر ظهور ایتمكده وبو یوزدن پك بیوك غالقلر میدان آلمقده ایدی. ازجمله:

(قاضی زاده) نامیله شهرت آلمش بری خلقك باشنه اومولمادق شیلر چیقارمشدر. بوذات علمای ظاهردن ایدی. طریقت اربابی علیهنه بوریبوردی. طوغانی زاده مصطفی افندی نامنده برینك اوغلی اولوب آدی (محمد) ایدی.

وناخشنود قالمش رجال‌دولت‌ده بونلری کیزلیجه فتنه‌له‌دیلر. والحاصل برصباح طوپلانوب سرایه کیده‌رك «آیاق دیوانی» ایسته‌دیلر. ارباب حکومت شاشیردی. نصیحت کار ایتمدی. حتی (قره عبدالله) نامنده بربنی پاره پاره ایتدیلر. مسئله‌نك کیتدکجه کسب وخامت ایتمسی اوزرینه سلطان محمد آلای کوشکنه چیقدی. عسکر حضور پادشاهیده زیوف آقچه مسئله‌سنی و ظلم کوردکلرینی یانه یاقیله آکلاته‌رق اوتوز قدر کیمسه‌نك قتل ایدلملرنده اصرار کوستردی.

دارالسعاده آغاسی (بهرام آغا) ایله قپو آغاسی بوسنه‌لی (احمد)، (راجو ابراهیم) آغا قتل اولنوب لاشه‌لری سلطان احمد میداننده‌کی چنار آغاجنه آصیلدی. آندن بوکا (وقعهٔ وقواقیه) ویا (چنار وقعه‌سی) دیرلر. خاص اوطه باشیسی حسن، خواجه بلال، خزینه‌دار یوسف آغالر قاچمشلر ایسه‌ده بولنوب آنلرده اعدام ایدلدی.

استانبولده مراد پاشا جامعنده ویردیکی درسلر و وعظلریله شهرت المشیدی. اوته‌دن بری علما آره‌سنده حل ایدلمه‌مش ویکدیکرینی دشمن ایله‌مش اون آلتی بحث واردرکه شونلردر:

١ — اشیانك حقایقندن بحث ایدن علوم عقلیه ویا ریاضیه تحصیلی مشروعمی، دکلمی؟

٢ — خضر علیه السلام صاغمی، دکلمی؟

٣ — اذانلر، نعتلر و سائره مقامله اوقونمالیمی، اوقونمامليمی؟

٤ — درویشلرك دونمه‌لری و ذکرلری اثناسنده‌کی حرکتلری رقص‌می، دکلمی؟

٥ — تصلیه وترضیه (صلی الله علیه وسلم و رضی‌اه عنه دیمك) بحثی

٦ — توتون و قهوه حرام‌می دکلمی؟

٧ — حضرت پیغمبرك ابوینی.

٨ — حضرت موسی ایله محاربه ایدن فرعون ایمان ایله‌می اولدی، یوقسه ایمانسزمی؟

بو اثناده صدارت (سورنازن مصطفی) پاشایه ویرلدی. حسن پاشا کریدده اولدیغندن مژده‌جی‌یه دوندورمك اوزره آدم کوندرلدی. فقط عسکر مصطفی پاشایی ایسته‌مدی. درت ساعت صکره عزل اولنوب مسند صدارت اسبق صدر اعظم (سیاوش) پاشایه ویرلدی. شیخ الاسلام (ملك زاده) عزل اولنه‌رق (خواجه زاده مسعود) اولدی‌که بالآخره سرتلکندن وحق کولغندن طولایی خلع تهمتیله افترا ایدیله‌رك بروسه‌یه سوریلوب اعدام ایدلمشدر. آکلاشیلیورکه رجال دولت بر طرفدن پادشاهك قلیجنه، دیکر طرفدن عسکر واهالینك غضبنه اوغرامقدن خالی قالمیورلر ویك‌زیاده شایان دقتدرکه بووقعه‌لر یکدیکرینی تعقیب‌ایده‌کلدیکی‌حالده ینه‌رشوت وجبر وظلمدن ال چکمیورلردی.

---

٩ — شیخ محی‌الدین عربی حقنده‌کی اختلافات.
١٠ — امام حسینی شهید ایدن (یزید) ه لعنت جائزمی دکلی؟
١١ — بدعت.
١٢ — قبرلر زیارت ایدلملیمی، ایدلمه‌ملیمی؟
١٣ — نافله نمازلرله قدر، برات و رغائب نمازلری قلینمه‌لیمی، ترکمی ایدلملی؟
١٤ — بیوکلرك الی، آیاغی، اتکی اوپولمه‌ملیمی اوپولملیمی، سلام ویریلیرکن اکیلمك جائزمی دکلی؟
١٥ — امر بالمعروف ونهی عن‌المنکر بحثی.
١٦ — رشوت.

مراد رابعك توتون وقهوه‌نك حرام اولدیغنه قائل اولان (قاضی زاده) نك رأییله نیجه بیك آدم کسدیکنی بیلیورز. قاضی زاده: هرنه قدر توتون وقهوه طرف‌الشهیدن حرام ایدلمه‌مش‌ایسه‌ده مادامکه پادشاه نهی ایله‌مشدر، ایچنلر واجب القتلدر دییور، بو رأیله‌ده پادشاهك کوزینه کیرییوردی. چونکه سلطان مرادك داخلی سیاستی بویله برفتوایه محتاج ایدی. کوریییورسکزکه دین نامنه

— ٢ —

كوپریلی محمد پاشا صدارتی

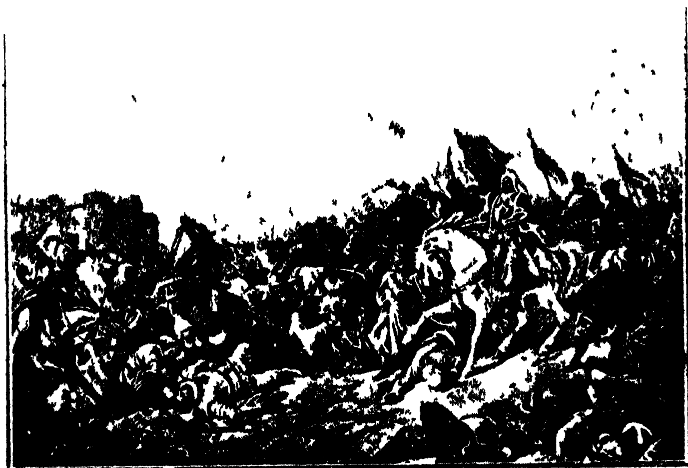
(وقعهٔ وقواقیه) دن صكره استانبولده (میدان آغالری) نامیله بر زوربا جمعیتی دها پیدا اولدی. بونلر باشلرینه برطاقم اراذلی جمع ایده‌رك صاحبلرینه طانیشمه‌دن شونك بونك قوناغنی ، سرایئی دوشه‌دوب اوطوردیلر. مقتوللرك ماللرینی یغما ایتدیلر . حتی كمر رختلی ـ كه وزرایه مخصوص ایدی ـ وكوموش اوزنكیلی آتلره بینوب ركابلرنده یكرمیشر سراجله قائممقام‌پاشا وسائر وزرا سرایلرینه كیدرلر، هدیه، پاره ویره‌رك خاطر وخیاله كتیرلمیه‌جك درجه‌ده چیركین ایشلر كور-دیررلرایدی. وزرا ایسه‌بونلره تماشات‌ایدییورلردی. مقام‌صدارت‌شام والیسی (بویتی‌یاره‌لی محمد)پاشایه وقائممقاملغی(قوجه‌یوسف‌پاشا)یه توجیه اولنمش‌ایدی. یوسف پاشا، شیخ‌الاسلام (حنفی) افندی‌ایله كیزلی كیزلی

برشخصك اشكمبه‌دن سویلدیكی سوزلرله بیكارجه آدمك كلّه‌سی یووارلانیوردی. پادشاه‌كسمكده حقلی اولدیغنی قاضی زاده وسائره‌نك رأیلرینی ایلری‌یه سوره‌رك ادعا ایدییوردی .

قاضی زاده‌یه مقابل (خلوتیه) طریقتی شیخلرندن سیواسی شمسی‌افندی وار ایدی . بوده آنك عكسنی التزام ایدردی . ایشته بو ایكی شخصك مریدلری بونلرك وفاتندن صكره استانبولده طرف طرف اولدیلر. قاضی‌زاده طرفی شدتلی برتعصب ابرازیله پادشاهلره یارانیورلر ، حرام اولمیان شیلره حرام دیوب اربابنی كفر ایله اتهام ایدییورلردی . صلوة رغائب وقدری قیلانلری ، مقامله اذان اوقومغی، جمعه نمازلرنده الصلات ویرلمسنی ، منع ایده‌رك نعت اوقویانلره فاسق نظریله باقیورلردی. والحاصل پیغمبرمز زماننده‌ن صكره بین الاسلام نه یاپیلمش ایسه آنلره (بدعت) دییوب مرتكبی كافردر دییورلردی . درویشلرك سماع و دورانلرینه رقص اطلاق ایده‌رك اكفار ایتدكلرندن جاهل اهالی مولویلره ،

مذاکره ایده‌رك طریقت بکتاشیه پوست نشینی (نقوره حسین اوغلی حسین آغا) ایله‌ده استشاره ایتدیلر . کچه‌جی اوغلی محمد آغا — که زور وقوت وضبط وربط عسکرده مهارت صاحبی اولوب مراد پاشانك عزلنده نفی ایدلمش ایدی — یکیچری کتخدالغنه تعیین اولندی . استانبولك بو درجه‌ده قاریشیق اولدیغی اثناده آناطولیده دخی (سیدی احمد) پاشا ایله (آبازه حسن آغا) مقتول ابشیر پاشانك انتقامنی آلمق بهانه‌سیله اللرینه کچیردکلری سپاهیلری قتل ومالّلرینی یغما ایدییورلردی . بو آرالق آناطولی سفری دیه بر بهانه ظهور ایتدی . میدان آغالری سپاهیلرله برابر آت‌میداننه طوپلانوب پادشاهك بالذات آناطولی‌یه کچمسی خصوصنده اصرار ایدوب قبول ایتدیردیلر . حتی توغ همایون چیقاریلدی . سفر ایچون استشاره اولنه‌جق دیه وزرا ، علما ، یکیچری اوجاغی ، سپاه آغالری ، میدان آغالری‌ده سرایه

خلوتیلره و سائر طریقت اربابنه دشمن اولدیلر و تکیه‌لره داخل اولانلره کافر دیدیلر . سلطان محمد زماننده ایسه قاضی زاده‌لر پك بیوك شهرت آلدیلر . صورتا زاهد وصوفی کورینوب فقط باطناً رشوت واسطه‌سی اولدیلر . املاك و اوقافدن چالمغه باشلادیلر . سرایده‌کی بالطه‌جیلرله بوستانجیلری ، قپوجیلری اله آلوب حق (اسطوانی) افندی نامنده بریسی سرایه اولیا بیلدیردیلر . فقط سرایدن کیزلی کیزلی کیسه‌لرله پاره آلیرلر ، اهالی‌یی طولاندیریرلردی . بو واعظلرك بر دیدکلرینه خطادر دیمك قابل دکل ایدی . مأمورینی عزل ونصب ایتدیرمك کبی پاره‌لی ایشلره طالدیلر . وقعهٔ وقوانیه‌ده کسیلنلر بونلرك مغدورلریدر . کرچه بونی پاره‌لی محمد پاشا صدارتنده بونلر دوشدیلرسه‌ده (بوزجه آطه) و (لمنی) نك وندیکلیلر طرفندن ضبطنده : (ظالم ومرتشی چوق ، شرع شریف اجرا اولنمیور «طبق ۳۱ مارت حادثه‌سی کبی خلقی بز شریعت ایسته‌رز دیمکه قاندیران علما قیافتلی حریفلره بکزرلر» ممالك اسلامیه بدعتله طولدی . وزیرلر ، مفتیلر اهل طریقی حمایه ایدییورلر دیه سویلندیلر . حتی برجمعه فاتح جامعنده مؤذنلر محفلده نعت

(مراد رابع)ك روان سفری

کلدیلر. اثنای مشاورەدە زوربالردن (سپاهی محمد)ك آتوب طوته‌سی

رسول اللهی مقامله اوقودقلری ایچون کورولتی چیقاردیلر. اهالی‌یی نه قدر تکیه وارسه ییقمه، طوپراقلرینی دکره دوکمکه تشویق ایتدیلر. امت محمددن اولان یاری سلاحیله فاتح جامعنه کلسون دیه دلاللر باغیرتدیلر. مقصدلری دیدیکمز کبی تکیه‌لری ییقمق، درویشلره تحدید ایمان ایتدیرمك، ایما‌ه کلمیلری قتل ایتمك، سلاطین جامعلرك بر منارەدن زیادەسی هدم ایله‌مك ایدی. کوپریلی بو فسادی خبر آلنجه اول امردە وازچه‌لری حقندە نصیحت ویردی ایسەدە دیکله‌مدکلرینی کورنجه اوك آیاق اولانلردن شیخ (اسطوانی)یی، (ترك احمد) ایله (دیوانه مصطفا)یی یاقه‌لاتوب (قبریس)ه سوردی. جمعیتلرینی کاملاً پریشان ایدەرك اسلامی بیوك و ناسرا برتعصب بلاسندن قورتاردی.

ایشته بو طائفه تاریخدە (قاضیلر) دیه مشهوردر. دینی آلت منفعت اتخاذ ایدەرك اهل اسلامی اضلال ایدنلرك جمله‌سنه لعنت اولسون. بز بو دنائتك ملته نه قدر آغیر بر ظلم اولدیغنی سلطان حمید ثانی دورندە چکدیکمز مصیبتلرلەدە آکلادق.

بهانه‌سیله مرقوم ایله (حسن، شاملی محمد، یناق علی) و (قاره عثمان) دیدکلری درت زوربانك كله‌سنی اوردیلر. بونلرك آدملرینك دخی قتلی امر ایدلمکله لکه‌جی زاده استانبول قپولرینی قپاتوب ایکی کون ایکی کیجه آراندی، بولدیروب جمله‌سنی قتل ایلدی.

دولتك ایشی کوجی اشقیا تمیزله‌مکه منحصر ایکن وندیکلیلرده یتمش پاره کمی‌ایله بوغازی قپامغه جرأت ایتمشلردی(١٠٦٠). کریدده (قندیه) محاصره‌سی اوزایوردی. (صاری کنعان) پاشا قومانداسیله چیقان اوتوزی هنوز انشا ایدلمش قالیونلردن عبارت اولان یتمش کمیلك دونانمامز بوغازده وندیك دونانماسنه مغلوب اولدی. ذاتاً دونانما احوالنه ضعف عارض اولمشیدی. وزرا خزینه‌یه طوقو. نمقسزین کندی مالندن دونانما تدارك ایدن ویاخود ایش باشنه کچر کچمز پاره ایسته‌مین قپودان پاشا آرامغه باشلامشلردی. آکلایکزکه نصل کوچولیور، نصل برباد اولیورز. رجالك کلاه قاپمق حرصندن شان وشرف‌دولتی دوشونمکه وقتلری یوق‌ایدی. بوزمانلرك وقوعاتی

١٧٢ — فائده

التفات پادشاهی

دولت علیه‌ده (رتبه) نامنه ملکیه‌جه مناصب موجود دکل‌ایدی. رتبه نامنه یالکز (وزارت) وار ایدی. هله نشان هیچ یوق ایدی. هم رتبه و همده نشان یرینه قائم اولمق اوزره (خلعت)، (صورغوج)، (مرصع حنجر) و سائره وار ایدی. سزه بونلرك صورت احسانده یازیلان بر خط همایونی بروجه زیر قوییه ایدییورم:

(سن که وزیراعظم و سردار اکرمم احمد پاشاسین. سلام سعادت انجام پادشاهانه‌م و پیام مسرت رسان ملوکانه‌م ایله تشریف بیوردیغمدن صکره بعنایة الله الملك الفتاح، قلعهٔ (اویوار) بند کمند تسخیره کرفتار اولوب کفار دوزخ

بتون (قتل) (نفی) (عزل) کلمه‌لری اوزرینه‌در . (کلیبولی) بوغازی محاربه‌سنده نفرات بحریه‌مز طوپ آتشندن قورقه‌رق قپودانلرینه قلیچ چکدیلر، کمیلری قره‌یه اوطورتدیلر . بوصورتله دشمنه تسلیم ایتدیردیلر. بو محاربه‌ده یتمش کمیمز اسیر وایکی‌دانه‌سی محترق‌اولدی. بیك طوب ویك چوق تفنك ضایع ایدلدی . اسرا ایسه پك چوق ایدی. قورتولانلری‌ده اهالی (باشدن قره) دیه تعییب ایده‌رك رذیل ایتدیلر .

وندیکلیلر (بوزجه) آطه‌یی، (لیمنی) یی آلدیلر . صدر اعظم ایسه استانبولده اوته‌کی بریکنی اعدام ایله مشغول اولدی . وزیراعظمك وندیکلیلر بوآطه‌لری ضبطایتدیلر، شاید استانبوله کلیرلرسه مهابتندن قورقسونلر ! دیه سورلری بادانه ایتدیرمکه قالقشمه‌سنه نه دیرسکز ؟ کولرسکز دکلی ؟ بیاض‌بیاض دیوارلردن قورقه‌جق دشمن استانبوله قدر کله‌بیلیرمی؟ فقط اهالی‌یه خوف وخلجان کلدی. مالی صاتان بر بهانه‌ایله (اسکدار)ه کچدی. وندیکلیلر بوغازی قپادقلرندن ذخیره فیئاتی

قرار انواع خذلان‌ایله دلخواه همایونم اوزره عقوبت اولندیغی مژده‌خبری رکاب همایونمه مسرت بخش اولدقده درگاه واهب العطایایه انواع حمد وثنا قلنمشدر . فحمداً ثم حمداً بو فتوحات جلیله طبعمه فرح بخش و ذهن لطیفمه مسرت نقش اولمشدر . حضرت خالق لایزالدن تضرع و نیاز اولنورکه دخی (دها) نیجه نیجه فتوحات جلیله وجوده کلوب دائما کفار دوزخ قراره نکوسار حفرهٔ نار اولمقدن خالی اولمیه‌لر. سکا و اول سفر ظفر أثرده اغور دین و دولتمده طاش یاصدانوب طپراق دوشنوب غازی و مجاهد قوللریمك وضیع وشریفنه وصغیر وکبیرینه نان و نعمتم حلال اولسون وجمله‌کز برخوردار اوله‌سز . تمام دلخواه همایونم اوزره خدمت و رضای ملوکانه‌م اوزره سعی ودقت ایلدیکز . جمله‌کز دعای خیر أثر خسروانه‌مه مظهر دوشدیکز. جان وباشیله اغور همایونمده چالیشان قوللرم حقنده عنایت و احسانم مبذولدر . وحالیا عواطف علیهٔ ملوکانه‌مدن سنی بر « مرصع

یوکسلدی. قحط وغلا باشلادی. پادشاه ایسه اسکدار طرفنده آو ایله اکلەنیوردی. خلق، وزرا، عسکر، پادشاه جملەسی بر برینەاویمشیدی، (امدادیه) نامیله اهالیدن پاره طوپلانمغه قالقیشلدی. سلطان محمد نصلسه (سفر همایونه عزیمتم مقرردر) دیمسی اوزرینه بوینی یارەلی محمد پاشا حضورده:

— اورتەلقده اختلال وار، عساکر نامضبوط، خزینەده ایسه پاره یوق) دیه دولتك عجزینی اعتراف ایلدی. بونك اوزرینه مظهر غضب اولەرق (کوپریلی محمد پاشا) صدارته کتیریلدی.

مشار الیه پاشا مسند صدارتی درت شرط ایله قبول ایلەمشدی:

١ — پادشاهه نه درلو معروضاتی وقوع بولورسه همان قبول ایدیله جك.

٢ — ایستەدیکی، بکندیکی آدملری تعیین ایدەجك.

سرغوج » و بر قبضه « شمشیر » عدوتدمیر صاحبقرانی ایله و خاصه کورکلرمدن « سراسره قاپلو برکورك » و بر « خفتان » ایله تشریف بیوروب حالیا قپوجیلر کتخدام ایله ارسال واحسان ایلدم. وظائف شکری ادادن صکره دین و دولته وعرض وناموس سلطنتمه لایق اولدوغی اوزره حرکت و غیرت وحمیت ایدوب فتح اولنان قلعەنك تعمیر وترمیمی بابنده بذل مقدور ایلیەسین.

١٧٣ — فائده

١٠٧٥ ده ایکی حکمدار آرەسنده مکاتبه

نمچه قپوکتخداسی « چاسار »ك نامەسنی کتوروب سردار اکرم حضرتلرینه (فاضل احمد پاشا) تسلیم وتوسط ایلدیکی خدمت تجدید صلح و صلاحی تتمیم ایتدکده مقدم تحریر و اعداد اولنان عهد نامۀ همایون دخی همان اول مجلسده

۳ — مستقل اوله‌جق. وزرادن وندمادن کیمسه پاشانك اجرا-
آتنه قاریشه‌میه‌جق .

٤ — کندی علیهنه منافقلرك سویلدکلری سوزلره ایناتلیه‌جق.

فی‌الواقع سلطان محمد، کوپریلینك بو درت شرطنی قبول ایتمکله
مدت عمرنده برکره عاقلانه حرکت ایتمش اولدی. حتی جمعه نمازنده
خطیب منبرده ایکن مهرصدارت کندیسنه ویردی. وپادشاه بودرت
شرطی لساناً بر بر ذکر ایده‌رك :

— بو شرطلره رعایت اولنمق اوزره سنی مستقلاً وزیر ایلدم.
کوره‌یم سنی حسن خدمت ایله . دیه‌رك دعا ایلدی ، محمد پاشا
هونکور هونکور آغلایه‌رق کوزیاشلری بیاض صقاللندن طاملادی.
مشارالیهی مسند صدارته توصیه ایدن والده کتخداسی معمار شهیر
(قاسم آغا)در (۱۰٦٦). طقسان یاشلرنده‌ایدی. فقط (تاریخ جودت)ك
دیدیکی کبی: عزمی قوی ورأیی جوان ایدی .

قپو کتخداسنه احسان اولنمق تصمیم اولندیغندن نامهٔ همایونه تعظیم ایچون «جمله
وزراء عظام آیاق اوزرنـه قالقوب ادای خدمت توقیر و تکریم ونامهٔ همایونی
قپو کتخداسنه تسلیم ایتدکلرندن صکره مسفوره (مومی‌الیه معناسنه) بر (سمور
کورك) الباس و بر دونانمش آت عنایت واهدا اولنوب کندو ایله کلن توابعنه
دخی خلعتلر اکسا اولندی .

(نامهٔ چاسار)

بز «لیوپولدش» اللهك عنایتی ایله «روما» ایمپراطوری دائما «آغستوس»
و «آلامان» و «مجار» و «چه» و «دالماچیه» و «خروات» و «اسلوین»
و دخی نیجه مملکتك چاساری و «آوستریه» و «بورغندیه» و «برناچیبه»
و «ایستریه» و «قرنطیه» و «قرنیوله» و «موراویه» ولایتلرینك وارثاً
حاکمی و «ایشوه‌ویا» ویوقاروکی وآشاغیکی «سیلزیاه» و «ویرتمبرغ» و «لیمبرغ»

محمد پاشا اصلاحاتنه اساسندن باشلادی : اولا حدینی تجاوز ایدنلری تمیزله‌دی . والده سلطانك حمایه‌سنده اولان (بوزجه آطه) محافظی (احمد پاشا)یی اعدام ، (بالی زاده مصطفی) افندی‌یی شیخ‌الاسلام ایتدیردی . دفتردار (دیوریکلی محمد) پاشا عزل اولندی.

سنزه مشارالیه پاشا آغزندن عریب برتسلیت یازه‌یم . دفتردار محمد پاشا عسکرك معاش طلبیله اوسك جاملرنی طاشلایوب قیردقلری اثناده آرد قپودن فرار و صدراعظمه التجا ایتمش ایدی .

وزیر اعظم کندیسنه :

— سن احوال عالمی بیلمزمیسك؟ مضطرب اولمه. اسکیدن بری دفتردارلر بو غائله‌یی چکمشلردر. حتی اوطوردقلری سرایلرك اوچ درت قات جاملری حاضر بولنوردی. قیردیلری جامجی دکاننه آدم یوللایوب حاضر اولان جاملری درعقب طاقدیررلردی (!)

محمد پاشا بعض توجیهات اجرا ایلدی . حتی مشهور (سید احمد

و « لونسبرغ » ویوقاروکی وآشاغیکی « لوراچیه » و « حاص بورغ » و «تیرولی» و « غوریچیه » و «فروق» و « فیبورکی » و « فلامدزیه » وسائر نیجه مملکتلرك ایمپراطوریبوز . اشبو عالی نامه‌مز ایله جمله‌لمقه اعلام ایده‌رز و اندی ذکر و یاد اولمغیچون بیان ایدرزکه چون بوندن اقدم واقع اولان جنك وجدال وحرب وقتالدناشی شوکتلو عظمتلو پادشاه اسلام « سلطان محمد خان» حضرتلرینك بزم مابینمزده. واسلام پادشاهلرینك وسلفلرمز ماینده اللی سکز سنه‌دنبرو منعقد ومنجر اولان صلح وصلاح وحسن حال ایله قوکشولق منقطع اولمشیدی. کیرو یکیدن ذکر اولنان دوستلغی تجدید وابقا ایتمکیچون اشبو سنهٔ مبارکه ماه محرمنك ابتدا کوننده اردوی اسلامده طرفیندن بوندن صکره کله‌جك یکرمی سنه‌یه‌دك ممتد اولماسی ایچون طرفینك پادشاهلری قبول ایتمك اوزره اشبو مواد عقد اولنمشدرکه هر بری عینیله ذکراولنور. اول اوزمانده بومحلده بلازیاده و بلانقصان مسطوردر . اعدی بز دخی بو ذکر اولان موادده متعلق اولانلرك خاطرلرین خوش ایچون ذکر اولنان موادی وشرائطی لفظ بلفظ نیجه تحریر اولنمش ایسه طرفمزدن قبول ایدوب مقبول ومرغوب طوتوب اشبوعالیقدر اولان

کوپریلی محمد پاشا

پاشا)یی قپودان دریالقدن عزل ایدوب (بوسنه) سردارلغنه تعیین ایتدی . احمدك طرفدارلری گفتگویه باشلا۔ دیلر . او ، قپودان دریا اولمازسه بزده سفره گیتمه‌یز دیدیلر . صدر۔ اعظم مفتی و سائر ایلری گلنلرله مذاکرهٔ ایتدی . سپاه آت میداننده اجتماع ایله‌یجه ذاتاً یکیچریلری کندیسنه بند ایله‌مش اولدیغندن سپاهیلر طاغیلدیلر . صادر اولان خط همایون موجبنجه سپاه زوربا۔ لرندن (ساحدار احمد ، جبه‌جیلر کتخداسی خایل ، قپوجیلر کتخداسی مصطفی) ایله خانلرده مختفی آلتمش قدر زوربا دها اله کچیریله‌رك جمله‌سی قتل ایدلدی . مفسدلردن یکرمی کشینك دها آت میداننده بوینی اورولدی . دفترامینی (الاکوز محمد)وامثالنك وجودلری

نامه‌مز هربرینی ابقاایدوب یارلدیغی منوال اوزره قبول ایدرز . وایمپراطورلغمز دینی وکلامی اوزره عهد ایدرزکه کندومز و وارث خلفلرمز بو جمله موادی صداقت اوزره حفظ واجرا ایدرز . وخلافنه جواز گوسترمیه‌وز . ونزه تابع اولانلره دخی گوسترمیه‌وز . وجمله‌سی مضمونی اوزره اجرا ایتدیره‌ورز . مادامکه کذالك شوکتلو اسلام پادشاهی طرفندن جمله مواد مقبول ومرغوب ومحفوظ ومنجر اولوب اشبو مضمون اوزره نامهٔ همایونلریله ابقاومقرر ونامه‌لری بونامزدله مبدل اوله وحقیقت ایله هربرین اجرا ایلیه‌لر وایتدیره‌لر وبروجهله کندو وکلالری وسائر تحت حکومتلرنده اولان قوللری خلافنه حرکت ایدوب حیله وبهانه ایله خلافن ایلیه‌لر وایتدیرمیه‌لر وطرفمزدن دخی بالاده ذکر اولندیغی اوزره حفظ وحراست اولنه‌لر . بو احوالك بیانی ایچون اشبو نامه‌مز کندی دست خطمز وچارسارلق مهریمز ایله مشرف اولوب تحریر اولنمشدر .

مسندائندن قالدیرلدی . بو اثناده شام والیسی (سیاوش مصطفی) پاشانك شام اشقیاسیله برلشه‌رك یکی مأموریتی اولان (مرعش) ه کیتمدیکنی بهانه ایده‌رك قتلنه اراده آلدی . فقط سلحدارلر ایله چوقدار ورکابدارلر وسائر مقربلر غیرت جنسیتله عفوی حقنده چالیشدقلرینی ایشیدنجه مهر صدارتی تسلیم ایلدی. سلطان محمد ایکنجی دفعه اوله‌رق برحرکت عاقلانه ایله :

— سنك ایشکه قاریشانلرك جزاسنی سکا اصمارلادم . مداخله ایدنلرك حقندن کل . دینکله بر ایکی آی ظرفنده سرایی مقربلاندن تمیزله‌دی .

پارماقلرینك بوغومی ایکی اولمسی حسبیله حضرت ابوبکرالصدیق نسلندنم ادعاسنده بوانه‌رق جنجیلك ایله شهرت آلمش ، پك چوق احمقلری طولاندیردیغی کبی کمرك ومیزان حریر ومقاطعات سائره

(نامهٔ پادشاهی)

حمدوثنای بی‌حد وقیاس روز افزون، وستایش توحید نمون تمجید مضمون خدای متعال وخداوند واهب‌الآمال جل‌شانه‌عن‌الشبیه والمثال حضرتنه اولسونکه اطاعت وامر ونواهی وشکر غیر متناهیسی برکاتیله خلافت مآب سلطنت نصاب اعظم سلاطین روی زمین، وباب سعادت اکتساب معدلت انتسابم ملجأ خواقین اورنك نشین ایلدی .

وصلاة وسلام جمیع انبیای عظام، علی‌الخصوص اول مفخرالانام ومفخر الرسل الکرام، شفیع روز قیام حضرت محمدالمصطفی (صلی‌الله‌تعالی علیه وسلم) حضرتلرینه اولسونکه : صیانت شرع مطهرلری و اعانت سنن ستوده اثرلری ثمراتی ایله ذات ستوده صفات کامبخش وکامیابم ، مسند آرای دارالملك « جمشید » و « قیصر » ، و ، وارث « کیخسرو » و « اسکندر » ایلیوب تحت تصرف قبضهٔ صاحبقرانم ، و ، داخل حوزهٔ حکومت خدیوانهٔ سعادت

ایله اوقافدن بیك آقچه یومیه آلان مشهور شیخ سالملك، محمد پاشا اصلاحات مالیه ایچون اجرا ایلدیکی تنقیحاتده سکز یوز آقچه‌سنی کسمش ایدی . مرقوم، پاشانك حضورنده بی‌ادبانه حرکاتده بولنمغله اوکیجه بوغولوب وجودی قالدیرلدی .

بو صیره‌ده روم پطریقی (پارته‌نیوس) ك افلاق وویوده‌سی ایله مخابرات فسادیه‌سی طوتوله‌رق کندیسی پارمق قپوده صاب اولندی.

صدر اعظم داخلی اصلاح ایله اوغراشیرکن دونانما ترتیباتنه دخی همت ایده‌رك قره‌دن، دکزدن تدارکاته دوام ایتدی . اکمال تدارکاتی متعاقب توغ همایون چیقارلدی . آلتمش پاره دونانما (طوپال محمد) پاشا قوماندا‌سیله بوغازدن چیقوب ساقزه کیتدی، کرید احوالی کوندن کونه فنالاشیوردی .

(١٠٦٧)ده یوز اللی پاره قادیرغه وفرقته ایله وندیك دونانماسی اوزرینه کیتدی . اثنای محاربه‌ده یکیچریلر بیندکلری کمیلری باشدن

عنوانم اولان مساکن و اقطار و ممالك و دیاردن اشرف البلدان و الاماکن ، و ، ابرك المداین و المساکن ، قبلهٔ جملهٔ عالم و محراب توجه عامهٔ امم اولان (مکهٔ مکرمه) و (مدینهٔ منوره) و (قدس شریف) مبارکات خادمی وحسرة‌الملوك اولان بلاد ثلثهٔ معظمه‌که (استانبول) و (ادرنه) و (بروسه) در و (شام جنت مشام) و (بغداد دارالسلام) و (مصر نادرة العصر) بهمتا وکلیاً اقلیم عربستان و (حلب‌الشهبا) و (عراق عرب) و (عراق عجم) و (بصره) و (لحسا) و (دیلم) و (رقه) و (موصل) و (شهر زور) و (وان) و (دیار بکر) و (ذوالقدریه) و (کوردستان) و (کورجستان) و ولایت (ارضروم) و (سیواس) و (آدنه) و (قرمان) و (مغرب زمین) و (حبش) و (تونس) و دارالجهاد (جزایر) و (طرابلس) و (جزیرهٔ قبریس) و (ردوس) و (آق دکز) و (قره دکز) و (جزایر سواحلی) و (دیارآناطولی) و(ممالك روم ایلی) وخصوصا ممالك تاتار عدوشکار و (دشت قپچاق) و ولایت (کفه) و (آزاق) و (دیار بوسنه)

قره ایده‌رك قیی‌یه چیقدیلر ودیگر سفینه‌لرده بر ر طرفه صاوشدیلر ایسه‌ده صدر مشارالیه فراریلردن سکز یوز یکیچری اعدام ایده‌رك مواقع مناسبه‌یه طوپلر تعبیه ایتدیردی . (قوم) برونده (قره محمد) نامنده بر بوغاز طوپجیسنك آتدیغی گولله وندیك آمیرالی اولوب بزده (کور قپودان) نامیله معروف (موچه‌نیغو)نك باشترده‌سی جبخانه‌سنه اصابت ایده‌رك ایچنده کیلرله برابر هوایه اوچوردی. بعده دشمن النه کچن (بوزجه آطه)یی وایرتسی سنه (لیمی) آطه‌سنی استرداد ایتدی .

سلطان محمد رابع، عقلای دولتك مأمول ایتدیکی ذکای اداره‌یی گوسترمه‌دی . حرب وضربه یاراز بر پادشاه اوله‌مدیغی کبی عرفان وکیاستی‌ده یوق ایدی. فی الواقع کوپریلی محمد پاشاده اوقومه‌سی یازمه‌سی اولمایان بر وزیر ایدی ، فقط او زمان ایچون امور اداره‌ده بیوك بر مهارت ابراز ایدییوردی .

اردل بکی (راقوجی) زاده (یورکی) لهستان اوزرینه حرکت

و (قنیژه) و (سکتوار) و (استونی بلغراد) و (اکره) و (طمشوار) ودارالملك انکروس اولان (بدون) وآ کا تابع قلاع وحصون وممالك (اردل) و (افلاق) و (بغدان) وتعریف و توصیفدن مستغنی نیجه قلاع وبلدانك پادشاه کشورکشاسی و شهنشاه مملکت آراسی السلطان ابن السلطان و الخاقان ابن الخاقان السلطان محمد خان ابن السلطان ابراهیم خان ابن السلطان احمد خانم که منشور باهرالظهور سلطنتم و شان ساطع النور خلافم عنعنهٔ (سلطان البرین) ایله معنون و زیور (سلطان البحرین) ایله مزین ایلدی. شکراً لهذه النعم ، شیمهٔ کریمهٔ آبا واجداد شجاعت نهاد ونصفت معتادیمزك عواطف قدیمه‌سی اولمق اوزره ضبط وحراست ممالك وثغور وبلاد وحمایت رعایا وفقراء عباده ذمت همت شاهانه‌مه لازم ورأفت وشفقت ملوکانه‌مه سزاوار و مهم اولمغین بالفعل عساکر انجم شمار نصرت شعارمله سرحد انکروس وتوابعاتی اقطارینه سردار سپهسالار ظفر اشتمال تعیین وارسال اولنان دستور اکرم ، مشیر افخم، نظام العالم، ناظم مناظم الامم، مدبر امور

بهانه‌سیله افلاق وبغدان مملکتلرینی عصیانه تشویق ایتدیکندن کوبریلی محمد پاشا قریم خانی (محمدکرای) ی ایکی یوز بیك تاتار ایله تأدیبنه مأمور وکندیسی دخی (ادرنه) دن حرکت ایتدی . تاتارلر (راقوجی) زاده‌یی پریشان و(اردل)ی یغما ایتدیلر. یکرمی بیك اسیر آلدیلر. پك چوق غنایم ویوز اللی طوپ اله کچیردیلر .

سلطان محمد (١٠٦٨)ده اردل محاربه‌سی ایچون آنجق (ادرنه)یه قدر کیده‌بیلمش و اوراده قالمشدر . بغدان وویوده‌سی (قسطنطین) عزل ایدیلوب (ولیق) و افلاق وویوداسی (استفان) دخی عزل ایدیله‌رك (میحنه‌آ Mihnéa) نامنده بر روم چلنکیر چوجنی‌وویودا تعیین ایدلدیلر .

(راقوجی) زاده اوزرینه دخی بالذات صدر اعظم یوربیه‌رك (١٠٦٨)ده اولا(یانوه) وبعده پای‌تختی مقامنده‌اولان (اردن‌بلغراد)ی آلنوب مومی‌الیهك یرینه دفترداری (بارچیقای Acatus Barcsay)

الجمهور بالفکر الثاقب، متمم مهام الانام بالرأی الصائب ، ممهد بنیان الدولة والاقبال، مشید ارکان السعادة و الاجلال، مکمل ناموس السلطنة العظمی، مرتب مراتب الخلافة الکبری. فاتح ابواب الجهاد، کاسر شوکت ارباب العناد ، الغازی فی سبیل الله ، لوجه الله ، المحفوف بصنوف عواطف الملك الصمد وزیر اعظم آصف شیم و وکیل مطلق صداقت علم سردار اکرم احمد پاشا (ادام الله اجلاله وضاعف اقتداره) عساکر منصوره ایله خدمات همایونم اتمامنه تقید اوزره ایکن افتخار الامراء العظام العیسویه، مختار الکبراء الطائفة المسیحیه ، ولایت آلامان وچه و مجار و سائر نیجه دیارك حاکم قوی‌الاقتداری و ملت نصرانیه ملوکاننك اولوسی وحرمتلوسی روما ایمپراطوری (لیوپیلدوس) ختمت عواقبه بالخیر ایله اللی سکز سنه‌دن برو ماینده منعقد و پایدار اولان مبانیٔ صلح و صلاح ، بعض وقایع اختلال سببی ایله منقطع و زائل اولوب ماینده حرب و قتال و جنك و جدال صورت‌نما اولمغله و موجب آسایش اهالیٔ بلاد و مورث آرایش رغبت فقراء عباد

تعیین ایدلدی . (راقوجی) فکر مقاومتله تکرار قالقەرق (لیپوه) ده عسکرمزی بوزدی ایسەده محمد پاشا مرقومی بالآخره مغلوب ایلدی . بونك اوزرینه (میحنەآ) قیام ایدەرك (ترغویشته)ده بولنان عثمانلیلری قتل و (جورجوه) ایله (ابرائیل) ی ضبط وبغدان بکنی (یاش) ده مغلوب ایلەدی . تاتارلرده هر ایکیسنی ایکی دفعه (یاش) جوارنده منهزم قیلدیلر . بونك اوزرینه افلاق بکلکی (ژورژ کیغا (George Ghika) یه ویریلدی .

اردلك اون بش بیك دوقه آلتونی اولان ویرکوسی قرق بیکه ابلاغ ایدلدی ومصرف اولەرق بیك کیسه آقچه آلندی .

دولتك نیجه زماندن بریدر مبتلا اولدیغی درد شقاوت بو دفعه دخی آناطولیده (آبازه حسن) پاشا نامیله ظهور ایتدی. آبازه حسن مقدما (حیدر اوغلی) نام شقی‌یی طوتوب استانبوله کتیرن وابشیر پاشانك قتلندن‌صکره حلب والیسی‌اولان کیمسەدر. کندیسنه (اردل) سفری ایچون ازدویه کلسی حقنده امر کوندرلدکده صدر اعظمدن

اولان صلح وصلاحی مجدداً وضع وتجدید وحقوق دوستی وجوار قدیمك قواعدینی تمهید و تشیید اولنمسنی اراده و التماس ایتدکلرین اردوی همایون نصرت مقرونده اولان قپو کتخداسنه معتمد آدمیسی کلوب اول دخی تجدید اساس یکجهتی وتمهید مبانیٔ عهود دوستی ایدوب مواد صلحی سویلشوب فیصل ویرمجك مرتبه کندویه وکالتنامه کلدیکین بیلدرمکین اردوی همایونده بالدفعات مکالمه و مذاکرەدن صکره اون ماده اوزرینه قرار ویروب وکلای طرفین رضالری ایله اشبو سنه (خمس و سبعین والف «۱۰۷۵») محرم الحرامنك اون آلتنجی کوننده یکرمی سنه تمامنەدك مدت تعیین اولنوب ، صلح و صلاح باغلنوب جانبیندن معمول‌به اولمق اوزره تمسکلر ویرلمك لازم کلدکده مشارالیه سردار ظفراقتدارم دخی طرف باهرالشرف خسروانەمدن وکیل مطلقم اولدیغی حسبیله وجه مشروح اوزره اون مادەیه تمسك ویردیکین و ویریلن مواد کاغدی مضمونی مؤید

قورقه‌رق شام‌والیسی (طیار زاده‌احمد)، آناطولی‌والیسی (جان‌میرزا) وسائر اون بش قدر امرا ایله اتفاق ایتدی . فراری سپاهیلرده کندیسنه التحاق ایدنجه امر پادشاهی‌یه قارشی طیار زاده صدر اعظم نصب ایدلدیکی تقدیرده کله‌جکلرینی بیلدیره‌رك اوتوز بیك کشی ایله (قونیه) یه توجه ایتدیلر . پادشاه ، اردل سفرنده بولنان صدر اعظمه کیفیتی اخبار ایتدی . پاشا اردوی همایون ایله عودت ایده‌رك اسکداره کچدی. بو آره‌لق (بروسه)یه کلشلر وبروسه والیسی (کنعان) پاشایی دخی کندیلرینه جاب ایتمشلردی . دیاربکر والیسی معهود (مرتضی) پاشا تأدیبلرینه مأمور ایدلدی . هرطرفه فرمانلر یازیلوب (حسن)پاشا ایله اتباعنك واجب‌الازاله شقی اولدقلری اعلان‌اولندی. الك صوکنده مرتضی پاشا بونلری حیله‌ایله (حلب)ده یقالایوب(حسن) ایله اوتوز قدر عونه‌سنی اعدام ایتدی .

بو آنه قدر کوردیکمز وقوعاتك شکللرندن‌ده آکلاشیلیور که دولت داخلاً آناطولی اشقیاسی، سپاه ویکیچری قیامی وتابع اولان

ومؤکد چاسار باوقار طرفندن اردوی همایونمه نامه‌سی‌کلمك اوزره قرار ویرلدکده پایۀ سریر اعلامه عرض و تلخیص نامه‌سی کلدکده طرف همایونمدن دخی صلح وصلاحه مساعده اولنوب نامۀ شوکت مقرونم ویرلسین تضرع ونیاز ایلدکده رفاهیت فقراء طرفین و راحت عجزۀ جانبین ایچون رجا و نیازی حضور فائض ملوکانه‌مزده مقبول طوتیلوب وکلاسنك تمسکلرنده مسطور اولان اون ماده‌یی متضمن وطرف همایون شهنشاهانه‌مزدن دخی مزبور معتبر و مقبول طوتلدیغین مخبر و مشتمل خط همایون نصرت مقرونمز ایله فرمان عالیشانمز صادر اولمغین اشبو طغرای غرای جهان آرامز ایله مشرف نامۀ همایون سعادت مقرونمز عنایت و ارزانی قلنوب جملهٔ امور صلح نقطه بنقطه رعایت و قبول ویر یوزنده محفوظ و مقبول اولمق ایچون اون ماده‌درکه عینیله ذکر اولنور. ایمدی . فیمابعد دخی وجه مشروح اوزره تجدید وتمهید اولنان صلح و صلاح مستوجب الفلاح مقرر

حکومتلرك عصیانی وخارجاً دخی اجنبی حکومتلرك تجاوزلریله اوغراشمقدن خالی قالهمیوردی. بالطبع بونلرك جملهسنه (سؤ اداره) سبب اولیوردی . کوپریلی بو سؤ ادارهیی سلطان مراد رابع کبی قلیج ایله قالدیرمق املنده بولندی . بردرجهیهقدرده موفق اولدی. مدت صدارتنده اوتوز آلتی بیك کشی اعدام ایلدی . بو اثنالرده دولته معارض اولهرق (مسقو) لرده ظهور ایتمکه باشلادی . بللی باشلی اولهرق نمچه، مجار، وندیك، له، مسقو، ایران، پاپا، مالطه حکومتلریله برابر اوروپانك اورتهلرندن کلن عساکر معاونه حرب خارجییی ادامه ایدییوردی . حتی (١٠٧٠) ده روسلر قریمه ایکی قولدن هجوم ایتدیلر. تاتارلر قزاقلرله برلشهرك روسلره یوز یکرمی بیك تلفات ویردیریلر. اللی بیك اسیر آلدیلر. فقط برمدتدنبری ساکن طوران نمچهلیلرده ینه آثار حرکت کوریلیوردی. کوپریلی حدودده استحکامات انشا ایتدیردیکی کبی آق دکز بوغازلرینیده احکام ایلدی.

راقوفچی اوغلی، تحریکاتدن خالی قالمیهرق حتی (کمنی) نك — که بزم تاریخلرده (کیمیانوش) دیه مشهوردر — قوماندانسندهکی بر

و معتبر طوتیلوب یرلری وکوکلری وار ایدن حضرت (الله جل شانه) نك اسم شریفن یاد وپیغمبرمز خاتم النبیین و فخرالمرسلین حضرت محمد المصطفی (صلی الله علیه و سلم) حضرتلرینك معجزات کثیرة البرکاتلرین ایراد ایدوب شیمهٔ کریمهٔ خسروان صداقت معتاد وفائدهٔ مرضیهٔ تاجداران وفا استناد اوزره عهد ومیثاق ایدرزکه ذکر اولنان مواد شروط وقیودینه وصلح وصلاحك مواثیق وعهودینه کمال مرتبه رعایت اولنوب مادامکه اول جانبدن خلافنه وضع و حرکت صدور و ظهور بولمیه طرف همایون پادشاهانهمزدن و اعقاب و انسابلریمزدن و وزرای کرام عالی مقام و سائر میرمیران صاحب احتشام وامراء ذوی الاحترام و عموماً عساکر نصرت انجام وظفر پیامزدن وجمله عبودیتمز امله مشرف اولان طوائف وخدامدن بر فرد خلافنه متعلق حرکت ایلمیه والسلام علی من اتبع الهدی .

فرقه ایله اردلی ضبط ایده‌رك قرال (بارچیقای) ی قتل ایلدی . بودین والیسی مشهور (سیدی احمد) پاشاده اردلی تکرار استیلا ایده‌رك (آپافی میخال) نامنده بریی قرال تعیین ایتدی . (اردل) ه طرف دولتدن منصوب صوك قرال بو ذاتدر .

مملکتمزه مسلط اولان بلالردن بری‌ده یانغیندر . اولرمزی تخته‌دن انشا ایتدیکمز ایچون اجنبیلردن بری شو یقین زمانلرده دیمش ایدی که :

— عثمانلیلر ضبط ایتدکلری یرلرده اوطورمه‌مغی نیت ایتدکلری ایچون اولرینی محکم انشا ایتمیوب تخته‌دن وسائره‌دن انشا ایتمشلردر. بوسوزدن عبرت آلمالی‌یز .

بواثناده استانبولده ایکی بیوك یانغین اوچ کون سوره‌رك جامعلره ومخزنلره طولان قرق بیك کشی تلف ویکرمی درت بیك خانه ایله اوچ یوز قوناق ویوز خان محترق اولدی .

١٧٤ — فائده

هدایای پادشاهی

١٠٦٣ ده هند پادشاهی (شاه جهان)ه ایلچیسی (سید حاجی محمد) معرفتیله ارسال ایدیلن هدیهٔ پادشاهی :

١ — زمرد قبضه‌لی برخنجر .
٢٠ — جاریهٔ حسنا .
١ — مکمل بساطلو بر رخت (که جمله رختی طقسان کیسه تخمین اولنور).

ایلچی‌یه :

٦٠٠٠ — آلتون .
١ — کورك
١ — مکمل آت

دولت بوحاللرله برابر ینه قوتلی کورینیوردی. حتی (١٠٧٠)ده
خانیه‌یی آلمق اوزره وندیك ، مالطه ، پاپا و فرانسه سفینه‌لریله کریده
عسکر دوکدیلرسه‌ده منهزم اولدیلر . دولت ساده قوتلی کورونیور،
کندیسنی قوتلی‌ده بیلیوردی. Gross Wardein (وارات)لك ضبطی
اوزرینه آوستریا سفیری برکون کوپریلی‌یه خرستیان حکومتلرك براً
وبحراً عثمانلیلر اوزرینه هجوم ایتمك ایچون اتحاد ایتمکده اولدقلرینی
ایما ایتدیکنده :

— پادشاه نه آتشدن قورقار نه‌ده صودن . قوتی آکلامق
ایسته‌ینلر برلشوب هجوم ایتمکده حردرلر . دیمشدر . مشارالیه
(١٠٧٢) سنه‌سنده استسقا علتندن وفات ایتدی. وفاتندن اول اوغلی
شام والیسی (فاضل احمد پاشا) یی صدارت قائممقامی نصب ایلدی .
اولوم یتاغنده ایکن سلطان محمد رابعه :
(قادینلرك سوزلرینه قولاق آصمامق ، صدارتی زنکین آدملره

١٠٦٦ ده ایلچیلکله هنده یوللانان (معن زاده) یه تسلیماً کوندریلان
هدایا :

١ — یکپاره کبیر زمردلی بر قطعه سرغوج
٤ — رأس کحیلان (اوچی سراسر چوللر وبری جواهر رخت ومرصع
اکسه‌لك ومرصع اکر ومرصع اوزنکی وآلتون زنجیر وانجولی عبایی‌ایله مزین)
١٠٦٧ ده کلن عجم سفیریله شاه عجمه یوللانان :
٢ — کحیلان آت (بری مرصع رخت ومجوهر اکر ومزین عبایی رکاب
ملوکانه ایله مکمل)
٣— برقاچ بوغچه فرنکی دیبا وچوقه وفاخر جزایراحراملری، ولنچه‌لری.
١٠٧٥ سنه‌سنده نمچه‌لیلرله وقوع بولان مصالحه‌نك احکامنی تأکیدایچون
اسکیدن بری عادت اولدیغی اوزره بوستانجیلر اوطه باشیسی قره محمد آغا ویانه‌یه
بیوك ایلچی تعیین ایدلدی. موی‌الیهه عطیه اوله‌رق سکز یوزبیك آقچه و روم

ویرمه‌مك ، هرنه‌صورتله اولورسه اولسون دولت خزینه‌سنی پاره ایله طولدورمق ، عسکری وکندیسنی حرکت‌اوزره بولندرمق) زمیننده ت ووصیت ایلدیکی روایت اولنور .

— ٣٠ —

کوپریلی، مخدومی فاضل احمد پاشانك تربیه‌سنه پك زیاده اعتنا ایلدیکی جهتله حین وصیتنده مقام صدارتی آکا ایصمارلامش ایدی . مشارالیه‌ده پدری کبی قتل واعدام ایله « تأدیب وترهیب » پولتیقه‌سی طرفداری ایدی . ذاتاً بوپولتیقه بزدن اصلا آیرلمامشدر .

کرید مسئله‌سی اوزادیغی کبی ونديكليلرده بحراً دولتی ازعاج

ایلی بکلر بکیسی پایه‌سی ویرلدی . محمد پاشا رکاب همایون قائمقامی مصطفی پاشا وساطتیله حضوره قبول ایدلدی .. آیاق اوپدکدن صکره سلطان محمد رابع کندیسنه :

— خدمتکه برخوشجه مقید اول. عرض سلطنتمزه خلل ویره‌جك شیلردن حذر ایله دیه تنبیه ایتدکدن صکره (خلعت فاخره) الباس ایتدی . بعده آتیده‌کی هدیه‌لری نججه چاسارینه کوتورمسنی امر ایلدی :

١ — مرصع سرغوج
١ — بر دیرکلی اوتاق
٢٠ — سجاده
٥ — عجم قالیچه‌سی
١٠٠ — صاریق
٤٠ — خلعت
١ — قیه مقداری عنبر
١٢ — رأس پلکندست
٢ — ایکی رأس دیوان رختی وعبایی ایله دوناتمش آت .

کوپریلی زاده فاضل
احمد پاشا

ایتمکدن خالی قالمدقلرندن (وندیك) سفری نیتیله سلطان محمد (ادرنه) یه کیتدی . فقط نمچه‌لیلرك تعرضاتی زیاده‌لشدیکندن (فاضل احمد) پاشا و ارکان دولتك رأیلریله آوستریا اوزرینه سفر اجراسی قرارلاشدی. پاشا سردار اکرم اوله‌رق اردو ایله بلغراده کیتدی . بوراده نمچه ایلچیلری ایله سردار اکرم آره‌سنده برمذاکره واقع اولدی. پاشا شرائط صلحیه‌یه مغایر اوله‌رق (قنیژه) قلعه‌سی قارشیسنده انشا ایدیلن (زرین وار) نامنده‌کی یکی قلعه‌نك تخریبی و نمچه عسکرینك اردلدن اخراجی و سلطان سلیمان قانونی ایله عقد ایدیلن معاهده‌ده مشروط اوتوز بیك دوقه آلتونی ویرکونك و یاخود مراد پاشا مصالحه‌سنده مقرر اولان ایکی یوز بیك غروشك تأدیه‌سنی طلب ایلدی .

محمد رابعك عجم ایلچیسی (پیر علی) یه، شاهه ویرلمك اوزره تودیع ایتدیکی هدایا :

٢ — کحیلان آت (بری مرصع رخت و مجوهر اکر و مزین عبایی رکاب ایله مکمل ایدی). برقاچ بوغچه فرنکی دیبا وچوقه، فاخر جزایر احراملری و ولنچه‌لری

— ایکنجی سلطان مصطفی خانك تبریك جلوسی مناسبتیله شاه عجم طرفندن کلن ایلچی خراسان حاکمی (ابوالمعصوم) برفیل ایله هر برینك صیرتنه برر ابرشیم نهالی محمول برقاچ قطار عجم دوه‌سی کتیرمشیدی. مقابلةً شو هدیه‌لر ویرلدی . سفیرك کندیسنه :

١ — اصطبل عامره‌دن سیم زنجیر و بیلان وکردانه‌لی و زمرد و یاقوت ایله مرصع آلتون قاپلامه دیوان رخقی .

٢ — بو رخته یاقیشیر بر عذاره

راضی اولمادیلر . بناءً علیه ایلیچیلر (بودین) ده توقیف اولنوب ۱۲۲۰۰۰ کشیلك و ۱۴۵ طوپلق براردوایله (استرغون)دن طونه‌یی کچه‌رك قونت (فورغاچ) قومانداسنده‌کی دشمن اردوسنی بوزدی . آلتی هفته‌ده (اویوار) قلعه‌سنی ضبط ایتدی . اردوده اردل قرالی ایله افلاق و بغدان وویوده‌لری‌ده وار ایدی . بو محاربه‌ده عثمانلی عسکرینك بسالت و شجاعتی مجار و آوستریالیلرك فوق‌العاده نظر دقتلرینی جلب ایلدیکندن حالا (اویوار قارشیسنده بر ترك کبی) Comme un turc devant Neuhœsel ضرب مثلی زبانزددر . اردویه امداد ایچون کلن یوز بیك تاتار ایله اون بش یکرمی بیك قازاق (موراویا) و (سیلزیا) طرفلرینی یغما ایده‌رك سکسان بیك اسیر سورمشلردر . آوستریا ایمپراطوری (له‌ئوپولد) بومدهش استیلا ایله باشه چیقه‌میه‌جغنی آکلاینجه پاپا اوچنجی (آلکساندر) ه مراجعتله ینه براتفاق مقدس عقدینه چالیشدی . فرانسه قرالی اون

٣ — دبوس
٤ — زرین رکاب
٥ — عبایی زردوز ایله مزین ومرتب بر رأس آت .
شاهه :
١ — آلتون زنجیر ومرصع بیلان، اکسه‌لك، کردانه
٢ — یاقوت و زمرد ایله مرصع آلتون رخت
٣ — زمرد والماسدن مصنوع دبوس
٤ — مرصع آلتون غداره
٥ — الماس ایله مرصع سرغوج
٦ — یاقوت والماس ایله مزین یالدزلی سیم رکاب
٧ — اینجو و زمرد ایله مرصع قطیفه اکر
٨ — اینجو و زمرد و یاقوت ایله ایشلنمش صاری دیبا عبایی

دردنجی (لوئی) وعد معاونت ایتدی . (لوئی) متعصب اولمقله برابر کوپریلی محمد پاشانك فرانسه سفیری (دولاهی) یی حبس ایله ایتمش اولدیغی تحقیری اونوده‌میوردی. بونك اوزرینه اوتوز بیك فرانسز عسکری ویردی . فقط آوستریا ایمپراطوری بوعسکردن قورقه‌رق آنجق آلتی‌بیکنی قبول‌ایتدی. جنرال مونت‌کوقولی Montecuccoli قوماندا ایدییوردی .

سلطان محمد رابع ، داخلی وخارجی بتون بوغوائل آراسنده آو آولامقله اشتغال ایدییوردی . بر تاریخده مطالعه ایلدیکمه کوره آولرنده یکرمی بش ، اوتوز بیك قدر آو حیوانی صیقیشدیریجی بولنورمش وبوهوسله روم ایلیده پك زیاده کزمشدر .

(اویوار) فتحندن صکره قیش باصمقله اردو (بلغراد)ه دونمش ایسه‌ده نمچه‌لیلر مصالحه‌یه یناشمامشلر وقیش بیتمه‌دن اللی‌بیك عسکرله (سکتوار) اوزرینه یورینشلردر. عساکر عثمانیه قیشلاقلرده اولدیغی

---

٩ — آل اطلس استارلی قرمزی چوقه زردوز یاپوق

١٠ — سیم یدکدش ایله طونانمش بر رخش (آت)

— ١١٠٩ ده سفارت ایله ایرانه کیدن روم ایلی بکار کی پایه‌لو (محمد) بك واسطه‌سیله عجم شاهنه یوللانان هدایای شاهانه :

١ — مجوهر بالقچین سرغوج

١ — مرصع خنجر

٢ — آلتون کرلی، اینجیلی تیرکش، برمصری کمان (یای)

١ — دسته یالدزلی اوق

١ — مرصع چوکان

٢ — الماسلی قویون ساعتی

١ — کبیر نجف آینه‌لی چالار قالقان ساعت

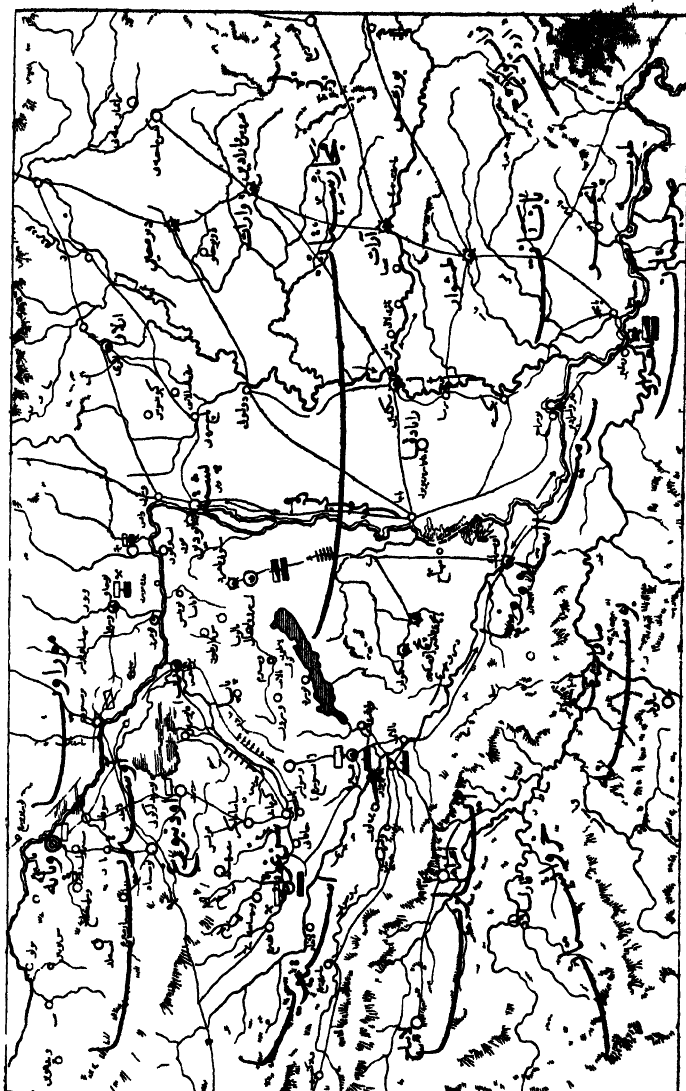
١ — مرجان تسبیح

حالده بیله اوتوز بیك عسکرله حرکت اولنەرق (قنیژه) اوکندەکی معهود (یکی قلعه) آلنمش وبوصیرەده نمچه قپو کتخدایسی عقد صلح ایچون کلەرك نمچەلیلرده بولنان (اردل) قلعەلری رد وتسلیم اولنمق، هدم اولنان یکی قلعه بردها اعمار قیلنمامق وعقیب صلحده ایکی‌یوز بیك غروش قیمتنده هدیه تقدیم ایدلمك شرطلری و سائره ایله یکرمی بش سنه ایچون مصالحه عقدی قرارلاشدی (١٠٧٥) . فقط (یانق) صویی (Raab) جوارنده آوستریا وفرانسه عساکرمتفقەسندن مرکب جسیم‌اردوسنه تصادف ایدیلەرك (سن‌غوتار Saint Gottard) مناستری جوارنده (اسویچرەدەکی دکل) وقوع بولان محاربەده احمد پاشا اردوسی بوزیلەرق اون بیك قدر تلفات ویرمشدر . (واس‌وار) Vasvàr یاخود (آی‌زنبورغ) Eisenburg معاهدەسی‌نامیله مشهور اولان بومصالحه (زیدەواطوروق) معاهدەسنك اساسنه مشابهدر .

---

٧ — بویلو جزایر تفنکی
٤ — طونلق (استانبول زربفتی): برنوع قماش
٤ — طونلق نوظهور چیچکلی فرنك زربفتی
١٢ — (طونلق فرنك دیباسی)
٥ — طونلق تللی استانبول بورنجکی
١٢ — طونلق تللی استانبول صندلی دیدکاری برنوع قماش
١٠ — طونلق الوان شالی چوقه
١٠ — فرنك پسند یاصدق
٣ — قطعه شامی شقه بند
٣ — قطعه صوم شامی زینپوش
٣ — قطعه صوم آغر شام دکدیکی

— دولت علیه ایله نمچه چاساری بیننده منعقد اولان صلح و صلاح مقتضاسنجه نوروز فیروزده طرفیندن بیوك ایلچیلر یوللانلمق و دأب قدیم

مختار پاشانك ـ سس عوتار محاربه‌سی ـ
اثرندن

نمچه وعثمانلی عسکری اوردلدن چکیلیور، (آپافی) هر ایکی طرفدن
پرنس طانیلیوردی. پرنس یالکز دولته ویرکو ویره‌جك ایدی. (تەیس)
Theïsse نهری ایله اردل آراسنده بولنان (یکی قلعه) Novigrad
و(اویوار) داخل اولدیغی حالده یدی مجار
مملکتندن دردی دولته واوچی[*] آوستریا-
لیلره قالیوردی. (سن غوتار) محاربه‌سی
عسکرلکمز نقطهٔ نظرندن بیوك هزیمت
کبی تلقی ایدلمیدر. آوستریا جنرالی
مشهور (مونته قوقولی) بو محاربه‌ده
غلبه‌سیله شهرت آلدی.

مونته قوقولی

بوزمانلرده انکلتره‌نك بحرسفیدده مناسبت بحریه‌سی باشلامشدر.
فرانسزلر جزایرك (بوجی) طرفلرنده (جیجللی) نام محلده بر مهجر

[*] اوزره معاهده ومقاوله اولندیغنه بناءً طرف دولتدن صدر سابق علی پاشا
کتخداسی امراء دریادن (ابراهیم پاشا) نك ارسالی ١١١١ تاریخنده تقرر
ایتمش ایدی. نمچه چاساری ایچون قاعدهٔ قدیمه اوزره ترتیب اولنان هدایای فاخره
مشارالیهه تسلیماً یوللانلمشدر :

١ — مرصع رخت، مرصع بیلان، رکاب
١ — دبوس
١ — مرصع اکر
١ — زراندوز زینپوش
١ — مجوهر سرغوج
٣٠ — ثوب جدید، سراسر قوشاقلق خلعت
١٠٠ — قطعه (دوهزاری دستار)
٥٠ — قطعه (سه هزاری دستار)
١٥ — عشاق سجاده‌سی

تأسیس ایتمشلرسه‌ده انشا ایتدکلری قلعه‌یه هجوم اولنه‌رق همان‌جمله‌سی قتل ایدلمشدر .

فاضل احمد پاشا امور داخلیه‌یه نظام‌ویردکدن‌صکره (١٠٧٧)ده بالذات (کرید) ك فتحنه عزم ایتدی . یکرمی اوچ سنه‌دنبری عسکرمزی اشغال ایدن (قندیه) یی‌ایکی بچوق سنه قدر اوغراشدقدن صکره ضبط ایده‌رك کرید آطه‌سنی تماماً تسخیرایله‌دی . (قندیه) نك فتحی دولته نفس آلدیرمش واون سکز ماده اوزرینه تسلیم آلنمشدر. شرائط مذکوره موجبنجه (قندیه) بالجمله مهمات وجبه‌خانه‌سیله تسلیم ایدیله‌رك (صودا) Suda و (اسپرلونغه) Spina-Lunga و (غرابیه) Carabusa پالانغه‌لری وندیکلیلره براقیلمش ، آق دکزده‌کی عثمانلی آطه‌لرینه تعرض‌ایدلمیه‌جکی، برقایق ضایع‌اولورسه وندیکلیلر طرفندن تضمین ایدیله‌جکی، غلطه‌ده وندیك بالیوسنه براقامتگاه تعیین ایدلمسی، بوسنه‌ده‌کی (کلیس) یعنی (بهکه) قلعه‌سنك وندیکلیلرده قالمسی ووندیك ایلچیسنك هدیه‌لرله رکاب همایونه کلمسی تقرر ایتمشدر. فتح مذکوری

٢ — کبیر } عجم قالیچه‌سی
٤ — صغیر }
١ — ابرشیم قالیچه
٣٥٠ — مثقال بر شماره عنبر
٧٠ — عدد نافهٔ مسك
١٥ — عدد پادزهر
١ — طوپلری وسایبانی ایله بر قطعه مکمل اوتاق
١ — مرصع رخت ، سیم رکاب ، سیم اکره ، سیم زنجیر، آغر عبایی ومرصع بیلان ایله مزین برآت
١٦ — یلکندست
٢ — رأس (پارس)

مبشر تلخیص سلطان محمد رابعه واصل اولدیغی اثناده آغلامه‌دن اوقویه‌مامش وسرکاتبی اولان ذاته اوقوتدیرمشدر. دولت، بوجزیره‌نك فتحنده صرف ایتدیکی نقود وعسکری هیچ برمحلك ضبط وتسخیرنده صرف وتلف ایتمه‌مشدی. یالکز فاضل احمد پاشانك قوماندا سنده اوچ سنه امتداد ایدن محاصره‌ده اوتوز بیك شهید ویرمشدر. هجوملردن ماعدا محاصرین بیك یوز یتمش ایکی و بزمکیلر اوچ مثلی لغم آتمشلر و یالکز عثمانلیلر یدی یوز اوتوز بیك قنطار باروت قوللانمشلردر. برروایته کوره صوك محاصره زماننده ونديكلیلر ٣٠ بیك، عثمانلیلر یوز بیك کشی غائب ایتمشلردر. (قندیه) محاصره سنده فرانسزلر ونديكلیلره یاردیم ایده‌رك (مالطه) و پاپا کمیلریله برابر آلتمش قدر سفینه‌یه ارکاباً اون بش بیك فدائی یوللامشلردر. فقط هجوم عثمانیانه طیانه‌میه‌رق پك چوق تلفات ویردکدن وطقسان طوپلو بیوك

١٧٥ — فائده

خزینهٔ عامره بودجه‌سی

آوجی سلطان محمد زمانی ـ که اون برنجی عصرك صوك نصفی اوائلیدر ـ بو زمانده خزینهٔ عامره‌نك ایراد ومصرفنی ناطق اوله‌رق المزه بر بودجه صورتی کچمشدر. بوصورت (ایوبی قانون نامه‌سی) نامیله مشهور بر رساله‌جکده محرردر. صاحب اثر بوبودجه‌یی (دیوان همایون اقلامی دفاتر)ندن قوپیه ایتدیکنی بیلدیریور. بن‌ده خلاصهٔ سزه یازییورم:

١٠٧١ سنه‌سی اموال مقرره مفرداتی:

	کیسه		آقچه
محاسبهٔ اول قلمنه تابع ایراد سنوی	٣٣٨٠,٥	ایله	٤٦٦٦
« جزیه‌کیران قلمنه « «	٢٧٩٣	»	٣٤٦٩ -

قالیونلرینی باتیردقدن صکره مملکتلرینه دونمشلردر . کرید محاربه‌سی یکرمی بش سنه قدر دوام ایتمش وجزیره آنجق احمد فاضل پاشانك حمیتی ، ثباتی ، متانتی ، درایتی سایه‌سنده اله کچه‌بیلمشدر . (١٠٨٠)

احمد پاشا (قندیه) قوماندانی (موروزینی) Morosini یه رعایت ایتمش وشرائط تسلیمیه‌یی حقیله ایفا ایتدیرمشدر. شهرك آناختارینی تسلیم ایده‌نك شاپقه‌سنی آلتون ایله طولدیرمشدر .

بوعصرك واعظی‌ده (وانی) افندی نامنده بریدر . مومی‌الیه شهزاده‌لرك‌ده خواجه‌لکنه تعیین‌ایدیله‌رك حکم‌ونفوذ صاحبی‌اولمشدر.

میخانه‌لر قپاندی ، خمر اماتی رفع ایدلدی . سلطان محمد ادرنه طرفلرنده آوه طالدیغندن پای‌تخت اهالیسی سویلنمکه باشلادی . پادشاه صدر اعظمك اخطاری اوزرینه استانبوله دوندی .

فاضل احمد پاشا کرید سفرندن‌اول فرانسه سفیری (دولاهی)یی

		کیسه		آقچه
حرمین الشریفین محاسبه‌قلمنه ایراد سنوی		٣٧٠,٥	»	٩٥٣٣
» » مقاطعه قلمنه	»	٤٥٠,٥	»	٠٥٣٧
موقوفات قلمنه	»	٢٧٥٧,٥	»	٩٧٦٤
مقاطعهٔ اول قلمنه	»	١٠٧٣	»	١٥٥٠
مقاطعهٔ معدن مع جزیهٔ بغدان				
وافلاق قلمنه	»	١٦٥٠٥	»	٤٩٢٠
بروسه مقاطعه‌سی قلمنه	»	٣٠٤	»	٣٢٧٩
مقاطعهٔ منسوخه »	»	٤٤٤,٥	»	٤٥٠٧
» استانبول »	»	٢٧٠ (یوك)[١]	»	١٤٧٨٠
» آولونیه قلمی	»	٠٢٥٩	»	١٥٨٩٠
» آغریبوز »	»	٠٠٥٤	»	١٣٣٤

[١] بر یوك ، یوز بیك دیمك ایدی .

ادرنه‌ده تحقیر وحبس ایتمش ایدی . یرینه تعیین ایدیلن اوغلنی دخی تحقیر ایده‌رك حتی اوراده حاضر بولنان مابینجی، سفیرك اوطوردیغی آرقه‌سز اسکمله‌یی چکه‌رك دوکمکه باشلامشدر . سفیر قلیجه طاورانیر کبی طور آلمسیله چاوشلردن بری زورلو برتوقات اورمش وصدر اعظم سفیری اوچ کون حبس ایده‌رك مقام مشیخته قدر چیقمش اولان (وانی) افندینك و قپودان پاشانك دلالتلریله بودفعه قبولنده قیام اوزره قبول ایله‌مشدر .

غرائب رسمیه‌دن اوله‌رق (۱۰۷۸) ده کلن روسیه سفیری حضورده وفرانسه‌سفیری (نوانتل) دخی نزد صدراعظمیده زیاده‌جه باش اکمه‌دکاری جهتله اکسه‌لرینه قاقیله‌رق یوزاوستنه دوشورلمشلردر.

احمد پاشانك فرانسه سفیری (نوانتل Nointel) ایله سرت سرت ملاقاتی اون دردنجی لوئی‌یی علیهمزه سوق ایله‌مشیدی . حتی

« خاصلر	«	«	«	۳۲۶,۵	«	۳۱۷۵۰
« کفه	«	«	«	۱۷۰۵	«	۱۸۵۹۹
محاسبهٔ آناطولی	«	«	«	۲,۵	«	۱۸۱۵۰
مقاطعهٔ جدیدهٔ اولی		«	«	۶۷	«	۱۴۲۳۲
« اغنام	«	«	«	۲۹۵	«	۱۰۹۶

جمعاً یکون
فی سنهٔ کامله

۵۹۴,۳۷۰,۸۲۸	
۷,۰۰۰,۰۰۰	عن آقچهٔ تفاوت اموال مقررهٔ مذکوره
۶۰۱,۳۷۰,۸۲۸	ممتنع الحصول در ولایت روم ایلی وآناطولی
۲,۰۰۰,۰۰۰	
۵۸۱,۲۷۰,۸۲۸	بش بیك سکز یوز اون ایکی یوك یتمش بیك کیسه سکز یوز یکرمی سکز آقچه

(طولون) لیمانندە دونانما حاضرلانمش و مصری ضـبط ایتمکه قرار ویرلمش ایدی . فقط (هولاندا) محاربەسی مانع اولدی . (لوئی)نك هولاندا موفقیتی اوزرینه دولت (نوانتل) ایله عهود عتیقەیی تجدید ایلدی. مناسبات دوستانه یکیدن ابتدا ایتدی‌ایسەدە ـ دقت‌ایدیکز ـ تابو تاریخدن اعتباراً دولت علیەنك محوی و اضـمحلالی تصـوراتی فرانسەدە دوران ایتمکه باشلادی .

له سفری -- لهسـتانه تابع (صاری قامش) قازاقلری دولته دخالت ایدەرك کندیلرینك (له) و (تاتار) لر طرفندن تعرضـدن مصون بولندیرلمسنی وسفر همایونلره کلملرینی تأکیداً حمایۀ عثمانیه نامنه طبل وعلم احسان ایدلمسنی استرحام ایتمشـلردی . قریم خانی (عادل کرای) بونلرك ایشلرینه قاریشـدیغندن طولایی عزل ایدلدیکی کبی لهلیلردە تعرضـدە بولندقلرندن (له) قراللغی علیهنه اعلان حرب اولندی (١٠٨٢) . بومحاربەدە سلطان محمد رابع بالذات بولنمشدر .

بوایراد هرسنه خزینۀ عامرەیه تسلیم ایدلمك اوزره (روزنامچۀ همایون) ە قید اولنور. بو ایرادك هرقرق بیك آقچەسی برکیسه حسابی اوزرینه اون‌درت بیك بش یوز اوتوز بربچق کیسـه ایله اون پاره ایدر . (قانوننامه) بورادە دیبورکه :

قانون : میری‌یه برغروش کبیری، سکـان آقچه‌یه آلنیر. وهربیك ایکی یوز اللی غروش آقچه اولور و هربرکیسه بشر یوزغروش اولمق اوزره حساب اولنور .

قانوننامه (تفاوت آقچه) سنی دە شرح ایدوب دیبورکه :

(اموال مقررەنك هر بیك آقچەسندن معتاد قدیم اوزره آلنان اون‌درت آقچه‌درکه بالادە کوریلن یتمش یوك (یعنی بر یوك یوز بیـك آقچه اولمغله یدی میلیـون) آقچه ٥٩٤,٣٧٠,٨٢٨ آقچه‌لك اموال مقررەنك بیـکدەکی اون درتلرندن متشکلدر .

اردو لهستانك (پودولیا) دینیلن ولایتنك مرکزی اولان (قامنیچه Kamieniec)یی، (له‌ئوپول)ایله قرمزی روسیه دینیلن (روته‌نی ـ غالیچیا) داخلنده سائر شهرلری ضبط ایتدی. لهلیلرك قوماندانی (ژان صوبیه‌سکی) عساکر عثمانیه‌یی خیلی یوردی. الك صوکنده لهستان قرالی (میشل قوری بوت) طالب صلح اوله‌رق (بوچاس Buczacz) نام محلده مصالحه ایدلدی. له قرالی (پودولیا Podolie) و (اوقرانیا Ukraine) ولایتلرینك برقسمنی ترك وباب عالی‌یه سنوی (۲۲۰) بیك دوقه آلتونی یعنی ایکی میلیون بش یوز اون بیك فرانق اعطاسنی تعهد ایتدیکی کبی (لیقه) تاتارلرینك تعرضدن مصونیتی، بونلردن ممالك عثمانیه‌یه کله‌جکلرك مرورلرینه ممانعت ایدلمیه‌جکنی، (اوقرانیا) مملکتنك حدود قدیمه‌سیله قزاقلره دور و تسلیم ایدیله‌جکنی قریم خانلرینه تا (اسلام کرای) زماندنبری ویریله کلمکده اولان ویرکولرك سنه بسنه اعطا و ایصال

مصارف خزینه

(قانون نامه) دییورکه:

(سنه‌ده آلتی کره یوز بیك آلتون کلیر. پادشاه عالمپناهه «جیب خرجلغی» تعیین اولنمشدر.

برموجب دفتر اجمال «مقابلهٔ پیاده»

مواجب	کیسه		آقچه
درکاه عالئ یکیچریلرینه	۳۷۱۱,۵	ایله	۱۷۰۲۰

(درکاه عالئ یکیچریلری اجماللری موجبنجه اللی درت بیك ایکی یوز یکرمی نفر اولوب یومیه‌لری درت یوك اون یدی بیك سکز یوز طقسان آقچه‌در وبرقسط مواجبلری اوچ یوز یتمش بر یوك اون طقوز بیك ایکی یوز اللی بش آقچه ایدر. وسنوی درت قسط مواجبلری دیمك‌که هر اوچ آیده برقسط ویریلیور» بیك درت یوزسکسان درت یوك یتمش یدی بیك یکرمی آقچه ایدرکه کیسه حسابی اوزره بروجه بالا مسطوردر).

ژان صوبیەسکی

قیلنەجغنی و سائرەیی درعهدە ایلەمش ودولت علیه دخی لهستانە آخر طرفدن بر تجاوز وقوعندە تاتارلر طرفندن اعانت ایدیلەجکنی وعد ایتمش ایسەدە بو معاهدەیی لهستان (دی‌یت) مجلسی قبول ایتمیەرك رد ایتمشدر. حتی (ژان صوبیەسکی) (خوتین) اوزرینە هجوم ایدەرك شهری ضبط ایلەمکلە برابر روسلر دخی اظهار خصومتە باشلادیلر. بوسفردە صدر اعظم فاضل احمد پاشا سردار نصب اولنەرق عزیمت اولندی. فقط اردونك بر قسمی (طورلە) دینیپر نهرینی کچرکن کوپرینك بوزولمسی اوزرینە غریقاً برخیلی شهید ویریلەرك سفرکاهجك ایلك بهارە تعلیق اولندی. اردو (بابا طاغی) نە رجعت ایتدی.

استانبول وکلیسولی اوغلانلرینە (٤١٠٢ نفر) درت قسط مواجبلری : ٣,١٦٠,٠٠٠

دفترداران سرای عتیق ایلە طباخان	
وحلواجیان خاصە — (٥٥١ نفر)	١,٠٤٤,١٠٠
بوستانیان خاصە ایلە ادرنە بوستانجیلری (٩٤٧ نفر)	٧,١٦٢,٢٠٠
جبەجیان (٤١٨٠ نفر)	٧,٧٠٥,٦٩٢
طوپجیلر (٢٠٢٦ نفر)	٥,٣٩٧,٠٨٠
طوپ عربەجیلری (٢٨٢ نفر)	٧٥١,٧٢٤
اصطبل عامرە سراجلری (٣٣٩٨ نفر)	٧,٦٢٩,٤٠٤
مهتران خیمۀ خاصە (١٠٨٢ نفر)	١,٩٣٧,٣٧٢
مطبخ عامرە خدمەسی (١٣٧٠ نفر)	٢,٥٣٦,٠٥٦
اهل حرف (٧٣٥ نفر)	١,٣٦٨,٠٣٢
خیاطین خاصە وخلعت دوزان (٢١٧ نفر)	٤٩٠,٩٩٦
مهتران علم خاصە (١٠٢ نفر)	٤٦٤,٩٧٦
سقایان دیوان (٣٥ نفر)	

بو اثناده لەقرالی (میخائل) (لەئوپول) ده وفات ایتمکله له باش‌قوماندانی (ژان صوبیەسکی) یکی قرالك انتخابی ایچون (وارشووا) یه کیتدی. فی‌الواقع مکافات بسالت و شجاعتی اولەرق قرال نصب اولندی. بو جهتله له سفرینه فاصله کیردی‌ایسه‌ده روسلر (صاری قامش) خطمانی (دوشنقو) یی کندیلرینه جلب ایله آندن (اوقرانیا) نك مرکزی اولان (چهرین) Cehrine شهرینی آلدقلرندن لهستان اوزرینه آچیلان سفر، روسلر اوزرینه تحویل ایدلدی.

صدر اعظم فاضل احمد پاشا (١٠٨٧) ده وفات ایتمش ویرینه رکاب همایون قائممقاملغنده بولنمقده اولان مرزیفونی (قره مصطفی) پاشا تعیین ایدلمشیدی. روس سفرنده مشارالیه ذات شاهانه ایله برابر بولنەرق طونەدن تایوز اللی ساعت‌اوزاقده بولنان (چهرین) قلعەسنی محاصره وضبط ایلەمش ایسەده خیلی‌ده تلفات ویرلمشدر.

درت قسط حسابی یوق. یالکز (٢٦٠) آقچەدن عبارت اولان یومیه‌لری وار. مقررلری یعنی هراوج آیده ویریلن قسطلری حسابی‌ده یاکاش یازلمش.

آزاق قلعەسی مستحفظلری (١١٦ نفر)	٢,٠٤٤,٤٨٠
خدمۀ ترسانۀ عامره	٦,٠٠٠,٠٠٠
سرای عامره اوغلانلری	٦,٤٠٠,٠٠٠

مقابلةً پیاده یکونی ٧٥٩٧٦ نفر
مجموع مواجب: ٢٠٢٧٦٩٠٤٨ آقچه

کوچوك روزنامچه اجمالی ـ درت قسط مواجب	آقچه
قاضیعسکر (٢ نفر) و مصلی پاشا	٣٠٣٧٣٢٠
رکاب همایون آغالری (٦٦ نفر)	٣٠,٣٠٧,٣٢٠
درکاه عالی متفرقەلری (٦٣٠)	٦,٦١٠,٠٠٠
مشاهره خواران (٢٧)	١٢٠,٦٠٠

— ٤ —

ایکنجی ویانه محاصره‌سی

(له) و (مسقو) سفرلرینه صاری قامش قازاقلری خطمانی (دروشنقو Drochenko)نك ایکری بوکری حرکاتی سبب اولمش ودولت حدود مفتوحه‌سندن پك چوق ایلریلره کیده‌رك بیهوده عسکر قیردیرمش ایدی. روسلرایله اولان محاربه‌مز ایجه اوزایه‌رق (١٠٩٢) سنه‌سنده قریم خانی (مراد کرای) ك (باغچه‌سرای) ده عقد ایتدیکی معاهده ایله طوردیرلمشدر . بومعاهده یکرمی سنه مدتله ایدی .

	آقچه
کاتبان دفترخانه (٦)	٤٦,٤٤٠
ذواقین خاصه (٢٢)	٣١٦,٨٠٠
متقاعدین (٥٦)	١,٢٧٩,٨٠٠
اهل حرف آغالری (٢)	٦٦,٦٦٠
کاتبان دیوان همایون (٣٦) بهرینك	٠٥,٧٦٠
چاوشان درکاه عالی (٦٩٣)	٣,٨٦٦,٣٨٨
شاکردان خزینهٔ عامره (٦٩)	٣٦٦,٢٠٠
اطبای خاصه (١٤)	٢٢٣,٧٢٧
مؤذنین خاصه (١٥)	٤٨,٩٦٠
خزینه‌داران بیرون (١٨)	١٧٩,١٠٠
خاصه پیکلری (٦٠)	٩٩,٧٢٠
معماران خاصه (٤٠)	١٦١,٦٠٠
شاکردان شاهینجیان اندرون (١٦)	١٧,٢٨٠
اطبای یهودیان درخاصه (٤)	٤٥٤٠٠

بو جمله‌نك مجموعی : ١٧٩٤ نفر

مجموع مواجب : ١٧٣٠٧٠٢٠ »

اوزي يعنى (دينيستر) نهرينك اوته طرفنده اولان ممالك، دولت عليه‌ده قالمق و (كيف) شهرى ايله (واسيليقو، اتريول، اسپانيقه) پلانقه‌لرى روسيه‌ده بولنمق‌ده شرائطدن ايدى. مصالحهٔ مذكوره‌يه طرف دولتدن ايى كوزله باقيلدى. چونكه آوستريايه قارشى المزباغلى بولنمامق لزومى حس ايديلپوردى. آوستريا (اردل) ده ظهور ايدن (راقوجى)، (آپافى) اختلاللرى حسبيله اوچ مجارستاندن يالكز عثمانلى و نمچه مجارستاننك قالديغى آكلامش و آكا كوره حركت ايتمكده بولنمش ايدى. فقط مجارلر نمچه عليهنه عصيان ايدرك «اورته مجار» پرنسى (توكلى ايمره Emerich Toekœli) (كه بزده قورص قرالى ديه مشهوردر.) دولته التجا ايتمش ايدى.

مجارلر، آوستريالیلرك مظالم واعتسافاتندن پك زياده رخنه‌دار اولمشلردى. (۱۰۸۱) ده (واسيلنكى Wasselengi) قونتى (فرانسووا)

يمين ويسار علوفه‌جيلر (۴۸۸)	۱,۹۳۶,۰۱۲
غربای يمين (۴۱۰)	۱,۹۶۷,۱۷۶
غربای يسار (۳۱۲)	۱,۲۱۴,۵۸۴

مقابلهٔ سوارى دفترلرى اجمالى موجبنجه جمعاً (۱۵,۲۴۲) نفر اولوب بر سنه‌ده درت قسط مواجبلرى ۸۲,۸۳۲,۴۱۶ آقچه ايدركه كيسه حسابى اوزره ايكى بيك يتمش بچق كيسه ايله ۱۲,۴۳۶ آقچه ايدر. (آتلو مقابله‌سى) اجمالى اوزره دركاه عالى قپوجيلرى ايله باب همايون بوابلرى ۱۹۶۲ نفر اولوب درت قسط مواجبلرى ۵,۷۸۵,۶۶۴ آقچه‌در.

قانوننامه ديبوركه:

«بو تقديرجه جمله قپو قوللرينك آستانهٔ دولتده موجود اولانلريله سرحد ثغور اسلام اولان قلاع محافظلرى وسفره مأمور اولانلرك جمله‌سى طقسان درت بيك طقوز يوز يوز يتمش طقوز نفر اولوب يوميه‌لرى سكز يوز اوتوز درت بيك يدى يوز يتمش بش بچق آقچه اولمغله برقسط مواجبلرى (۷۷,۱۷۳,۳۹۳) آقچه

نك ریاستی تحتنده برلشدیلر . فرانسوا وفات ایدنجه (خرهوانستان) بانی (زرینی — كه بزده زرین‌اوغلی دیه مشهوردر) رئیس‌اولدیسه‌ده (۱۰۸۳)ده آوسترپالیلر بوهیئت‌اتفاقیه‌یی طاغیتدیلر. اوچ‌یوزدن زیاده اصیلزادكانی قتل ایده‌رك خزینه‌لری ویانه‌یه طاشیدیلر . ۱۰۸۹ ده اختلالجیلردن برینك‌اوغلی «توكلی» قونتی «ایمره»، كندی‌وطنداشلرندن براردو طوپلادی . بوكا لهلیلردن‌ده بر فرقه التحاق ایتدی . توكلی اعلان حرب ورقه‌سنه، (آلمانه‌قارشو مجارلرك شكایتی) نامنی ویردی. استقلال سنجاغی اوزرینه (الله ووطن ایچون) عباره‌سنی یازدی . آوسترپالیلری اكثر محلده مغلوب ایتدی . فقط‌نهچه قرالی (لئوپولد) اودنبورغ Eudenbourg مجلسنده (۱۰۹۳) ده عفو عمومی اعلان ایده‌رك (توكلی) نك بر چوق رفقاسنی آیارتدی . مومی الیه یالكز قالنجه (كیزی) (ره‌ده‌ن) و(دوموغی)ناملرنده اوچ‌مبعوث‌كوندره‌رك

اولوب برسنه‌ده درت قسط مواجبلری (۳۰۸,٦۹۳,۰٦۸) آقچه و كیسه حسابیله ۷۷۱۷ كیسه ایله (۳۰٦۷) آقچه ایدر .

بوندن ماعدا ركاب همایونه (دوبره وندیك : راغوزه) خزینه‌سی مالندن اون اكی بیك بش یوز عدد (سكهٔ حسنه) تسلیم اولنور .

سرای عامره‌نك بعض‌مهماتی واندرون همایون خدامی مواجبی وسرای عتیق خدامی نفقه ومأكولاتلری وبعض ترمیم وتعمیراته صرف‌ایدلك اوزره شهرامینی قوللرینه‌ده ۱۷,٦۳۲,٦۷٤ آقچه تسلیم‌اولنوب امین‌مزبور یدندن صرف‌اولنور. ۱۰۷۰ سنه‌سنده شهر امینی اولان (مصطفی افندی) نك محاسبه‌سی موجبنجه كیسه حسابیله (٦۹۰) بچق كیسه‌در .

ترسانهٔ عامره ودونانمای همایون مهماتیچون اوجاقلق كوره‌كجیدن وبعض اوجاقلق كراسته‌دن غیری ترسانه امیننه دخی برسنه‌ده ۲٤,۰۸۸,۱۹۸ آقچه ویریلور . كیسه حسابی اوزره آلتی یوز اون درت بچق كیسه ایله سكز بیك سكز یوز طقسان سكز آقچه ایدر .

اردل بکی پرنس (آپافی) نك توسطیله حمایه‌یه کیردی. بوصیره‌ده اون دردنجی (لوئی) ده کندی حسابنه چالیشه‌رق مجارلرله اردللیلر وافلاـ قلیلردن مرکب وآوستریایه معارض برهیئت متفقه حصوله کتیردی. ایشته (قره مصطفی پاشا) بو وضعیتدن استفاده ایتمك ایسته‌دی . حتی استفاده ایده‌رك نمچه ایلچیسی (آلبر قاپرارا) یه : آوستریانك سنوی بش یوز بیك فیلورین ویرکو ویرمسنی، (له‌ئوپول دوپول) و (غون) قلعه‌لرینك هدمنی ، طونه اوزرنده چوت Schutt نامیله معروف آطه ایله (مورانی) وسائر قلعه‌نك(توکلی)یه تسلیمنی، آوستریا طرفندن مصادره ایدیلن مجار امرانك اعاده‌سنی و بر عفوعمومی اعلانی تکلیف ایتدی . سفیر تکلیفی رد ایدنجه نمچه سفری اعلان اولندی . (١٠٩٣) ده (بودین) والیسی ابراهیم پاشا (توکلی ایمره) یه معاونت ایده‌رك وصدراعظم بالذات ایکی یوز بیك عسکرله یوربیه‌رك (قاشاو) (ئه‌پری) (فیلك) وامثالی قلعه‌لر آلندی .

مطبخ عامره مهماتیچون مصر طرفندن کلن (ارسالیه) ذخیره‌دن ماعدا ات ، دقیق ، شکر ، و ذخائر سائرهٔ متنوعه بهاسیچون مطبخ امیننه (٤٤,٣٤١,٧٦٥) آقچه ویریلورکه کیسه حسابیله بیك‌یوز سکز بچق کیسه ایله بیك یدی یوز آلتمش بش آقچه ایدر. بوحسابات خزینهٔ عامره آغاسی (مصطفی افندی) نك‌در .

اصطبل عامره مهماتیچون طاوله آرپه‌سی اوجاقلغندن و بعض قیشلاق اوجاـ قلقلرندن ماعدا آرپه ، صمان ، بهاریه، قاسمیه وسائره مهماتی بهاسنه بدل آرپه امیننه سنه‌ده ١٨,٨١٥,٣٧٩ آقچه ویریلور. کیسه حسابیله ٢٩٥ کیسه واون آلتی بیك‌اوچ یوز یتمش طقوز آقچه ایدر. (برموجب محاسبهٔ امین محمدافندی).

خاصه اودون بهاسی ایچون استانبول آغاسنه (رمضان اسنده ایمش) سنه‌ده ٤١ یوك آقچه .

دوناتمانك بکسماد بهاسی ایچون (بکسماد امینی حاجی عثمان آغا ایمش) ٥٠ یوك یعنی ١٢٥ کیسه آقچه .

ایکنجی ویانه محاصره‌سی (۱۰۹٤–۱٦۸۳) وقایعندندر. بوسفرده سلطان محمد رابع (بلغراد) ه قدر گیتمش و اردو اورادن (اوسك) صحراسنه گچه‌رك (استونی بلغراد) طریقیله (یانق قلعه) دن صکره (آلتانبورغ) Altenburg ی ، (هاینبورغ) Hainburg ی آلدی. مصطفی‌پاشا، بدون والیسی ابراهیم‌پاشا ایله توکلی ایمره‌نك رأیی خلافنه اوله‌رق (یانق‌قلعه)یی فتح ایتمیه‌رك طوغریجه (ویانه) اوزرینه یوریدی.

۱۰۹٤ سنه‌سی رجبنك اون طقوزنده ویانه قربنه واصل اولدی. بوزمانده فرانسه قرالی اون دردنجی لوئی (استرازبورغ) شهرینی آلیور و (آلساس) ده مجتمع اردوسی (ره‌ن) نهرینی گچمکه مهیا بولنیوردی.

ویانه محاصره‌سی اللی گونی گچدی. محاصره‌ده بولنانلر همان تسلیم

باقیر بهاسندن ماعدا طوپخانهٔ عامره‌مهماتیچون (مصطفی آغا) ۵۷ بچق کیسه. بوجمله ایچون تسلیمات مجموعی : ۱۲۱,۲۸۰,۷۱٦ آقچه.

شام شریف طرفندن هرسنه حج شریف طرفنه گیدن بعض منازل بارگیرلری ایله اورته جامع وقفنه : ۱۰,۸۹۸,۷۷۸ آقچه.

یکیچری وبوستانجی چوقه وآستارلری بهاسنه ۱,۸۹۰,۵۰۱ ودرسعادتده بولنان یکیچریلرله جبه‌جی ، طوپجی طائفه‌سنك لحم و حنطه بهالرینه (۲۵,٥٦۲,۱۳۰) آقچه.

متقاعدین و (دعاگویان خاصه) وبعض جوامع شریفه ومساجد لطیفه خدامی (بوراسی اوقونمیور) ... گویان معاً ۱۳,٦۲۲,٤۰۰ آقچه.

روم ایلی و آناطولی طرفنده واقع سرحد قلعه‌لرینك نفراتی مواجبلرینه واوجاقلقلریله غیریدن : ۵۷,۰۲٤,۲۲۰ آقچه.

سرای عامره ادرنه خدمه‌سنك نفقه وملبوساتنه ۱,٦۰۰,۰۰۰ آقچه.

امرای دریا ، قریم خانی ، قالغای سلطان و نورالدین سلطانك وبعض چراکسه‌نك سالیانه‌لرینه ۱۷,۳٥۲,۰۰۰ آقچه.

اوله‌جقلردی . فقط عسکرمزده فتور کتیرمش ایدی. حتی، اوردون
نقلی ایچون اون بش یکرمی ساعتلك مسافه‌یه کیدیلیوردی .

قره مصطفی پاشانك ایکنجی ویانه محاصره‌سی (١٠٩٤—١٦٨٣)

روم ایلی وآناطولیده واقع چاتیکار (پرنج ترلالری) وممالحه حرقلرینك
تطهیریسه وبعض اسکه‌لر ومیری طاللری ایچون قدیمدن اولدیغی منوال اوزره
اخراجات متفرقه ایچون سنه‌ده ٩,٠٩٧,١٨٧ آقچه .
جلبکشان اغنامندن یکیچری میدانی وسرای عامره قصابلرینه بدایه‌اوله‌رق
سنه‌ده ویریلن : ٥٢ یوك وایکی آقچه .
پادشاه حضرتلرینك نفس نفیسلری ایچون و اندرون همایون نقاللقلرینه
مبایعه اولنان (اطلاس) وچوقه ومهمات سائره‌سنه وخزینهٔ عامره ایچون اشترا
اولنان سمور کورکلر ومتنوعه سراسرحلعتلر بهاسنه سنه‌ده ١٠,٥٦٢,٣٥٩ آقچه.
اطراف ممالکدن رکاب همایونه کلن ایلچیلر مهماتنه (تشریفات دفتری
موجبنجه) (١,٠٠٠,٠٠٠) اون یوك آقچه .
بونلرك مجموع مصارفی ، سنه‌ده : ١٦٣٦٣٠٠٧٧ آقچه که کیسه حسابیله
٤٠٩٠ بچق کیسه ایله اون بیك یتمش یدی آقچه ایدر .

بو آرالق ینه خرستیانلق عثمانلیلق علیهنه حاضرلانیوردی. لهستان هنوز نه درلو حرکت ایده‌جکنی بیلمیورکن پاپا اون برنجی (ئی نوصان) خرستیانلری تخلیص ایچون قرال (ژان صوبیه‌سکی) یه رجاجیلر یوللادی. حال بوکه لهستان ایچون اك برنجی منفعت مجارلری طوتمق ایدی. فقط (صوبیه‌سکی) پاپانك توسطنه طیانه‌مادی. یکرمی بش بیك تازه عسکرله یتیشه‌رك اردومزی فنا حالده بوزدی. اون دردنجی (لوئی) بیله خرستیانلق نامنه

مرزیفونی قره مصطفی پاشا

(سنه‌ده مش بیك طقوز یوز اوتوز آلتی یوك درت بیك اوچ یوز آلتمش بر آقچه مصارف اولورکه کیسه حسابی اوزره (اون درت بیك سکز یوز قرق) کیسه ایله درت بیك اوچ یوز آلتمش بر آقچه ایدر.

منوال مشروح اوزره بالاده تحریر اولنان ممکن الحصول ایراد خزینهٔ عامره برسنه‌ده ٥٨١,٢٧٠,٨٢٨ آقچه که کیسه حسابی اوزره ١٤,٥٣١ بچق کیسه ایله اون بیك آقچه اولور.

آچیق :

حالا ایراد خزینه، مصرفی احاطه ایتمکه کیسه حسابی اوزره اوچ یوز سکز کیسه ایله اوچ بیك بش یوز اوتوز اوچ آقچه ایستر.

[١٠٦٤ تاریخنده پاپیلوب « ترخونجی لایحه‌سی » نامیله مشهور اولان

ایمپراطور (لئوپولد)ه طقسان بیك عسكر تكلیف ایتمش ایدی. فقط ایمپراطور ، لوئینك ، توكلی ایله مناسبتی بیلدیكندن قورقوسندن قبول ایتمدی. بونك اوزرینه اون دردنجی (لوئی) صوبیه‌سكی‌یه سنك حقیقی دشمنلرك آوستریا، براندهبورغ (پروسیا) ومسقو حكومتلریدر

لهستان قرالی ژان صوبیه‌سكی — ایكنجی ویانه محاصره‌سنده

بودجه لایحه‌سنده واردات ۱٤,٥۰۳ ، مصارف ۱٦,٤۰۰ و آچیق دخی ۱۹۰۰ كیسه كوسترلمش ورسنه‌لك وارداتك متداخل اولدیغی بیلدیرلمشدر.]

بو، بودجه‌نك ایجه آكلاشلمسی ایچون غالب بك مرحومك (تقویم مسكوكات عثمانیه) سندن شو جمله‌لری اقتباس ایدییورز . (متن كتابده دخی اوقودیغمز وجهله بوزمانده مسكوكات عثمانیه پك زیاده قاریشیق وكم عیار ایدی) :

(بوعصرك اسكی ویكی اصول آلتونلری عیارجه تمام اولوب فقط وزنلری اكثریتله دور سابق مثللو ایكیدن درت حبه‌یه قدر نقصان طوتولمشدر .

(۱۰٦٦ ده ریال غروشلر ۸۰ ، اسدیلر ۷۰ آقچه‌یه یكردی . غروشلر اكثر مقصوص وپاره وآقچه‌لر دخی كم عیار وزیوف ایدی . مغشوش آقچه‌لرك تركیباتنده برثلث كوموش ، ایكی ثلث قالای وار ایمش . مؤرخ (حاسر) یاری

دیه نصایحده بولندیسه‌ده (صوبیه‌سکی) اهل‌اسلام علیهنه یوریمکه عزم ایتمش ایدی .

قوهلنبرغ Kohlenberg محاربه‌سی دیه مشهوراولان بومحاربه‌ده (باد) Bade مارغرافلری، صاووا پرنسی، باویرا، ساقس پرنسلری، (آیزه‌ناخ) Eisenach ، (لوآنبورغ) Lauenbourg ، (هولشتاین) Holstein ، (وورتنبرغ) ، (برونسویك ـ لونه‌بورغ) Brunswick- Lüneburg دوقه‌لریله ایمپراطورلغك آلتی مارشالی بولندیلر . اون بیك عسکرمز شهید، اوچ یوز طوپ وبش بیك چادرمز وبك‌جسیم برثروت ضایع‌اولدی. علم رسول‌الله بیله کوچ حال ایله قورتاریلدی. مورخین، قره مصطفی پاشـا (صوبیه‌سکی) اردوسـندن اول برهجوم دها اجرا ایده‌یدی ویانه‌یی آلیردی دییورلر . اردوی عثمانی طارمه طاغنیق رجعت ایدرکن (طونه) دن مروررنده (پرقانی) ده بر دها

یاری‌یه کوموش ایله باقیردن اولدیغنی سویله‌مش . (نمیا) (صاری باقیرآقچه) دیه مغشوشیتلرینك درجه‌سنی ایما ایله‌مشدر :

۱۱۰۲ ده فیئات جدولی شویله ایدی :

جنس نقود	قیمت حقیقیه	قیمت موضوعه [۱]	
غروش	۱۲۰	۱٦۰	آقچه‌یه
شریفی آلتون	۲۷۰	۳٦۰	»
یالدیز آلتونی	۳۰۰	٤۰۰	
پاره	۰۰	٤	»
مانغر	۲	۱	»

[۱] خزینهٔ عامره‌یه ایراد اوله‌رق اخذ و تحصیل اولنان نقود اولدنبری اولدیغی کبی قیمت حقیقیه‌سیله وخزینه‌دن صرف و اعطا اولنه‌جق و بین‌النـاس تداول ایده‌جك انواع نقودك قیمت موضوعه ایله رواجی امر وتنبیه اولنمشدی.

لهلیلرك هجومنه معروض اولدی . ینه اون بیك قدر شهید ویردك . (استرغون) دوشدی .

پاشا، (ویانه) بوزغونلغنك مسؤلیتنی (بدون) محافظی ابراهیم پاشانك صوبیه‌سکی اردوسـنك ظهورینی متعاقب فراره یوز طوتمسـنه حمل ایده‌رك (یانق قلعه‌سی) جوارنده مشارالیهی اعدام ایتدی. اردو منهزم بر حالده (بلغراد)ه آنجق کله‌بیلدی .

سـلطان محمد رابع بوزغونلغی ایشـیدیر ایشیتمز (بلغراد) دن (ادرنه)یه جان آتدی. پادشاه ابتدا مرصع قلیج یوللایه‌رق سرداری تلطیف ایتدیکی حالده برآز صوکره قپوجیلر کتخداسی (غزاز احمد) نامنده برینی یوللایه‌رق اعدام ایتدیردی .

جودت پاشا تاریخنده دییورکه :

(اول وقتك مؤرخلری اکر قره‌مصطفی پاشا ابقا اولنسه ایدی سنهٔ آتیه‌ده

---

۱۷۶ — فائده

چادرلر

چادر عثمانلیلرك ایلك خانه‌سی ، ایلك سرایی ، ایلك تختگاهیدر . بناءً علیه « اسکی عثمانلی چادرلری هم مکمل، هم متین، هم‌ده دلنشین ایدی) .

دولت آنجق (قپو قولی) دینیلن مؤظف عسکرك چادر وسائر لوازمنی نقل ایتدیرردی. ایالات عسکری کندی بکلربکیلری ایله سنجاق امراسنك چادرلرینی قوللانیرلردی. بونلر یاغمور، روزکار، قار وحرارت شمسك تأثیرینه مانع اوله‌جق درجه‌ده متین اولان پاموق بزندن اعمال اولنوردی .

اسکی عثمانلیلر خالی ، کلیم ، وآلچاق کرسیلر اوستنده اوطورمق معتادلری اولدیغی جهتله چادرلر او قدر یوکسـك دکل ایدی . فقط قاشك صیقلغی جهتیله آغیر ایدی . علی‌العموم بر دیرکلی و مخروطی اولوب دیرکی طوتدرمق ایچون

تلافیٔ مافات وتدارك ضایعات ایلردی دیرلر. خصماسی ایسه همان عسکره استمالت وساڅره ایچون قتل اولنمليدر دیه‌رك اعدام ایتدیردیلر . لکن اویله بر وزیر غیورك یرینی کیم طوته‌بیله‌جکنی دوشونمه‌دیلر . یاخود اغراض ذاتیه ومنافع شخصیه‌لرینی مصالح دولته تقدیم ایله صداقت یوزندن خیانت ایلدیلر . وزیر مشارالیهك بحسب البشریه تعجیلی سببیله خطاسی اولسه دخی اعدامی دها بیوك خطا ایدی)

(نتایج الوقوعات) ده دینیورکه :

نمچه ایمپراطوری (ویانه) نك محافظه‌سنی معتمد جنراللره تودیع وکندیسی (پراغ) شهرینه عزیمت ایدوب اطرافدن استمداد ایله مشغول اوله‌رق یکرمی درت بیك له واوتوز بش بیك نمچه عسکریله قرق بیك‌مقداری سائر عساکر ومعاونه‌دن مرکب براردو لهستان قرالنك قوماندا‌سنده اولدیغی حالده امداده کلش و ١٠٩٤ سنه‌سی رمضاننك یکرمنجی کونی وقوع بولان مقاتلهٔ عظیمه‌ده عساکر عثمانیه منهزم اولمشدر .

مشهور (فندقلیلی محمد) آغا تاریخنده دخی مقیددر :

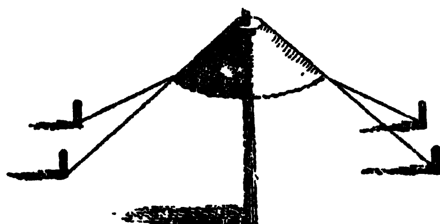
(اولا : بو سفرده اردوی همایونده مجتمع اولان عسکر هیچ بر وقتده

ایپ وقازیقلر وار ایدی. اوستلری برقات بزدن اولوب پاشالرله امرا ومعاونلری ایچون ایکی دیرکلی وایکی قات بزلی چادرلرده مستعمل ایدی .

کورلمدك درجه‌ده کثرت‌اوزره اولدیغنه وممالك عثمانیه‌دن خیلیجه تباعد قیلندیغنه مبنی مدت محاصره برماهی تجاوزایتدکدن صکره ذخیره ومهماتده مضایقه حاصل اولمغه باشلادی وکیده‌رك عسکره یورغونلق وفتور عارض‌اولدی. ثانیاً : دشمن عسکرینك تقربی استماع اولندقده عقد مجلس مشاوره‌اولنوب اکثر ارکان وامرا محاصره‌یی ترك ومترسلرده اولان طوپلری بالاستصحاب کافهٔ جنود اسلامیه ایله مدافعهٔ دشمنه کیدیلوب بعده اقتضای حاله کوره حرکت اولنمسنی تصویب ایلمشلر ایکن صدراعظم ترك محاصره‌یی تجویز ایتامکله کوچك طوپلر وخفیف عسکر ایله مقابله اولندی. وبعدالانهزام اردوی همایون مرکزنده دخی پایدار اولەمدی . ثالثاً : دشمن طونه نهرینی کچمك اوزره اولدیغی استخبار اولندقده و منع مرورلری ایچون قریم خانی (مراد کرای) خان عساکر تاتار ایله اعزام‌قلندیغی حالده مشارالیه صدراعظمدن دلکیر بولنمسنه بناءً اوزاقدن دشمنك مرورینی تماشا ایدوب اصلا ممانعت قیدنده اولمادی . رابعاً : ابتدای محاصره‌دن برآی مرور ایتدکدن صکره هرنه‌وقت اولسه هجوم ایله ظفر مقرر ایکن مظنون‌اولان اموال کثیره‌نك یغمایه کیتمه‌سیچون صدراعظم قلعه‌نك استیماناً تسخیرینی التزام ایلدی .)

دقت‌ایدیله‌جك اولورسه دولت ایکنجی ویانه‌محاصره‌سی هزیمتندن

خلاء چادرلری دخی موجود ایدی . دیکر چادرلرك درونده قویون پوستی و اکثریا خالی سررلردی. طیانمق ایچون ایچی یوك طولو چوقه قاپلی یاصدقلره سوکولوب دوزولور کرسیلر بوچادرلرك باشلیجه اثاثندن معدود ایدی .

انواعی :

١ — قپو قولی پیاده بلوکلرینه مخصوص چادر .

٢ — سواری‌عسکرینه وطوپراقلی‌دینیلن ولایت‌سواریسنه مخصوص‌چادر.

٣ — (شکلده کوریلن چادر درونده عسکر قویون پوستلری اوزرینه اوطورمش وقرمزی سختیاندن برسفره (صفه) اطرافنده یمك ییورلر.)

صوکره دکل‌نمچه، مجار والحاصل اوروپای وسطی بلاد مفتوحه‌سندن ال چکمکه باشلامش و سلطان محمد رابع اك صکره بو خطاسنی — آکلادی ایسه — کندی خلعی مناسبتیله آکلامشدر .

قره مصطفی پاشانك یانق قلعه‌ده اعدام ایتدیکی بدون والیسی ابراهیم پاشا جلاد اوکنده وصیت ایده‌رك :

— پادشاهدن رجا ایدرم، مصطفی پاشا مدبر، سوزی مسموع بر وزیردر . اونی لغرض اعدام ایدییور اما سلامت دولت ایچون کندیسنه صاقین قیلمسون . دیمش ایدی . سلطان محمد ایسه کندیسنی قورتارمق بهانه‌سی و وندیکلیلرك (موره) اوزرنده‌کی غالبیتلری آجیسیله پاشایی کسدیردی. حال بوکه دیکر طرفدن پاپانك ریاستی تحتنده اوله‌رق آوستریا، پولونیا، وندیك، مالطه حکومتلرندن

٤ — بیوك چادرده کوردیککز کولکه‌لی شیلر پوست اولوب دیرکك دیبنده‌کی کولکه دخی سفره.(صفه) در .

٥ — دیرکك باشلق قطعه‌سنده کوردیککز بالق رسمی یکیچری اوطه‌سنك علامتیدر . هراورته‌نك کندیسنه مخصوص برعلامتی وارایدی‌که نفرات بونلری قوللرینه دوکدیررلر، چادرلرینه و باشلیجه اوطه‌لرینك قپولرینه نقش ایتدیررلردی. باشلیجه‌علامتلر دوه، چتال، قلیج (ذوالفقار)، ایکی‌هلال، سروی آغاجی، طوپ ، بایراق ، ال، مردیون ، شمعدان ، فیل ، چیچك، صو قباغی ، قوش ، تفنك، اوق ، سوپورکه ، چفته بالق ، تکرلك ، خرما آغاجی ، آرسلان ، کمی لنکری، ایکی‌مناره‌لی جامع، بالطه، چفته (و)، کمی، بایراق انواعی، باجاق، ن، سهپا، کوپك، ساده (و) ، ال آیینه‌سی و سائره ایدی .

متشکل بر اون دردنجی اهل صلیب اوزرمزه یوریمکه باشلادی . بر آرالق بو هیئت موسقووا چاری (صوفی آلکسیفنا) یی دخی برابرلرینه آلەرق قریم اوزرینه صالدیردیلر. (صوبیەسکی) ترکلری شو زمانده اوروپادن چیقارەبیلمکسه چیقاردق. دیه ندا ایدییوردی. هر طرفدن بوزولیوردق . قره مصطفی پاشانك یرینه وزیر اولان (سلیمان پاشا) دخی (اوسك) ده مغلوب اولەرق (ویشغراد) (واج) (پشته) الدن چیقدی. (بودین) محاصره اولندی . دیکر براردومزده (خرواتستان) دەکی (وەرووچ) ده بوزولدی . آرتق صرەسیله (اویوار) (سکدین) (١٠٩٧) (پچوی ، شقلویش) برر برر دوشەرك اك صوکنده (بودین) بر دها عودت ایتمەمك اوزره دوق دو (لورن) ك اردوسی طرفندن ضبط ایدلدی.

برحاله کلدك که بغدان، لهلولرك تحت تهدیدینه کیردی . آرتق مجارستاندن قطع امید ایدلمك زمانی حلول ایتمشیدی. سرعسکر ابراهیم پاشا (استرغون) ده بوزولدیغی کبی خفیاً مصالحەیه ابتدار ایلدیکی بهانەسیلەده اعدام ایدلدی .

---

٦ — باشلقلی، باشلقسز مارکیز چادرلر .

٧ — اورتەسنده چادر دیرکی اولمیان (قوربا) نامندەکی چادر . (حمام چادری اولەجق)

٨ — درت عدد بز اتکلکدن یاپیلمش خلا چادری .

٩ — اوك طرفی کاملاً آچیق (کولکەلك) دینیلن چادر .

١٠ — بر دیرکلی وکنارلری آچیق باشلق چادر (که بورادە مستحق جزا اولانلر جزالاندیریلیردی . اطرافی آچیق اولدیغی ایچون جزا هر طرفدن کوریلوردی) .

١١ — اوتاغ آصفی ویا دیوان چادری : بورادە سردار اکرملر و صدر اعظم رسم قبول اجرا ایدرلر ومذاکرات حربیەده بولنورلر، طعام ایدرلردی.

دیکر طرفندن‌ده (قندیه قلعه‌سی) قوماندانی مشهور (فرانچسقو موروزینی) جنوبی یونانستانه مسلط اوله‌رق (١٩٠٤) ده (آیاماوره) آطه‌سیله (پروزه)یی (قورون) (قالاماته) وسائر مواقع مستحکمه‌یی ضبط ایتدی. برسنه صکره (ناوارین) (متون) (آرغوس) وبرسنه صکره دخی بتون (موره) یی آله‌رق المزده آنجق بر قاچ موقع براقدی. حتی (پاتراس)ی دخی آله‌رق (اینه بختی) کورفزینی دخی ضبطه تشبث ایتدی. (قورنت)ی اشغال و (آتنه) اوزرینه سوق عسکر ایده‌رك باروتخانه اتخاذ ایدلمش اولان (پارته‌نون) ه [١] بر کله اصابتیله محو ایله‌دی. افلاق، اسقلاونیا ومجارستانك بقیه‌سی، خروا-تستانك برقسمی آوستریالیلر طرفندن‌اشغال‌ایدلدی. صیره (صربیه)یه کلمش ایدی.

سلیمان پاشا اردوده ظهور ایدن اختلال اوزرینه براقوب فرار ایتدی. اردو ایسه کیتدکجه قاریشیوردی. عسکربالذات بوسنه والیسی

[١] (پارته‌نون Parthénon) آتنه‌ده اساطیردن (مینه‌روه) نامنه یاپیلمش بر معبد ایدی.

١٢ — خلوت چادری: صدراعظملره مخصوص اولوب بوراده اویورلر، استراحت ایچون بورایه کلیرلردی. بوچادرك صفوق هوالره مخصوص طوق‌بزدن معمول برنوعی دها وارایدی. صیرمه ایشله‌ملی ایدی. داخلی خارجدن کوروله-مه‌مك ایچون بیضی وطیش احاطه اتکلکی اوکنده برده قپوسی وار ایدی.

١٣ — تاتار چادرلری: بونلرك اوزرلری اوت، چالی و اکثریا بارکیر دریسیله اورتولو ایدی. تاتارلرك برده (چادرلق) لری وار ایدی. بش اخشاب چبوقدن متشکل اولوب بونلری ایسته‌دکلری یرلرده قورارلر و اوزرلرینه یاغمورلقلرینی اورتوب درحال برچادر حالنه قویارلردی. اوزرینه اوکوز دریسی کریلی چاپرازلامه اوله‌رق یکدیکرینه مربوط ایکی چبوقدن یاپیلمش برنوعی دها وار ایدی.

(سیاوش پاشا)یی سردار نصب ایلیه‌رك سلیمان پاشا علیهنه قلمنه آلنان محضری پادشاهه یوللادی. سلیمان پاشا سرعسکرلکنده سلطان سلیماندن یوزاللی سنه صکره (مهاج)ده فناحالده بوزولدیغی کبی عسکره دخی معناً بوزغونلق کتیره‌جك معاملاتده بولنمش ایدی. محضرده (اوسك) اوواسنده عموم ذخیره‌سی ویرلمدیکی، آنك یرینه اوچر آقچه ترقی وعد ایتدیکی حالده انجاز ایتمدیکی ، (استونی بلغراد)ه ذخیره کتورنلره ویریله‌جك بشر آقچه‌یی کتم ایلدیکی، تحت محاصره‌ده بولنان (بدون)ه یکرمیشر آقچه ترقی ایله یازدیغی سردنکچدیلردن پك چوغی شهید اولدیغی حالده کیرمکه موفق اولانلره برشی ویرمدیکی، بلغرادده پك چوق عسکرك اسامیسنی دفتردن سیلدیکی والحاصل سنجاق شریفی آله‌رق طونه دو- ناعماسیله فرار ایتدیکی بیلدیریلیوردی . (سیاوش) پاشانك سردارلغی حقنده سلطان محمد رابع طرفندن کوندریان فرمانه عسکر راضی

---

١٧٧ — فائده

مسکوکات

— ٣ —

آقچه، کوموش سکه دیمك ایدی . اورخان غازی زماننده کسیلن آقچه‌لرك درد‌ی وبعده اوچی بر درهم کلمکله اوچ آقچه‌نك ثقلتی بردرهم کوموشه مساوی ایدی .

سلطان سلیمان ثانی زماننده آلتی درهم وزننده غروش کسیلمشدر . احمد ثالث زماننده یکرمی اوچ عیارنده وبر درهم بش بغدای ثقلتنده کسیلن فندق آلتونلرینك ایکیسی تمام یوزلك مجیدیه آلتونه معادل ایدی .

غروش ابتدای تأسیسنده قرق زولته طقسان آقچه‌یه معادل ایدی . زولته‌نك عیاری، ثقلتی بالآخره بوزیله‌رق سلطان محمودثانی زماننده اوتوز بش

اولمیه‌رق عودته قرار ویرلدی. فساد وفتنه کوندن کونه آرتیوردی بکیچری اوجاغی چاوشلرندن* فتواجی (احمد چاوش)، سپاهدن (کوچك محمد)، ملازم باشی (احمد)، ملاطیه کتخدا یری (چولاق حسین)، توقاد کتخدا یری (ابو یوسف اوغلی حمزه)، (حاجی علی) وقندیلجی و سائر نامارده بر طاقم محرکلر کلاه واعتبار قاپمق هوسیله اردوده‌کی دفتردار (مصطفی) پاشایی، تذکرۀ اول (مختار) وثانی (لطفی)، دفترامینی عجم‌زاده (حسین)، صدرعالی قپوکتخداسی (عبداه) افندیلری قتل ایلدیلر.

اردو استانبوله طوغری یورییوردی. سلطان محمد (سلیمان پاشا) یی بولدیروب سرمقطوعنی (فلبه) یه واران اردویه یوللادی وقائممقام صدارت رجب پاشانك‌ده بولدیریلوب کلله‌سی یوللانه‌جغی خط همایون ایله بیلدیرلدیسه‌ده حسن تأثیر ایتمدی. زوربالر:

— پادشاهمز بوخصوصی مقدما فکرایله دین ودولته لایق وناموس

پاره‌یه ایندی. بعده الغا ایدلدی. پاره اوچ آقچه ایدی. مانغرده سلطان سلیمان زماننده کسیلمش وابتدالری برقیه باقیردن سکز یوز مانغیر کسیلوب هر اوچنه وصکره‌لری هرایکیسنه برآقچه رایج قونولمش ایدی.

فاتح دورنده آلتونك بر درهمی اون آقچه‌یه ایدی. عیاری‌ده طقسان ایدی. فقط بایزید ثانی زماننده سکسان‌بشه ایندی. یاوز سلطان سلیمك تخته‌جلوسندن سلیم ثانینك نهایتنه قدر

قره غروش یعنی قره‌میس ٤٠

سلطانی دینیلن (دوقا) ٥٠

مجار و عثمانلی آلتونلری ایکی فیلورین واون بش قرایسر یعنی ٦٠ آقچه ایدی. برآقچه نمسه پاره‌سیله ایکی قرایسردن برآز زیاده‌جه ایدی.

مراد ثالث زماننده کوموش سکه‌نك عیاری تبدیل اولنه‌رق یوز درهم کوموشدن ٤٠٠ آقچه کسیله‌جك ایکن سکز یوز و بیك آقچه کسیله‌رك آقچه‌نك

سلطنته موافق حرکاتی التزام ایله‌ملی ایدیلر. هوای شکار ایله وقت گچیردی. وخامت عاقبتی ملاحظه ایتمك گرك ایدی. آرتق وقت گچدی. دیدیلر.

دیگر طرفدن آوستریالیلر بتون بتون (اردل) ه گیردیلر.

«اتفاق مقدس» ارکانی متصل ممالك عثمانیه اوزرینه یورییورلردی. (خرواتستان) ده (قوسطانوویچه) ده، صربیه‌ده (نیش) و(باطونچه) ده بوزولدق. (نیش، ویدین) دشمن النه گچدی. صرب، قره‌طاغ، وسائر تبعهٔ خرستیانیه اعلان عصیان ایدییورلردی. اردو ایسه (ادرنه) یه واصل اولدی. خلع سوزلری قوتلی قوتلی سویلنمکه باشلادی. هر اوجاق ایکیشر آدم تعیین ایده‌رك علمایه واعیان واشرافه گوندردیلر.

صدارت قائممقاملغنده کوپریلی زاده‌لردن (مصطفی پاشا) بولنیوردی. مشارالیه علما و ارکان دولتی (آیاصوفیه) جامعنه طوپلادی. اوراده:

— پادشاهك ایشی گیجه، گوندوز شکار آردنده گزمك اولدی.

قیمتی پك چوق تنزل ایتدی. قرق آقچه‌یه اولان غروش بو دورده اللی آقچه‌یه و آلتونك درهمی یوز یگرمی آقچه‌یه چیقدی. سلطان محمد ثالثك زمان سلطنتنه مصادف ۱۰۰۶ تاریخنده بر درهم کوموشك سکز آقچه‌یه گچمسی امر اولندی ایسه‌ده حکمی جاری اولمادی. بالعکس آلتون یوز یگرمی آقچه‌یه چیقدی. بو تنزله، دبدبه و داراتك سبب اولدیغی ظن ایدیله‌رك (کوریلیورآ، بیلنه‌رك دگل) چاوشلرله امرانك ومأمورینك کوموشلی و صیرمه‌لی غاشیه‌لره بینمه‌لری والبسه صیرمه ایله ایشلنمش ایسه گیمه‌لری امر اولندیسه‌ده بونك هیچ بر تأثیری اولمادی. آلتون یوز آلتمش وغروش یوز اون آقچه‌یه چیقوب اصناف ایسه آلیش ویریشده آلتونی یوزاونه وغروشی آلتمش آقچه‌دن زیاده‌یه آلمادی. صدراعظم یمشجی حسن پاشا زماننه قدر آقچه‌نك قیمتی اینمدی. حتی آلتون ۲۲۰ آقچه‌یه گچر اولدی. پاشا خالص عیار آقچه قطع ایتدیردکدن صکره آلتون یوز یگرمی‌یه، غروش‌ده سکسان آقچه‌یه ایندی (۱۰۰۹).

دشمن هر طرفدن حدودی چیکنه‌دی. خیرخواهان دولتی سوردیلر. اورته‌لغی فساده ویردیلر. بویله بر پادشاهك شرعاً خلعی لازم گلمزمی؟ دیدی. حضار تصدیق مقامنده سکوت ایتدیلر. بعده جملةً قالقیلوب سلطان محمد رابعك برادری (سلیمان‌خان)ی (چمشیرلك) دینیلن سرای محلندن آله‌رق تخت عثمانی‌یه اجلاس ایتدیلر (١٠٩٩).

قرق سنه یدی آی سلطنت ایله‌مشدر. اثنای خلعده قرق سکز یاشـلرنده ایدی. (سلطان مصطفی) و (سلطان احمد)ناملرنده ایکی شهزاده‌سی دنیایه گلمشدر. حین جلوسنده غایت ضعیف ونحیف برصبی ایدی. یکرمی یاشندن صکره اورته حالده سمیزلیه‌رك جثه‌دار اولدی. اوموزلری، گوکسی واسع، بلندن آشـاغیسی اوزون اولوب بویجه

١٠٥٠ ده آلتون ٢٥٠ وغروش ١٢٥ آقچه‌یه ایندی. ینه بوتاریخی متعاقب صدراعظم کانکش قره مصطفی پاشا سکه‌یی تصحیح ایتدی. آلتونی ١٦٠ وغروشی سکسان آقچه‌یه ایندیردی.

١٠٥٠ تاریخنه قدر عثمانلی آلتونلری بوزولمامش‌ایکن مشکلات مالیه حسبیله عیاره خلل گلدی. حتی (ملك احمد) پاشا زماننده آرناودلق‌ایله بلغراده زیوف غروش کسـدیریلوب بونك بهریـنه ١١٨ آقچه قیمت قونولدی. ١٠٦٥ ده صدراعظم اولان مراد پاشا دورنده ایسـه آقچه کیفیتی بتون بتون بوزولدی. «چنگانه» و «میخانه» آقچه‌سی دینکله مشهور (قزیل آقچه) پکر اولدی. صرافلر بویوزدن عیار سکه‌یی عادی گوموش‌کبی طارتوب آلمغه باشلادیلر. (چنار ویاآغالر وقعه‌سی ـ که معلومکزدر، بومسئله اوزرینه ظهورایتمشیدی).

١١٠١ ده برآقچه بوگونکی رایج ایله یدی پاره اولمق لازم گلیور.

١١٣٨ ده آقچه‌نك رایجی تکرار تصحیح اولنه‌رق:

جدید استانبول آلتونی	٤٠٠
مصر زنجیرلیسی	٣٣٠
« طغرالیسی	٣١٥

دخی اوزون ایدی. آچیق قاشلی، الا کوزلو، سیره‌ك صقاللی ایدیسه‌ده بیقلری چوق ایدی .

مشارالیه اختلال عسکرینك کسب شدت ایتدیکی اثناده سیاوش پاشا کوپریلی مرحومك کوله‌سی و دامادی اولمق حسبیله کوپریلی زاده فاضل مصطفی پاشایی صدارت قائممقاملغنه اقعاد ایله‌مش و پاشا حضوره کیردیکی اثناده : باباك و قرداشك صدارتلرنده پك راحت ایتمشیدم ، سکا چوق جور و اذا ایلدم دیه اعتذار ایده‌رك عائله‌نك دفعنه خدمت ایتمسنی سویله‌مشدر .

جدید غروش	١٢٠
« نصفی	٦٠
« ربعی	٣٠
اجنبی سکه‌لرندن یالدیز آلتونی	٣٧٨
مجار آلتونی	٣٦٠
عتیق اسدی غروش	١٤٤

سکز بچق	درهم	بر دنك کلن	(سولیه‌ریال غروش)	١٨٦
طقوز	«	«	قره «	١٨١
عتیق زولته				٨٨
سکز بچق	درهم	بر دنك کلن	پولیه غروش	١٧٣
ایکی	«	«	بیوك لیور	٢٤
بر	«	«	کوچك «	١٠

آقچه‌یه کیتمسی و قیرقیلمش پاره‌نك کچمه‌مسی و ممالك ایرانیه‌دن ضبط اولنان محللرده سکه‌نك نام پادشاهی‌یه ضرب اولنمسی ایچون (عباسی) نك وزنی یدی دنك اولانك ١٦ و آنك نصفی ٨ و آنك نصفی ٤ پاره‌یه رایج اولمق اوزره، اوزرینه طغرا باصیله‌رق (سلطانی) نامیله تداول ایتمسی و وزنی تام اولمیانلره سکهٔ همایون اورولمه‌سی و جدید زنجیرلی آلتون قطع اولنوب بونك یکرمی درت قیراط خالص آلتوندن هر یوزی یوز اون درهم کلمك و بهری درت یوز آقچه‌یه کچمك اوزره باصیلمسی امر ایدلدی .

یکرمنجی باب

ایکنجی سلطان سلیمان

۱۰۹۹ ده تخت عثمانی یه جالس اولمشدر. ٤٧ یاشنده ایدی. (سلطان ابراهیم)ك اوغلی و(آوجی سلطان محمد)ك کوچك برادریدر.

زماننك ایلك مهم وقعه‌سی عسکر زوربالرینك قیامیدر. سوء اداره وعسکرك عادت ایدندیکی عدم انضباط دولته غائله اوستنه غائله آچیوردی. (بلغراد)ده قیام واختلاله سبب اولانلر یوز بولمشلردی. یکیچریلر «یکی اوطه‌لر» اوکنده، سپاهیلر (آت) میداننده طوپلانوب عقد اتفاق ایچون سوزلشدیلر. بوصیره‌ده سپاه طائفه‌سی سرکرده‌لردن

۱۱۵۳ ده اسکی پاره‌نك هردرهمی ۱۳۰ آقچه‌یه حکومت طرفندن تبدیل اولنه‌رق خلقه تام لعیار غروش آقچه طاغیدلدی. ینه بوزمانده (زرمحبوب) و (جدید استانبول) آلتونلرینه‌ده رایج قونولدی.

طغرالی زر محبوب	۳۲۰
مصر زنجیرلی آلتونی	۱۱۰
مصر طغرالیسی	۱۰۵
غروش	٤٠

پاره‌یه کیتمسی امر ایدلدی.

۱۱۸۵ ده: زر محبوب	۱۲۰
فندق آلتونی	۱٦٠

چیقدی. عبدالحمید اول دورنده کسیلن ایکیلك غروشلردن اوچ غروشنك شیمدیکی اللی غروشه مساوی اولدیغی هرمیان ایدیلیور.

ایکنجی سلطان سلیمان

«کوچك محمد» ی پارەلەدیلر. زوربالردن (چولاق حسین) ترکمان آغالغنی، (حمزە آغا) توقات، (کل حسن) غلطە، (قرمانلی عثمان) ماردین ویوده‌لقلرینی، (کل پیری) نام شخص اورتە بایزید تولیتنی، (سید محمد) قپوجیلر کتخدالغنی بمسەدیلر زوربالر، شهردە رجال دولتدن و اصحاب ثروتدن اولانلری اولرندن قالدیروب (فضلی پاشا) سراینده زورله پارەلرینی آلدیلر. جلوس بخششی ویرلمدیکندن قیام ایتدیلر. درت بیك بش یوز

جدول آتی مسکوکاتك رایجی حقنده برفکر ویره بیلیر:

تاریخ	جنس	رایج	بردرهم کموشك طوتدیغی آقچه	برآقچه‌نك شیمدیکی پارەایله دکری
٩٠٠ دن ٩٨٥	یالدیز آلتونی	٦٠	٣	٤٠ پارە
١٠٠٣	» »	١٢٠	٦	٢٠ »
١٠٠٢	» »	١٦٠	٨	١٥ »
١٠٥٠	» »	٢٥٠	١٢ (کسری محذوف)	١٠ »
١١٠١	» »	٤٠٠	٢٠	٦ »
١١٣٨	» »	٤٠٠	٢٠	٦ »
١١٨٥	» »	٤٠٠	٢٠	٦ »

[مسکوکات عثمانیە قتالوغی]

اللى يدنى كيسه آقچه بولوب بولوشديريله‌رق توزيع ايدلدى. بوقيامك سائر قياملردن فرقى وار ايدى: اولكى قياملرده سپاه ايله يكيچرى آره‌سنده اتفاق بولنميوردى. بودفعه اتفاق وارايدى. قائممقام صدارت (كوپريلى‌زاده مصطفى) پاشايى، شيخ‌الاسلام (دباغ‌زاده محمد) افندى‌يى برهفته اول يكيچرى آغاسى اولان (عبدالله) آغايى عزل ايتديرديلر. آغا، زوربالردن مشهور (فتواجى)يى آدملرندن برينه اولدورتمشيدى. متفقلرده آغايى پاره‌لديلر. بونى متعاقب دفتردار (حسين) پاشانك قوناغنى يغما وصدراعظم (سياوش) پاشانك‌ده سراينه هجوم ايتديلر. استانبول اشقيا اوجاغى كسيلمش ايدى. صدراعظمك قوناغنى پنجره دميرلرينه وارنجه‌يه قدر قيرديلر وحرمنه تعرضله برابر كنديسنى‌ده قتل ايلديلر. غزا مالمزدر ديه اموالنى و جاريه‌لرينى حماللر آرقه‌سنه ويرديلر. پاشانك نعشى آل قانلر ايچنده اولديغى حالده سوقاق اورته‌سنده قالدى. پادشاهده هيچ بر قوت وقدرت يوق ايدى. ايرته‌سى كونى

---

١٧٨ — فائده

تحرير املاك

الده موجود معلوماته كوره سليم خان ثانى زمانـنده استانبول قاضيسى (زكريا) افنديك بر تحرير املاك يابديغى آكلاشيليور. فقط مراد رابع زمانـنده يابيلان تحرير املاكك مكمل اولديغى مرويدر. بو تحرير اوچ آيده اكمال ايدلمش و (اوصاف قسطنطينيه) نامى ويرلمشدر: بو تحريره كوره استانبول، ايوب، غلطه، اسكدار مولويتلرنده:

٦٧٠ محكمهٔ شرعيه — ٧٤ جامع سلاطين — ١٩٨٥ وزير اعظم جامعى — ٦٩٩٠ محله مسجدى — ٦٦٦٥ مساجد وجوامع اعيان وكبار — ١٩ عمارت — ٩ خسته‌خانه — ١٩٩٣ صبيان مكتبى — ٥٥ دارالقراء

شیخ‌الاسلام (فیض‌الله) افندی‌ایله روم‌ایلی وآناطولی قاضیعسکرلرینی آغا قپوسنه چاغیروب «دولت ایله دعوامز واردر» دیدیلر. فقط زوربالر نه‌یاپدقلرینی بیلمیورلردی. بدستانده ساداتدن برینك دکانندن زورایله اشیا آلمشلردی. دکانلر قپاندی. سید، برصیریق‌اوجنه‌بیاض بر بزباغلایوب مسلمان اولان‌سنجاق دیبنه‌کلسون دیه ندا ایتدی. خلق (سنجاق‌شریف) چیقمش دیه طوپلاندیلر. بوحال ایله سرایه‌کیتدیلر. اشقیادن قپوجیلر کتخداسی مصطفایی و زوربالردن سائرلرینی اولدیردیلر. قائممقام صدارت (اسماعیل) پاشا صدراعظم اولدی. یکیچری آغاسی علی ایله سیاوش پاشا سراینی یغما ایدنلردن بر قاچی اعدام وصلب اولندی.

بو داخلی اختلال ذاتاً حدودایشلرینك یوز اوستنه قالمسنه سبب اولمشیدی. اردو ایرتسی سنه‌آنجق حرکت ایده‌بیلدی. فقط نمچه‌لیلر مجارستان، دالماچیا و بوسنه‌ده بر چوق شهرلری ضبط ایتدیلر.

— ۱۳۵ دارالحدیث — ۵۵۷ خانقاه — ۶۰۰۰ زاویهٔ درویشان — ۹۱ مسافرخانه — ۹۷۹ کاربانسرای — ۵۵۶ تجارت‌خانی — ۶۸۶ بیکار خانی — ۹۹۹۰ اسلام محله‌سی — ۳۰۴ روم محله‌سی — ۹۵۷ یهودی محله‌سی — ۱۷ فرنك محله‌سی — ۲۷ ارمنی محله‌سی — ۶۸۹۰۰ وزرا اعیان، علما قوناغی — ۱۴۵۳۶ وزرا سرایلرینه مخصوص حاملر — ۴۰۰۰ وزرا و علما چشمه‌لری — ۹۹۹۰ خصوصی و عمومی چشمه‌لر — ۹۰ قلعه داخلنده عمومی و خصوصی حمام — ۵۰ قلعه خارجنده‌کی حاملر — ۷۹۸۹ صو موصلغی — ۲۰۰ سبیل — ۱۰۰ طاتلی و طوزلو آیازما — ۶۰۰۰۰۰ صو قیوسی — ۵۵ صو صهرنجی — ۳۰۰۰ مخزن خان — ۳ استانبول و غلطه بدستانی — ۳۷ قپان دقیق و غیری — ۳۵ میری قنطاری — ۲۵ تخمیص اماتی — ۱ میزان حریر — ۱ شمعه‌خانه امانتی — ۱ سیمکشخانه امانتی — ۱ کومروك امانتی — ۱ نجیك چارداغی —

گریدده قندیه قوماندانی اولان مشهور (موروزینی) وندیکلیلر نامنه اخذ انتقام ایچون اوغراشیور و (موره) یی کاملاً ضبط ایتمکه چا-لیشیوردی . (اکری) قلعه‌سی‌ده تسلیم اولدی . صدراعظمك حربه گیده‌جك اقتداری اولمه‌سندن شاشقینلق و آدمسزلق یوزندن (یکن عثمان پاشا) نامنده بر توریدی سرعسکر اولدی . عثمان پاشا آناطولی قطاع طریقندن برشقی ایدی. آکلایك که دولتك محافظه‌سی کیمك النه تودیع اولندی. فقط دیکر طرفدن مرقومك دفع وازاله‌سی دوشونلمکه باشلاندی. آناطولی ایسه بتون بتون قاریشدی. توریدی طائفه‌سندن بر آلای اشقیا (اسکی شهر) طرفلرنده طوپلاندی . حکومتسزلك میدان آلمشیدی . بو آرالق آوستریالیلرله برمعاهدهٔ صلحیه عقدینه تشبث ایدیله‌رك حتی بر هیئت سفارت دخی یوللاندی ایسه‌ده آوستریالیلر وقت قازانمق ایچون هیئتی بکلتدیلر . چونکه متفقلری اولان وندیکلیلرله لهایلره برمعاهدهٔ قطعیه‌یه اساس اوله‌جق مقدمات

---

١ قره‌کومروکی امانتی — ١ باغ‌قپانی امانی — ١ بالق امانتی — ١ طوز امانی — ١ یکمداد امانتی — شراب و مسکرات امانتی — ١ باروتخانه امارتی — ١ باروت کارخانه‌سی — ١ اسیرخانه امانتی — ١ ضربخانهٔ سلطانی — ١ چوقه انباری — ١ بغدای انباری — ١ اودون انباری — ١ مطبخ امینی — ١ پاصدیرمه امینی — ١ سلخخانه امانتی — ١ شهر امانتی — ١ چارداق امینی — ١ جبه‌خانه خزینه‌سی — ١ ترسانه امانتی — ١ آت پازاری امانتی — ١ دقیق دیوانخانه‌سی — ١ خاص اوتلق انباری — ١ اصطبل خاص (آخور) — ١ اصطبل باب آخور — ١ وفا میدانی اصطبلی — ١ زندان اسرای سلطان — ٤ زندان مدیونین — ٣ میری بالق دالیانی — ٣ میری قارانغی — ٦٠٠ اتمك فرونی — ٣٠٠ آت دکرمانی — ٢ فوری چشمه قربنده صودکرمانی — ١ نزول امینی — ١ سبزه‌خانه امینی — ١ قویون امینی — ١٦٢ اسکی یکی چری اوطه‌لری ،

ایتلافیه شرائطنی صورمق مجبوریتنده ایدیلر . بالآخره وقوع بولان مذاکراتده آوستریالیلر عثمانلیلرك تکالیفنی مغرورانه رد ایتدیلر . اولاح ، اردل ومجارستانك کاملاً ترك ایدلمسنی طلب ایلدیلر . حتی بزم مرخصلرمز :

-- استانبولی نه‌دن ایسته‌مدیکز ؟ متعجب قالدق . دیمشلردر .

بو اثناده (سدالبحر) محافظی تکفور طاغلی (مصطفی) پاشا جلب اولنه‌رق عهده‌سنه صدارت ویرلدی . داخلی قاریشیقلق دفع ایدلمك مقصدیله مجار سرعسکرلکندن عزل ایدیلان یکن عثمان پاشانی ابقا وآناطولیده‌کی توریدیلر رؤساسنه سنجاق توجیه ایلدی . (قندیه)ده بولنان قپوقولی عسکری دخی عصیان ایده‌رك محافظ (ذوالفقار) پاشا ایله سائر امرا و(طمشوار)ده دخی عین قیام وقوعه کله‌رك ابراهیم پاشا قتل اولندیلر .

یکن عثمان پاشا، صدرسابق اسماعیل پاشا زماننده عزل ایدیله‌رك

یکیچری خانه‌لری وسکبان یکیچری اوطه‌لری — ۱ عجمی اوغلانلری خانه‌لری — ۱ جبه‌خانه — ۱ قلمات‌خانه — ۱ مرانقوزخانه — ۱ ترسانه — ۱ خمبره‌خانه — ٤ مولویخانه — ۱ میری یغورت خانه‌سی — ۱ بطال کاغد خانه‌سی — ۱ میری آرسلان خانه‌سی — ۷۰ میری شیشه‌خانه و بویاخانه‌سی — ۱۰ کوموش‌خانه — ۱ تفنکخانه — ۱ سبزه‌خانه — ۱ چارطاق خانه — ۱ سلخ‌خانه — ٥١ یدی قله‌ده پاصدیرمه‌خانه — ۱ قورشون خانه — ۱ قلندرخانه — ۱ مطرب‌خانهٔ خاصه — ۱ سارنده مهترخانه وکوس خانه‌سی — ۱ مهترخانهٔ خیمه — ۱ پیك خانه — ۱ نقاش خانه — ۱ طوغرامه خانه — ۱ سقا خانه — ۱ صو یولجی خانه — ۱ دوکمه‌جی‌خانه — ۱ ترزیخانه — ۱ ترزی طولامه‌خانه — ۱ طوپ عربه‌سی کارخانه‌سی — ۱ قوچی‌عربه‌سی کارخانه‌سی — ۱ فشنکخانه — ۱ یکیچری تعلیم‌خانه‌سی — ۱ یکیچری صامصون خانه‌سی — ۱ یکیچری زغرجی

بوسنه والیلکنه نصب ایدلمش ایدی . مرقوم بو معامله‌دن کندیسنك محوی مقرر اولدیغنی بیله‌رك بلغراد محافظی اولوب سرعسکر نصب اولنان (حسن) پاشا علیهنه یوریدی. استانبولدن حسن پاشایه کوندریلن منشوری ضبط و بلغراده دخول ایتدی .

وندیکلیلر (آغریبوز)ی محاصره ایتدیلر . مضایقهٔ مالیه سوقیله اولجه الغا ایدیلن شراب و مسکرات رسمی تجدید وتوتوندن دخی کمرك آلنمسی تنسیب ایدلدی .

هر طرفدن یکی بر غائله ظهور ایدییوردی . فقط نمچه‌لیلر (اویلوق)، (پتروارادن) کبی شهرلری آلدقدن ماعدا (بلغراد) اوزرینه‌ده یوریدیلر. حدودده بولنان اهالیٔ خرستیانیه دخی قیام ایتمشلردی. (یکن عثمان) پاشا کمال اهانتندن بر کیجه (سمندر) ه‌یه قاچدی . اهالی و محافظلر شاشیردیلر . نمچه‌لیلر (بلغراد) ی ، (سمندره) یی آلدیلر. دولتده‌کی ضعفه باقلكه اوته‌دن بری دولته خیانتی آشکار اولان وبو

خانه‌سی — ١ بوستانجی صامصون خانه‌سی — ١ یکیچری تازی خانه‌سی — ١ بوستانجیلر تازی خانه‌سی — ١ دوغانجیلر کارخانه‌سی — ١ قیوجی باشی کارخانه‌سی — ١ تمغاجی باشی کارخانه‌سی — ١ قرغانجی باشی کارخانه‌سی — ١ دوکمه‌جی باشی کارخانه‌سی — ١ سراج باشی کارخانهٔ کبیری — ١ جامجی باشی کارخانه‌سی — ١ معمار باشی کارخانه‌سی — ١ دوغرامه‌جی باشی کارخانه‌سی — ١ حصیرجی باشی کارخانه‌سی — ١ مرمتجی باشی کارخانه‌سی — ١ کره‌جی باشی کارخانه‌سی — بازرکان باشی — ١ آق دکنز و قره دکنز واهل قبله باشی — ١ سرکه‌جی باشی کارخانه‌سی — ١ طورشوجی باشی .

بوراده نه‌قدر خانه و کارخانه یازیلی ایسه جمله‌سی میریدر. بونلری اوقومقله اون برنجی عصرده اولا استانبول ، یدی قله ، ایوب ، کاغدخانه وسودلیجه ، پیری پاشا ، خاصکوی ، قاسم پاشا ، غلطه، طوپخانه ، بشکطاش، بوغاز حصارلری، بکقوز، چنکل کوی ، قوزغنجق، اسکدار و قاضی کوینده نه‌قدر خانه ،

دفعه بلغرادی فراراً تسلیم ایدن (یکن عثمان پاشـا) بر غائله چیقاریر قورقوسیله ینه حدود سرعسکرلکنده ابقا ایدلدی . پاشا (ودین) ه کیدنجه‌یه قدر معیتی، اطرافی یغمالادی . سلطان سلیمان ایلك بهارده بالذات سفرده بولنمق ایچون (ادرنه) یه کیتدی .

لکن آوستریالیلر ایلریلیورلردی . صدراعظمك ریاستی تحتنده عقد ایدیلان بر مجلس استشاره‌ده استانبول، اسکدار، غلطه، وجوار قضالرده بولنان آلتی بلوك خلقی ایله درکاه عالی یکیچریلری، جبه‌جی، طوپجی، زعما وارباب تیمار ضـابطلری معرفتیله طوپلانوب ادرنه‌یه یوللاندیغی کبی نفس استانبولدن دخی عسـکر آلنمق قرارکیر اوله‌رق هر نفره یوز اللیشر غروش ویرلمك اوزره هر خانه‌دن ایکیشر نفر تدارکی تنسیب ایدلدی. فقط استانبول اهالیسی (بدل) ویرمك نیازنده بولندیلر. نیازلری قبول اولندی .

دکان، بوستان، واو زمانك میری‌یه عائد صنایع خانه‌سی اولدیغی حقنده جزئی معلومات آلیرسکز . تأسیسات بلدیه‌دن عمارت وخسته‌خانه وتیمارخانه‌لر، مسافرخانه وکاروان سرایلر، خانلر، محله‌لر، حاملر، چشمه‌لر، سبیل، موصلق، صهریج، بدسـتان بولندیغی ورسـومات اماتی نامنه موجود قپـالر ایله چارطاق، قره کومروکی، انبارلرك نه مقدارده اولدیغی کوریلور. اسیر خانه اماتی ایله پادشاه اسیرلری، مدیونلر زندانلری‌ده آیریجه نظر دقتی جالبدر .

---

١٧٩ — فائده

اصطلاحات تاریخیه

مارغراف — (اوج بکی) و(حدودمحافظی ویاقوتی)معناسنه‌در. «Margrave» اسکی آلمانیا زماننده (مارش) دینیلن حدود ولایتلری امراسی .

قریم خانی (سلیم کرای) بالذات ادرنه‌یه کلدی. خان مشارالیه قراریله یکن عثمان پاشانك و آناطولیده‌کی توریدیلرك ازاله‌سی تحت قراره آلندی. (صاریجه) و (سکبان) ناملریله میرمیران و امرا ومحصللرله متسلملر قپولرنده بولنان افراد الغا ایدلدی.

(قانیجه) ده بولنان عسکر دخی محافظ احمد پاشایی اولدیردیلر. آناطولیده‌کی اشقیا (کدك محمد) پاشا نامنده برسرکرده‌نك امری آلتنده بولنیوردی. بوشقی اوزرینه بغداد والیٔ سابقی احمد پاشا کوندریلوب جمعیتی پریشان وکندیسی‌ایله عونه‌سی قتل ایدلدی. (یکن عثمان پاشا) ایله برابرنده کیمی بك وکیمی بکلر بکی اولمش شقیلر آرناوودلغه فرار ایتمشلرسه‌ده (ایپك)‌ده طوتولوب اعدام اولندیلر.

یکن عثمانك اورته‌دن قالقمسی اوزرینه سرعسکر نصب اولنان رجب پاشا (بلغراد) اوکنده مغلوب اوله‌رق نمچه‌لیلر (نیش) ی

صاحب دولت — صدراعظملره مخصوص عنوان ایدی.

شق اول — } شق ثانی — } اصل دفترداره (باش دفتردار) دینیردی. عثمانلی مملکتی بیودکجه مالیه ایشلریده بیودیکندن آناطولی و روم ایلی ایچون برر دفتردار دها تعیین ایدلدی. بونلر باش دفتردارك معاونی اولوب روم ایلی دفتردارینه (شق اول) و آناطولی دفتردارینه (شق ثانی) دفتردارلری دنیلدی. بولر باش دفتردارلق یاننده پایه کبی ایدی. (وقعهٔ خیریه) دن صکره الغا ایدلدی.

مناصب سته — نشانجیلق، دفتردارلق، رئیس‌الکتابلق (خارجیه ناظرلغی)، دفتر امینلکی، شق ثانی وثالث دفتردارلقلری مأموریتلری.

اوزنکی آغالقلری — میر علملك، میرآخورلق، قپوجیلر کتخدالغی، قپوجی باشیلق کبی اسکی مأموریتلر.

وسائر پالانقه‌لری‌ده ضبط ایتدیلر . استیلا بر حاله کلدی‌که پادشاه (صوفیه) ده اوطوره‌میوب (ادرنه)یه عودت ایتدی .

فقط بر تدبیر مهم اولمق اوزره کوپریلی‌زاده‌لردن (فاضل مصطفی پاشا) مقام صدارته کتیرلدی . دشمن (نیش) دن صکره (اسکوب)، (پرشتنه) (کوستندیل) طرفلرینی ضبط وحتی رعایادن (قارپوز) نامنده برینه (قومانوه) قراللغنی ویره‌رك باشنه‌قالپاق اکسا ایله‌مشدی . بوندن‌ماعدا (ودین) و (فتح‌الاسلام) کبی (طونه) یالیسنده‌کی شهرلری بیله آلمشدی .

وزیر اعظم اول امرده حکومتك اهالی اوزرینه مسلط ایتدیکی (اشترا) (سورصات) (نفیرعام) (بدل نزل) (شراب وراقی رسمی) کبی شیلری قالدیردی . ولایاته شدتلی وعدالتی امر فرمانلر یوللادی . بو اثناده فرانسزلرك (ره‌ن) نهری طرفلرنده حرکات عسکریه‌ده

دانیا — دانیمارقه حکومتی .

اسرا — اسیرلر دیمکدر . وقتیله کمیلر کورکلر ایله چکیلوب یوریدلدیکی جهتله او زمانلرده‌کورك چکمك‌خدمتی (فورسا Forçat) دینیلن‌محکوملره کوردیریلیوردی . بو ایتالیانجه Forzato کلمه‌سندندر . سفرلرده اله کچیریلان اسیرلرك چوجقلری سرایلره وعجمی اوغلانلری قیشله‌لرینه ویرلدیکی کبی یکرمی اوتوز یاشلرنده بولنانلری‌ده ترسانه کورکنه یعنی کمیلره وضع اولنوردی . قره دکز ساحللرینی یغما ایچون (اوزی) صوینی یعنی دینپیر نهرندن چیقان قازاقلرله آق دکز قورصانلرندن طوتولانلر ترسانه کمیلرینه ویریلوب تیمور بند اولدقلری حالده بونلره کورك چکدیریلیردی . بو عادت ساده بزده دکل ونديك ، اسپانیول کبی دکزجی حکومتلرده‌ده وار ایدی‌که بز آنلردن کوروب تطبیق ایلدك . بوکون محکمه‌لرمزك «کورك جزاسی» دیدکاری بو عادتدن قالمه‌درکه نعوذ بالله محکومینه مشقتلی ایشلر کوردیریلیر .

بولنملری تمچه‌لیلری قوشقولاندیردی. بواثناده مصطفی پاشا مکمل بر اردو ایله آوستریالیلر اوزرینه یوریه‌رك جنرال (سه‌کندورف) ی (دراغمان)ده مغلوب ایتدی، بعده صیره‌سیله (نیش)ی، (بلغراد)ی، (سمندره)یی، (ویدین) ی آلدی. (اردل) جهتلرنده دخی موفقیتلر کورولدی. ایرتسی سنه ینه آوستریا سفری ایچون بلغراده اردو کیتدیکنده سلطان (سلیمان ثانی) ده (استسقا) علتندن وفات ایتدی.

اوچ سنه سکز آی سلطنت ایتمشدر. حین وفاتنده اللی یاشلرنده ایدی. ٤٦ سنه عمرینی حرمده کچیرمش اولدیغی جهتله تخته جلوس هنکامنده پك زیاده تردد کوسترمش وپادشاهانی برادرینه ترك ایتمك ایسته‌مش ایدی.

یوروك — مسلم — } وقتیله روم ایلیده (یوروك)، آناطولیده «معظم» وزننده (مسلم) نامیله اللی بیك قدر بر نوع عسکرمز دها وار ایدی‌که بونلره بررچفتلك یعنی سکسانر، یوزر دونم اراضی اعطا ایدلمش و اراضیٔ مذکوره‌نك عشر شرعیلری دخی خدمت عسکریه‌لری بدلی اوله‌رق ینه کندیلرینه ترك اولنمش ایدی. بونلرك ضابطانه (میریوروکان) و (میرمسلمان) دینیردی. محاربه زمانلرنده یول آچمق، خندق قازمق کبی خدمتلرده قوللانیلورلردی.

ارباب حرف — صنعت صاحبلری دیمکدر. وقتیله اردوی همایون ایله برابر کیدر، یولده و مرکزلرده طوب و تفنك و سائر سلاحلرله حیوان و چادر طاقملری مثللو سفر لوازمنی یاپار و یا تعمیر ایدرلردی. بونلرك ضابطان و نفراتی وار ایدی. علوفه‌لی ایدیلر. بزم شیمدیکی (تفنکجی) اوسته‌سی و (قباجی) دیدیکمز صنعتکارلر.

قلیج حقی — ویا سادەجه (قلیج) — هر تیمارك اوچ ویا آلتی بیك آقچه‌سنه ویرلش اسم ایدی.

یکرمی برنجی باب

ایکنجی سلطان احمد

سلطان ابراهیمك اوغلیدر . ١١٠٢ ده تخته چیقمشدر . ٥٠ یاشلرندهایدی. کوپریلی مصطفی پاشایی صدارتده ابقا ایتدی. بواثناده اردو صوفیهده بولنیوردی. فرانسه سفیر جدیدی (شاطو ـ نوف) آوستریالیلری یالکز براقق مقصدیله دولتك لهستان حکومتیله عقد اتفاق ایتمسنه توسط ایدهجکنی وبو صورتله آوستریا حکومتی (رهن، طونه، موراوا) حوضهلرندن اوچ هجومه معروض قالهجغنی صدر۔ اعظمه بیلدیردی ایسهده مشارالیه ـ بتون بو وقوعاتك مسببی اولان

زعما — تیمارلیلرك بیوكلرینه ویریلن اسم ایدی .

امرا — زعمادن بیوك تیمارلیلره ویریلن اسم ایدی .

ارسالیه — (وقتیله مصرده تورهمش اولان کولهمن بکاریك سنوی دولته کوندردکاری) مرتب ویرکو .

١٨٠ — فائده

دارالسعاده آغالغی — سلحدارلق

دار السعاده ، پادشاهك اوی دیمك اولوب تعظیماً بوعنوان ایله آکلمیر . (عطا) تاریخنده اوقودیغمزه کوره سلطان(مراد ثانی) حرم همایون خدمتلری ایچون (آق آغا) لر استخدامنی ایجاد وبونلر ایچون قپو آغالغی، خزینهدار باشیلق ،

ایکنجی سلطان احمد

لهستانی بر درلو عفو ایده‌مدیکندن اولمالیدر - تکلیف واقعی قبول ایتمدی. کلن خط همایون او قونوب جلوس اعلان ایدلدکدن صکره حرکت ایدلدی. آوستریالیلر ایکی طریقدن بلغراد اوزرینه ایلرلیورلردی: قره‌دن (زمون) ویا (زملین) صحراسنه، طونه‌دن دخی دونانماسیله (وارادین) قلعه‌سندن بلغراده طوغری کچدی. وزیراعظم آوستریالیلری ومتفقلرینی (صاوا)

سرای آغالغی، کیلارجی باشیلق مأموریتلرنی سلسله طریقیله احداث ایله‌مشدر. آق آغالری پادشاهك سرایی قپولرینك محافظه‌سنه مأمور ایدیلر.

قپو آغالغی یعنی باب السعاده آغالغی اندرون مأموریتلرینك الك بیوکی اولوب سلطان مراد ثالث زمانسنه قدر آق آغالره مخصوص اولان خزینه‌دار باشیلق وسرای آغالغی ۹۹۰ تاریخنده استانبولده چهارشنبه بازاری سمتنده جامع، مکتب، سبیل، چشمه، حمام واسماعیل موقعنده برقلعه بنا ایدن (حبشی طواشی محمد آغا) اله کچیروب طقوز سنه دارالسعاده آغالغی ایتمش و وفاتنده یرینه زنجی خادم آغالردن (سرور آغا) دارالسعاده آغاسی اولمشدر. سرور آغا، سرایده کچینه‌مدیکی جهتله مصره سورولمش و یرینه بودفعه آق آغالردن سرای آغاسی بوسنه‌لی (حاجی مصطفی) آغا کچمشدر.

نهرینك اوته یاقه‌سنه آتمش ، (اردل) ده دخی (توكه‌لی) (زرنخت Zernecht) دینیلن موقعده جنرال (هزلر) ی بوزه‌رق (اردل) پرنسلكنی اعلان ایتمش ایدی. عین زمانده (موره)ده‌كی روملر دخی (ونديك) علیهنه قالقیشمشلردی. چونكه ونديكلیلر قاتولیكلكی نشر ایتمك تشبثنده بولنیورلردی .

بوسنه اردو (صاوا) نهری اوزرندن كچدی. آوستريا ومتفقین اردوسنه (باد) مارغرافی قوماندا ایدییوردی . (سالانقمن Salankemen) يقينلرنده وقوع بولان محاربه‌ده غالبیت اولا عثمانلیلرده كورینیركن

قیزلر اغاسی

* ، زنجی دار السعاده آغالرینك منفاسی ایدی. آغالق، (۱۰۰۳) تاریخنده یعنی اوچنجی سلطان محمدك جلوسنده تكرار آق آغالردن زنجی آغالره انتقال ایده‌رك حرمین یعنی مكه ومدینه اوقافنك اك مهملری بونلرك نظارتنه ویرلمشدر. بو جهتله دار السعاده آغالغی، باب السعاده آغالغنك فوقنده برمأموریت اولمش و حرم همایونه صرف دار السعاده آغالغی باقمغه باشلامشدر . زنجی بر خادم ، حرم همایون خدمه‌سی سلكنه كیردیكی آ كا (اك آشاغی) دیرلردی .

سردارِ اکرم بر قورشـون ایله شهید اولدی . کتخداسـنك بوش بوغازلی یوزندن عسکره پریشانلق کلدی. آوستریالیلر، سپاه عسکرینك عدم غیرتی سـببیله پیـاده‌لرمزك آرقه‌سنی آلدیلر . میدان محاربه‌ده بر روایته کوره یکرمی سـکز بیك شهید ویوز اللی طوب براقه‌رق بلغراده رجعت ایلدك .

آوستریالیلرك کچن سـنه‌لرده (نیش) ه قدر صالدیردقلری زمان دقت ایدیله‌جك بر حال وار ایدی‌که اوده (صرپ ، قره طـاغلی ، مورلاق) کبی اهالیٔ خرستیانیه‌نك عصیان ایتملری ایدی .

مصطفی پاشانك ارتحالی اوزرینه قائممقام اوخریلی (علی پاشا) صدر اعظم اولدی . پاشـا بلغراده کیتمیوب (قوجه خلیل پاشا) بی سر عسـکرلکله یوللادی . (سالانقمن) بوزغونلغی اوزرینه حدودده‌کی خرستیانلر ینه شقاوته باشلادیلر. بو آرالق لهلیلر دخی (قامنچه) اوزرینه یورییورلردی . (شام) ده ، (بصره) ده اویغونسزلقلر ظهور ایتدی.

اولا دارالسعاده آغاسی حضورینه چیقار، آندن صکره (اوطه لالاسی) ایله بوندن اعتبارجه صکره اولان (حاصللی) لرك اك اسکیسی اولان (باش قپوغلامی) آغایه کوندریلیر ، دفتره قید اولنور. آندن صـکره‌ده حاصللی ویا اورتانجه‌لرك ایچنده معتبر برلالایه ال اوپدیریلوردی ، بر یکی آغا دهـا یازیلنجه اولکی اك آشاغی‌یه (عجمی آغا) دینیردی. اك آشاغی، حرم همایون قپوسنی بکله‌ین بش نفر (نوبت قالفه) لرینك امری آلتنده قالیر، عجمی آغا اولسه دخی کندندن اسکیلرك جمله‌سـنه خدمت ایدر ، آبدست ونمـاز وقتلرندن ماعدا قپو بکله‌مك خدمتندن آیریلمازدی. بوراده عجمیلك دیمك یکیلکدن قورتولمق دیمکدر. عجمیلرکده اك اسکیسی نوبت قالفه‌سی اولوردی .

نوبت قالفه‌لرینك خدمتی : حرم همایون قپولری آناختارلرینی دارالسعاده آغاسندن صاباحلاین آلوب ، لزومنه کوره قپولری آچوب قپایه‌رق ینه صایه‌رق دارالسعاده آغاسنه تسلیم ایتمك‌در . نوبت قالفه‌لغندن صکره (اورتانجه‌لق)

(مهتدی مصطفی) نامنده بری مالنك چوقلغنه بناءً (ادرنه) ده قتل اولندی . صدر اعظم کیمه غرضی وار ایسه آنلری اورتەدن قالدیرمق ایله مشغول اولیوردی . فقط عزل ایتدیردیکی دارالسعاده آغاسی (اسماعیل آغا)یی درحال سرایدن چیقارتمق ایچون سرایه آرابه وفرمان کوندرمش و بوآنه قدر سرای خدمەسی ایچون طیشاریدن فرمان و آرابه کوندرلمسی عادت اولمدیغندن سرایه مداخله معناسی چیقاریلەرق پاشا عزل واسماعیل آغا ایچون کوندردیکی آرابەیە ارکاب اولنەرق (ردوس)ه نفی ایدلدی . بیك ایکییوز کیسه نقدی ، جواهری ، کوموش طاقملری ، اشیاسی ، دوەلری ، قاطیرلری ، املاکی ضبط اولندی . مرزیفونی (حاجی علی) پاشا صدارته کچدی .

کوپریلی مصطفی پاشا ، وزیر اعظم ایله وزرانك ، دفتردار ویکیچری آغالرینك بایراملرده پادشاهه هدیه ویرمەلرینی منع ایتمشدی . ویرلسنه یکیدن فرمان صادر اولدی (!)

منصبی واردر . اورتانجەلر درت نفر اولوب بونلر صرەلری کلنجه (حاصللی) اولورلر . حاصللیلرك اسکیلری نوبتله قپو نوبتجیلرینه نظارت ایدرلر . بونلر مسئولدرلر . الك اسکی حاصللیدە صیره کلنجه (بیلا باش قپو غلامی) رتبەسنه چیقار . بعده (یکی سرای باش قپو غلامی) اولورکه اوجاق سلسلهٔ مناصبنی تکمیل ایتمش دیمکدر .

الك آشاغی آغا صباح نمازی وقتندن ایکی ساعت اول قالقار . قپو نوبتی طوتمق ایچون نفراتی و اوچنجی نوبت قالفەسنی بعده باش نوبت قالفەسیله اورتانجەیی قالدیرر . جملەسی آبدست آلیرلر . برلکدە سرایدەکی حمام کلخننك اولدیغی محله کیدەرك فنارلری ، شمعدانلری یاقارلر . صکره دارالسعاده آغاسنك دائرەسنه کیدوب آغانك اوطه نوبتجیسنی و آنك معرفتیله آغایی قالدیررلر . آغا آبدست آلدقدن صکره قپو آناختارلرینی صایوب مأمورلرینه ویریر . بو مأمورلردن بری (سورهٔ فتح) شریفی اوقور . اولا مابین همایون قپوسنه

نز برطرفدن حرب ایدییوردق، دیکر طرفدن‌ده درت سنه‌اول انکلتره وفلمنك سفیرلرینك نیم توسطلریله کوندریلن (ذوالفقار) افندی و(ماورو قورداتو) نامنده برذاتدن مرکب برهیئت ویانه‌ده (له) (نمچه) (وندیك) مرخصلری‌ایله مذاکرات صلحیه عقدینه‌اوغراشیور ایدی. ذوالفقار افندی موفق اوله‌میه‌رق بواثناده دوندی. انکلتره، فرانسه، فلمنك سفیرلری نزد دولتده انتریقه‌دن خالی قالمیورلردی.

صدر اعظم (حاجی علی) پاشا مستقیم وایش بیلیر برآدم ایدی. استقامتی حسبیله بر کون دفترداراك عزلی مسئله‌سی حقنده پادشاهه قاتی سوزلر سویلدی. حتی:

— سز ارباب غرض سوزینه اینانیورسکز، بن صدارتده طورەمام.

دییه‌رك مهری تسلیم ایلدی. یرینه (بوز اوقلی مصطفی) پاشا

کلوب آچارلر. ینه اوفویه‌رق سائر آناختارلری قپونك یاننده‌کی چیویلره آصارلر. طعام وقتلریله حکیم ادخالی کبی قپونك آچیلمسنه لزوم کورینن وقتلرده آچارلر و کیجه‌لین پادشاه حرم همایونه کیدنجه سورهٔ (ملك) قرائت ایده‌رك قپویی چوبروب آناختارلری دارالسعاده آغاسی دائره‌سنده‌کی نوبتجی آغایه صایوب تسلیم ایدرلر. اوده آغایه تقدیم ایدر.

آغانك اوچ نفر اوطه نوبتجیسی واردر. بو نوبتجیلردن ماعدا کیمسه آغایی اویقودن اویاندیره‌ماز.

آقشام نمازندن صکره قپولر جوارنده و آغالر قفوشلرنده یبانجی کمسه قالمامق ایچون اورتانجه و یا حاصلی آغالردن بری (هو) دیه باغیریر. آندن صکره خلوت اولور.

بونلرده برده (موسانده‌رجی) آغا واردرکه طهارت و نظافته و آبدست آلوب نماز ادا ایتدیرمکه و آغالرك جامعه دوام ایتملرینه و مأمور اولدقلری ایشلرك حسن اتمامنه نظارت ایدر.

تعیین ایدیله‌رك مشار الیه قریم خانی (سلیمکرای) ك تنسیبی ایله (اردل) اوزرینه اعلان سفر ایلدی . پاشا (روسجق) ه مواصلتندن براز صکره نمچه‌لیلرده (بلغراد) ی محاصره ایتدیلر . اردو تکرار بورادن قالقه‌رق (بلغراد)ه کیتدی‌ایسه‌ده نمچه‌لیلرده چکیلمشلردی.

(قالایلی احمد) پاشا نامنده آستانه قائمقامی اولان بری :

خرستیان وموسویلرك بوندن بویله رنکلی چوقه ، اعلی لباس ، سمور قالپاق ، صاری مست وپاپوش کیمه‌لرینی ، شهرده آت ایله کزمه‌لرینی منع ایدوب سیاه روبا ، قرمزی وسیاه مست و پاپوش کیمه‌لرینی، حماملرده نعلین دخی کیمیوب اسلاملردن تفریق اولنمق ایچون آیاقلرینه چنغراق باغلامه‌لرینی اعلان ایتدی . ممکتمزك بو صیره‌لرده نه‌غریب وعجیب اداره ایدلدیکنی آرتق سز آکلایك . حکومت ١٠٠٣ تاریخنده‌ده خرستیانلرله موسویلرك کوك وصاری دلبند صارمه‌لرینی منع ایدوب سیاه وقرمزی چوقه‌دن تقیه ومنلا

دارالسعاده آغاسی سلحدار آغا و باب‌السعاده آغاسی و الحاصل سرای رجالی مافوقنده اولوب صدارت ومشیخت اسلامیه‌دن صکره الك بیوك منصب ایدی .

اوللری باشلرینه سلیمی.و آلایلرده آرقه‌لرینه درت یکلی سراسره قابلی آغیر صرت سمور ، یاز وقتلری بو بیچمده قاقم ، موسملره کوره (قارصق) سنجاب کورك کییرلر ، بللرینه صوم مجوهرلی (آقوه) تعبیر اولنور آلتون کوستکلی بر بیچاق طاقارلردی . سلحدار آغا ، دارالسعاده آغاسنك اتکنی اوپردی .

دارالسعاده آغاسنك اساس خدمت و مأموریتی :

١ — حرم همایون ایشلرینه نظارت .

٢ — حرمین شریفین اوقافه نظارت .

اولوب صرهٔ همایون آنلرك نظارتیله و معرفتیله اخراج اولنوردی . وقتیله اسکی

(عبدالکریم) افندی نامنده برقاضیعسکر دخی موسویلرك (نارنجی دستار) ایله ملائی عمامه صاردقلری جهتله صباح و آقشام قراکلقلرنده فرق اولنمدقلرینی بهانه ایده‌رك قرمزی ومور چوقه تقیه کیمه‌لرینی امر ایتمش ایدی!

استانبولده بربری اوزرینه ظهور ایدن ایکی (آیازمه) یانغینی خلقی پك زیاده شاشیرتمش و اراذل واشقیادن آقشاملری اولردن چیقه‌ماز ایتمش ایدی.

(بوسنه هرسك) قطعه‌لری آسایشدن محروم اوله‌رق ونديكليلر (غبله) قلعه‌سنی دوناغا ایله محاصره وضبط ایتدیلر. استانبولده بولنان سفیرلر ایکی فرقه‌اولمشلردی. برطرفدن انکلتره سفیری (پاژه Pa jet) ایله فلمنك سفیری (همشقرقه Hems kerke) آوستریا ایله مصالحه‌یه، دیکر طرفده فرانسه سفیری (شاطونوف Chateauneuf) له برابر مارکی (فه‌رییول Ferriol) اولدقلری حالده آوستریا: مصالحه ایچون

و یکی سرایده بولنان بالطه‌جیلرله زلفلی بالطه‌جیلرك‌ده آمری ایدی. ینه وقتیله حضوره کیره‌جك صدراعظم و شیخ الاسلاملر قپو آغاسی اوطه‌سنده آرام ایدرلرکن بالآخره دارالسعاده آغاسی اوطه‌سنده آرام ایتملری بو آغالغك اعتبارینی تزیید ایتمشدر. وقایع عمومیه‌مز صیره‌سنده بو آغالرك امور دولته مداخله‌لری یوزندن نه فنالقلر ظهور ایتدیکنی‌ده کوریورسکز.

خادملق، طواشیلق که بر ارکك عضو تناسلنك قطعی ایله آنك تولید ذریت استعدادندن محرومیتی‌در. ازمنهٔ قدیمه‌دن بری موجوددر. تا اسکی زمانلرده بیله خادملر وار ایدی. اسکی رومالیلرده بونلر صنف صنف ایدیلر. با خصوص شرقده پك مبذول ایدیلر. آثوریا و بابیلونیا قرالیچه‌سی (سه‌میرامیس) ك‌ده خادملری وار ایدی. بزده‌کی خادملر ایکی صنف اولوب بیاضلرینه (آق آغا) وسیاهیلره (خادم آغا) دینیر. بونلرك امور حکومته مداخله‌لری‌ده پك قدیمدر. حتی ازمنهٔ قدیمه‌ده مصر فرعونلری یعنی حکمدارلری

(مجارستان) ایله (اردل)ی ، لهستان (قامنچه) ایله (پودول) ایالتی ، وندیکلیلرده (موره) ایله (دالماچیا) یی ایستیورلردی . بونك ایچون مصالحه عقد ایدیله‌میوردی . بوز اوقلی مصطفی پاشا بوتکلیفلری رد ایتدی. بز ایسه آوستریانك غربده‌کی اشتغالاتندن استفاده ایده‌میه‌رك مدافعه حالنده بولندق. وندیکلیلر بالاستفاده (ساقز)ی ضبط ایتدیلر.

(بوزاوقلی مصطفی) پاشادن صکره وزیر اعظم اولان (سورمه‌لی) علی پاشا دخی بودرلو تکالیف صلحیه‌یی قبول ایده‌میه‌رك آوستریا اوزرینه یوریدی ، (وارادین)ی محاصره ایتدی . فقط یاغمورلردن یکرمی کون صکره عودته مجبور اولدی .

سلطان احمدده برآز صکره ارتحال ایلدی . سلطان سلیمان ثانی کبی اوچ سنه سکز آی، یکرمی بش کون سلطنت ایتمشدر . حدتلی، ایدی .

نزدنده بیله پولتیقه ایشلرینه قاریشمشلردر . فقط یالکز شوراسنه دقت ایتملی‌که بونلرك مداخله ایتدکلری یرلر ، خلقك مالی ، جانی ، بر مستبدك، بر آمرك کیفنه تابع اولان یرلر، حکومتلردر ، (اسکندر کبیر) ك خلفلری دخی خادم قوللانمشلر ، بونلر یونانیلرده بالآخره بك مهم روللر اوینامشلردر . وقتیله بعض متعصب خرستیانلر کویا دنیا لذائذندن کندیلرینی محروم براقه‌رق صرف آخرته وقف نفس ایتمك مقصدیله بالذات کندیلرینی خادم ایدرلردی . بونلر ایچنده (اوری‌ژه‌ن) نامنده اسکندریه‌لی بر عقائد عالمی واردر . قرون وسطاده (واله‌زی‌ین Valésiens) دینیلوب دنیایه ذریت کتیرمکی گناه بیلن برمذهب غریب منتسبینی‌ده کندیلرینی خادم ایدرلر ، ایتالیاده دخی بر زمانلر سسی محافظه ایتمك ایچون خادم اولورلردی .

١١٢٨ سنه‌سنده سلطان احمد ثالث زماننده صدراعظم داماد علی پاشا مصر والیسی و قاضیسنه بر امرنامه کوندره‌رك (سرای سلطنتی طواشی نامنه خواشیدن) قورتارمق ایچون قطع آلت تناسل امر مذمومنی رفع و منع ایله‌مشدر .

یکرمی ایکنجی باب

ایکنجی سلطان مصطفی

— ۱ —

۱۱۰٦ ده پادشاه اولمشدر . اوتوز بر یاشلرنده ایدی .

اوچنجی کونی ادرنه‌ده صدر اعظمه خطاباً برخط همایون نشر ایلدی. مشارالیه بوخط همایونده :

دار السعاده آغالرینك عزلنده دخی اولجه بر اصول وار ایدی. یا جمعه کونلری تشریف شاهانه اولان جامعده و یا ود بینش محللرنده بردن بره وقوع بولوردی. عصمه اوغرایانلر (بلقجانه) قصری دینیلن دائره‌ده کوچك بر اوطه‌یه ایسدیریلیر، اعدام ایدلمزسه مصر قاهره‌یه یوللانیر، عادتاً عزل ایدیلنلر اکثریا جزائره کوندریلیردی. بر ده صرهٔ همایون اخراجی کونی صره دوه‌سنك کوموش دیرکینی

سلحدار آغا

(پادشاهلرك هر
هانکیسی ذوق و صفا
وخواب وراحته دوشمش
ایسه آنلرك الی آلتنده
اولان عبادالله حضور
وراحت کورمه‌مشدر.
بز بعدالیوم ذوق وصفا
و راحتی کندیمزه حرام
ایلدك . دشمنلرمز پدریمز
مرحوم سلطان محمد زما-
نندن بو آنه قدر پادشا-
هلرك ذوق وصفالری و
اهمال وتکاسللری سببیله
درت طرفمزی صاردیلر .
مملکتمزه کیردیلر .
نیجه امت محمدك ارزاقنی
یغما ، اهل و عیالی

ایکنجی سلطان مصطفی

بیوك میرآخور دارالسعاده آغاسنك النه ویرر ، آغا دوه‌یی اوچ کره طولا-
شدیردقدن صکره امیراخور دیزکینی استه‌مزسه آغا کندیسنك عزل ایدلدیکنی
آکلار ؛ میرآخور دیزکینی ایسته‌دیکی آغا یکیدن نصب ایدلمش دیمك اولمغله مقام
تشکرده یر اوپر وحضور همایونده یوز سوردرك سراسره قاپلی درت یکلی صرت
سمور کورك اکساسیله ابقاسی اعلان ایدیلیردی . بونلر آره‌سنده متین ، صالح ،
عفیف ، خیرات پرور برخیلی کیمسه‌لرده یتشمشدر .

سلحداراق — ایکنجی سلطان مصطفی زماننده سلحدارلغه تعیین ایدیلن
(چورلیلی علی پاشا) - که سلطان احمد ثالث زماننده صدراعظم اولمش وصکره
داماد ابراهیم پاشانك سعایتیله مدللو آطه‌سنه نفی اولنوب اعدام ایدلمشیدی . -
پادشاهدن صدور ایدن اراده‌لرك و باب عالیدن کلن معروضاتك سلحدار آغالق
وساطتیله عرض وتبلیغی امتیازینی استحصال ایدرك (باش مابینجیلك) اصولی
وضع ایتمشدر .

اسیر ایتدیلر . بناءً علیه عون ربانی ایله آنلردن اخذ انتقام ایچون کندم بنفسه گیتمك اوزره غزایه کلی نیت ایلدم .)

دیدکدن صکره سفره عزیمتی حقنده ارکان دولت ایله مذاکره ایدلمسنی امر ایلدی . وکلا ، اوچ کون اوچ گیجه مشاورەدن صکره مصارفك زیاده اولەجغی بهانەسیله گیتمەمسی طرفنی التزام ایلدیلرسەده مشارالیه اصرار ایلدی. درحال تدارکاتە باشلانلدی .

قپودان دریا (عموجه زاده حسن پاشا) ایله (مصرلی زاده ابراهیم پاشا) ساقزك ضبطنه گیدەرك ونديكليلری ایکی محاربۀ بحریەده منهزم ایتدیلر ، جزیرەیی قورتاردیلر . بیك قدر اسیر ، برقاچ قطعه کمی ، اوتوز قرق طونج طوپ ، کلیتلی تفنك وجبخانه آلدیلر. بومحاربەلرده قالیونلر قپودانی (مزەمورطه حسین) قپودانك فوق العاده یارارلغی کورلدی. مشارالیه قپودان دریا نصب اولندی .

صدر اعظم علی پاشا ، پادشاهك سفره گیتمسنی تأخیر ایچون

سلحدارلر ، دارالسعاده طاقندن ماعدا بابالسعاده ایله اندرون همایونه متعلق کافۀ خدمات و خدمەنك ناظری ایدیلر .

وقتیله قرناوعرض آغالری شونلر ایدی :

دارالسعاده ، سلحدار ، بابالسعاده ، چوقدار ، رکابدار ، دلبند ، آناختار ، باش پیشکیر آغالریله خزینه ، کیلار ، سفرلی کتخدالری ، سرکاتبی ، باش چوقدار ، تفنکجی ، قهوەجی ، مؤذن ، بربر ، صاریقجی باشیلر ، طرنقجی ، باش لالالر .

پاشادن اول سلحدارلغك ورکابدار ایله چوقدار آغالرك مأموریتلری کیجەلی کوندوزلو خدمت پادشاهیده بولنمق ایدی . علی پاشا چوقدار ورکابدارك سلحدار آغالغنه ملازمتنی تأسیس ایتمش وچوقدارلغك سلحدار آغالغی معاونلکی ، رکابدار آغالغنك ذی الیدلکی ، دلبند آغالغنك بونك موصلکی صیره ترتیبنه وضع ایدلمسنه همت ایلەمشدر . ایشته مابینجیلك بو دوردن باشلار .

(جسر مصطفی پاشا)ده بولنان یکیچریلری قیشقیرته‌رق جلوس بخششی طلبنه قیام ایتدیردیکی بالذات پادشاهك محل مذکوره کیره‌رك حاله وقوف پیدا ایتمسیله میدانه چیقنجه عزل وقتل ایدلدی. (الماس محمد پاشا) صدارته کچدی.

تاتارلر، لهستانی یغما ایتدکلری کبی اردو دخی پادشاه ایله برابر بلغراددن طونه‌یی کچه‌رك (طمشوار)ه توجه ایتدی (۱۱۰۷). (لیپوه) قلعه‌سی ضبط اولنوب نمچه جنرالی مشهور (وه‌تران) مغلوب ومقتول اولدی. بونی متعاقب (سیش) و(لغوش Luges) نام قلعه‌لرده آلندی. بو محاربه‌ده قریم خانی (سلیمکرای) دخی وار ایدی. قیشك تقربی حسبیله ادرنه‌یه عودت اولندی.

آناطولیده (صاریجه) و(سکبان)ناملریله توره‌ین (لوند) طائفه‌سی عادتا اشقیا اوجاغی اولمشیدی. بوندن بویله پاشالر دائره‌سنه (لوند)

بعده اوجاق یول بکله‌نیلمکسزین کسدیرمه‌دن مابینجیلك مأموریتی احداث ایدیله‌رك خانهٔ خاصه‌دن و یاخود آشاغی قغوش آغالرندن پادشاه هرکیمی ایسترسه مابینجی نصب ایده‌کلمشدر، مثلا هم مابینجی، همده قهوه‌جی باشی، بربر باشی اوله‌بیلیردی.

۱۸۱ — فائده

البسه و قیافت و مراسم الباسیه

برنجی جلدمزده پراکنده اوله‌رق کرك پادشاهلره وکرك و زرا و امرا و سائره‌یه عائد ایجه معلومات ویرمش ایدك. بو بحث تاریخ نقطهٔ نظرندن غایت مهم اولدیغی جهتله بوراده دخی دسترس اولدقلرمزی یازییورز. دقت ایدیله:

نامنه بایراق آچیلماسی امر اولندی. حتی اولا اردوده بولنان لوند-
لرك بایراقلری طوپلانوب یاقیلدی. دولت (آق‌دکز، موره، مجارستان
ولهستان) طرفلرنده فوق‌العاده مشغول بولنیوردی. روسلر بو حالدن
بالاستفاده (آزاق) قلعه‌سنی ضبط ایتدیلر.

— ۲ —

بیوك پترو

دولت، (بیوك پترو) نام روس چارینك تنظیم ایتمکده اولدیغی یکی موسقو
حکومتیله ایلك دفعه اوله‌رق چارپیشیوردی. (پترو) روسیه‌نك بهمه‌حال اوروپا
مدنیتنه کیرمه‌سنی، اوروپا عادات وآدابنه مالك اولمسی فکریله چالیشیوردی.
چاره اوروپانك شمالنده‌کی بحر ابیضه دونانما یاپدقدن صکره (وولغا) نهری
طریقیله (بحر حزر) اوزرینه ایتمك نیتنده بولندی. مقصدی آسیانك ثروتنی
(موسقوا)یه چکمك ایدی. دیکر طرفدنده روسیه‌یه نفس آله‌جق برقپو آچمق
ایستیوردی. بونك ایچونده (آزاق) و(قره دکز) ساحللرندن مناسی یوق

— سموره قاپلی، جواهر چیراستلو (کراکه): پادشاهلره مخصوص
— مرصع زره و جواهر چیراستلو درع پوستین (که کورك قاپلی زره
دیمکدر) و مجوهر تیرکش ومرصع قلیج: پادشاهلره مخصوص
سرپوش: یشیل شال دستار، جفته صورغوج: کذا
— قباتجه دینیلان (قولسز بر نوع کورك که اوکنده چاپراست واری
غیطانلی اولوب یاقه‌سی اکلی ایدی. کورکی اوموزلره قدر کلیر و اوموزك
طیشاریسنه‌ده براز کورك قونوردی) دوکمه‌لری مرصع: کذا
— سمور قباتجه، اوچ قطعه سرغوج ایله مزین پوسفی دستار: کذا
— آله قاپلی مجوهر شمسه‌لی، بیوك یاقه‌لی کورك: کذا
— قرمزی روبا: سلطان احمد اول یکیچری و سپاهیلرك علوفه سر-
کشلکلرنده علی‌السحر قرمزی روبا کییوب غضبناك بر حالده سلطان بایزید

بیوك پترو

ایدی. (قدس شریف) روم پطریقی (دوزیته)ده بیوك پترویه عثمانلیلرك فرمانلریله فرانسزلرك روم اورتودوقسلر اللرندن (قمامه) کلیساسنی ضبط ایتمك اوزره بولندقلرینی بیلدیرییوردی که مملکتمزده کی (محال مقدسه) مسئله سیله شرق اقوامی مسئله سنك باشلانغیجیدر.

بیوك پترو (١١٠٧)ده (آزاق) قلعه سنه اوتوز بیك کشی ایله هجوم ایتدی ایسه‌ده موفق اوله‌مادی. فلمنکلی (ژانسن) نامنده بر مهندس چاردن حقارت کوردیکندن طولایی بزم طرفه کچه‌رك طابیه‌لرمزی دوزلدی و روسلری رجعته مجبور ایتدی. فقط (پترو) نمچه‌لیلرله وندیکلیلردن، پروسیادن، فلمنکدن طوپجی، مهندس، لغمجی، جراح، بحریه ضابطلری جلب ایده‌رك و (دون) نهری اوزرنده یاپدیغی ترسانه‌لرده یکرمی آلتی بیك عمله چالیشدیره‌رق ١٧٠٠ شایقه، ٣٠٠ طوپ، ١٠٠ صال یاپدیردی. ایرتسی سنه یه (آزاق) اوررینه هجوم ایده‌رك ضبط

کوشکنه کیتمش و اوراده یکیچری لوك آغالریله کاتب و اختیارلرینی تنکدیر ایتمش ایدی.

— سمور قالپاق، سمور کورك، مرصع سرغوچ و قلیچ } قریم خانلرینه
— سمورلی قطیفه خلعت، مرصع سرغوچ، مرصع شمشیر }

مخصوص اولوب طرف پادشاهیدن ویریلیردی.

اون برنجی عصرده‌کی قیافتلرمز حقنده تك توك معلومات واردر. مثلا (اولیا چلبی) قاسم پاشا اهالیسنی اوچ فرقه‌یه آییروب دییور که:

بر صنفی عسکری طائفه‌سیدرکه قپودانلر، عزبلر، واردیانلر ورسن‌باز کشتیبان دایلردر. (کمیجیلر) در. جمله‌سی جزایرلی البسه‌سی وقرمزی (فس) اوزره قفس دستار و آرقه‌لرینه (بورنوس) و (تیمور قوپاران!)، قاپوده (قاپوت)، کوناکون (طولامه) لر کییرلر، بللرینه چتال پالا پیچاقلر، طاقارلر، آیاقلرینه (طوماقلر) کییوب بعضلری بالدیری چیپلاق کزرلردی. غلطه‌لیلرده جزایر پیچیمی کیرلرمش.

یلدی. (موسقوا) یه کمال دبدبه ایله دوندی. شهرده یاپیلمش (طاق ظفر)لرده عثمانلی پاشالریله تاتار میرزالرینك آیاقلر آلتنده چیکنندیکنی کوستر رسملر وار ایدی. چار، درحال (آزاق) ه اوچ بیك روس عائله‌سی ٤٠٠ عائله (قالموق) و عساکر محافظه کوندردی. ینه دونانما انشاسنه باشلادی.

مزه‌مورطه (حسین‌پاشا) آق‌دکزده وندیکلیلری تعقیب‌وتنکیلدن خالی دکل ایدی. وندیکلیلر ایسه بزی (موره) طرفلرنده راحت براقیورلردی. نمچه محاربه‌سی‌ده بیتمه‌مش و پادشاه ایکنجی دفعه اوله‌رق سفره حاضرلانمش ایدی.

بوایکنجی سفرده بیوك بر ایش کوریله‌مدی. اردو بلغراددن (پانچوه) طرفنه کچه‌رك برقاچ پالانغه ضبط، دشمنك درت قالیونی احراق، (طمشوار) طرفلرنده‌کی بربوغازده دشمن اردوسنی مغلوب ایده‌رك عودت ایلدی. فقط ایرتسی سنه (تیس) نهری اوزرنده (سنته) ویا (زانطه) نام محلده نمچه‌لیلر (پرنس اوژه‌ن) نامنده‌کی قوماندانلریله اردومزی فنا حالده بوزدیلر. صدر اعظم (الماس محمد

اسکدار اهالیسنك قیافتنده دخی (قپامه) (حومه) (طولامه) و (قراچه) ذکر ایدییور. طوشانه‌لیلر تجار و صنعتکار اولوب قره البسه، قادینلری اوزون فراجه اکتسا ایتدکاری کی باشلرینه دلبند عذار، یوزلرینه قیل نقاب کیررلر و(سلامیه) دینیلن دیبا تافیه کیرلرمش. اون برنجی عصرده منقش‌اولدیونلر موجوددر. ١١٤٤ تاریخنده سلطان محموداول طرفندن اصداراولنان برارادهده استانبول قادینلرندن اکثرینك فس و سرپوشلرینه (اون دکرمی) دن (یکرمی دکرمی)یه قدر رجاله مخصوص اولان دستاردن اوزون (منقش یمنی)لر باعلایوب اینجه یاشماق و مقرمه‌لری آلتندن کوروندیکی و یاقه‌لری ایکی آرشون مقداری اطلس زنجفلی خاره وصوف وجوقه‌دن صیقمه فراجه‌لر کیدکلری‌جهتله بوقیافتك منع ایدلدیکی اعلان اولنمشدر. سلطان عثمان ثالث زماننده و ١١٦٨ سنه‌سنده ینه قادینلرك شالی وبیوك یاقه‌لی الوان فراجه‌لر کیمه‌ملری امر ایدلمشدر.

پرنس اوژەن

پاشا)، مصرلی زاده (ابراهیم)، طمشوار محافظی وزیر(قوجه جعفر) پاشا، یکیچری آغاسی والحاصل صدر اعظمدن ماعدا درت وزیر، ۱۳ میرمیران ایله یکرمی بیك عسکرمز شهید واون بیك کشی مغروق اولدی. حتی مهر صدارت ایله نقود واشیا واسلحه دشمن النه کچدی.

اردو (طمشوار)ە عودتنده عموجه زاده (حسین پاشا) صدارته نصب ایدلدی. فقط صربیه ایله بوسنه آوستریالیلرك استیلاسنه معروض قالدی. خرستیان اهالی ینه سلاح عصیانه صاریلدی.

قارلوفچه معاهدەسی — دولت، اون آلتی سنەدنبریدر درت حکومت ایله محاربه ایدییوردی. نمچەلیلر، لهلیلر، روسلر، وندیکلیلر. بومدت ظرفنده کاه غالب و کاه مغلوب اولەرق کندی حیثیت عسکریەسنی ابراز ایدییور ایدیسەده مصارف ومتاعب حربیه طاقت

صاری قامش خطمانته: برخلعت، بردپوس (طوپوز)، برطوناتمش آت.

سردار اکرم نصبی مراسمنده: عادت قدیمه اوزره سردار اعظم آلای ایله اوتاق همایونه کیدر واوراده ماه مرصع قلیج ودستار سلیمیسی اوزرینه مجوهر سرغوج ونیمتنه قاپلی سمور کورك الباس ایدلدکدن صکره لوای پیغمبری پادشاه الیله کندیسنه تسلیم اولوردی.

قریم خانی نصبی مراسمنده: ردوس جزیرەسنده بولنان سلیم کرای خانك قریمه خان نصب اولنمسی اوزرینه مومی الیهه (میرآخور اول) کوندرلدی. ادرنه یه قریب کلنجه قاعدهٔ قدیمه اوزره استقبال اولنوب صدر اعظمك قوناغنه مسافر ایدلدی. صدر اعظم ایکی کون عظیم ضیافتلر ویردی. پادشاه (آوجی سلطان محمد) ادرنەده (عمادیه) قصرنده قبول ایتدی. خان، صدر اعظم ایله هم عنان اولەرق کوشکه کیررکن رکاب همایون

فرسا برحاله کلمشیدی . مع‌هذا صدر اعظم (حسین پاشا) ینه اردو ایله حرکت ایده‌رك رئیس الکتاب (رامی) افندی ایله دیوان همایون ترجمانی (ماوروقورداتو)یی صوفیه‌دن (قارلوفچه)یه یوللادی. بوراده نمچه‌لیلر طرفندن ایکی ، له قرالی ، موسـقو چاری وونديك رئیس جمهوری طرفلرندن‌ده برر مرخص بولنیوردی . یوز یکرمی کون امتداد ایدن مذاکره‌دن صـکره نمچه‌لیلرله ٢٠ ، لهلیلرله ١١ ، ونديكليلرله ١٦ ماده‌اوزرینه عقدمصالحه ایدلدی. روس‌مرخصلرنده رخصت کامله اولمادیغندن درسعادتده قونوشلمه‌سی تنسیب ایدلدی .

بومعاهده یکرمی بش سنه ایچون منعقد اولوب طمشوار ایالتی (بانلغی) دولت علیه‌ده قالمق اوزره (اردل) ایله (مجارستان) آوستریایه ترك و(اوننا Unna) ، صاوا ، دراوا نهرلریله طونه‌نك (تیس) نهریله برلشدیکی محله قدر اولان امتدادی حدود عدایدیلیوردی. (قمانیچه) پودولیا و (اوقرانیا)نك غرب طرفی لهستانه قالدیغی کبی (کرقا) ایله

آغالری مجوزه‌لریله قارشیلادیلر . ابتدا وزیر اعظم آتدن اسکمله اوزرینه ایندی. بعده خان پادشاهه مخصوص اولان (بینك تخته‌سی)اوزرینه ایندی. اوراده دارالسعاده آغاسی استقبال ایدوب خان ایکیسـنك اورته‌سـنده یوریدی . وزیر اعظم سلیمی دستار ایله حضوره کیرنجه خانده دعوت ایدلدی. دارالسعاده آغاسی اوکنه دوشـوب قصرك پیشکاهنه چکیلن پرده قپوسنه‌دك بوستانجی باشی وسائر رکاب آغالری وبورادن صکره سلحدار، چوقه‌دار آغالر قولتوغنه کیره‌رك حضوره‌چیقاردیلر. پادشاه تقبیل‌ایچون النی اوزاتدی . فقط خان پای‌تختی اوپدی . فرش ایدلمش احرام اوزرینه امر پادشاهی‌ایله اوطوردی. ینه قالقه‌رق ایشلره دائر براز قونوشلدقدن صکره دارالسعاده آغاسی ابتدا صیرتنه (قرمزی قطیفه‌یه قاپلی قبانیچه سـمور کورك) سلحدار آغا بلنه مجوهر برخنجر ایله برمرصع شمشیر وسائر عرض آغالری‌ده باشنه ایکی عدد مجوهر سرغوج طاقدیلر . بیك آلتون احسان

[آنتا) آره‌سنده محصور (دالماچیا) قطعه‌سی، قورنت (اینه بختی) مستثنا اولمق اوزره موره قطعه‌سی، (اکنه Egine) و (آیاموره) آطه‌لری وندیکه براقیلیوردی (۱۱۱۰).

قارلوفچه معاهده‌سی عثمانلی دولتنك استیلا پولتیقه‌سندن دونه‌رك كریله‌مك اوزره ایلك آتدیغی آدیملردندر. فرانسه ایله اتفاق عقد ایدیله ایدی، بلكه بودرجه ضیاعه اوغرانیلمازدی. روسیه ایله دخی (آزاق) قلعه‌سی آنده قالمق شرطیله اوچ سنه ایچون مصالحه ایدلدی.

آوستریا سفرینك بویله بر معاهده ایله نتیجه‌لنمسی هپ بزم خطالرمزدن ایلری كلشدر. ایكنجی (ویانه) محاصره‌سندن صكره (قره مصطفی) پاشا ایله اوچنجی حرب سنه‌سنده مغلوب اولان سرعسكر (ملك ابراهیم) پاشانك قتلی، آنلردن صكره نصب اولنان قوماندانلرك جرأتی قیردیغی كبی متمادیاً بری و بحری حال حرب اوزره بولنلمسی‌ده موجب ضعف اولدی. باخصوص ایش باشنده بولنان وزرانك

اولمق عادت ایكن التفاتاً ایكی بیك آلتون ویریلدی. خان برقاچ كون صكره عزیمت ایتدیكی اثناده ینه صدر اعظم واسطه‌سیله طرف شاهانه‌دن كندیسنه بر(ساده چركسی آلتون قلیچ)، (آلتون قباره‌لی برزره)، بر (ایخیلی تیركش)، (اوچ رأس یلكنندست آت) احسان ایلدی.

بغدان وویوده‌سی نصبی مراسمنده: (قوقه: برنوع سرپوش)، سپوركه، قطیفه‌یه قاپلی سمور قبانیجه كورك ویریلیر. و جواهره متعلق شیلرده احسان ایدیلیردی. تاریخلرمز بوبابده تفصیلات ایله مالیدر.

خلعت ویریلن مراسم بروجه آتیدر:

۱ — مولد شریف قرائتی.

۲ — صره اخراجی.

یکدیکری علیهنه دولاب چویرمه‌لری و(زانطه) محاربه‌سندن اول صدر اعظم(الماس محمد) پاشانك (تیس) چایی بطاقلقلرینه کیدیلیوب (وارادین) محاصره‌سیله اکتفا ایدلمسی حقنده سویله‌دیکی طوغری سوزلرینك دیکر وزرا طرفلرندن لغرض قبول ایتدیرلمه‌مسی وامثالی سؤ حاللر، سلطان سلیمان قانونی زماننده زیر اداره‌مزه کیرمش اولان الك کوزل قطعه‌لرك المزدن قاپیلمسنی انتاج ایتدی. بواوزون سفرده آوستریالیلر طقوز، عثمانلیلر بش دفعه غالب کلمشلردی .

(قارلوفچه) معاهدهٔ صلحیه‌سی اوروپا دیپلوماتلرینك برنجی عقد مجلس ایده‌رك حکومت عثمانیه ایله حل اختلاف ایتدکلرینی بیلدیرر بر معاهده‌در . بو مجلسده طرفین وکیللرندن ماعدا انکلتره ، فلمنك سفیرلری‌ده بولندیلر :

آوستریا مرخصلری: وولف غانغ دوتن‌کن Wolfgang d'Oettingen
لەئوپولد چلیق Léopold Schlick

وندیك مرخصی : روزینی Ruzzini
انکلتره مرخصی : لورد پاژه Lord Paget
فلمنك مرخصی : قولیه‌ر Collyer

---

۳ — علوفه اخراجی .
٤ — دوناغا اخراجی وسائره .

مراسم الباسیه‌یه (ایلچیلر) ده داخلدر. حضوره چیقدقلرنده (دیوان همایون)، باب عالی‌یه کلدکلرنده خلعت کییدیریلیردی .

سفیرلرك ترجمان ، سرکاتبی ومعتبر آدملرینه‌ده خلعت اکسا اولنوردی.

۱۰۷۸ ده (قندیه) فتحی مناسبتیله عموم ارکان‌دولته خلعتلر الباس ایدلمش وسلطان زمان سرای ایچنده واقع میدانه ناظر قصر جدید یاننده نصب اولنان تخته اوطوره‌رق یمین و یسارنده وزرا ، علما ترتیب صفوف ایلدکلری حالده مراسم الباسیه اجرا اولنمشدر .

۱۱۲۲ تاریخنده دخی اردوی همایون عموم امراسنه خلعتلر یوللانمشدر .

له مرخصی : استانیسلاس مالاخوفسکی Stanislas Malachowski
پوزه‌ن Posen
روسیه مرخصی: پروقوپ بوخدانوویچ‌ووزنجین Procope Bohdanowicz

معاهده محلی قارلوجه‌نك اك بیوك میدانی اوزرینه انشا ایدیلن اخشاب یووارلاق بر قلعه اولوب یدی قپوسی وار ایدی . بو قلعه‌نك اورته‌سنده یووارلاق بر ماصه بولنیوردی . هر قپونك یاننده او قپودن کیره‌جك سفیرك چادیری قورولو اولوب مرخصلرك جمله‌سی‌ده بر آنده قپولردن کیررلر و قپولرك اوکنه قونولمش اولان اسکمله‌لره درحال اوطوررلردی. بزم مرخص « بساط » تعبیر ایتدیکمز سدیر اوزرینه قعود ایدردی . معاهده مذاکراتنه ۱۱۱۰ سنه‌سی رجبنك یکرمی آلتنجی کونی ختام ویرلمشدر . روسیه حکومتی‌ده برنجی دفعه اوله‌رق بویله اوروپالی بر مجلسه داخل اولیوردی .

بو معاهده موجبنجه آوستریا ، لهستان سنوی ویرکو ویرمکدن قورتولدیلر . انکلتره و فلمنك سفیرلری بلغرادده قالوب طرفین صلح تمسکلرینی اخذ وتسلیم ایتدیلر .

آوستریا سفرینك مسببی اولان « قورص قرالی » نامیله مشهور

---

۱۸۲ — فائده

اون ایکنجی عصرده معیشت — سورختان

سور همایون وقوع بوله‌جغی ممالك‌عثمانیه‌ده بولنان بالجمله وزرا ، میرمیران، موالی ، ولات وصاحب نام اولانلره صدراعظمك مکتوبلریله بیلدیریلیر و مناسب ارباب هنر تدارك ایدلمسی تنبیه ایدیلیر و بر (سورامینی) تعیین قیلنه‌رق صدراعظم حضورنده خلعت کیدیریلیردی .

سلطان احمد ثالثك ختان ایدیله‌جك درت شهزاده‌سندن هر بری ایچون بویلری ۱۳ ذراع و بش طبله‌لی ، درت دانه‌سی بیوك و قرق دانه‌سی کوچك قرق درت (نخل) ایله آلتیشر ذراع بوینده و ایکیشر ذراع عرضنده درت « شکر باغچه) سی انشاسی امر ایدیله‌رك بیوك نخللر ایچون ترسانه‌دن اوزون

(توکه‌لی‌ایمره) استانبولده (فنار) ده اوطورمقده ایکن نمچه حکومتنك التماسی اوزره کندیسنه (اذمید) طرفنده برچفتلك ویریله‌رك اورایه اقامه ایدلدی .

ختام معاهده‌ده اهالی اوزرنده قالان اوچ بیك‌سکسان بش کیسه ویرکو وواليلرك اهاليدن آلدقلری (دور) (خلعت) (ذخیره) بها و سائر تکالیف ایله (طمشوار) ، (بلغراد) و (بوسنه) ایالتلرنده قالان جزیه بقایاسی ویوز اون بر جزیه‌سی عفو اولندی .

وزیراعظم کوپریلی (حسین‌پاشا) اسلام وخرستیان اهالینك بیوك بریوك آلتندن قورتولمسنه بووجهله خدمت ایندیکی کبی ایران، قریم، آفریقا ، مصر، عربستان طرفلرنده توره‌ین اشقیایی‌ده طوردیرتدی. کوپریلی محمد پاشانك اثری اوزرندن کیده‌رك احکام شرعیه‌نك تمامیٔ اجراسی وعدالتك انفاذی مقصدیله اوامر شدیده یوللادی . ادارهٔ حکومتی دوزلتمکه ، اردوده‌کی عدم اطاعت وانتظام اساسنی ییقمغه ، خزینه‌جه کلی تصرفاته ، بحریه ودونانما ایشلرینی تنظیمه بذل همت

سرنلر ، بیوك یلکنلر کتیردلمش و یکی سرایده بیوك نخللر ایچون یلکنلردن مرتفع و واسع بر چادر قوریله‌رق بونك درونده نخلجیلر ایشله‌مشدر .

نخل ، بالمومندن اعمال ایدیلن آغاج و میوه رسمی دیمکدر . شکر باغچه‌لری ایچون‌ده اون قدر چادر قوریلوب (نجار) (چیتریقجی) (مجلد) (نقاش) و (دمیرجی) اصنافندن ایجابی قدر عمله جلب ایدلمشدر . بونلر (اندرون اوغلانلری خسته‌خانه‌سی) جوارنده بر محله اسکان و اوزرلرینه بر ناظر تعیین ایدلدی .

بو سور ختانده ویریلن ضیافتلر ایچون تدارك ایدیلن مهمات شونلردر :

۱ — اوچده بری کوچك ، اوچده ایکیسی بیوك اون بیك آغاج سینی

۲ — تکفور طاغی ، شهرکویی ، اینه‌جك ، کولجك ، یکیجه ، طراقلی ، کول پازاری طرفلرندن :

ایده‌رك جامعلر، مکتبلر، بازارلر کشادینه، یوللر انشاسنه، (بلغراد، طمشوار، نیش) قلعه‌لرینك تحکیمنه چالیشدی. فقط قپودان دریا (مزه‌مورطه) حسین پاشانك وفاتی حسبیله بیوك برمعاون، بیوك بر حمیت‌پرور عضودن محروم قالدی. بونك اوزرینه شیخ الاسلام (فیض‌الله) افندینك انتریقه‌لری یول آلدی. حسین‌پاشا روم ایلی قصبه و کویلرنده بولنان اهل اسلامك اوقومه ویازمه‌دن محروم اولانلرینه صوم وصلات وحج و زکوة وسائر مواد لازمه‌یی اوکرتمك ایچون درت قولدن درت شیخ ارسال ایلمك کبی اوزمان ایچون حسن معاشرتی اوکره‌ده‌جك تدابیر صائبه‌ده‌بیله بولنمش و فیض‌الله افندی‌یه منسوب اولان دکزلی اوغلی اعیانندن (ایوب اوغلی) نام ظالمی قتل، بغداده‌کی مقاطعات نظامنی اصلنه کوره تنظیم ایده‌رك اوراده‌کی مظالمی‌ده رفع ایتدیردی. فقط بالآخره استعفا ایتدی.

کوپریلینك استعفاسی ینه اسکی و یواسز بر پولتیقه‌نك پادشاه

٧٩٠٠ طاووق
١٤٥٠ هندی
٣٠٠٠ پیلیج
٢٠٠٠ کوکرجین
١٠٠٠ اوردك
٣ — شکر قونمق ایچون ١٠٠ مولود طبله‌سی
٤ — سورك اجرا ایدلدیکی اسکی سرای میدانٺك تزیینی ایچون :
١٥٠٠٠ شیشه قندیل
١٠٠٠٠ ماهیه قوطیسی
٥ — ایچیله‌جك شیلر ایچون ١٠٠٠٠ قوانوس
٦ — (خاص باغچه) ده یالی کوشکی قپوسی داغلنده واقع بر محلده خوانده و سازنده

طرفندن اله آلنمش اولمسندن منبعث ایدی. (قارلوفچه) معاهده‌سندن صکره پاشانك نفوذی بیومش ایدی. بونی کسر ایتمك ایچون اولا پاشانك حمایه‌سنده اولان (چاوش باشی مصطفی آغا) وصکره برسلطانه علاقه‌ایتمشدر دیه دارالسعاده آغاسی (نذیر آغا) طرفندن وقوع بولان اخبار اوزرینه یکنی قپوجیلر کتخداسی (قبله‌لی زاده علی) بك قتل ایدلدی. پاشا منفعل ومنکسر اولدی. بعدالاستعفا عادات سیئهٔ قدیمه‌دن اولدیغی‌اوزره پادشاهك طلبنه میدان‌ویرمکسزین آخورنده‌کی آتلردن اوتوز دانه‌سی ایله مدت صدارتنده کرك پادشاه طرفندن ویرلمش وکرك دیکر طرفلردن کلمش نه‌قدر جواهر وار ایسه جمله‌سنی‌ده علی‌العجله یوللادی.

استعفاسی (فیض‌الله) افندینك نفوذینی‌آرتیردی. حتی مومی‌الیهك بونفوذی‌ایله بغداد والیسی (دال‌طبان مصطفی) پاشا صدراعظم اولدی. (دال‌طبان) ادرنه‌یه مواصلتنده فیض‌الله افندینك النی اوپمك وچرکه‌

---

٧ — چنکیلر، جانبازلر و سائره تدارك ایدلمشدر.

٨ — میدان سورده هجوم و ازدحام‌اهالی‌یی منع ایچون ١٢٠ طولومجی بو سورده‌کی طاومجی باشینك باشنده بیاض یالدیزلی (شبکلاه)، آرقه‌سنده صاری یالدیزلی (جبه)، النده بیاض یالدیزلی (عصا)، اوکنده ایکی (طبل)، ایکی سورنا، ایکی نقاره، بش دف، آرقه‌سنده یکسز شالوار شکلنده اوچقوری بویونلرینه باغلی، آلاجه باصمه‌دن کسوه کینمش اون بش چوجق وار ایدی. بونلر صدراعظم حضورنده تحفلق ایتمشلردر.

٩ — بش بیك فقرای صبیانه کسوه ویرلمشدر.

١٠ — سور همایون ختامنده ینه اصحابنه اعاده ایدلمك اوزره کبیر سپنیلر، باقلاوه تپسیلری، یکیچری، جبه‌جی، طوبجی اوجاقلرندن بیوك قزغانلر، عمارتلردن باقیر طاقلری کتیردلمشدر.

اوتاق همایون ایله سائر وزرا، وکلا و ارباب دولتك چادرلری (اوق

سنك اوكنده‌كی بینك طاشنده اینمه‌مك كبی آثار تواضع و منت كوسترمشدر. فقط بالآخره خشین و سرت بر آدم اولدیغی ایچون معامله‌سنی دكیشدیردی .

قریم خانی (سلیمكرای)ك وقوع بولان استدعاسی اوزرینه خانلغی بیوك اوغلی (دولتكرای)ه ویریلدی .

لهستان ، روسیه ، وندیك ، آوستریا طرفلرندن سفیرلر كلدی .

(دولتكرای) قرداشلریله اویوشه‌میوب مجادلاته باشلادی ودولته عصیان ایدر كبی حاللرده بولندی. بونك اوزرینه (سلیمكرای) تكرار جلب ایدیله‌رك دردنجی دفعه قریم خانلغی ویرلدی. دال طبان، روسیه ایله حربی تجویز ایتمكده ایدی. دیكر طرفدن (دولتكرای)ده عزلی اوزرینه عصیان ایتدی . قریم حالی قاریشدی . شیخ الاسلام ایله رئیس الكتاب رامی پاشا و ماوروقورداتو بیچاره صدراعظمك علیهنه مفتریاتده بولنه‌رق درت آی صكره قتل ایتدیردیلر. یرینه (رامی) پاشا

میدانده) نقل ایدیله‌رك حرم همایونده واقع اوله‌جق شنلكاری تماشا ایچون‌ده (كمانكشلر) تكیه‌سی تخصیص ایدلمشدر . اوتاق و چادرلرك قورولمسنه بالذات صدراعظم نظارت ایله‌مشدر .

سنت اوله‌جق دیكر چوجقلر ایچون سور مطبخنك یقیننده بر محله مقدار كفایه چادرلر و اطرافنه‌ده یوز اللی قدر جراح چادرلری قورولمشدر . بورالره اوتوز قدر طوب نقل ایدلدیكی كبی طوپلر ایله اوتاق همایون آره‌سنه‌ده اوتوز آرشون بوینده بر دیرك دیكیلوب چیقوب آلانه مخصوص اولمق اوزره تپه‌سنه ایچی چیل آقچه طولو بر كوموش مشربه قونولدی . میدانده‌كی مصلا قرنده‌كی آغاجك اطرافنه طاشدن واسعجه بر سد یاپیلوب اوستنه پادشاه ایچون آغاجه متصل بر (عدالت كوشكی) یاپیلدی .

احمد ثالث ، سور كونی صباح نمازندن صكره اوق میدانه كلش و باشنه دستاره آرقه‌سنه‌ده بیاض دیبادن قبانجه یاقه‌لی ملوطه كورك كییمش ایدی .

کچدی . خرستیان و یهودیلرك صاری آیاق قابی وقرمزی چوقه قالپاق کییمه‌لرینی منع و اسلام قادینلرینك کنیش روبا وقالین یاشماق قوللانملرینی امر ایتمش . وندیك ترجمانی خلاف تنبیه حرکتده بولندیغندن ضرباً جزا ایله‌مشدر .

کوپریلی محمد پاشا مرحومك برادری (عموجه حسن آغا) زاده ایدی . کندیسیله برابر کوپریلی خاندانندن مقام صدارتی درت ذات اشغال ایتمش اولیور .

رامی پاشا قریم مسئله‌سنی تسویه ایده‌رك بر مدتدنبری ویرکو ویرمه‌ین کرجیلر اوزرینه عسکر یوللادی .

— ۲ —

خلع سلطان مصطفی

سلطان مصطفی (ادرنه) یی سومش واورادە صیدوشکاره طالمش ایدی. آوستریا سفرینك ایردیکی نتیجه‌دن ماعدا شیخ‌الاسلام فیض‌الله

یکیچریلره پلاوزرده پیشیریلوب یغما ایتدیرلمشدر . بو دوکونده یالکنز قادینلره بیك سفره پلاو زرده ضیافتی چکیلمشدر .

۱۰۷ نجی فائده‌ده مذکور حقه‌بازلق و تحفلقلرك جمله‌سی موجود ایدی . فضله اوله‌رق اندرون آغالرینك جرید اوینامه‌لری ، طولومجیلردن اوتوز قرق نفرك ایکیشر ایکیشر میدانه کله‌رك دوه قوشی اویناتمه‌لری ، تکرلك اوزرنده بر کوشك ایچنده دستارلری عجمانه اوچ درت دف‌چالار صورت ایله آلتی عدد دیکر اوغلان صورتنك عربه یوریدیجه دف چالوب اوغلانلرك رقص ایتمسی ، بلندن یوقاریسی آدم ، آشاغیسی آت دیکر بر صورتك دخی النده یالین بر تیغ اولدیغی حالده میدانده ابراز هنر ایتمسی ، سپاه رسمنده اوچ صیریق اوزرنده بر حلقه‌یه آصیلی فشنکلره آتش ویرلمسی کبی شیلر وار ایدی .

افندینك تغلبی علما طرفنی قوشقولاندرمش، دال‌طبان مصطفی پاشانك قتلی دخی رامی پاشا علیهنه عسکری اویاندرمش ایدی . پاشا ، امور عسکریه‌یه واقف دکل‌ایدی . سلطان مصطفی اوچ کریمه‌سنی کوپریلی زاده (نعمان)، مقتول زاده علی، سلاحدار چورلیلی علی پاشالره نشانلامش و هر بری ایچون برر سرای انشاسنی فرمان ایله‌مش ایدی . بوندن پادشاهك مدت مدیده «ادرنه»ده اوطوره‌جغی آکلاشیلیوردی.

فیض‌الله افندی خواجهٔ پادشاهی مشهور (وانی) افندینك دامادی اولوب هر نه‌قدر فاضل ایدیسه‌ده پك زیاده حریص جاه اولدیغندن درت اوغلنی قاضیعسکرلکه چیقارمش و بونکله‌ده قناعت ایتمیه‌رك کندیسی وفات ایده‌جك اولورسه بیوك اوغلی «فتح‌الله»ك مقام مشیخته کتیرلمسنی دخی تأمین ایتمش ایدی . بونلردن ماعدا عم زاده‌سی «محمد» افندی‌یی دخی سریعاً روم‌ایلی قاضیعسکرلکنه و دامادی کوپریلی زاده «عبدالله» بکی وزارته اعلا ایتدیرمسی ودها نیجه متعلقاتی ایلری‌یه کچیرمسی،

---

١٨٣ — فائده

کلمات تاریخیه

بلوکلیلر — قانونی سلطان سلیمان دورنده یکیچریلر ١٦٥ اورته ایکن صکره‌لری ١٩٦ اورته‌یه ابلاغ ایدلمش ایدی . بو ١٩٦ اورته اوچ قسمه آیرلمش ایدی . ١ : ٦١ اورته‌یه (آغا بلوکلیلری) ١ : ١٠١ اورته‌یه (جماعت) ، ١ : ٣٤ اورته‌یه‌ده (سکبان بلوکلری) نامی ویرلمش ایدی . بونلردن آغا بلوکلیلرینه ساده‌جه (بلوکلیلر) ده دینیردی.

یایا بکلر — ١ : ١٠١ اورته‌دن عبارت اولان جماعت اورته‌لرینك نام عمومیسی .

ودال‌طبان مصطفی پاشانك قتلی دخی عسکره واهالی‌یه پك زیاده تأثیر ایده‌رك رامی پاشا کیفیتی اصول ایله پادشاهه آکلاتمش ایدی . بو اثناده کرجستانه یوللانان ایکی‌یوزنفر جبه‌جی (آیاصوفیه) قربنده‌کی جبه‌خانه‌ده طوپلانه‌رق ایرتسی کونی متداخل مواجبلرینی طلب ایتدیلر . آستانه قائممقامی فیض‌الله‌افندی دامادی عبدالله پاشا، اوجاق کتخداسنی‌ارسال ایله نصیحت ایتدیلرسه‌ده جبه‌جیلر ، رامی پاشانك بر آی‌اول مخصوصاً یوللادیغی جبه‌جی باشی (ابراهیم) آغادن درس آلدقلرندن کندیلرینه اون علوفه‌لریله یکرمی کیسه آقچه بخشش دخی ویرلدیکی حالده قبول ایتمیوب بایراقلری آچدیلر . ات میدانته کیتدیلر . کندیلرینه اسافل ناس‌ده التحاق ایتدی . عبدالله پاشا ، علمایی وسائر اعیان دولتی وضاـ بطانی طوپلایوب یکیچریلرله بوستانجیلری تسلیح وسنجاق چیقاروب اوزرلرینه هجوم ایتمك تصورنده بولندیسه‌ده موفق اوله‌مدی . دکانلر قپاندی . ارباب اختلال (عبدالله) پاشانك سراینی باصدیلر. بوصیره‌ده

سیمن — سکبان غلطی .

شتربان آغا — یایا بکلرك ۱ ، ۲ ، ۳ ، ٤ ، ٥ ، ٨ ، ٣٣ ، ٣٩ ، ٤٠ ، ٤٦ ، ٥٦ ، ٥٧ ، ٨٦ ، ٨٧ ، ٩٧ ، ٩٨ نجی اورته‌لرینك اسم مشترکلری .

دوه‌جی — ٢٩ نجی اورته . بوکا (عتیق شتربان آغا) دخی دینیردی .

خاصکی — یکیچری تشکیلاتنده ١٤ ، ٤٩ ، ٦٦ ، ٦٧ نجی جماعتك نام مشترکی . بونلرك افرادی (آغا) عنوان فخریسنی حائز ایدی .

زغرجی — ٦٤ نجی جماعت اورته‌سنك نامی . باشلرینه (زغرجی باشی) دینیردی. پادشاهك آوکوپکلرینی محافظه‌یه مأمور ایدیلر. بونلردن اوتوز درت نفر سواری اوله‌رق بر اللرنده کوپکلر اولدیغی حالده پادشاهله برابر

ایچریدن آتیلان بر طبانجه‌دن جبه‌جیلردن بری مقتول اولدی . بونك اوزرینه سکبان باشی ایله شیخ الاسلامك دامادی استانبول قاضیسی (محمد افندی)یی طوتوب حبس ایتدیلر . سنجاق شریفی ایسته‌دیلر . سکبان باشی‌یی قتل ایلدیلر . سرایه هجوم ایده‌رك سنجاغی آلدیلر . اورته جامع میدانه کله‌رك اتمکجی، قصاب ومناو دکانلرینك آچیلمسی و دیکر اصنافك طوپلانمسی حقنده دلاللر باغیرتدیلر . بواجتماعده شیخ الاسلام ایله اوغللرینك عزلی و پادشاهك استانبوله کلسنی وکلمدیکی تقدیرده کندیلرینك کیده‌جکلرینی ناطق بر محضر یاپوب علمادن بش ذاتدن وهراوجاق واصنافدن انتخاب اولنان ایکیشر کشیدن مرکب برهیئت ایله یوللادیلر. جمعه کونی «عدالت پادشاه اولمدیغی کبی اوزرینه دخی خروج» واقع اولدیغندن نمازك ترکی قرارلاشدی . قره‌قاش، طوریجانلی احمد کبی برطاقم فتنه‌کاران‌ده اختلال رؤساسندن اولدیلر .

آوده بولنورلردی . زغرجی باشی مقربلردن ایدی . بهرینه یومیه اون آقچه علوفه ، بر اوقه ات و آلتی فدوله ویریلیردی .

طورنه‌جی — ٦٨ نجی اورته‌نك اسمی .

صامصونجی ، سکصونجی ، صکسونجی — ٧١ نجی جماعت . بونلر آیی آولامغه مخصوص اولان کلبلرك محافظه‌سنه مأمور ایدیلر . (لهجه) یه کوره صکسون ، جنك و حرب کوپکی‌در . بیوك ضیافتلرده اورته‌یه بر آیی چیقاریلارق اوزرینه بو صکسونلردن صالیویریلوب اکلنیلیردی . حتی ١١٥٢ تاریخنده نچه سفبرینه کاغدخانه‌ده ویریلن ضیافت صدراعظمیده بو اکلنجه حقنده اشارت واردر .

صولاق — ٦٠ ، ٦١ ، ٦٢ ، ٦٣ نجی جماعت اورته‌لرینك نامی . صولاقلر بو جماعتلردن آلنیردی .

کیفیت (ادرنه) دن طوپولنجه شیخ‌الاسلامك قوناغنده بر مجلس عقد ایدلدی . کلن مبعوثلرك توقیفنه قرار ویریلدی . قول کهیاسیله عسکر یوللانه‌رق مبعوثلری (اکری‌دره) ده طوتدیلر .

والحاصل پادشاه، فیض‌الله افندی‌ایله اوغللرینی‌عزل‌ایتدی، .فقط استانبولده طوپلانان اللی آلتمش بیك قدر طوائف عسکریه (ادرنه) اوزرینه طوغری یوریدی . رامی پاشا دخی سکسان بیك عسکر طوپلایه‌رق بونلری طاغیتمغه کلدیسه‌ده (بابا اسکی) ده هرایکی طرف خفی مخابره نتیجه‌سنده برلشدیلر . رامی پاشا اردودن فرار ایتدی . پادشاه‌ده (ادرنه)یه دوندی. ارباب‌اختلال دخی‌استانبولده ایکن شیخ الاسلام لاحق پاشماقچی زاده‌دن آلدقلری فتوا اوزرینه سلطان مصطفایی خلع ایدوب یرینه سلطان احمد ثالثی کچیردیلر .

۹ سنه‌یه قریب سلطنت ایتمشدر. ٤٠ یاشنده ایکن وفات‌ایتدی.

امام اورته‌سی ، امام حضرت آغا — ٢٨ نجی اورته .

محضر آغا اورته‌سی — ٢٧ نجی اورته .

کتخداییلر — ٣٣ نجی اورته .

کاتب سکبانان — ١٨ نجی سکبان بلوکی .

کتخدای سکبانان — ٢٠ نجی سکبان بلوکی .

آوجی — ٣٣ نجی سکبان بلوکی . بونلرك آمرلرینه (سرشکاری) دینیردی .

محضر آغا — یکیچریلرك وزیر قپوسنده قپو چوقداری ایدی . وظیفه‌سی : یکیچریلرك قپوجه اولان ایشلرنی تسهیل و متهم ویا موقوف اولانلرینی اورته‌لرینه ارسال ایتمك ایدی .

بیوك ، کوچك خاصکی — اورته آمرلرندن . علی‌العاده یکیچری آغاسنك

رامی پاشا ایله رجالدن برخیلی کشی اختفا ایتدیلر. نشانجی (احمد) پاشا صدراعظم ، ارباب اختلاله امام اولان (محمد) افندی شیخ الاسلام واورته‌ده ایش کورن یکیچری آغاسی (چالیق احمد) وزیر اولدیلر.

دولت بو اثنـاده ینه بیوك بر غائله ایچنه طالدی. اکر (قارلوفچه) معاهده‌سنی متعاقب اصلاحات وتشکیلات عسکریه‌یه اعتنا ایدیله ایدی اواثناده اسپانیاده دردنجی (فلیپ) ك تخته چیقمسندن طولایی ظهور ایدن (وراثت) محاربه‌لری اثناسنده آوستریادن انتقام آله‌بیلیردی . دیکر طرفدن احوال مالیه‌مزده پك زیاده بوزولمش ایدی . اهـالی محاربات مدیده‌نك ایجاب ایتدیکی تکالیف ایله عادتا صویولمش ایدی. بلکه دولت ینه آوستریا علیهنه دونه‌بیلیردی. فقط فرانسه‌نك درسعادت سـفیری (فه‌رییول Ferriol) دیوانه مشرب بری اولوب رسم تشریفات خارجنده اوله‌رق حضوره قلیجله کیرمك ایسته‌مك وپادشاهی تقلیداً بوغاز ایچنده سـلطنت قایغی یاپدیره‌رق عثمانلی پادشـاهلرینك قوللاندقلری قیرمزی شمسیه آچمق کبی مراعاتسزلقلرله اعتبـاردن

وکیلی مقامنده ایدی . بونلر قوماندانلق ایله حدوده ، ولایانده یکیچری اوجاغنه دائر برمسئله ظهور ایتدیکنده تحقیقاته دخی اعزام اولنورلردی.

قول کتخداسی — یکیچری آغالغندن صکره اوچنجی درجه‌ده بر مقام ایدی . بونکله یکیچری آغالغی آره‌سنده سکبان باشیلق وار ایدی . آغا معاونی دیمك ایدی . بر روایتـه کوره کتخدالق یکیچری ارکان حربیه‌سی ریاستی ایدی

کتخدا یری — قول کتخداسنك وکیلی و یکیچری آغاسـنك نزدنده تکمیل اوجاغك قپو چوقـداری ایدی . دائما آغانك یانـنـده اوطورور و آنك امرلرینی کاتب واسطه‌سیله قلعه (دزردار) و عسکری قو ـماندانلرینه (سردار) ه تبلیغ ایدردی .

دوشمش ایدی. فه‌ریپول، (توکه‌لی ایمره)نك یاننده اوله‌رق یدی محاربه‌
مزده بولنمش، لکن مملکتی نامنه برشی استحصال ایده‌مامشیدی .
حال بوکه انکلیز سفیری (پاژه) قارلوفجه معاهده‌سنده‌کی توسطیله نظر
حرمتی جلب ایتدیکی کبی مدعی بر آدم دخی اولمدیغندن هردرلو مطلبی
اسعاف اولنیوردی . شو حالده دولت امور خارجیه‌جه فرانسه
پولتیقه‌سنی ترویج ایتمدی . انکلیز پولتیقه‌سنی ترویج ایلدی . تا (بیوك
پترو)نك تجاوزینه قدر یرندن بیله قیمیلدامادی . بر حالت روحیه ، بر
عطالت حکومتی مدافعه‌کار بر وضعیته آتمش ونوعما یورغونلغنی ،
ضعفنی حس ایدر بر درجه‌یه کتیرمش ایدی. باری شو مدت ظرفنده
اصلاحات داخلیه‌یه همت ایدلسه ایدی . نه‌گزر؟ بالعکس خلع سلطان
مصطفی حکومتسزلکه طوغری کنیشجه برقپو دها آچدی .

یکیچری کاتبی — اوجاغك (کوتوك) دینیلن (کنیه) دفترینی تنظیمه مأمور ایدی .

قطار آغالغی — کتخدا یری ، اورته چاوش ، زغرجی باشی ، صکسونجی باشی ، طورناجی باشی ، قول کتخداسی صیره‌سی ایدی . یکیچری نظامی اوزره آغا عزل ایدیلنجه قول کتخداسی آغا نصب اولنوردی . (تاریخ جودت)ده ایسه (یکیچری آغاسی عزل اولندقده سلسله ایله یرینه (قول کتخداسی) ، و آنك یرینه (زغرجی باشی) و آنك یرینه (صامصونجی باشی) وآنك یرینه‌ده (طورناجی باشی) نصب اولنور. دییور فقط بو نظام ، زمان زمان دکیشمش حتی (یاوز سلطان سلیم) میر علم (یعقوب آغا) یی — اوجاغه منسوب اولمدیغی حالده — یکیچری آغاسی تعیین ایتمش ایدی .

میدان لحم — ات میدانی .

آغا قپوسی — بوکون شیخ‌الاسلام قپوسی دیدیکمز سلیمانیه جامی جوارنده‌کی بنا .

یکرمی اوچنجی باب

اوچنجی سلطان احمد

١١١٥ ده جالس تخت اولمشدر . ٣٥ یاشلرنده ایدی .

(ادرنه)یه قدر کلن معهود استانبول اردوسی شماریق وحکومتی دیکله‌میه‌جك درجه‌ده آزغین ایدی . ارباب اختلال شیخ الاسلام (فیض‌الله) افندی‌ایله دارالسعاده آغاسنی، خزینه‌داری والحاصل آلتمش کشینك کندیلرینه تسلیمنی ایسته‌دیلر . فیض‌الله افندی اوغللریله (ارضروم) ه سورولمش ایکن کری‌یه چوریلدی . قره‌قاش مصطفی (سپاهی)، طوریجانلی احمد (یکیچری)، کوجك علی (جبه‌جی) وسائر جلادلر اوچ کون حبس ایله بورنی، قولاقلرینی، دوداقلرینی

تکه‌لی کوشکی — یکیچری اوجاغنك مجلس مشورتی اولان محل که شیخ الاسلاملرك شیمدی عرض اوطه‌سیدر. یکیچرینك حین الغاسنده آغا قپوسی، (دائرهٔ مشیخت) اتخاذ اولنمشدر .

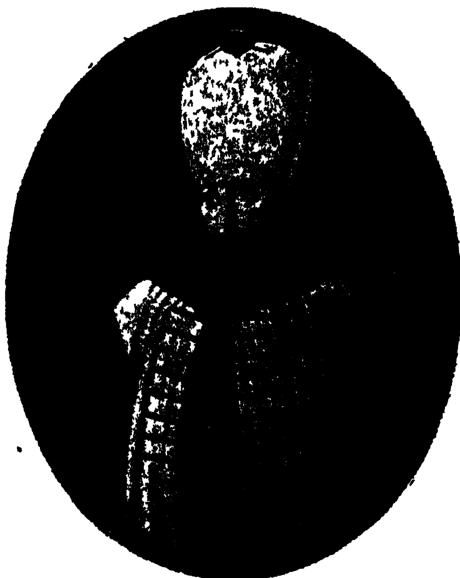
اوچرلی
دردرلی — یومیه اوچ ، درت ، یدی آقچه علوفه‌سی اولان نفرات
یدیشرلی

زمستانی— یکیچریلره (میشلق) نامنه ویریلن آقچه.

پیرپیری — صالمه نفراتنك آرقه‌لرینه کیبدکلری قرمزی چوقه جبه.

میدان باشی — یکیچری اورته‌لرنده (چورباجی) دن صکره کلن ضابط.

یشلکجی اوجاغی — بوستانجی باشی معیتنده بر اوجاق اولوب ایچلرندن

اوچنجی سلطان احمد

کسدیلر. اوچنجی کون کندیسنی بر حمال بارگیرینه ترس بیندیره‌رك (ادرنه) بات بازارینه کتیروب اذیتله قتل ایتدیلر. آیاغنه ایپ طاقوب زورله اوچ یوز قدر خرستیانك النه ویره‌رك، اوکلرنده پاپاسلره اجرای آیین ایتدیره‌رك یکیچری اردوسنه کتیردیلر[1]. اورادن (طونجه) نهرینه آتدیلر. (فیض الله) بزده قتل اولنان شیخ الاسلاملرك اوچنجیسیدر. عیب و رزالتك نه‌قدر

آلتی نفری کیدیش وقوعنده اوق طاقلرینی طاشیرلردی. بونلره (آوادان بوستانجیلری) ده دینیردی.

آغا باباسی اوجاغی — سرای حماللری نظارتی. بونلرك باشلرینه (آغاباباسی) دینیردی.

بلوکه ال اویمك — یکیچری آغالغی منحل اولنجه آچیله‌جق قطار آغالغنه (چورباجیلق) مخرج اولوردی. ایشته بو چورباجیلغه (بلوکه ال اویدی) تعبیری قوللانیلیر و بر مقدار معین جائزه ویره‌رك ترفیع ایدیلیردی.

مقدم —. ترسانه چاوشلرینك فسلری اوستنه صاردقلری صیرمه وقلابداندن معمول و کنارلری صچاقلی قاووق انواعی.

بيوك اولديغنى البته آكلاديكز . كيمسه برشى ديه‌ميوردى . چونكه صدراعظم (احمد پاشا)، شيخ‌الاسلام (محمد افندى)، يكيچرى آغاسى (چاليق احمد) ارباب اختلالك نصب ايتدكلرى آدملر ايدى .

سلطان احمد بونلرك هر تورلو آرزولرينه مماشات ايتمكله برابر تدبيردن‌ده خالى قالميه‌رق اولا علوفه ايسته‌مك اوزره طوپلانان سراى بوستانجيلرينى اخراج ، ثانيا يكيچرى آغاسى (چاليق احمد) پاشايى اعدام ، بعده صدراعظم ايله شيخ‌الاسلامى برر برر عزل ونفى ايتدى وهرهفته ارباب‌فتنه‌دن برينك‌قيدينى كورمك پولتيقه‌سى ميدان آلدى. سكز سنه ظرفنده (انشته‌حسن)، (قالايلى‌احمد)، (بالطه‌جى‌محمد)، (چورليلى على)، كوپريلى زاده (نعمان پاشا) لر صدارته كچديلر .

***

روسلر (قريم) و (اوزى) صوبى طرفلرنده فعاليت كوستريپورلردى . (قارلوچه) معاهده‌سى‌اثناسنده دخى كورلديكى اوزره دولت، نوظهور بر دشمن قارشوسنده بولنيور، كوزى اوكنده كيديپوردى. داخلاً صدره شفا اوله‌جق اصلاحاتدن‌ده ذره يوق ايدى .

قلفات — آشاغيسى طار ، يوقاريسى كنيش و بربرينه محاذى دستار ايله صاريلمش بر كسوه ، بونك چتال صاريقليسنه‌ده (چتال‌قلفات) دينيردى .

قاووق — بويى آز ، اكى زياده ، فس كبى بر علامتك اطرافنه ايكى اوچ پارمق صاريق صاره‌رق حاصل اولان كسوه ايدى .

مجوزه سليمى — (سليمى) دينيلن كسوه‌نك عينى اولوب آنجق بونك اوستنده قرمزى فس كبى بر شى وار ايدى . ياوز سلطان سليمك اختراع كرده‌سى اولان سليمى ايسه بر اندازه بوينده ، اسطوانى بركلاه اولوب اوزرينه بياض‌انجه دلبند صاريلوردى. (سليمى)نك ايران حكمدارلرندن مشهور (كيخسرو) ك تاجنه مشابه اولديغى خاقان مشارلليه مصاحبلرينه سويله‌مش ايمش. پادشاهلرمز يكيچريلرك الغاسنه‌قدر بونى تاج ايدنمشلردى.

فقط روسیه‌ده (پانسلاویزم) نامیله یکی بر فکر شیوع بولدی . بوفکرك موجدی (قری‌یانیچ) Krianitch نامنده خرواتستانلی برصرب‌ایدی. موی‌الیه قاتولیك پاپاسی اولوب (موسقوا) ده شدت لسانی حسبیله طوتولمش و (سیبریا) یه نفی ایدلمشیدی . اوراده چالیشه‌رق اسلاولره وجدان سیاستلرینی ، آره‌لرنده‌کی کفالت عرقیه‌لرینی بیلدیریوردی. حتی یازمش اولدیغی کتابده : (اسلاو عرق آلتی قبیله‌یه آیرلمشدر : روسلر ، لهلیلر ، چهلر ، بلغارلر ، صربلر ، خرواتلر . وقتیله بونلرك جمله‌سنك حکمدارلری واراایدی. بوکون یالکز روسلرك حکمداری واردر. دیکر بشی اجنبی بویوندروغی آلتنده‌در، اسلاو عرقنك هنوز برتاریخی، مورخی یوقدر . آلمانلر بالخاصه روسلر ایچون درلو درلو افترالرده بولنیورلر) دیمشدر . (قری‌یانیچ) روسیه چاری (آلکسی) یه اسلاولری آلمان وعثمانلی اداره‌لرندن قورتارمق ایچون بذل غیرت ایتمسنی توصیه ایلمش ایدی .

برمدت صکره روسلر چار (فئودور) زماننده عثمانلیلرله تاتارلری دشمن خارجی اولمق اوزره طانیدیلر . حتی مشهور له قرالی (صوبیه‌سکی) ایله برابر (اتفاق مقدس) ه سیله کیردیلر .

(بیوك پترو) نك آزاق قلعه‌سنه هجوم وضبط ایتدیکنی بیلیورز . (پترو) روسلری اوروپا مدنیتنه ادخال ایتمك ایچون الندن کلن غیرتی دریغ ایتمیور ،

اسکوف — سلطان مراد اولك ایجاد کرده‌سی اولان بر سرپوشدر. (سیروز) ویا (آپولونیا) قلعه‌لرینك فتحندن صکره بالتصادف ایجاد اولنمشدر . (آپولونیا)، مدافعه ایتدیکی‌ایچون سلطان مراد حصاری محاصره‌ایله اکتفا و قره دکنز طرفنه عزیمت ایتمش ایدی . بر آغاج آلتنده اوطورورکن بر مژده‌جی (آپولونیا) دیوارلرندن برینك انهدامی خبرینی کتیردی. پادشاه سایه‌سنده‌اوطوردیغی آغاجه (دولتلو قواق) نامنی‌وردی. لالاشاهینی یوللادی. لالا شاهین حصاری ضبط ایتدی . پك زیاده غنائم وار ایدی . حتی بر سپاهینك النه بر آلتون طاس کچدی . خلقدن صاقلامق ایچون باشنه کییوب اوزرینه دستار صاردی . سلطان مراد تصلسه بونی کوردی . حقیقت ماده‌یی آکلاینجه طاسی سپاهی‌یه احسان و اسکوف نامیله معروف اولان کلاهی ایجاد ایلدی که اوزری یالدیزلانیردی . بر بچق اندازه‌دن زیاده طولده اولوب نصفی آرقه‌یه صارقار ایدی .

مملکتنده بلدی ، اجتماعی ، عسکری ، صناعی ، مدنی هردرلو ترقیاته کمال حرارتله صاریلیوردی . اوروپایه سیاحت ایدییور ، علماسنی، ارباب معرفتنی چاغیریبوردی. حتی نشرایتدیکی بربیاننامه‌ده: اجنبیلرك روسیه‌ده هردرلو آسایش وراحتی، معاونتی، امتیازی، حریت مذهبیه‌یی بوله‌جقلرینی اعلان ایتدی . بری وبحری ضابطان، مهندسلر، کمی انشائیه‌جیلری ، کیمجیلر ، صنعتکارلر ، طبیبلر، مکتب خواجه‌لری، عالملر جلب ایدییور، علوم وفنونه ، حقوقه ، زراعته، صنایعه دائر کتابلر ترجمه ایتدیرییور، عینی زمانده اوروپایه روس طلبه‌سی یوللایوردی.

بز ایسه عین زمانده داخلی اختلاللر چیقاریبوردق. اوزمانه تصادف ایدن تاریخلرمزه باقه‌جق اولورسه‌کز (نفی آغای سابق دارالسعاده) ، (نصب والی) (توجیه ایالات)، (وصول دونانما)، (تبدیلات مناصب)، (عزل وقتل)، (سلحدار شدن ابراهیم بك)، (بنای قصر جدید)، (نقل همایون بباغچهٔ ترسانه)، (اطلاق اسارا)، (اخراج مواجب)، (آمدن ایلچی)، (تهنیت عید سعید)، (ضیافت صدرعالی) (اخراج صره)، (ولادت علیه)، (ظهور حریق)، (وقوع زلزله)، (عقد وتزویج) وامثالی شیلر کوررسکز . حال بوکه بیوك (پترو) قوانین ملکیه‌یی ، پولیسی ، زراعت ترفیه احوالنی، روس هیئت اجتماعیه‌سنك مدنی برهیئت اجتماعیه‌یه قلبنی، امور مالیه تنظیمنی بالتقدیر برمملکتده صنعت وتجارتك مابه الحیات اولدیغنی آکلایه‌رق

خفتان — خام ایپك و پاموقدن و آره‌لرینه صاری ایپك قاریشدیرلمش درت قوللو بر نوع لباس .

سرابسر } فراجه } — یارم قوللو و آیاقلره قدر اوزون بر نوع خفتان .

١٨٤ — فائده

ارکان دولت

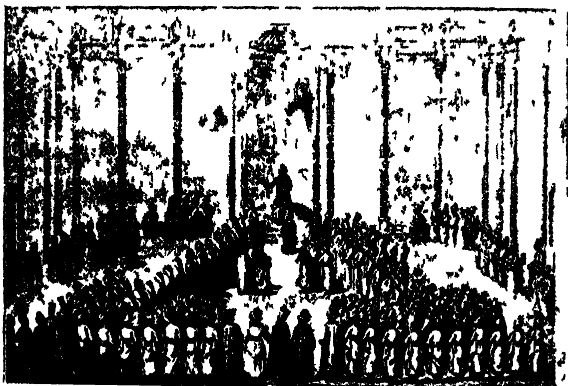
کوپریلی محمد پاشا، زمان صدارتنده استانبولده چوقلق وزرا بولندیرلماسی قاعده اتخاذ اولنمش ایدی . بو قاعده کیده‌رك تأیید ایدلدی . بو جهتله (قبه وزارتی) متروك اولدی . معلومکز اولدیغی وجهله بو قبه وزارتی مجلس وکلا

آکا کوره تأسیس فکرینی ایلری‌یه کوتوریپوردی . آزاق قلعه‌سنه ایلك هجوم ایتدیکنده ٤ آلای منتظم پیاده‌سی وار ایکن عسکرلری ۲۱۰۵۰۰ کشیلك منتظم براردو چیقاردی . پترو بومقصدینی ایلری‌یه کوتورمك ایچون الك بیوك شدتلره بیله قالقیشدی . کندی خانداننه ، همشیره‌لرینه ، قاریسنه واك صکره اوغلنه بیله جزالر وردی . بو صورتله روس طاغینلغنی کیدرته‌رك حکومتی واهالی‌یی قیمیلداتدی . عین زمانده روسیه حکومتی‌ده قیمیلدادی .

بواثناده اوروپانك وزم وصمیتمز شویله ایدی :

اوروپای‌جنوبی (اسپانیا) تحته وراثت‌غوغاسیله یانمقده، قانلر دوکولمکده‌ایکن برده (شمال‌محاربه‌سی) ظهور ایتدی. بومحاربه بربرینی ولی‌ایدن (روسیه، اسوج، لهستان وعثمانلی) محاربه‌لرینك مجموعی ایدی : روسلرك (آزاق) ی آلدقلری سنه لهستان قرالی (صوبیه‌سکی)ده وفات ایلدی. لهستانده قرال اهالی طرفندن انتخاب

مأموریتی ایدی . درحالی دخی بریحی ، ایکنجی ، اوچنجی الخ وزیر صورتنده ایدی . بو مأموریتك الفاسندن صکره استانبولده وزرادن یالکز «صدراعظم» و « قپودان پاشا » و درا سلطان توجه‌لردن توقیعی پاشا بولنور و ارکان دولت بو پاشالرله برابر شیخ‌الاسلام ، قاضیعسکرلر ، استانبول قاضیسی ، وزیر کتخداسی ، دفتردار و رئیس افندیدن عبارت قالور ایدی .

صدراعظم دیوانی
دیوان آصفی

اولنوردی. (بیوك پترو) پاره قوتیله (ساقس) پرنسی ایکنجی (اوکوست)ی قرال انتخاب ایتدیردی‌که بزم تاریخلرده (ساقس هرسکی نعلقران) دیه مشهوردر. بو ایکنجی اوکوست ۱۱۰۸ محاربه‌سنده نمچه عسکریه سردار اولمش و حدماتی کورلمش ایدی. آوستریالیلر دخی موی‌الیهی طوتدیلر. روسلر ایلك دفعه اولمق اوزره اوروپاجه بیوك برموفقیت سیاسیه قازاندیلر. حتی بوجریان ایله (قارلوجه) معاهده‌سنی عقدایتدیرمه‌مکه بیله چالیشدیلر. دیکر طرفدن بالقان شبه‌جزیره‌سنك هرطرفنده بولنان خرستیان رعایا (بیوك پترو) یه مراجعتله عثمانلیلرله محاربه‌یه تشویق ایدییورلردی. بغدان بکی (قانتمیر) ، افلاق بکی (ژورژ قاستریوت) روس اردوسنك طونه اوزرینه ایغمه‌سی طلب ایتدیلر . فقط اتفاق مقدس ارکانندن اولان لهستان ، وندیك وآوستریالیلر برابر اولمادیلر .

(قارلوجه) معاهده‌سنده روس مرخصی اولان (ووس‌نی‌چین) Vosnitsyne

---

رئیس الکتاب

وقتیله سرایه آلنان دیوشیرمه اوغلانلری تعلیم وتربیه‌دن صکره سپاه، سلحدار و علوفه‌جیان وغربای یمین و یسار دینیلن سواری بلوکلرینه چیقاریلور و سرایده قالانلری بلوکلرك آغالقلریله و یاخود اوزلرینی آغالقلری تعبیر اولنان (میر علملك) ، (میر آخورلق) ، (قپوجیلر کتخدالغی) و (قپوجی باشیلق) مأموریتلرینه تعیین ایدیله‌رك بعده (میرلوالق) و (میر-میرانلق) ایله طشره‌یه

اوچ سنه‌لك بر متارکه‌یه وضع امضا ایده‌رك دیکر مرخصلردن اول مملکتنه عودت ایتدی . فقط بیوك پترو بالآخره (اوقرائین چوف) Oukraïntsof نامنده برسفیرینی (دون) نهری قیزاقلرنده انشا ایدلمش قرق طوپلی و طابیه Forteresse نامنده‌کی کیسیله استانبوله یوللادی . سفینه سرای اوکنده طوروبده طوپله سلاملادیغی زمان ایکنجی سلطان مصطفی فناحالده خوف ایتمشیدی . اوزمانه قدر روسلرك قره‌دکزده کمی انشا ایتدکلری خبر ویرلمه‌مش ویاخود کمیلرینك (دون) نهرندن چیقه‌میه‌جغی تأمین ایدلمش ایدی . سلطان مصطفی بوکمی‌یی زیارت ایتمشدر . دقت ایدیلیورمی ؟ بوزمانه قدر قره‌دکزده عثمانلی باپراغندن ماعدا هیچ بر حکومتك باپراغی آچیلمامشیدی . (پترو) بواثناده سفیرینه یازدیغی بر نامه‌ده یا (حرب) ویاخود (مصالحه) دیمش ایدی . چونکه (اسوچ) ایله محاربه ایتمکی تصمم ایله‌مش ایدی . بزمکیلرده تلاش ایله اوتوز سنه ایچون عقد متارکه ایتدیلر . روسلر بومتارکه‌ده تاتارلره ویرکو ویرمکدن قورتولدقلری کبی آزاق‌ده آلدیلر .

بومتارکه‌دن صکره (بیوك پترو) آزاق دکزینك‌ و بحر ابیضك کندی حکومتی منفعتنه ، ایشنه یارامادیغی ایچون (بالطیق) دکزی اوزرینه کوزینی دیکدی . بودکزك شرق قیییلری ایسه (اسوچ) حکومتك النده ایدی . لهستان قرالی ایکنجی (اوکوست) بیوك پترویه برهیئت سفارت یوللایوب عقد اتفاق ایتدی .

کوندریلوردی . بو جهتله (آداب خدمت سلطنت) و (ادارهٔ امور دولت) خصوصلرینی‌ده تعلم ایتدکدن و طشره‌ده و سردارلر معیتنده احوال ملکیه و حربیه‌یه دخی کسب وقوف ایلدکدن صکره خدماتی نظر تحسینه لایق وقدره دخی موافق اولورسه رتبهٔ وزارته نائل اولورلردی . صکره‌لری ناز و نعیم ایچنده بیوین وزرا وکبار زاده‌لر و شهر سایه پرورلرندن طرف و تقریبی بولانلر سرای همایونه آلندیلر و بونلردن سلحدار ، چوقدار ، رکابدار ، ومیر آخور شهریاری اولوبده پادشاهك کوزینه کیرنلر دفعةً وزارتله بکام اولمغه باشلادیلر .

حتی (نشانجیلق) اکثریا بو مثللو نوظهور وزرایه احسان اولنه کلدیکی کبی یکیچری آغالغندن ونشانجیلقدن قپودان پاشا دخی نصب اولنور اولدی . دفتردارلره دخی وزارت ویرلمك قاعده حکمنه کیردی . طشره والیلك و بکلر بکیلکلری وزرا کتخداالقلرنده بولنانلره و ملتزملکده کسب ثروت ایدنلره

بزمله آزاق معاهده‌سی بیتر بیتمز روسلر اسوچلیلره خصومته باشلادیلر. اسوچده (اون ایکنجی شارل) یکی تخته چیقمشیدی. (دانیمارقه)لیلرده (اسوچ) علیهنه قالقیشدیلر. ایشته شمال محاربه‌سی. بیوك پترو، اون ایکنجی (شارل) ایله (پولتاوا) موقعنده ایتدیکی محاربه‌ده غالب کلدی. (شارل) مجروحاً قاچه‌رق (دنییر) نهرنده بوله‌بیلدیکی برصندال ایله قارشی یاقه‌یه یعنی عثمانلی طوپراغنده کائن (بندر) شهرینه کچه‌بیلدی. بومحاربه اوروپایه «روسیه» نامنده یکی بر دولت معظمه طانیتدیردی.

بو زمانلرده اطرافمزده دونن وقوعات اجنبیه‌نك اك مهملری بونلردر. کله‌لم بزه:

(آزاق) معاهده‌سندن بری روسلردن امین دکل ایدك. حتی (۱۱۱۵) ده روسلرك آزاق دکزنده برچوق سفینه انشا ایتدکلری خبرآلنه‌رق (تمرك) نام محلده برقلعه انشاسنه باشلانلمشیدی. ۱۱۱۶ده دخی قریمدن کلن برمحضرده روسلرك (طیغان) ده بر قلعه ایجاد و(قانعه) قلعه‌سنی تعمیر و(وازقور)ده سفینه انشا ایتدکلری بیلدیرلدی.

توجیه ایدیلیردی. مع‌مافیه وزرانك عددی‌ده — دور استبدادده اولدیغی اوزره — تزایدایلدیکندن (روم ایلی)، (بودین)، (مصر)، (بغداد) و(شام) کبی مناصب جسیمه وزرایه تفویض وجزئی سببلرله بکلربکیلر دخی رتبهٔ وزارته اصعاد اولنوردی.

وزیر کتخدالری بدایتده صدارت خدمهٔ مخصوصه‌سندن ایکن صکره‌لری رجال دولتك بیوکلرندن انتخاب ایدلمك عادت اولدیغندن «خواجکان» و «آغالق» منصبلرینك مافوقنده اعتبار ایدلدی. مع‌مافیه «دیوان همایون» یعنی ذات شاهانه‌نك بالذات ریاست ایتدیکی مجلس عالی ارکانندن دکل ایدی، بونك ایچون نه مراسم و تشریفاته و نه‌ده توقیعیلك، دفتردارلق، ریاست و دفتر اماتی کبی مناصب سته‌یه‌ده داخل دکل ایدی. (آغا افندیمز) تعبیری وزیر اعظم کتخدالغنك عنوان مخصوصی اولوب شیخ‌الاسلامره دخی (ولی النعم) تعبیری علم ایدی.

روسلر جسیم طوپلر دوکدیره‌رك (پولتاوا) محاربه‌سنده اسوج اردوسی بونلرك آتشلریله محوایتدکلری حالده سلطان احمد ثالث بوراده اوق آتمق ایله اشتغال ایدییوردی. هله (قالایلی احمد پاشا) کبی قوز بکجیلکندن کلمه برینك مقام صدارتده بولنمسی بو زمانك امور اداره‌یه ویردیکی اهمیتی بیلدیرر. قالایلی احمد پاشا که – برکون سرای بورنده قره‌یه دوشن بیوك بر موری‌نه بالیغندن بحث ایدلدیکی صیره‌ده:

— بن آقدکرده قپودان ایکن بر بالق چیقدی‌که بورادن (سرای بورسدن) ایو نه قدر واریردی. کبی مبالغه ویالانلرله مألوف ایدی – سیاستمرك اك نازك برزمانده بولنیوردی. مع‌هذا چوق

قاضیعسکر یکیچری آغاسی

دولتك ایکنجی درجه اعتبار اولنان مناصبی: چاوش باشیلق، صرنجانه، مطبخ عامره، شهر، برسانه وکمرك امانتلری ایدی. بو مأموریتلر قپوجی باشیلرله حواله‌کانه یعنی قلم ضابطلرینه توجیه اولنوردی. بیوك کوچك میر-آخورلقلرله قپوجیلق کتخدالغی، ملوك آغالقلری، طوپجی وجبه‌جی باشیلق دخی کذا قپوجی باشیلره ویریلیردی. «میرعلم» لك فی‌الاصل مستحق اولانلره ویریلیرکن صکره‌لری قپوجی باشیلرك اك اسکیسنه مخصوص اولمش وبو مأموریت بالجمله قپوجی باشیلرك ضابط ورئیس اولمق حیثیتنی اکتساب ایله‌مشدر.

طوره‌میوب قپودان دریالقده بولنان (بالطه‌جی محمد) پاشانك حیله‌سنه قاپیله‌رق عزل ایدلدی . یرینه (بالطه‌جی) وزیر اعظم اولدی .

بالطه‌جی ، مقام صدارته حیله ایله نائل اولدیغی حالده ینه ترك حیله ایتمدی . صدارتی متعاقب مستقل قالمق هوسیله مقربلردن (ابراهیم) افندی ایله سلحدار (علی) آغانك طرد ایدلمرینه چالیشمش وحتی سرای دیلسزلرندن بریله رجال دولت حقنده پادشاهه مفتریانه برژورنال ویردیره‌رك کندیسنی صورت حقدن کوسترمش ایسه‌ده بوحالی میدانه چیقه‌رق عزل ویرینه (چورلیلی علی پاشا) تعیین ایدلدی . بوآرالق بصره‌ده شیخ (مغامس) اختلالی ظهورایده‌رك سؤاداره‌دن

چاوش باشی

نشانجیلق و دفتر اماتی مناوبه صورتیله و شق ثانی و شق ثالث دفتر-دارلقلرینك ایشلری پك خفیف و نوادر حکمده قالمقله بو مأموریتلر قید حیات وجهله رجال دولتك بیوکارینه توجیه اولنوردی .

مناوبه مناصبی : باش محاسبه ، بیوك روز-نامچه ، آناطولی محاسبه‌سی وسائر قلم خواجه‌لکلری ایدی . بو مأموریتلر برر سنه‌لك اولمق اوزره معزول قالان رجال وخواجکانه احاله قیلنور ایدی .

طولابی‌اورالری‌ده قاریشدی. فقط صدر جدید، شیخ‌الاسلام (السید علی) افندینك كندندن اول اوچ صدر اعظمی عزله موفق اولدیغنی بیله‌رك مشارالیهی عزله موفق اولدی. استانبولده (ادرنه) وقعه‌سنده داخل اولوبده قورتولانلردن آرالق آرالق جمعیات فسادیه ظهور ایدییوردی. زمانك اخلاقنی براز آكلاتمش ایدم. بودفعه‌ده چورلیلی علی پاشا ادرنه وقعه‌سنده ذی‌مدخل اولان روم ایلی والیسی (حسن پاشا)یی حیله‌ایله صوفیه‌دن استانبوله كتیرته‌رك قتل ایتدیردی.

مع‌هذا بحرسفید دونانماسی بواثنالرده ینه (اسپانیا) ایله (مایورقه) آطه‌لری طرفنده كزینیوردی. حتیٰ قپودان دریا (حاجی محمد) پاشا بوطرفلره یكرمی قدر قالیون ایله كیدوب اغتنام ایله‌مشدر.

بواثناده فرانسه سفیری (فه‌رییول Fériol) باب عالی‌یه تبلیغاتده بولندی. اسپانیا، ایتالیا، وندیك، لهستان بی‌طرف قاله‌جقلری جهتله عثمانلیلرك‌ده آوستریا اوزرینه یوریه‌رك اسكی موقعلرینی ضبط

اركان دولت حقنده یازدیغمز شومعلوماتك‌مأخذی اولان (نتایج‌الوقوعات) نامنده‌كی تاریخ قیمتدار دییوركه:

هر سنه رمضان بایرامی ایرته‌سنده توجیهات عمومیه اجرا اولنوب بالجمله وزرا و رجال و امرای عسكریه و قپوجی باشی و خواجكان منصبلری یا ابقاءً ویا مجدداً توجیه اولنور و مناوبه مناصبنك باش محاسبه و بیوك روزنامچه وآناطولی محاسبه‌سی مثللو بیوكلری وزیر كتخداسی، دفتردار و رئیس الكتاب معزوللرینه وكوچكلری خواجكانه تفویض اولنوب بونلردن دخی محروم قالانلره عطیه ویریلیردی.

قپوجی باشیلق و خواجكانلق رتبه‌لرینی حائز اولانلر اوتوزر قرقر كشیدن عبارت ایدیلر.

مناوبه مناصبی قلم خواجه‌لری دیمك ایدی. اكرچه هر قلمك خدمت مخصوصه‌سی وار ایدیسه‌ده (كیسه‌دار) و (ممیز) لری معرفتلریله اداره اولنور

ایتملرینی و شیمدیلك بر (اتفاق مقدس) ممکن اوله‌مدیغنی بیلدیردی ایسه‌ده سرایده صلح فکری غالب کلدیکندن قبول ایدلمدی . مکر بز روسیه ایله قارشی قارشی‌یه کله‌جك ، سبب‌ده اسوچ قرالی اون ایکنجی شارل اوله‌جق ایمش .

(پولتاوا) محاربه‌سنك نتایجی روسیه‌نك میدانه چیقمسنی تسهیل ایتمش واوزمانلراوروپاده موجود مسائله باشقه برشکل ویرمش ایدی:

۱ — شمال محاربه‌لرینی اداره ایدن اسوج اردوسی قسماً محو ، قسماً اسیر اولمشیدی . اون ایکنجی شارلك هزیمتی ، فرانسه قرالی اون دردنجی (لوئی) نك‌ده امیدینی محو ایتدی .

۲ — لهستانده قرال (استانیسلاس) تختندن دوشه‌رك ایکنجی اوکوست قرال اولدی .

۳ — روسیه‌ده بیوك (پترو) نك یکی حکومت ، یکی اردو نامل‌ریله اصلاحات مهمه‌سنه معارض اولانلرده سکوتی اختیار ایتدیلر.

و منصب صاحبی خانه‌سنده اوطوروب (کیسه‌دار) افندی مهرلسه‌جك و یاخود صح چکیله‌جك اوراق کوتوروب ایجابنی اجرا ایتدیرردی . هر قلمده کوریلن ایشلردن (حرج) آلنمق و حصه اعتباریله منصب صاحبنه وکیسه‌داره وممیزلره

اسکی قلم اوطه‌سی

٤ — پولونیاده عاجز، بوهمیاده، خرواتستانده، اسلاوونیاده آوستریایه، صربیه وبلغارستانده عثمانلی حکومتنه تابع قالان اسلاو عرقنك بر شعبه‌سی بردن بره دیریلدی. بیوك پترو، بوغالبیت اوزرینه: عنایت حق ایله شیمدی (پترسبورغ) ك تملی آتیلدی. دیه بیلدی.

دیمك که لهستان، اسوچ تابعیتندن نوعما روس تابعیتنه گچدی. روسلر بومظفریت ایله برطرفدن آلمانلر ودیگر طرفدن بزمله تماس ایتدیلر. دیگر طرفدن ممالك عثمانیه‌ده بولنان خرستیانلره‌ده بویوزدن بر امید گلدی. ایکی جریان حاصل اولدی: چارك دشمنلری بزی، عثمانلی خرستیانلری چاری حربه تشویق ایدییورلردی. فرانسه سفیری آوستریادن غیر ممنون اولان مجارلره سکز اون بیك کشی ایله امداد ایدلمسنی وتاتارلرك لهستان قرالی (اوکوست) اوزرینه صالدیرلمسنی ایستیوردی. چورلیلی علی پاشا بوفرصتی قاچیردی. تدبیرسزلکی

و موجود علمایه رتبه‌لرینه کوره تقسیم قلنمق قاعدهٔ مرعیه‌دن و بو مناوبه منصبلرینه نائل اولانلرك بو وجهله کچیندیرلمسی اصول عصریه‌دن ایدی.
باش محاسبه دینیلن قلم خزینهٔ دولتك بالجمله قوانین و نظاماتنك وکافهٔ قیودات مالیه‌نك مرکزی و اك اهمیتلی بر موقعی ایدی‌که بو قلمك کیسه‌دارلری اکثریا دفتردارلغه نصب اولنوردی. [نتایج الوقوعات — خلاصه]

١٨٥ — فائده

کیلار عامره

١٠٧١ سنه‌سنده «کیلار عامره» یه تعیین اولنان اشیا ومواد حقنده «ایوبی قانوننامه‌سی» نامیله المزه گچن‌یازمه بررساله‌ده تفصیلات آتیه ویریلیور. اون‌ایکنجی عصرده‌کی سرای معیشتنی مصوراولدیغی ایچون بواشیانك بیلنمه‌سنده تاریخ نقطهٔ نظرندن فائدهٔ جدیه واردر. مواد مذکوره مطبخ عامره امینلرینه

ایله اسوج قرالی (شارل) دولتك دوش حمیتنه آغیر بر یوك اولدی. احمد ثالث، علی پاشایی بالآخره عزل ایده‌رك یرینه کوپریلیلردن (نعمان) پاشایی تعیین ایتدیسه‌ده کوپریلیلرك صیت عدالتنه و پاشانك فضل وکمالنه واقف اولان و: (آه! نعمان پاشا برکره وزیر اولسه‌ده دین ودولت ایشلرینه نظام کلیردی) اعتقادنده بولنان اهالینك (نعمان پاشا وزیر اولمش دیه یکرمیشر اوتوزر بیللق دعوالر ایچون اطرافدن کلمه‌سی) پاشانك امور خارجیه‌ده وقوفسزلغی، زمانك اخلاقی نمونه‌لرندن اولان آدملرینك جلب مال ایتمك تشبثلری سلطان احمدی مشارالیهك عزلنه سوق ایده‌رك معهود بالطه‌جی (محمد پاشا) ایکنجی دفعه وزیر اعظم اولدی. مع‌هذا (نعمان) پاشا بوسنه ـ هرسك والیلکنه تعیین ایدلدی. مشارالیه قره‌طاغلیلری فنا حالده زده‌له‌مشدر.

خزینه‌دن ویریلن نقود و (مصر ارسالیه) سی اوجاقلغیله باشقه محللردن هرسنه کیلار عامره‌یه تسلیم ایدیلیردی. ذاتاً مصر ایالتنك سنوی ویردیکی ویرکو ــ که ارسالیه نامیله مشهوردر ــ پادشاهه جیب خرجلغی اولمق اوزره تخصیص ایدلمشیدی.

مصر پرنجی	٣٦٠٠٠	کیله
مصر شکری	٤٢٦٠٠	قیه
مصر نخودی	٢٥٠٠	کیله
مصر مرجمکی	٢٥٠٠	کیله
بیبر	٣٣٤	قیه
مصر شعریه‌سی	٩٠٠	»
.... مصری [١]	٣٤٧	»
مصر خناسی	٢٥٢	»

تمرهندی وحب العزیز وتوتون (مقداری مذکور دکل)

---

[١] اوقونه‌مادی.

— ٢ —

پروت معاهده‌سی — (پولتاوا) محاربه‌سنك عثمانلی خرستیانلری آره‌سنده بیوك بر امید اویاندیردیغنی یازمش ایدك . بوقیده غایتله دقت ایتملی . زیرا روسلرك بوندن صکره عثمانلیلرله ایتدکلری محاربه‌لرك جمله‌سنده بو امید اك برنجی محرك اولمشدر . بو محاربه ، حکومت عثمانیه‌یی‌ده اندیشه‌یه دوشوردی . حتی روسیه‌نك درسعادت سفیری (تولستوی) ملتجی اسوچ قرالی اون ایکنجی شارلك (بندر) دن طردی ، لهستان حدودینه قدر عثمانلی عسکری طرفندن کوندرلمسی ، اورادن دخی روس عسکریله اسوچ حدودینه سوقی حقنده بر ائتلاف عقد ایله‌دی. فقط اوزمانك عادتجه سرحدلردن کلن محضرلرده روسلرك تدارکات مهمه‌ده بولندقلری و ١١١٢ سنه‌سنده عقد ایدیلن مصالحه‌دن بری درلو درلو حیله ودسیسه‌لره مراجعت ایتدکلری، شیمدیدن تدارکاتده بولنلمازسه نتیجه‌نك وخیم اوله‌جغی بیلدیرلدیکندن کیفیت (صفه) کوشکنده (بالجمله وزرا وعلما واوجاق آغالری وخواجکان دیوان وکتاب واوجاق اختیار)لرندن مرکب مجلس خاص عمومیده تذکر ایدیله‌رك سلطان احمد (تولستوی) ایله عقد ایدیلن ائتلافی حکمسز براقدی. فی الواقع روسلر قریم سرحدنده واقع (اور) قلعه‌سنه اون ایکی ساعت مسافه‌ده (قانکه) نامیله برقلعه ، (صماره‌جق) صوینك (اوزی) دینیستر نهریله برلشدیکی محلده (صمارجق) نامیله بر پالانقه و حدود عثمانیه اوزرنده بعض نقاطه مواقع

دارچین	٣٢٤	قیه
زنجفل	١٨٠	»
مصر خیارشنبه‌سی	٢٥٢	»
مصر نشادری	٩٠٠	»
سناء مکی	٧٢	»
نخود (کشان قضاسندن)	٣٠٠	کیله
زعفران (بوزلی‌دن)	٧٥	قیه
شمع عسل زرد (افلاقدن)	٩٠٠	»
بال (افلاقدن)	١٥٠٠٠	»
کلله طوز (افلاقدن)	٤٠٠	عدد

مستحکمه انشاسیله برابر آزاق قلعه‌سنه قرق میل مسافه‌ده (طیغان) لیمانی تحکیم ، بحر مذکورده دونانما تدارك ، آق صو ایله طورله نهری آره‌سنده کائن ولهستانه عادةً ویرلمش اولان (اوقرانیه Oukrain) قطعه‌سنی استیلا ، (بندر) ه سکز ساعت مسافه‌ده (راشقو) یه عسکر اسکان ، بغدانك مقری اولان (یاش) شهرینك قارشیسنده (استالیں) ، (خوتین) وسائر محللری ضبط ، قرال اون ایکنجی شاول دولته التجا ایتدیکی صیره‌ده سینوردن قرق سکز ساعت ایچری‌یه کیره‌رك آق‌صو نهری کنارنده بولنان اوچ یوزاسوج عسکرینی اخذ ودها صکره بغدانده (چرنارج) قصبه‌سنده بولنان یدی‌یوز قدر اسوج عسکری اوزرینه آلتی بیك عسکرله هجوم ایده‌رك بونلری‌ده قتل و اسیر ایتمش وقریم طرفلرنده دخی اوفاق تفك تعرضاته ابتدار ایله‌مشیدی .

فی‌الواقع روسلر بغدان وقریم حدودلری اوزرینه یاقلاشمشلردی . کیفیت مجلس خاص عمومیده تذکر اوانه‌رق پاشمقجی زاده السید علی افندی فتواسیله روسیه علیهنه اعلان حربه مجدداً اوتوز بیك یکیچری ، اون بیك جبه‌جی ، یدی بیك طوپجی تحریرینه ، دونانما قالیون وچکدیریلردن ماعدا آزاق دکزی ایله سیع یرلره مناسب (قالیته ، فرقته ، ولیق) کبی کمیلر انشاسنه ، وزرا وامرا ورؤسای عسکریه‌یه ایلك بهارده (ادرنه) صحراسنده اجتماع ایچون امرلر اعطاسنه قرا ویرلدی . فقط قریم خانك چکه‌مه‌زلکی یوردن بابا طاغ محافظی

شمع عسل‌زرد (بکشهرینه تابع ... دن) [۱]	٦٦٦	قیه
شمع عسل زرد (بغداندن)	۹۰۰۰	»
بال (بغداندن)	۱۰۰۰	»
شمع عسل زرد (همشین‌دن)	۳۰۰۰	»
الوای خاص (؟) (ماردین‌دن)	٦۷۰	»
بطون ؟ (ماردین‌دن)	۷۰	»
طور (اخیولی‌دن)	۲۲۹۵	کیله
ترخانه	۱۵۰۰	قیه
بروسه‌نك قوچ حصار طوزی	۲۰۰۰	»
یخ پارچه (بوزه قار اوله‌جق. بروسه‌دن)	۷۸۰	دوه یوکی

[۱] اوقونه‌مادی.

(یوسف پاشا) کبی درایتلی بروزیر (قیل برون) قلعه‌سنه نفی ، بغدان ویوده‌سی (اسکرلت‌اوغلی نیقولا) کبی برصادق دولت عزل‌ایدیله‌رك (کوچك‌قانتمیراوغلی) نام خائن آنك یرینه نصب ایدلمك کبی تدبیرسزلکلرده برابر یاپیلدی .

بز بویله ایدك . فقط روسلر نه‌حالده ایدیلر ؟

روسلر ، اسوچلیلری مغلوب ایتمکله برابر آنلرده اندیشه ایچنده ایدیلر . بیوك(پترو) دها اولجه شمالده (ریغا)یی، فنلاندیاده (وی‌بورغ) وآلمان حدودنده‌کی اسوچ ممالکنی ضبط ایتمکله برابر اسپانیا وراثت دعوالرنده آوستریا ، انکلتره فلمنك هیئت متفقه‌سنه مغلوب اولان فرانسه‌یه‌ده ال اوزاتمش ایدی . مع‌هذا بیوك (پترو) کندی سیاسی نقطهٔ نظرندن اسوچ و عثمانلی حکومتی ایله حسابی تمیزله‌مکی اختیار ایتمش‌ایدی. حتی بوایشك مقدماتنی دها اولجه حاضرلامشیدی. بر طاقم کیزلی آدملری روملرله مسکون عثمانلی مملکتلرینه کوندرمش و (آمستردام) ده حك ایتدیرمش اولدیغی رسمی طاغیتمش ایدی . بورسمك اوزرنده : (روس ویونانیلرك ایمپراطوری برنجی پترو) یازیلی ایدی . ینه اوزمانلرده روملر روسیه‌نك مداخله‌سنی ایسته‌مشلردی. (وویچ) نامنده‌کی صرب سرکرده‌سی ممالك عثمانیه وآوستریاده مقیم صربلرنامنه تعهداتده بولنمش و(بغدان پاپوویچ) نامنده برصرب دخی (پولتاوا) محاربه‌سنك عقیبنده (موسقوا) ده

عنبر پارس زتی (کلیبولیدن)	۳۰	قیه
زیت انواعی (یانبولیدن)	۵	قوانوس
شکوفهٔ کویتره مع شاخ ؟ (عثمانجقدن)	۸۰	فوچی
لیمون (فوچی کبیر . براستارنکی ؟)	۲۰	»
تازه نشاسته (بروسه‌دن)	۱۲	»
طاتلی نار (بروسه)	۶۰۰۰	عدد
اکشی نار	۶۰۰۰	»
خالص سرکه (بروسه)	۷۰	فوچی
زیت غوره (؟)	۳۰	واریل
طاووق (بروسه‌نك تکه طاغندن)	۱۹۹۰۰	عدد
هندی (کلیبولیدن)	۳۰۰۰	»
قوری صوغان	۶۰۰	قنطار

پترو ، دولت علیه‌یه ویردیکی (اولتیماتوم) ی متعاقب بر بیـانـنامه نشر ایتمش ایدی . بو بیانـنامه‌ده کندیسنی خرسـتیانلق حامیسی عد ایتدیکی جهتله عثمانلی مملکتنده بولنان (خرستیان قویون سوریسنك عثمانلی قوردی الندن) چکدیکی مظالم وشکایات یازیلی ایدی . بیاننامه روملره رومجه ، اسلاولره‌ده اسلاوجه یازیله‌رق طاغیدلدی .

شو اثناده دقت ایدیله‌جك برحادثه دها وار : (قره‌طاغ) ه عائد بر وقعه. (قره‌طاغ) ــ که قوصوه محاربهٔ مشهوره‌سنده عثمانلی هجومندن قاچان صربلیلردن متشـکل شـویله بویله بر بکلك ایدی ــ بوراده (دانیلو پترووویچ) نامنده بر سرکرده حکم ایدییور ایدی . بیوك پترو بوذاته روسیه خدمتنده بولنان ایکی صربلی ضابط واسطه‌سـیله بر مکتوب کوندردی. سرکرده ، هم عسکری هم‌ده روحانی رئیسی

ظهور ایده‌رك اون طقوز بیك صربلینك چارك امرینه منتظر اولدیغنی بیلدیرمش، اولاح بکی (برانقووان) پاره‌لرینی اجنبی بانقه‌لرینه قالدیره‌رق روس عسـکرینی بسیله‌مك واوتوز بیك کشی ایله یاردیم ایتمك، بلغارلری صربلری آیاغه قالدیرمق و ختام مسئله‌ده روسـیه چارینك حمایه‌سـنده اولمق اوزره اولاحك اسـتقلالنی تأمین ایتمك ماده‌لری اوزرینه عقد معاهده ایتمش، (بغدان)ده قانتمیرزاده (میخال راقووویچ) دخی بیوك پترو ایله اویوشه‌رق حتی اون ایکنجی شارلی (بندر)دن اخذ ایتمك اوزره سـوز ویرمش ایدی . (میخال) ك حرکت خائنانه‌سی خبر آلنه‌رق یدی قله‌یه حبس ایدلدیکی کبی یرینه (نیقولا ماوروقورداتو) تعیین قیلندیسـه‌ده بوقاریده ذکری کچدیکی اوزره اودخی قریم خاننك سـعایتیله عزل اولنه‌رق کوچك قانتمیر اوغلی (ده‌متریوس) کتیریلدی‌که صرقومده (وولغا) نهری اوزرنده کائن (یاروسلاو)ده روسیه ایله بغدانك (بسارابیا) داخل اولدیغی حالده طورله (دینیستر)ده‌کی حدود سابقه‌سنه قدر اتساعی، روسیه حاکمیتنك طانیلمسی، محاربه‌دن صکره روس عسکرینك چکیلمسی، ویرکو ویرلمه‌مسی. بغدان بکلکنك (قانتمیر) اولادینه حصری، بغدان بکنك اورتودوقس مذهبنی ترك ویا آکا اهانت

ایدی . مرقوم سکز سنه اول عثمانلیلر طرفندن طوتولمش، فدیهٔ نجات آلنه‌رق صالیویرلمش ایکن برقاچ آی صکره میلاد عیسی یورطیسی کیجه‌سی ویردیکی امر اوزرینه قره‌طاغلیلر اهل اسلام اوزرینه هجوم ایده‌رك تبدیل دین ایتمینلری بوغازلادیلر ! فی‌الواقع (دانیلو) بر قاچ سنه صکره وقوع بولان عثمانلی هجوملرندن‌ده قورتولدی . پترونك مکتوبی اوزرینه اهالیسنی سلاحلاندیره‌رق (بوسنه ـ هرسك) اوزرینه یوریدی .

صدراعظم (بالطه‌جی محمد) پاشا اردوی همایون ایله، قپودان دریا (محمد پاشا)ده دونانما ایله حرکته مأمور اولدیلر . قریم خانی دخی محاربه‌یه مأموریتنی مشعر امری آلمش ایدی . بالطه‌جی طونه نهری کنارنده‌کائن (ایساقجی) موقعنده قوریلان کوپریدن کچه‌رك (قارتال)

ایتمدیکه عدم عزلی ، روسلر موفق اوله‌مدقلری تقدیرده (ده‌متریوس قانتمیر) ك روسیه‌ده اراضی‌یه و(موسقوا) ده ایکی خانه‌یه مالکیتی شرطلریله برمعاهده عقد ایلدی. بوندن ماعدا روسلر لهستان قرالی ایکنجی (اوکوست) ایله ینه (یارو- سلاو) ده روس عسکرینك کرك عثمانلی حدودنده ویاخود (پومه‌رانیا) یعنی آلمان حدودنده کندیسنه معاونت کلیه‌ده بولنه‌جغی حقنده عهد و میثاق ایتدیلر . آرتق بیوك پترو کندیسنی عثمانلی اداره‌سنده بولنان خرستیانلرك «مستخلص»ی عد ایتمش ایدی .

اون ایکنجی (شارل) ك نزد دولتده مظهر حمایت اولمسی بیوك پترونك املنه موافق کلمکله (١١٢٢——١٧١٠) ده دولت علیه‌یه بر (اولتیماتوم) ویردی . بونده اون ایکنجی شارلك طردی ، طرد ایدلمدیکی تقدیرده متفق لهستان قرالیله برابر اعلان حرب ایدیله‌جکی بیلدیریلیوردی . ذاتاً بزمکیلرده ایشی آکلامشلردی . بونك اوزرینه روسیه‌ده بولنان تجار عثمانیه‌نك سلامتله مملکتلرینه عودتلرینه قدر فرار ایده‌مه‌مسی ایچون روسیه سفیری (تولستوی) یدی قله‌یه حبس ایدلدی .

Kagoul صحراسنه واردیغی اثناده روسلر دخی (بغدان) ده کائن (چوچوره) یه کلمشلردی . بوخبر اوزرینه اردو ایلریلیه‌رك (پروت) نهری کنارنده‌کی (فالجی) کچیدینه واردی. کوپری انشاسنه مباشرت ایلدی .

(بیوك پترو) اول‌امرده تاتارخاننك هجوملرینی دفع‌ایتمکله مشغول اوله‌رق عثمانلیلردن اول بغدان واولاح داخلنده بولنمق ایستیوردی. فقط اردو طونه‌یی کچدیکی صره‌ده اونلر (دینیستر) نهرینی کچه‌مه‌مش ایدیلر . عثمانلیلر ، اولاح بکی (برانقووان) ك حیله‌سنی آکلادیلر ، مرقوم یاقه‌یی الله ویره‌جکنی تیقن‌ایدنجه روسلرایچون احضارایتدیکی ذخیره‌یی بزه ویردی . بغدانده (قانتمیر) ده تهلکه‌لی بر وضعیتده قالدی . بیوك پترو (دینیستر) نهری کنارنده بر مجلس عسکری عقد ایده‌رك نتیجه‌سنده (زار وکریان وهردرلو وسائط مدافعه‌دن محروم خرستیانلری مأیوس‌ایتمه‌مك) سوزیله ایلری‌یه‌کیتمك علیهنده‌بولنانلری

---

۱۸۶ — فائده

ابراهیم متفرقه — مطبعه‌جیلق

« عثمانلی خدمتنه داخل اولان مجارلردن ایکی ذات ایکی بیوك خدمتله سائرلرندن سرفراز اولمشلردر. بونلردن بری طوپجی (اوربان)، دیکری‌مطبعه‌جی (ابراهیم متفرقه) در .

(اوربان) کندی آرزوسی‌ایله ترکلرك یاننه کلوب فاتح سلطان محمد زماننده عثمانلیلره ایلك بیوك طوپلری دوکدی . استانبول فتحنده شهرك دیوارلرنده رخنه‌لر آچان جسیم طوپلر (اوربان اوسته) نك مهارتیله میدانه کلمشیدی .

« ابراهیم متفرقه کندی آرزوسیله دکل وقوعاتك الجاسیله عثمانلی خدمتنه کیرمشدر . مشارالیه خرستیانلق مذاهبندن (قالوی‌نیست) مذهبنده فقیر بر

دیکلەمدی . (پروت) نهرینی آشدی . (یاش) ە کیردی . (بغدان) دە چکرکە ظهور ایتمش ایدی . روس اردوسنی بسلیەجك ذخیرە بولنەمیوردی . (قانتمیر) اون بیك بغدان عسکری یرینە بر ایکی جتە آنجق طوپلایەبیلمش‌ایدی. معهود اون‌طقوزبیك صرپ کوکللیسندن دخی برخبرکلیور، روملر آیاغە قالقمیورلردی. روس اردوسی اوتوز یدی بیك کشی رادەسندە ایدی . ذخیرەسز ایدی. (ابرائیل)ە قدر یوللادیغی برسواری مفرزەسی ترکلرك (قالجی) اوزرینە یوریدکلرینی خبرویردی. قورقوسندن (پروت) اوزرینە عودتەقرار ویردی‌ایسەدە برطرفدن اردوی عثمانی ودیکر طرفدن تاتارلرك زنجیر محاصرەسی آرەسندە قالدیغنی آکلادی . (استانەلیچە) Stanèlitché دە وقوعە کلن محاربەدە مدافعاتدە بولندی ایسەدە آجلق ، صوسزلق ایلە برابر بیوك بر اردو قارشوسندە نهر کچمك پك چوق مخاطرەلی ایدی . آغیرلقلری یاقدی ، خزینەیی کومدی. ایرتسی کونی ایچون سونکو

مجار عائلەیە منسوب اولوب ١٠٨٥ دە مجارستانك شرق طرفندە کائن (قولوژوار) شهرندە طوغمشدر . ١١٠٤ سنەسندە اورتە مجار قرالی (توکلی) بك عثمانلی اردوسیلە متفقاً نمچە علیهنە وقوع بولان محاربەدە ابراهیم متفرقە اسیر دوشمش . فدیۀ نجات ویرەمدیکی ایچون ١١٠٦ دە استانبولە کتیریلوب بورادە اسیر اولەرق صاتیلدی . حین اسارتندە قبا ، ظالم بر آدمك النە دوشەرك کولەلکە عدم تحملنە بناء اسلام اولەرق ابراهیم تسمیە اولندی .

« ابراهیم افندی « رسالۀ اسلامیە » نامی آلتندە بر کتاب تألیف ایتمش ایدی . کتابك محتویاتی دین اسلامی مدافعەیە منحصر مقالات علمیەدن اولمغلە بالآخرە صدراعظم اولان داماد ابراهیم پاشانك نظر دقتنە چاربمش وموی‌الیهی حمایەسنە آلمشدر .

« ١١٢٨ دە آوستریا ایلە ظهورایدن محاربەدە (بلغراد) دە اجتماع ایدن مجارلرە ترجمانلق وظیفەسیلە مأمور اولەرق ١١٢٩ اورتە مجار قرالی مشهور

ایله بریول آچمق ویاخود کاملاً تلف اولمق شـقلرینه قرار ویردی . اوکیجه پك مدهش ایدی. حتی بیوك پترو ذاتاً کندیسنده موجود اولان صرعه یه طوتولدی. فقط زوجه سی (قاترینه) نك جسارتی اردوی ده، پترویی ده قورتاردی . پترویه باقدی ، هیجانی تسکین ایتدی . حال حاضری صغوق قان ایله محاکمه ایتمسنی توصیه ایتدی . دیکر جهتدن عساکر عثمانیه ده زیاده سیله زده لنمش ، قره طاغ ، صرب ، آرناوودلق اختلاللری دولتی دوشـوندیرمکده بولنمش ایدی . بالطه جی روس اردوکاهنی تضییق وبومأیوسلری بتون بتون منهزم ایده جکنه ایناننمیور ایدی. (قاترینه) اردوکاهده نه قدر مجوهر، آقچه (یوزاللی بیك روبله قدر) بولدیسه بالطه جی یه یوللادی. بالطه جی بدایت امرده ترددایتدی. حتی روسـلرك رئیس وکلاسـنی یوللاملرینی طلب ایلدی . پترو ، (شافیروف)ی یوللادی. آکا: اسوج مسئله سی ایچون (لیوونی) ایالتنی اعاده یه راضی اول، فقط (پترسبورغ) داخلنده بولندیغی ایچون (اینغری)

(راقوجی) ده درسعادتده کلکله ابراهیم افندی مومی الیه یاننده قالمشدر . حتی (راقوجی) نك تکفور طاغنده اقامتی اثناسـنده دخی ابراهیم افندی برابرنده بولنمش ایسه ده اکثر وقتنی استانبولده صدراعظم ابراهیم پاشا نزدنده کچیرمشدر. مجار افاضل مؤرخیندن اولان دوقتور (قاراچون) افندی بونلری یازدقدن صکره دییورکه :

(صدراعظم عثمانلیلر آراسـنده علوم و فنون ایله اوروپا مدنیتنك تعمیم ایتدیرلمسی آرزوسنی ابراز و اظهار ایتمکده ایدی . فرانسه سفارتندن عودت ایدن یکرمی سکز محمد چلبی ایله اوغلی سعید افندی ـــ که بالآخره صدراعظم اولان سعید پاشادر ـــ ابراهیم پاشایی تشویق ایدرلردی .

(ابراهیم افندی بو مقصـوده نائل اولمق ایچون صدراعظمـه بر مطبعه تشکیل و تأسیسی حقنده سعید افندی ایله برابر مراجعت ایتدی . صدراعظم تصویب ایدوب اجراسنی امر ایلدی و بو خصوص ایچـون ابراهیم افندی یه

ایچون اصرار ایت ، (ایستانیسلاس) ك لهستان قرالی طانیلمه‌سنده‌ده مسارعت ایله ، آزاقك و سـائر محللرك ترکیایه اعاده‌سنی قبول ایله . یالکز ترکلر (اسوج) ه صحابت ایتمسونلر. برده (تسلیمیت) ه اصـلا رضا کوسترمه . اولمك دها خیرلیدر. زمیننده تعلیمات ویردی .

شافیروف ، بالطه‌جی ایله ملاقات ایدوبده تکلیفاتك :

١ — چار آزاقی اعاده ایده‌جك، حدود عثمانیه اوزرنده بولنان (طیغان) و سائر مواقع مستحکمه‌یی قلع ایده‌جك .

٢ — بردها لهستان امورینه قاریشمیه‌جق .

٣ — اسوج قرالنك سربستجه عودتنه مساعده ایده‌جك .

٤ — رهن اوله‌رق (شافیروف) ایله (شه‌ره‌من‌تیف) ك اوغلنی ویره‌جك .

مآلنده اولدیغنی آ کلاینجه درحال معاهده‌یی امضا ایلدی. (١١٢٣ سنه‌سی ٦ جمادی‌الآخره — ١٧١١ سنه ٢٣ تموز) .

کفایت مقداری پاره دخی ویردیکندن ابراهیم افندی (ویانه) دن حکاکلر ایله حروفات دوکه‌جیلری و مطبعه‌جیلری کتیروب ایشه باشلامق ایسته‌دی . اما غیر مأمول ممانعته اوغرادی . بوکا دائر ابراهیم افندی دوسـتلرندن (دوسوسور De Saussure) ه بویله یازیبوردی :

« بو مملکتده طریق علمیه رجالی ذی‌نفوذ اولمغله بو اختراع جدیده بر درلوجواز ویرمدیلر . مطبعه‌نك‌مسلمانلرآره‌سنده استعمال اولنامسنی صدراعظمه علی‌التکرار عرض ایتدیلر . و لزومندن فضله کتابلرك میدان تداوله وضع ایدلمسی ایله آسایش عمومی و معاملات دینیه‌یه اختراع مذکورك تهلکه‌لی اوله‌جغنی ذکر ایلدیلر ! »

(استانبولده او زمانلر یوزلرجه آدمك معیشتی یالکز کتابلرك استنساخی و یازیسی اولمیـانلرك مکتوبلرینی یازمق خصوصنـه منحصر ایدی . بونلرده مطبعه‌نك کشادندن متضرر اوله‌جقلرندن و مدار معیشتلرینی غائب ایده‌جکلرندن

ایشته (پروت معاهده‌سی) نامیله معروف اولان معـاهده‌نك اساسلی درت ماده‌سی‌بودر. اسرای اسلامیه‌نك‌اعاده‌سی، روسیه‌لیلرك استانبولده ایلچی بولندیرمامالری کبی تفرعات دخی واردر. پترو، اسـوج حقنده هیچ بر تکلیف درمیان ایدلمه‌مسـندن طولایی آزاق وسائره‌نك ترکنی جانه منت بیلدی. اوزمانلرده صدر اعظملر عقد صلح و معاهده‌یه مأذون ایدیلر. گرچه صـلح مژده‌سی پادشـاهی واستانبول خلقنی سویندیردی ایسه‌ده بالطه‌جینك خلافکیرانی:

— موسـقو چاری بورتبه زبون اولمش ایکن اسـیر طوتمیوب و طرف پادشـاهی‌یه بیلدیرمیوب بویله عظیم برفرصتی غائب ایتدی. تحریکیله احمد ثالثی بالطه‌جی علیهنه سوق ایتدیلر. حتی اسوج قرالی (شارل) بالذات بالطه‌جینك یانـنه کله‌رك کندیسنه خیلی عتاب ایتمشدر. (محمدپاشا) ادرنه‌یه عودتنده کندیسنه برمعتاد خفتان کیدیرلدی وایرتسی کون صدارتدن عزل ایدیله‌رك (لمنی) یه سورولدی. یرینه یکیچری

خائف اولدقلرندن خوشنود اولمادیلر. بونلر صدراعظمك مطبعه‌یی التزام ایتدیکنی کورنجه کویا دین مبینك محافظه‌سی بهانه‌سیله عوامی مطبعه علیهنه تشویق ایتمکه باشـلادیلر. فعلاً براز پاطردی و چوق دیدی قودی اولدی. آرتق بونلرله طرفدارلرینی تسکین ایتمك ایچون مساغ شرعی‌یی متضمن فتوای شریفه اولمادقجه هیچ بر کتابك طبع اولنمایه‌جغنی وعد ایتـدیلر. وبو وجهله مطبعه ١١٣٩ سنه‌سنده ابراهیم افندینك کندی اونده ایشه باشلادی.)

علوم و فنونك و هر نوع افکار مدنیه‌نك سرعت انتشارینه خدمت ایتمش اولان اختراعات مهمه‌دن بری‌ده مطبعه‌جیلق دیدیکمز (صنعت طباعت) در. بوصنعتی ایلك ایجاد ایدن (غوتنبرغ Guttenberg) نامنده (هارلم Harlem) شهری اهالیسندن بر ذاتدر. تاریخ ایجادی ٨٤٤ سنهٔ هجریه و ١٤٤٠ سنهٔ میلادیه‌در. فقط بزده‌کی تاریخ ایجادی پك صکره‌در. عثمان فرید بك (نوسال عثمانی) نام اثرنده دیبور که:

آغاسی (یوسف پاشا) صدر اعظم اولدی. بالطه‌جی محمد پاشانك کتخداسی (عثمان) ایله مکتوبجی (عمر) افندینك (پروت) معاهده‌سی تنظیمنه مشارالیهی تشویق ایتدکلری ایچون اعدامل‌رینه قرار ویریله‌رك اجرا ایدلدی.

مع هذا روسلر معاهده احکامنه رعایت ایتمدیلر. بونك اوزرینه تکرار روسیه علیهنه محاربه ایدلمك اوزره درسعادتده بولنان رهنلر برایکی آی دها مهلت ایسته‌دیلر. آره‌دن یدی آی کچدیکی حالده روسلر حالا آزاقی تسلیم ایتمدکلری کبی لهستانده دخی روس عسکری

یکرمی سکز چلبی محمدافندی زاده سعید پاشا

عثمانلیلرده حروف عربیه‌یی صنعت طباعته تطبیق و ایلك تأسیس ایدنلر بالآخره مسند صدارته ارتقا و ١١٧٠ تاریخنده ارتحال داربقا ایلمش اولان (سعید محمد پاشا) ایله درگاه عالی قپوجی باشیلرندن (متفرقه ابراهیم) آغادر. کبار حواجکان دیوان همایوندن یکرمی سکز چلبی محمد افندی سفارتله پارسه اعزام اولندیغی زمان مخدومی سعید محمد افندی‌یی (پاشا) ده کتخدالق خدمتیله معیتنده کوتورمش ایدی. سعید محمد افندینك بوسیاحتنده اك اول نظر دقتی جلب ایدن شی پارسك مطبعه‌لری اولدی. استانبوله عودتنده مشاهداتنی و بوبابده‌کی افکارینی متفرقه ابراهیم آغایه آکلاتدی.

موجود اولدیغی آکلاشیلدی . یوسف پاشانك بوبابده رخاوتی آکلاشیله‌رق عزل و یرینه نشانجی سلحدار (سلیمان) پاشا تعیین ایدیله‌رك روسیه چاری طرفندن بعض هدایا ایله کلمش اولان ایلچی معیتیله برابر یدی‌قله‌ده حبسه آتیلدی . ایرتسی کون احمد ثالث (ادرنه) یه کیتدی . بوراده ایکی یوزبیك عسکر طرفندن بر رسم تجید اجرا ایدلدی. (داماد علی) پاشانك وشیخ‌الاسلامك رأیلری اوزرینه روسلو ایله اوچنجی برمعاهده دها عقد اولندی. روسیه لهستاندن عسکرینی چکه‌جك ، دولت علیه‌ده اون ایکنجی شارلی مملکتنه کوندره‌جك ایدی . اون ایکنجی شارل کیتمکده تعلل کوستردی . (بندر) ده اوزرینه واریلوب طوتولدی. (دیمتوقه) یه کتیریلوب حبس اولندی. فقط خاق آره‌سنده بردولت مسافری حبس ایدیله‌مز دیه کفتکو چوغالمقله حبسنه فتوی

اون ایکنجی شارل

(ابراهیم آغا (وسیلة الطباعه) نامیله بر رساله یازه‌رق بونده صنعت طباعتك فوائدینی صایدی ، دوکدی . بو (وسیلة الطباعه) صدراعظم زمان اولان ابراهیم پاشایه‌ده تقدیم اولندی . مشارالیه پاشا بونك اهمیتنی تقدیر ایله همان او دورك عقلا و فضلاسندن بر مجلس مشورت تشکیل ایلدی . بونك افکار عامه‌جه مظهر حسن قبول اولمسی و قواعد شرع مبینه تطبیق و توفیق ایله تأسیسی ایچون شیخ‌الاسلامدن استفتایه مجلسجه قراروبرلدی . شیخ‌الاسلام مولانا (عبدالله) افندی‌ده فتوا ویردی . برده تقریظ یازدی . علمادن پك چوق ذوات‌ده تقریضلر یازدیلر .

(وسیلة الطباعه) مجلس مشورتك ضبطه‌سی و فتوا و تقریضلر ایله برابر سلطان (احمد ثالث) ه عرض اولنه‌رق بر خط همایون ایله سعید محمد افندی و شریکی متفرقه ابراهیم آغایه مطبعه تأسیسی وکتاب طبعی ایچون رخصت اعطا قلندی .

ویرن شیخ الاسلام (عبدالله) افندی ایله صدر اعظم (سلیمان پاشا) عزل ایدلدی . قپودان ابراهیم پاشا واوچ آی صکره دخی ازنیقلی داماد علی پاشا صدراعظم تعیین اولنەرق شارل دخی بر مدت صکره مملکتنه کوندرلدی (۱۱۲٦ــ۱۷۱٤).

— ۳ —

وندیك، آوستریا سفری — (پروت) معاهدەسندن صکره بیوك پترو ، بغدان بکی (دەمترییوس قانتمیر) ی دولت علیەیه تسلیم ایتدی. اولاح بکی (برانقووان) ایسه هم بیوك پترونك نزدنده غائب ایتدی، همده دولت علیه نزدنده. (۱۱۲٦)ده کوندریلن (مصطفی) آغا نامنده بر مأمور (برانقووانی) سراینده یاقەلایوب اوتوز ملیونلق ثروتنی مصادره وکندیسنیاستانبوله ایصال ایلدی. مرقوم یدی قلەده حبس

بونك اوزرینه مومیالیهمایه ادوات طبیعیەیی احضار و اکمال ایله ایلك عثمانلی مطبعەسنی (سلطان سلیم) جوارنده ابراهیم آغانك خانەسنده و ۱۱٤۰ تاریخ هجریسنده تأسیس‌ایتدیلر (که تاریخ ایجادندن اوچ عصر صکره دیمکدر).

بو مطبعەده ۱۱٤۰ ده ایلك باصیلان کتاب مشاهیر علمادن مشهور وانی محمد بن مصطفی افندینك (وانقولی) نام لغتیدرکه (صحاح جوهری) اسمندەکی لغت کتابنك ترکجەیه ترجمەسیدر .

بیك دانه باصیلمشدر . (۱۱٤۱ سنه)

ایکنجی طبع ایدیلن (کاتب چلبی) نك : تحفه الکبار فیاسفارالبحار نام بحریه تاریخیدر .

اوچنجی : ترجمهٔ تاریخ سیاح .

دردنجی : تاریخ هند غربی المسمی بحدیث نو

بشنجی : تاریخ تیمور کورکان .

آلتنجی : تاریخ مصر قدیم و مصر جدید .

وقتل ایدلدی . برینه پرنس اولان (ئه‌تیه‌ن قانتاکوزن) دخی ایکی سنه صکره اخذ واعدام اولندی . (اولاح)ده اك صوك یرلی پرنس بوایدی. دولت بوندن‌صکره اولاح وبغدانه فنارلیلردن یعنی‌روملردن اولاح بکی تعیین ایله‌مشدر. (نیقولا ماوروقورداتو) نك تعیینی ١١٢٣ سنه‌سی وقوعاتندن‌اولوب روملرك اولاح وبغدان بکلکلرنده بولنملری برعصری متجاوزدر .

روسلرك (پروت)دن عودتندن صکره عصیان ایتمش اولان قره طاغلیلری تأدیب ایچون کوندریلن (احمد پاشا)یی متعاقب بوسنه وهرسك والیسی اولان کوپریلی زاده نعمان پاشا قره طاغی باشدن آشاغی‌یه چیکنه‌دی. برحیات قالانلردن برقسمی (قاتارو) طاغلرنده‌کی

یدنجی : کلشن خلفا .
سکزنجی : اصول الحکم فی نظام الامم (ابراهیم متفرقه‌نك).
طقوزنجی : فیوضات مقناطیسیه (کذا).
اونجی : جهان نما (کاتب چلبینك).
اون برنجی : تاریخ نعیما ، جلد اول .
اون ایکنجی : تاریخ نعیما ، جلد ثانی .

تاریخ راشد (جلد اول و ثانی) .

١٨٧ — فائده

سفرایی استقبال و ضیافت

١١٥٢ ده (بلغراد)ده عقد ایدیلن (عثمانلی — آوستریا — روسیه) مصالحه‌سی اوزرینه نمچه ایمپراطورلغی طرفندن کوندریلن ایلچینك حدوددن حضوره قدر استقبالی :

مغاره‌لره التجا ایتدیلر . بر قسمی پرنس ایله برابر ونديکك تحت اداره‌سنده بولنان (دالماچیا) یه قاچدیلر . دولت ملتجیلری ایسته‌دی ایسه‌ده ونديکلیلر ویرمدیلر. ایشته بو وبوندن‌ماعدا روسیه‌محاربه‌سنده قره‌طاغلیلری عصیانه تشویق ایتمك، عثمانلی عسکری الندن قاچانلری حمایه ایله‌مك، قالیونلری ایله بحرسفیدده قورصانلقده بولنه‌رق عثمانلی سفینه‌لرینی اورمق کبی احواله تصدی ایلدکلرندن علیهلرینه اعلان حرب‌ایدلدی. اردو صدراعظم (دامادعلی) پاشا قوماندا‌سنده اوله‌رق (ادرنه)دن، دونانما دخی (جانم خواجه حاجی‌محمد) پاشا قوماندا‌سنده اوله‌رق استانبولدن حرکت‌ایلدی. سلطان احمد ثالث (موره) سفری ابتداسنده اولا قرآن کریمدن و بعده (مشارق شریف) نام کتاب احادیثدن و سردار اکرم علی پاشا دخی حافظ شیرازی دیوانندن تفأل ایتمشلردر . اولا درت یوز سنه‌دنبری ونديك النده بولنان (استندیل) Ténos آطه‌سی فتح‌ایدلدیکی کبی‌اردو دخی (موره‌قسطلی)

طرف دولتدن ویانه‌یه اعزام ایدیلن ایلچی (علی پاشا) ایله (بلغراد) ده واقع حدود باشنده آوستریا سفیری (مبادله) ایدلدکدن صکره ایلچینك مالزمه‌سی هرنه‌ایسه اتمام و تکمیل ایدلدی .

یولده‌کی مأکولات و مشروباتی ویرکودن محسوبی اجرا ایدلمك اوزره اهالیٔ ولایت طرفلرندن اعطا اولندی .

سائر مصارفی دخی مهماندار تعیین ایدیلن درکاه عالی قپوجی باشیلرندن (بکر آغا) یدیله تسویه اولنه‌رق بلغراددن (ادرنه) یه کلنجه‌یه قدر میرمیرانلر مکمل قپولری خلق و مهترخانه‌لریله استقبال ایتدیلر .

(ادرنه) یه قریب کلدیکنده ادرنه بوستانجی باشیسی استقبال و مراسم مهمان نوازی‌یی ایفا ایلدی .

چورلی‌یه قریب (جسرارکنه)یه قدر تشییع ، اوراده (بیاغیجه) اوسته‌سی طرفندن کافهٔ نفراتیله استقبال وکوچك چکمجه‌یه ایصال اولندی .

محاصره ایتدی . بعده (آنابولی Nauplie ، کوردس ، قوروون ، ناوارین ، موره‌قستلی ، متون ، چوقه، اکنه آطه‌لری ، پروزه) بربر ضبط‌ایدلدیکی کبی (آنابولی) ایله (قوروون) آره‌سنده واقع (مانیه) طاغی اهالیسی Maïnotes دخی زیر اطاعته ادخال ایدلدی . بواثناده یدی‌قله‌ده حبس‌ایدیلن وندیك بالیوسی‌ترجمانی (باتیستا) جاسوسلقدن طولایی پرماق قپوده آصیلدی . فتوحات مذکوره تأثیریله کریدك (سودا) ، (اسپرلونغه Spira-lunga) لیمانلری دخی بربری آردنجه عثمانلی النه‌کچدی. والحاصل موره وندیکلیلرك الندن کاملاً چیقدی.

موره سفرندن اول و صکره آوستریالیلر درسعادتده بولنان قپو کتخداسی معرفتیله محاربه‌نك عدم وقوعنه وساطت ایتمك کبی مبهم مبهم حرکتلرده ، تشبثلرده بولنیورلردی. آوستریایه بدایت حربده مأمور مخصوص‌کوندریله‌رك دولت علیه‌نك جوار حکومتلره قارشی

— استانبوله وصولندن مقدم (داود پاشا) قربنده (یمکلك) احضار و علی‌السحر چاوش باشی آغا و چاوشلر امینی ایله بالجمله سرهنکان دیوان همایون طرفندن بالاستقبال معتاد قدیم‌اوزره اوکنه دوشوب آلای ایله (غلطه)ده مقدما تخصیص ایدیلن خانه‌یه ایصال قلندی .

ایلچی‌یه صدراعظم ضیافتی

— بر ایکی کون مقدم سعدآبادده (جدول‌سیم) تعبیر اولنان نهرکنارنده (اوتاق عالی) و متعدد (اوبا) و سایبانلر نصب و تخییم ایدیلدی .

— کتخدای صدارت طرفندن مهمهٔ ضیافت تکمیل و تنظیم اولندی .

— ایرتسی‌کون علی‌السحر مهماندار، درکاه عالی قپوجی‌باشیلرندن (بکر) آغا ایلچی‌یی (یکی‌کوی) دن آله‌رق امرای‌بحریه‌دن اسماعیل پاشانك چکدیریسنه ارکاب ایتدی . (خاص‌کوی) ه کلنجه چکدیری ایلری کیده‌مدیکندن دفتردار افندینك یدی چفته‌سنه نقل و اتباعنی دخی قایقلره وضع ایلدی .

هیچ بر سؤ نیتی اولمدیغی تفهیم ایدلمش ایسه‌ده آوستریا باش وکیلی (پرنس اوژون) اکمال تدارکات ایتدکدن صکره باب عالی‌یه اولتیماتوم شکلنده برمکتوب یوللادی . بونده حکومت عثمانیه‌نك (قارلوفچه) معاهده‌سنی نقض ایتدیکنی بر لسان تعظمکارانه ایله بیلدیرییوردی . (ایوب)ده والده‌سراینده اجتماع‌ایدن مجلس وکلا واعیانده آوستریالینك مطالباتی اعلان حربی مؤدی کوروندی . صدراعظمك اوسنه‌ایچون (قورفو) محاصره‌سنه کیتمیوب نمچه سفرینه عزیمتی قرارکیر اولدی. قورفویه مصطفی پاشا سرعسکر تعیین ایدلدی .

اردو بلغراده مواصلتله (صاوا) نهری اوزرنده انشا ایدیلن کوپریدن کچدکدن صکره (پتروارادین) ده نمچه اردوسیله تلاقی ایتدی‌که صول‌طرفندن بربطاقلغه ، صاغ طرفندن دخی برتپه‌یه‌استناد ایتمش ایدی . عساکر عثمانیه قرق بیکی یکیچری، اوتوز بیکی سپاهی

سعدآباد اسکله‌سندن خروج ایده‌رك مقدما احضار ایدیلن آتلره معتبرانیله سوار اولدیلر . اوکلرنده چاوشلر امینی وکاتبی و بر مقدار سرهنکان اولدیغی حالده اوتاق صدراعظمی جوارنده ایلچی ایچون نصب ایدیلن سایبانه ایصال ایدلدیلر . کتخدا بك طرفندن قهوه ایله تطییب ایدلدی . بر ساعت مرورنده صدراعظم ، دائره‌سی رجالیله (میرآخور) کوشکنه کلدی .

— آلای ایله کیدلمك ایچون اسباب فرو حشمت مهیا اولدیغندن هر کس آتنه سوار ، صدراعظم اوکنده عموما کدکلی زعما ومتفرقکان وسرهنکان و تفنکجی و مطره‌جی باشیلر و محضر آغا سرغوجلریله رکابنده و بالجمله محضر آغا نفراتی پیش وقفالرنده و آنلرك آردنجه دخی مرتب و ملبس اندرون آغالری و مکمل مهترخانه اولدیغی حالده ایلچینك اوکندن کذار ایتدی .

— اوتاغك قربندن میدانك نهایتنه وارنجه صف بستهٔ قیام اولان دفتردار ، اعیان خواجکان دیوان و (امنای اربعه) و آغایان و سائر تماشاکرانه سلام ویردی .

وماباقیسی تاتار، اولاح ، آرناوود ، مصر عسکری اولمق اوزره یوز اللی بیك مقدارنده ایدی . نمچه قوماندانی (پرنس اوژەن) اولا یکیچریلری ازەرك آلتمش بیك کشی ایله قوجه اردویی بوزدی . سردار (علی) پاشا آلنندن اوزیله‌رق شهید اولدی . بومحاربه‌ده ١١٤ طوپ، ١٥٠ سنجاق وآلتی بیك کشی غائب‌ایتدك . بوخبر موحشی متعاقب (قورفو) دن‌ده عدم موفقیت وهزیمت خبری کلدی . وزیر اعظم جدید بلغراد محافظی آرناوود(خلیل‌پاشا) طونه ساحلنه وارمه‌دن اول پرنس اوژەن (طمشوار) ی و طمشـوار ایالتنی ضبط ایلدی . نمچه‌اردوسنده بولنان صرب ملتجیلرندن برقسمی (بکرش) اوزرینه یوربیه‌رك وویوده (نیقولا ماوروقورداتو) یی اسیر ایتدیلر .

ایرتسی سـنه پرنس اوژەن (بلغراد) ی محاصره ایتدی . خلیل پاشا مدافعه‌سی ایچون شتاب ایتدیسه‌ده اون بیك کشی شهید ویردی

— کتخدا بکك قیام اوزره بولندیغی سایبانه کلدیکنده رئیس افندی ، چاوش باشی آغا و تذکره‌جی افندیلر آتلرندن نزول و سریعاً یوربیوب اوکنه کچه‌رك (اسلوب مرغوب) اوزره سـایبان مرقومه ورود ایتدیلر . پیشکاهنده دفتردار ، کبار خواجکان صف بستهٔ قیام اولدقلرندن آنلره التفات و تلطیف ایتدی . او اثناده قپوجیلر کتخداسی آغا ، ایلچی‌یی چادرندن اوتاغه ایصال ومقابلهٔ صدره وضع اولنان اسکمله‌یه اقعاد ایتدی . ایلچینك ورودی خبری اوزرینه صدرین یعنی روم وآناطولی قاضیعسکرلری، رئیسك افندی (که‌خارجیه ناظری دیمکدر) ، چاوش باشی، تذکره‌جی و مکتوبی دفتری اوکلرینه دوشه‌رك کتخدا بغلکیر اولدیغی حالده اطرافه سلام ویره‌رك اوتاغه طوغری کیتدیکنده ایلچی‌یه (روی آشنایی) برله (ابروجنبان التفات و آشنایی) اولدقدن صکره صدری تشریف ایتـدی . درحال سرهنکان آلقیش یاپدیلر . صدرنی یانـنه اجلاس ایده‌رك رئیس افندی ، چاوش باشی و تذکره‌جی ، دفتردار و سائر کبار خواجکانی اتك اوپدکدن صکره هر بری چادرلرینه عودت ایلدیلر .

ویوزسکسان طوپ غائب ایتدی. (پرنس اوژه‌ن) بو محاربه‌ده یارەلنمشدر. ایکی کون صکره بلغراد تسلیم اولدی. بوسنه و هرسك والیسی کوپریلی (نعمان پاشا) نتیجه استیلاسنك اوکنی آلمغله آثار رویت کوستردی. خلیل پاشانك یرینه صدر اعظم اولان نشانجی محمد پاشاده نه‌یاپه‌جغنی شاشیردی. بلغراد هزیمتی اوزرینه روم ایلی احوالی قاریشدی.

تاریخ دییورکه:

(محمد پاشا انکلتره سفیرینك توسطنی قبول ایتمکه مجبور اولدی. عثمانلیلر مغلوب ایدیسه‌لرده نتیجه‌لیلرده اون درت سنه اسپانیا تختی وراثتی غوغالرندن طولایی بیتیك حالده بولنیورلردی. مقام صدارته کچن (دامادابراهیم) پاشانك تدبیریله (پاساروویچ) ویا (پساروفچه) Passarovitz ده (١١٣٠ — ١٧١٧) ده برمعاهده عقد ایدلدی. اثنای مذاکره‌ده پرنس اوژه‌نك اصراری اوزرینه وندیك مرخصلری دخی بولندی. وندیك (موره) دن ال چکمکله برابر (دالماچیا) (آرناوودلق) و (هرسك) ده ضبط ایتدیکی محللری محافظه ایتمك و (بلغرادله) برابر شمالی

فقط بالجمله دیوان رجالی و (دیبا خفتانلو) و یکپاره (الماسدن قوشاق) و خنجر ایله مزین و ملبس ایچ آغالری دست بستهٔ مقام خدمت اولدیلر.

بعده (دأب قدیمه موافق وجه اوزره) ایلچی مومیٰ الیه طرفنه امالهٔ روی مجامله ایده‌رك پرسش خاطر یوللو دیوان ترجمانی وساطتیله بر مقدار بسط مقال اولندی.

ایلچی اوتاغك مفروشات نادیده ولطیفه‌سنی و اورته‌سنده نهاده اولان طبله طبله انواع شکوفه و میوه ایله رونق بی عدیلن تماشا و (بر قاچ یوز خدمهٔ اندرون و بیرونك) مقام خدمت کذاریده دوش بر دوش قیام و انتظام اولمغله رسم آداب و حرکاتلرینه معاینه و استعجاب ایلدی.

کلن قهوه اولا صدراعظمه، صکره صبدرینه، صکره ایلچی‌یه ویریلدی. بعده

١ — ایچ آغالر وکدکلو آغالر طرفندن مزراق اویونی.

(صربیه)، (سمندره)، (طمشوار) ایالتی (طونه) ایله (آلوتا) نهری آره‌سنده «کوچك‌اولاح» دیه معروف‌اولان قطعه آوستریالیلرده قالمق شرطلریله عقد مصالحه‌یه قرار ویریلدی. عثمانلیلر(اسپانیا) تختی وراثتی مسئله‌سنده آوستریالیلرك اوزرینه هجوم ایتمه‌ملری خطاسنی پك بهالی‌یه تعمیر ایتدیلر. اکر اسپانیوللر (سجلیا) آطه‌سنه عسکر چیقارمیه ایدیلر دها زیاده بهالی‌یه اوطوره‌جق‌ایدی. آرتق حکومت عثمانیه‌نك اوروپالی تترتدیکی دور کچدی. کرچه عثمانلیلرك قارشیسنده بولنان (وندیك) ایله (له) حکومتی انقراض بولیوردی. فقط قارشیسنه ایکی دشمن‌دها دیکیلدی‌که بونك‌بری فی‌مابعد مجارستان‌واردل حکمداری اولان (آوستریا)، دیکرنی تبعهٔ عثمانیه‌دن‌اولان اورتودوقسلر مذهبنده اولمقله آوستریادن دها تهلکه‌لی اولان (بیوك پترو) نك دیریلتدیکی (روسیه) ایدی.

---

٢ — جرید: درحال بر پیشکیره برقاچ بیك آلتون وضع‌ایدلدی‌وطرفیندن ایکی اندرون آغاسی طوتوب حضور صدراعظمیده جریدی اصابت ایدنلره بخشش اوله‌رق ویرلدی. بو وادیده انواع فروسیت اجرا ایدلدی.

٣ — وقت ظهرده سفره قورولدی: صدرین، صدراعظم ایله هم‌زانو اوله‌رق وایلچی‌ده مقابله‌ده اوطوردیلر.
دفتردار و رئیس افندیلر وضع اولنان احرامله قعود ایتدیلر.

اثنای طعامده: قرق اللی نفر مطرب.

ینه بو اثناده «سلحشوران اصطبل خاص آصفی (رخت وبساط زراندوز) ایله آراسته و (فرنك پسند) تعبیر اولنان صوم صیرمه نقش و یکپاره زر و سیم مصنع قباره‌لرله تزیین اولنمش آغیر کسمه‌لرله (غاشیه: حیوان اورتوسی) پیراسته» آتلرله هنرلر ابراز ایتدیلر. یمك بر ساعت (انواع اطعمه‌دن) سوردی. اللر ییقاندی. بعده عود و عنبر یاقیله‌رق

— ٤ —

جبالیدن ظهور ایدن بر حریق تام یکرمی یدی ساعت دوام ایده‌رك خسارات عظیمه‌یی موجب اولدی. بر طرفدن (موره)ده معامله‌ٔ تحریریه اجرا ایدلدی. وندیکلیلر (پساروفچه) معاهده‌سی اثناسنده ترك خصومت ایتمیوب (اولکون) طرفلرنده حربه دوام ایتدیلرسه‌ده منهزم اولدیلر. ینه اوروپالی تجاره قهوه فروختی منع ایدلدی. آثار مهمهٔ مدنیه‌دن اوله‌رق (ابراهیم متفرقه) نامنده مجارلی بر مهتدینك همتی ایله ایلك مطبعه کشاد ایدلدی (١١٣٩). ایلك دفعه اوله‌رق (وان) قولی نام کتاب باصیلدی.

روسیه طرفندن درسعادته یوللانان سفیر ایله دائمی صورتده عقد معاهده ایدیله‌رك تاتار خانه ویریلن ویرکونك لغوی، روسیه‌نك

دماغلر تعطیر اولندی. نماز وقتی اولمغله — ایلچی خیمه‌سنه عودت ایلدی.

بعدالصلات: ایلچی ایله ینه اوتاقده برلشیلدی.

١ — طوپ نشان اندازلغی.

٢ — درکاه عالی یکیچریلری، جبه‌جی و سائر اتباع آصفی طرفندن تفنك اندازلق (دستی‌یه نشان آلمق) و سائره اجرا ایدلدی. هر بر نفره برر آلتون و بایراقدارلرینه ایکیشر آلتون ویرلدی.

٣ — آیولر و سکصونلر (کوپك) میدانه کتیریلوب بربرینه صالدیرلدی. ایکی سکصون بر آیی ایله پنجه‌لشه‌مینجه براوچنجی سکصون دخی صالیو یریله‌رك سیر ایدلدی.

٤ — بر قاچ قول چنکی: یکرمی مقداری مزین و ملبس رقاصلر اوینادیلر. مقلدلر تحفلقلر، پهلوانلر کورشلر یاپدیلر.

درسعادتده دائمی سفیر بولندرمسی ولهستانده قوانین و نظاماتك محافظه‌سی ایچون هر ایکی طرفك عسکر کوندره‌بیلمسی ماده‌لری تعیین ایدلدی

بعدالمصالحه دولت علیه‌نك (پساروفچه)ده باش مرخصی اولان دفتردار شق ثانی (سلحدار ابراهیم) آغایه روم‌ایلی بکلربکلکی رتبه‌سی ویریله‌رك بیوك ایلچیلك ایله نمچه چاساری نزدینه یوللاندی . ایلچی ارسالنده اوته‌دنبری احتشام ودارات مطلوب اولمغله بودفعه دخی مشارالیهه :

عاریت اوله‌رق خزینه‌دن وسط و خرده ایکی یوز الماس ایله مرصع چرکسی قبضه بر خنجر ، اوچ یاقوت ایله آلتون زنجیرلی و زمرد ایله اینجیلی برتیرکش ، یدی عدد مکمل کوموش آت اورتوسی ، کوموش رشمه ، اوچ دانه کوموش اوزنکی ، یدی کوموش غداره ، یدی صوم قطیفه اکر ، یدی صیرمه ایشلمه‌لی چوقه اکر اورتیسی (زینپوش) ، و برقاچ « خرجی رخت و بساط » و مهترخانه‌دن ایکی دیرکلی منقش ایکی چرکه ، ایکی قات مشمع وایکی قات زوقاقلی براوبه ، بر سایبان ، دائره‌سی خلقنه کفایت ایده‌جك مرتبه چادرلر ومکمل دوشه‌مه‌لرله برابر خرجراه اوله‌رق اوتوز بش‌بیك غروش ویرلدی. نمچه چاسارینه ویرلك اوزره دخی : مشمعی یاریسنه قدر کیرمه آلاجه‌لی

آقشام تکرار طعام ایدلدی . صدر اعظم مقابله‌سنه موضوع قرق اللی آلتون قاقه ششخانه مصنع و مجلا تفنکلردن ایکی قطعه‌سنی ایلچی‌یه احسان ایلدی .

صدراعظم بو صیره‌ده ایلچی ایله ملاطفه ایده‌رك :

(اکرچه دوسته آلت حرب ویرلك ممنوعاتدن اولوب لکن اعتباراولندیغی صورتده دریغ اولنماز) دیدی . بوندن ماعدا آغیر رخت و بساط ایله مزین برده آت ویردی. چوقه‌یه قابلو برسمور کورك دخی الباس ایده‌رك کلدیکی یولدن یرینه اعزام ایدلدی .

اثنای انعقاد مصالحه‌ده حکومات خرستیانیه طرفندن بعث اولنان بیوك ایلچیلره صدراعظمدن غیری کبار رجال دولت طرفلرندن دخی علی مراتبهم ترتیب

و پروازلرینك ایکی یوزی منقش و ستونلری صدفکاری و طوانلری یالدیزلی و طوپلری سیم سوزنی نقش ایله مزین ، ایچ پروازی ترنجی استانبول دیباسی اون سکز خزینه‌لی بر قطعه سوزنی اوبه ، ایکی عجم بچه‌سی ، آستاری مائی آطلس ایکی پنبه مندر ، استاری صیرمه بوکه صاری اطلس استانبول دیباسی یاصدیق، صوم صدفکاری درت طوپلی ایکی چفت طرابزان، یالدیزلی و بوللی جوز تخته‌سندن بر دوشمه تخته‌سی ، بیوك ، اورته ، کوچك ، خرده یتمش الماس ایله مرصع و قرمزی، یشیل مینا ایله مشبك زمینی آلتون اوچ طبانجه ، بر قطعه (بالقجین) سرغوج ، آلتلق ، باشلق ، قلاده‌سیله سینه بندی بیوك ، اورته درت یوز طقسان الماس ایله مرصع قرمزی و یشیل ، لاجوردی و بیاض میناکاری زمینی آلتون بر قطعه آلتون رخت ، کبیر و وسط و خرده یوز اللی بش الماس، وسط وخرده اون درت لعل ایله ترصیع اولنمش زمینی لاجوردی و یشیل چیچك ایله میناکاری برقطعه آلتون (بیلان)، برصوم شرید ، یکرمی قطعه الماس ویوز آلتمش قطعه لعل ایله مرصع ، طاش آرالری آلتون ایله مشبك یالدزلی بر چفت کوموش اوزنکی ، صوم طوپلو بر عدد سیم دیزکین ، حلقه‌لی سیم صوم طابقور (قولان نوعی)، برسیم لکام (دیزکین)، ایکی عدد اوچ کللی صیرمه‌لی قطیفه تکلتی ، کبیر و وسط سکسان زمرد وسکسان سکز لعل ویا قوت ایله مرصع ، خانه‌سی صیرمه ایله ایشلنمش طاشلری سیم و طاش آرالری آلتون بر اکر ، بر صوم قوصقون ، بیاض استانبول دیباسی اوزرینه صوم صاری صیرمه ایله ایشلمه پوسکوللری خرده مرجانلی صوم صرمه و قلابدان

ضیافت اولنمق قاعدهٔ مقررهٔ مرعیه و دیدنهٔ مقننهٔ دولت علیه‌دن اولمغله اولا یکیچری آغاسی طرفندن ویرلدی . آغا نمچه ایلچیسنه : رخت و بساط مزرکش ایله مزین و ملبس بر طونانمش اسب و بکزاده‌لردن هر برینه آغیر «بویامه» ویردی. (طرنقچی ساحلخانه‌سنده) اسلوب بکتاشیان اوزره بالجمله چورباجی آغالر سمور کورکلریله و عموماً اورته‌لرك البسهٔ سیمه مستغرق آشجیلری و سیم چاپراستلو قره‌قوللقجیلری علی مراتبهم مقام خدمتده بولندی .

بر هفته صکره کتخدای صدر عالی سراینده (چراغان سرایی محلی) وینه بر هفته صکره دفتردار افندی بوغازایچنده کورفز دینیلن (قاکلیجه) کوینده کائن محمد (حسین) آغانك یالیسنده ، رئیس الکتاب دخی بونی متعاقب برر ضیافت ویردیلر .

ایله مزین اوج کللی کلپنبه اطلس آستارلی بر (زینپوش) ، آل صایه چوقه‌سی
اوزرینه صاری وبیاض صیرمه ایله ایشلمه صاری آطلس استارلی بر (یابوق)
بیوك، اورته، اوچ یوز یتمش یاقوت واوچ یوز دورت زمرد ایله مرصع زمین
یشیل، بیاض ، مائی میناکاری وباشلق ایله سینه بندی مشبك آلتون بر دیوا
رختی، اللی‌سکز قطعه وسط وصغیر یاقوت واوتوز سکز زمرد ایله مرصع طاش
خانه‌لری آلتون‌قاپلامه رشمه‌سیله بریالدزلی بیلان، بیوك‌واورته اون‌دورت یاقوت
یکرمی‌اوچ زمرد ایله مرصع یشیل وبیاض‌ومائی میناکاری آلتون وباغلری‌صو
بر قطعه (اکسه‌لك) ، بیوك واورته وکوچك اللی ایکی لعل و یاقوت وسکسا
یدی زمرد ایله مرصع، قبضه‌سی قلمکاری برعدد آلتون (دبوس) طوبوز، دی
اوزرینه صاری صوم صیرمه ایله زردوز ایشله‌مه انجو و یکرمی ایکی زمر
ایله مرصع ، خلقه‌سی سیم بر قطعه (دبوسلق) ، سیم یالدزلی اوچ طوپلو
اوچ قوللو بر عدد زنجیر ، بر سیم یالدزلی اوچر طوپلو چفته زنجیرلی کوموش
اویان (لکام) ، سیم حلقه‌لی برعدد صوم طابقور، طوقه طوپلری یالدزلی برسی
صوم دیزکین ، یشیل و بیاض میناکارلی کللی ، یالدزلی بر سیم رکاب
اورته‌سی آل و اطرافی سیاه چوقه اوزرینه هندکاری الوان شکوفه‌لر ایا
مزین و قرق بر لعل و یوز یتمش ایکی زمرد و داللری انجو ایله مرصع
زمینی خرده آلتون پوللو و صچاقلی و اوچ طوپلو انجیلی مرجان ایله صو

۱۸۸ — فائده

معلومات متفرقه

صدراعظم تخصیصاتی — ۱۱ نجی عصرده : قبریس و مؤخراً آیدی
سنجاقلرندن مخصوص اولان خاصلر سنوی دورت بش یوز کیسه‌یه قد
ملتزملره ویریلیر و فاتح ، سلطان سلیم، سلیمانیه وقفلرینك اداره‌لری عهد
سنده اولمغله بعدالمصارف بوندن دخی بر ایکی یوز کیسه‌حاصل اولوردی
وزرا توجیهاتنده و باخصوص افلاق و بغدان ویووه‌لقلری تبدلند
صدراعظمه ، کتخداسنه ، مکتوبجی وتشریفاتجی‌یه ، دائرهٔ صدار
خدمه‌سنه عوائد وار ایدی. مصر ، بغداد ، حلب ، شام والیلری‌ده هد

ایشلەمە آل آطلس استارلی بر (عبایی)، ایکی قاشی سیم یالدزلی وخانەسی صوم ایله ایشلمە براکر، اوچ صیرمەکالی قطیفه تکلتی، زمینی صوم وزمانی نقش ایله مزین درت قالیچه، کبیر سیم تمغالی بر (ستیل (آتلری صولاقلری بیوك کردل)، سیم تمغالی بر پیوند، سیم تمغالی بر کوستك، قرمزی اطلس اوزرینه صاری قلابدانلی بر شرید، قلابدانلی الوان چیچکلی یکرمی ایکی طوپ استانبول دیباسی و آلتون باش یوز اللی عدد خنکاری دستار، اون بش عدد منقش عشاق سجادەسی، اوتوز سکنز قطعه (پادزهرماری)، یکرمی مشك ناف (مسك کوبکی)، ایکی عدد ترنجی جزایر احرامی، درت طوپ الوان چیچکلی آغیر زربفت ایکی طوپ آغر استانبول (دیمی دیباسی)، اوچ یوزاون مثقال عنبر، اون ایکی رأس آت هدیه یوللانمشدر.

اون ایکنجی شارل بو اثناده مقتولاً وفات ایتمشدر. اردل قرالی مشهور (راقوجی) آوستریا سفری اثناسنده کویا مجار اعیانیله برلشەرك دولته آوستریایی اشغال ایتمك اوزره یاردیم ایدر فکریله دعوت ایدلمش ایدی. (پاساروفچه) معاهدەسنده (راقوجی) وامثالنك

یوللارلردی. (نتایج الوقوعات)ك تخمیننه کوره بوتخصیصات سنوی یکرمی بیك کیسەیه یعنی اون ملیون غروش مقدارینه بالغ اولوردی.

صدراعظملر دائرەلرندەکی آدملرینه آیلق ویرمزلردی. آنجق دائرۀ صدارت اوچ بش یوز کشیدن مرتب اولدیغندن ماعدا (آمدجی)، (مکتوبجی) (تشریفاتجی) وکتخدا کاتبی قلملری خلفاسنه صدارت کیلارندن تعیینات ویریلیردی.

صدراعظملر بایرامده، نوروزده پادشاهه هدیه ویریرلردی. سرایه، باب فتوایه، ترسانەیه و یانغینلره کیتدکجه ویاخود تبدیله چیقدقجه آوج آوج آلتون ویرمكده معتاد ایدی. بونلرك مسرفلری حین عزللرنده بورجلی بیله چیقارلردی.

اقلام دولت — دولتك اساساً اوچ قلمی وارایدی: (دیوان همایون)، (خزینۀ عامره)، (دفترخانۀ خاقانی) قلملری. بوقلملره ایکی اوچ یوز قدر زعامت

حدوددن اوزاق محللرده اسکانی شرط قیلنمش اولمغله (تکفور) طاغنده اقامته مأمور ایدلدی (۱۱۳۲).

(لاله سفاهتی) صدراعظم داماد ابراهیم پاشانك ایجاد وکشاد ایتدیکی بر دوردر.

پاشا ایکی اوچ سنه ظرفنده اوچ درت یوز بیك کیسه قدر تصرف ایدەرك بونکله یالکز بلغراده بدل (ویدین) و (نیش) قلعه‌لرینی مجدداً انشا ایتمش وباقیسنی کاغدخانه، بوغاز ایچی مسیره‌لرینك اعمارینه، سور همایونلر تنظیمنه، (نوبنیاد)، (میرآباد) و (باغ فرح) و سائر اسملرده کندیسنك و عونه‌سنك کوشك قوناق انشاسنه حصر ایدەرك قیشین حلوا صحبتلری، بهارده لاله چراغانی — که لاله طرحلرینه موم و قندیل دیزەرك حتی قپلومبغه صرتلرینه بیله موم دیکوب آنلر یوریدکجه کیجه‌لین بر خوش منظره حاصل

مخصوص اولوب آمدی و مکتوبی قلملری و سائر دائره‌لرده صکره‌دن تشکیل قیلنان قلملر مأموریت عد اولنوردی. بونلرك زعامتلری یوق ایدی. حاصل کلام کافهٔ ارکان دولت و مأمورین وکتبه و خدمه معین ومرتب اولان عوائد ایله و(خرج) و(رسوم) معتاده ایله کچینیرلردی.

دیوان همایون قلمیله آمدی، مکتوبی وکتخدا کاتبی، دفتردار مکتوبجیسی اوطه‌لری کتبه‌سنك بعض متحیزاننه (خواجکانلق) رتبه‌سی توجیه اولنمق اصولاً مجاز ایدی. بونلره مناوبه منصبلرندن مناصب مناسبه‌ده توجیه ایدیلیردی.

تقاعدیه — وزرا وکبرادن تقاعد ایدیلن ذواته و نادراً استانبول جوارنده و اکثریا بروسه، کلیبولی، تکفور طاغی مثللو محللرده اقامته مأمور اولانلره کمرکلردن بشر یوز، بیکر غروش درجه‌سنده معاش ویرلدیکی کبی بعض علیل و اختیار کتبه و محتاجینه دخی ینه کمرکلردن (تقاعد علوفه‌سی) نامیله برر مقدار آقچه تخصیص اولنوردی.

ایتمکدن عبارت براکلنجه‌ایدی. حتی بوزمانده قیمتدار برلاله‌صوغانی فوق‌العاده بهایه چیقمش ایدی. ترتیب ایده‌رك ذوق و صفا ایله مشغول اولمش ایدی. خلق‌ده کندیسنه اویمش ایدی. فقط ینه معهود کفتکولر میدانه چیقیور، سفاهت و اسراف هیئت دولته سرایت ایتدی دینیوردی.

ایران سفری — قریمدن وارد اولان خبرلرده (بیوك پترو)نك (بحرخزر)ه جوار ممالکی، (طاغستان)ی ضبط ایتدیردیکی و دولت علیه بوحاللره قارشی الی باغلی طوره‌جق اولورسه روسلرك آسیاده بولنان ممالك عثمانیه‌یه کاملاً استیلا ایده‌جکلری کمال تلاش ایله بیلدیریلیوردی.

فی‌الواقع ایران احوالی‌ده پك زیاده تذبذب کسب ایتمش ایدی. (صفوی) خاندانننك صوکی اولان (شاه‌حسین) ایرانك شرق وغربنده ظهور ایدن اختلاللری باصدیره‌مه‌مش و (قندهار) ده افغانستان والیسی اولان میر (ویسی) اعلان استقلال ایتمش ایدی. برمدت

مقاطعات -- وقتیله پادشاه خاصی اولمق اوزره تفریق اولنمش برخیلی اراضی وار ایدی که اعشاری میری‌یه یعنی دولته عائد ایدی. صکره‌لری وزرا وامرا خاصلری درجه درجه الغا اولنه‌رق خواص پادشاهی‌یه الحاق اولندیغی کبی پاره‌لی زعامتلر و تیمارلردخی محلول اولدقجه باشقه‌لرینه ویرلمیوب میریدن ضبط اولندی و بونلره (مقاطعات میریه) دنیلدی. مقاطعات مذکوره مرور زمان ایله کسب جسامت ایتدی. بونلردن باشقه وقت وقت بیوك شهرلرده (قنطاریه) و(کیالیه) یعنی کیله‌ایله صاتیلانلردن آلنان رسم، باج، بازار، قره کمرکلری، مسکرات رسمی کبی بر طاقم ویرکیلر دخی احداث اولنه‌رق جمله‌سی (مقاطعات میریه) یه ادخال قلندی. ١١١٠ تاریخندن صکره مالیه مأمورلرندن بعضلریله ملتزملر بو مقاطعاتی بر، نهایت ایکی سنه‌لك اوله‌رق درعهده ایتدکلرندن اعمارلرینه دقت ایتمدیلر. یالکز کندی زمانلرینك حاصلاتنك چوغالمسنه چالیشه‌رق اهالی‌یه غدر ایتدیلر.

صکره (ویس) نك یکنی (میرمحمود) ، ویس‌یی قتل ایله (اصفهان) ی ضبط ایتمکله (شاه حسین) ی‌ده طوتوب بر سرایده حبس ایلدی .

ایشته روسلر بوقاریشقلقدن بالاستفاده شاه حسینك اوغلی (طهماسب) ی تخته چیقارمق بهانه‌سیله ایرانك شمال ولایتندن بعضلرینه استیلا ایتدیلر . میر محمود ، ظالم وخونریز برآدم اولوب شاه حسینك کوزی اوکنده اوچ عموجه‌سیله اون بر قرنداشنی ، یوزدن‌زیاده اوغللرینی کسمش والنهایه کندیسی‌ده یکنی (میراشرف)ك امریله بوغوله‌رق وجودی قالدیرلمشدر .

روسلرك ایرانده ایلریله‌ملری اوزرینه عساکر عثمانیه دخی ارمنستانه ، ایران کرجستاننه کیردی . روسلر، بواثناده (قفقاسیه)ده ایدیلر . (طاغستان) طرفلرنده بولنان سنیلر دولته عرض تابعیت ایتدکلرندن ایچلرندن (داودخان) نامنده بری (شروان) خانی تعیین و (تفلیس) طرفلرینه دخی عسکر سوق اولندی. بعدالضبط (دادیان)

بونك اوزرینه بدلات معینه‌لری سنه بسنه خزینه‌یه تسلیم قیلنمق واول امرده (معجله) نامیله بر مقدار پیشین پاره آلنمق اوزره قید حیات شرطیله تفویض قرارکیر اولدی و بو درلو سنه (مالکانه‌مقاطعاتی)دینلدی.

مقاطعات میریه‌نك بعضلری خزینه‌دن ملتزملره و بعضلری والیلرله میرلوالره الزام اولندیغی کبی مالکانه مقاطعاتی دخی بعضاً اصحابی اداره ایدر و بعضلری الزام ایلرلر ایدی . بونلرك (قلمیه) تعبیر اولنان بدل قدیملری غروش حسابی اوزره اولدیغندن و بالآخره مسکوکات فیأتی ترقی ایلدیکندن بدللری جزئیات حکمنده قالدی . بو جهتله اصحاب مقاطعات چوق کار ایتدیلر . خزینه دخی محلولاتی صاته‌رق زیاده‌سیله متنفع اولدی . فقط صکره‌لری صاحب نفوذ بعض کیمسه‌لر ارادهٔ سنیه چیقارته‌رق بو مقاطعاتی وقفلرینه تخصیص ایتمشلردرکه بوندن ایکی مضرت حاصل اولمشیدی . بری محلول قالمیور و دیکری‌ده خزینه قازانه‌میوردی.

لردن (شهنواز) خان بورالره خان نصب ایدلدی . لکن روسلر بواثناده (دربند) و (باکو) قلعه‌لرینی آلمشلردی . ایکی طرف بر حاله کلدی‌که آزقالدی اعلان حرب ایدیلیوردی . چار، فرانسه‌دن التماس ایتدی . استانبولده بولنان فرانسه ایلچیسی (دوبووا) توسط ایده‌رك هرایکی طرفك فتح ایتدیکی ایران ایالتلری کندیلرنده قالمق اوزره بر معاهده عقدایدلدی. معاهدهٔ مذکوره‌ده (دربند) و(باکو) وطاغستانك بر طاقم یرلری روسیه‌یه ویرلمك و شروان خانی (شماکی) ده اقامت ایتمك و ایجاب ایتدکجه طرف دولتدن عسکر سوق ایدلمك مقرر اولمغله اهالی آره‌سنده سنیلر موسقوفلره ترك ایدلدی دیه شایعه‌لر چیقدی . بومعاهده مندرجاتی ایرانیلرجه قبول ایدلمینجه (همدان) ، (اریوان)، (تبریز) استیلا اولندی. بومعامله روا دکلدی ، عادتا زبونکشلك ایدی. فقط (ابراهیم‌پاشا) کوز بویامق ایچون بونك نامسبوق فتوحات جسیمه‌دن اولدیغنی اعلان وشهرآیینلر اجرا ایتدیردی .

والحاصل حکومتسزلك ایرانی بیتیرییوردی . (شاه حسین) ك

١٨٩ — فائده

هدیه‌لر

پادشاهلرمز سائر حکمدارانه هدیه‌لر کوندردکلری کبی آنلردن‌ده سفیرلر واسطه‌سیله کندیلرینه هدیه‌لر یوللانیردی . سزه هدایای مذکوره‌دن بر قاچ نمونه عرض ایده‌یم .

— (١٠٤٨) ده هند پادشاهی خرم شاهدن کلن ایلچی (میر ظریف) وداعتیله :

١ — او زمانك غروشی حسابیله یوز اللی بیك غروشلق بر (مجوهرکمر)
٢ — فیل قولاغندن برسپر—که اوزرینه کرکدان پوستی قاپلانمش ایدی.

اوغلی (طهماسب) کندیسنی شاه طانیمق شرطیله ایران ایالات مفتوحه‌سنی ترکه رضا کوستردی . باب عالیجه بو بابده مذاکره جریان ایدرکن (میراشرف) همدان سرعسکری (احمدپاشا) قومانداسنده بولنان آلتمش بیك کشیلك اردومز اوزرینه اون یدی بیك کشی ایله آتیله‌رق بوزدی. فقط (میراشرف)ده اولجه شاه (طهماسب)ك راضی اولدیغی شرائطی قبول ایله شاهلغنی طانیتدیرمق ایسته‌دی ایسه‌ده کندیسنك سنی اولمسی حسبیله (ایکی امیرالمؤمنینك آره‌لرنده بحر محیط هندی قدر بر دکز اولمادقجه قبولی) جائز کوریله‌میه‌رك سفیری رد ایدلمشیدی .

بو آرالق روسیه چاریچه‌سی برنجی (قاترینه) بیوك پترونك وفاتندن ایکی سنه صکره وفات ایتدی. مع هذا ایرتسی سنه (میراشرف) ولایات مفتوحه‌نك عثمانلی طرفنده قالمسنه راضی اولدی . شاه طهماسب (خراسان) ه التجا ایتمشیدی. اوراده (نادرقولی) ایله (۱۵۲ نومرولی فائده‌یه مراجعت) برلشه‌رك آنك جمع ایتدیکی عسکرله (اصفهان) اوزرینه یوریدی. (میراشرف) مغلوب اولدی و حین فرارنده (بلوجستان)

—— ۱۰۵۱ ده کلن عجم سفیری (موقان حاکمی ابراهیم خان) وداعتیله :
آبلق آتلر —— منقش ابریشیم قالیچه‌لر —— تحف وتفاریق ایران

—— ۱۰۵٤ ده کلن نمچه سفیری وداعتیله کلن هدیه‌لر میاننده اك زیاده جالب دقت اولان « کوموشدن مصنوع بر (شادروان) وارایدی که قوم ساعتی کبی چوریلنجه آشاغیدن یوقاری‌یه صو صیچرایوب سقفنی دوکر و ساعت آناختاری کبی آناختارلرله بوریلوب فسقیه و لوله‌لری وضع اولندقده کاه بر ، کاه اوچ ، کاه بش ، کاه اون بشدن زیاده صو صیچرایوب آقاردی . صویی توکننجه اوته طرفی دوندیریلور ، صو ، همان ینه او صنعتلرله صیچرایوب حبه‌سی ضایع اولمازدی . قوریلور و بوزیلوردی . بو شادروانك بورمه میخلرله (ویده‌لر اوله‌جق) ساعت شکلنده ضابطه و رابطه‌لری وار ایدی » بوندن ماعدا :
۳۰ عدد کوموش صحن (آلتون قاقمه‌لی) .

قبائلی طرفندن قتل ایدیله‌رك كلله‌سی طهماسبه كوندرلدی. (طهماسب) بویله بر رقیبدن قورتولدیغی جهتله (اصفهان) ه دوندی. متعاقباً درسعادته بر سفیر یوللایه‌رق ضبط ایدیلن ولایاتك اعاده‌سنی طلب وعین زمانده اردو ایله (تبریز) اوزرینه حركت ایتدی.

پای تخت ینه قاریشدی. (سلطان احمد) حرب طرفداری دكل ایدی. حتی یرندن قیمیلدامق بیله ایسته‌میوردی. كفت وكو چوغالدی. شاهك تبریزی استیلا، عساكر عثمانیه‌یی مغلوب ایتدیكی خبرلری بیودی.

تاریخ دییور كه:

ابراهیم پاشانك هم كندیسی، هم اوغلی (كنج محمد پاشا) ایله یكنلری علی و مصطفی پاشالر پادشاهك دامادلری و كندیسنك بیوك دامادی اولان (قایمق مصطفی پاشا) ایسه قپودان دریا وكوجك دامادی (محمد پاشا)

---

١ — سینی
١ — لكن } جمله‌سی كوموش و غلافلر ایچنده ایدی.
١ — ابریق

— ١٠٦٣ ده هند پادشاهی (شاه جهان) طرفندن كلن (سید حاجی محمد) وداعتیله:

٣ — ذی قیمت تحف (كه او زمان مجموعی اوچ یوز بیك غروش تخمین ایدلمش ایمش).

١ — سرغوج (اوزرنده غایتله بیوك بر الماس وار ایدی)

١ — خنجر.

— ١٠٦٧ ده كلن ایران سفیری وداعتیله:

بر مقدار ال ار مغانی (نه اولدیغی آكلاشیله‌مادی)

بر قاچ قطار دوه.

بر عظیم الجثه فیل.

ایسه‌روم‌ایلی بکلربکیلکی پایه‌سیله کتخدا اولوب باقی‌ارکان‌دولت دخی دائره‌سی حکمنده ایدی . بو قدر اقبالی و منافع دولتك بر کشی‌یه و توابعنه انحصاری کیفیتی کیمسه چکه‌مز . احسان دیده‌لری بیله زوال دولتی تمنی ایدییورلردی . با خصوص حلوا صحبتلرینك ولاله چراغانلرینك تحتنده بر طاقم فحشیات مروی و ابراهیم پاشانك کاغدخانه‌ده قادینلره آلتون آتوب پاشماقلرینك ایچنه دوشورمکده اولان مهارتی مرئی ایدی . حتی استانبول قاضیسی (زلالی حسن) افندینك زوجه‌سنه بر طاقم حیله‌لر ایله تعرض ایتدیکی‌ده شایع اولمشیدی) .

مع‌هذا تدارکات حربیه‌یه قیام ایدیله‌رك صدر اعظم ابراهیم پاشانك (حلب)ده و پادشاهك (بروسه) ویا (اسکدار)ده قیشلامه‌لری قرارلاشدیریله‌رق عسکر اسکداره نقل‌ایدلدیسه‌ده اون‌یدی کشی اولا

— ۱۰۹۳ ده کلن موسقو ایلچیسی وداعتیله :

۱۱۹۸ دانه سمور

۲۰ بالق دیشی

۱۰ عدد جناح سونقوری .

— ۱۱۰۳ ده سلطان احمد ثانی زماننده کلن عجم ایلچیسی وداعتیله :

۱ — فیل

۵ — ولایت عجمه مخصوص چابقون بارکیر .

٤۵ — عجم دوه‌سی .

۱ — مجوهر قالقان .

۱ — مرصع قلیچ و سائره .

— بوکاده دقت‌ایدك. ۱۱۱۱ ده نمچه بیوك ایلچیلکی ایله‌کلن غروف (ئه‌تونکر) ه بهر کون طرف دولتدن :

(بايزيد) ميدانندە (قاشيقجيلر) قپوسندن چيقەرق بر معتاد بزدە اهالى‌يى آياغە قالديرمق ايچون اك مؤثر دستور اولان :

— دعوامز شرعيدر ، امت محمددن اولانلر بزە كلسونلر. ديە چارشولى‌يى على‌العجلە ولولەيە ويرديلر. دكانلر قپاندى. بونلر ديوان يوليلە آت ميدانندە قدر يولدە پك چوق طرفدار پيدا ايتديلر . اولا قول كتخداسنك اورتەسى اولان برنجى بلوكك قزغاننى اخراج ايتديلر . بو اثنادە دلاك ارناوودلر زمرەسى آرەسندە مشهور (پاطرونە خليل) بر بلوك ايلە آغا قپوسنە كيرەرك يكيچرى آغاسى (حسن آغا) نك فرارى اوزرينە محبوسلرى اطلاق و جبەخانەدە بولنان بشنجى بلوكك قزغاننى اخراج ايدەرك چارشودە ، بات پازارى دكانلرندە بولدقلرى سلاحلرى ، البسەيى يغما ايلديلر ، سراجخانەيى قپاتديلر .

---

٤٠ ظاووق — ٣ هندى — ١٠ قاز — ٣٠ كوكرجين — ١٥٠ قيە خاص اون — ١٠ قيە ميوە — ٣٠ قيە سبزە — ٣ اوكوز — ١ بوزاغى — ١٠ قويون — ٥٠ كيلە آربە — ١٠ قنطار صمان — ٥٣ آرابە اوت — ٣٠ چكى اودون — ١١٠ قيە كومور — ١ قيە بهار — ١٥٠ غروش يوميە ويريليردى .

١٩٠ — فائدە

معلومات متفرقە

دعا — مشهور «جنجى‌خواجە»نك اوقوديغى دعالر، «سرخ باد»، «كنزالعرش» ناملرندەكى دعالر ايدى .

زندان — ترسانەدە (صانبولە) نامندە بر زندان وار ايمش . بو زندانك

علی العجله عقدایدیلن مجلس وکلاده تدابیرلازمه اتخاذ ایدلمك ایسته‌نیلدی . ارباب عصیان — اوته‌دن بری امثالنی کوردیککز وجهله ایکی ساعته‌دك صدراعظم ایله شیخ الاسلام و قپودان پاشا ایله صدارت کتخداسنك باشلرینی ایستیورلردی . ولوله، دغدغه بیودی .

ارباب عصیان کندی کندیسنه حکومت تشکیل ایده‌رك یکیچری افندیسی(سلیمان افندی)یی رئیس، (سراج محمد) نامنده برینی یکیچری آغاسی، اوجاق چاوشلرندن (اورلی) نامنده بر دربدری (سکبان‌باشی)، بیت المالجیلکدن معزول (دلی مصطفی) یی قول کتخداسی ، موصله صحن مدرسی (دلی ابراهیم) نامنده‌کی بی‌شعور برجراری دخی استانبول قاضیسی نصب ایتدیلر .

زمینی قات قات مرمرله دوشنمش اولدیغی جهتله لغمله آتمق بیله ممکن دکل ایمش . روایته نظراً سلطان سلیمان قانونی زماننده غلطه قله‌سیله ترسانه زندانلرنده اجناس مختلفه‌دن اوتوز بر بیك قدر اسیر موجود ایمش . (باباجعفر) زندانی وقتیله استانبول حبسخانه‌سی اولوب مجرم وقاتل و محبوس و مدیونین بورایه کوندریلیردی . بعده‌صرف مدیونین حبسخانه‌سی اتخاذ ایدلمشدر . طومروق دائره‌سی دها صکره‌در .

مأکولات و مشروبات — اون برنجی عصرده استانبولك محال مختلفه‌سنده: خاص و بیاض غرابیه کوره‌کی — بیاض سمید — یاغلی چورك — قایماقلی یوغورت — خاص و بیاض فرانجله — منقش ورقلی بهار حلواسی — بهارلی سمید — آتنه بالی شربتی — داری بوزه‌سی — خوشاب — خاص پیده — کرده — تنور کبابی — قایماق — قرنفللی اوزوم شربتی — شکرجیلر چارشوسنده نیجه بیك رنکده‌مسکلی، عنبرلی شکرلر صاتیلیردی .

شنلکلر — شنلکلر بعضاً عمومی ، بعضاً خصوصی اولور ، شهزاده ولادتلریله مظفریات عسکریه وقوعنده اجرا ایدیلیردی . عمومی شنلکلر عموم ممالکه

اورطه‌چادرلرینی (اسکدار)دن نقل‌ایده‌رك آت میدانی یکیچری اردوسنه دوندردیلر. ایکنجی کیجه رجال دولتك وبلوك بلوك‌باپراقلر تعیین‌ایده‌رك دیکرلرك خانه‌لرینی یغما ایلدیلر. ارکان‌دولت ایله پادشاه سلطان احمد نه یاپه‌جغنی شاشیره‌رق اك صکره اشقیانك شیخ الاسلامك قتلندن واز کچمه‌سی اوزرینه دیکر اوچنی تسلیمه رضا کوستردی. مفتی چکدیری ایله (بوزجه) آطه‌یه نفی ایدلدی. دیکر اوچی سرایده بوغوله‌رق (خورخور) چشمه‌سی اوکنه قپودان پاشانك، (ات میدانی) قپوسی قربنده‌ده محمد کتخدانك جسدلری آتیلدی. ابراهیم پاشانك جسدی دخی بر بارکیره بیندیریله‌رك درلو درلو تحقیرات ایله باب همایون قپوسنه یوللانوب پادشاهه رد ایدلدی. پاره پاره ایدلمشیدی. حتی نعشنك برقاچ پارچه‌سی بولنه‌رق یالکز آنلر دفن ایدلمشدر. فقط شیماریقلق آرتدقجه آرتدی (۱۱٤۳).

اصدار أیدیلن فرمانلرله امر اولنور، خصوصی شنلکلر اوفاق مظفریتلر عقیبنده یالکز بر شهرده اجرا ایدیلیردی. سزه بر قاچ مثال یازه‌یم:

مراد رابعك شهزاده‌سی سلطان مصطفانك ولادتنده یدی کون یدی کیجه (عمومی)،

(قندیه) فتحنده: یدی کون یدی کیجه (اردوده — خصوصی) بتون ممالك عثمانیه‌ده اوچ کون اوچ کیجه (عمومی)،

(قانیجه) فتحندن صکره، اوچ کون اوچ کیجه (عمومی).

سلطان احمدك ولادتنده: مقر موکب سلطانی اولان (حاجی اوغلی) ایله مشتای اردوی همایون اولان بابا طاغنده و بلاد ثلثه‌ده (استانبول، ادرنه، بروسه) اوچ کون اوچ کیجه.

سلطان احمدك اوغلی سلطان عثمانك ولادتنده: (۱۰۱۳) تاریخنده یدی کون یدی کیجه.

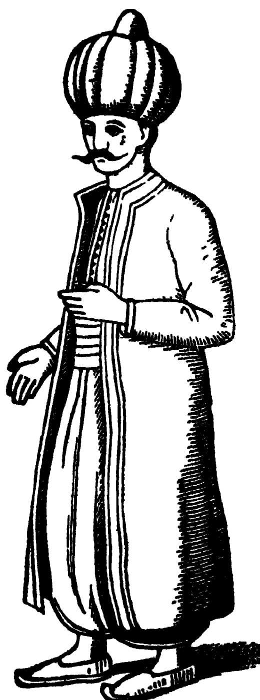
سلطان ابراهیمك اوغلی سلطان محمدك ولادتنده: استانبول، غلطه و اسکدارده اوچ کون اوچ کیجه.

یکرمی دردنجی باب

برنجی سلطان محمود

۱۱٤۳ ده عثمانلی تختنه جالس اولمشدر . سلطان مراد رابعك اوغلیدر . ۳۰ یاشنده ایدی .

کیجه ساعت اوچ بچقده سلطان (احمد ثالث) مشارالیهی ماین

عجمی اوغلانی

اسیرلر — (تاریخ عسکری) دیبورکه : فاتح سلطان محمد مشهور (اورون حسن) ه غالب کلنجه شکرانهٔ مظفریت اولمق اوزره :

— نه قدر اسیرم وار ایسه آزاد اولسون

دیمکله قرق بیك کشی آزادایدلمشیدی. بو عددك درت قاتی اولان یوز آلتمش بیك نفوس دخی غزات اسلامك الدهکی اسرا مقداورنی تعیینه کفایت ایدر .

محاربهلرده آلنان اسرانك بشده بری، مال غنائم کبی پادشاهه عائد ایدی. بونلردن بر قسمی یکیچری اولمق اوزره عجمی اوغلانلغنه تفریق و بر قسمیده سرای همایون خدماتنه تعیین اولنوردی . اسرایی آزاد ایلمك ایچون یکیچریلر، « اورته » صندوقندن آقچه آلیرلردی . اورته صندوقنه (طاس پارهسی) نامیله علوفه توزیعنده یوزده آلتی اوچ، بش‌غروش ایله وفات ایتمش یکیچری اموال متروکهسی قونور ، بونلره یوزده

قپوسی یاننده کندیسنك
اوطوردیغی محله کتیره.
رك آلتندن اوپمش ،
(سلطان محمود) ده عم
تاجدارینك الندن
اوپه‌رك اولا سلطان
احمدك امری اوزرینه
شهزاده‌لر بیعت ایتمشدر.
سلطان احمد ثالث شهزا.
ده‌لریله سرایده‌کی مکاننه
چکیلمش ، کندیسی
طوغریجه خرقهٔ شریف
اوطه‌سنه کیده‌رك تخته

برنجی سلطان محمود

اون ، اون‌ایکی ایله فائس ایشله‌دیلیردی . اسیر ، آزادی ایچون صاتون آلنه‌حق اسیرك بولندیغی یره کوچکار کتیریلیر ، ساز و سوزدن و قهوه و شربتدن صکره اورته‌لری افرادیدن بریسنك اسیر اولدیغی و آزادی ایچون شوقدر آقچه ایستدیکنی یولداشلر بیان ایدرلردی. بوكا « یکیچری دوکونی » دینیردی. هرنفر کوکلندن قوپانی اوستی چوقه ایله قاپلی و آلت طرفی آقچه آلمق ایچون دلیك اولان بر طاسه آتار ، طوپلانان آقچه ایله اسیر آزاد اولنوردی .

(تاریخ راشد) ده کوردیکم بر فقره‌یه نظراً چکدیریلرده بولنان اسرایه (اوچورمه) تعبیر اولنورمش .

(مراد خداوندکار) زماننده روم‌ایلیدن آلنان اسرا چوق اولدیغندن قیمتی پك آز ایدی. بو جهتله هر اسیره یوز یکرمی بش آقچه قیمت وضع ایدلدی . بدل ویرمك ایسته‌ینلره موجب سهولت اولمق اوزره اسیر باشنه یکرمی بش آقچه (رسم پنجك) خمس ویرلمك‌ده تحت قراره آلنمشدر.

جلوسنده باشنه سرغوجلی دستار مطلا کیمشدر . اول‌امرده (داماد ابراهیم) پاشانك زمان اقبالنده ایدیندیکی مالکانه‌لری قالدیردی .

نه‌غریب دورلر کچیرمشز. طوروب طوررکن استانبول قاضیسی اولان برخانه‌خراب آلتی یدی سنه‌دنبری کاغد خانه‌ده انشا واطرافی باغلر وباغچه‌لرله تزیین ایدلمش اولوب رجال دولتدن بعضلرینك ملکی اولان یوز یکرمی قدر کوشکك احراق ایدلمسنی اجتهاد ایتدی . مرقومك بورأیی اشقیادن بعض‌سردن کچدی آغالرینك کیفنه کیتمش اولمغله کیفیت پادشاهه عرض ایلدی، اوده :

— یانمسون ، رضـام یوقدر . اعیـاره کولنج اولورز ، آنجق ییقیلسون . دییه اراده ایله‌دی .

مقصد، صدر مقتول (ابراهیم) پاشانك کاغدخانه‌ده‌کی سفاهتلری انتقامنی آلمق ایدی . درحال منادیلر چیقمش، کوشکلرك اوچ کونده

١٩١ — فائده

کلمات تاریخیه

یازی : خاص ، زعامت ، تیمار ، یوردلق و اوجاقلق کبی تخصیصات عسکریه‌نك سنه‌لك متوسط وارداتی قیدی .

باش محاسبه قلمی : وقتیله تخصیصاتدن فضله مصرف ایدلمه‌مسنه و دوائر دولتك سنه محاسبه‌لرینك رؤیتنه مأمور دائره ایدی . بو قلم — نتائج الوقوعاته کوره — خزینهٔ عامره‌نك اس‌اساسی اولوب دولتك کافهٔ‌واردات و مصـارفاتی و نظامات و قوانین مالیه‌سی و حتی اندرون همایون و خاص آخور خزینه‌لرنده بولنان مجوهرات وهر نوع اشیا یوقلامه‌ده مقیدایدی.

ییقیله‌جنی اعلان ایدلمکله استانبولده نه‌قدر حشرات وارسه عزم سعدآباد ایلیه‌رك اورالری دوم‌دوز ایله‌دیلر . سردن کچدی آغالریله زوربالره یان‌بیله باقیله‌میوردی . حتی قلیج آلاینده رجال دولتك آته بیندکلرینی قیصقاندیلر . آنلرده آتلانمق ایسته‌دیلر . ایشی صدر اعظم (سلحدار محمد) پاشایه آکلاتدیلر . صدراعظم ایشی آکلادی . او کیجه کوموش رخت و مکلف زین‌پوشلر ایله مزین رخشلر، قره حصار رختلری ، ساده چوقه کسمه‌لی آتلر تدارك ایدوب ایرتسی کون خلعت‌ده کیدیردی . برکره سوز آیاغه دوشمسون؟ آغالرینك التزاملریله وزیر (احمد پاشا) قپودان دریا اولدی . ابراهیم پاشانك نفی ایتدیکی کیمسه‌لر عفوایدلدی . اشقیا، خصم‌اولدقلری باش‌قپوکتخداسی (قره مصطفی) ایله (اوزون عبدی) نامنده‌کی برینی ات میداننده ایکی کون حبس و ازعاج ایتدکدن صکره پاره‌لادیلر . فقط زوربالره هرنه‌دن ایسه برقورقو کله‌رك شیخ‌الاسلامه مراجعتله کندیلرینه بر

قلم مذکور برکیسه‌دارك و آلتی صنفه منقسم اوله‌رق آلتی (خواجه) نك تحت اداره‌سنده اولوب هر خواجه (طوپخانه) ، (ترسانه) ، (مطبخ) ، (ذخیره) و(حرمین) خزینه‌لری مثللو شعبات خزینه حسابانه مأمور اولملغله علی‌الدوام واردات و مصارفاتی تدقیق ایدرلردی . هانکی خزینه‌دن اولورسه اولسون اصحاب مطلوبه ویریله‌جك دین صورتلری مطلقا باش محاسبه‌دن اعطا اولنور و ذکر اولنان‌شعبه‌لرك مأمورلری وخزینه کتخداسی و میرآخور تبدیل اولندقده حسابی رؤیت و قیدلریله تطبیق قلنوردی .

محاسبهٔ اول : باش محاسبه قلمی ضابطی که اکثریا وزیرکتخداسی و دفتردار و رئیس‌الکتاب کبی کبار رجالدن انتخاب‌اولنوردی. مصالح جاریه‌دن آلنان خرجلردن قلمك شاکردان وکتبه‌سنه توزیع اولدقدن صکره باش محاسبه‌جیلره سنوی یوز یکرمی بیك غروش قدر قالیرمش .

شی یاپیلمیه‌جغنه دائر تأمینات آلوب چادرلرینی ییقدیلر . یغما سببیله قپالی اولان دکانلر آچیلدی . باقك حکومتك ضعفی نه‌قدر آرتمش ایدی ! مع‌هذا اشقیا ینه رجال علمیه‌دن برقاچ کشی‌یی نفی واولرینی باصوب یغما ایتدکدن صکره کندیلرینی ینه عفو ایتدیردیلر . بر حالده‌که برسرکرده برینی نفی، دیکری منفی‌یی اطلاق‌ایتدیرییوردی. (پاطرونه خلیل)، رستم پاشا نامنده برینی وزارتله ایران سرعسکری ایتدیردیکی کبی دیکرلری‌ده (جانم خواجه محمد پاشا) یی : (بیکیتدر، بیکیته یاردیم ایدر) فتواسیله قپودان دریالغه کتیردیلر .

افلاق وویوده‌سی (اسکرلت زاده نیقولا) وفات ایده‌رك یرینه اوغلی (قسطنطین ماوروقورداتو) تعیین ایدلدی . قسطنطین باشنه قوقه‌سنی کییه‌رك افلاقه کیتدکدن برآی صکره باباسنك دشمنلری طرفندن قتل اولندی .

اشقیانك جرأتلری بردرجه‌یه قدر آرتدی‌که مناصب‌دولت همان

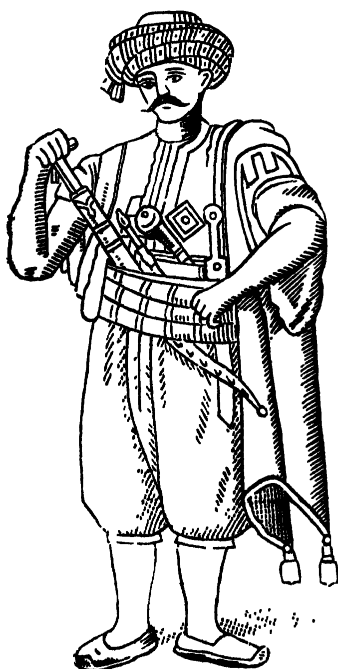
ایچ‌خزینه : هر سنه واردات دولتدن آرتدیریلان پاره‌لرك محاربه وقوعنده صرف ایدلمك اوزره حفظ ایدلدیکی بر احتیاط خزینه‌سی ایدی‌که دولتك مصارف عادیه‌سی ایچون پاره‌یه لزوم کورلدکده صدراعظم ایله دفتردار مشترکاً پادشاهه سند ویره‌رك شوقدرکونده برینه قونه‌جغنی تعهد ایدلدیکی و او پاره‌نك بویله‌جه ایچ خزینه‌دن آلنه‌بیلدیکی واقع اولمشدر .

آیاق‌دیوانی: پادشاهك بالذات بولندیغی دیوان ، مجلس .

مقدم : (قیافت) کلاه اوستنه کییلان بر فسدن و بو فسك اوستنه صاریلان اوجی صاچاقلی بر « یوشی » دن عبارت ایدی . قالیونجیلر بو کسوه‌ایله برابر آرقه‌لرینه قولسز قیصه برصالطه وقیصه برشالواردن عبارت اولوب (فرمنه) تعبیر اولنان برلباس کییرلردی. قالیونجی صنفی (١٠٩٣) ده تشکیل ایدلمش و باشلی باشنه بر اوجاق اعتبار ایدلمش ایدی . بو

اللرنده ایدی . ایشلرینه کلنی نصب ، کلەینی عزل ایتدیریپورلردی . حتی برکون اولور ، بزی تأدیبه قالقیشیلیرسه کندیسنه التجا ایدەرز زعمیله (بروسه)ده مقیم (قاپلان کرای)ك قریم خانلغنه تعیینی خصوصنده اصرار ایتدکلرنده خان (بروسه)دن دعوت اولنوب وصولنده (منکلی) خانك یرینه اوچنجی دفعه اولملق اوزره قریمه خان نصب اولندی.

زوربالر بر طاقم اوباش، آرناوود، دلاك ، قالدیرمجی حمال، جمال، ایرغاد مقولەسی کیمسەلر ایدی . رجال دولتی و اوتەکنی بریکنی قورقودەرق ، مأموریته نصب ایتدیرەرك مال ، پاره آلیورلردی . (پاطرونه خلیل) کندیسنه ویرەسی‌یه ات ویرمش و نقداً معاونتده

قالیونجی

صنف تام آزمه و یلکنلی بیوك کمیلردن ترکب ایدردی . قاسم پاشا میداننده (قالیونجی قشلەسی) نامیله قشلەلری وار ایدی .

لوند رومی : لوند یعنی دونانمانك قدیم تفنك انداز صنفی میاننده شعبهٔ خرستیانیەدن اولان روملردن بعض افراد دخی بولندیغندن ، بونلری تفریق ایچون ویرلمش سمور لوندلر باشلرینه قرمزی بر اطه و آرقەلرینه کذلك قرمزی و کنارلری سیاه بر یلك، باجاقلرینه مائی و قیصه بر شالوار ، آیاقلرینه قرمزی یمنی کییوب بللرینه صاری قوشاق صارارلر و یلکك آلتنه بیاض بر کوملك کیرلردی .

بولنمش اولان (ینا کی) نامنده بر قصاب یازیجیسنی بغدان وویوده‌سی (کیغا) نك یرینه نصب ایتدیرمسی و شـق اول دفترداری علی بکی خانه‌سندن بز اوطوره‌جغز دیه اخراج ایتمسی، رفیق (مصلی بشه)نك صقال‌صالیویره‌رك قرق کون‌ایچنده قول‌کتخداسی اولمسی، استانبول قاضیسی‌اولان (دلی‌ابراهیم)ك یکی اوطه‌لردن ۷۹ نجی جماعت اوطه‌سنی محکمه اتخاذ ایله‌مسی رجال دولتك تحملنی قاچیردی . دارالسـعاده آغاسی(بشیرآغا)، صدراعظمك کوشکلکنی کوره‌رك مصر کتخدالغنده

چیلاق : ترسانه‌یه منسوب اولوب (کوچك حسین‌پاشا چیلاقلری) نامیله تشکیل قلنمش‌اولان منفرزه افرادندن ایدیلر.

چیلاق

لوند

بولنمش اولان اهل تجربه (ابراهیم آغا) ایله خفیاً مذاکره یه کیریشدی وعقلای زمانه‌دن اکثریسنی دخی بند ایده‌رك نتیجه‌ده قریم خانی، پاطرونه خلیلی روم ایلی ایالتی و وزارت ایله آووده‌رق سرایه جلبه موفق اولدی. (خلیل) ایرتسی کون همپالرندن یکیچری آغاسی (سراج محمد، مصلی، سکبان باشی بویی اورولی) و سردن کچدی آغالرینك سوز صاحبلرندن بش اون کشی ایله کلدی. کویا مجلسده ایران سفری مذاکره اولنیوردی. ختامنده ایران سفری مقرر اوله‌رق پاطرونه خلیله روم ایلی ایالتی ووزارت ویریلدی. مرقوم:

— کورك کییمم. دیه مقابله و صدراعظمه سؤ معامله ایلدی. الحاصل بو زوربالر حیله ایله سرایده باصدیریلوب جمله‌سی و میدانده کزینن همپالری دخی: خلعت کیدیریله‌جك بیورك دعوتیله برر برر طوتولوب اعدام ایدلدیلر. لاشه‌لرینی باب همایون قارشیسنده‌کی چشمه‌نك اوکنه سردیلر.

باشلرینه مائی پوسکوللو برفس کییوب آرقه‌لرینه کنارلی صیرمه خرج ایله مزین قولسز قیصه برصالطه و باجاقلرینه قیصه و پاچه‌لری قرمزی خرجلی بر شلوار کییر، بللرینه قرمزی بر قوشاق صارار و قوشاقلرنده بر چفت طبانجه ایله اوزون بر بچاق طاشیرلردی. بالدیرلری واوموزه قدر قوللری دائما چیلاق بولنوردی. بو مفرزه (١٢٠٦) تاریخنده قپودان پاشا اولان (کوچك حسین پاشا) زماننده احداث ایدلمشدر.

قالغای: فاتح سلطان محمده التجا ایله قریمك حمایهٔ عثمانیه‌یه دخولنه باعث اولان مشهور (منکلی‌خان) بر کون آقین ایتمکه کیدرکن:

— قریمه کیمی قائمقام براقیورسکز؟ دیه استفسار ایتمشلر، اوده:

— اوغلم محمد کرای قالسون. دیه‌جك یرده لسان تاتار اوزره.

— اوغلم محمد کرای قالغای. دیمش. محمد کرای باباسنك آقیندن عو- دتنه قدر قریمده حکومت ایتمش و مشارالیهك عودتنده لذت حکومتدن

استانبول قاضیسی (دلی ابراهیم) ایله اشقیانك مدیر اموری اولان (زلالی زاده) ابعاد اولندیلر . فتنه اورته‌دن قالدیرلدی ظن ایدلمکله برابر سلحدار محمد پاشا صدارتدن عزل و یرینه قباقولاق (ابراهیم پاشا) نصب ایدلدی . فقط متباقی اشقیا بالاتفاق هم مقتوللرك انتقامنی آلمق وهم‌ده کافهٔ علما وارکان دولت وارباب تجارتدن اولانلری قتل ایده‌رك اورته‌لغی یغما ایتمك تصوریله برکیجه یکیچری آغاسی (عبدالله) پاشایی باصدیلر. سپاه بازاری وبات بازاریله وزنه‌جیلرده‌کی دکانلری قیروب آچه‌رق نه‌بولدیلرسه یغما ایتدیلر . بونك اوزرینه علی‌السحر (سنجاق شریف) اخراج ایدلدی . اهالیٔ شهر ذاتاً اشقیادن متنفر ایدی. سلاحنی قاپان سرایه طوپلاندی . صدر اعظم سنجاق ایله بایزیده کلدیکنده اشقیادن (زینل) نامنده بری قورشونه آتدی. اهالی مقابله‌یه کیریشه‌رك ارباب شقاوتی محو وپریشان ایلدیلر .

ایشته هرجلوسی تعقیب ایدن بو نوع فتنه‌لرده کوستریبورکه

بتون بتون محروم قالمامسی ایچون کندیسنه (قالغای سلطان) عنوانی ایله مملحه وکمرکلردن معین بر ایراد افراز و (آق‌مسجد) مقر حکومت اتخاذ اولنه‌رق حتی (قره صو) و توابعی دخی الحاق اولندی . آندن صکره (قالغایلق) قریمده بر منصب اوله‌رق قالدی . قریم خانی نصب ایدیلن هر یکی خان کندیسنه بر قالغای نصب ایدردی .

آلیقورنیش : ایتالیاده طوسقانه‌یه تابع (لیغورنه) نامنده‌کی شهر تجارتکاه .

طمان ، قوبان (Kouban) : قوبان نهری ایکی بیوك شعبه‌یه آیریلیر. بری قره دکزه و دیکری آزاق دکزه آقار . بو ایکی شعبه آره‌سنده‌کی جزیره‌یه وقتیله (طمان) و آندن یوقاری نهر بوینجه (قبارطای) ه قدر امتداد ایدن واسع صحرالره (قوبان) دینیردی . (قوبان)ك نام قدیمی (واردانوس) اولوب چرکسلر (قره صو) معناسنه (پسیغ‌جه) دیرلر .

داخل مملکتده (انضباط)، بر ایکی اوباشك تاثیریله مختلّ اوله‌جق درجه‌ده ضعیف ایدی. مع‌هذا سلطان محموددده عزل ونفی اموریله برمدت اشتغال ایده‌رك بومیانده اسیر اولان ایران خانلرندن رکابدار (حسین خانی) اعدام، ایران سفیرلری (رضاقولی) خان‌ایله (ولی‌محمد) خانی (ماردین) قلعه‌سنده حبس، تبریك جلوسه کلن (ولی‌محمدقولی) خانی دخی آدملریله‌برابر (بوزجه) آطه‌یه نفی‌ایلدی. اشقیای‌متباقیه‌نك قوردقلری دیکر بر فسادی وخروج فتنه‌سنی دخی باصدیردی. (حاجی ابراهیم) پاشایی عزل و(آغریبوز) محافظلغنه اعزام ایله یرینه (عثمان پاشا) یی وزیر اعظم تعیین ایلدی.

ایران سفری — (١١٤٤) دیکر طرفدن ایران ایله‌ده اعلان حرب ایدلمشیدی. بغداد والیسی (احمد پاشا) اول‌امرده (کرمانشاه) طرفلرینی، بعده (آردلان) ایالتنی چیکنه‌دی و (همدان) جوارنده وقوعه کلن محاربه‌ده بالذات شاه طهماسبی مغلوب ایلدی. (طهماسب

١٩٢ — فائده

اوراق عتیقه و وثائق تاریخیه

بر دولتك حیات ماضیه‌سنك وثائقی اولان اوراق عتیقهٔ رسمیه، فن‌تاریخ نقطهٔ نظرندن پك زیاده قیمتلیدر.

اسلافمز دوائر حکومتده معامله‌سی اکمال اولنان هیچ بر کاغدی ولو غیر مهم اولسون ییرتوب آتمامشلر، لکن اخلاف سنه‌لردن بری متراکم و مدور اوراقك حسن محافظه‌سنه همت ایتمه‌مشلردر.

اوراق رسمیهٔ قدیمه‌مزی درت بیوك صنفه آییره‌بیلیرز:

(١) باب عالی‌یه و دیوان همایونه عائد اوراقدرکه، معاهدات ومقاولات — نام پادشاهی‌یه ویریلن فرمانلر، براتلر، منشورلر، — خط همایونلر،

شاه بومحاربه‌ده (بال یمز)، (شاهی) طوپلرله (زنبرك) دینیلن طوپلر، چرخ فلکلر وخمبره هاوانلری قوللانمشدر. طوپلرك همان اکثریسی ایله زنبرکلر عثمانلی النه دوشدی. (همدان) ضبط ایدلدی. دیکر طرفدن تبریز سرعسکری علی پاشا (اورمیه) و (تبریز) ی بربربر آلدی. (تبریز)ك فتحی اوزرینه (سلطان محمود)ه غازی عنوانی ویریلدی. بونی متعاقب شاه ایراندن صلح رجاسنی مشعر خبرلر کلدی. اردودن ایکی آقینجی فرقه‌سی آیرلمش، بری (کاشان) طرفلرنده شاهی تعقیب، دیکری (اصفهان) طرفلرینه طوغری صارقه‌رق اورته‌لغی یغما وتخریب ایلیوردی.

شاه ایران مصالحه‌یه طالب اولدی. بغداد والیسی (احمد پاشا) ایله ایران مرخصی (محمد رضا قولی خان) آره‌سنده:

(آذربایجان) طرفندن نهر (آراس)، عراق طرفندن (درنه)، (درتنك) وسائر حدود قدیمه حدفاصل طوتیله‌رق (کنجه، تفلیس،

— اردو و دونانما قوماندانلریله وقوع بولان مخابرات — احکام دفترلری — مواجب دفترلری — ولایات ایله جریان ایدن مخابرات — هر کونکی مصالح و معاملاته متعلق سکز نوع اوراقدن عبارتدر. خط همایونلر عصر (عبدالمجید) خانی‌یه قدر بالذات طرف پادشاهان عظامدن یازلمش وعرض تذکره‌لرینك هامشلری بیله قلم پادشاهیدن چیقمشدر. (احکام دفترلری) دیوان همایوندن صادراولان احکام واوامرلری حاوی‌اولمغله هم دیوانك ضبط‌نامه‌لرئ وهم دولت علیه‌نك قوانین و نظامات مجله‌لری حکمنده‌در. مواجب دفترلری «علوفه خوار» اولان یعنی طوغریدن طوغری خزینهٔ دولتدن وظیفهٔ نقدیه آلان صنوف عسکریه‌نك معاشاتنی کوسترر اجماللردر. مواجب، وقعهٔ خیریه‌یه قدر (مصر، رجیج، رشن، لذذ) اسملریله سنه‌ده درت تقسیط ایله یعنی هر اوچ آیده بر ویرلمك معتاد اولوب هر تقسیطك بروجه مفردات مقدارینی مبین طرف دفترداریدن تنظیم اولنان دفتر اوبلجه آطلس کیسه درونده مقام صدارته تقدیم

(روان ، کاخت ، کارتیل ، شروان ، شماخی، طاغستان) ایالتی بالجمله توابع وملحقاتیله دولت علیه و (تبریز) ایله (آردلان ، کرمانشـاه ، همدان . حویزه) و (لارسـتان) ایالتلری حکومت ایرانیه ضبطنده قالمق اوزره تقرر ایدن مصالحه اساسی (اینجیلی) کوشکده حضور پادشاهیده عقد ایدیلن مجلسده (تبریز) لـڭ اعادهسنه سلطان محمود اعتراض ایتمکله چورودی . بومجلس ، که الـڭ بیوك برهیئت استشاره ایدی، اعضاسی بروجه آتیدر :

١ — صدراعظم عثمان پاشا .
٢ — شیخ‌الاسلام داماد زاده .
٣ — نقیب الاشراف .
٤ — روم ایلی وآناطولی قاضیعسکرلری و معزولینی .
٥ — استانبول قاضیسی افندی .
٦ — توقیعی نعمان پاشا زاده احمد پاشا .
٧ — سائر رجال دولت .

بونلرڭ جلهسی احرامله اوطورمشلر و پادشاهڭ قارشیسـنده دخی : سلحدار ، سپاه آغالری ، جبه‌جی باشی ، طوبجی باشی ، طوب عربه‌جی باشی

اولنور و اوکون پاشا قپوسـنده (باب عالی) رجال دولت البسـهٔ رسمیه‌لریله (البسهٔ دیوانیه) حاضر اولدقلری حالده « اجمال رسمی » اجرا قلنور ایدی .

مقام صدارت مرکز ادارهٔ دولت اولدیغندن قاضیلردن، اردولردن و ولایتلردن و حتی اصحاب مصالح طرفلرندن مقام صدارته مراجعت اولنمق عادت زمانه حکمنه کیرمش ایدی .

(٢) دفتر خاقانی‌یه عائد اوراق و دفاتر اولوب هر قطعه املاك واراضینك قضاسنی، قریه‌سنی، محله‌سنی، حدود اربعه‌سنی، متصرفنی، فراغ وانتقالنی کوستر قیوداتی حاویدر . قیودات مذکوره (حقوق ملکیت) ڭ اساسنی تشکیل ایدر .

(٣) دولتك محاسباتنه و امور مالیه‌سنه عائد اوراق و دفاتردر . دولتك واردات و مصارفاتنه و میری‌یه عائد مقاطعات و چفتلکاتك اداره‌سنه دفتردار

آغالری و اوجاقلر کتخدالری و بللو باشلی ضابطان و چاوشلری و نهایت صفده چاوش باشی سلیمان آغا ویکیچری آغاسنك آلتنده دفتر امینی، روزنامچهٔ اول، و وقعه‌نویس اخذ موقع ایتمشلردی .

پادشاه براز صکره صدراعظم ایله شیخ‌الاسلامی عزل و (تبریز) سرعسکری حکیم زاده علی پاشایی صدر اعظم نصب ایلدی .

آره‌دن برازمدت مرور ایدرایتمز شاه طهماسبك اعتمادالدوله‌سی طهماسب قولی خان بغداد طرفندن (درنه) یه هجوم ایله‌دی .

ایشته (نادرشاه) بوزمانده ساحهٔ وقوعاته چیقمشدر. (۱۵۲ فائده) مشارالیه (طهماسب)ك (روان) و(شروان) دولت علیه‌ده و(تبریز) ایله (همدان) ایرانلیلرده قالمق اوزره عقد معاهده‌یه راضی اولدیغنی کندی منوی ضمیری ایچون موافق کوره‌رك (آفغانستان) طرفلرندن سریعاً (اصفهان) ه کلش وشاهی خلع ایده‌رك یرینه هنوز صبی اولان اوغلنی اقعاد ایله (شاه وکیلی) نامیله تخت ایرانه جلوس ایتمشدر. نادر، عزم وهمت صاحبی اولمغله عساکر وفیره ایله (بغداد) ی محاصره ایتدی.

بولنان ذات طرفندن باقیلور ایدیسه‌ده بودجه اصول جدیده‌سنه (؟) توفیقاً تخصیصاتدن فضله مصرف اختیار اولنمامسنه و دوائرك سال محاسبه‌لرینك رؤیتنه مأمور برده (باش محاسبه ملمی) وار ایدی . باش محاسبه‌نك درکنارلری احکام مالیه‌یی مبین اولدیغندن تاریخ قوانین مالیه‌مز نقطهٔ نظرندن غایتله مهمدر .

(٤) محاکم شرعیه سجلاتیدر . قاضیلر اکثریا بولندقلری قضالرك حادثات مهمه‌سنی دخی قید و تسجیل ایدرلر ایدی . بونلردن ماعدا یکن عصر اواسطندن بری تشکیل اولنان (نظارت)لرك اوراق دخی بیریکمشدرکه اك مهملری (خارجیه) و (حربیه) دائره‌لرینك اوراقیدر . اوقاف نظارتنك تشکیلندن صکره معاملات وقیود وقفیه اوراده جمع اولنمشدر. (وقعه خیریه)دن مقدمکی اوراق عسکریه‌ده باب عالی اوراقی میانده‌در .

[وقعه‌نویس عبدالرحمن شرف — خلاصه]

ارضروم والیسی (طوپال عثمان) پاشا سرعسکرلکله اوزرینه کیده‌رك (١١٤٦) ده (نادر) ی مغلوب و مجروحاً فراره مجبور ایتـدی . (بغداد) آلندی ایسه‌ده والی احمد پاشا سرعسکر عثمان‌پاشایی استثقال ایلدیکندن پاشا آز مقدار عسکرله دوندی. ایشته بواثناده (نادرشاه) یاره‌لی‌یاره‌لی عثمان‌پاشایه (کرکوك) طرفلرنده‌یتیشه‌رك عثمانلی‌عسکرینی پریشان وپاشایی شهید ایلدی . ١١٤٧ ده ایران سرعسکری نصب اولنان (کوپریلی عبدالله) پاشایی‌ده (روان) طرفنده بوزدی. عبدالله پاشا دخی شهید دوشـدی . (جنجه)، (تفلیس) و (روان)ی اسـتیلا ایلدی . بغداد والیسی احمد پاشا سرعسکرلك ایله صالح مذاکره‌سنه مأموراولدیسه‌ده (نادر) بولنه‌مادی. والحاصل ممالك‌ایرانیه‌دن آلدیغمز یرلرك جمله‌سنی‌استردادایتدی.(شهرزور)ی (کرجستان)ی‌چیکنه‌دی. بربایرام کونی (مغان) صحراسنده ترتیب ایتدیکی مجلس عمومیده بعدما ایران تختنه (سلالهٔ صفویه)دن کیمسه‌نك جلوسنه مساعده ایدلمیه‌جکنی

---

١٩٣ — فائده

معلومات متفرقه

قیافت — **البسهٔ شاهانه** : (١) سموره قاپلی ، جواهر چاپراستلی کراکه .
(٢) مرصع زره وجواهر چاپراستلی درع پوستین ومجوهر تیرکش، مرصع شمشیر .

سرپوش : یشیل شال دستار ، چفته سورغوج .

بینك حیوانی : مجوهر صاچاقلی .

قندیل و تنویرات — (نتایج الازهار) نام کتابده مناره‌لرده قنـدیل

ومذهب شیعه‌نك ترك ایدیله‌جکنی مبین جمله‌دن عهد ومیثاق آلدی. بونی متعاقب شاهلغنی اعلان ایلدی (١١٤٨) . کنج علی پاشا ، برای مذاکره (تفلیس) ه کیتدی . صفویلر زماننده اولان حدود اوزرینه تجدید معاهده ایدلمك ، سالك اولدیغی مذهب (جعفری) دولت علیه طرفندن تصدیق اولنمق یعنی سنی طانیلمق ، حرم شریفده درت مذهب ارکانی کبی بررکن تخصیص، ایران حاجیلرینه امیرالحج تعیین اولنمق، اسیرلر بلابدل اعاده ایدلمك شرطلریله عقد مصالحه‌یه مأذون ایلچیلر یوللادی . دولت ، مذهب جعفرینك بشنجی مذهب اوله‌رق قبولنی بدعت اوله‌جغی حسبیله رد ایده‌رك سائر شرطلری تعدیلاً قبول ایلدی . مع‌هذا اساس مصالحه صاغلام دکل ایدی . مذهب مسئله‌سی آچیقده قالمشیدی . فقط نادر شاه جهانکیرلك وبونك نتیجه‌سی اوله‌رق (هندوستان)ی ضبط ایتمك خلیاسنی قورمش اولمغله اردوکاهنی بزم حدوددن قالدیره‌رق هند حدودینه نقل ایلدی.

یاقیلمق عادتنك (مراد ثالث) زماننه مصادف اولان (٩٨٥) تاریخنده ایجاد ایدلدیکی محرردر . سنهٔ مرقومه‌ده (سنبل افندی) تکیه‌سنه شیخ اولان (حسن) افندی نامنده بر ذاتك مولود النبی کیجه‌سنی احیا ایتمك معتادی ایمش . او سنه دخی احیا ایتمش و جامعنك منارەسنه قندیل یاقدیرمش. سلطان مراد ثالث خبر آلنجه بکنمش وممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده بویله کیجه‌لرده قندیل یاقیلمسنی امر ایتمش .

(اولیا چلبی) سیاحت نامه‌سنده دخی شویله بر قید وار :

« سلیمان خان قانونی عصرنده جامعلرده و مسجدلرده ، ترسانه کوزلرنده ، دکانلرده و اولرك قپولری اوکنده کیجه وقتی برر قندیل ایقاد ایدلمك قانون ایدی »

خیرسزلر و ارباب جنایات — کذا (اولیا چلبی) سیاحت نامه‌سنده‌کی مطالعه ایدلمشدر :

— ٢ —

روسیه — نمچه

روسلر ١١٣٤ سنه‌سنده (چرکس) و (نوغای) قبیله‌لرینی قسماً کندی تابعیتنده طانیدیغنی و براز صکره کوندردیکی مخطره‌ده دخی بونلری (قازاق) کوستره‌رك اوزرلرنده حق حاکمیتی اولدیغنی بیلدیرمش ایدی .

(طوپال عثمان) پاشانك شهادتی‌اوزرینه ایرانلیلر (کرکوك)ه قدر کیرنجه قریم خانی (قاپلان کرای) ه ایران اوزرینه حرکت ایتمسی امر ایدلدی. (قالغای) فتحکرای خان، تاتار، نوغای، قاپچاق وچرکس افرادندن مرکب بر اردو ایله یوریبه‌رك اثنای راهده (قالموق) و(قبارطای) امراسنی تحت اطاعته آلدی. روسلر، بورالرله (قوبان) Couban نهری طرفلرینك کندی مملکتلری اولدیغنی بالادعا حتی(جرسلی)

(کرك یدی قلعه‌ده وکرك قاسم پاشاده‌کی دباغخانه‌لردن برینه بر قاتلی و یا خیرسز التجا ایتسه اومجرمی حاکمه تسلیم ایتمزلر . اما او مجرم‌ده اولنجه‌یه‌دك بونلرك ایچندن خلاص اوله‌ماز . بر خدمته تعیین اولنه‌رق صنعتی اوکره‌نیر و حرامیلکدن مستغنی اولور .)

یوریش زمانلری — عسکر ، یوریش صباحنك کیجه‌سنده غسل ایدردی، او کیجه دلاللر :

(علی‌الصباح یوریش وار . تیمار و زعامت و سپاهیلك ایسته‌ین کلسون . یدی قولدن یدی بیك سردن کچدی و صالیجی ارلر یازلسون) طرزنده ندا ایدرلردی. حین محاربه‌ده ارکان و رؤسای عساکر مشورت ایدرلر و ختام مشورتده فاتحه اوقنوردی .

اکثریا اثنای حربده شهدایی اسیرلره یوکله‌دیرلردی . شهدانك

طاغنك کچید محلنده‌کی کوپری‌یی تخریب ایتدیلر. (قالغای) اردوسیله طاغستانی طولاشمق‌اوزره ایکن کذرگاهنه‌بر روس اردوسی چیقدی. روسلر منهزم‌اولدیلرسه‌ده استانبولدن کوندریلن امر موجبنجه قالغای دوندی. دولت، ایران محاربه‌سی وار ایکن روسلرله حربه کیریشمکی ایسته‌میوردی. حتی روسلر لهستانه‌ده عسکر ادخال‌ایتمشلردی‌که یالکز بوماده اعلان حرب ایچون کافی ایدی. حتی فرانسه سفیری دولتك روسیه و نمچه‌یه بردن اعلان حرب ایتمسنی انتاج ایده‌جك تشویقاتده بولنیور، فرانسه، اسوج ودولت‌علیه آره‌سنده براتفاق‌عقدندن دم‌اوریبور ایدی. دیکر طرفدن روسلر حدود عثمانیه‌نك (شروان) ده اولدیغندن بحثله برابر سلطان احمد ثالث زماننده (طاغستان) اهالئ اسلامیه‌سنك حمایه‌استدعاسنك رد ایدلدیکنی، روسیه‌ایله ایران آره‌سنده صلح‌دائمی اولوب بوجهتله کندی اراضیلرندن عسکر کچیرلسنه موافقت‌ایده‌میه. جکلرینی؛ تاتار خاننك (قوبان) ساحلنه قدر اینوب پادشاهك دخی

دفنلرنده بر پایلیم تفنك و بر پایلیم طوپ آتیلدقدن صکره نمازلری قیلنه‌رق و بعده دفن ایدلملك عادت ایدی.

قانون دعا — اثنای سفرده دشمن ولایتنه کیرلدکده هر کون ایکندی نما ـ زندن صکره (کتخدا) بك چادرندن چیقار و، بر اسکمله اوزرینه اوطورر، یکیچری آغاسنك ایچ آغالری و آدملری و دائره‌ده اولان اوجاق آغالرینك طائفه‌سی آیاق اوزره دیزیلوب عظیم بر دائره تشکیل ایدرلردی. هر اوطه‌نك طائفه‌سی دخی چادرلری اوکنده و بتون اردوده بولنان عساکر سائره دخی آیاق اوزرنده طورورلردی. بو اثناده اوجاغك یازیجیسی کتخدا بکك یاننه کلوب دعا ایدر و الله الله صداسیله اوچ دفعه باغریشورلر، بعده پادشاهه، وزرایه، آغالره و جمله عساکر اسلامه دعای ظفر و نصرت اوقونور، (هو) دنیلدکدن صکره هر کس یرلی یرلرینه اوطوررلردی.

تدارکات حربیه‌ده بولندیغی جهتله کندیلرینك‌ده تاتارلره قارشی سوقیاتده‌بولندقلرینی برر برر بیان ایتدکلری کبی (۱۱٤۸) ده (آزاق، اوزی) قلعه‌لرینه‌ده اوچ قولدن هجوم ایلدیلر.

(۱۱٤۹—۱۷۳٦)ده روسیه‌یه اعلان حرب ایدلدی. برطرفدن دخی ایران مشکلاتی ایله اوغراشیلیوردی. یوقاریده یازدقلرمز مسئله‌نك طیش یوزیدر. ایچ یوزینه کلنجه:

روسلر، تمام یکرمی بش سنه‌دنبریدر (پروت) معاهده‌سنی ییرتمق ایچون چالیشیورلردی. (وارشووا) ده یعنی لهستانده کندیلریله، آوستریالیلرك امرینه تابع بر پرنس اقعادینه موفق اولدقدن صکره هرایکی حکومت آدملری ممالك عثمانیه‌یی تقسیم ایتمکی قوردیلر. بوپرنس متوفی قرال ایکنجی (اوکوست) ك اوغلی ایدی.

سلاملق اجرا ایدیلان هر جمعه کونی اوجاق آغالری عموماً کتخدا بکك اوینه کیروب سلاملارلر، بعده آغالر کتخدا بکك اوکنه دوشوب یکیچری آغاسنك سراینه واریرلر و صدراعظمك سراینه‌ده آدم کوندریرلردی. اذن اولورسه جمهور، آغانك سرایندن قالقوب وزیر اعظمك سراینه کیدردی. وزیر بونلری آیاقده قبول ایدر و سلامدن صکره طاغیلورلردی.
[قانوننامهٔ ایوبی]

۱۹٤ — فائده

۱۲نجی عصرده روسیه ایله مناسبتمز

هر نه زمان دولت علیه آلمانیا ایمپراطوریله (نمچه‌لیلرله) محارب اولسه روسیه‌لونك استفاده‌یه قالقیشمه‌سی پولتیقه‌سی اقتضاسندن اولمغله سلطان محمود اول زماننده آچیلان نمچه سفرنده دخی روسیه‌لو، آوستریا ایمپراطورینه اعانه‌ضمننده

لهستانده اجرا ایدیلن انتخابات ملیه‌ده‌ایسه (لزچنسکی Leszczynski نامنده برینك حکومتی تحقق ایتمشیدی.

درسعادتده بولنان نمچه قپو کتخداسی (طالمان Talman) روسلرك (وارشووا) یه گیرمه‌لری (لزچنسکی) لهنده اولان فرانسز نفوذینی قیرمق مقصدینه مبنی اولدیغنی بیلدیردی ایسه‌ده (لزچنسکی)نك مصاحتکذاری دخی کیفیتی موضحاً افاده ایله‌یجه باب عالی (لهستانك تمامیت ملکیه‌سی و استقلالی) نامنه روسیه باش وکیلی (غولوفکین Golowkine) ه شدیدالمآل بر پروتستو گوندردی.

روسلر قره‌دکزه ایتمك ایستیورلردی. بوطلب آنلره (دلی پترو) دن قالمش بر آرزو ایدی. اوائنالرده درسعادت سفیری اولان (ویش نیاقوف Vichniakof) : «ترکلر، روس عسکری حدوده یاقلاشیر یاقلاشماز بر اختلال داخلی ظهور ایده‌جکندن قورقیورلر، استانبول روملری پاره‌دن ماعدا نه‌دین طانیر، نه‌ده قانون. بر طاقم ناموسسز

دولت علیه‌یه اعلان حرب ایدوب (۱۱۵۲) سنه‌سنده عقد اولنان معاهده موجبنجه (آزاق) قلعه‌سی روسیه‌لویه ترك و فراغ ایدلمشدر. روسیه دولتی ایسه آزاق قلعه‌سنه مالك اولدیغی کبی کندوسی ایچون قره دکزه ایتمك و (قوبان) نهری بوینه طوغری حرکت ایله ممالك قفقاسیه‌یه تعرض ایتمك یوللری آچلمش اولدیغندن دولت علیه محافظهٔ حدود ایچون بحراً (یکی قلعه) یی و براً (آجو) و تمرك (طمرق) قلعه‌لرینی انشا و اعمار ایله‌مشدر. چونکه (قوبان) نهری ایکی شعبه‌یه بولنه‌رك وهر شعبه‌سی تشعب ایده‌رك بری (قزل طاش) لیمانینه ودیگری (آزاق) دکزینه منصب اوله‌رق احداث و تشکیل ایتدیکی (طمان) و (منتنا) جزیره‌لرنده و (قوبان) بوینده قریمه تابع تاتارلر ایله روسیه‌یه مخالف اولان بر جنس قازاقلر ساکن اولورلردی. و طمان آطه‌سی‌که (آطهٔ شاهی) دخی دینور، منتهای جانب شرقیسنده (طمرق) قلعه‌سی واقع اولوب وقتیله کرك (قزل‌طاش) قلعه‌سی وکرك بو (طمرق) قلعه‌سی قبائل چرکس وآبازه اشقیاسنك

چاپقینلردر . ترکلردن زیاده بزدن نفرت ایدییورلر . فقط ولایاتده بولنان روملر ، باخصوص بلغارلر، اولاحلر ، بغدانلیلر وسائره ذات حشمتمآبلری ایچون فدای جانه آماده‌درلر. سزی مستخلص طانیورلر. شیمدی ایسه بوقانونسز عرقك (ترکلرك) دکل برونلرینی قیرمق ، کوکلرندن محو ایتمك ایچون اك مناسب زماندر » دیه یازمش ایدی .

آوسترییایه کلنجه: (ایتالیا) محاربه‌لرنده مغلوب اولدیسه‌ده (پروسیا) طرفندن قیصیلدیغی جهتله (بوسنه وهرسك) اوزرینه طوغری تلافئ مافاته حاضرلانیوردی .

روسلر، بوقاریده یازلدیغی وجهله تاتارلرك (قوبان) صوبی طرفلرینه کیتملرینی وسیله اتخاذ ایتدیلر . بوطرفه یوللادقلری اردو ، مشهور جنرال (مونیخ Münnich) ك قوماندا سنده‌کی بیوك اردونك پیشداری ایدی .

دفع مضرتلری ضمننده بنا اولنمش ایسه‌ده بر منوال سابق روسیه‌لو آزاق قلعه‌سنی ضبط ایلدکده طمرق قلعه‌سی آکا مقابل اوله‌رق روسیه‌لویه بر سد حائل اتخاذ اولندقدن بشقه طمانك اوته طرفنده قوبانك آزاق دکزینه منصب اولدیغی محلده سالف‌الذکر (منتشا) جزیره‌سنده دخی طرف دولت علیه‌دن روسیه‌یه قارشو (آجو) قلعه‌سی یاپیلمشیدی . مرویدرکه (بیوك پترو) آزاق قلعه‌سنی ضبط ایله (طیغان) قلعه‌سنی بنا ایتدکدن صکره (آجو) قلعه‌سنك بنا اولندیغنی کورنجه طیغان قلعه‌سنك بناسیله اوغراشمقدن ایسه آجو قلعه‌سنك یرینی ضبط ایدوب اوراده بر قلعه بنا ایتمدیکنه نادم اولمشدر . زیرا اورادن نهر (قوبان) ایله (قزل طاش) لیماننه وآندن دخی (یکی قلعه) بوغازینه اوغرا مقسزین قره دکزه چیقلمق قابل اولمغله اوراسی ضبط اولندیغی حالده کندیسنك اصل مرامی — که قره دکزده کمی ایشلتمك خصوصی ایدی— هم بومرامنه بر کسدیرمه یول اولور، هم‌ده بوطریقله قزل طاش لیماننه آیاق باصه‌رق طمانی دخی سهولتله ضبط ایده‌بیلور ایدی . [تاریخ جودت]

دقت ایدیلیرسه پك اعلی آکلاشیلیرکه روسـلر ایلك حمله‌لرینی (آزاق) قلعه‌سنه حواله ایتدیلر . بو حمله (پروت) ده‌کی رذیله هزیمتی قالدیرمق ایچون ایدی .

(١١٤٩—١٧٣٦) ده جنرال (لاسی Lascy) آزاق اوکنده بردنبره ظهور ایتدی . روسـیه اعلان حرب ایتمه‌دن آزاقی ضـبط ایده‌رك قریمه استیلا ، قریم خانلرینك پای‌تختی اولان (باغچه سرایی) تخریب واورالرده‌کی سرایلری احراق، اورته‌لغی یغما ایدوب چکیلدی.

بزمکیلر خواب غفلتده ایدیلر . علیهمزه قورولمش و بردنبره میدانه چیقمش اولان بوحیله‌ٔ متفقـانه‌یی نه‌سزمش ، نه‌خبر آلمش ، نه‌ده برتدبیره طـاورانه بیلمش ایدیلر . بووقعه‌لری خبر آلیر آلماز برنجی دفعه اوله‌رق کیفیتی (ملل نصارا) یه یعنی اوروپا حکومتلرینه بیلدیردیلر. صدراعظم (السیدمحمد) پاشا آوستریا ایمپراطورینه، فرانسه

---

١٩٦ — فائده

افلاق — بغدان

فنارلیلر

٩٢٣ سنهٔ هجریه‌ده (بغدان) فوت اولدقده یرینه اوغلی (استفان) ویووده اولدی. (٩٢٧) سنه‌سی مایسنك اواخرنده افلاقه‌کیرمش اولان‌عساکرعثمانیه‌نك مظفریتلرینی و اوروپا حکمدارلرندن بالاتفاق معاونته کلسکی مقاوله‌ایتمش اولانلرك تعویق و بطائتلرینی بالمشـاهده مجدداً عرض تبعیت ایلدیکنـه مکافاةً طرف پادشاهیدن کندیسنه « بیاض کچه‌دن بیاض تویلو یکیچری اوسته‌سی قوقه‌سی » الباس اولندی. افلاق بکاری « سیاه تویلو قوقه » ایله ملول و محزون و حق تقدملرینی غائب ایده‌رك « بغدان » بکلرندن دون قالدیلر . بناءً علیه بوآنه قدر « بغدان » بکاری مواقع رسمیه‌ده افلاق بکلرینه تقدم ایده‌کلمشلردر .

قرالی اون بشنجی (لوئی) نك وکیلی قاردینـال (فلوری) یه ، انکلتره قرالنه ، هولاندایه ، ونديك جمهوریتنه مکتوبلر یازه‌رق بیان‌احوال ایلدی . انکلتره وفلمنك ایلچیلری توسط ایتمك اوزره صدر اعظم نزدنده نشبثاتده بولندیلر ایسه‌ده موفق اوله‌مادیلر .

آوستریا ایمپراطوری درحال توسط ایده‌جکنی بیلدیردی . فقط بوتوسطی روسیه ایله اویوشـدیغی پلانی دها زیاده توسـیع ایتمك مقصدینه مبنی ایدی . باب‌عالی‌یه آغیر شرائط تکلیف ایده‌رك قبول ایدلمدیکی تقدیرده هرایکیسنك‌ده برلکده حرکت‌ایده‌جکلری تهدیدیله ایشه کیریشمك تصورنده ایدی . فرانسزلر ، آوستریالیلره نصیحت ویرییورلر ، روسیه‌نك بیومه‌سنه خدمت‌ایتمه‌مسنی توصیه ایلیورلردی . فقط آوستریا ایمپراطوری ، روسیه چاریچه‌سی (آننا) ایله اویوشمش ایدی .

صدراعظم‌ده فرانسزلرك نصیحتی دیکله‌مدی . اولجه آوستریانك

الحاصل «افلاق» و بوده‌لری گاه عرض تبعیت و گاه عصیانه جسارت ایده کلوب نهایت « قانتا کوزه‌ن » فاملیاسندن مشهور « شربان ووده » « ویانه » نك ایکنجی محاصره‌سنده نمچه‌لو واهلو ایله بالمخابره اردوی همایونك رجعتی وقوعنده «بوسنه» و «صربستان» و «بلغارستان» الـکالرینك انضمامیله «طونه» نك قارشی یقاسنی بسبتون نمچه‌لویه و «پروت» صوبندن «قریم» ه قدر اهلویه آلیویره‌رك کندوسی‌ده «قسطنطینیه» ده قیصر اولمق خلیالرینی قوره‌مش وخلفی « برانقوواتو بسارابه» دیمکله معروف «قسطنطی پراداه» دخی آلمانیا ایمپراطورینه (نمچه) بر تبعیت رسمیه اظهار ایده‌رك کندی نامنه سکه ضرب ایتدیروب ملوکه مخصوص اولان مهترخانه طاقمی و توغ کبی شیلر ترتیبیله بتون بتون استقلال طاسلامش وکذلك بغدانده و بوده بولنان (قانتمیر خان) نسلندن «دیمتری» روسیه ایمپرا-طوری «پترو» نك مجلوبی اوله‌رق آنکله عقد معاهده و مملکتنی آنك حمایه‌سنه ادخال ایتمش و نهایت (۱۱۲۵) سنهٔ هجریه‌سنده روسیه عساکریله برابر ایالتدن

درسعادت قپو کتخداسی ایکن شو آره سفیر مرخص تعیین ایدیلن (طالمان) ه قاندی .

السید محمد پاشا براردو ایله (طونه) اوزرینه یوریدی. فرانسزلر حین حاجتده عثمانلیلره یاردیم ایتمك اوزره آلارغه‌ده طورديلر . چونکه فرانسه‌نك شرقده پك چوق منافع تجاریه‌سی اولدیغی کبی قاپیتولاسیونلرله‌ده تحکیم ایدلمش ایدی . باخصوص فرانسزلر اوزمانه قدر ترکلرك اورته‌ده حصوله کتیردکلری موازنتك ، خرستیانلق منافعنه موافق اولدیغنه قناعت ایتمشلردی. بونك ایچون ایدی که تمامیت ملکیه‌مزك شدتلی طرفداری اولدیلر . روسلرك بحر سیاهده سفائن انشاسنه ، ایشلتمه‌لرینه رضا کوسترمه‌مکه قرار ویردیلر ، روسلر قره دکزده بویله بر امتیازه مالك اوله‌جق اولورلرسه بالآخره آق دکزه قدر آشه‌رق فرانسه تجارتنه کلی ضرر ویره‌جکنی کوردیلر. فی‌الواقع چاریچه (آننا) ساده (آزاق) قلعه‌سنی آلمقله اکتفا ایتمیوب قره‌دکزده سفائن حربیه بولندیرمسنی‌ده طلب ایدییوردی .

چیقوب فرار ایتمکه مجبور اولمش وآرتق یرلی «بویار» لرینه امنیت و اعتماد قالمامش اولدیغندن درسعادتده «سلطان احمد» وقعه‌سی بر طرف اولدقدن صکره نعچه‌لو ایله یکیدن سفر قپولری کشاد اولنمق اوزره ایکن (١١٢٨) سنه‌سی خلالنده دیوان همایون ترجمانی «نیقولاکی ماوروقورداتو» افلاق وویوده‌سی نصب اولنه‌رق وویوده‌لق بو اسلوب ایله یرلی بویارلرندن فنارلیلره یعنی استانبولده بولنان روم ملتی متحیزانه و بتخصیص دیوان همایون ترجمانلغی خدمتنده بولنان طاقمه انتقال ایتمشدر .

وویوده‌لرك فنارلیلردن اولمسی دولت علیه‌جه توسیع حقوق حکومت دیمك کبی کورنمش ایسه‌ده روسیه‌لولر بوصورتدن دها زیاده استفاده ایتمشلردر. زیرا بو اثناده (یکیچریلرك انقیادسزلغی حسبیله نظام امور دولت مختل اوله‌رق وکلا ورجال دولت علیه تیز تیز عزل و تبدیل اولنه کلدکلرندن) و یکیدن

فرانسزلر ۱۱٤۹ ده عن اصل مجارلی اولوب خدمتلرنده بولنان (بارون دو طوت Totte) ی (دوبریجه) ده‌کی باباطاغ اردوکاهنه یوللادیلر. صدر اعظم تاریخلرمزك‌ده متفقاً بیان ایتدکلری کبی «سلحدارلقدن دفعةً صدارتله چیقمش عجمی و احوال دولتدن بی‌خبر» اولوب امورومصالح کاملاً کتخداسی (عثمان‌خالصا) افندینك النده ایدی. اطرافنی آوستریا ایمپراطورینك آدملری، حیله‌لری آلمش اولدیغی جهتله آوستریانك بی‌طرف اولدیغنه قانمش، آنك وساطتیله شایان قبول تکلیفات ایله صلح ایده‌جکنه ایناتمش ایدی. کتخداده عین فکرده ایدی. حتی (اوزی، بندر، ودین) طرفلرنده بولنان قوماندانلر طرفندن مهمات حربیه طلب ایدلدکجه، روسلرك هجومه و نمچه‌لیلرك تدارکاته باشلادقلری بیلدیرلدکجه:

— قریباً مصالحه اوله‌جقدر. مال میری‌یی تلف ایتمك نه‌روا؟

دیه جواب ویریبورلردی.

سرکاره کلنلر (جر منفت ضمننده وویوده‌لرك تبدیللرینه ابتدار ایتدکلرندن) آنلر دخی (درسعادتده صرف ایتمش اولدقلری مبالغی درحال اهالی صیرتندن چیقارمق ایچون مظالم وتعدیاته تصدی ایدوب) دولت علیه ایسه ظلم وتعدیلرینه واقف اولدیغی آنده تأدیبلرنده تجویز تردد بیورمدیغی جهتله‌وویوده‌لرك کیمیسی برسنه سورمکسزین عزل وتبدیل وکیمیسی انواع عقوبتله تأدیب و تنکیل اولنه کلدکلرینه مبنی اول امرده کندیلرینه بر ملجأ تدارك ایتمك و کندی ملتلرندن استانبولده اولان خصما و رقبالری علیهنه کسب قوت ایتمك اوزره کوندن کونه اول طرفده توسع ایتمکده اولان (روسیه) نفوذندن استفاده ضمننده روسیه‌لویه بعض خدمات خفیه عرض ایدرلردی!

مملکتین اهالیسی ایسه فنارلیلره بیکانه و ملتزم نظر ایله باقوب مظالم واقعه‌لرندن دائما شکایت ایده‌کلدکلرندن بشقه بو عصرلرده (مملکتینه کیدوب کلن مأمورین وعساکر دولت‌علیه دخی‌کندیلرینه زیاده جور و اذا ایلدکلرندن)

(طالمان) چویردیکی انتریقه‌لرله و روسلرك هجوم ایتمیه‌جکلرینه ناموسی اوزرینه یمین ایدرك اردوی عثمانینك (طونه) یی کچمه‌مسنه موفق اولدی . حتی عثمانلی مرخصلرینی برابر آله‌رق قونغره محلی اولمق اوزره تعیین ایدیلن لهستانده کائن (نیه‌میروف Niémirow)ه کیتدی . حیله‌لری میدانه چیقنجه کندیسنه سؤ قصد ایدیله‌جکندن قورقیوردی .

صدراعظم (ایساقجی) ده قونغره مذاکراتنی بکلیوب طوررکن آوستریا عسکری مفرزه‌لرینك تابعیت دولت‌علیه‌ده بولنان (اولاح)ده ظهور ایتدکلرینی ، بوراسنی ممالك مفتوحه‌دن عد ایده‌رك ویرکو طوپلامقده اولدقلرینی خبر آلدی . (نیه‌میروف) ده اجرا ایدیلن مذاکراتده آوستریا اظهار ایتدیکی صفت توسطی ترك ایده‌رك عادتا مطالباته باشلادی . روسلر : بحرسیاهده سفائنك سربستئ آمدشدی ایله برابر (قفقاس) اتکارندن اعتباراً (طونه) آغزلرینه قدر امتداد ایدن سواحلی، بغدان واولاحك استقلالنی ایستیور ، نمچه‌لیلرده

اهالئ مرقومه بتون بتون بیزار و مأیوس اوله‌رق روسیه طرفنه میل ایله آنی کندیلرینه حامی اتخاذ ایتمشلر ایدی . و الحاصل وویوده‌لقلرك فنارلیلره انتقالی (مملکتك خرابیتنه بادی و اهالیسنك تنفریله نهایت دشمن قوجاغنه دوشمه‌لرینه) مؤدی اولدی .

١١٨٢ سنه‌سی سفرنده (خوتین قلعه‌سی) روسیه یدینه کرفتار اولنجه مملکتین اهالیسی حال فقروفاقه وضجرتلرندن اشتکا ضمننده روسیه ایمپراطوریچه‌سی (قترینه‌یه) عرض ومحضرلر تقدیم ایتمشلردر . فی‌الواقع اول اوانده فنارلی بکلرك ظلم و تعدیسیله فقرا و عجزه‌نك حالی یمان اولوب افلاق ایالتنك سنوی وارداتی یکرمی ایکی یوکه و بغدان ایالتنککی اون درت یوکه بالغ اولمشیکن اکثر مبالغك نه صورتله صرف اولندیغی زیرده‌کی دفتر مصارفاتدن مستبان اولور .

بدل توسط اوله‌رق (ایزورنیق) ، (بهکه) ، (یکی پازار) ی طلب ایدییورلردی‌که بواوچ موقعله (بوسنه) کندی مراقبه‌سی وامری تحتنه کیرمش اوله‌جقدی. عثمانلی مرخصلری بوتکلیفات شدیده قارشیسنده متحیر قالدیلر . متعاقباً آوستریا ایمپراطوری اعلان حرب ایده‌رك (پاساروفچه) معاهده‌سندنبری شمال طرفلری کندیسنه ملحق بولنان صربیه‌دن ایلریلدی. بلغارستانك شمال طرفلرینه طوغری یاییلیوردی. حتی (نیش) ه کیردی . روسلر :

یوقاریده یازلدیغی وجهله قریمده تخریباتده بر ایش یاپه‌میور ، بالعکس قحطدن طولایی کری چکیلیورلردی .

بوهجوم مثنی سلطان محمودی ایقاظ ایتدی. اول امرده صدراعظم (السید محمد) پاشایی عزل و کتخداسی (عثمان خالصا) افندی‌یی اعدام ایلدی . (بندر) سرعسکری (محسن زاده عبدالله) پاشا مقام صدارته کچدی.. روسلر ، (آزاق ، اوزی ، قیل‌برون) قلعه‌لرینی

فنارلی بکلر زماننده ایالت بغدانك دفتر مصارفاتی

غروش	
٥٠٠,٠٠٠	جزیه
٦٠,٠٠٠	بایرام هدیه‌سی
٢٥٠,٠٠٠	درسعادته هدایای خفیه (!)
١٤,٠٠٠	مقام صدارته تقدمه
٩,٢٠٠	قریم خاننك مأمور مقیمنه
١٦,٠٠٠	خوتین قلعه‌سی مستحفظلری تعیناتنه
٤٥,٠٠٠	قریم خاننه
١٢٠,٠٠٠	ایالت جوارینه مأموریتله کلن پاشالره
٦٥,٠٠٠	بکك درسعادته کیدوب کلن آدملرینه

آلمشلردی . (کفه)یه استانبولدن عسکر کوندرلدی . بوسـنه والیسی صدر اسبق (حکیم زاده علی پاشا) ده نمچه‌لیلرك بیوك براردوسـنی بوزدیغی کبی (ودین) طرفنه کلن برقولیده ودین سرعسکری(عوض محمد پاشـا) تپه‌لدی . روم ایلی والیسی تعیین ایدیلن کوپریلی زاده (احمد پاشا) ده (نیش) ی نمچه‌لیلرك اللرندن آلدی .

قیشك حلولی اوزرینه اردو استانبوله عودت ایتدی . حربك ایکنجی سنه‌سی ختامه ایرمشیدی. (یکن محمد پاشا) صدراعظم اولدی. اردو غیر منتظم ایدیسه‌ده عسکر چوق ایدی . هرطرفدن کوکللیلر کلیوردی .

دولتك الك زیاده نظردقتنه آوسترياليلر چارپیوردی. ایلك بهارده بنه محاربه‌یه باشلاندی (١١٥٠) . فقط ایمپراطور (یدنجی شارل) ك قوماندانلری(والبیس Valbis)، (اسکندروف)، (نای‌برغ Neipperg) یکدیکرینه رقیب کسیلمش ایدیلر. بوسنه ، صربیه ، شمالی بلغارستان محاربه میدانلری ایدی . روسـیه‌لیلرده (قریم) و (بندر) طرفلرینه

غروش	
٤,٥٠٠	(یاش) ده بولنان اسلام عسکرینه عیدیه
٢,٠٠٠	خسته‌خانه‌لرینه
١٢,٠٠٠	بکه آمدیه
٧٠,٠٠٠	درسعادتده وسائر محللره ایشله‌ین تاتارلره
١,٠٠٠	بکك ترکجه وروجه کاتبلرینك قرطاسیه مصارفی
٣٦,٠٠٠	سرایك تعمیرات ومفروشاتنه
٤,٠٠٠	سرای خدمه‌سنك البسه‌سنه
٤٠,٠٠٠	مصارفات مطبخ وسائره
٣٠,٠٠٠	سرای خلقنه پاسقالیا بخششی
٣٠,٠٠٠	پاپاسلره وکلیسا مصارفنه

ایکی اردو سوق ایتدیلر. اول‌امرده (اور· Précope) قلعه‌سنی ضبط ایتدیلر ایسه‌ده قریم‌خانی (منکلی) کرای (کفه) سرعسکری (محمد) پاشا ایله متفقاً حرکت ایده‌رك روسیه‌نك برار دوسنی بوزدیلر. روس جنراللری (لاسی) و (مونیخ)‌ده موفق اوله‌میورلردی. مملکت صیجاق اولمغله روسلر ایلریلیه‌میورلردی. جنرال (مونیخ) بوراده دنیاده بر مثلی کورولمه‌ین بر وحشتی کندی عسکرلری حقنده روا کورمشدر: خسته اولمغی منع ایتدی! کیم خسته اولورسه دیری دیری کومه‌جکنی اعلان ایلدی. حتی اردوکاهك جبهه‌سنه بر چوقور قازدیره‌رق یوریمکدن اظهار عجز ایدن اوچ نفری ایچنه آتدی. النهایت تاتارلرك هجوملریله بیزار قاله‌رق اردوسنی (اوقرانیا) ایالتی داخلنه چکدی. (بندر) سرعسکری (نعمان پاشا) دخی دشمنی (طورله) نهرینك اوته طرفنه پوسکورتدی. بوجهتله روسلر اولجه ضبط ایتدکلری (اوزی) و (قیل برون) قلعه‌لرینی تخلیه ایتدیلر.

غروش	
٣٢,٠٠٠	بکك خدمتنده بولنان سکبان عسکرینك مصارفنه
٢٠,٠٠٠	آرناوود تفنکجیلرینك مصارفی
١٥,٠٠٠	مهترخانه
٣٨,٠٠٠	بکك قاریسنه یشماق بها ومصارف سائره‌سی
١,٤١٣,٨٠٠	

اول تاریخده جاری اولان غروش شیمدیکی صاغ آقچه حسابیله (اون بر) غروشه بالغ اولدیغندن بوکونکی کونده مبلغ مذکور (اون بش ملیون بش یوز اللی بر بیك سکز یوز) غروش دیمك اولوب خیلی بارکران اولدیغی مستغنیٔ بیاندر. افلاقك حالی دخی بوکا قیاس ایله معلوم اولور.

[تاریخ جودت]

دیکر طرفدن (ودین) سرعسکری (عوض محمد) پاشا طونه‌نك قارشی طرفنه کچه‌رك (مهادیه) و (خرشووا) طرفلرنده‌کی نمچه اردولرینی منهزم ایتدیکی کبی (آطه) قلعه‌سنی دخی محاصره ایده‌رك فتح ایلدی. فقط (اوچاقوف) ده عسکرمز روسلر طرفندن بیوك برمغلوبیته کرفتار اولدی. فرانسزلرده پارلاق غلبه‌لرمز اوزرینه ذاتاً مضمرلری اولان توسط تکلیفنی بتون بتون میدانه چیقاردیلر ایسه‌ده صدر اعظم (یکن محمد پاشا) غیور وجسور برذات اولدیغندن فرانسه سفیرینی آووده‌رق (بلغراد) قلعه‌سنك فتحی لوازمنی اکماله باشلادی. فقط (١١٥١) ده بردنبره عزل ایدیله‌رك ودین سرعسکری (عوض محمد پاشا) صدر اعظم اولدی. مع‌هذا صدر سابقك پلانی دکیشدیرلمدی. اردو استانبولدن چیقه‌رق (ادرنه) ده صدر لاحقه تسلیم اولندی.

روسلرده شمالده اویناتان روللردن قورقمغه باشلادیلر: جنرال

---

١٩٧ — فائده

یکیچری معیناتی — قزغان شریف

قصاب باشیلق — سکیردیم وقعه‌سی

یکیچریلره ات، اتمك، بولغور و ساده یاغ ایله جمعه کیجه‌لری پرنج ویریلوردی. بو تعییناتدن ضابطانه و نفراته نه قدر مقدار تصادف ایتدیکی ایجه معلوم دکل ایسه‌ده مشهور عجه‌لی مؤرخ (مارسیغلی) — که اسیر اوله‌رق اردوی همایون رفاقتنده بولنمشدر — اون برنجی عصر هجریده هر نفره کونده یوز درهم اتمك، آلتمش درهم ات، اللیشر درهم بولغور و بساده یاغ و جمعه کیجه‌لری بولغور یرینه اللی درهم پرنج ویریلوب او کیجه (حلوا) دخی توزیع

(مونیخ) بسارابیا اوزرندن لچه‌رك اولاج و بغدانه داخل اولمق ایسته‌دیکی حالده اسوج حکومتی ایله فرانسه آره‌سنده وقوعه کلن تقرب، فرانسزلرك (بحربالطیق)ه دوناغا یوللاملری روسلری دوشو-ندیرییوردی . حتی (اون ایکنجی شارل) ك ممالك عثمانیه‌ده مدت اقامتی اثناسنده‌کی حساباتنی کورملك اوزره درسعادته کلن Sinclair (سنقلر) نامنده‌کی اسوجلی برضابطی، یاننده مکتوبات محرمانه وار ظنی ایله (ساقسونیا) داخلنده (نام‌بورغ Nambourg) ده روسلر قتل ایتدیلر . اسوج حکومتی دولته بر قطعه قالیون، اوتوز بیك حربه و تفنك یوللادی ایسه‌ده قالیون یولده غرق اولدی . یرینه دیکر بر قالیون‌ایله اون‌بر بیك حربه وتفنك و برمقدار اشیا تسلیم‌اولندی. باقی اون‌طقوز بیك حربه وتفنكك دخی‌تعمیری تعهد اولندی. (سنقلر)ك قتلی‌بتون اوروپاده سؤتأثیرحاصل‌ایتدی. چاریچه، قاتلی‌سیبریایه یوللادی ایسه‌ده (استقهولم) ده بولنان روس سفارتخانه‌سی کاتبلرندن برینك

ایدلدیکنی یازییور . دیکر مورخ (حامر) ك روایتنه نظراً تعیینات او قدر بول ایمش‌که بوندن لوازم رئیسنك حصه‌سنه خیلی تمتع اصابت ایلر ایمش .

(هزارفن) تاریخنك ویردیکی معلوماته کوره محمد خان ثالث دروننده مع ضابطان اللی ایکی بیك بو قدر یکیچری موجود اولوب بونلرك سنوی لحم تعیینات بهاسی (٩,٣٠٤,١٧٠) طوز و سائر طبخیه بهاسی (١,٢٠٣,٠٠٠) و اتمك ایله اون بهاسی (١٥,٠٠٠,٠٠٠) آقچه اولدیغندن او زمان فیئاتلرینك اوجوزلغی ایله شو آقچه‌لر نظر اعتباره آلنیرسه تعییناتك پك مکمل اولدیغی آکلاشیلیر .

شو معلوماتی ویرن (تاریخ عسکری) دییورکه :

(تعیینات و ارزاق شیمدیکی‌کبی قونطوراتوایله اصناف و تجاردن‌آلنمازدی. روم ایلیده بولنان اغنامك «عدد اغنام رسمی» نامیله سنه‌ده اونده بری آلنیردی . بوندن ایکی اوج یوز بیك قویون عیناً آیریلوب ماعداسی ایچون

مقتول (سنقلر)ی: (سنی کوزل برقیز سوییور، رسمکی ایستیور) دیه آلداتەرق فوطوغرافیسنی آلدیغی، روس قاتللرینكده بوفوطوغرافی ایله (سنقلر) ی تشخیص ایدوب اولدوردکلری میدانه چیقدی. اسوچلیلرده تدارکاته باشلادیلر. روسلر، آوستریالیلر بودفعه فرانسزلرك توسطنه دوشدیلر.

روسلرك تعرضلرندن بری (له) جمهوریتی ایله دوامایدن مناسبتمز (قارلوفچه) معاهدەسی احکامنی محافظەدن عبارت ایدی. حتی اتفاق وعلی العجله عسکر طوپلامق ایچون اوچ بیك کیسه اقراض ایدلمسی بیله تکلیف ایدلمشدر.

بواثناده فرانسه سفیری (ویل‌نوو Villeneuve) ده تکلیف توسط ایتدی. درسعادتدن آلای‌والا ایله چیقەرق اردویه کیتدی. عوض محمد پاشا، یکن محمد پاشادن زیادهٔ مائل صلح کورینیوردی. (بلغراد) یکرمی سنەدن بری آوستریالیلرك اللرنده ایدی. آلمان

پاره استیفا اولنوردی. بو قویونلر طاقم طاقم سوق اولنەرق بونکله میری تعییناتی اداره ایدیلیر و حتی فضلەسی استانبول خلقنك احتیاجی تخفیف مقصدیله قصابلره صاتیلیردی.

(روم‌ایلیدن باشقه افلاق و بغدان حصەسنه دخی مقدار معلوم قویون ترتیب اولندیغی کبی آناطولیدەکی بعض عشیرتلردنده سنوی یوز بیك قدر قرەمان قویونی جلب اولوردی. بو قویونلر (ایوب) جهتلرنده بر زمانلر صایه (سایه ؟) اوجاغی تسمیه اولنوب صکرەلری سرای ایچون قربانلق قویون بسلەمکدن باشقه وظیفەسی قالمامش اولان صایجی اوجاغنه کتیریلوب اوجهتلردەکی مرعالرده اوتلادیلیر و سلخخانەلره بورالردن سوق اولنوردی.

(قصابلره نظارت ایتمك اوزره «قصاب باشیلق» نامیله بر مأموریت رسمیه وار ایدی. استانبولده صرف اولنان اتلر کدکلی قصاب دکانلرنده صاتیلیر و «یدی قله» سلخخانەلرنده کسیلوب علی السحر بارکیرلرله قصاب دکانلرینه

مهندسلری بوقلعه‌یی ایچه تحکیم ایتمشلر واوروپاده اك برنجی برموقع مستحکم حالنه قویمشلردی . اردوی همایون (بلغراد) ه تقربنده سکسان بیك کشیلك برآوستریا اردوسنك استحکام ایچنده بولندیغی خبر آلندی . بزم تاریخلرك بیاننه کوره (١١٥٢) ده اردو بلغراده بش ساعت قاله آوستریا اردوسیله مصادمه ایده‌رك جنرال (والییس) یاره‌لنمش وایکی کون امتداد ایدن محاربه‌دن صکره آوستریالیلر طیش استحکاماتی ترك ایله فرار ایتمشلردر . عثمانلی اردوسی (پازارجق) صحراسندن صکره (بلغراد)ك محاصره‌سنه اعتنا ایده‌رك تضییقده دوام ایلدیکی صیره‌ده فرانسه ایلچیسی‌ده (نیش) دن کله‌رك وظیفه‌سنی ایفایه باشلادی . آوستریالیلر ذاتاً قورقیورلردی . حتی روسیه‌دن خارج اوله‌رق عقدمصالحه‌یه روی‌رضا کوستردیلر. جنرال (نای‌برغ) اردوکاهه کله‌رك (صربیه) ایله (کوچك اولاحیا) یی ، (ایرشووا) یی حکومتی نامنه ویرمکی تکلیف ایتدی . حتی استحکاماتی ییقلمق

توزیع اولنه‌رق نرخدن زیاده‌یه صاتیلمامسنه دقت ایدیلیر ایدی . یدی قله‌دن ماعدا «ایوب» ، «اسکدار» و «اورته کوی» ایله خارج سورده و دها سائر مواقعده سلخخانه‌لر موجود اولوب جمله‌سی قصاب باشینك تحت نظارتنده ایدی.

جمعه کونلری سلاملق آلاینك ممری اولان محللره تصادف ایدن قصاب دکانلری اوکنه پادشاهه کوسترمك ایچون اوزرلری ورقلی قویون کووده‌لری آصیلوب ذات شاهانه کچدکدن صکره قالدیریله‌رق یرینه بر قاچ پارچه ات آصیلیردی (؟)

(یکیچریلره ویریلن لحم علی‌الخصوص یدی قله سلخخانه‌سی حیواناتی اتلری ایدی . اسکی و یکی اوطه‌لرده بولنان طائفهٔ بکتاشیه‌نك یومی معیناتی ایچون قاچ اوقه لازم ایسه بهرصباح سلخخانه‌لردن حیوانلره یوکله‌دیلوب قطارك اوکنده وآرقه‌سنده برقاچ نفر یکیچری اولدیغی حالده بر هنکامه ایله قیشله‌لره کتیریلیردی . بو ات کلیرکن چارشو و پازارلرده بولنلرك اوکندن و یا آرالرندن

شرطیله (بلغراد) ی دخی اعادەیه راضی اولدی . فقط صدر اعظم (بلغراد) ك حال اصلیسیله تسلیمنی تکلیف واصرار ایتدی. الكصکره (بلغراد)، (صربیه) وبزجه (چاسار افلاقی) دیه مشهوراولان کوچك اولاحیانی، (ایرشووا) یی ترك و تسلیم ایتمك شرطیله مصالحه اجرا ایدلدی (١١٥٢ــ١٧٣٩) .

(پاساروفچه) معاهدەسنده آوستریانك صربیەدن، بوسنەدن، غربی اولاحدن آلمش اولدیغی اراضی کاملاً دولت عثمانیەیه انتقال ایتدی . (طونه) و (صاوا) نهرلریله (طمشوار) ایالتی طاغلری ایکی حکومت آرەسنده حدود اتخاذ ایدلدی .

لکن روسلر ، یتمش سکسان بیك کشیلك براردو ایله (پروت) نهرینی آشدی ، جنرال (مونیخ)، (بندر) سرعسکرینك مدافعاتی زورلیوردی . (استاووچانا) دینیلن موقعده (اوزی) والیسی (کنج علی) پاشا یاکلش حرکت ایدەرك بوستانجی نفراتنی تحت محاصره

یکمك قطعیاً ممنوع اولدیغی جهتله خلق ایکی طرفه قاچیشورلردی. حتی (جودت پاشا) تاریخنده شو وجهله محرردرکه :

(یدی قلەدن برمعتاد سکیردەرك بارکیرلر ایله ات میدانـنه لحم کتیرن (سکردیم اوستەسی) (حکیم‌اوغلی) سمتنه کلدکده بر پیرناتوان بالتصادف ایلریدن ظهور وبلاشعوره حیوانلرك اوکندن‌مرورایتمکله معاذالله اوغوری کسدك دیه اول اوغورسز بو بیچاره اختیارك اوزرینه هجوم وحوالۀ تازیانۀ ضرب وشتوم ایتدیکنه قناعت ایتمیوب آیاغی آلتنه آلەرق باشـنه تکمه ایله اورمقـده اولدیغی حالده بیچاره اختیار دخی : مسلمان یوقمی ؟ دیه فریاد و فغان ایله اورادە ساکن اولان حکیم اوغلی علی پاشا حفیدی و سعدالله بکك امامی و حاجی صالح نام چوقداری و حکیم اوغـلی علی پاشـا جامعی امامی : (بو آدم بیلمزلك ایله یکمش ، آرتق یتر ، واز یکیکز) دیەرك رجا صـورتیله بیچـارەیی تخلیص ایتمك ایستەمشلر ایسـەده اوسته ایله رفقاسی آنلری دخی شتوم غلیظه ایله

براقدیرمغه سبب اولدی . کندیسی‌ده فرار ایتدی. بوخبر ، اردویی رجعته مجبور ایده‌رك روسلر (خوتین) قلعه‌سنه کیردی‌که بوقلعه ، (بغدان)ك آناختاری ایدی. رومانیالیلر ، جنرالی «مستخلص» نامیله قارشیلادیلر . (یاش) شهرینك قپوسنی آچدیلر. روسلرك پیشدارلری طونه یالیلرنده کورونديلر .

نمچه ایمپراطوری (یدنجی شارل) بوخبری آلنجه عقد ایتدیکی معاهده‌دن طولایی نادم اولدی . حتی دونمك فکرنده بیله بولندی . صلاحیتی فوقنده ترکلره مساعداتده بولندیغندن طولایی قونت دو (نای‌پرغ)ی حبس ایتدی . فقط روسلرده بوآقینلرندن استفاده

لورته قصابی — ات کتورن بارکیرلر — سکیردم اوسته‌سی — سکیردم باش چاوشی

ایده‌مدیلر. چونکه آوستریالیلر کندیلرندن آیرلمش، اسوچلیلر تدارکاته باشلامشلر ایدی. بونك اوزرینه روسلرده (بلغراد) ده عقد مصالحه‌یه راضی اولدیلر. روسیه چاریچه‌سی، فرانسه سفیری (ویل نووی) وکیل مرخص تعیین ایتمش ایدی. بومصالحه مقتضاسنجه :

١ — آزاق قلعه‌سی بالکلیه هدم اولنوب ١١١٣ ده تحدید اولنان حدودی ایله ایکی طرفك تصرفندن اخراج اولنه‌رق بین الدولتین خالی وفاصله قالمسی، (تن) صویی اوزرنده‌کی (جرقاسکی) آطه‌سنده روسلرك، (قوبان) حدودینك آزاق سمتنده عثمانلیلرك بر رقلعه انشا ایتمکه صلاحیتلری اولمسی ، روسلر طرفندن (طیغان) قلعه‌سیله تکرار آزاق وقره‌دکزده کمی انشا اولنمامسی .

٢ — بیوك و کوچك (قبارطای) دینیلن قفقاسیا ایالتلرینك سربست قالمسی، یعنی نه‌دولته ونه‌ده روسیه‌یه تابع اولمیوب فاصله اولملری.

٣ — روسیه‌لو رهبانك قدس شریف و سائر زیارتکاهلره وارملری جائز کورلمسی ، بونلردن جزیه وویرکو آلنمامسی .

تکدیر ایتملریله دوکوشمکه باشلامشلردر . بونك اوزرینه کویا قیامت قوپمش و ییلدیزلر یره دوشمش کبی آلتمش قدر اوجاق سکبانلری اوسته‌لر بالاجتماع سکبان باشی‌یه واروب مرقوم امامار ایله چوقداردن اشتکا و لاجل المرافعه (آغا قپو) سنه احضارلریله اعداملرینی استدعا ایتملری اوزرینه سکبان باشی‌دخی (بونلر علمادندر ، بو خصوص بنم عهده‌مدن خارجدر) دیوا اعتذار ایلدکده سکبان باشی‌یه خطاباً : (صوکنی صای، شیمدی‌یه قدر سن بش یوز نفرمزی اولدوردك . البت بونلری‌ده اولدورمه‌لیسك) دیو مرقوملرك صلب و اعداملری خصوصنده اصرار و اولمدیغی صورتده ایقاظ فتنه‌یه قیام ایده‌جکلرینی اشعار ایلدکلرندن ناشی آغای مومی‌الیه کندوسنك عزلی لازمهٔ حالدن اولدیغنی باب عالی‌یه انها ایتمش وآغا عزل اولنه‌رق امامار ایله چوقدارده بلا موجب شرعی آغا قپوسی جوارنده‌کی تابخانه‌ده بوغدیریلوب نعشلری دریایه آتیلمشدر .

٤ — موسقو چاریچه‌سنه (ایمپراطور) عنوانڭ اعطاسی .
ودها بعض مواد متفرعه قرار کیراولمش، فقط روسیه‌نك لهستانده عسکر بولندرماسی حقنده (پروت) معاهده‌سنده مندرج ماده قالله آلنمامشدر .

فرانسه سفیری ایکی حکومتله مصالحه‌یه موفق اولدیغی جهتله استانبوله عودتنده حقنده التفات شاهانه واقع اولدی . (ویلنوو) بووسیله ایله قاپیتولاسیونلری طوپلایوب بر تجارت معاهده‌سی شکلنه قویدیردی . فرانسه‌نك منافع تجاریه‌سی تزیید ایدیله‌رك قاتولیك مؤسسات روحانیه‌سنك یکیدن فرانسه‌نك حمایه‌سنه وضعی ولاتین راهبلرینڭ (قدس) و(فلسطین)ده مقیم اولدقلری معابد وسائره‌نك عهده‌لرنده ابقاسی قرارلاشدیرلدی. (ویلنوو) امورخارجیه‌ده‌کی مهارتنی بوصورتله اثبات ایتدی وبوکونکی بتون اوروپانك ترکیا ایله مناسبات دیپلوماتیقیه‌سنی تعیین ایدن بویله بر مجموعهٔ امتیازات وجوده کتیردی.

(تعیین اتلری قشله قپولرینه واصل اولنجه قصابلرك بری کسیلمش قویونلردن برنی قوجاغنه آله‌رق قشله‌نك ایچ طرفنده قائماً طورور ، سکردیم اوسته ونفرلری دخی قیشله‌نك اورته‌سنده‌کی میدانك دیکر جهتنده حاضراولورلر. ایشته بو زمانده (باش چاوش) قیشله میدانندە هر زمان کلبانك چکدیکی یوکسك طاشك اوستنه چیقوب و ایکی قولنی نیاز بکتاشیان اوزره کوکسنه باغلایوب بر کلبانك چکدکدن صکره :
— حاضر اولك آغالر ، ات کلدی، بیلدك، بیلمدك دیمه‌ییکز . اوسته‌لرکزی کوردکده پشمانلری چوریکز . هایدی بابام هایدی .
دیه بر صیحه ایدر ایتمز اتی قائمنه آماده اولان سکردیملر بر صیره و بر حمله‌ده اتی قوجاغنده طوتمقده اولان قصابه طوغری سکیردوب النی کیم اول اوروورسه بو مسابقت مرقوم ایچون عادتا برقلعه فتحنه معادل موجب مفخرت بر وقعه اولدیغندن سکیردیم نفراتندن ایکیسی درحال حریفك قولتوغنه کیره‌رك

یعنی بتون آوروپا بو مجموعهٔ معاهدات ایله تجارت وسائره خصوصنده قازاندیغی حالده عثمانلیلر بالعکس مرور زمان ایله مضرات سیاسیه‌یه اوغرادیلر .

والحاصل بو حربڭ نتیجه‌سی نه آوسترایایه ، نه‌ده روسیه‌یه مفید اولدی . یالکز فرانسه عقد مصالحه‌یه توسطندن طولایی (دیپلوماسی) نقطهٔ نظرندن قازاندی .

بو اثناده ینه (ویلنوو)ڭ توسطیله (اسوج) حکومتی و دولت علیه آره‌سنده روسیه‌یه قارشی براتفاق عقد ایدلدی‌که دولتڭ برخرستیان دولتی ایله عقد ایتدیکی ایلك معاهده بودر. بواتفاق روسلرڭ خوشنه کیتمدی. حتی روسیه‌سفیری (ویش‌ناقوف) برطرفدن رئیس‌الکتاب اولان ذاته ، دیکر طرفدن‌ده (ویلنوو) ه رشوتلر تکلیف ایده‌رك بواتفاقڭ منع عقدینه چالیشمشدر .

ختام مصالحه‌ده اسپانیا طرفندن (قوالیه‌ر پوژوفیانا) نامنده معتبر

بر طور مخصوص ایله قیشله‌سنه کتوررلردی‌که بوادمان و مسابقه طائفهٔ مرقومه ایچون وظائف اصلیه‌دن معدود بر حال ایدی .

قزغان :

یکیچری عادتلرندن بری‌ده چوربا طاغیتمه‌ڭ بر صورت مخصوصه‌ده اجرا اولنمسی ایدی .

درسعادت محله‌لرینڭ محافظه‌سی ایچون مواقع متعدده‌ده بولنان (قره‌غول) و یاخود (قوللق) لردن بر و یا بر قاچنه یکیچری اورته‌لرندن مقدار کافی نفرات مأمور ایدیلیردی . هر صباح بونڭ ایچون (باش قره قوللقجی) نامنده اولان ضابط بر بیوك تیمور چوربا کیچه‌سنی حامل اولدیغی حالده اوکه دوشه‌رك و ایکی نفر قره‌قوللقجی چوربا قزغانی طاقدقلری صیریغی اوموزلرینه آله‌رق ضابطڭ آرقه‌سندن کلیرلر، اورته‌لرینڭ قوللقلرینه اوغرادقلرنده مذکور قوللقده‌کی نفراته کافی اوله‌جق درجه‌ده چوربا براقوب باشقه قوللغه کچرلردی .

بری کله‌رك بر معاهدهٔ تجاریه عقد اولنمش و مومیٰ‌الیه سفیر اولمدیغی جهتله صدر اعظم حضورنده احرامه دیز چوکوب اوطوره‌رق کندیسنه یالکز برقهوه اکرام ایدلمشدر .

موسقو چاریچه‌سی (آننا) قادین اولمغله ارسال اولنه‌جق نامهٔ همایونك سفیر (امنی) پاشایه حضور پادشاهیده تسلیمی جائز کوریله میه‌رك (!) صدر اعظم سراینده ویرلمش و سفیر مومیٰ‌الیه دلیل وکوکللیلر نفراتنك هیئتلری واوچ یوزدن زیاده آغالری ویدی عدد کوموش قالقان وآغر رخت وبساط ایله مزین یدك آتلری ومرتب مهترخانه‌سیله حضور پادشاهیدن کچمشدر .

قوللق اوکنده اوطوران یکیچری | چورباجی | سراج یماغی | علوفه‌کتورن یکیچری | سیلبجی

بو اثناده استانبولده آیلرجه یاغمور وقار نزولندن وفورطنه‌لردن ناشی غلا حاصل اولمش وبونی فرصت اتخاذ ایدن حشرات براختلال چیقاره‌رق دکانلری یغما ، بعض کسانی قتل ایله اورته‌لغی ولوله‌یه ویرمش ایسه‌لرده دفع وتنکیل ایدلمشلردر .

نمچه ایمپراطوری یدنجی (شارل) ایله موسقو چاریچه‌سی (آننا) بو تاریخده (۱۱۵۳) وفات ایده‌رك آوستریا ایمپراطورلغی مقامنه (ماری تەرز) و روسیه چارلغنه‌ده هنوز بشیکده بولنان آلتنجی (ایوان) قعود ایلدی . چارك چوجقلغی حسبیله اورمان روسیه‌ده صاحب

چوربا کتورنلر اوکنده قره‌قوللقجی نفرلری بقلوا آلایندن عودت ایدن نفرلر کیدن چورباجی

نفوذ اولان (آلمان) فرقه‌سی دوق دو (قوورلاند) ی یعنی (بی‌ره‌ن)ی نائب حکومت تعیین ایتدیردیلر. چاریچه (آننا) بیوک پترونك وصیتلرینی ایفاده بیوك برغیرت کوسترمش ایدی. روس خاندان ایمپراطوریسی (۱۱٤٥—۱۷۳۲) تاریخندن بری (موسقوا) دن (پترسبورغ) ه نقل ایتمش وبوراسنی پای تخت ایدینمش ایدی. فقط برمدت صکره ظهور ایدن براختلالده نیابت بیوك پترونك قیزی (الیزابت Elisabethe) نامنده‌کی عیاش، سفیه، مسرف برقادینك النه دوشدی.

اون بش سنه‌دن بری دیوان ترجمانلغنده بولنان (آلکساندر) جاسوسلغی، مذاکراتده سفرای اجنبیه مکالماتی تحریف ایده‌رك (بلغراد)ده عقد ایدیلان نمچه مصالحه‌سی تمسکنك تحریرنده اهانتی اولدیغی تحقق ایتمکله قتل و اموالی مصادره ایدلدی. دولت بونوع ترجمانلرك یوزندن چوق دفعه ضرردیده اولمشدر.

اوجاغك مقدس بر قزغانی دها وار ایدی‌که مذکور قزغاندن (حاجی بکتاشی‌ولی)نك چوربا پیشیردکاری اوجاغه معتقداولدیغندن پیرمشارالیهك یادکاری دیه قزغانی تقدیس و مذکور قزغان بولندیغی محلدن فالدیریلوب یرینه بر قوغه صو دوکیلور ایسه دنیا آلت اوست اولور دیه اعتقاد ایدرلردی. بو قزغانه دخالت‌ایدن جانیلر اوجاغك حمایه‌سنی قازانمش دیمك اولدیغی کبی فترت وقتلرنده‌ده اطرافنه طوپلانه‌رق مشورت ایدرلردی.

۱۹۸ — فائده

روسیه چاری بیوك پترونك وصیتنامه‌سی

۱ — عسکری دائما حربه آلیشدیروب جنك آور طوتمق ایچون روسیه ملتنك بر محاربهٔ متمادیه حالنده بولنمسی، فقط امور مالیه‌نك اصلاحی ضمننده

— ۳ —

ایران سفری — (نشانجی احمد پاشا) وزیر اعظم ایدی . ایران سفیری (حاجی‌خان) اوچ بیك توابعی ایله واون فیل وسائر مجوهرات واقمشهٔ نفیسه‌دن عبارت هدیه‌سیله کلیوردی. مومی‌الیهك بودرلو کلیشی سؤ تأثیر حاصل ایتدی. کرچه سفیر حضوره قبولی کونی کوردیکی دارات و احتشامدن دیلی طوتوله‌رق یالکز «شاهم» دیه‌بیلمش ایسه‌ده دولتجه (نادر) شاهك مقصدندن شبهه ایدیله‌رك و اولجه عقد ایدیلن مصالحه‌نك تصدیق‌نامه‌سنی کتیرمدیکی جهتله سفیرك تعلیماتندن دخی برشی آکلاشیلمیه‌رق (منیف) افندی نامنده بری ایرانه سفارتله یوللاندی . مع‌هذا مذهب (جعفری) نك بشنجی مذهب اوله‌رق طرف دولتدن عدم قبولی جهتیله نادر شاهك مخاصمانه باشلایه‌جغی حس ایدلدی. حتی (حکیم علی) پاشا صدارتنده شاهك دولت علیه‌یه

برآره‌لق عسکره میدان استراحت کوستریلیر ایسه‌ده ینه متعاقباً اردولرك تنظیمیله آن‌باآن هجومه وقت مساعد کوزه‌دلمسی و شو صورتله روسیه‌نك تزاید قوت و توسیع منافعی ضمننده وقت صلح وآسایشی حربه و امر حربی صلحه بر وسیلهٔ قویه اتخاذ ایلمسی .

۲ — هنکام محاربه‌ده اوروپانك اك معلوماتلی بولنان ملل و اقوامی میانندن ضابطان عسکریه‌نك و اثنای صلحده دخی ارباب علم و معارفك جلب و دعوتنه هرکونه اسباب ممکنه‌نك صرف و اجراسیله ممالك سائره‌نك منافع و محسناتندن روسیه ملتنی استفاده ایتدیرمکله برابر کندی مملکتنه مخصوص اولان محسناتندن دخی نسنه ضایع ایتدیرلمه‌مك صورتلرینه اعتنا اولنمسی .

۳ — اوروپاده جریان ایدن کافهٔ امور و مصالحه و اختلافات ومنازعاتی و خصوصیله شدت تقربی سببیله بلا واسطه استفاده اولنه‌بیلن آلمانیا ممالکی وقوعاتنه فرصت دوشدکجه مداخله و وضع ید ایدلمسی .

وزیر رتبه‌سنده برسفیر کوندردیکی حالده کندیسنه آندن آشاغی رتبه‌ده ایکی آدم یوللاندیغی (بیت‌المال عرضحالجیسی منیف افندی ایله استانبول کمرک ناظری نظیف افندی) بهانه‌سیله سربستیٔ تجارته اذن ویرلمسی، کعبهٔ معظمه اورتوسنك بالمناوبه کندی طرفندن دخی‌یاپدیرلمسی، (مذهب جعفری)نك طانیلمسی و جعفریلره مکهٔ مکرمه‌ده نمازکاه تخصیص ایدلمسی کبی تکلیفاتی ورودایتدی. قبول ایدلمدیکی تقدیرده اعلان حرب ایدیله‌جکی دخی بیلدیریایوردی.

صره‌سی کلشیکن یته سویلیه‌لم. استانبولده حکم ایدن سلطان محمود دکل قیزلر آغاسی (بشیر آغا) ایدی (۱۱۵۷).

فی‌الواقع (نادرشاه) بغدادی ضبط ایتمك نیتیله بردنبره (عراق) اوزرینه یاپیله‌رق (کرکوك) ه استیلا و (بغداد)ی محاصره ایله‌مشدر. بواثناده ایران تختنه درسعادتده بروارث ظهور ایله‌دی: (صفی میرزا) یعنی متوفی (حسین شاه) لك اوغلی ایرانده ظهور ایدن ونادرشاهك

---

٤ — لهستانه احتلالات داخلیه و محاسدهٔ دائمیه القاسیله تفرقه ایصال اولنمق وکبار ملتی آقچه قوتیله جلب ایتمك و حکومت مجلسلرنده کسب نفوذ ایدوب قرال انتخابی خصوصنه مداخله ایده‌بیلمك ایچون (رشوت) اصولی قوللانمق و روسیه طرفداری اولانلری انتخاب و اجلاسه دسترس اولندقدن صکره دخی حمایت ومحافظتلری ایچون درون ممالکه روسیه عسکرینی ادخال ایله بتون بتون تمکن و اقامته وسیله و فرصت دوشنجه‌یه قدر اورالرده عساکر مذکوره‌یی مدت مدیده اقامه‌یه سعی اولنمق و بو حالده هم جوار بولنان دولتلر طرفندن مخالفت‌کوسترلدکده بونلرك موقتاً اسکاتی ایچون لهستانی مقاسمه ایده‌رك صکره دول سائره‌یه ویریلن حصه‌لری کری آلمه فرصت‌کوزه‌دلمك خصوصلری.

٥ — اسوچلونك ممالکندن ممکن اولابیلدیکی مرتبه زیاده یر ضبط اولنوب استکمال مغلوبیتنه بر بهانه تدارکیچون روسیه دولتی علیهنه ابتدا اسوچلونك اعلان حرب ایله هجوم ایلمسنی ایجاب ایتدیرمکه سعی و بونك ایچون

بدایت ظهورینه تصادف ایله‌ین اختلالات اثناسنده دولت علیه‌یه‌التجا ایتمش وحقنده احترامات وتکریماتده بولنیله‌رق کندیسی برای اسکان اولا (سلانیك)ه بعده (ردوس)ه یوللانمش ایدی. مشارالیهك ایران شاهلغی دولت علیه طرفندن اعلان ایدیلوب حضور شاهانه‌یه دخی اوصفتله قبول وهرطرفه بیاننامه‌لر تسیار اولندی . صدراسبق (شهلا احمد پاشا) دخی شرق سفری سرعسکری تعیین ایدیله‌رك اردونك عراق طرفنه حرکتی تقرر ایتدی‌ایسه‌ده نادرشاه، (موصل)محاصره‌سنده محافظ عبدالجلیل زاده (حسین پاشا) نك مدافعات شدیده‌سنه طیانه‌مادی. آلتی بیك کشی قدر تلفات ویره‌رك واوتوز بیك کشیلك اردوسی حین‌محاصره‌ده آتیلان لغملردن فناحالده بوزیله‌رق چکیلدی.

ینه قیزلرآغاسی بشیرآغانك التماسیله (آغاحسن) پاشا مقام صدارته کلمش ایدی . (نادر شاه) حالا مذهب جعفرینك بشنجی مذهب اولمق اوزره طانیلمسی شرطیله صلحه طالب‌اولدی. دولت (صفی میرزا)یی

اسوچلویی دانیمارقه‌لودن و دانیمارقه‌لویی اسوچلودن تبرید و تبعید ایله بینلرنده مایهٔ اختلاف و رقابتك دوام و بقاسی اسبابنه صرف مساعی و اهتمام اولنمسی .

۶ — روسیه خاندان ایمپراطوریسنك دائما آلمانیا حکمدارانی خاندانی میانندن قیز آلوب فاملیاجه تکثیر روابط ازدواج و اتحاد و اشتراك منافع ایله‌مه‌لری و بو صورتله آلمانیا دررنده اجرای نفوذ ایده‌رك ذاتاً ممالك مذکوره‌نك دخی کندی نفع و مصلحتمزه ربط اولنمسی .

۷ — انکلتره دولتی امور بحریه‌سنده بزه اك زیاده محتاج اولدیغی مثللو بزم قوهٔ بحریه‌مزك تزایدینه دخی دولت مشارالیهانك بك چوق فائده‌سی اوله‌بیله‌جکندن امر تجارتده اتفاقنی سائرلرینه ترجیح ایله ممالکمز محصولندن کراسته و سائر اشیانك انکلتره‌یه بیعیله آلتونلرینی درون ممالکمزه جلب ایلك وطرفین تجار و کمیجیلری میاننده روابط و مناسبات متمادیه پیدا ایده‌رك بو وسیله ایله ممالکمزده تجارت وسیر سفائن ماده‌لرینك توسیع اولنمسی .

ارضروم طرفنده‌كى اردو ايله سوق ايليه‌رك حدود ايرانيه‌يه طوغرى ايلريلدى. (نادر شاه) بودفعه (ارضروم) جهتنه صالديره‌رق (قارص) طرفلرنده ايكى آى قدر اوغراشدى. (قارص) اوزرينه وقوع بولان هجومى ردايدلدى (١١٥٨). سرعسكر اولان (يكن محمدپاشا) (روان) ايله (قارص) آره‌سنده نادرشاهى اوچ‌درت‌كون محاصره ايده‌رك صوك درجه صيقيشديردى ايسه‌ده پاشا حمايه طوتولدى. خسته‌لك كسب اشتداد ايتديكى صيره‌ده (لوند) طائفه‌سى عصيان ايده‌رك و بركيجه عجم باصدى دييه‌رك اردوده قارغشه‌لق حصوله كتيرديلر. بونك اوزرينه (نادر شاه) فرصتدن بالاستفاده بوزغون اردو اوزرينه صالديردى. (يكن محمد) پاشا كدرندن وفات ايلدى.

بو انهزام دولتى بيوجك بر غائله‌يه آتمش ايدى. معهذا ينه تداركات سريعه‌يه ابتدار ايدلدى. (حكيم زاده على) پاشا سرعسكر نصب اولندى.

(نادر شاه) دخى ايرانده اسكى اعتبارينى غائب ايتمك اوزره ايدى.

---

٨ — شمالاً بحر بالطقك و جنوباً بحر سياهك سواحلنه كوندن كونه روسيه‌لولرك يايلمسى.

٩ — استانبوله و هندوستانه ممكن اوله بيلديكى مرتبه تقرب اولنوب استانبوله حكم ايدن بتون جهانك حكمدار صحيحى اوله بيله‌جكى قضيهٔ مسلمه‌سنه بناءً كاه دولت عثمانيه‌يه وكاه ايران دولتنه محاربات متماديه احداث اولنه‌رق قره دكزده ترسانه‌لر پيدا اولنمسى ايچون رفته رفته بحر مذكورى و كذلك مقصدك حسن حصولنه الزم بر موقع اولمسى حسبيله بحر بالطق دخى ضبط و بصره كورفزينه قدر كيديله بيلمك ضمننده ايران دولتنك زوال و انحطاطنى تعجيل ايله ممكن اوله بيلديكى حالده ممالك شرقيه‌نك اسكى تجارتنى بر الشام طريقيله اعاده ايده‌رك جهانك انبارى مثابه‌سنده اولان هندوستانه قدر كيديلسى وبو چاره ايله آرتق انكلتره‌نك آلتونلرندن استغنا حاصل ايديلسى.

تدارکات عسکریه‌مز کندی موقع وحالنی دها زیاده اضطرابه صوقه‌جغنی درك ایتمکله مذهب جعفری ادعاسندن واز کچدی . طرفین مصالحه‌یه رغبت ایتمکله (سلطان مراد رابع) زمانندهکی حدود ابقا ایدلمك، ایران حجاجی عثمانلی حجاجی کبی مظهرامنیت اوله‌رق طرفیندن سفیر ارسال اولنمق شرطلریله عقدمصالحه قیلندی (١١٥٩) . مع‌هذا ایران غائله‌سی هنوز بیتمه‌مش ایدی .

(بشیر آغا) بوآرالق وفات ایتدی . سلطان محمود خانك یکرمی سنه قدر مستشار و مؤتمنی اولمشیدی . بو جهتله سرایده اك زیاده نفوذ صاحبی اوله‌رق صدر اعظملری عزل ایتدیرمك کبی قوت وقدرت کوستردی. دفتردار زمان(عاطف افندی) دفترنده آغایه‌هر آی بیك آلتون تقدیم ایدلدیکی مقیددر . یرینه دارالسعاده آغاسی اولان (حافظ بشیر) آغاده عین صورتله تحکم‌ایده‌رك آغا حسین پاشایی عزل ایله یرینه کتخدا (عبدالله) پاشایی مقام صدارته نصب ایتدیردی . فقط کندی توابعندن (سلیمان) نامنده برینه پك زیاده یوز ویره‌رك

---

١٠ — آوستریا دولتنك اتفاق و اتحادینی استحصال ایله ابقاسنه اهتمام اولنوب دولت مشارالیهانك ایلروده آلمانیا ممالکی اوزرینه حکمداراق اجراسنه دائر اولان افکارینی ظاهرده ترویج ایدرك ال آلتندن علیهنده سائرحکمدارانك عروق محاسده‌لرینك تحریکنه سعی و هر برلرینی روسیه دولتندن استمداد و استعانه‌یه تحریك‌ایله ایلروده ممالك مذکوره‌یه حکم ایتمکلکمزی منتج‌اوله‌جق صورتده بر نوع حمایت اجرا اولنمسی .

١١ — ترکلری روم ایلی قطعه‌سندن طرد و تبعیده آوستریا خاندانی تحریص ایدوب استانبولك ضبطنده دخی یا علیهنده اوروپانك اسکی دولتلری حرباً تسلیط اولنمق و یاخود آلنان یرلردن کندوسنه بر حصه‌جق کوسترلمك صورتلریله حسد و رقابتی تسکین اولنه‌رق‌صکره بونك دخی الندن نزع‌اولنمسی.

١٢ — پاپانك حکومت روحانیه‌سی منکر و مجارستانی ایله ممالك عثمانیه

مرقوم دخی پك‌چوق افعال ملعونانه‌ده بولندیغندن خلق آره‌سنده سیزیلدی باشلادی ـ حتی عسکر برآره قیامه حاضرلاندی. آز قالدی بر «وقعهٔ وقواقیه» دها ظهور ایده‌جك ایدی. سلطان محمود، آغا ایله سلیمانی وعونه‌سنی قتل و بر قسمنی نفی ایده‌رك کندیسنی‌ده بلیه‌دن تخلیص ایلدی .

نادرشاه (١٥٢)نجی فائده‌ده مذکور اولدیغی‌اوزره چادرنده قتل ایدلمشدر . نادرك وفاتیله حکومت ایرانیه یکنی (علی قولی) خانه انتقال ایتدی . سلسلهٔ صفویه‌دن حسین شاه زاده (سام میرزا) نائل تخت اوله‌مادی. (علی‌قولی) خانکه بعدالجلوس (عادل شاه) دیه ملقب اولمشدر ، نادرك اولاد واحفادی نامنه موجود اون اوچ چوجغنی قتل ایلدی. برادری (میرزا ابراهیم)ك اوزبکلر وآفغانلیلر ایله اتفاقنی خبر آله‌رق مومی‌الیهی طوتوب کوزلرینی اویدوردی . فقط ایران تختنه ادعای وراثت‌ایدنلرده چوغالدی. مملکت‌اختلال داخلی‌آتشلری ایچنده یانمغه باشلادی . النهایت (قاجار) قبیله‌سی رئیسی (محمد حسین

و لهستانك جانب جنوبیسنده منتشر اولوب روم مذهبنده بولنان خرستیانلرك جمله‌سنی اطرافره جلب‌ایله کندولره روسیه دولتی مرجع ومعین اتخاذایتدیریلوب بونلره علی‌العموم بر نوع نفوذ و حکومت رهبانیه اجراسیچون اول باول مذهبجه بر ریاست احداثنه چالیشلمسی و بو طریق ایله دشمنلرمزك هر بر ولایتلرنده غیرت‌کش و معاون بر چوق دوستلر قازانلمسی .

١٣ — بو صورتلر ایله اسوجلو پریشان و ایرانلو مغلوب و لهلو محکوم اولوب ممالك عثمانیه دخی ضبط اولندقده اردولرمز بر یره جمع اولنه‌رق قره دکز ایله بحر بالطیق‌دن قوهٔ بحریه‌مز ایله محافظه اولنه‌جغندن ایشته اولوقت بتون دنیانك حکمدارلغنی بینمزده تقسیم ایتمك صورتی اولا فرانسه دولتنه و بعده اوستریا دولتنه منفرداً و غایت خفی اوله‌رق عرض و تکلیف اولنمق و بو صورتی ایکیسندن بری بهمه‌حال قبول ایده‌جکندن هر بررلرینك

خان) غلبه ایده‌رك شیمدیکی ایران شاهلغی سلاله‌سنی تاسیس ایلدی. دولت ، ایرانك اختلالات داخلیه‌سنده یرندن قیمیلدامامش وهیچ برصورتله مداخله ایتمه‌مشدر . چونکه ضعف وفتور کلمش ایدی .

(وهابی) مسئله‌سی نامیله عربستانده برغائله ظهور ایتدی .

١١٥٤ سنه‌سی وقایعی داخلنده شایان‌دقت شویله برفقره واردر: داود پاشا جوارنده (خریستو) نامنده بر بقال تنبیهات مکرره خلافنه اوله‌رق طرف شرعدن تعیین اولنان نرخدن فضله‌یه مال صاتدیغی ونقصان درهم قوللاندیغی جهتله دکانی اوکنه صلب ایدیلدی و بر قاچ کون اویله‌جه براقیلدی .

١١٦٧ده دخی (معمار سنان) محله‌سندن برسارق صندل بدستانی قربنده بر کارکیر دکانك اوزرینه چیقه‌رق قازمه ایله قبه‌سنك تپه جاملرینی قیرمش وایچری‌یه کیره‌رك برمقدار اشیا آشیرركن دردست

حرص و استکباری بر خوشجه بسله‌نیله‌رك صورت مذکوره‌یی قبول ایتمیه‌جك اولانك تنکیلی ایچون علیهنده اعمال اولنمق و چونکه روسیه دولتی بتون ممالك شرقیه‌یی حصراً ضبط ایتمش بولندیغی مثللو اوروپانك قطعهٔ عظماسنی دخی هنوز ید تصرفنه کچیرمش بولنه‌جغندن شو ایکی دولتدن میدانده قاله‌جق اولان هر هانکیسی ایسه آنی دخی بالآخره سهولتله قهر و تنکیل ایده‌بیله‌جکی .

١٤ — فرض محال اوله‌رق دولتیندن هیچ بری روسیه دولتنك اشبو تکلیفنی شاید قبول ایتمدکلری تقدیرده دخی بینلرنده نزاع و اختلال احداثنه صرف افکار اولنمق مقتضیاتدن اوله‌رق شو صورتله استحصالیله بربرلریله ایکیسنی دخی اتعاب ایلدکدن صکره ایشته اول وقت روسیه دولتی بر فرصت قطعیه کوزه‌دوب همان مجتمع اولان اردولرینی اول باول آلمانیا اورزینه سوق ایله اول حوالی‌یه هجوم ایتمسیله برابر بر طرفدن دخی آناطولینك اقوام متنوعه‌سندن مرکب لشکر فراوان ایله مملو بحرآز اقدن و بحر منجمد شمالیده

ایدلمشدر . مرقوم دیوانه کتیریله‌رك قازمه‌سی بوغازنده اولدیغی حالده دکانك برطرفنه آصیلدی .

⁂

سلطان محمود ١١٦٨ سنه‌سی صفرنده جمعه سلاملغندن عودتنده (تیمور قپو) طرفندن سرایه دخول ایدرکن آت اوزرنده وفات ایله‌دی . مشارالیه اوکون جامعه چیقه‌میه‌جق درجه‌ده خسته ایکن مقربلرینك یاردمیله آته بینه‌بیلمش ایدی .

مدت سلطنتی ٢٨ سنه‌در . جلوسی دولتك (انحطاط) زمانه تصادف ایله‌مشدر. بورایه‌قدر کوردیککز وقوعات داخلیه وخارجیه دلالتلریله دخی آکلادیکزکه عثمانلی حکومتی بر (دور وقوف) کچیره‌مه‌مشدر . پادشاهلرمزدن اکثرینك سؤ اداره‌سی، مقربلرك سیئاتی، وزرانك مسابقاتی ، عسکرك اطاعتسزلکی ، اهالینك جهالتی عثمانلی هیئت اجتماعیه‌سنی صورت متمادیه‌ده راحت براقمامش وبناءً علیه هیئت اجتماعیه‌دن مطلوب اولان انتظام وکمال وجوده کله‌مه‌مشدر . هله (بدعت) دیه رجال واهالینك وبالخاصه علما طاسلاغی اولوب علمدن

کافی ارخانکل (آرخانژه‌ل) لیمانندن دونانمالری رفاقتیله آق دکز و بحر محیط شمالیدن اعزام وامرار ایده‌رك فرانسه سواحلنی سیل کبی باصه‌جغی صره‌ده آلمانیا دخی هنوز بو حاله کرفتار اولمش بولنور و بو ایکی ممالك واسعه بو وجهله مغلوب و منهزم اوله‌جقندن اوروپانك قطعهٔ باقیه‌سی بالسهوله و بلامحاربه‌کردن‌دادهٔ انقیاد اوله‌جغی نتایج طبیعیه‌دن اولمغله ایشته بو طریق ایله بتون اوروپا قطعه‌سی فتح و تسخیر اولنمق قابل اولور .

[بو وصیت‌نامه‌نك اصلی اولمدیغی حقنده روایات متعدده واردر . مع‌هذا بیوك پترونك و خلفلرینك مواد مبسوطه‌دن قابل اجرا اولانلرینی فرصت کچدکجه اتخاذ ایتمکدن چکینمدکلری‌ده آیریجه کورولمشدر.]

بی‌بهره اولان متنفذانك هرهانکی یکی ونافع برشی اولورسه اولسون آنك حقنده روا کوردکلری معاملات منعیه علوم و فنون و صنایع وحرفلك کرکی کبی انتشارینه حائل اولمشدر .

(تاریخ جودت) سلطان محمود حقنده ثنا خواندر . دییورکه :

(بو سفرلرده « روسیه ـ آوستریا » حکیم زاده علی پاشا وعوض پاشانك خدمات مبروره‌لری وقوع بولمشدر. فقط بومحاربه‌لرده دخی تعلیملی عسکرك فائده‌سی کورلمش وسلطان محمود اول معلم عسکر ترتیبنه راغب اولمش ایسه‌ده دولت علیه‌نك دوچار اولدیغی مشکلات داخلیه (یعنی شقاوت ، عصیان عسکری ، سؤ اداره ، دارالسعاده آغالرینك امور دولته مداخله‌سی و سائره) ایجابنجه موقع اجرایه قونیله‌میوب آندن صکره دخی تنظیم عسکر بحثی خیلی‌مدت دیللرده طولاشوب قالمشدر . الحاصل سلطان محمود خان اول حضرتلرینك یکرمی بش سنه قدر اولان زمان سلطنتنده دولت‌علیه (حیات‌تازه !)

١٩٩ — فائده

معلومات متفرقه

مصارف حربیه — ١١٨٢ سفرنده یالکز خزینهٔ دولتدن ایکی یوز بیك کیسه صرف ایدلمشدر . او عصرده یالدز آلتونی درت ، درت بچق غروش راده‌لرنده ایدی . شو حالده اون ایکی ملیون لیرا دیمکدر . سفر مذکور بش سنه دوام ایتدیکی جهتله بوقدر مصرف آز کورینور. سه‌ده سفره‌مأمور اولان والیلرله متصرفلر کندی ولایت وسنجاقلری اهالیسندن (سفریه) نامیله ویرکو تحصیل ایتدکلری کبی یاز وقیش ترتیباتی اوله‌رق هر مملکتدن سلاح آلتنه آلنان عسکرك لوازم سفریه‌لریله آلتی آیلق علوفه دخی او مملکتلر اهالیسنه بالتوزیع تحصیل اولندیغنه و زعامت ، تیمار

بولوب وقوعات جسیمه‌نك عهده‌سندن كلمشدر . لكن دولتی ضعیف وقتنده وملتی كسل وفتور حالنده بولمش اولدیغندن اشبو وقوعات جسیمه زورینه‌اولمش ومجرد همت وغیرت شاهانه‌لری ایله حصول بولمشدر.)

فی‌الواقع زمان سلطنتنده دولت ملكاً ضـایعاته اوغرامادی . بالعكس (بلغراد)، (سمندره) و(آطه) قلعه‌سیله (صربستان) نمچه‌لیلردن استرداد ایدلدی. (نتایج‌الوقوعات) دخی: اقوال وافعالنده ثبات كوریبور وفن موسیقی ایله سطرنجه مألوف اولدیغنی یازدقدن صـكره مهتاب كیجه‌لرنده دكزده كزمكی سودیكنی‌ده علاوه ایدیبور . (استانبول) و (ازمیر) و سائر محللرده پك چوق خیرات و ابنیهٔ جسیمه وجوده كتیرمشدر .

اصحابنك دخی ذاتاً دیرلكلری حاصلاتیله موظف بولندیغنه بناءً بونلر خزینهٔ دولتدن ویریلن بروجه بالا ایكی یوز بیك كیسه‌دن خارجدر .

مسكوكات — سلطان مصطفی خان ثالث عصرندن سلیم ثالث اواخر سلطنتنه قدر اللی سنه مقداری مدتده سیم مسكوكاتك وزن و عیاری بالتدریج تنقیص اولنمغله آلتونك فیأتی بر مثلی ترقی ایلدی . یعنی یالدز آلتونی درت بچق غروش راده‌لرنده ایكن طقوز اون غروشه طوغری فیرلادی.

اسكی صدراعظملر — ك قتلی حقنده «نتایج الوقوعات» ك افاداتی :

خلق بیننده بعض مبالغات وبعضاًدخی هیچ اصلسز بر طاقم حكایات تأسس ایتمشدر كه شبهه‌دن وارسته وقوعات محققه كبی تلقی اولنور . مثلا: صدراعظملر عزل اولنـدقده مطلقا بالقخانه‌یه [١] كوتوریلوب اكثریسی اعدام و بعضیسی

[١] سرای جدیدك مرمره‌یه آچیلان بر قپوسی ایدی . وقتیله بوقپونك یاننده برده اوجاغی وار ایمش . بالقخانه‌یه ایندیریلنلر بو قپودن اخراج وحاضر طوران سفینه‌یه اركاب ایله نفی ایدیلور ایدی. اكر بوستانجی‌باشی اولجه اورایه كلمش ایسه نفی و تبعید ایله قورتیله‌میوب قتل اولنوردی . بورایه ایندیریلن صوك صدراعظم (حاجی صالح) پاشادر (١٢٣٨) .

یکرمی بشنجی باب

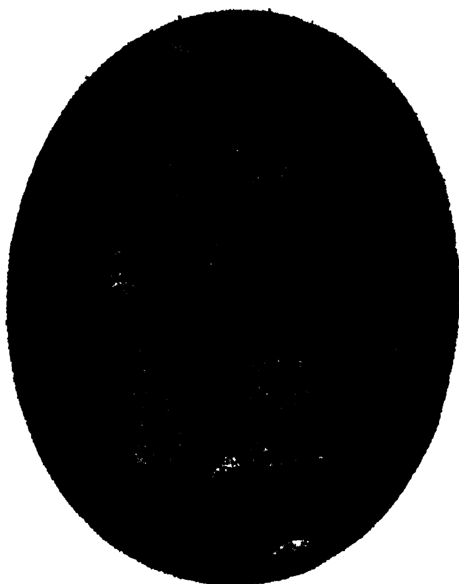
اوچنجی سلطان عثمان

۱۱۶۸ ده تخته جلوس ایتمشدر . ۵۸ یاشنده ایدی . ایکنجی (سلطان مصطفی) نك اوغلیدر .

جلوسلرده مقاطعات ، زعامت ووظیفه اصحابندن جلوس رسومی آلنمق عادت‌ایکن الغا ایلدی. شایان دقتدرکه (خزینه‌ده وسعت ونقود نفی اولنورمش. حال‌بوکه سلطان محمود خان حضرتلرینك اون آلتی صدراعظملرندن بندرلی علی پاشا قبریسده و سلطان سلیمك طقوز نفر صدراعظملرندن یالکز روسجقلی شریف حسین‌پاشا اردوی همایونده وسلطان عبدالحمید خان اولك اون نفر صدراعظملرندن خلیل حمید پاشا بوزجه آطه‌ده و سلطان مصطفی خان ثالثك کذلك طقوز نفر صدر اعظملرندن مصطفی ماهرپاشامدللوده ویاغلقجی امین پاشا ادرنه‌ده قتل اولنمشدرکه قرق درت

بوستانجی

اوچنجی سلطان عثمان

دولتده کثرت) وار ایدی. بوجهتله سلطان عثمان متقاعدلرده داخل اولمق اوزره عموم عسکره جلوس بخششی طاغیتدی که ایکی بیک اوچ یوز طقسان درت کیسهٔ دیوانیه ایدی. بواثناده برودتک شدتندن خلیج طوکدی. (سودلیجه) دن (دفتردار) اسکله‌سنه‌یایاکچنلر اولدی. (ادرنه) ده یاغان قار دخی یکرمی بر قاریشی تجاوز ایتمشدر.

ذاتک ایچنـدن بشی مقتولدر. دها یوقاریلره نظر اولندقجه بعض زمانلرده بر درجه تکثر و بعض اوقاتده بر درجه تنزل ایتدیکی کوریلور. هله بدایت دولت علیه‌ن قائم زمانه کلنجه یوز اللی سنه‌یی متجاوز مدتده صدراعظم قتلی واقع اولمامشدر. و قپو آره‌سنده و سرای همایونک سائر مواقعنده بالاده مسطور اولان مقتولیندن اول بعض صدراعظملر اعدام اولنمش ایسه‌ده هیچ بروقتده بالقخانه‌ده بر دانه اولسون قتل واقع اولمامشدر.

١١٨٢ سفری بدایتنده عسکرک پریشانلغندن سلطان مصطفی خان مرحوم بغایت منفعل و بیک طقسان سنه‌سنده اولدیغی کبی عسکر بیننده اختلال ظهور ایدر و هیله متوهم اولوب کمال اضطراب و حیرتندن ناشی علی‌الدوام تبدیل قیافتله کشت وکذار وبالذات تحقیق احوال‌ایده‌کلدیکندن برکون «وفاه» ده واقع

سلطان عثمان براز صکره صدر اعظم (مصطفی) پاشایی عزل ایله صدر اسبق (حکیم زاده علی) پاشایی نصب ایله‌مشدر . پادشاه اللی سکز پاشنه قدر سرایده قاله‌رق تنهاجه عمرگذار اولمش وطبیعتی تهور پیدا ایله‌مش اولمغله داما اوینار کبی وکلا عزل ونصبی ایله اوغراشیور ایدی . تاریخلرمزك روایتنه کوره بوندن مقصدی شهزاده‌لری قتل ایتمك ایمش . حتی وزیراعظم حکیم اوغلی علی‌پاشایه برکون قیزه‌رق:

— شیمدی سنی عزل ایدرم و حماللر کتخداسی علی اوسته‌یی وزیر ایدینیرم .

دیمسیله مشارالیه دخی :

— اوت یاپارسکز . لکن جمال علی پاشا اولور ، حکیم اوغلی علی پاشا اوله‌ماز . جوابنی ویرمکله قتل ایتمك اوزره (قیزقله) سنه حبس ایتمش ایسه‌ده والده سلطان شفاعت ایتمکله (ماغوسه) قلعه‌سنه نفی‌ایله‌مش ویرینه شق‌اول دفترداری (نائلی‌عبدالله) پاشایی وزیراعظم

«امینه» سلطان سراینه کلوب قارشوسنده قوناغی اولان رکاب دفترداری (عمر وحید) افندی‌یی جلب ایله :

— اردونك حالی نصل اوله‌جق ؟ خزینه‌ده پاره قالمدیغی حالده هرکون پاره ایسترلر دیه یانوب یاقیلدیغی صیره‌ده (امین پاشا) نك دخی قتلنه امرویرمش اولدیغنی افاده ایلدکده عمر وحید افندی عفوینی استرحامه قیام ایلمسی اوزرینه:

— امین پاشا ذاتاً بیتمش و شعوری مختل و بلکه ویریلن امر شمدی‌یه قدر اجرا قلنمشدردیمسیله (دقت ایدییورسکز آ. جانه قییمق ایچون نه بهانه‌لر ایجاد ایدیلیور) عمر وحید افندی شدیداللسان بر ذات اولدیغندن :

— امین پاشایی اوچ درت سنه ایچنده مکتوبجیلقدن رئیس و مؤخراً وزارتله نشانجی و داماد و متعاقباً صدراعظم و سردار اکرم نصب بیورمش اولدیغکزدن آنك ایچون دیوانه اولمقدن بشقه بر شی قالمادی دیه جواب ویرمشدر .

نصب ایتمشدر . فقط اوچ صکره عبدالله پاشاده معزول اولدی .
مقام صدارته کچن توقیعی بیقلی علی پاشا — که ندیم خاصی ایدی —
او دخی برمدت صکره عزل وقتل ایدلدی. عثمان ثالث، پاشانك قتلندن
ایکی ساعت صکره اظهار ندامت ایله‌مش ایمش !

بونك اوزرینه (ابراهیم متفرقه) ایله برابر مطبعه‌جیلکی احداث وتطبیق ایدن یکرمی سکز چلبی زاده محمد سعید پاشا (۱۱٦۹)ده مسند صدارته کچمش وبش آی اون کون وزارت ایله‌مشدر. بعدالعزل (کوتاهیه) و (حانیه) و ۱۱۷۰ ده مصر والیلکنه نصب ایدیله‌رك (۱۱۷۲) ده آطنه‌یه تحویل مأموریت ایله‌یوب (مرعش) ده ارتحال ایتمشدر .

سلطان محمود خان اولك انشاسنه ابتدار ایلدیکی چارشو باشنده‌کی جامع شریف ختامه ایرمکله (۱۱٦۹) جمعه نمازی ادا قیلنمش واسمی (نور عثمانی) تسمیه اولنمشدر .

---

۲۰۰ — فائده

سلطان مصطفای ثالث و راغب پاشا حقلرنده

مشهور (بارون طوت Baron de Tott) دیبورکه :

(سلطان مصطفانك باجاقلری پك زیاده قیصه ایدی ... فقط آته بیندیکی زمان اوزون بویلو کورینوردی . یوزنده شهزاده‌لکنده ایچیریلن زهرلرك تأثیرینه عطف ایدیلن بر صاریلق وار ایدی . ایری کوزلری باشنك حذاسنده ایدی . ایی کورمزدی . بورنی ایری و یاصصی ایدی .

صقالنی سیاهه بویاردی . ذکای فوق‌العاده صاحبی دکل ایدیسه‌ده مشهور (وولتر)ك ایکنجی قاترینه‌یه یازدیغی مکتوبلرده مندرج قاریقاتورینك مؤداسنده آبدال‌ده دکل ایدی . ارباب علم و معرفتك و بالخاصه حقوق شناسان وعلمانك

براز یوقاریده دیدیکمز وجهله پادشاه نصب وعزل وکلا ایله اشتغال ایتدیکی صیره‌لرده اك صوك (حلب) والیلکنده بولنان (محمد راغب) پاشایه توجیه صدارت ایله‌مشدر .

مشارالیهك صدارتندن برازصکره سلطان عثمان دخی ٦١ یاشنده اولدیغی حالده وفات ایلدی (۱۱۷۱) . مدت سلطنتی اوچ سنه‌دن ایکی کون نقصاندر .

(مدللو)ده‌کی (صغری) قلعه‌سنی و(آخورقپو) فنارینی انشا و(نور عثمانی) جامعنی اکمال ایله‌مشدر . زماننده باشلیجه ایکی بیوك یانغین استانبولی تخریب ایتدیکی کبی طاعون دخی ظهور ایتمشدر .

ایلك اصدار ایلدیکی امرنامه‌لرده قیام واختلاله مانع اولورز عمیله یکیچری آغالغنك امتیازاتی آرتیردیغی کبی زیب وزینتی وکندیسنك هفته‌ده اوچ تنزه کونی اثناسنده قادینلرك سوقاغه چیقمه‌لرینی منع ایتمك کبی زمانك تعصبنه خوش کلن تدبیرلرده دخی بولنمشیدی. حتی

حامیسی و غیرت اسلامیه‌سیله معروف اولوب قادینلرك مستوریتنی و خرستیانلرله موسویلرك زی و قیافت اسلامیه‌ده تلبس ایتمه‌ملرینی امر ایله‌مشدر . معاصری بولنان فرانسه قرالی اون بشنجی (لوئی) دن فرانسز قادیرغه‌لرنده کورکه قونلمش اولان اوتوز قدر ترکك اطلاقنی طلب ایتمکله بونلرك جمله‌سی بوللاندی. مرقوملر استانبوله وارنجه فرانسه سفیری (وه‌رژه‌ن Vergennes) جمله‌سنی کییدیروب قوشاندی و پاره دخی ویردی . سلطان مصطفاده قدیرغه‌لرده کورکه محکوم اولان خرستیانلری اطلاق ایتدی . جسمانی ادمانلره مراقلی ، بالنسبه زیاده عفیفه و جلوس همایوننده اهالیسنی یاری رسومدن عفو ایده‌جك درجه‌ده سمیح ایدی. مشارالیه احمد رسمی افندی‌یی پروسیاقرالی ایکنجی (فره‌دریق) دن اوچ منجم طلبنه مأمور ایتمشیدی . مقصدی تشبثاتی ایچون ایام سعد آرامق و ایی قوماندانلر انتخاب ایتمك ایدی . ایکنجی فره‌دریق سفیر ایله استهزا ایتمیه‌رك پولتیقه‌ده احراز ایده‌جکی موفقیات ایچون اوچ سر سویله‌دی .

ایچه یاشمق طوتونمق وصیرمه‌لی روبا کییمك ممنوعیتی خلافنده بولنان قادینلردن بوغازده دکزه آتدیروب بوغدیردیغی متواتردر.

روایاته نظراً : قادینلردن نفرت ایتدیکی جهتله سرایده بولنان بش آلتی یوز قادیندن برینك اثنای حرکتنده قارشوسنه چیقه‌مامالری ایچون اوکچه‌لری کموش چیویلی آیاق قابی کییر وطاشلر اوزرنده کزیندکجه آیاغنك طاقیردیسندن هرکس بر طرفه کیزله‌نیر ایمش . ثقیل الوجه ، صوك درجه‌ده شیشمان ، قارنی چیقیق ، بری آشاغی ، بری یوقاری اوموزلی اولوب کوجلکله یورور ایمش ، محمود اون زماننده سرایده بولنان کوچکلری ، خواننده‌لری وغلامانی بدایت جلوسنده طاغیتدیغی حالده براز صکره ینه طوپلامشدر .

کیجه‌لری سوقاقده کزینمکی عادت ایدینمشدی . بوجهتله مقربلری وندیملری اولجه طاورانه‌رق مناسب بر محلده تصادف ایدرلر وحیله‌کارانه محاوره‌لرله نائل احسان اولورلردی .

رئیس الکتاب یعنی زمانك خارجیه ناظری اولان (عبدی) افندی نامنده بری سفرایه بدمعامله‌سیله مشهوردر . حتی برکره بر سفیرك

---

(١) تاریخ مطالعه ایتمك و اسکی تجربه‌لردن مستفید اولمق .
(٢) ایی بر اردویه مالك اولمق و وقت صلحده دخی بو اردویی محاربه زمانی ایمش کبی تعلیم ایتدیرمك .
(٣) خزینه‌یی طولو صاقلامق .
قرال بو اوچ سرك « محب خیر خواهمز سلطان حضرتلرینه بیلدیرلمسنی » سفیردن رجا و کندیسنك اوچ منجمی بونلر اولوب باشقه‌سی اولمدیغنی مومی‌الیهه تبلیغ ایله‌مشدر .)
بارون خاطراتنده دیبورکه : (سلطان مصطفی سئیات دولتی ازاله ایتمك آرزوسنده ایدی . اکر بو حکمدار یاشامش اوله ایدی کندی حاکمیت مطلقه‌سنی و استبدادینی بیله بو اغورده فدا ایدردی دیه بیلیرم .)

اوطوره‌جغی اسکمله‌یی اصولجه قیلداتدیروب دوشورتمش وبر دفعه‌سنده دخی انکلیز سفیری (پورتر Porter)ی فناحالده تحقیر ایتمشدر: موسیو (پورتر) جلوس همایونی تبریکه کلدیکی صره‌ده عبدی افندی کندیسنه تبلیغ ایده‌جکی فرمانی اوپمسنی تکلیف ایتمش و سفیر امتناع ایدنجه ایکی خدمتکار چاغیره‌رق صیقی صیقی‌یه طوتدیردقدن صکره فرمانی یوزینه سورمشدر .

بر تاریخده اوقودیغمزه کوره «زماننده یانغین‌ده تبدیل وزرا قدر چوق» وقوعه کلمشدر .

مع هذا اکثر زمانی داخلی وخارجی غوائلدن مصـون اوله‌رق کچمش ایسه‌ده (وهابی) مسـئله‌سی‌ده پارلایوردی. وهابیلك، مکه‌نك تقریباً اون‌بش مرحله بصره جهتنده واقع (عینیه) قریه‌سنده طوغمش اولان (محمدبن‌عبدالوهاب) نامنده برینك ایجادایتدیکی مذهب‌باطلدر. مرقوم «مذهب‌حنبلی»یه منسوب‌ایکن عادتا ترك دیانت‌ایده‌رك بالآخره (عینیه)دن مفارقتله (نجدحجاز)ه کیده‌رك کویدن‌کویه کزمك‌صورتیله مذهبنی یایمش وپك چوق طرفدار بوله‌رق بیوك برغائله آچمشدر.

سلطان مصطفی ، راغب پاشایی مسـند صدارتده ابقا ایتمکله اثر کیاست کوستردی . پاشا پك زیاده ذکی و اوروپا ایشلرینه واقف ایدی. (١٧٦١) ده پروسیا ایله عقدایدیلن ایلك معاهده‌یی امضالامش وباب عالینك اعدای طبیعیه‌یه قارشی (آوستریا، روسیه) بو دولتدن حمایه واستناد بوله‌جغی فکرنده بولنمشدر. (ازمید) کورفزی طریقیله بحر سیاهدن بحر سـفیده بر قنال آچمق تصورنده بولندی . باخصوص اردویی اله آله‌رق لغمجیلره ، یکیچریلره ، سـپاهیلره حتی آناطولی اوطوراقلی سـواریلره وارنجه جملهسـنه تعلیملر اجرا ایتدیردی . بر طوپخانه ایجاد ایده‌رك ترسـانه‌لری حال انتظامه ارجاع و سفائن جدیده انشـا ایلدیکی کبی ریاضـیات ، بحریه ، استحکام و طوپجی مکتبلری کشاد و کوپریجی صنفی احداث ایتمشدر. (بوبابده «باروِن دوطوت»ك نظارت وهمتی وار ایدی.)

یکرمی آلتنجی باب

اوچنجی سلطان مصطفی

١١٧١ ده تخت عثمانی یه جلوس ایتمشدر . سـلطان احمد ثالثك اوغلیدر . جلوسنده قرق یاشـنده ایدی . مشـارالیه ؛ محمود اول وعثمان ثالث ایام سلطنتنی کورمش و بویاشه قدر سرایده کوشه نشین قالەرق برقاچ دفعه تسممدن قورتولمشدر. روایته نظراً زهردن خلاص اولمەنك چارەسنی تحصیل طب ایدەرك اوکرنمش ایمش .

کیفیت جلوسی حقنده (احمد واصف) تاریخنده شویله تفصیلات ویریلیور :

(سلطان عثمان ثالثك وفاتی درحال صدراعظم راغب پاشایه خبر ویریلدی . مشارالیه درحال سرایه کیتدی . شیخ الاسلام ، قپودان دریا (کل احمد پاشا

راغب ، مادام الحیـاة کورەنك علیهنـه یورىمشدر . فقط مشـارالیه کوجدی ، کورەنك ینه باقی قالدی .

[تاریخ عمومی ـ ارنست لاویس وآلفرد رامبو]

راغب پاشا کرك شرق وکرك روم ایلی سفرلرنده بالذات بولنوب حقایق احواله کسب وقوف ایتمش اولدیغنـدن آلتی سنه ممتد اولان ایام صـدارتنده صلحی التزام ایله حربدن اجتناب ایتمشـدر . حتی سلطان مصطفی حضرتلری بالدفعات محاربەیه ابتدار ایله : اکر غرض ، آقچه ایسه « ادرنه » قپوسـندن تا «روسجق» ، قدر ایکی کچەلی آلتون دیزەرم دیمشیکن راغب پاشا مانع اولوب:

— دولت علیەکز بر غضنفر (آرسلان) حرب ووغادرکه وقوعات جسیمهٔ

زاده علی) پاشا ، روم
ایلی و آناطولی قاضیعسکر
لری ، نقیب الاشراف ،
اوجاق آغالری دخی
سرای همایونده‌کی (سنت
اوطه‌سی) دینیلن محلده
طوپلاندیلر . سلطان
مصطفی صاغ طرفندن
دارالسعاده آغاسی (ابو۔
قوف احمد) آغا وصول
طرفندن سلحدار (ابرا۔
هیم) بك قولتوقلرینه
کیرمش اولدقلری حالده
مذکور اوطه‌یه کله‌رك
حضاره سلام و سلامنه
« صباحلر خیر اوله »
کلامیله ختام ویرنجه

اوچنجی سلطان مصطفی

اولا راغب پاشا ، ثانیاً شیخ‌الاسلام (داماد زاده فیض‌الله) افندی و قپودان

سابقه حسیله انظار اجنبیه‌ده غایت مهابت نمادر . لکن شیمدیکی حالده شکسته اظفار (طیرناقلری ، پنچه‌سی قیریق) اولوب حین محاربه‌ده بوراسی معلوم‌وآشکار اولدقده اعدا واقف اولوب صکره حال مشکل ودشوار اولور . همان عسکره نظام ویرلسون‌ده صکره بو داعیه‌لره دوشولسون دیدیکی منقولدر. و بوصورتله دولت علیه‌یه بیوك خدمت ایلمش اولدیغی ۱۱۸۲ سنه‌سنده آچیلان روسیه محاربه‌سنده معلوم اولمشدر . لکن نصلسه مذکور آلتونلری تنظیم عسکر مادهٔ مهمه‌سنه صرف ایتدیرمکه موفق اوله‌مامشدر .

(شانی زاده) تاریخنده دیرکه : ۱۱۰۰ تاریخندن صکره عقلا ، سفری استثقال ایدر اولدیلر . حتی راغب پاشا صدارتنده دائما محاربه‌دن اجتناب ایدردی .

[تاریخ جودت]

پاشا صکره صدور، یکیچری آغاسی، سپاه وسلحدار آغالری خاکپای شاهانه‌یه یوز سوردیلر . صدراعظم ایله شیخ‌الاسلام و قپودان دریایه سمور کورکلر کیدیریلدی . بعده سلطان مصطفی خرقهٔ شریفه اوطه‌سنه کیده‌رك دعا ایتدی . (باب‌السعاده) اوکنه تخت قورولدی. علی‌السحر بیعته دعوت اولنان سائر موالی و رجال دولت و مدرسین معایده رسمی کبی صباح نمازندن‌صکره تخت همایونك اتکنی اوپه‌رك رسم بیعتی اجرا ایتدیلر . بعده اطرافه بیورلدیلر نشر ایدلدی . طوپلر آتیله‌رق جلوس مصطفی خان اعلان ایدیلدی .

سلطان عثمان ثالثك جنازه‌سی ـ قانون‌اولدیغی اوزره ـ یکیچری آغاسی وسکبان باشی‌ایله قول کتخداسی طرفلرندن کورلدکدن‌صکره قالدیریلدی . تابوتده « یوسفی » تعبیر اولنان سلیمی دستار وبر سیاه سرغوج تعلیق ایدلمشیدی .

سلطان مصطفی ، راغب پاشایی صدارتده وداماد زاده فیض‌الله افندی‌یی مشیختده ابقا ایلدی. راغب پاشایه « اوستلك » ایله سراسر قاپلی برسمور کورك ، شیخ الاسلامه بیاض قاپلی برسمور کورك و مزین برباركیر اعطا ایلدی . مشارالیهما (طاس) و (قطوره‌لی) صولاق وپیكلرله باب عالی‌یه کلدیلر.

---

٢٠١ — فائده

اون ایکنجی عصرك اواخرنده مجادلهٔ افکار

١١٨٢ سفری مناسبتیله

عقل و تجربه‌سی ناقص اولمق تقریبیله بو قانون مسنون مرغوبك (دائما صلحك جنك اوزرینه ترجیح ایله خدمتکار اولدقلری دولته و عبادالله‌ه راحت وامنیت باغشلامق‌قانونی) حصولنه رعایت‌ایتمیوب ادیان سائره‌ده‌بولنانلری بالعموم دنیادن قالدیرمق یاخود هرزمان دشمنك بورنی یره سورتوب حدینی بیلدیرمك

قلیج آلایی حقنده ینه (تاریخ واصف)ده کوریلن شو معلومات‌ده شایان دقتدر :

پادشاه اسب سوار اولدیغی حالده حضورلری عادت اولان بالجمله ارکان سلطنت یرلی یرلرنده ادای خدمت ایلیه‌رك اسکی اوطه‌لره تقرب اولندقده آلتمش برنجی جماعتك اوطه باشیسی بر معتاد قدیم شربت تقدیم ایلدی. سلطان مصطفی شربتی ایچدیکی کبی کاسه‌نك ایچنی آلتون ایله طولدوردی . اوطه‌باشی‌ده اوچ قربان کسدی .

جلوس وقوعنده مقاطعه‌لرله زعامتلردن رسم برات و تجدید ایدنلردن تمام خرج آلنمق عادت قدیمه ایدی . رسم مذکور عفو ایدلدیکی کبی تجدید ایدنلردن دخی یارم خرج آلندی . صدراعظمله آره‌لرنده منافرت بولنمق حسبیله قپودان پاشانك آق‌دکزدن آلدیغی معینات (ظلمیه) نامیله پادشاهه بیلدیریله‌رك مومی‌الیه عزل واموالی بالمصادره (استانکوی) آطه‌سنه نفی ایدلدی . جلوس همایونی دول متجاوره‌یه اعلان مقصدیله (خلاصة‌الاعتبار) نام‌رساله‌ٔ تاریخیه مؤلفی

اهل اسلامك اوزرینه واجبدر دیو اعتقاد ایدن یادکارلر « حرکت اولمانجه برکت اولماز . بو مملکتلر سیفله آلنمشدر ، پادشاه اسلامك بختی عالی ، رجالی پیشکین ، قلیجی کسکین‌در ، دنیاده دیندار بهادر وزیر ارسطو تدبیر و بش وقتی جماعتله قیلار اون ایکی بیك کزیده عسکر تدارك ایتدکدن صکره قزل الما‌یه دك کیتمکه نه منت واردر ؟ دیو طمطراق الفاظله جهلنی اعتراف و صندلیه اوزرنده « حمزه‌نامه » نقل ایدن پهلوانلر کبی لاف وکذاف ایدوب « قزل الما » سمتنی بغداندن کلن آل یناق الما کبی ینیر شی ظن ایدنلر ، بناءً علیه انجام کاری فکر ایتمك شاننده‌ن اولمیان بعض ساده دللر تسهیلی ایله ۱۱۸۲ تاریخنده حادث اولوب طقسانه وارنجه متمادی اولان « مسقو » سفرلرینی ....

[خلاصة‌الاعتبار]

کوچك اوقاف محاسبه‌جیسی کریدلی (رسمی احمد) افندی عهده‌سنه شق ثانی دفتردارلغی احسانیله نمچه‌یه و چاوشلر کاتبی (شهدی عثمان) افندی روسیه‌یه و (امنی) بك کتخداسی (محمد) آغا لهستان حکومتنه اعزام ایدلدیلر .

اوقاف حرمین مقاطعاتنده اوته‌دن بری وقوعه‌کلن سوء استعمالاتك اوکی آلنمق مقصدیله مقاطعات مذکوره‌نك بوندن بویله دفتردار وقت بولنانلر معرفتیله طالبلرینه صاتیلمسی والتزام بدلنك خزینهٔ همایونه قونولمسی ، صرهٔ همایون مرتباتنك افراز ایدیله‌رك صره امینلرینه تسلیمی واوقاف سائره‌نك عمارتلری مصارفیله اقلامده مقید اولان وظیفه‌لرینك صورتلر موجبنجه وقتیله خزینه‌دن بالاخراج متولیلر یدیله اعطاسی وفضلهٔ اوقافك اقتضا ایتدکجه ینه حرمین امورینه صرف ایدلمك اوزره خزینه‌ده حفظی ، یازیجی معزوللریله تبردارلر و آغا چوقدارلری عهده‌سنده بولنان مقاطعات وتولیتلرك رفعی ومقاطعات

اوتوز سنه‌دن برو صلح و متارکه مستمر اولمق تقریبی ایله اولکی جنکلری کورمش تکلمه قادر آدم قالمدیغنـدن غیری موجود اولانلر دخی « صقالی دکرمنده آغارتمش . تجربه‌دن بی‌نصیب ، انجامکاری ملاحظه‌دن بهره‌سی اولمیوب کون بو کوندر دیمکه آلیشمش قورنازلر ، سفری سیره کیتمك کبی ظن ایدوب :

— نه کوجلك وار ؟ میدانده دشمن یوق ، محاصره اولنه‌جق قلعه یوق ، اوچ آیده کیدر ، اوچ آیده کلورز ، منصب آلورز ، پایه قطع ایدرز ، الحمد لله عسکر چوق ، خزینه چوق ، بر بأس یوق دیه‌رك یلکلنوب پادشاهی ترغیب و همتنه امداد ایدر اولدیلر .

صدر اعظم بولنان (محسن زاده محمد پاشا) ١١٥٠ تاریخنده (بندر) سرعسکری اولان پدری (عبداله پاشا) یاننده بولنوب عسکر و ذخیره کیفیتنی تجربه ایتمش و اوتوزسنه تجسسدن خالی اولمیوب مسقولونك عسکرقوللانمه‌سنده

مذکوره‌نك بوکیـلره ویرلمه‌سی قرارکیر اولدی که بونلر او زمان ایچون هم اصلاحات مالیه وهم‌ده اداریه‌دن معدودایدی، محضا راغب پاشانك فکر اصلاح پرورانه‌سی ایله وقوعه کلمشدر .

زمانك احوال روحیه‌سنه دلالت ایدن وقوعاتدن بری‌ده استانبولده سـاکن روم، ارمنی و موسـویلرك قیـافتجه حد شرعی‌یی تجاوز ایتدکلرینه قناعت ایدیله‌رك پطریقلرك وموسوی جماعت باشیسنك چاوش باشی آغا اوطه‌سنه جلب ایله کسوه‌لرك طرزقدیم اوزره تنظیم ایدلمسی حقنده تنبیهات شدیده ویریله‌سیدر .

سکز سنه‌دنبری انشاآتی ختامه ایرمه‌ین (اوچ انبارلی) قالیون ایله مجدداً انشـا ایدیلن (حصن بحری) نامنده‌کی دیکر قالیون حضـور پادشـاهیده دریایه ایندیریلدی . راغب پاشـانك همت بلندیله برنجی دفعه‌ده اموال حرمیندن بیك کیسـه تصرف ایدیله‌رك ایچ خزینه‌یه وضع ایدلدی .

تدبیر و تدارکاریـنه واقف اولمش بر وزیرکاردان اولمغله بو حرکتی مناسب کورمیوب مدافعه قیدینه دوشدیکنه مبنی ۱۱۸۲ ربیع الآخرنده صدارتدن معزول و یرینه (آیدین) والیسی (حمزه پاشا) مهر همایون ایله نائل مأمول اولوب بونا مبارك سفرك مقدمات ردئیه‌سندن عبارت اولان کوتو علامتلر یوز کوسترمکه باشلادی . اشته علائم ردیئه‌دن اولا : محسن زاده کبی روزکار کورمش بر وزیرك عزلی ، ثانیاً : حمزه پاشا کبی رابطه‌سز آدمك صـدره کلسی ، ثالثاً : امین پاشا کبی نو ظهور شخصك سردار اولوب اصلنده صاحب مرض اولمغله (ادرنه) یه واردیغی کون آیاغی شیشمکه باشلامسی ، رابعاً : ذخیره خصوصنه کرکی کبی نظام ویرلمدن یوز بیك عسکر ترتیب ایدلمسی ، خامساً : استانبولدن چیقلدیغی کون بعض جاهللرك یهود و نصارانك سـنجاغ شریفه باقسی جائز دکلدر دیمه‌سیله نصارادن نیجه اهل عرض دردمنده صورت حقدن تعدی اولنوب قتل نفوسه باعث اولمسی ، سادساً یری کوکی فرق ایتمز (طاهر

پادشاه کندی همشیره‌سی (صالحه) سلطانی صدر اعظم مشارالیهه تزویج ایتدی .

سلطان مصطفاده قتل پولتیقه‌سندن آیریله‌میوردی . جلوسنده حقلی حقسز دارالسعاده آغاسی معهود (ابوقوف) ایله ترکمان آغاسی (محمد)ی ، امیرالحاج (اسعد پاشا) یی اعدام ایتدی .

براز اول سویلدیکمز وجهله ینه راغب پاشانك همتیله دونانما اخراج اولندی .

آناطولیده توره‌ین (لوند) اشقیاسی(چوروم) اهالیسنك وسیواس میرمیرانی زره‌لی‌زاده (فیض‌الله) پاشانك دلیرانه حرکتلریله تمیزلندی.

بو آره‌ده دیوان همایون ترجمانلغنده بولنان (متاکی) بغدان وویوده‌لغنه تعیین قلندی . قریم خانی (حلیمکرای) فرط حلم وبطائتندن طولایی عزل (١١٧٢) وافلاق وویوده‌سی (قسطنطین) اهالیٔ مملکته

آغا) نامنده بر مجنونك نزول امینی نصب اولنمسی ، سابعاً : دیار دشمن میدانده اولمیوب قلعهٔ محاصره‌سی فکری موهوم ایکن معتاددن زیاده قرق اللی قدر بال یمز طوپلری کوتوریلوب طوپلری چکن مانده‌لرك آجلقدن هلاك و طوپلرك نافله آنده بونده ضایع اولمسی‌در . [خلاصة‌الاعتبار]

روسیه‌لو قزل طاش حوالیسنی ضبط ایله قریم خانلغی مضافاتندن معدود اولان (قبار طای) لره تعرض ایتمکه باشلایوب دولتین بیننده موجب منازعه اولیورلر دیه قبارطایلر ایکی دولت بیننده صاحبسز و موقوف قالمش و بر طرفدن ایشلرینه مداخله اولنمامق اوزره صورت استقلاللرینی دخی اخیراً سلطنت سنیه‌یه قبول ایتدیرمش ایدی . بو حالده ینه آزاق قلعه‌سنك روسیه‌دن استردادی آرزوسی ارکان دولت علیه‌نك دماغندن چیقمازدی . حال بوکه (آجو) و (طمرق) قلعه‌لرینك استحکاماتی روسیه‌یه سد سدید اوله‌بیله‌جك صورتده مکمل دکل ایدی .

ظلم وتعدیسندن ومیری‌یه دینندن طولایی «یدی قله»یه حبس ایدلدیسه‌ده بورجنی ویره‌رك ینه قورتولدی .

اسلام قادینلرینك قیافتلری خوش کورلمیه‌رك یوزلرینك مستور اولمسی تنبیه ومسیره‌لره کیتملری منع ایدلدی .

ایران حکمداری (نادرشاه) بوسنه وفات ایتمشدر .

آق‌دکزه دونانما یوللاندی .

(سقاریه) نهرینك (صبانجه) کولنه‌اجراسیله بورانك‌دخی (اذمید) کورفزینه ربطی حقنده صادر اولان ارادهٔ نافعه یرلی‌اهالینك ارسال ایدیلن هیئت تحقیقیه‌یی تغلیطاایتملرینه بناءً تأخیرایدلدی. مملکتمزده امور نافعه‌نك حصوله کله‌میشنه الك برنجی سبب اهالی اولدیغنده شبهه یوقدر . بزلر هم چالیشماز ، هم‌ده امورنافعه‌دن آکلاماز اولدیغمزی بك چوق دفعه اثبات‌ایتمشزدر. (سقاریه)نك مرمره‌یه ربطی فکری ۱۰٦٤ تاریخنده سلطان محمدك دخی اراده‌سنه اقتران ایتمش واوزمان (هندی اوغلی) نامنده بری کشف ایچون یوللانمش ایدی .

روسیه‌لو ایسه قبارطایلری بر کره حمایهٔ دولت علیه‌دن تفریق ایدیجك چوق چکمکسزین (کوچك قبارطای) ی کندویه تابع قیلدقدن ماعدا (بیوك قبارطای) ه دخی چه‌زن تعدی اولمنه باشلامش و بر طرفدن دخی آزاق دکزنده قوهٔ بحریه‌سنی تزیید ایله قره دکزده دونانما تدارکی املنه دوشمش ایدی . (۱۱۷۵) تاریخنده روسیه‌ده جالس صندالیٔ ایمپراطوری اولان (قترینه) جهانکیرلك سوداسیله (؟) پترونك بقیهٔ وصایاسنی اجرا و انفاذه قالقیشوب ابتدا لهستانه تعرض ایلدکده دولت علیه آندن صکره نوبت‌کندیسنه کله‌جکنی درك ایدوب فرانسزلر طرفندن دخی تشویق اولندیغنه مبنی (۱۱۸۲) سنه‌سنده روسیه‌لویه اعلان حرب ایده‌رك آلتی سنه ممتد اولان محاربه‌ده خسارات عظیمه‌یه دوچار اولمش و (قینارجه) قریه‌سنده امضا اولنان عهدنامه کبی بر بارکران آلتنده قالمشدر . [تاریخ جودت پاشا]

سلطان مصطفی برقاچ زماندن بریدر استانبولده « دیبای رومی » نامنده‌کی قیمتدار قماشـك اعمال ایدلمدیکنی و آنك یرینه بایراملرده وندیك دیباسی تقدیم ایدلدیکنی آکلامقـله اربابنی جلب و مجـدداً دستکاهلر نصب ایتدیردی .

اکثریا تبدیل کزییوردی . حتی بر دفعه‌سنده سور خارجنده کزینیرکن (افلاق) وویوده‌سنه کیدن پوسته‌جیلره راست‌کلش وبونلری طوردیره‌رق اوراق و مکاتیبی آچدیغنده (!) سراطبا عارف افندینك وویوده‌دن بعض اشیا طلب ایتدیکنی آکلامقله موی‌الیهك بوصورتله اظهار تنزل و مسـکنت ایدیشنی مخل شـان دولت بوله‌رق درحال عزل ایتمشدر .

« دولته خدمت وپادشاهه تحصیل قربیت » ایدرم زعمیله صـدر اعظم خاصی اولان (قبریس) ك میری طرفندن الزامی طرفنی التزام

٢٠٢ — فائده

زند کریم خان — حکومت زندیه

١١٦٠ده نادر شاه قتل ایدلمشیدی . نادردن صکره ایران شاهی اولان (عادلشاه) دخی حفیدی (شاه رخ) ك النه دوشه‌رك کوزلرینـه میل چکیلمش و عادل شاهه خلف اولان (ابراهیم) دخی بر ایکی آی حکومتدن صکره ایران تختنی (شاه رخ) ه براقش ایدی .

کریم خان ، ایرانك (زند) اسمیله مشهور بر قبیله‌سـنه منسوب ایدی . نادر شاه ، هند سفرینه کیدرکن بو قبیله‌دن‌ده عسکر یازمش و کریم خان بو صیره‌ده نفراتکله شاهك معیتنده بولنمش ایسه‌ده کارکذار بر ذات اولمغله نادرك وفاتنده (علی مردان) خانه انتساب ایتمشـدر . (علی مردان) بو آرالق ظهور ایدن فترت اثناسنده (اصفهان) ی ضبط و صفویلردن (شاه اسماعیل) نامنده‌کی

ایدن دفتردار شق اول (ابراهیم‌افندی) درحال صدراعظمك تقریریله عزل وبرازصکره تقاعد ایدلمشدر !

غریب برامر دها . عوامدن واصنافدن بعض کیمسه‌لر کویا رجال دولته تقلیداً قدرتی اولسون اولمسون قاقم ، وشق و سائره کورکلری کیدکلرندن وبو ایسه اهالی ایله بیوکلر آره‌سنده‌کی فرقی معدوم حکمنه کثیردیکندن بعدما بو نوع کورکلرك آنلر طرفندن کیلمه‌سی امرایدلمش وابتدا صدر اعظم راغب پاشا کندی آدملرینی منع ایله‌مشدر !

بو اثناده ایران احوال داخلیه‌سی یك زیاده کسب شورش ایتمشیدی (١١٧٤) . اولجه (نادرشاه) اردوسنده سپاهیلك وبعده ضابطلك ایتمش اولان (زندکریم) خان ، نادرك وفاتندن صکره (علی مردان) خان معیتنده‌اولەرق (اصفهان) ی ضبط وبراز صکره ایران

بر صبی‌یی ایران تختنه اجلاس ایلدی . ایشته زند کریم خان (علی‌مردان) خانی متعاقب حکمدارلغی اسماً (شاه اسماعیل) ه ترك ایله کندیسی (وکیل) نامیله ایرانده اجرای حکومته باشلادی . ایران بیوك بر قارغشه‌لق ایچنده ایدی . کریم خان سعی وغیرتیله بوقارغشه‌لغی کیدردی . دشمنلرینی منهزم ایده‌رك (شیراز) ی پای تخت ایدیندی . (١١٩٠) ده بصره‌یی ایرانیلرك استیلاسی مسئله‌سندن طولایی دولت علیه طرفندن علیهنه اعلان حرب‌ایدیله‌رك حتی حقنده شویله برفتوا ویریلدی :

زند کریم خان

(ممالك عجم اهالیسندن «زیدشقی» وکالت ادعاسیله بر مقدار اشقیایی باشنه جمع ایله مزبورلره رئیس‌اولوب مزبورلر ایله اتفاق واتحاد

تختنده بولنان صبی (شاه اسماعیل) ه وکیل اوله‌رق ایرانه حکومت ایتمشدر .

اوروپا دخی برطاقم ترتیبات سیاسیه ایله مشغول ایدی. باخصوص روسیه‌نك احوال داخلیه وخارجیه‌سی بزم ایچون باشقه بر رنك کسب ایتمکه باشلامشیدی .

١١٧٥ ده شهزاده سلطان سلیم (ثالث) دنیایه کلدی . یدی کون یدی کیجه شهر آیین واوج کون دکز دونانماسی اجرا ایدلدی .

برسنه‌مقدم (استانکوی) جزیره‌سنده بولنان قپودانه قالیونلرندن برینك ضابطانی آطه‌یه چیقمشلر و کمی ایچنده بولنان اسیرلر بونی فرصت اتخاذ ایده‌رك طائفه اوررینه بالهجوم جمله‌سی کسدکدن

وبلاداسلامیه‌دن برقلعه‌یی استیلا واهالیسندن بعه کیمسه‌لرك مالالرینی نهب وغارت و پادشاه انام حضرتلرینك اطاعتندن خروج ایدوب باغی اولسه‌لر مرقوم زیدك و آکا تابع اولوب آنکله اتفاق و اتحاد ایدرب معین اولانلرك « فقاتلوا التی

حواجکان رئیس قائمقام صدراعظم
الکتاب

صکره قالیون ایله «مالطه»یه فرارایتمشلردی. کرچه سفینه‌نك قپودان وامراسی استانبوله جلب ایدیله‌رك بوراده اعدام ایدلدیسه‌ده بوحال غفلت سلطان مصطفایه تأثیر ایتدیکندن مالطه‌یه مناسبتی اولان فرانسه حکومتنه قالیونك تخلیص ایدلمسی وایدلمدیکی تقدیرده باشقه معامله ایدیله‌جکی بیلدیرلمشیدی. فرانسزلر کمی‌یی بالجمله ادواتیله استرداد ایده‌رك آل چوقه‌دن پوشیده‌لرله تزیین و اسرای عثمانیه‌یی دخی درونته ارکاب ایده‌رك درسعادته یوللادیلر. سلطان مصطفی فرانسه ایلچیسنه برسمور کورك الباس وبردونانمش آت اعطا ایلدیکی کبی سفینه‌یی کتیرن قپودانه‌ده برقاقم کورك کیدیردی.

راغب پاشا ۱۱۷۶ سنه‌سی رمضاننك یکرمی دردنجی کیجه‌سی ارتحال داربقا ایلدی. مقام‌صدارته (حمزه‌حامد) پاشا تعیین ایدلدی‌که (خلاصة الاعتبار) ك دیدیکی وجهله رابطه‌سز برآدم ایدی. راغب پاشانك متروکاتندن اولان آلتمش بیك کیسه آقچه پادشاه نامنه‌مصادره ایدلمشدر.

تبغی حتی تفیٔ الی‌الله» نص کریمی منطوقنجه قتاللری حلال وفرض اولوب قلعهٔ مزبوره‌یی استخلاص لازم اولوری «الجواب» اولور.)

مع‌هذا زندکریم خان ایرانده عدالتله اجرای حکم ایتمش، زراعت وتجارت ومعارفك احیاسنه چالیشمش، (شیراز) ی معمور ایله‌مشدر. تاریخ وفاتی ۱۱۹۳ در.

وفاتنده یرینه برادری (زکی) خان کچمش ایسه‌ده فنا خویلو برآدم ایدی. آنی تعقیب ایدن (ابوالفتح) خان دخی کوشك وسفیه ایدی. (صادق خان) نامیله ابوالفتحی استخلاف ایدن‌ده چوق طورمیه‌رق (۱۱۹۶) ده علی مراد خان) جالس اولمش وآندن صکره صادق خانك اوغلی (جعفر خان) کلمشدر. جعفر خان زماننده شیمدیکی ایران سلسلهٔ حکمدارانك برنجیسی اولوب (استرآباد) طرفلرنده مقیم مشهور (قاجار) نام ترك عشیرتنه منسوب اولان (آقا محمد)

مرحوم مشارالیهك امور خارجیه‌ده قوللاندیغی مسلك حکومات اجنبیه نفوذینی تعدیل ایتمك ایچون حکومات مذکوره‌یی یکدیکرینه دوشورمك مسلکی ایدی. بونك خارجنده اوله‌رق سفارت ترجمانلرینه ویریلن براتلرك عددینی تنقیص ایتمك کبی اجراآتی دخی واردر. بو براتلر برزماندن بری بیوك براخذ واعطایه سببیت ویریپوردی: ترجمانلر باب عالیدن آله‌رق خرستیانلره صاتیورلردی. محاربه‌نك دولت ایچون بیوك بربیقیم اوله‌جغنی بیلدیکی ایچون وار قوتیله ادامهٔ صلحه چالیشدی. مالیه‌یی وامور اداره‌یی تنظیم وتنسیقده اوغرادیغی مشکلات عظیمه‌یه سلطان مصطفانك فکر استبدادیده منضم اولیوردی.

زمانده‌کی وقوعات خارجیه‌ده شایان دقت ایدی: انکلتره ایله فرانسه هندوستانده یکدیکرینه معروض اوله‌رق یرلشمشلردی. حتی

خان ظهور ایله‌مشدی. آقا محمد خان ایرانك اکثر بلادینی ضبط ایتمکله جعفرك الندە یالکز (فارسی) و (کرمان) طرفلری قالدی.

١٢٠٣ ده جعفر خان مسموماً وفات ایتدی. اوغلی (لطف علی) خان الك صکره آقا محمد خانك النه اسیر دوشه‌رك کوزلرینه میل چکیلوب (طهران) ه یوللانمش و زند حکومت ایرانیه‌سی یدنجی حکمدار اولان موسی الیه (لطف علی) خاندن صکره منقرض اولمشدر.

٢٠٣ — فائده

قاپیتولاسیونلر

ایلك قاپیتولاسیون سلطان (سلیمان قانونی) طرفندن میلادك ١٥٣٥ وهجرتك ٩٤١ نجی سنه‌سنده ویرلمشدر. بو تاریخه قدر فرانسه موقت هیئت

فرانسزلر (سیلان) ی ، (پوندیشه‌ری) یی ، (مادراس) ی- انکلیزلرك اللرندن آلمشلردی. بورالرده اهل اسلام زیاده ونفوذجه غالب ایدی. بوجهتله انکلیز سفیری (پورتر Porter) فرانسه ایله عثمانلی حکومتی آره‌سنده براتفاق عقدایدیله‌مسی ایچون الدن کلن غیرتی دریغ ایتمدی.
تاریخ دییورکه :

(ناموس وحیثیت ووقارینه انضمام ایدن فضیلتی سلطان مصطفایی شبهه‌لندیرییوردی . پادشاه بردفعه‌سنده قورنازجه طاورانه‌رق ولوکه قسماً اولسون امور خارجیه‌یی‌ده اله آلمق ایچون ندماسندن حرمین متولیسی (نوری) بك نامنده برینی رئیس الکتـاب تعین ایتدی . راغب پاشا، (نوری) نك عدم اهلیتی مدرك اولدیغی ایچون افندیسنه کمال‌احترامله بوانتخابك مقصده موافق اولمدیغنی عرض‌ایلدی. سلطان مصطفی آچیقدن آچیغه بوزوشمادیسه‌ده نوری بکی‌ده موقعنده طوتـه‌مادی . فقط بر ایکنجی (دلاور آغا زاده عمر)ی، حتی بر اوچنجی (آمدجی عبداه) ی رئیس االکتاب نصبندن‌ده کیری طورمادی.

سفارت کوندرمکده ایکن تاریخ مذ کوردن صکره دائمی سـفیر تعیین و اعزام ایله‌مشدر . (ایلك قاپیتولاسیون لطف ومروت محصولی اولمقدن زیاده مداهنجه نوازشلره مستغرق ایدیلن غرورمزدن وبرده حقوق ووظائف دولیه‌یی بیلمه‌مزلکمزدن، بصیرتسزلکمزدن نشأت ایله‌مشدر) .

قاپیتولاسیونلرك ایکنجیسی ٩٧٧—١٥٦٩ ده وفرانسه قرالی طقوزنجی (شارل) زماننده (سلیم ثانی) طرفندن ویرلشدر. بوقاپیتولاسیونده یکی برامتیاز مقیددرکه بوندن بالاستفاده فرانسه بایراغی آلتنده سـیر و سفر ایدن فرانسـه کیلری سربست اولدقلری کبی دولت علیه ایله معاهد اولمیان دول سائره سفائنی دخی آنجق فرانسه باندیره‌سنی حامل اولمق شرطیله ممالك عثمانیه‌ده اجرای سفر وتجارت‌ایده‌بیلیرلردی. بوامتیاز فرانسه‌نك نفوذینی آرتدیرمشدر. دولتمز بوامتیازی (اینه‌بختی) ده دوناتمامز محو ایدلدکدن صکره ویرمشـدر . فرانسـه ایله دولت

راغب پاشا دولتك مسائل سیاسیهٔ خارجیه‌سی حقنده مفصل راپورلر یازمشدر. اواسفا که بونلردن هیچ برینی کوره‌مدك.

وفاتی متعاقب ارتشا، شقاوت، قتل، زجر واشکنجه، تجریم، و پادشاهی زنکین ایتمك ایچون بر دیکرك اموالنی مصادره ایتدیرمك سیئاتی باش قالدیره‌رق، حتی خست طبعی ایله مشهور اولان (سلطان مصطفی) خلقه کندیسنه دلی دیه‌یرته‌جك درجه‌ده سؤ استعمالاته قالقیشه‌رق طبیعت ردیئهٔ ظلم آشکاره‌یه چیقدی. روایته نظراً سلطان مصطفانك کورك کیمه‌سنی منع ایتمسی کورکجیلردن پاره چکمك مقصدینه مبتنی ایمش. چونکه سرای مصارفنه یتیشمك قابل اوله‌میورمش. اوزمانلر درسعادتده بانکرلر بولنمدیغی جهتله بوکبی معاملات زجریه و منعیه‌دن ماعدا جر و استفاده قپوسی مفقود ایدی. پادشاه بو فکرده اولورسه، حاللری اوته‌دن بری معلوم اولان وزرا نه‌لر یاپماز، نه‌لر یاپدیرمازلر. (ایکنجی سلطان حمید مخلوع زماننده ینه بونك نمونه‌لرینی کوردك ایدی.)

علیه آراسنده (لهستان) پولتیقه‌سندن طولایی برودت حاصل اولمسی اوزرینه انکلیزلر فرصتی بالاغتنام استانبوله سفیر کوندروب انکلتره باندیره‌سی ایچون سربستی کشت وکذار وکسب وکار حقنی استحصال ایتمشلردر، (قرالیچه الیزابت دوری). بوندن تلاشه دوشن فرانسه ـ آشاغیده کوریله‌جکی اوزره ـ انکلتره امتیازینی رفع ایتدیرمشدر.

اوچنجی قاپیتولاسیونی ١٥٨١—٩٨٩ سنه‌سنده سلطان (مراد ثالث) فرانسه قرالی اون اوچنجی (هانری)‌یه اعطا ایتمشدر. انکلیز بایراغنه تأمین اولنان امتیاز مذکور اشبو قاپیتولاسیونله لغو ایدلمشدر. بعدازین انکلیز کیلری جنوه، وندیك، سلجلیاتین سفائنی مثللو آنجق فرانسه بایراغنی کشیده ایتدکاری حالده ممالك عثمانیه‌ده سیر ایده‌بیله‌جکلردی. اون اوچنجی (هانری) شو موفقیتدن باشقه امور تشریفاتیه‌ده فرانسه ایلچیلرینك دیکر سفرایه تقدم

راغب پاشا صوك درجه‌ده محافظه‌كار ایدی . سلطان مصطفی، امور ادارهٔ حكومتی كاملاً اله آلمق فكرنده بولونیور و فقط موفق اوله‌میوردی. مع‌هذا راغب پاشا ادارهٔ داخلیه‌یی آكا براقدی، كندیسی صرف امور خارجیه ایله اشتغال ایتدی .

ادارهٔ اهالیده اتخاذ ایدیلن اصول، ینه اصول سابقه ایدی. همان برشكایت وقوعنده (قتل ونفی وعزل) مقرر ایدی . مثلا حكومت مسكراتی منع ایتمك كبی خلق یاننده كندیسنی كوچوكدوشوره‌جك تدبیرلره مراجعت‌ایدییور، خلق‌ده مسكراتی براقوب آفیونه، تیریاقه دوشیوردی .

دولت حالا كوزسز، قولاقسز بولنه‌رق ضعف حالنه قائل‌اولمدیغی كبی اوروپاده جریان ایدن وقوعات روزمره‌دن‌ده غافل ایدی .

(روسیه ایمپراطوریچه‌سی (الیزابت) ك وفاتنده اوچنجی پترو (Pierre) حكمدار اولمشیدی. بوحكمدار سفیه وعیاش اولمقله‌برابر زوجه‌سی (قاترینه) ایله

ایتمسنی دخی احراز ایتمشدر . دولت علیه فرانسه حكومتنه ایمپراطورلق نظریله باقدیغی ایچون سفیرلرینك مأمورین مماثله‌یه تقدمی قاعده‌سنی قویمشدر . حال‌بوكه فرانسه برقراللق اولوب بالعموم دولتلرجه بویله طانمقده ایدی. مع‌هذا بالآخره عقد ایدیلن (ویانه) قونفره‌سی بین‌الدول اصول وقواعد تشریفاتیه وضع ایتمش وفرانسه ایلچیلرینك امتیازی قالمه‌مشدر .

• دردنجی‌قاپیتولاسیونی ویرن سلطان (محمدثالث) وآلان (دردنجی‌هانری)در. بونك تاریخ اعطاسی میلادك ١٥٩٧ و هجرتك ١٠٠٥ سنه‌سنه مصادفدر . عهود سابقه‌یی تأییداً ویریلان اشبو — قاپیتولاسیونك اعطاسنده (كرید) محاربه‌سنده فرانسه‌لیلرك وندیكلیلره معاونت ایتملرینك تأثیری اولمشدر . — برنجی (فرانسوا) نك دركاه سلطانی‌یه التجا واستمدادی‌ایله باشلایان دولت علیه — فرانسه مناسباتی بویله اختلاللره چوق دفعه اوغرامش و مسبب فرانسه اولمشدر. فرانسه‌حكومتی سلطان (سلیمان‌قانونی) دورنده‌بیله دولتك‌اغبرار وانفعالنی موجب اوله‌جق حركاتده بولنمش ایدی .

روسیه ایمپراطوریچه‌سی قاترینه

دخی حسن الفت لوزره بولنه‌میوردی . امور خارجیه‌ده بردن‌بره بر تبدل حصوله کتیره‌رك روسیه حکومتی اولجه آوستریا ایله متفق و پروسیا ایله خصم ایکن شیمدی پروسیا ایله متفق وآوستریا ایله خصم اولدی . روسلرك پروسیا قرالی ایکنجی (فره‌دریق) دن ضبط ایتدکلری اراضی‌یی کاملاً اعاده‌ایتدی. داخلاً اصیلزاده‌لرك عسکرلکدن معافیتنی ناطق بر امرنامه نشر ایلیه‌رك اردویی، ادارهٔ حکومتی بوزدی . هله روس اردوسنه پروسیا قیافتی ادخال ایله‌مسی پروسیا غالبلری‌اولان عسکرلر اصلا عفو ایتمدیلر. والحاصل برقاچ آی طرفنده بتون صنوف ملتی دلگیرایلدی. زوجه‌سی (قاترینه) ایمپراطورك بومعاملات درشتانه‌سندن استفاده ایتمك ایستیور وآندن علنی صورتده کوردیکی تحقیراتك آحیسنی چیقارمق املنده بولنیوردی. فی‌الواقع موفق‌ده اولدی . (پترسبورغ) ده غیر ممنونلردن مرکب عسکر ایله اختلال چیقاره‌رق (اوچنجی پترو) یی تختدن اسقاط وکندیسنی (روسیه ایمپراطوریچه‌سی ایکنجی قاترینه) نامیله تخته اقعاد ایتدی (۱۱۷٦—۱۷٦۲) .

بشنجی قاپیتولاسیون (۱٦۱٤—۱۰۲۲) سلطان (احمد اول) وبه (دردنجی هانری) زمانلرنده اعطا ایدلمشدر. بونده امتیازات سالفه‌نك تأییدندن بشقه (قدس)ه کیده‌جك‌رهبانك فرانسه‌طرفندن حمایه اولنه‌جغی وسفرایه‌مخصوص اشیادن کمرك رسمی آلنمیه‌جغی بیان‌اولنمشدر. فرانسه قونسلوسلرینك قاتولیکلری حمایه ایتملری اصل بوتاریخدن‌باشلار. اشبو حمایهٔ مذهبیه بوندن صکره ویریلان قاپیتولاسیونلرده تأکید ایدلمش و نهایت (برلین) معاهده‌سنه دخی کچیرلمشدر . ۱٦۱٤ سنه‌سندن صوکره دولت عثمانیه‌نك فرانسه ایله آراسی آچلدقدن بشقه فرانسه‌ده تکون ایدن اغتشاشات داخلیه و علی‌الخصوص پروتستانلق غوائلی فرانسه‌یی قوتدن دوشورمش و شرقده نفوذ و اعتبارینی قیرمشدر . بوندن بالاستفاده انکلیزلر، وندیکلیلر، فلمنکلیلر دولت‌علیه ایله عقد معاهداته مسارعت ایتدیلر وعثمانلی دکزلرنده کندی کمیلرینك کندی باپراقلری ایله سیر و سفر ایتملرینه مساعده آلدیلر .

(حمزه) پاشا مسند صدارتده آنجق آلتی یدی آی طوره‌بیلدی. بطائت و تأنیسندن طولایی عزل ایدیله‌رك یرینه حاب والیسی صدر اسبق (باهر مصطفی) پاشا تعیین ایدلدی .

بغدادلیلر ایچ قلعه‌یه هجوم ایده‌رك والی وزیر (علی پاشا) یی قتل ایتدیلر. (قاضی اوغلی) نامیله لوند اشقیاسنه سرکرده اولان شخص وعونه‌سنی سیواس والیسی (فیض الله) پاشا (قیزیل ایرماق) طرفنده محو وپریشان ایلدی .

روسیه‌دن دولته ایکی ایلچی کلیوردی . بری اوچنجی پترونك، دیکری ایکنجی قاترینه‌نك ایلچیلری .

اوچنجی پترونك سفیری پرنس (داچقوف) تاحدوده وارمه‌دن قاترینه‌نك ایلچیسی پرنس (دولغوروکی) حرکت ایتمشیدی . طرف دولتدن دخی ایفای تهنیت مقصدیله سپاه کاتبی (درویش عثمان) افندی یوللاندی .

آلتنجی قاپیتولاسیون ۱۶۷۳ — ۱۰۸۴ سنه‌سنده وسلطان (مراد رابع) واون اوچنجی (لوئی) نك دورحکومتلرنده ویرلمشدر. اکرچه بوعهدنامه‌ده سفائن اجنبیه‌نك فرانسه باندیره‌سی آلتنده سیر و سفر ایتملری قیدی اعاده اولندی . فقط شوکا مقابل کمرك رسومی یوزده بشدن دردهایندیرلدی وفرانسه‌نك کندی « ملتندن » اولان رهبان اوزرنده حق حمایه‌سی تأیید اولندی . قدسه کیدن راهبلرك محمیتی مسأله‌سی فرانسه طرفندن توسیعاً تفسیر اولنه‌رق بوندن حمایهٔ مذهب چیقارلمشدر . حال بوکه اوچنجی وآلتنجی قاپیتولاسیونده مذهبی حمایه بحثی یوقدر . بوقاپیتولاسیون استحصال اولندیغی زمان عموم دولتلر فرانسه‌یی تبریك ایلمشلردر ! (مارسیلیا)ده تجارت بو رمانده باشلامش و فرانسه‌نك تجارتی پك زیاده ترقی ایتمشدرکه بوده محضا قاپیتولاسیونك تأثیراتندندر . اووقتلر بر غروش شیمدیکی قیمته نسبتله برخیلی پاره ایدی. اوسایه‌ده‌درکه فرانسه‌نك تجارتی ۱۷۲۰ ده اون ایکی ملیون غروشه بالغ اولدی . آندن یارم عصر اول آلتی یوز بیك غروش ایدی . اوچ ییلده درت ملیون غروشلق تزاید کوستردی .

ایکنجی فره‌دریق

صدر مرحوم راغب پاشانك بر اتفاق عقدی فکریله پروسیا قرالی (ایکنجی فره‌دریق) نزدینه یوللادیغی مشهور کریدلی (رسمی احمد) افندی بو اثناده عودت ایلدی. مشارالیه سفارتی حقنده یازدیغی تقریرده دییورکه:

(هدایای همایوندن اوتاق بهجت نمون اولان قوناغمزده (برلینده‌کی) قوریلوب اطراف ولوازمنه باقلدقدن صکره قراله وارمقدن برکون مقدم عکاملرمز ایله قرال سراینه ارسال وآنده برمناسب محله نصبله مفروشاتی بسط واکمال اولندی. ایرتسی کون صورغوج وآنلردن غیری هدایای متنوعه بوغچه‌لری اوزرنده اسم ورسملرینی مبین یافته‌لر ایله عربه‌یه تحمیل وبعض خواص اتباعمز معرفتی وترجمان معیتی ایله قرال سراینه کوندریلوب یدلرنده اولان دفتر مترجمه تطبیق اولنه‌رق دیوانخانه کنارنده مجمع قالیچه‌لری اوزرنده ترتیب و تسلیم اولندقدن صکره هدایادن اوچ رأس آت دخی تسریج (اکری و سائره‌سنی اورمق) و تزیین وخاص آخوردن تعیین اولنمش آدملریدکنه ویریلوب وکندو آتلرمز دخی مکمل

یدنجی قاپیتولاسیون ۱۷٤۰ — ۱۱۵۳. تاریخلیدر فرانسه قرالی (اون بشنجی لوئی) دورنده سلطان (محمود اول) طرفندن اعطا اولنمشدر.

بو قاپیتولاسیون صوکنجیدر. بونده دیکرلرینه نسبةً معاهده شکل وحالی دها زیاده واردر. رسماً فرانسه سفارتنه تبلیغ اولندیغی کبی «الی ماشاالله تعالی احکامنه رعایت اولنه» جمله‌سیله هم معاهده شکلنی آلمش همده ابدی الاحکام اولمشدر.

او تاریخده فرانسه ایله دولتمزك آره‌سی غایت ایی ایدی. فرانسه ایلچیسی مشهور (ویلنوو) روسیه محاربه‌سی اثناسنده اولا توسط بعده حربه اشتراك ایدن آوستریا دولتنه قارشو آچیلان محاربه‌نك ختام بولمسنه و معاهدهٔ صلحیه عقدینه وساطت و غیرت ایتمش اولمسندن طولایی اشبو قاپیتولاسیون ویرلمشدر.

۱۷٤۰ دن صکره فرانسه ایله قاپیتولاسیونمز یوقدر. یالکز بر بچق عصر صکره یاپیلان معاهده‌لرده قاپیتولاسیونلردن بحث اولنمشدر.

[استشاره مجموعه‌سندن: ابن الضیا]

رخت وبساط ایله یدك ایتدیریلوب کندیمز عادتمز اوزره قرالدن کلن (هنطو)ه وخواص اتباعمز عثمانلی بساطیله ینه قرالدن کلن آتلره راکب اولوب قرال سراینه واریلدی. نیچه‌لیلر طرفندن صورت دفتر کتیریلوب آنلرك رسوم وآدابنه رعایتله حرکت ایتملریله نامهٔ همایون دیوان افندیسی یدنده و صورغوج بهجت نمون ظرفیله کتخدامز النده ارن بش قدر اتباع ایله دیوان خانه‌یه کیریلوب مور قطیفه ایله دوشنمش اوچ قدمه‌لی بر صفه اوزرنده بر طرفنده مفضض صندلی وبر طرفنده نامه قویه‌حق سریر اورته‌سنده مائی قطیفه‌دن ثیاب هرروزهٔ غبار آلود ایله قراله آیاق اوزرنده ملاقاة و حالا اریکه پیرای عثمانی شوکتلو مهابتلو پادشاه عالمپناه سلطان مصطفی افندمز حضرتلرینك سز حشمتلو منزلتلو دوستلرینه تمهید موالات زمیننده اهدا بیوردقلری هدایای خسروانه‌لرینی مشعر نامهٔ مودت علامهٔ ملوکانه‌لریدر دیه‌رك نامه وصورغوجی بری‌بری آردنجه قرال یدینه اعطا واول دخی واحدابعد واحد آلوب صورغوجی کوشهٔ چشمله ملاحظه ایده‌رك یانده طوران سریر اوزره وضع وانقا وترجمان وساطتیله دولت علیه‌دن کندو حقنده ظهوره کلن التفات وعنایتدن منتداروایلچیلکمزدن محظوظ اولدوغن یاد وتذکار ایلیوب واردیغمز هیئتده اوتاغمزه رجعت اولندی. رجوعمز عقبنده قرال هدیه آتلری خاص آخورلیلر یدلریله سرای حولیسی ایچنده اوچ دفعه دولاندیریلوب حولی‌یه ناظر بجره‌دن ملاحظه وکندیلری صویوب آدملرینه تسلیم

۲۰٤ — فائده

اوچنجی پترو — ایکنجی قاترینه

روسیه ایمپراطوریچه‌سی (الیزابت)ك حین‌وفاتنده اوچنجی (پترو) اوتوز درت و زوجه‌سی (قاترینه) اوتوز اوچ یاشلرنده ایدیلر . زوج‌وزوجه آره‌سنده‌کی مباینت و منافسه پك زیاده آشکار ایدی . (قاترینه)نك (غره‌غوری اورلوف Orlof) نامنده برکوزده‌سی ، پترونك‌ده (الیزابت وورونچوف Vorontsof) اسمنده بر مترسی وار ایدی . وورونچوف اکثریا اوچنجی پترو ایله برابر ایچر و بعضاً چاری دوکردی .

اوچنجی پترونك داخلی و خارجی پولتیقه‌ده تعقیب ایتدیکی یولی براز اول یازمش ایدك . پترو سرای تشریفات قدیمه‌سنی قالدیره‌رق آلمان اصول مراسمنك

ایدەلر وبوتنبیه اثناسنده مجوهر رختلر ومطلا کسەلر شمشەسی صفاسندن، قرال کندوینی یتوروب کسنه‌یه بر شی ویرمك عادتلری دکل ایکن خاص آخورلیلره برساعتله برقاچ آلتون اعطا ایلشدر) .

رسمی افندینك بواتفاق عقدایدوب ایتمدیکی ایجه معلوم دکلدر. تقریرنده‌ده بر شی سویله‌میور . فقط اجنبی تاریخلرنده (١٧٦١) تاریخنده ـ که ١١٧٥ سنه‌یه مصادف اولیور ـ پروسیا قرالیله بویله براتفاق عقد ایدلدیکی محکیدر . حتی مصطفای ثالثك زمان حکومتنه عائد فرانسزجه یازلمش بر اثرده لهستان تقسیماتنده پروسیا حکومتنك اولجه عقد ایدیلن مقاولاتی بر اتفاق فعلی‌یه اقتران ایتدیرمك اوزره (رەقزین Rexin) نامنده برسفیر یوللایه‌رق تشبثده بولندیغی وباب عالینك او اثناده روسیه و آوستریا تحریکاتیله بیزار بولنمقله برابر فرانسه‌ایلچیسی (ورژەن)ك تشویقیله تشبث‌واقعك ثمره‌داراولمدیغی‌ده محرردر .

غریبه — (اکین) قصبه‌سنده نقیب‌الاشراف وکیلی علیهنه شکایت

ایفاسنی امر ایتدی . کندیسی علیهنده کوندن کونه بیوین فرقهٔ مخالفین (قاترینه) نك امریله و منفعتی لهنه حرکت ایدییوردی . بو سببله قاترینه کونك برنده: تطلیق ایدر واوغلی (پول)ی رد ایدرك (وورونجوف) ایله بالتأهل بنی بر مناستره حبس ایلر دیه قورقیوردی . پترو ایسه (قاترینه)یی تحقیر ایتمکده دوام ایدییوردی . حتی پروسیا ایله عقد ایدیلن مصالحه شرفنه اوله‌رق سرایده ویریلن بیوك بر ضیافتده تا سفره‌نك بر باشندن اونه طرفده اوطوران (قاترینه) یه :

— Daura یعنی — احمق ! دیه باغیردی .

قاترینه کندی خاطراتنده مستقلاً روسیه چاریچه‌سی اولمق فکریله دمکدار اولدیغنی یازمشدر . حتی خاطرات مذکوره میاننده:

— یا حکومت ایغلیم ، یاخود اولمه‌لی‌یم یازیلیدر .

اولنور . بورادن‌ده مباشر معرفتیله محلنده شرعاً دعوالری کورلمك امر ایدیلیر. نقیبك قاتل اولدیغی حقنده یرلی صرافلردن درت کشی اعلام آلیرلر . دیکر طرفدن نقیبك ایتامی ، عیالی وسـادانیدن بعض کیمسه‌لر پادشاهه عرضحال ویریرلر . سلطان مصطفی نقیبك کندیسنه انهـا ایدلمکسزین اعدام ایدلدیکنه قیزار . درت صرافی‌ده کندیسی اعدام ایتدیرر !

قریم خانی (قریمکرای) عزل اولنه‌رق یرینه (سلیمکرای) نصب اولندی. قبریسلیلر محصل (چل عثمان) آغانك ظلمندن ناشی اوزرینه هجوم ایله مرقومی قتل ایتـدیلر . بر دولت مأموری حقنـده روا کوردکلری بوحرکتلرینی سلطان مصطفی اغماض ایتدی . حتی تاریخ واصف دییورکه : بالآخر تأدیبلری ذمت دولته بورج قید اولندی.

پادشاهك برادری «سلطان نعمان» بواثناده وفات ایتدی. نصل؟ تاریخ (حمای‌ردیه) دن دییور. اوعصرده فتح اموات قاعده‌سی جاری اولمدیغی جهتله ایچه آکلاشیله‌مامشدر .

پترونك کندیسنی سفره‌ده تحقیر ایتدیکی زمان عاشقی (غره‌غوری اورلوف) دن حامل ایدی .

کوروشدیکی آدملر (غره‌غوری) ایله برادرلرندن عبارت ایکن بالآخره برطاقم بحریه و بریه ضابطانی وبعض رؤسایی‌ده جمیته قبول ایتدی . طوپخانه مشیری اولان (ویل‌بووا) بورانك صنـدوقنی غره‌غوری‌یه تسـلیم ایلدی . بو صندوق قاترینه‌نك تشکیل ایده‌جکی فرقهٔ اختلالیه‌نك خزینه‌سی ایدی .

۱۷۶۲ ده پترو مترسیله (اورانی‌یان‌بوم) سراینه‌چکیلدی. (قاترینه)نك‌ده (پترهوف) سراینده اوطورمسنی امر ایتدی . بو سرای (اورانی‌یان‌بوم) ایله (پترسبورغ) آره‌سنده‌کی یول اوزرنده وپترسبورغه اوتوز کیلومترو مسافه‌ده‌در. بو جهتله (قاترینه) نك حصول مقاصدینـه خدمت ایده‌جك حرکاته پك زیاده موافق ایدی . یعنی پایه‌جغی اختلالی بورادن اولا پترسبورغه ، ثانیاً (اورانی

محسن زاده محمد پاشا

روسلو (کیلان)، (دربند) و(طیغان) طرفلرندن کرجیلری عصیانه تشویق ایده‌رك (چلدر) والیسنه ویرکو ویرمکدن استنکاف ایتمکه قالقیشدقلری جهتله (طربزون) والیسی عبدالرحمن پاشا تأدیبلرینه مأمور ایدلمش ایسه‌ده عسکری صغوقدن قیردیرمقدن باشقه بر شیئه موفق اوله‌مادی . یرینه چلدر والیسی (حسن پاشا) تعیین ایدلدی .

صدر اعظم مصطفی پاشا اهالی اوزرنده‌کی مظالمی سببیله عزل و قتل اولنوب منسوبینی دخی نفی ایدلدی . مقام صدارته (محسن زاده محمد پاشا) کلدی. مصطفی پاشا استانبولده بولنان زنکینلری برروسیله ایله تجریم ایدییوردی .

یان‌یوم) دن یایه‌ بیلیردی . بو سنه‌نك تموزنده اوچنجی پترو ، ایمپراطوریچه‌یی کورمك ایچون (پترهوف) ه کیتدی . سرای بوم بوش ایدی . هم شاشیردی، هم‌ده قورقدی .

٩ تموز کیجه‌سی غره‌غورینك برادری (آلکسی‌اورلوف) پترسبورغدن (پترهوف)ه کله‌رك ایمپراطوریچه‌یی اویاندیردی، وآ کا :

— قالقیکز . ایمپراطوریچه‌لغکزی اعلان ایچون هر شی حاضردر . (یاسق) توقیف ایدلدی، دیدی. کتیردیکی آرابه‌یه قارینه ایله اوطه خدمتجیسنی بیندیردی و کندیسی آرابه‌نك اوستنه چیقدی . یولده ایمپراطوریچه‌نك پروکا-رینی‌ده آلدیلر. منزل بارکیرلری یوق ایدی . بر کوییلینك بارکیرلرینی طوتدیلر. پترسبورغه بش کیلومترو محلده عاشق غره‌غوری ایله امرای بحریه‌دن (باریان تنسکی) یه ملاقی اولدیلر . شهره دخولنده ایمپراطوریچه عسکره راقی طاغیتدی و بر پاپاس چاغیره‌رق آنلری تحلیف ایتدی .

بوسنه (۱۱۷۹) دونانما ینه آق دکزه چیقدی . قوهٔ بحریه‌مزك
بتون بتون زوالنی مشعر اولان آتیده‌کی سطورلره دقت ایدك :
(چیقان سفینه‌لرك انشاآتی پك زیاده قصورلی ایدی . بوردەلرله
کوکرته آره‌لری یوکسك، بطاریه لومبارلری زیاده‌سیله آلچاق اولوب
حموله‌استیفلری دخی غایتله اصولسزایدی. آلات وادواتی چوریمش،
مقاره‌لر ، خلاطلر بیتمش ایدی . باخصوص طوپلرك چاپلری یکدیکرینه اویمادیغی ایچون جبخانه توزیعاتنده پك چوق مشکلات
چکیلیوردی . روایته کوره قپودان پاشا کمیلری قپودانلره صاتار ،
آنلرده رتبه ومأموریتلری مزایده‌یه قویارلردی . بواثناده جزایر
وطرابلس غرب دونانمالری دخی حال انقراضده ایدی.)
(نتایج الوقوعات) ده دیبورکه :
(۱۰۳۰ تاریخندن ۱۱۸۲ سنه‌سنده‌کی مسقو سفرینه قدر اللی
سنه‌دن متجاوز محاربهٔ بحریه واقع اولمامغله قپودان پاشالر هرسنه

لوند ملازم قپودان قپودان بك

دونانمای همایون ایله آطه‌لر دکزنده کزینوب درجهٔ انصافلرینه کوره جزائر و سواحل خالقنی تجریم ایده‌رك عودت ایدرلر و برقاچ خرسز کمیسی طوته‌بیلورلر ایسه فتوحات بحریه‌دن عد ایدرلرایدی.) (قبریس) آطه‌سنده توره‌ین (کرنیه) دزداری (خلیل) برایکی بیك کشی ایله (لفقوشه) یی محاصره ایده‌رك اعلان شقاوت ایتدیکندن هم ذمت دولته قید اولنان دین تأدیه ایفا وهم‌ده مرقومی استیصال ایلمك اوزره بحراً ایکی کمی و براً دخی (تکه) سنجاغی متصرفی احمد پاشا اعزام اولندی . جزیره‌ده اعادهٔ آسایش قلندی . کرجستان اصلاحاتنه مأمور اولان چلدر والیسی حسن پاشا حرکت ایده‌رك (بوری) قلعه‌سنده مقاومت ایدنلری قتل واسیر ، (اودیش) متصرفی (دادیان) ك استیمانی قبول وکرجیلرك کووندکلری (سیانچو) قلعه‌سنی برهجومده تسخیر، محافظه‌سنه (آچیق‌باش ملکی) (طهمورث)ی تعیین

(قاترینه) اوغلنك اسمی مذکور اولمقسزین روسیه‌نك حکمدار مطلقی اعلان ایدلدی . امرای عسکریه‌دن بعضلری ایمپراطوره صادق قالدقلرندن آلایلرینی چکمك ایسته‌دیلرسه‌ده کندیلری بالذات عسکرلر طرفندن توقیف اولندیلر . براز صکره هرکس (نوتردام دوقازان) کلیساسنه کیروب یمین ایتدیلر . ایمپراطوریچه قبش سراینه عودتنده عسکر طرفندن رسم چکید اجرا ایدلدی .

(اوچنجی پترو) بیك بش یوز (هولشتاین)لی عسکرله (پترهوف) و(اورانی یان‌بوم) آره‌سنده بولنیوردی . یاننده بولنان اختیار ندیمی مارشال (مونیخ) بلافتور (پترسبورغ) اوزرینه یوریمسنی تکلیف ایتدیسه‌ده جسارت ایده‌مدی ، یالکز پترسبورغده نه‌لر جریان ایتدیکنی آکلامق ایچون ندماسندن برقاچنی کوندردی. آنلردن‌ده کیمسه عودت ایتمدی. یالکز شهردن کلن برهولشتاین عسکری اختلالك تمام اولدیغنی بیلدیردی. اوزمان مارشال، کمیلرك بولندیغی (قرونشتاد)ی تحت امنیته آلمسنی توصیه ایتدی . فقط وقت کچمش ایدی . آمیرال (تالزین) قلعه‌یی آلمشیدی . ایمپراطورك قادینلرله برابر بیندیکی قایق بوطرفه یاناشیرکن :

وایرتسی سنه (سویر) قلعه‌سنی یکرمی طقوز کون محاصره‌دن صکره ضبط وکرجستان رؤساسنك مجتمع بولندقلری (کتانس) قلعه‌سندن دخی استیمان ایدلمکله مشوق عصیان (سلومان)ك تعقیب وتنکیلی ایچون قلعه‌یه برمقدار عسکر ترك ایتدی .

(طوسون محمد) پاشا قوماندا سنده اوله‌رق عودت ایدن دونانما مرکباتندن اولوب (باغچه‌قپو)سیله (غلطه) آره‌سنده دمیر اوزرنده طوران برقالیوندن آتش ظهور ایتمش وقالیون غلطه اوکنده یاتان بیوك قایقلردن برقاچنه چاته‌رق آنلری‌ده یاقدقدن صکره (جبالی) طرفنده‌کی یهودی اولرینی طوتوشدرمشدر . حریق جبالی چارشوسنی خراب ایتدیکی کبی آلارغه‌ده بولنان کوچك قایقلرده طوتوشه‌رق حتی بونلردن بری (ترسانه سرایی) قصرینك احتراقنه سبب اولمشدر . قالیونك قپودانی (چونقار) فرار ایتمش وقپودان پاشا اولا بالقحانه‌ده حبس ایدلدکدن صکره (آغریبوز) سنجاغنه تعیین ایدلمشدر .

— کیم او؟ دیه بر سس عکس ایتدی .

— ایمپراطور. دینجه نوبتجی عسکر :

— آرتق ایمپراطور قالمادی . آچیغه ! دیه جواب ویردی . مونیخ: «اوبله ایسه (ره‌ول) ه کیدوب (بوزرانی) اردوسنه التحاق ایدك» دیدیسه‌ده پترو بنه تردد ایتدی . او آرالق (قارینه) نك یکرمی بیك عسکرله (اورانی‌یان بوم) اوزرینه کلدیکی ، چاریچه‌نك (پترهوف) سراینه کیردیکی خبر آلندی . ایمپراطور تقسیم حکومت مسئله‌سی ایچون پرنس (آلکساندر غالچین) ی برای مذاکره یوللادی . فقط بر ساعت صکره استعفانامه‌سنی امضالادی . قارینه کندیسنی کورمك ایسته‌مدی ، یالکز برینی اعزام ایتدی . پترو بو کلنك النی اوپدی. کمانی، کوپکنی، زنجیسنی، مترەسنی ایسته‌دی. بونلردن یالکز مترەسی ویریلدی . برابرنده (آلکسی اورلوف) وبر دیکری اولدیغی حالده (روپشا) شهرینه اعزام ایدلدی . اوراده درت کون صکره (قوری‌پاصور) دن اولدی شایعه‌سی چیقدی . حقیقتده ایسه تسمیم ایدلمشیدی.

(سلیمکرای) ده قریمده دیکیش طوتدیره میه‌رق یرینه (آرسلان) کرای نصب اولندی .

استانبولده «سقا» چشمه‌سی جوارنده ساکن بر (ارمنی) جمعیت فسادیه تشکیلی تهمتیله صلب وداخل جمعیت اولانلر (لیمنی)ده قلعه‌بند اولمق اوزره اخذ و نفی ایدلدی . ارمنی اختلالاتنك مقدمه‌سی بودر (١١٧٩) .

— ٢ —

١١٨٢ (١٧٦٨) سفری

دولت ضعف اداره وقحط رجال آراسنده چبالانمقده ورروسیه ایمپراطوریچه‌سی (قاترینه) باشمزه چوراب اورمکده اولدیغی بردمده سلطان مصطفی استانبولده صو زیان اولیور ، اودون قحطه دوشیور وسیله‌سیله حمام انشاسنی منع ایدییوردی . مع‌هذا روسلرك لهستانده

---

٢٠٥ — فائده

١١٨٢ سفری و سؤ تدبیر

اولا ، لهلودن (پوتوسکی) نامنده بر دربدر ، اوچ بش یوز نفر ایله سایهٔ دولت علیه‌یه کلوب بیوك قرمزی فرنکی مهرلر ایله ممهور محضر کونه کاغدلر کتوروب « له جمهوری اوته‌دن برو دولت‌عثمانیه حمایتنه‌داخل و(قارلوفچه) مصالحه‌سی شروطی موجبنجه سربست اولوب آخردن تعرض اقتضا ایتمز ایکن شیمدی مسقولو دیارمزی پایمال ایلدی . دولت علیه‌دن عنایت رجا ایدرز » دیو فریاد ایلدیلر . اوته‌دن برو بر مسلط جبار الندن قورتولوب آخر دولته التجا ایدنلر سؤ عملری سببیله مظهر ادبار و نحوست اولوب (؟) او مقوله‌یی

وقفقاسیه‌ده تجاوزاتده بولندقلری خبر آلنمش ایدی . بواثناده ایلك خبر حدودلردن کلدی. (قاترینه) لهستان قرالی‌اوچنجی (فره‌دریق-اوکوست) — که بز «نعلقران اوغلی» دیرز — زماننده‌ن‌بری کسب نفوذ ایتمش ایدی. ۱۷٦٤ ده یعنی ۱۱۷۸ ده قرالك وفاتی اوزرینه کندی انتخابکرده‌سی اولان (استانیسلاس - اوکوست پونیاتووسکی Stanislas-Auguste Paniatowski) ی پولونیا یعنی له تختنه کچیر-دکدن صکره بو نفوذی بتون آرتدی .

لهستانده بو آرالق ظهور ایدن اغتشاش‌اوزرینه قاترینه‌نك اوتوز بیك عسکری لهستانه داخل اولمشیدی. حال‌بوکه لهستانده برقرال وفات‌ایدرسه یرینه کله‌جك قرالك سربستیٔ انتخابی بزم دولتك قدیمی حقوق متبوعیتندن ایدی . باب عالی بدایةً قرالك تعیيننه آلدیرمامش ایسه‌ده روس عسکرینك لهستانه دخولنی پروتستو ایتدی .

بواثناده کرجستان‌بکی (سلومان) کرجستان‌حکومتیله مظهرلطف

حمایت قیدینه دوشنلر دشمنی کندی ملکنه دعوت ایله زحمت و مشقت چکه کلدکلری مرحوم یلدیرم بایزید خانه التجا ایدن (بغداد) پادشاهی سلطان (احمد جلائری) و (قره قیونلی) سرداری (قره یوسف) قصه‌سندن و ۹۰٤ تاریخی اثناسنده (شروان) خانی ایکن‌جنتمکان سلطان‌سلیمان‌حضرتلرینه‌التجاایدن (القاص میرزا) حالندن و سلطان محمد رابع زماننده (۱۰۷۹) خلالنده قزاقدن (دروشنقو) خطمانه طوغ و سنجاق ویرلدیکنه بناءً لهلو ایله دور و دراز سفرلر حدوثنه باعث اولمق ماده‌سندن و۱۱۲۲ تاریخنده شود (اسوچ) قرالنك دولت علیه‌یه التجا صورتنده (بندر) ه کلسی سببی‌ایله مسقو والی (پترو) نك ممالك اسلامیه‌یه هجومی دغدغه‌سندن مجرب و معلوم اولوب اول مقوله مدبرلره التفات‌اولنمق مناسب دکل‌ایکن، (پوتوسکی) دیدکلری مکروه سایهٔ حمایته آلنوب بیك نفر اتباعنه تعیینات بها شهریه اوتوز قرق کیسه آقچه ویرلدیکندن غیری

اولمسنی و (سوبر) ی قلعه‌سنك هدم ایدلمسنی وراهب (كتالكوز)ك محبوسیتی اوكه سوره‌رك استیمان ایتدی .

حمزه پاشا صدارته كلشیدی. محسن‌زاده محمدپاشا دخی (ردوس)ه سورولمشیدی. (خلاصة‌الاعتبار) حمزه پاشا حقنده دییوركه :

(استانبوله كلدیكنك اوتنجی كونی سفر مذكور مصلحتی ایچون حضور همایونده مشاوره‌یه شروع اولنمغین هیچ خسته‌لكدن خبری اولمامق صورتنده پادشاه قارشوسنده ایکی ساعت قوچان كبی اوطوروب مزاج همایونه موافق صددلرله اظهار شجاعت و دشمنی كوزینه كسدیروب بركون اول (داود پاشا) صحراسنه چیقمغه عزیمت وجمادی الاولانك یكرمی بشنجی كونی ینه حضور شهریاریده سفره فاتحه اوقوتدیروب مسقوف بالیوزی (ابرشقوف) یدی قله‌یه كوندرلمكله اعلان جنك وجداله همت ایلدی . بو ایشلرك جمله‌سی یكرمی بش كونده صورت پذیر اولدی. وبو اثناده قریم خانی (قریم كرای) دخی آستانهٔ سعادته‌كلوب برابر حضور همایونه كیرملری اوانده خسته‌لكی

آرالق آرالق قرض طریقیله خزینهٔ پادشاهیدن آلتی یدی یوز كیسه آقچه آلوب بر ایشه یارامادی .

ایكنجی سؤ تدبیر ، تاتار خان ماده‌سیدر : شویله‌كه قریمه مسقو مستولی اولدقدن صكره بونلر طونه یالیسنده ایشه یارار امیدیله اولا (سلیمكرای) و ثانیاً (سلامت كرای) اوغلی (مقصود كرای) ه درسعادتدن التفات اولنوب اوچ درت بیك تاتار ایله طونه یالیلرینه محافظه وممكن اولور ایسه قارشوطرفه دشمن اوزرینه چاپول ایتمك قصدینه كوندریلوب كندی یانلرنده ایشه یارار تاتار نامنه یوز آدم اولمدیغندن روم ایلی چتاقلرندن اوچر دردر یوز ایپدن قورتلمش آصیلاجق كلوب موجود اولان آلتی آیلق آریه‌یی قرق كونده توكتمه‌لرندن صكره شكر و دارچینه وارنجه شهریه. قرق اللیشر كیسه آقچه تعیینات بهاسی آلملریله خزینه‌یی خراب ویباب ایلمشلردر .

سونج سوداسی کبی بر حالته مبدل اولەرق اتلاف خزینه مثللو حرکتدن خالی اولمدیغی تحقق ایتمکین جمادی الآخرەنك سکزنجی کونی کلیبولی یه کوندرلدی)

حضور پادشاهیده عقد ایدیلن انجمنده :

۱ — روسیەنك لهستانه یکی نصب اولنان قرال علیهدارلرینه تأدیب وحفظ نظامی بهانەسیله مغایر شروط عهدنامه مملکت مذکورەیه طوپ وجبخانه ایله کلیتلی عسکر سوق ایتدیکی وبونکله شروط سربستی ٔ لهی جبراً الغا ایلدیکی ،

۲ -- روسیەنك نظام جدید اختراعیله مخالفت ایدنلری قتل واعدام واموال واشیالرینی یغما وغارت ایلدیکی،

۳ — روسلرك بوحرکتلرندن مقصود اصلی (له) مملکتنی ضبط ایتدکدن صکره ممالك عثمانیەیەده سؤ قصد ایتمك اولدیغی ،

٤ — لهلولردن فرار ایدنلری تا حدوده قدر تعقیب ایدەرك حدود اهالیسنی قورقوتدیغی ،

ثالثاً عسکر ترتیبی مادەسیدر . بو مقوله سفره اول امرده اوتوز قرق بیك عسکر کافی ایکن چوق عسکر ایله چوق ایش کوریلور ملاحظەسیله یوز بیکدن متجاوز عسکر ترتیب اولندی . دفتر ایله عسکر ترتیب ایتمك و بیکباشیلریله سکسار کیسه آقچه کوندرمك یکیچری و جبەجی‌یه کوره قرق اللی بیك اسامەیی دفتره قید ایلمك بش اون کونده کوریلور قولای بر ایشدر اما «قرق اللی بیك آدم بریره چیقدقده آنلره اون بیك چادر و هر چادره اوچر بشر عکام واللی بیك قدر دوه و قاطیر و بارکیر» اقتضا ایدر . و بونلرك جملەسنه هر کون یم و ییەجك لازمدر . بر کون اولمسه غوغا حاضردر . بو صورتده یوز بیك یم یتشدرمك نه مشکلدر !

سؤ تدبیرك بری دخی (قشلاق) مادەسیدر . بو سفرلرده بش سنه علی التوالی صدراعظم لواء شریف ایله طشرەده قالمه خلاف عادت اولوب لابد

٥ — قریم خانلرینك خاصلرندن اولان (یالطه) نام محله جبه‌خانه وطوپ وتفنك وسائر ادوات حرب و جنك ایله کله‌رك اهل اسلامه بالهجوم محل مرقومی احراق وپك چوق اسلامی شهید ایتدیکی،

مذاکره اولنه‌رق علمانك اتفاقیله روسیه‌نك علیهنه سفر اجراسنه وبر دفعه‌دخی صدراعظمك روسیه سفیرینی چاغیرده‌رق :

۱ — رروسیه‌نك فیمابعد «له» جمهورینه قرال انتخابی ومذهب نزاعی وآخر بهانه ایله سوق ایتدیکی عسکری کری چکمسی،

۲ — لهلولرك مملکتلرینه وامورینه مداخله ایتمه‌مسی،

۳ — عهدنامهٔ همایون موجبنجه منعقد صلح وصلاحك شروطنه تمامها رعایت ایله‌مسی،

٤ — وتعهدینی متفقلری بولنان دانیمارقه، پروسیا، انکلتره واسوچ دولتلرینك تکفل ایده‌رك تصدیق نامه ویرملری وویرمزلرسه نقض عهدك روسیه طرفندن ظهور ایتدیکی محقق اولمغله سفرهمایون مصمم اولدیغی،

بر فتنه حدوثندن قورقیلور ایدی . الحمدلله اولمدی . اما خزینه‌ده تاب و توان قالمدی . فتنه ظهور ایتمامنك حکمتی بودرکه عسکریدن کیمسه قالماز ، هرکس برر طریقله کیمی استانبوله وکیمی دار و دیارلرینه کیدرلر ، صدراعظم دائره خلقی و سپاه و سلحدار آغالری کاتبلریله قالور ، عسکر طائفه‌سندن یوزده بری موجود دکل ، ینه تعییلرینی تمام آلورلردی . بو جهتله قشلاغك ضرردن غیری بر فائده‌سی اولمدی .

سؤ تدبیرك بری دخی (وارنه)یه کلن دوناتما ماده‌سیدر . قاسم‌یقین‌اولدقده دوناتما استانبوله کیتمکه اجازت استدی . صدراعظم درسعادته تحریر ایدوب امره مترقب اولدی . استانبولده مشورت اولنوب ترسانه اهالیسی بر قاچ کون اکلنمه‌لرنده ضرر یوقدر دیه‌لریله اذن ویرلدی . اون کون صکره بر

شقلرینك قونوشلمسنه قرار ویریلدی.

فی‌الواقع صدراعظم (حمزه‌پاشا) سفیر(اوبرسقوف Obreskof)ی چاغیرتدی. بوندن‌اول سفیردن روسیه‌نك (یکی صربیه)ده قلعه‌لر انشا ایتمکده‌اولدیغی و(قبارطای)’ه تجاوز ایده‌رك کرجستان ارباب‌عصیانه یاردیم ایلدیکی، رومانیا و قره‌طاغده انتریقه‌لر چویردیکی دخی صو- رولمش ومومی‌الیه‌ده باب‌عالینك جغرافیاده‌کی جهلندن! استفاده‌ایده‌رك مدافعاتده بولنمش‌ایدی. بودفعه (حمزه پاشا) قیام ایتمیه‌رك اوطوردیغی حالده قبول ایتدی وسوز سویلتمکه براقیه‌رق :

— بوندن درت سنه اول لهستانده بولنان روس عسکرینك‌یدی بیك نفره ایندیریله‌جکنی سن تعهد ایتمدکمی ایدی؟ شیمدی ایسه اوتوز بیك ایمش. دیجه سفیر دخی یکرمی‌بش بیك اولدیغنی اعتراف ایتدی. بونك اوزرینه حمزه پاشا پرحدت کسیله‌رك :

شدید روزکار ظهور ایدوب اینجه دونانما قره‌یه دوشدی. قالیونلر مخالفت هوادن استانبوله کله‌میوب یولده تلف اولدی.

بر سؤ تدبیرده (اسماعیل)ی تخلیص نیتنه طونه‌یه شایقه‌لر ترتیبیدر. شویله که : (قپان) که‌لرندن قرق کمی‌یه سکسانر نفر وهر بر نفره یکرمیشر آقچه علوفه وقپودانلرینه قرقر آقچه وظیفه ترتیب اولنوب طونه‌یه کیدرلر و (طولچه) اوکنده قرن قرنه یناشوب (اسماعیلی فتح ایده‌لر.) دیو اولمقدار کمیلری دونا- دوب کوندردیلر. دشمن قارشودن طونه‌یه کیرملرینه مانع اولمیوب قویون‌آغیله کیرر کبی کیردیلر. دشمن هیچ مقید اولمدی. طولچه آلتنده بش اون کون اکلنوب محال قبیلندن اولان اسماعیله یناشمغه حاضر اولورلرکن مسقولر سازلق ایچندن بر قاچ تفنك بوشالدوب بونلره هجوم ایدنجه یوصودن آتش ویروب بر قاچ آدم مجروح اولمغله بقیه‌سی پریشانلغه یوز طوتدقلرنده کمیلرك کیمنه آتش ویروب وکیمنی یدکلیوب چکوب کیتدی.

[خلاصة الاعتبار — خلاصه]

— خائن، حانث . شیمدی یالانجیلغکیزده اقرار ایدییورسك کندیکزه عائد اولمیان بر مملکتده همشهریلرینك ایتدکلری خیانتدن اوتانمیورمیسك؟ تاتارخانلرینك بالطه‌ده‌کی سرایندی‌یقان سزك‌طوپلرکز دکلمی؟ دیه‌توبیخ ایله‌دی. بعده انجمنجه ویریلن قراری حاوی سندی امضالامسنی تکلیف ایتدیسه‌ده اوبرسقوف :

— مأذونیتم یوقدر، امضالیه‌مام.

دیمکله اعلان حرب‌ایدلدیکی کندیسنه‌بیلدیرلدی. روسیه‌ده‌بولنان دولت علیه تجارینه ضرر ایریشمیوب سلامتله عودتلرینه قدر فرار ایتمامك اوزره برابرنده ایکی ترجمان ویدی خدمتکار اولدینی حالده (اوبرسقوف) برای حبس (یدی‌قله)یه یوللاندی .

حمزه پاشا بو آرالق مختل الشعور اولمغله عزل ایدلدی . وزیر (محمد امین پاشا) صدارته کچدی .

٢٠٦ — فائده

مصر احوالی

یاووز سلطان (سلیم) دن صکره امرا وعساکر مصریه (مقاریه) و (قاسمیه) دیو ایکی فرقه اولمق عادت جاهلیه‌سی ظهور ایتدیکندن مدت مدیده بو ایکی فرقه یکدیکریله جنك وجدالدن خالی اولمامشلردر . سببی بو ایمش که : یاووز سلطان سلیم حضرتلری مصری فتح ایله امرای چراکسه‌یی استیصال ایتدکدن صکره بر کون دیوان همایونلرنده :

— عجبا چراکسه‌دن کورمدیکمز بری قالدیمی؟

دیدکده حضور همایونده بولنان (خیره‌بای) :

— اوت افندم ، مصرده (سودون) بك نامنده غایت مسن بری اولوب آنجق بر وقتدن بری خانه‌سنه چکیله‌رك عزلت و انزوایی اختیار ایتمشدر .

محمد امین پاشـا ـ (خلاصة الاعتبار) ه کوره ـ تا رئیس الکتاب اولدیغی زماندن بری روسیه سفیری (اوبرسقوف)ك سوزلرینه قانمش ایدی . حتی دییورکه :

(مشارالیه ایکی اوچ سنه مسقو بالیوزی (ابراشقوف)له بو سفر حصوصنده مکالمه ایتدکجه (ابراشقوف) ،

— بز صلحی بوزمایز . سز سفر ایدرسکز ، بز اوزریکزه قارشو کلیز .

دیو ایناندرمش اولمغله صدراعظم اولنجه‌یه‌دك بو سفره وجود ویرمیوب بر عبث حرکتدر دیر ایدی .

وزیر اولدقدن صکره بو قولدن سکوت ایدوب ایستر ایستمز ایشه مباشرت ایلدی . اما ینه نه زمان اولورسه :

— صلح بنم حاضرمدر .

اعتقادنده اوله‌رق ابراشقوفی برابر کتوردی . بروجه محرر اسباب دولت آماده قیلنه‌رق یوز سکسان ایکی سنه‌سی نورور سلطانینك یدنجی کونی صدراعظم امین پاشا سنجاق شریفی باب همایونده اومورزنده یوکلنوب آلای و دبدبه ایله استانبولدن داود پاشا صحراسنده چیقیلوب آلتی یدی کون صکره آندن دخی حرکتله ادرنه‌یه طوغری عزیمت اولندی .

مصر عسکری حربه‌جی پاشا شاطر

(تاریخ سیاسی) یه کوره :

(روسیه ، پروسیا ، آوستریا وانکلتره دولتلری بیننده بر (اتفاق مربع)ك وجودی روایت اولنمسنه مبنی باب عالیجه آوستریانك دولت علیه جهتنه جلی التزام اولنه‌رق بعض مساعداتده بولنلمش ایدی . ونديك ، فلمنك ، دانیمارقه و اسوچ دولتلری جواباً باب‌عالی‌یه اظهار موالات ایلدکلری کبی انکلتره دولتی دخی درسعادت سفیری لورد موری Murry واسطه‌سیله تقدیم ایلدیکی نامهٔ مخصوص ایله اظهار ودومصافات ودولت علیه علیهنده اصلا اتفاق ایتمیه‌جکنه دائر اعطای تأمینات ایلدی . پروسیا دولتی ایسه بیاننامهٔ مخصوص ایله دولت علیه و روسیه بیننده‌کی مشکلاتك حلنه عرض وساطت و حبس اولنان روسیه سفیرینك اخلای سبیلی طلب ایلمش ایسه‌ده « بر دفعه محاربه ایدلدکجه وساطت قبول اولنه‌میه‌جغی » جوابی ویریلدی . سفیرك محبسدن چیقارلمسی خصوصنه دائر پروسیا وانکلتره سفارت ترجمانلری

و (ذوالفقار) و (قاسم) ناملرنده ایکی اوغلی دخی واردرکه غایت شجیع و بهادر و جند یلکده ماهر اولوب بو بابده اقرانلری یوقدر . آنلری دخی خانه‌سنده حبس ایدوب خلقله اختلاطدن منع ایتمشدر .

دیینجه سلطان سلیم حضرتلری :

— والله یا خیره بك ، بو غایت دور اندیش و دل آکاه بر آدم اولمالیدر. همان زیارتنه کیدوبده نصایحنی استماع ایله استفاده ایدملم . دیوب طوغری سودون بکك خانه‌سنه وارمشلر . کورمشلرکه کلام قدیم تلاوت ایدوب اطرافنده بر طاقم اتباع و خدم وحشمی دخی خدمت ایدییورلر . سودون بك سلطان سلیم اولدیغنی آکلادیغی آنده درحال قیام ایدوب تلاش ایله اجرای رسم عبودیت قیدینه دوشمش . سلطان سلیم کندیسنه ملاطفه والتفات ایده‌رك امان واطمینان ویردکدن صکره حضورنده اوطوردوب عزلت و انزواسنك سببنی سؤال بیوردقده دیمش که :

باب عالی ترجمانیله کورشدکلری صیره‌ده روسیه دولتی محاربه وقوعنك اوکنی آلمقدن باشقه برشی ایسته‌مدیکندن اولبابده پروسیا وانکلتره‌نك وساطتلرینی طلب ایلدیکنی افاده وشو محاربه اعلانی فرانسه القاآتیله وقوعه کلوب فرانسه اولبابده تاتار خانیله علی الدوام خبرلشمکده اولدیغنی بیان ایلدیلر .)

١١٧٤ سنه‌سنده کوچك لقبیله مشتهر دالماچیالی ویاخود خروات (استفان) نامنده بری کندیسنی جلادلرك اللدن قاچمش (اوچنجی پترو) اولمق اوزره اعلان ایده‌رك قره‌طاغده‌کی قبائلی باشنه طوپلادی . قره‌طاغ بکی (صاوا) یی زیر حکمنه آلدی . کلیسالرك جمله‌سنده پترو نامنه دعالر اوقوندی . چاریچه بزی قره‌طاغ علیهنه عسکر یوللامغه سوق ایتدی ایسه‌ده موفق اوله‌مدق . قاترینه پرنس (دولغوروکی) یی یوللادی. پرنس، انتریقه‌لرله اهالی یی (استه‌فان) دن آییردی . استه‌فان برطاش اوجاغنك پاتلامه‌سیله مجروح اوله‌رق حکومتی ینه (صاوا) یه

— دولتمزك اموری مختل اولدی . سلطانمز دخی عاقل و مدبر کلامنی دیکله‌میوب اکثر کبار دولتی اعدام ایلدی و بیوکلرك منصبنی کوچکلره توجیه ایتدی. آنلر دخی یوز بولوب فقرایی رنجیده ایتمکه باشلادیلر. بو سببدن فقرا و رعایا سلطاندن یوز چویروب جناب حقه توجیه روی تضرع و تظلم ایلدیلر . بو حالاتی کورنجه البته دولتمزك من طرف الله مؤاخذه برله عدله و انتقام الٓهی‌یه دوچار اوله‌جغنی جزم ایتدم . و درحال عزلت ایدوب ملحوظ اولان بلیه‌دن خوفله اوغللرمی دخی خلقله اختلاطدن منع ایلدم دیو جواب ویرمشلر .

بعده سلطان سلیم امیر مرقومك اوغللرینی کتوروب زیاده تلطیف واکرام ایلمش وکندولرینه بعض عقار و واردات احسان ایتمشدر . فرداسی صحرایه چیقوب کافهٔ امرا و عساکری دعوت ایتمکله امیر سودون اوغللری دخی کلمش و سلطان سلیم قاسم ایله قرنداشی ذوالفقارك بینوب براز اظهار صنعت فروسیت ایتملرینی امرایله‌مش. آنلر دخی آتلرینه سوار اولوب اولقدر هنر کوسترمشلرکه

ویردی، کندیسی برمناستره چکیلدی. درت سنه صکره خدمتجیلری طرفنـدن قتل ایدلمشدر. تاریخ، مرقوم اوچنجی پترودن پك زیاده عقللی ایدی، دییور.

سلطان مصطفانك اعلان حرب ایتمك خصوصنده‌کی عجله‌سی نه ایدی؟ بردرلو آکلاشیله‌میور. چونکه صوك بهارده اعلان حرب ایدلدیکی حالده اردو آنجق ایلك بهارده حرکت ایده‌بیلدی. (قاترینه) بوفرصتدن استفاده ایتدی. امین پاشا قلمدن یتیشمش، حرب و ضربی بیلمز، امور سیاسیه‌دن بی‌بهره بروزیر ایدی.

دیکر طرفدن (قاترینه) بش قول اردو ترتیب ایلدی:

(١) جنرال غالیچین Galitsyne قوماندا‌سـنده بولنان اوتوز بیك کشیلك براردو ایله (دینیستر) نهرندن مروره،

(٢) جنرال رومیانچوف Roumiantsof عین قوتله (اوقرانیا) ولایتی داخلنده بولنه‌رق قریم تاتارلرینك تجاوزاتنی منع ایتمکه،

هرکس تحسین ایتمش. طرف شهریاریدن ایکیسنه خلعتلر کییدیریلوب صورت احترام کوسترلمش.

برکون صکره سلطان سلیم حضرتلری ینه بویله بر دیوان ایدوب عسکری ایکی فرقه ایلمش، بر فرقه‌سنه ذوالفقار بکی و دیکر فرقه‌سنه قاسم بکی رئیس ایدوب عثمانلی سواریسنك اکثری ذوالفقار بك طرفنده و مصر آتلوسنك بر فرقهٔ جسیمه‌سی قاسم بك طرفنده بولنمشدر. فقاریه‌یه (بیاض) و (قاسمیه) یه قرمزی اثواب الباس ایله یکدیکردن تمییز اولنوب جنك شکلنده یکدیکره حمله و هجوم کوسترملری فرمان اولنمش. آنلر دخی خصمانه هجوم صورتلری اظهار ایله توزلر قالدیره‌رق و مزراقلرینی بربرلرینه طوقوشدیره‌رق حمله‌لر ایدوب صحیحاً جنك شکلنده صحرایی صحیفهٔ مسطر کشیده‌یه دوندرمشلر. آنجق طرفینه حرص کلوب آز قالمش که بر بیوك جنك و جدال اوله یازمش. بوحالده یکدیکردن آیرلسون دیو منادیلر ندا ایدرك کوج حالله آییره‌بیلمشلر.

(٣) جنرال برغ Berg اون آلتی بیك کشی ایله (پره‌قوپ) یعنی (اورقپو) برزخی اطرافنه یاقلاشمغه ،

(٤) جنرال (مه‌دم) Medem (دون) و (قالموق) قازاقلریله دون نهری وقفقاسیه آره‌سنده‌کی مواقعی مدافعه ایتمکه ،

(٥) جنرال طوتله‌بن Tottleben ده کرجستانی استیلایه مامور ایدیلر .

تاتار خانی (قریم کرای) اردونك هنوز (قاریشدیران) موقعنده یعنی (لوله‌برغوس) طرفلرنده بولندیغی اثناده وفات ایتدی . یرینه (دولتکرای) «نامنده براوغورسزی چفتلکدن کتیروب خان‌ایلدیلر»

بزم اردونك صورت حرکتی ایچه غریبدر :

امین پاشا (قاریشدیران) دن (ادرنه) یه واصل اولدیغی زمان قربان بایرامی مناسبتیله توقف واون کون صکره حرکت ایلدی . (پره‌وادی) منزلنده دشمنك (خوتین) قلعه‌سنه هجومی و محافظلری

لکن طرفینده بو حرص باقی قالوب وآندن صکره امرا و عساکر مصریه (فقاریه) و (قاسمیه) دیو ایکی فرقه اولوب (فقاریه) بیاضه و (قاسمیه) قرمزی‌یه میل ایله هر بری کندی رنکنه محبت و دیکر رنکدن نفرت ایتمشلر و(فقاریه) عثمانلویه و (قاسمیه) مصرلویه میال اولمشلر و بو غیرت جاهلیه بینلرنده یرلشوب (فقاریه)نك بایراقلری بیاض و (قاسمیه) نك بایراقلری قرمزی اولمق ملتزم بولنمش و بو تفرقه سببیله نیجه کیمسه‌لر سهام بلایه هدف اولوب کیتمشدر . مناصب مصریه دخی بو ایکی فرقه بیننده تقسیم اولنوب مثلا امیرالحاج (فقاریه)دن ودفتردار (قاسمیه)دن ومتفرقه باشی (فقاریه)دن وچاوشلر کتخداسی قاسمیه‌دن اولوردی . لکن بعضاً یکدیکره تغلب و تحکم داعیه‌سیله بینلرنده عظیم جنك و جدال، قتل وقوعه کلوردی . ١١٤٢ سنه‌سنه قدر وقتلری بو کشمکشلر یچوب تاریخ مذکورده که — سلطان احمدك خلعی سنه‌سیدر. — مصرده بو ایکی فرقه بیننده بیوك محاربه‌لر وقوعه کلدرك نهایت (فقاریه) طرفی

اولان چته‌جی عبدالله پاشا یکنی (حسین پاشا) نك عسکر طرفندن مقتولیتی خبری کلدی : (خوتین) ده بولنان عسکر حسین پاشایه مراجعتله حدودی تجاوز ایتمك ایسته‌دکلرینی بیلدیرمشلر ، پاشاده دولتك لهستانی محافظه وحمایه‌ایتمك مقصدیله بویله برسفره قالقیشدیغی حالده بونلرك لهستانی‌یغما ایده‌جکلرینی بیلدیکی‌ایچون اذن ویرمه‌مش ایدی . اردونك (ایساقجی) یه مواصلتی ۱۱۸۳ سنه‌سی محرمنك سکزینه مصادفدرکه استانبولدن حرکتنك اللی سکزنجی کونیدر . (خوتین) ه هجوم ایدن روسلرك قلعه محافظلری طرفندن دوچار هزیمت‌اولمسی‌اوزرینه سلطان مصطفای‌ثالثه غازیلك عنوانی ویریلدی. (ایساقجی) ده یکرمی کون اوطورولدی . (تاریخ واصف) بومحلده ریاست صدر اعظمیده عقد ایدیلن مجلس مشورتدن بحث ایدییور . (واصف)ه کوره صدر اعظم :

— بنم سفر ایله الفتم یوقدر. دولت‌علیه ایچون نه‌طرفه حرکت

غلبه ایدوب قاسمیه‌یی استیصال ایتدیلر . اولوقتدن قاسمیه‌نك اکثری مقتول و معدوم اولوب بقیةالسیوفلرینك کیمیسی (روم) و(شام)ه فرار والتجا وکیمیسی دخی (صعید) ایچلرنده اختفا ایتمشلردر .

فقاریه بو وجهله امارت مصریه‌یی مستقلاً و منحصراً ضبط ایتمشلر ایسه‌ده آندن صکره کندولری دخی باشقه نام و اوهام ایله متفرق اوله‌رق یکدیکریله جنك و جداله قیام ایلدیلر . داعیهٔ نفوذ و استقلال بالطبع آنلری‌ده فرقه فرقه بولدی . حتی صدر اسبق مرحوم راغب پاشا مصر والیسی ایکن بونلرك اصلاحنه سعی و اشتغال ایتدیکی حالده باش ایده‌میوب ۱۱۶۱ سنه‌سنده آنی دخی والیلکدن عزل و تنزیل ایتمشلر ایدی .

۱۱۸۰ سنه‌لرینه قدر حال بو منوال اوزره جاری اولوب امرای مصریه یکدیکری قتل و اعدام ایتمکدن خالی اولمامشلردر . او اثناده امرادن (بولوت قپان) دیو مشهوراولان (علی بك) خصماسنه غلبه ایله مناصب مصریه‌یی کندی

ایتمك خیرلی ایسه سویلیك . دیینجه هرکس حیرت آلمش . کیمسه شق‌شفه ایده‌مه‌مش. النهایت باش محاسبه‌جی (شهدی عثمان افندی):

— دشمن اولجه (خوتین) طرفندن کوروندی. بودفعه (بندر) طرفندن ظهوری محتملدر . دیمش ایسه‌ده صدر اعظم بیلیورمش کبی مومی‌الیهی صوصدیرمش واوجاق اختیارلرندن برقاچی: (اوزی) و(بندر) قلعه‌لری متین‌در، خوتین طرفنه کیتملی یز. فکرنده بولندقلری کبی بعضلری‌ده (طونه) دن مرور ایتدکدن صکره اقتضای حاله باقه‌لم دیملریله بوصوك رای تصویب ایدلمشدر . دقت ایدییورمیسکز؟ اوبوزوق، دوزن، تربیه وانضباطدن محروم اولدیغی حالده ناموس دولتی محافظه ایچون کوندریلن اردو کیملرك اللرنده ایمش ؟

له بویارلرنده (پوتوسکی) اردونك (خان تپه) سی دینیلن موقعه ورودنده (بندر) دن کله‌رك صدراعظمله کوروشمش و (خوتین) محافظی محمد پاشا ایله برابر روسلو اوزرینه آقین ایتمکه مأمور ایدلمشدر .

طرفداولرینه حصر ایلمش وکوله‌لرندن مشهور (ابوالذهب) محمد بکك الیله بك چوق خصماسنی اعدام ایدرك اقطار مصریه‌ده استقلال ایتمشدر . شویله که :

زیاده مملوکلر اشترا ایدوب وهر برینی‌تربیه ایله یتیشدیروب امرای مصریه سلکنه ادخال ایلمش وخزینه‌داری اولان (بیوك اسماعیل) بکه توجیه امارت ایتدکده مرقوم ابوالذهبی آنك برینه خزینه‌دار نصب‌ایدوب محمد بك ایسه غایت بهادر و مدبر اولدیغندن چوق کچمکسزین آکا دخی امارت ویروب بالجمله امرایه تقدیم ایتمش ایدی. (ابوالذهب) تسمیه اولنمسنك وجهی دخی بودرکه قلعه‌ده (قاهره) امارت خلعتی کییدکدن صکره بخشش اوله‌رق اطرافه بتون آلتون طاغیتمش و سوقاقده دخی فقرایه آلتون نثار ایتمش اولدیغندن و ذاتاً سمیح و سخی بر ذات اولوب دائما بویله آلتون تصدق و احسان ایتمکدن خالی اولمدیغندن (ابوالذهب) دیو معروف اولمشدر .

خان تپه‌سی دینیلن محل (بروت) صوینك کنارنده و (خوتین)ه اون بش ساعت مسافه‌ده‌در. آوجی سلطان محمد (قانیچه) محاربه‌سنه عزیمتنده بوراده برتبه یاپدیرمش ویانلرینه‌ده طوپراقدن اوطه‌لر انشا ایتدیرمش وبوسببله نامی (خان تپه‌سی) قالمشیدی .

بغدان بکی (لیغور) اشتراسی امر ایدیلن ذخیره‌یی اکمال ایتمدیکی کبی روسلره مجلوبیتی دخی سویلندیکندن درحال عزل اولنوب استانبوله اعزام وبوراده اعدام ایدلدی .

امین پاشا اردوده بولنان حلبی رجب پاشا ، موصللی امین پاشا ومولد وانجی علی پاشالری استرقاب ایدییوردی . بواثناده لهلولردن برقسمنك‌ده روسلره مظاهر چیقدقلری آکلاشیله‌رق خوتین محافظی (محمد) پاشا ایله (پوتوسکی) جلب‌اولندی. نتیجهٔ‌مذاکره‌ده محمدپاشانك (له) سرعسکرلکی و (پوتوسکی) رفاقتیله مملکت مذکوره‌یه تجاوز ایتملری تقرر ایتدی . پوتوسکی آلتمش بیك عسکرك ذخیره‌سنی

مشهور (جزار احمد) پاشا دخی بو صیره‌ده امرای مصریه‌نك سرآمدانندن ایدی . (علی‌بك) بك مهم امورینی (ابوالذهب) ایله آ کا کوردیرر و آنلرك الیله خلافنده اولانلری اعدام ایتدیرردی . حتی امرای مصریه‌دن (حسنی بك) برحیات اولدقجه (علی بك) اتمام داعیهٔ استقلال ایده‌میه‌جکنی جزم ایتدیکنه مبنی آنی دخی ابوالذهبله جزاره قتل ایتدیرمشیدی . فقط امرا ایچنده علی بکك صاقینه‌جغی بر (صالح بك) قالوب آنکله دخی یکدیکره غدر و اهانت ایتمه‌مك اوزره بینلرنده عهد و پیمان ایتمشلردی . لکن نفوذ و اداره‌ده (صالح بك) کندویه بالطبع شریك اولدیغندن آنك دخی ازاله‌سنی ابوالذهبله جزاره امر ایتدکده (جزار) وقتیله مصره کلدیکنده صالح بکدن بك چوق انعام کوردیکندن امتناع ایله‌مش وعلی‌بکك جزار حقنده اولان محبتی مبدل عداوت‌اولمغله مومی‌الیه مصردن فرار ایتمکه مجبور اولمشدر .

، جزار عن‌اصل بوسنه‌لیدر . (١١٦٩) ده حکیم اوغلی علی پاشا مصر

درعهده ایدییوردی . لهلو علیهنه دخی حرب آچیلدیغی بو آرالق اوروپا دولتلرینه بیلدیرلدی .

(خلاصةالاعتبار) دییورکه :

اردوی همایون بر محلده ذخیره‌سنه اولدقجه نظام ویرمش ایکن اول محلدن حرکت اولنسه ذخیره‌یه خلل عارض اوله‌جغی تجربه ایله معلوم اولان اموردن اولوب بو محلدن (خان تپه‌دن) حرکت مناسب دکل ایکن هم تجربه‌یی بیلیر آکلادر یوق، هم صاحب دولتك یاننده بو قدر بال یمز طوپلر وایکی یوز قدر یلکندست آتلو و بیك قدر قرمزی قاپوطلو ، یالدز اوزنکیلی قالدیریم یاراشیغی ایچ آغالری اولوب بو دبدبه ایله قیرلرده آلای کوسترمك مطلوب ، هم‌ده دشمن (خوتین)ه کلمز، لابد (بندر) طرفنه کیتمسی غالب‌احتمال‌اولمق ملاحظه‌سیله بعدالمشاوره بندر طرفنه کیتمك مرجوح‌اولوب (بندر)ده موجود ذخیره‌اولمامغله خان تپه‌سندن عربه‌لرله بر مقدار ذخیره‌یی برابر کتورمك حالنه نظام ویرلدی. بوده معلوم اوله‌که : بیوك اردو یاتجه عربه ایله ذخیره کتورمك سیره یمك طاسی ایله نواله کتورمك کبیدر . ایشك انجامی معلوم دکل . بندر بر شهر عظیم اولوب تاتارستانه متصل اولمغله البته آنده ذخیره چوق اولدیغندن تفرجه کیدر کبی کیدرز، یورد دکیشدیرمکله هیچ اولمازسه بولوط کبی‌اورته‌لغی قاپلامش اولان قاره سینکدن قورتولورز دیه‌رك قالقیله‌جق اولدی . مجلس مشاورده‌ده

والیسی اولدقده برابر کیتمش وبو صیره‌ده (صالح) بکله انتساب ایده‌رك آنکله برابر حج ایتمش ایدی . صالح بك جزاره زیاده رعایت ایلیوب آکا مصر مملوکلری اثوابی کیدیروب (بوشناق احمد) دیو معروف اولمش ایدی . بر مدت صکره امرادن عبداه بکه انتساب ایدوب و اواثناده عبداه بك (بحیره)ده اولان (هنادی) عربانی اوزرینه حرکت ایتدکده بوشناق احمد دخی برابر کیتمش ، لکن عبداه بك جنکده مقتول اولمغله بوشناق احمد (ذوالفقارکاشف) طرفندن بحیره‌ده بر قریه‌یه (مسلم) نصب اولنمش ایدی . بناءً علیه (هنادی) عربانی کوزه‌دوب بولدیغنی قتل و اعدام ایدرمش . حتی بونلرك کبارندن درت دانه‌سنی قتل ایله : ایشته افندیمك انتقامیدر ، دیو باشلرینی مصره ارسال ایلدکده (قصاب) معناسنه اولان (جزار) ایله تلقیب اولنمش و (علی بك) کندوسنك بو شهرتنی استماع ایله مصره جلب ایدوب والی نصب ایلمش ایمش .

برکره صدراعظم «دفتردار افندی نه دیرسك؟» دیدی، اول دخی: افندم ذخیره !.» دیو اوموز قیصدی. بوندن زیاده ذخیره یه دائر صدد اولمیوب نزول امینی طاهر ناظاهرك عنایتی ایله بر قاچ یوز عربه آربه یوکلدیلوب استصحاب اولندی. بونك برازینی چکن عربه اوکوزلری، برازینی عربه جیلر، برازینیده خدمتکار خرسزلری افنا ایلدی. بندر یولی صاندیغمز کبی دکل اینیش یوقوش، صویی آز بر طریق ناهموار اولمغله یدی سکز کون سوریوب هزار مشقتله واریلدی. واردیغمز کون بندر اهالیسی «ذخیره‌مز یوقدر نیه کلدیکز» دیو جواب ویروب استثقال ایلدیلر. بریم، یکرمی اوتوز پاره یه چیقدی. خان تپه سنده شرندن عاجز قالدیغمز قاره سینك برابر کلش کبی بونده دخی ظهور ایدوب عالمی قاپلادی. صدراعظمك دخی اوته‌دن بری ظهور ایدن علتی تمام زیاده‌لنوب اطبا بو کون یارین کیدر دیو جواب ویردیلر.

(بندر) دفتردای اولان احمد افندینك ذخیره ادخارنده سؤ حرکتی کورلمکله حبس ایدلدی. فقط اردوده بیوك براغتشاش ظهور ایتدی. اردو ایله برابر نهب و غارت ایچون کلش بش اون بیك چاپولجی وارایدی‌که بونلرك معاشلری یوق‌ایدی. ذخیره‌سزلك بهانه‌سیله اطرافه طاغیلدیلر. عسکر آره‌سنده دخی ایچه سرکشلکلر

اصطلاحلرنجه والی تعبیری (مصرك امور ضبطیه) مأموری دیمك اولوب بو مأموریتده بولنان کیمسه کیجه کوندوز شهر ایچنده طولاشه‌رق ادبسزلك ایدنلری حبس وتأدیب ایتمك و دوکمك آنك وظیفهٔ مأموریتیدر. علی‌بك خدمتنه مبنی بالآخره جزاره امارت ویرمش و جزارده امرای مصریه‌نك سر آمداننده اولمش ایدی. [تاریخ جودت پاشا — خلاصه]

جزار ایله ابوالذهب برلشه‌رك بالآخره (صالح بك) ی قتل ایتدیلر. فقط (جزار) وقعه‌ده حاضر بولنمش و صالح بکه قلیج چکمه‌مشدر. بعده (ابوالذهب) بر بهانه ایله (جزار) ی قتله چالیشمش ایسه‌ده موفق اوله‌مامش و جزار ایسه امنیتی مسلوب اولمغله اوکیجه خانه‌سندن چیقه‌رق اسکندریه یه

کورولدی . بالطبع بویله بر اردودن اطـاعتسزلکدن ماعدا بر شی مأمول ایدیلمز .

روسلر صولته باشلادیلر . ایکنجی دفعه اولمق اوزره (دینیستر) نهرینی کچدیلر . فقط (خوتین) اوکنده موفق اوله‌میـه‌رق رجعت ایتدیلر. بومحاربه‌ده خوتین سرعسکری (آبازه‌محمد) پاشا ایله جانیکلی علی بك قومانداسـنده اوله‌رق کوپری یاپیلمه‌دن (ایزوانجه)یه کچن عسکر روسلرك حیله‌سـنه طوتیله‌رق حتی علی بك محصـور قالدی ایسه‌ده قورتولدی . ذخائرده‌کی قلت، عسـکری قحطه دوچار ایتمك درجه‌سنده‌ایدی. حتی کونده اردودن بیك، ایکی بیك کشی قاچیور ایدی. سوزك قیصه‌سی عسکرك قوه‌معنویه‌سی بوزولمشیدی. تاتارخانی، تاتارلرك طوپ وخمبره‌یه مقاومت‌ایده‌مدکلرینی‌ایلری‌یه سوره‌رك معیته

و اورادن دخی بر بکلك کبی ایله درسعادته چکلمشـدر (١١٨٢) . علی بك دولتك روسـیه سفریله اشتغالندن فرصت بوله‌رق عصیان ایتمش و مصر والیسی محمد پاشایی عزل و تسمیم ایتـدیکندن مصره درت سـنه قدر طرف دولتدن والی کوندریله‌مه‌مشیدی . (١١٨٤) ده ابوالذهبی و (جداوی حسن) بکی عسکرله کوندره‌رك جمله‌سنی ضبط ایتمش واسماعیل بکی دخی (شام)ك تسخیرینه یوللامشدر .

٢٠٧ — فائده

١٢ نجی و ١٣ نجی عصرده اصنافلق

کدکلر

١٢٧٧ تاریخنه‌کلنجه‌یه قدر بزده بالجمله صنایع و تجارت « انحصار » و «امتیاز» تحتنده اجرا ایدیلیردی . بو جهتله بر صنعت ویا تجارت ایله تاجر

عثمانلی عسکری ایسته‌دی. دیاربکر والیسی (امین پاشا) اون بش بیك سواری، یکرمی بیك پیاده ولزومی قدر طوپ ایله ارسال ایدلدی. آبازه محمدپاشانك روسلرله ایتدیکی محاربه‌ده ابتدا یکیچری سردنکچدیلری قاچدیلر. بوحال متریسده بولنـانلره‌ده تأثیر ایده‌رك آنلرده فرار ایتدیلر. بونلر خان تپه‌سنه رجعت ایدییورلردی. روسلرده اورته‌لغی خالی بولنجه (خوتین) ی قوشاتدیلر.

(دوقه‌کین) سنجاغی متصرفی (قهرمان) پاشا آلتی بیك آتلی ایله کله‌جکنه اوچ بیك ایله کلمش و یولده هتك عرض و نهب و غارت ایله مشـغول اوله‌رق (خوتین) ده دخی عسـکری فراره تشویق ایتمك کبی اهانتی کورلمش ایدی. بوحاللری یتیمورمش کبی حسـین پاشانك قتانی متعاقب وزارت ایسته‌دی وصدراعظمك بندری ترك ایله خان تپه‌سنه عودتنده بالذات اثبات وجود ایتمکله اولجه حقنده صادر اولان اعدام حکمی اجرا ایدلدی.

دیوان همایون ترجمانی (نیقولاکی) نك‌ده روسیه طرفندن قازانیلمش اولدیغی خبر آلنه‌رق اعدام اولندی.

کشی مشغول اولور و دروننده اجرای صنعت ایدیلن دکان و مغازه و یا سائره کبی نه مقدار صنعتکاه و تجارتکاه بولور ایدیسه مجبوریت الویرمدکجه آندن زیاده و یا اکسیك اولمامسی کرك اصنافجه وکرك حکومتجه محافظه ایدیلیردی. برکیمسه چراق و قالفه‌لقدن یتیشـوبده منحل اولان و یا لزوم صحیح اوزرینـه مجدداً آچیلان بر اوسته‌لق مقامنه کچمدکجه یعنی کدك صاحبی اولمدقجه دکان آچه‌رق اجرای صنعت و تجارت ایده‌مزدی. زیرا بعض امتیاز و شرائطی حاوی اصناف یدلرنده فرمانلر و براتلر وار ایدی.

اصول انحصارك بدایتی تقریباً ١١٤٠ تاریخیدر. بو تاریخده اصنافك عددی (اوسته‌لق) نامیله تحدید اولنمش ایسه‌ده صکره‌لری «کدك» نامنی آلمش

روسلر (دینیستر) نهرینی اوچنجی مرورلرنده (خوتین) ی محاصره ایتدیلر. بزده ایسه عسکر آره‌سنه تفرقه کیرمشیدی . حتی سرعسکر ایله محافظ (حسن پاشا) اون بیك قدر پیاده ایله قلعه‌یه تحصن ایتمشلردی. روسلر محاصره‌یی صیقیشدیردقجه صیقیشدیریلر. ایزوانجه طرفنده‌کی (برغه) کوینك آلتنده‌کی طابیه‌لردن آتدیغی طوپلر قلعه‌یی فنا حالده رخنه‌دار ایلیوردی . بو اثناده بر کولله‌نك باروتی اشتعال ایتمسیله تفنکلردن بوشانان بر قورشون حسن پاشایی طوپوغندن اوروب شهید ایتدی .

(یاش)ده اجتماع ایدن انجمن مشورتده خوتین اوزرینه یورومك قرارلاشمش ایکن اوطرفده بوزیلان عسکرك ورودی بو پلانی شاشیرتمش واول امرده بوزغون عسکر طوردیریله‌رق (علی پاشا) روسلری خوتین اوکندن چکیله‌جك وضعیته قویمشدر .

فقط عسکرك عدم ثباتی وذخیره تدارکنده کوریلن صعوبتله برابر رؤسانك برمحله ماموریتلرنده تعلل ایده‌رك امرصدارته امتثال ایتمه‌ملری امین پاشایی خسته ومختل الشعور ایتمکله استعفا ایتدی.

و «کدك» نامدن (آلات صناعیه) مراد اولنمشدر . چونکه اصنافدن بری ترك صنعت ایتدیکنده کندیسنك مالك اولدیغی «اوسته‌لق» حقی اصناف ایچندن یتشمش بر قالفه‌یه ویردیکی وقت آلات و ادوات صناعیه‌سنی دخی صاتمش اولوردی و یاخود اصنافدن وفات ایدنلرك یرینه کتیریلن اوسته‌دن متوفانك ورثه‌سنه بر مقدار آقچه آلیوریله‌رك آلات صناعیه‌سی دور و تسلیم ایدیلیردی که بویله اوسته‌لق حقیله برابر آلنوب صاتیلان و یا دور و تسلیم ایدیلن آلات صناعیه‌یه بین الاصناف (کدك) دنیلمشدر . کیت کیده کدك نامی آلتنده «اوسته‌لق حق» ایله « آلات صناعیه» دخی برلشمش و اصنافدن بری آلات صناعیه‌سی اولمدیغی حالده یالکز اوسته‌لق حقنی بر باشقه‌سنه ویردیکی وقت بونلر هپ کدك صاحبی اولمق اوزره (اصناف دفتر) لرینه قید اولنوردی .

قبول ایدیلوب (دیمتوقه)یه کیتمسی امر اولندی. فقط (ادرنه)یه سوق اولنه‌رق اوراده اعـدام ایدلدی . خوتین طرفنده باشبوغ اولان مولداوانجی علی پاشایه صدارت ویرلدی .

روسلر (خوتین) اوکنده‌کی وضعیتلرنده طوره‌میوب (دینیستر) نهرینی کلدکلری طرفه طوغری کچدیلر. علی پاشا قوۀ کلیه ایله تعرض ایتمك ایستیه‌رك استانبولدن کلن کوپریجی طاقمی ایله نهر اوزرینه بیوك بر کوپری قوردی . روسلر بوکوپری‌یه او زمانه مخصوص اولان بربچق زراع مربعنده مه‌لی برطورپیل آتمشلرسه‌ده طوتدیره‌مادیلر. لکن اردونك مقدار کلیسی کچدکدن صکره نهرك صولری کوپری‌یی اورته‌دن ایکی‌یه آییردی . عسکرمز بربرینه باقه قالدی. « آتنه دایانوب قوتی اولانلر بندره طوغری چکیلدیلر ، کیده‌مینلر حرب ایده‌رك شهید اولدیلر . » بوحال اردونك بری طرفنده عظیم بر قارغشه‌لق حصوله کتیردی . عسکر آجلقدن، آتشدن، صغوقدن بیلمفین حاله کلدی . خوتین قلعه‌سنه مأمور ایدیلن پاشالر قلعه‌نك بر قپوسندن کیروب دیکر قپوسندن چیقدیلر . صدر اعظم‌ده

بر صنعت و یا تجارتده رواج کورلمسی اوزرینه اول صنعت و تجارتك توسیعی مقصدیله اصناف خارجندن‌ده بعض کیمسه‌لرك اجرای صنعت و تجارت ایتملرینه مساعده ایدیلیر و بونلرده کدك صاحبی اولمق اوزره دفتر مذکوره یازیلیردی . شو حالده کدك « اجرای صنعت وتجارت ایده‌بیلمك صلاحیتی» دیمك اولیوردی.

١١٤٠ تاریخندن ١٢٧٧ تاریخنه قدر دوام ایدن بو انحصار مدتی ظرفنده اصنافك امور و معاملاتی « احتساب ناظر » ینك اداره و نظارت دائره‌سی تحتنده بولنمشدر . بو ناظردن ماعدا کتخدالرله اوسته باشیلرده وار ایدی . بونلر کرك حکومت نظرنده ، کرك اصناف بیننده حائز اعتبار ایدیلر. کتخدا اصنافك صنعت و تجارتنه متعلق بالجمله امور و خصوصاتنه نظارت حقنه مالك اولدیغندن کدکلرك برندن دیکرینه انتقالی و بو صیره‌ده آلات

(خوتین)ده کافهٔ ادوات حربیه‌یی براقه‌رق اردوایله پریشان برصورتده خان تپه‌سنه رجعت ایتدی. اوچ ایالت روسلرك استیلاسنه معروض قالدی: بسارابیا، بغدان، اولاح .

روسلر یوریپورلردی. (علی پاشا) عزل اولنوب کلیبولی‌یه یوللاندی. عوض پاشازاده (خلیل پاشا) مقام صدارته کچدی. دشمن ایسه بوکبی تبدلاتدن اصلا متأثر اولمیه‌رق اولا (یاش) شهرینی، متعاقباً (غلاص) (اسماعیل)، (ابرائیل)، (جورجوه) یعنی (یرکوی) وحتی (روسجق) اوزرینه ال آتدی. (بکرش)ده برایکی هجومدن صکره تسلیم اولدی. پرنس (کیغا) اسیر ایدلدی .

(قرتال) صحراسنده روسلر اردوممزی باصه‌رق تاتار عسکریله سرعسکر (عبدی پاشا) ویکیچری آغاسی (قپوقیران) پاشا اردولرینی‌ده پریشان ایلدی .

روسلر (یاش)ده یعنی بغدان مرکزنده یاپدقلری کبی (بکرش)ده دخی امور اداره ایچون اون ایکی بویاردن مرکب بردیوان تشکیل ایتدیلر. بودیوانه برروس جنرالی نظارت ایدییور، دیوان مقرراتی

و ادوات صناعیه‌نك دور و تسلیمی معاملاتنی قیود و سندات تحتنه آلمق، اصناف آره‌سنده ظهور ایدن منازعه‌لری فصل و حسم ایتمك کبی بر طاقم خدمتلرله‌ده مکلف و نفوذی ایسه حکومتك حمایتی و صحابتیله بو قاعدهٔ انحصاری محافظه‌یه کافی ایدی . حاصلی اصناف کتخدالری اصنافك انتخابیله و حکومتك رأییله تعیین اولندقلرندن اصنافه متعلق امور و معاملاتك محورلایقنده جریاننه و صنایع و تجارتك ترقیسی اسبابنك استکمالی خصوصنه غیرت وهمت ایدرلردی. کدکلر (اموال تجاره قارشو تأمینات مقامنه قائم) ایدی . بو جهتله اصناف، (کدکنك اعتبارینه تجاردن مال آلدیغی) کبی (کدکنی رهن ایده‌رك اموال ایتامدن ویا آخردن استقراض)ده ایده‌بیلیردی .

کدکلر بین‌الاصناف آلنوب صاتیلدقجه و یا رهن وفك ایدلدکجه ابتدالری

یاتصدیق ویاخود پترسبورغه تحریر ایلیوردی. روس پاپاسلری مملکتین ایچنه طاغیله‌رق، «مغلوبی‌دکل، غالبی حکمدار طانیمالیدر» دیه نصیحت ویریبیورلردی .

سلطان مصطفی یاکلش پولتیقه‌سیله دولتك باشنه آچدیغی غائله‌نك دهشتنی آکلامغه باشلایوردی. صدراعظم عزل‌ونصبندن ماعدا اثبات سلطنته یارامیان بومحاربه قوجه عثمانلی سلطنتنی بیوك بر ورطه‌یه آتیوردی .

— ٣ —

بحر سفیدده روس دوناننماسی

تاریخلرك جملهٔ اتفاقاتنه نظراً ایکنجی (قاترینه) عسکرینك طونه بوینده احراز ایتدیکی غلبات و موفقیاتدن چوقجه ممنون اوله‌ما- مشیدی . عثمانلی دولتنه دهشتلی برباصغین یاپمق نیتیله (قرونشتاد)ده بر دونانما احضار ایتدی . بونی ایکی فیلویه آییره‌رق برینی آمیرال

(اصناف دفتر) لرینه قید و اشارتله اکتفا ایدلمش ایسه‌ده صکره‌لری آلم صاتم و رهن و فك معاملاتی اصناف کتخدالری معرفتلریله اجرا اولنه‌رق و اصناف دفترلرینه قید دوشوریله‌رك صورتلر آلنشلر و بعضلری محاکم شرعیه‌ده تسجیل ایتدیره‌رك حجت شرعیه استحصال ایلمشلردر . لکن او وقتلر صنایع و تجارتك انحصاری کیفیتی احتساب ناظرینك انضمام معاونتیله بین‌الاصناف محافظه اولندیغندن اصنافك کدکلری ایچون (حجج شرعیه) و یا (اقلام‌صورت) لری استحصال ایتملری اصول انحصاری محافظه‌دن زیاده اعتباری تزیید و تجاری تأمین مقصدندن ایلری کلمشدر . اکثر اصناف کدك ایچون حجت شرعیه و یا قلم صورتی آلوب آلامقده مختار ایدیسه‌ده (انفیه) ، (توتون) و (قورو قهوه) کبی مکیفات و (راقی) ، (شراب) و (قونیاق) کبی مسکرات فروخت ایدن

(اسپیریدوف Spiridof)ك ، دیکرینی آمیرال (موردوینوف Mord-vinof)ك قوماندالرینه ویردی. انکلیزلی قونتر آمیرال (الفنستون Elphinstone)ده یاردیمجیلری ایدی. ایکی روس آمیرالی شویله بویله کمیجی ایدیلر. انکلیز آمیرالی هرایکیسی ایله برابر دونانمایی ده تخطئه دن خالی قالمیوردی . فقط (قاترینه) دیسور ایدی که :

(روسلرك جهالتی کنجلکلرندن ، ترکلرك کی ایسه قوهٔ معنویه لری ینك ضعفندن ایلری کلمکده در)

بودونانماده بولنوب هنوز انشا ایدلمش اولان (ایسوییاتوسلاف Sviatoslaf) کمیسی بیله کرك صلابت ومتانت وکرکسه سرعت نقاط نظرندن نقیصه دار ایدی. قاترینه ایی برطوپ دوکوجی آرامقدن خالی دکلدی . بوکمیلره عجمی، صبانی باشندن آلنمش کویلیلر ، خسته خانه لردن یکی قالقمش امراض ساریه ناقلی عسکرلر خنجاخنج طولدیرلمشیدی .

دونانما انکلیز لیمانلرینه اوغرادی . انکلیزلر بونلره یکی آلات

اصنافك ، (صراف) ، (سیمکش) ، (طبیب) و (احزاجی) لرك اهمیتنه بناءً صکره لری بونلرك امور و معاملاتی بتون بتون کتخدالری النه براقیلمیوب حکومتك اداره و نظارت دائمه سی تحتنده بولندیرلمش یعنی اصناف مذکوره اجرای صنعت و تجارت ایچون جانب حکومته مراجعتله رخصت رسمیه استحصالنه مجبور طوتولمشدر . بناءً علیه (انفیه جی) ، (قورو قهوه جی) ، (توتونجی) کدکلری مالیه نظارتی باش محاسبه سنه و (میخانه) و (شرابخانه) کدکلری مکتب طبیه یه مربوط اولدقلرندن بو مقوله کدکلرك آلم و صاتم و رهن و فك و انتقال کبی وقوعاتی مقامات مذکوره یه قید اولنه رق اصحابی اللرینه ده (سندات تصرفیه) ویریلور و بونلردن باش محاسبه دن ویریلن سندلره (صورت) و یاخود (قویروقلی) و (زجریه) ایله (ضربخانه) و (طبیه) دن اعطا اولنان سندلره

وادوات ، تازه مأکولات ، ماهر قلاغوزلر ، ایی ضابطلر ویردیلر . کندیلرینی لوندره خلقی فوق‌العاده آلقیشلادیلر . انکلتره او زمان دولت‌علیه‌نك تامیت ملکیه‌سی پولتیقه‌سنی طوتمامش ایدی. بوصورتله فرانسه قابینه‌سنه‌ده تظاهرات سیاسیه‌ده بولنمق ایستیوردی . آمیرال (اسپیریدوف) اوروپای غربی‌یی طولاشدی. (جبل‌الطارق) بوغازندن کچدی. (لی‌وورن Livovrne) لیمانده لنکرانداز اولدی. بورادن طوغریجه (موره) اوزرینه کیده‌رك (مانیا) ساحلنده کوروندی. بزم ایسه بتون قوتمز طونه اوزرنده ایدی.

فی‌الواقع احوال عالمدن خبردار دکل ایدك. حتی (تاریخ سیاسی) دییورکه:

وکلا ایله سائر رجال عثمانیه بحر بالطقده کائن قرونشتاد لیمانیله آق دکز بیننده اتصال اولدیغنی کورمیه‌رك بو خبرك صحتنه قائل اولمامشلر ایدی. بالآخره باب عالی اشبو دونانمانك بحر بالطیقدن وآدریاتیك دکزندن کچه‌رك بحر سفیده مرورینه وندیك حکومتی طرفندن رخصت ویرلدی دیو وندیك ایلچیسنه عتاب ایتمشدر! زهی غفلت و جهالت !

دخی (تذکره) تعبیر اولنوردی . بشو تفصیلاتدن‌ده آکلاشیلیورکه کدکلر بالآخره سندات رسمیه‌یه ربط ایدلمشدر .

اوائلده تداول ایدن مسکوکات عثمانیه پاره وآقچه اولوب اوقاف مضبوطه خیرات ومبراتی وظائفی (معاشات)ایسه وقفیه‌لر موجبنجه اون‌بش یکرمی آقچه ویا پاره‌دن عبارت ایدی . صکره‌لری مسکوکات عثمانیه تبدل و تغیر ایده‌رك خدمهٔ اوقافه ویریلن مخصصات دخی آنلرك تعیشلرینه کفایت ایده‌مدیکندن مخصصات مذکوره‌یه بر مقدار شی ضم ایله حدلایقنه ابلاغی ایچون دولتجه بر قارشیلق آرانمش و اوته‌دن بری محاکم حجتلری و اقلام صورتلری وکتخدا تمسکلریله تصرف اولنان کدکلرك آلم صاتم و رهن و فکی و انتقالی وقوعنده وقفه تحویل اولنه‌رق حرمین و اوقاف نظارتلری جانبندن تبدیلاً وقف‌سندی اعطاسنه و بو صیره‌ده کدکلر اصحابندن بر مقدار (معجله) آلنه‌رق یومی بر مقدارده (اجارهٔ

— ٣ —

موره عصیانی

بوصحیفه‌لری غایت دقتله اوقویك :

روسیه ایمپراطوریچه‌سی (آننا Anna)نك زماننده مشهور روس مارشالی (مونیخ Münich) روملرك ساكن اولدقلری (موره) قطعه‌سنی دولت علیه علیهنه عصیان ایتدیرمك فكرنده بولنمش ایدی. (قاترینه) نك كوزده‌سی (اورلوف Orlof) ده، ماكدونیالی اولدیغی حالده بركچوق سركذشتلردن صكره «پترسبورغ»ده طوپجی قوماندانی اولان (پاپاس اوغلی) نامنده بریونانینك تشویقاتیله بوفكری تازه‌له‌دی. مرقوم (لی وورن)ده بركچوق صلیب، انجیل ایله قاترینه‌نك رسملرینی آلدی. فقط یولده آرناوود قورصانلرینه صویولدی. مع‌هذا آوستریانك (تریسته) قونسلوسی معرفتیله بونلردن بر طاقم دها جلب ایتدیره‌رك یونانستانده پاپاسلره، اهالی‌یه، اعیانه، اشرافه طاغیتدی. بونلردن ماعدا رومجه‌یه ترجمه ایدلمش روس نظامات عسكریه‌سنی‌ده برابرجه توزیع

مؤجله) تعیین اولنمسنه قرار ویرلمشدر . بناءً علیه امور و معاملاتی اوقاف نظارتنه عائد اولان عقارات موقوفه صاحب و مستأجرلری عهده‌لرنده اولوب محاكم حجتی و اقلام صورتی وكتخدا تمسكیله تملك اولنسان كدكلر ایچون حین وقوعاتنده سلطان محمد خان ثانی حضرتلری وقفی نامنه و امور معاملاتی حرمین نظارتنه عائد بولنان عقارات موقوفه صاحب و مستأجرلری عهده‌لرنده اولوب كذلك حجت و صورت و تذكره ایله تملك اولنان كدكلر ایچون دخی حین وقوعاتنده حرمین محترمین وقفی نامنه سندات اعطا اولنه‌رق بو صورتله بك چوق صرف ملك كدكلر وقفه تحویل اولنمش و بونلره (نظاملو) تعبیر ایدلمشدر . (نظاملو) تعبیر ایدلمسی بو نوع كدك اصحابنه كرك وراثت وكرك

ایله‌دی . موره‌ده (مانیه) دینیلن اهالیٔ خرستیانیه آره‌سنده صاحب نفوذ اولان (استه‌فانوس ماورو میخالیس) روس عسکری کله‌نجه اختلال وقوعه کله‌میه‌جکنی بیلدیردیکی کبی (قالاماس) ده بولنان موره‌لیلر دخی مشهور پاپاس (بەناکی Béna'kis) یه عین سوزی سویلدیلر . شبه جزیره‌ده (طامارا) و (حاجی مرادیس) نامنده‌کی اختلالجیلر طولاشیورلردی . (اسپیریدوف) ك دونانماسنه روم کمیجیلری‌ده داخل اولمشلردی . حتی (پزاروس Psaros) نامنده بری روس دونانماسنه ایچلرنده پك چوق روم بولنان آزاق دکزی کمیجیلرینك ادخالی توصیه‌ایتمش وقبول اولنمشیدی. والحاصل (آمیرال اسپیریدوف) ك دونانماسنده عصیانه تشویق ، عصاتی تسلیح وکنیش مقیاسده براختلالی اداره ایتمك ایچون نه لازم ایسه جمله‌سی موجود ایدی .

خبر عصیان استانبولدن خبر آلننجه موره‌یه اوامر لازمه کوندرلدیکی کبی (لاسه‌ده‌مون Lacédémon) متره‌پولیدی اعدام ، روم پطریقی ایکنجی (مه‌له‌تیوس Météios) دخی عزل ایدلدی .

استقراض حقنده امتیاز ویرلمسندن ایلری کلمش اولوب بو امتیازی ناطق‌اوله‌رق حقنده برده فرمان صدور ایتمش و بعده درسعادت ومحال سائره‌ده کائن اکثری دکانلره ، خان اوطه‌لرینه ، حاملره و مغازه‌لره و مخزنلره و الحاصل هر نوع صنعت و تجارت اجرا اولنان محللره تحویلاً و یا مجدداً بررکدك سندی ویرلدکدن ماعدا بوستانلره و (خان آغا) لرینه ، خان اوطه‌باشیلرینه، (سقالر)ه و سوقاق باشلریله ممرلرده (بوغاچه) ، (محلبی) و سائره صاتمق اوزره طوران (طبله‌کار) له و (طالیان) له ، (پازار قایق) لرینه ، پیاده قایقلرینه ، (بالق) و (میدیه) و (استریدیه) قایقلرینه وارنجه‌یه قدر جمله‌سنه‌ده جانب اوقافدن مجدداً کدك سندی ویرلمشدر .

مورەده (ماورو میخالیس) ایله پاپاس (بەناکی) (قورون)ك ضبطنی روسلره توصیه ایتدیلر .

فقط ارباب عصیان حاجت براقمادی. بتون یونانستان آیاقلاندی. (پساروس) مشهور و قدیم (اسپارطه) آلایلری کبی ارباب عصیانی غرب و شرق اسپارطه فرقەلری دیه ایکی‌یه آییردی . بونلره بر قاچ یوز روس عسکری‌ده ویریله‌رك (بارقوف Barkof) ك قوماندا- سنده اولەرق اسکی اسپارطه‌یه یعنی (مزستره Misitra) قلعەسنه هجوم ایتدیلر . شهری یغما، اهالیسنی قتل، حتی کوچك چوجقلری منارەلردن آتدیلر . مترەپولید (پارتەنیوس) ، قورنت (اینەبختی) ده (ژورژ نوطاراس) ایله اوغلی ، (مغار Mégaride) ده (مت روما- راس) ، (آقارنانی) ده (خریستوس) ایله رفقاسی ، (میسولونکی) ده مکتب خواجه‌سی (پالاماس)، (پارناس)ده (قومن‌طراخاس)، کریدده (اسفاکیەلی‌یانی) ، (بەاوسی Béotie) ده (قالیوذاس) ناملرنده ارباب عصیان سرکردەلری ظهور ایتدی . جزایر سبعهٔ یونانیه‌ده بولنان کمیلره روس بایراقلری چکیلدی. (زانطه)لی ایکی بیك و(کفالونیا)لی اوچ بیك روم مورەیه کچدیلر .

کدکلر وقتیله (هوائی) و (مستقر) ناملریله ایکی قسمدن عبارت ایدی . هوائی کدکلر شخصه عائد اولوب صاحبی ایسته‌دیکی محلده اجرای صنعته قادر ایدی . مستقر کدکلر ایسه (دکان) ومغازه و سائره کبی محلره مخصوص ایدی. بناءً علیه متصرفی باشقه محلده اجرای صنعت و تجارت ایده‌مزدی . آخر محله نقل ایده‌جك اولور ایسه کدکنی دخی صورت رسمیه‌ده نقل و سندینی تبدیل ایتدیرمك مجبوریتنده بولنوردی ، بو کدکلر ارتدیریلیر ، اکسیلدیلیر و بر صنعتك کدکی دیکر صنعته تصحیح ایدیلیر ایدی .

[کدکلر کتابندن خلاصه]

(یساروس) ایله (بارقوف) معیتلرنده اون بش بیك مانیه‌لی و دورت یوز روس اولدیغی حالده موره ایالتی مرکز اداره‌سی اولان (طرابلیجه Tripolitza) اوزرینه یوریدیلر .

اولجه موره اختلالنك شیوعی اوزرینه صدر اسبق محسن زاده محمد پاشا سرعسکر نصب ایدلمشیدی . شهرده یغما ایده‌جکلری اشیا وسائره‌یی قولایجه یوکلنمك ایچون برابرلرنده چوواللر کتیرمش اولان مانیه‌لیلر پاشانك هجومیله پریشان اولدیلر . روسلرك کافه‌سی مقتول دوشدی . بو وقعه سببیله روسلرله روملرك آره‌سی آچیلدی . « آلکسی اورلوف » یعنی قاترینه‌نك دوستنك برادری (قورون) محاصره‌سنی ترك و (ناوارین) ایله (اسفاکته‌ری Sphactérie) آطه‌سنی اشغال ایتدی . سرعسکر محسن زاده (ترحاله) اهالیسنی قتل عام ایده‌رك روملردن انتقام آلیوردی .

بو آرالق ممالك عثمانیه‌نك لمنی، ازمیر کبی مواقعنده بولنان روملر دخی بالمقابله قتل ایدلمکه باشلاندی . (طرابلیجه) ده اوچ بیك روم

---

۲۰۸ — فائده

ماری ته‌ره‌ز Marie Thérèse

ماری ته‌ره‌ز ۱۷٤۰ سنهٔ میلادیه‌سنده آوستریا ایمپراطورلغی تختنه جالس اولمشیدی . حین جلوسنده ۲۳ یاشلرنده بر پرنسس ایدی . بزم (نمچه) دیه یاد ایتدیکمز بو ایمپراطورلق پك نازك بر حالده بولنیوردی . (آلتنجی شارل) وفاتندن اول برادری برنجی (ژوزف) ك قیزلرینی آوستریا تختی میراثندن محروم براقق و سلطنتی (ماری ته‌ره‌ز) ه تخصیص ایتمك مقصدیله بر نظامنامه نشر ایله‌مشیدی که بوکا — Pragmatique sanction de Marie

کسیلوب برپسقپوس ایله بش پاپاس اعدام ایدلدی . گریدده سرکرده اولان (یانی) طوتولوب آصیلدی . بواثناده آرناوودلر دخی موره اوزرینه یوریدیلر. «ارگری» Argyrocastro ده بولنان اوچ بالیقاریا ایله اوچ یوز عونه‌سنی محو ایدوب (ئه‌تولی Etolie) روملرینی قتل ، «میسولونگی»نی اغتنام ایتدکلری کبی ایجه بردونانما تدارك ایدرك (پاتراس)ی دخی بونلره بکزتدیلر. مشهور سرکرده (ماورومیخالیس) آرناوود عثمان پاشایه قارشی (مانیه) یی مدافعه ایدرکن اوغلیله برابر مقتول اولدی . (پساروس) قهرمانده (مزستره) ده محو اولەرق موره یوزاللی بیك قدر آرناوود کوکللیسنك پای‌استیلاسنه دوشدی.

(آلکسی اورلوف) ایشـك وخامتی درك و (قورون) ی ، (متون)ی، حتی بتون (موره)یی، (ناوارین)ی، اسفاکته‌ری آطه‌سی ترك ایله آچیلدی . ارباب عصیانی یوز اوستنه براقدی . روملری

ماری تەرەز

Thérèse دینیر . آلتنجی شارلك ــ که بز قرال قارل دیه یاد ایدەرز ــ ارکك اولادی یوق ایدی . ماری تەرەز ، حکومتی بو نظامنامه‌یه متانت ارتباطی مشکوك بر نوع عدم موازنت ایچنده بولدی . حتی ایمپراطورلق محو اولمق تهلکه‌سنده کوستریبوردی . فقط کنج پرنسس ذکی ، رأی و محاکمه صاحبی، مستعد وچالیشقان، امور ومعاملات حکومته صوك درجه‌ده دقت‌ایدر برحاکمه اولدیغی کبی فکر سدیدیله‌ده حرکت‌ایلدیکندن زماننده آوستریا ایمپراطورلغی ملحوظ اولان تهلکه‌یه دوشمکدن قورتولدی . (١٧٣٦) سنهٔمیلادیه‌ده (لورەن) دوقه‌سی (اوچنجی‌فرانسوا)ایله ازدواج‌ایتدی. (فرانسوا) امور حکومتله اشتغالدن حظ ایتمز قلندر مشرب بر ذات ایدی . ایمپراطوریچه احوال‌مالیه‌یی اصلاح ایتدیکی کبی زماننده آوستریا (معارف‌ابتدائیه) سی‌ده تأسیس وتنظیم ایدلمشدر . دارالمعلمینلر آچدی، صنایع چراق مکتبلری احداث ایتدی. عثمانلیلر و شرقلیلر ایله تسهیل مناسبات ایچون (السنهٔ شرقیه)

قورقاقلقله اتهام ایدییوردی . (قاترینه) آلکسی اورلوفه یازدیغی مکتوبده دییورکه :

(مادامکه مورەلیلر سزك ارائه ایتدیککز شجاعت و قهرمانی‌یی و ثبات و مکانتی کوسترەمدیلر ، مادامکه ربقهٔ اسارتدن قورتولمغی ایستەمدیلر ، آنلری کندی حاللرینه براقدیغنه یك ایی ایتدك) .

— ٤ —

چشمه وقعهٔ بحریه‌سی

روسلر (مورە)دەکی اهالیٔ خرستیانیەنك عصیانلرندن ایستەدکلری کبی استفاده ایدەمدیلر . بزم تاریخلردن دها مدقق کورینن اجنبی تاریخلرنده چشمه وقعهٔ مهمه‌سی شویله تصویر ایدیلیور :

(جاریجه قاترینه ایله اورلوفلر (غره‌غوری و آلکسی اورلوف) مورەده اوغرادقلری هزیمتك آجیسنی چیقارەجق بر وسیله آرایورلردی . روسیه دونانماسندەکی انکلیز قونترآمیرالی (الفنستون) ایله باش قوماندان (اسپیریدوف)ك

انستیتوسنی میدانه چیقاردی . (وی‌نر ـ نوشتاد Wiener-Neustadt) عسکری آقادەمیسنی انشا ایتدی. علوم طبیه‌یی احیا ایدرجه‌سنه بریلان اوزرینه تنظیم ایتدیردی . مکتب حقوق اصلاح ایلەدی . ترەزیانوم ـــ که ایلك دفعه اولەرق عثمانلی شهزادەلرندن مجید افندی زاده فاروق افندینك تحصیل علوم ایتمکدەاولدیغی مؤسسەدر ـــ آنك‌ده بانیسی (ماری تەرەز)در. بورایه اصیلزادەکان داخل اولەبیلیرلر . اصلاحات قانونیه وروحانیه‌ده دخی بولندی . بالخصوص کویلیلرك تأمین رفاهی ایچون پك چوق چالیشدی .

آوستریا کویلیلری مشکل بر موقعده بولنیورلردی . اسارت حالنده ایدیلر . چفتلك صاحبنك اذنی‌اولمقسزین بریندن آیریله‌ماز ، اولنەمز ، چوجقلرینه چفتجیلکدن ماعدا صنعت اوکرەدەمز ایدیلر. آنفاریه وعوائد آلتنده ازلیور-

آره‌سی آچیلمش ایکن (آلکسی اورلوف) باریشدیره‌رق کندیسی بحریه‌دن اولمدیغی حالده دونانمانك عموم قوماندانلغنی درعهده ایتدی.

دیگر طرفدن عثمانلی دونانماسی کندیسنه کووه‌نه‌جك حالده دگل ایدی. بو اثناده طرابلس غرب گمیلری فلمنکیلر، تونس دایلیری فرانسزلر، جزایرلیلر دخی دانیمارقه‌لیلرله اوغراشیورلردی. بناءً علیه امداده کله‌مزلردی. سلطان مصطفانك ایکی فیلوسی وار ایدی. بری قپودان دریا حسام‌الدین پاشانك قوماندا‌سنده اوله‌رق آق دکزه چیقمش، دیگری مشهور جعفر بك ایله جزایرلی حسن بك قوماندا‌سنده اوله‌رق بوغازده قالمش ایدی. بو ایکی دونانما اورلوف دونانماسنك رغمنه (ساقیز) آطه‌سنك قارشیسنده کائن (چشمه) لیماننده برلشدی. ۶۰ : ۹۰ طوپلو ۱۶ قالیون ایله ۶ فرقتین، ۱۱ شبك و متعدد سفائن صغیره‌دن عبارت ایدی. (اورلوف) ك قوماندا ایتدیکی دونانما ایسه ۹ سفینهٔ جسیمه، ۷ فرقتین، بر غالیوت و بر قاچ نقلیه‌دن متشکل ایدی. اورلوف، قوتجه فائق اولان عثمانلی دونانماسنك اوکنه چیقنجه قورقوسندن طوکه قالمشدر. فقط بر مدت صکره اعادهٔ جسارت ایدره‌ك بو دونانمایه هجوم و آنی محو و تخریب ایتمکه قرار ویردی.

۱۷۷۰ سنه‌سی تموزینك یدیسنده (۱۱۸٤ سنه‌سی صفر) روس امرای بحریه‌سندن قروز Cruse، غره‌غ Greig، اسپیریدوف، ته‌اودور اورلوف

لردی. ماری ته‌ره‌زه آنفاریه نظامنامه‌سی علیهنه یوریدی. اراضیسنده چالیشان کویلولر کندیلرینه برانسان نظریله باقمغه، کندی کندیلرینی قورومغه باشلادیلر. مع‌التأسف آنك کوسترمش اولدیغی بوشیمهٔ عدالته دیگر اصیلزادگان اتباع ایتمدیلر. فقط اوغلی (ایکنجی ژوزف) والده‌سنك اثرینه اقتفا ایتدی. وکلاسی میاننده قاونیچ Kaunitz ك شهرت سیاسیه‌سی واردر. بو ذات جلب قلوبده و آدم آلداتمقده ماهر ایدی.

آوستریاده فکر ملیت اولمادیغی جهتله «ماری ته‌ره‌ز» آنك یرینه سلسلهٔ حکمداری‌یه صداقت فکری قائم اولمسی طرفداری ایدی. بو جهتله تاریخ براز حقنده مشتکی طاورانیر. مع‌هذا زمانی آوستریا سلسلهٔ حکمدارانینك اك مسعود بر زمانیدر. حضم اکبری اولان پروسیا قرالی بیوك فره‌دریق بیله مشارالیهانك حین وفاتنده (۱۷۸۰) آغلامش (کندی نوعی و تخت

موزیقه چالدیره‌رق قپودان حسن بکك راکب اولدیغی قالیون اوزرینه هجوم ایتدیلر . بر عثمانلی کوله‌سی اوشتات Eustathe نامنده‌کی روس کمیسنك دومنی پارچه‌لادی . عین زمانده هر ایکی کمی آتش آلدی . روس کمیسندن اسرا ایله برابر آنجق طقسان کشی قورتولوب باقی بش یوزی برهوا اولدی . بونلردن یالکز قپودان « قروز » یاشادی . عثمانلی سفینه‌سی‌ده بر هوا اوله‌رق قپودانه حسن بك قلیجی آغزنده اولدیغی حالده یوزه‌رك ساحله چیقدی . بو ایکی کمی آتشین بر قوبداق حالنده اولدیغی حالده آقندی ایله یورییه‌رك لیمانك تا ایچنده صیق صیق لنکر انداز بولنان عثمانلی دونانماسنك اوزرینه طوغری کلدی .

کیجه اولمشیدی . (آلکسی اورلوف) برمجلس حرب عقد ایده‌رك : «جزایر بحر سفیده حاکم اولمق ایچون ترکلری ساده مغلوب ایتمك کفایت ایتمز ، آنلری محو ایتملیدر .» قرارینی ویردی . انکلیز و روس قوماندانلرینك ترتیبی وجهله بر ایکی کون صکره لیمانك آغزندن آتش کمیلری صالیویردیلر . عین زمانده‌ده روس سفینه‌لری قیرمزی کولله وخمپره آتمغه باشلادیلر . بریرده کومه‌لنمش اولان عثمانلی کمیلری طوتوشدی . ١٥ قالیوندن اون دردی ، آلتی فرقته ، ٥٠ سفینهٔ سائره یاندی . سکزه طقوز بیك عثمانلی کمیجیسی محو اولدی .

سلطنت ایچون بر شرف ایدی . کندیسیله حرب ایتدم و فقط اصلا دشمن اولمادم) دیمشدر . ١١٧١ده (ویانه) یه سفارتله اعزام ایدیلن (رسمی احمد) افندی ماری تەرەزك زوجی آوستریا ایمپراطوری برنجی (فرانسوا) طرفندن صورت قبولنی بروجه آتی حکایه ایلر :

« چاسار طرفندن دعوتجی ایله کندی هنطوسی و معهود آتلر وقارشوجیلر کلوب آلایله سرایه واردقده بنك طاشنده ونردبان باشنده قارشوجیلره ملاقاتدن صکره تشریفاتجی نامنه برآدملری کلوب اوکزه دوشدی . چاسار دیوانخانه‌سی قربنده بر اوطه‌ده توقیف و استیذان ایلدکدن صکره قپوجیلر کتخداسی منزله‌سنده دیکر بر آدملری کلوب دیوانخانه قپوسنی کشاد و بزی بلا تکلف یدی نفر خواص اتباعیله ایچری‌یه ادخال و ایراد ایلدی . نامهٔ همایون دیوان افندیسی یدنده ، اوطه‌نك اطرافی رجال و نسوان ایله طولمش دیوانخانه‌یه کیریلوب دیوانخانه نهایتنده طول و عرضی تخمیناً بشر ذراع و قدی بر قدمه

فی الواقع آطه‌لر دکزینك حاکمی اولدیلر . انکلیز آمیرالی چناق قلعه‌دن کچه‌رك استانبول اوکنه قدر کیتمکی تکلیف ایتدیسه‌ده روسلر کمیلرنده‌کی انشاآتك فنالغندن، دونانما تشکیلاتنك نقصانیله برابر خسته‌لرك کثرتندن طولایی جسارت ایده‌مدیلر. فقط «الفنستون» چناق قلعه‌دن کیردی . اوراده‌کی استحکاماتك آتشنی صوصدیردی . چاپنی بیله ایچدی . آرقه‌سندن کلن اولمادیغی ایچون اوده عودت ایتدی . اوزمان خدمت دولت علیه‌ده طوپچی معلمی اولان فرانسه‌لی مشهور (جنرال طوت Tott) بوغازك اسباب مدافعه‌سنی ترتیبه مأمور اولمشیدی . روسلر (پاروس) آطه‌سنه رجعت ایده‌رك (اورلوفلر) دخی ایتالیایه کیتدیلر .

چشمه غالبیت بحریه‌سی چاریچه ایله روس قومنی تهییج ایتدی . کلیسالرده روس دونانماسنك بانیسی اولان (بیوك پترو) نك روحنه دعالر اوقوندی . چاریچه پترسبورغ جوارنده « چارسقوئه ـ سه‌لو Tsarskoé-sélo » سرایی میداننده برطاق ظفر یاپدیردی .

عجم قالیچه‌سیله دوشنمش بر صفه اوزرنده صاری دیبا ایله اورتولمش بر صندلی یاننده چاسار ، سیاه قطیفه‌دن مصنوع الماسلی لباسله آیاق اوزره طوروب صفه‌نك کنارینه واصل و « حالا شرفبخشای سریر سلطنت عثمانی اولان شوکتلو مهابتلو پادشاه عالمپناه افندمز حضرتلرینك [سلطان مصطفای ثالث] جلوس همایونلری اخباری متضمن سز دوستلرینه نامهٔ بشارت علامه‌لریدر » دیدیکنده چاسار اشارتیله نامهٔ همایون یاننده آماده اولان سریر اوزره وضع اولنوب ترجمان خلاصهٔ تقریرمزی افهام و چاسار جواب ویرمك اوزره یاننده طوران باش وکیله اشارت ایلدکده باش وکیل ترجمانه جلوس همایون حضرت تاجداریدن وکندولره نامهٔ بشارت نمودیله ایلچی کوندرلمکه عنایت بیورلدیغندن محظوظ و ممنون اولدقلریله جلوس میمنت مقرونلرینی تبریك ایلدکلری مفهومنی ترجمانه تلقین و ترجمان دخی بو بنده‌لرینه تفهیم و تبیین ایلیوب بو صورتده رجعت

محی «اورلوف» ك برادری «آلكسی اورلوف» ه «چشمنسكی» Tchesmenski يعنی (چشمه غالبی) نامنی ويردی . افراد و امرايه توزيع ايدلمك اوزره! Byle يعنی بن‌ده اوراده ايدم يازيلی مداليه‌لر ضرب ايتديردی. موفقيتی پك شعشعه‌لی برصورتده اوروپايه بيلديردی. حتی مشهور (وولتر)ه يكرمی بيك ترك اولديرلديكنی تأميناً سويلدی.

روس دونانماسی بوموفقيت اوزرينه آناطولی ساحلنده گزينمكله برابر مصرده اعلان عصيان ايدن «بولوت قپان علی» بك ايله قطعهٔ مذكوره‌يی دولت عليه‌دن تفريق ايتمك مقصديله اتفاق ايتدی . بوائناده سوريه جهتلری‌ده قاريشمش ايدی .

مفتی افندی

و اوچ گوندن صكره هيئت مذكوره‌ده يه محل مربورده چاساريچه‌يه (ماريا تەرەزا) دخی ابلاغ نامهٔ همايونله اتمام رسم سفارت اولندی . قراليچه‌نك نصف أسفلی مائی زمينلی بر دستان زربفت ايله محفوف و صدردن يوقاريسی بونحق مقوله‌سی استار شفاف ايله ملفوف اولوب گردنی بر سياه شبكی حوتوز ايله آرايده و فرقی الماسلی حفيفجه تارپوش ايله پوشيده واللری ديرسكلرينه‌دك

غازی حسن پاشا

سلطان مصطفی بو خبر فلاکتی متعاقب مشارالیه حسن بکه وزارتله برابر قپودان دریالق و بوغاز سرعسکرلکنی ویره‌رك چناق قلعه‌ده اقامت ایتمسنی امر ایتدی. حسن پاشا سفائن تجاریه‌نك لیمانلردن خروجنی منع ایتدی. روس دونانماسنك «لمنی» قلعه‌سنی محاصره ایتدیکنی خبر آلدیغی اثناده بر طاقم نقلیه کمیلری بوله‌رق جزیره‌یه آرقه طرفدن عسکر چیقاردی. روسلری بوزدی. برقاچ طوپلرینی آلدی. بونك اوزرینه مشارالیهه «غازی» عنوانی ویریلدی. اوروپالیلر بیننده «محاربه‌لر دکزی تمساحی» نامنی حائزدر.

کودری الدیون ایله مستور و سره‌سی اوزره معقود و یدنده دستخوشلری قبیلندن اولان یاپازه موجود اولوب محابندن و جنانی حمر تمأب و لباتی مطهر تدافع و اضطراب کورلمشدر».

(تاریخ جودت) دییورکه:

ایمپراطوریچهٔ مشارالیها بوندن مقدم (۱۱۷۵—۱۱۷۶) تاریخلرنده پروسیا ایله محاربه ایتدیکی اثناده نمچه دولتنه کلی ضعف و فتور عارض اولدیغی حالده پروسیا دولتی دولت علیه‌یی نمچه اوزرینه اعلان حرب ایتمکه تشویق ایتمشیکن دولت علیه اصغا ایتمیه‌رك نمچه علیهنه قیام ایتمدیکندن مدت مدیده ایمپراطوریچهٔ مشارالیها بوغیرتی کودوب حق دولت علیه‌ده‌ك روسیه ایله وقوع بولان محاربات اثناسنده دولت علیه علیهنه حرکت ایتمدیکی بوکا مبنی ایدوکی بعض تواریخده مندرجدر. هر نه حال ایسه اصول پولتیقه‌سی ایجابنجه دائما دولت علیه ایله اتفاق اوزره ایدی.

دولت براً وبحراً فلاکتدن فلاکته کیریپوردی. «قرمطاغ» ده دخی قاریشمش ایدی. «طونه» بوینده مغلوبیتلرمز یکدیکرینی تعقیب ایدییوردی.

١١٨٣ ده صدراعظم اولان (عوض پاشا زاده خلیل پاشا) بابا طاغنده اوطورركن روسلر (روسجق) قارشیسنده‌کی (یرکوکی) قلعه‌سنه هجوم ایتمشلردی. بو اثناده قوماندان (غالیچین) دکیشمش، روس اردوسی (رومیانچوف Roumiantsof)ك قوماندانسنه کیرمش ایدی. پاشا، (قارتال) محاربه‌سنده پریشان اولان تاتار اردوسی ایله سرعسکر عبدی پاشا وقپوقیران پاشا فرقه‌لرینك دوکوندیلرندن یوز بیك عسکر تشکیل ایده‌رك عسکرك طاغیلمسی و طونه‌یی کچمیه‌جك اولورسه هزیمته سبب اولدك دینله‌جك واهمه‌سندن طولایی طونه‌یی کچه‌رك

---

٢٠٩ — فائده

(یرکوی) وبکرش مکالمه‌لری

بش آلتی آی جك و جدال اولمیوب مکالمه و مصالحه‌یه صورت ویرلك اوزره طونه یالیلرنده وآق دکزده متارکه‌یه نظام ایچون خواجکان دیوان همایوندن (عبدالکریم) افندی (یرکوی) ه، تشریفاتجی مصطفی بك آق دکزده مستقولوملك جمیتکاهی اولان (نقشه پاره) جزیره‌سنه کیتمکله شروط متارکه‌یه نظام ویرلمش ایدی. بونك عقبنده آستانهٔ سعادتده کتابدن سابقا رئیس الکتاب (عثمان) افندی و علمادن آیاصوفیه شیخی بولنان (یسنجی زاده) افندی مرخص تعیین و نمچه و براندبورق (پروسیا) بالیوزلری متوسط ترتیب و بونلرك

قرتال صحراسندن اون ساعت اوته‌ده (رومیانچوف)ه مغلوب اولدی. بیلغینلق جهتیله طوبجیلرمز طوپلرینی یرنده براقه‌رق والحاصل «باباسی طبانه‌قوت وآتلوسی قامچی‌یه برکت» طونه کنارینه‌دوکولدیلر. امرا بوقاچاق عسکری قلیج ایله ضرب ایتدکلری حالده چویره‌میورلردی .

ایکی بیك شهید ، ١٤٠ طوب ویردك . آرتق (اسماعیل ، کیلی آقکرمان) الدن کیتدی .

بناءً علیه (اولاح) کاملاً روس استیلاسنده قالدی (١١٨٤).

بو مغلوبیتی متعاقب روس قوماندانی ترکجه‌یه و فارسی‌یه واقف برمیرآلای یوللایه‌رق :

— عقد صلحه مأمور اولدیغنی بیلدیردی ایسه‌ده خلیل پاشا کیفیتی پادشاهه یازدی. درسعادتدن کلن امر شویله ایدی:

«اومصلحته بزبونده نظام ویریرز . مارشاله دوستانه مکتوب

تدارکنه اوچ درت یوز کیسه آقچه صرف اولنوب جله‌سی بر دبدبهٔ کاذبه ایله ١١٨٥ سنه‌سی ربیع‌الآخرنده اردویه کلدیلر. مسقولو طرفندن دخی (اورلوف) نامنده بر معتبر مرخص کوندرلمکله قارشو یقه‌ده (برکوی) ایله (ابرائیل) ماییننده قارشو قارشویه چادرلر قوریلوب رسم قدیم اوزره مکالمه‌یه باشلایه‌جق اولدقلرنده مسقولو طرفی « بزم دولتمز متعین دولت اولمغله آخر دولتك توسطنه محتاج دکلز . دولت علیه ایله ایشیمزی کندیمز کورورز » دیو متوسطلری مجلس مکالمه‌یه اوغراتمیوب اوته طرفدن (اورلوف) ایله (ابراشقوف : یدی قله‌ده محبوس روسیه سفیری که نمچه و پروسیه سفیرلرینك توسطی اوزرینه تخلیه ایدلمشیدی) و عثمان افندی مکالمه‌یه شروع ایتدیلر . و برودن (روسیه طرفندن) مصلحت و مصالحه‌نك رکن اعظمی تاتار سربستیسی (قریمك استقلالی) اولوب بوماده صورت‌پذیر اولمدقجه سائر ماده‌لر یوریمیوب صلح نتیجه بولمیه‌جغی (اورلوف) و (ابراشقوف) کراراً وصراحةً بیان و درمیان ایدرلرکن عثمان

یازوب اوتورەسز». مکر سلطان مصطفی آوستریا ایله پروسیا حکومتلرینه توسط ایچون نامه یازمش ایمش .

بوبابده رسمی احمد افندی دییورکه :

(صلح بر امر مرغوب اولمغله حکمت قاعدەسنه رعایت ایدن دولتلر دائما بویولدن آیرلمیوب هرحالده مصالحەیه رغبت کوسترمکدن خالی اولمدقلرینه بناءً مارشال وجه مذکور اوزره بوکره کاغد تحریر و ایش تمام اولنجیەدك صلح اولەلم دیو یالوامقدن خالی اولمدی.

بودقیقەدن غافل اولان عقلای روزکار « اصلی یوقدر. مرادی حیلەدر. مسقوه قلیچ ، مسقوه قلیچ » دیمکدن آیرلمیوب اوچ سنه مقدم سهولتله بیتەجك ایشی صویه صاردیروب کلی مشقتلره باعث اولدقلری محتاج بیان دکل ایکن : « حالا بزم سوزمز دیکلنمدی و دشمنه ایو بر قلیچ چکیلمدی . یوخسه ایش بویلەمی کوریلور ؟ » دیو طفره صاتوب « بزده غیرت اسلام واردر» دیو لاف وکذاف ایدرلر . بومقوله لاف وکذاف ایسه اوتەدن برو اوله کلمکله بونلرك کلامنه قولاق طوتوب واقعا فلان زاده افندینك غیرت اسلامیەسی وار ایمش دیو استحسان ایلرلرکه محل حیرتدر . سبحان الله .

افندی « سزه اویله دیمك دوشر ، تاتارك شرعاً سربستیسی جائز دکلدر . بز بو مصلحتی آنجه ایله بتورمکه مأمورز » دیەرك یکرمی اوتوز کونده اوچ درت مجلس مکالمه ایلدیلر . اورلوف ، بروجه محرر تاتار سربستیسی اساس مصالحت اولمغین بوکا قرار ویرلدیجه اولماز دیدیکنده عثمان افندی فن مغالطه ومحاورەده نادر الوجود ، اصحاب لقلقه و شقشقەدن چکەسنه مغرور بر ذات نا مسعود اولمغله آنجه کسمز ، ایش بتورمز براز لاف وکذاف ایله مسقولویی اینانديررم اوصانديررم ظن ایلدی . فرنك طائفەسی بو مقوله ایشلرده غایتده متین ومتأنی اولوب باشنه دکرمن دوندرلسه کرتەسندن قیملدارکبی اولمدیغندن عثمان افندینك لافنی قوال دیکلر کبی دیکلیوب انجام کار عثمان افندی « بونلر نه دیمك ایسترلر؟ ملك دعواسی دین دعواسنه مبدل اولدی . خدا حقیچون بتون آناطولی آیاغه قالقار ، دنیا آلتی اوستنه کلور » دیو بی معنی یایغرەیه باشلادی . فرنکلر صدددن خارج بو معاملهٔ ناهنجاری کوروب دیدیلرکه « بو افندی دلیدر دیسەك

خلیل‌پاشادن صکره صدراعظم اولان (سلحدار محمد) پاشا دخی روسلره قطعی بر گوشمال ویره‌میوردی. حتی روسلر (بابا طاغ)نه بیله کلدیلر . مقام صدارته کلن (محسن زاده محمد) پاشا بدایت محاربه‌دن بری یدنجی صدراعظمدر . مشار الیه (شمنی)ده قیشلاغه گیردی (۱۱۸۵) .

شو اوچ سنه ظرفنده دولت نه اولمشیدی؟ فی‌الواقع صدر جدید اردوده نظام وانتظامی تأیید، زوربالری برر ایکیشر اعدام، یغماجیلری طرد واشقیا طرزنده‌کیلری تنکیل ایده‌رك طوبچیلرك عددینی تزیید ایتدیسه‌ده حال وموقع ینه وخیم ایدی . (جنرال دولغوروکی Dolgorouki) قوماندا‌سنده بولنان ایکنجی روس اردوسی‌ده قریمی استیلایه‌باشلادی. قریم ذاتاً حکومتسزلك ایچنده‌ایدی. (سلیمکرای) یدی بیك عثمانلی واللی‌بیك تاتار عسکرینه مالك ایدی. «دولغوروکی» اوتوز بیك روس وآلتمش بیك نوغای ایله هجوم ایده‌رك صیره‌سیله

ادیدن خارج . آنجق شویله دیررکه بونك عقلی وار اما بزم بیلدیکمز ، کوردیکمز عقللردن دکلدر» دیوب ایشدن مأیوس اوله‌رق اورلوف کلدیکی یره کیده‌جك اولدی . عثمان افندی مادهٔ سربستینك جوازینه میل ایتسه قاضی‌عسکر افندیلرك رأی و اعتقادینه مخالف اولمغله « اصلنده واجب‌الازاله بر مفسددر » دیو قتلنه فتوا ویره‌جکلرینه الیله قومش کبی محقق بیلدیکندن مکالمه‌یی اوزاتمغله بر کون اول استانبوله عودت و پادشاه عالمپناه صحبتلریله مشرف و معتبر اولمغی غنیمت عد ایتمکین اوتوز کون ایچنده ایی قیردیغی اردوده صدراعظمك معلومی اولدقده هم ایشك بیتمدیکندن ، هم عسکر دیکلنمکه بهانه اولان متارکه‌نك بوزلدیغندن غایتده متألم اوله‌رق (نه ایشلیه‌لم ؟) دیو بغص اصحاب رأی ایله مشورت ایتمکین (اورلوف) کیتدی ایسه (اورلوف قاترینه‌نك عاشقی اولدیغی جهتله سرایده رقیبلر بولندیغنی خبر آله‌رق او دخی ایی قیرمش ایدی) مارشال بوندەدر . وفی‌الاصل خلیل پاشا کوننده‌ن برو صلحه راغب اولان

(پره‌قوپ) (کفه) (کرچ) (یکی قلعه) یی ضبط ایلدی. (اوربوغازی) دینیلن (پره‌قوپ)ده قریم سرعسکری بولنان سلحدار «ابراهیم» پاشا مقاومت ایتدیسه‌ده روسلر تاتار امراسنی جلب ایده‌رك :

— سز جنکیز سلاله‌سندن مستقل برحکومت ایدیکز. عثمانلیلرك حکم واداره‌سنه کیردیکز. سزی کندی والیلری کبی عزل ونصب ایدوب حقارت ایدییورلر. اکر بزمله اتفاق ایدرسه‌کز ینه استقلالکزی ویریرز. دیه قاندیرمشلردی. تاتارلر هوس استقلال ایله «اور» قلعه‌سنی روسلره آچدیلر. سلیمکرای ساحلدن برکمی‌یه بینه‌رك استانبوله فرارایتدی. روس اردوسی قول قول قریم ایچنه یاییلدی. «پره‌قوب» بکی تاتار ابراهیم پاشایه روسلر ایله اولان خفی معاهده‌یی بیلدیردی. پاشا وقوع بولان صوك محاربه‌ده اسیر (١٨٨٥) اوله‌رق (پترسبورغ)ه یوللاندی.

قرق‌سکز تاتار مبعوثی‌ایله سلیمکرایك ایکی‌اوغلی دخی‌پترسبورغه

مارشالدر. آکا بر مکتوب تحریر ایدوب متارکه‌یی بر قات دها اوزاتمق ممکندر دنیلدی. درعقب صدراعظم مارشاله مکتوب یازوب «سزك(اورلوف) و بزم (عثمان افندی) ایکیسی‌ده فضول ومتعجب دنسزلر اولمغله قوهٔ قریبه‌یه کلش بو خیرلو مصلحتی تکمیل ایده‌لم» دیدی. مارشال، صلح ایکی طرفه خیرلو اولدیغنی آکلار، ملایم آدم اولمغله «بو سوز معقولدر» دیو متارکه‌یی مده راضی اولدی. بو آرالقده رئیس‌الکتاب بولنان (عبدالرزاق) و بکلکجی خیری افندیلری یاننه آلوب بونلرده بر درلو آلای و احتشامله (برکوی) دن (بکرش). واروب (ابراشقوف). ملاقات و قیشلایه کیروب آلتی آی متارکه ایله اوزون اوزادی‌یه مکالمه‌یه مباشرت ایتدیلر.

معقولو هر نه قدر غالب ایسه‌ده جنکدن اوصانوب صلح مطلوبلری اولمغله درت بش آیده مواداك جمله‌سنه قولایجه صورت ویریلدی. آخر کار، ینه اوغورسز تاتارك دعوای سربستیتی میدانه چیقوب عبدالرزاق افندی

کیده‌رك ایکنجی (قاترینه)یه عرض اطاعت ایتدیلر. روسیه حکومتی ده قریمك استقلالنی اعلان ایتدی. شو حالده شبه جزیره‌نك فاتح زماندن بری عثمانلیلقله اولان ارتباطی کسیلدی.

— ٦ —

متارکه

وخامت احوال اطرافی قاپلامشیدی. صدراعظم «سلحدار محمد» پاشا بوغازینه واوستونه باشنه دوشکون برآدم ایدی. سلطان مصطفی بومحاربهٔ فجیعه‌نك مسئولیتنی تخفیف ایچون صدراعظم تبدیلی پولتیقه‌سنه قوت ویردیکندن محمد پاشایی عزل ایله محسن زاده‌یی صدراعظم نصب ایله‌مشیدی (١١٨٥).

دولت قریمی، بحر سیاهك شمالی ساحللرینی، اولاح وبغدان بکلکلرینی غائب ایتمش وشمالاً یالکز (طونه) ایله حدود سیاسیه‌یه مالك بولنمشیدی. حال بوکه آطه‌لر دکزی دخی بر درجه‌یه قدر

« قرق اللی بیك کیسه آقچه ویره‌لم، بو سوزدن فارغ اولکز دیر ایدی. ابراشقوف « بز تاتاره سزی باشلی باشکزه آدم ایدرز دیو سوز ویردك، سوزمزدن دونه‌مزز » دیه‌رك عاجز اولنجه « دولتمدن استیذان ایده‌یم » دیو قرق کون مهل آلدی. اذن رکاب همایونله خواجکان دیوان همایوندن پناه سلیمان افندی و عطاءالله بك افندی یکی باشدن مرخص اوله‌رق قرق کوندن صکره ابراشقوف بر کاغد چیقاروب «ایشته پترسبورغدن خبر کلدی. سزدن بر پاره ایسته‌مزز. سزده تاتار حمایتندن کف ید ایدیکز. سزکله مصافات ایده‌لم، دیدی.

محسن زاده و سوسه‌لی آدم و صدارته غایتده محرم اولدیغندن غیری البته بو صورت بکنلمامك محالدر ملاحظه‌سیله رای همایونه حواله ایده‌رك مرخص

روسلرك ید استیلاسنده ایدی. موره روملری‌ده قاترینه‌یه عرض اطاعت ایتمشلردی. حتی (قاترینه) یونان آطه‌لرینك هر بری ایچون — مشهور (پساروس)ك تحت اداره‌سنده اولمق اوزره — مرخص بیله تعیین ایتمشیدی. روملر کوکللو عسکرلری قره‌ده مغلوب اولدیلر ایسه‌ده (صدراعظم محسن زاده سرعسکرلکنده‌بونلری طراپلیجه‌ده فنا حالده پریشان ایتمشیدی) بوکوکللولر بالآخره دکزده قورصانلغه باشلادیلر.

محسن زاده اجنبی تاریخلرینك دخی دیدیکی وجهله بر وزیر صلح اولمق فکرنده ایدی. برطرفدن (قاترینه) لهستان وآوروپا ایشلرینك قاریشمقده اولدیغندن، دیکر طرفدن سلطان مصطفی دخی محاربه‌نك دولت اوزرینه بیندیردیکی بار مسئولیتدن طولایی صلحه راغب ایدیلر. عین زمانده نمچه وپروسیا سفیرلری‌ده توسط ایدییورلردی.

ایلك عقد ایدیلن مجلس مکالمه‌ده روسلر :

١ — دولت علیه اعلان حرب ایلدیکی جهتله مصارف سفریه‌نك آنك طرفندن تضمینی ،

٢ — قریمك استقلالی ،

افندیدن کلن تحریرات ایله عطاءالله بکی آستانه‌یه کوندردی . کاغدلر حضور همایونده اوقونوب کیفیت معلوم اولدقده ، چونکه عثمان افندی جمله‌نك ایچنده عقل وطوری اللهك بلاسی بر حریف ایدی ، بز مسقولوبی کوزیمز ایله کوردك . بنضلرین طوتدق . دماغلری نه مرتبه فسادده ایدوکن آکلادق . وبو صلحك اصلی یوقدر . بونلرك مرادی حیله و اغفالدر دیو بیلان صوقه‌جق نقشلی لسانی ایله ، براز یالدیزلی سوزلر ایله مزاج همایونی بولاندیردی .

قاضی‌عسکر افندیلر تاتار سربستیسی لفظنی ازبردن معاذالله بك بیوك کناه اعتقاد ایتمکله عثمان افندی‌یه هم داستان اولوب « اولماز . لابد غیرت الله ظهور ایدر . مسقوه بر ایو قلیج اویناریز . صکره ایسته‌دیکمز کبی صلح اولوروز »

٣ — یکی قلعه و کرج لیمانلک روسیه‌یه ترکی ،

٤ — قیل برون قلعه‌سنك هدمی ،

٥ — روسیه‌یه التجا ایدن بغداد ویوه‌ده‌سی «کیغا» نك علی طریق الوراثه بغداد امارتنه نصبی،

٦ — روس سفائن تجاریه‌سنك قره دکزده سربستیسی و کرجی اسراسنك منع بیع وشراسی،

والخ. طلب ایتدیلر ایدی‌که (اورلوف) بو مجلسده حاضر ایدی. مکالمه نتیجه‌پذیر اوله‌میه‌رق مرخصمز عثمان افندی عودت ایتدی. صدراعظم محسن زاده بونك اوزرینه روس اردوسی قوماندانی (رومیانچوف)ه برمکتوب یازه‌رق کله‌جك سنه نوروزینه قدر تمدید متارکه‌یه موفق اولدی. طرف دولتدن ایکنجی‌دفعه کوندریلن رئیس الکتاب (عبدالرزاق) افندی ، روسیه سفیری (اوبرسقوف) ایله (بکرش)ده اوزون اوزادی‌یه مذاکره‌ده بولنه‌رق نتیجه‌ده تضمینات حربیه‌دن صرف نظر اولنمق شرطیله :

دیدیلر . شیخ الاسلام افندی بو صورتك مستحن اولدیغنی و فیابعد بوندن ایو بازارلق میسر اولمیه‌جغنی بیلورکن جمله‌یه بردن مخالفت ایده‌میوب سکوت ایلدی . (اولماز) خبرلری ایله عطاءالله بك کیروکلدی . مرخص افندی واروب (ابراشقوف) ه یأس جوابنی ویرنجه استثقال ایدوب «واروب کلدیککز یره کیدك» دیو روسجغه کوندردی . بو حالتله عبدالرزاق افندی اردویه کلدکده نه دیسون ؟ «دشمنك ضعفی آکلاشیلیور . طاعوندن چوق روسیه‌لو قیریلیور. امیددرکه بونلر سربستیٔ تاتار سوزندن کچه» دیو مزاجکیرانه بر از سوز سویلیوب (کشاد غنچهٔدل قالدی بر بهاره دخی) مألنجه ایشلر سنهٔ آتیه‌یه قالدی .

[خلاصة الاعتبار]

١ — تاتارلرك استقلالنه روس دولتنك ضامن طانمسی،
٢ — گرجستان ایله یکی قلعه‌نك روسیه‌یه ترکی ،
٣ — روس سفائن حربیه و تجاریه‌سنك بحر سیاه و بحر سفیدده سربستیٔ سیر و سفری ،
٤ — قریمده بولنان استحکاماتك تاتارلره اعاده‌سی ،
٥ — (کیفا)نك اوچ سنه‌ده بر واردات سنویه‌سنه مساوی بر ویرکو ویرمسی و حق وراثتله تکرار امارته نصبی ،
٦ — روسیه‌نك درسعادتده دائمی بر ایلچیسی بولنمسی ،
٧ — قیل برونك روسیه‌یه ترکی ،
٨ — باب عالینك روسیه حکمدارلرینه پادشاهلق عنوانی و روم مذهبنده بولنان تبعهٔ عثمانیه اوزرنده بر حق حمایه طانیمسی ،

تکلیفلری روسیه‌جه قطعی اوله‌رق درمیان ایدلدی. فقط صورت تکلیفیه حضورٔ پادشاهیده عقد ایدیلن مجلس طرفندن رد ایدیله‌رك

٢١٠ — فائده

قینارجه عهدنامه‌سی

اولکی ماده

ایکی دولت بیننده سبقت ایدن هر درلو معادات و مخاصمه شمدیدن الی الابد محو وازاله اولنوب کرك آلات حربیه وکرك سائر تقریب ایله طرفیندن عمل و تبادر و اجرا اولنان ضرر و تعدیات نسیان مؤبدی ایله فراموش اولنوب بو بابده وجوه ایله و اصلا بر وقتده اخذ انتقام اولنمیه . دشمنلك یرینه برا و بحرا مؤبد وقوی و تغیردن منزه مصالحه‌یه رعایت و حراست اولنه . کرك طرف همایونمدن وکرك اخلاف و امجادم طرفلرندن وکذلك روسیه پادشاهی مشارالیها و اخلافی بینلرنده تمهید اولنان اتفاق ایله صافی و مؤبد و تغیردن بری موالات

ینه محاربه قپولری آچیلدی. روس اردولری (طونه، قوبان، کرجستان موره)ده فعالیته باشلامقله برابر دوناغاسی دخی (یونانستان، سوریه، مصر) طرفلرینی تهدید ایدییوردی. مصرده عصیان ایدن شیخ البلد (علی) بك ایله‌ده دوناغا قوماندانی (آلکسی اورلوف) اتفاق ایده‌رك (غزه، رمله، نابلس، یافه)یی حتی (شام)ی ضبط ایلدی. (عکا)ده برده (شیخ طاهر) توره‌دی. هرایکیسی برلشه‌رك روسیه دوناغاسنك مظاهرتیله شام والیسی (عثمان پاشا) یی مغلوب ایتدیلر. روس دوناغاسی (بیروت)ی طوپه‌طوته‌رق اوچیوزقدر خانه‌یاقدی. علینك «ابوالذهب» ذاتاً برادری علیهنه قالقیشمش ومصرده مغلوب اولمشیدی.

بواثناده علی بك «صالحیه»یه تقربنده «ابوالذهب» عسکریله محاربه ایده‌رك مغلوب ومجروحاً اسیر ایدیله‌رك مصره کوندریلوب تسمیم ایدلدی. علی بکك قوماندا‌سنده بولنان درت یوز نفر روس نفرندن یالکز درت ضابط قورتولدی. ابوالذهب بودرت ضابطایله (علی)بکك کله‌سی او اثناده مصر والیسی اولان «خلیل» پاشایه کوندردی.

حفظ وحراست اولنوب اشبو ماده‌لر کمال دقت واهتمام ایله اجرا ومعتبر قلنه‌لر وایکی دولت واملاك وممالکی ورعایا واهالیٔ طرفین میانه‌لرنده اشبو موالات ماده‌سی بویله رعایت اولنه‌که فیمابعد جانبیندن برینك علیهنه سراً وعلانیةً بر درلو عمل بغض واضرار اولنمیه وتجدید اولنان موالات ومصافات مقتضاسنجه بلا استثنا ایکی طرفه هر نه‌کونه تهمت ایدن جمله رعایالرك طرفیندن نسیاً منسیا جرائملری کلیاً عفو اولنوب چکدری وسائر محبسلرده بولنانلری آزاد وسیللری تخلیه ومنفی ومکث ایتدیریلان کسانه عودته رخصت ویریلوب مقدما کامیاب اولدقلری هر درلو پایه واموالری مصالحه‌دن صکره رد وارجاع اولنوب وسائرلریکه هر نه عقوبته مستحق اولدیلر ایسه دخی حقلرینه اصلا بر علت وبهانه ایله تعرض وزیان وضرر وتأدیب اولنمیه‌لر وآخرلر طرفندن منهوبونه بر درلو ضرر وزیان وتعرض اولنمق تجویز اولنمیوب اضرار

روس باش قوماندانی «رومیانچوف» طونه‌یی کچه‌رك «سلستره»یه هجومنده سرعسکر (عثمان)پاشا فوق‌العاده متانت کوسترمکله سکزبیك مقتول و براو قدر مجروح ویره‌رك طونه‌یی تکرار کری کچدی . روسلرك قوردقلری کوپری بواثناده قیریلمش ایسه‌ده عثمانلیلر فرقنه وارەمادیلر . روسلر ایسه بالآخره طونه‌یی بردها کچه‌رك «قره صو»ده طاغستانلی «علی پاشا»یی بوزدیلر وبوراده اختیار، قادین دیکه‌میوب کسندکلری کبی چوجقلرك دخی باشلرینی‌دیوارلره چارپوب ازمك کبی وحشتلر کوستردیلر .

بونك اوزرینه محسن زاده «بازارجق»ده روسلره یتیشوب غالب کلدی. «وارنه» یی محاصره ایدن روسلر دخی بحراً کله‌جی عثمان پاشا قوماندانسنده‌کی دونانما ایله دکزدن و عساکر محصوره طرفندن دخی قاره‌دن مغلوب ایدلدیلر «۱۱۸۷» .

براز صکره مصطفای ثالثك ارتحالی و سلطان عبدالحمید اولك

و تعرضلرینه قصد ایدنلر تأدیب اولنه‌لر ومرسومondن هر بری زیر حمایت و محافظهٔ قوانین و ولایتلرینك عادتلری اوزره سائر هم ولایتلرینه قیاس معاشرت ایده‌لر .

ایکنجی ماده

اشبو عهدنامهٔ مبارکه‌نك انعقادی و تصدیقنامه‌لرك مبادله‌سندن صکره ایکی دولتك رعایاسندن بعضیلری آخر بر تهمت و عدم اطاعت و یاخود خیانت ایدوب دولتینك برینه اختفا و یاخود التجا قصدنده اولور ایسه دولت علیه‌مده دین اسلامی قبول و روسیه دولتنده تنصر ایدنلردن ماعدا اصلا بر بهانه ایله قبول و حمایت اولنمیوب درعقب رد و یاخود هیچ اولماز ایسه التجا ایلدکلری دولتك ممالکندن طرد اولنه‌لرکه بو مثللو یرامزلرك سببی ایله ایکی دولت بیننه مورث برودت و یاخود باعث بحث عبث اولور اصلا بر معنی واقع اولمیه کذلك طرفین رعایاسندن اولوب کرك اهل اسلام وکرك خرستیان زمره‌سندن

جلوسی خبری کلدی . حین وفاتنده ۱۱۸۲ سنه‌سنده باعث اولدیغی حربك بشنجی سنه‌سی بیتمك اوزره ایدی . خستی وتصرفه میلی حسبیله بیریکدیردیکی پاره‌لری بو سفر اغورنده صرف ایلدی . حکمدار مطلق اولمق سوداسی ایله دولتی بیوك بر مخاطره‌یه آتمشدر. «تاریخ سیاسی» دیبورکه :

قره‌صووده ، طاغستانی پاشانك مغلوبیتی ، اهالیجه سؤ تأثیری موجب اولوب آنجق پادشاهك بر مدتدن بری دوچار اولدیغی تهلکه‌لی بر علتدن (نزول) نامزاج بولندیغی جهتله کندوسنه اخبار کیفیته کیمسه جسارت ایده‌میوب یالکز شیخ‌الاسلام (منلا محمد) افندی بر تقریب عرض ایتمسیله حدتله:

— سرعسکرلرمك ایتدکاری محاربه‌لردن اوصاندم ، بالذات ادرنه‌یه کیتملی‌یم دیه او آقشام رئیس افندی‌یی جلب ایله تصمیمنی بیلدیرمش ایسه‌ده عزیمتی دیوان همایونجه محذوردن سالم کورولمه‌مش وآلتی هفته صکره وفات ایتمشدر .

بر کمسنه بر درلو تقصیرات ایدوب هر نه ملاحظه ایله بر دولتدن اول بر دولته التجا ایدرلر ایسه بو مثللولر طلب اولندقجه بلا تأخیر رد اولنه‌لر .

اوچنجی ماده

قریم و بوجاق و قوبان و یدیسان و جانبویلق و یدیچکول قبائل وطوائف تاتار و بالجمله بای حال بلا استثنا دولتین طرفندن سربست و بغیر تعلق مستقل وجوهله اجنبی بر دولته تابع اولماق اوزره اعتراف و قبول اولنه‌لر و طوائف تاتار بالجمله رأی و اتفاقلریله آل جنکیز صویندن انتخاب و نصب اولنان کندو خانلری مستقل اولان تخت حکومتلرنده اولمغله و بر زمانده دول آخردن بر دولته و هیچ بر ماده‌یه محاسبه ویرمامك شرطیله عتیق قانون و عادتلری اوزره مرقوملره حکم وکرك خان موی‌الیهك انتخاب و نصبی خصوصنده وکرك امور مخصوصه و درونیه و امور دولتلرینه دائر بر درلو دولت علیه‌مزله روسیه دولتی مداخله ایلمیوب حکومت خارجیه و دولتلرینه دائر بر مستقل دولت سائر مستقل دول کندو کندوله مملکتلرنی تحکیم ایدرلر کبی و جناب باریدن

جینوفتنده ٨٨ یاشلرنده ایدی. داخلی اصلاحات حقنده مدیحه کویانی وارودر. فی الواقع بش سنه سورن بویله برحربه یتیشمك بیوك براقتداره علامت ایسه ده مشهور اقوال سیاسیه دن اولدیغی اوزره «اوزمان عثمانلیلر کور، روسلر ایسه یك چشم» ایدیلر. عسکرمز صوك درجه ده غیر منتظم اولدیغی حالده روسلر پروسیا عسکرلکنی اوکرنمشلردی.

منجم انخباراتنه یك زیادهٔ ایناتیر وبرایشه کیریشمك ایچون مطلقا «ایام سعد» آراردی. روسلر بزی مغلوب ایتدکجه ومتارکه و مصالحه میدانه چیقدقجه درسعادتدن (البته دشمنه برابو قیلج آتمق مطلوبدر) مآلنده امرلر کلیوردی. سیاست غربیه سندن بری ده برمقاولهٔ نقدیه

غیری کسنه یه تابع اولمامق اوزره طائفهٔ مرقومه اعتراف و قبول ولکن مذهبلری اهل اسلامدن اولوب ذات معدلت سمات شهریارانهم امام المؤمنین و خلیفة الموحدین اولدیغنه بناءً طائفهٔ مرقومه عقد اولنان سربسیت دولت مملکتلرینه خلل کتورمیه رك امور مذهبیه لرینی طرف همایونم خلقنه شریعت اسلامیه مقتضاسنجه تنظیم ایده لر و روسیه دولتنه تخصیص اولنان کرش و یکی قلعه اراضیسی و لیمانلرندن ماعدا قریم و قوبان جانبلرنده واقع استیلا اولنان قصبه و قلاع و مساکن و اراضی و برداوقونسکی ووی واوزی صویی نهرلرینك اق صو و طورله نهرلرینك بیننده اولان جمیع اراضی له مملکتی حدودینه وارنجه طوائف مرقومه یه استرداد و اوزی قلعه سی قدیمی الکاسیله کالاول دولت علیه مك تحت تصرفنده باقی قاله و مصالحه عهدنامه سنك مبادله سندن صکره ممالك تاتاریه دن روسیه دولتی جمله عسکرینی اخراج ایلسنه تعهد ایده قریم جزیره سنك و قوبان و طمان جزیره سنده واقع قلاع و قصبه و مساکن و سائرلری حقنده جزؤی و کلی هر درلو استحقاقندن دولت علیه مزك کذلك کف یدینه تعهد ایده و محل مرقومه فیمابعد محافظ عسکری و یاخود بشقه عسکر ارسال ایلیه. ممالك مذکوره یی طوائف تاتاره بو وجه اوزره دولت علیه مز استرداد ایدوب وکمسنه یه تابع اولمقسزین حکومت دولتلرینه روسیه

« یدی ملیون فلورین » ویره‌رك نمچه ایله تدافعی و تعرضی اتفاق عقد ایتمك ایسته‌مسی و دیکری‌ده لهستانك برابرجه تقسیمنی تکلیف ایله‌مسیدر. حالبوکه آوستریالیلر اوانثالرده روسیه وپروسیا ایله لهستانی تقسیم خصوصنده خفیاً اویوشمشلر ایدی .

دقت ایدیله‌جك اولورسه دولتك اوعصرده بدایةً روسیه، نمچه وپروسیانك ایکی یوزلیلکنه صوك درجه‌ده قانمش اولدیغی آکلاشیلیر.

سرایده‌فاسدن، مصردن، عربستاندن، هندوستاندن کله‌سحربازلر وکاهنلر بولندیغی وبونلرك کشف استقبال یولنده‌کی یالانلریله ایشلره اهمیت ویریلدیکی دخی مرویدر .

دولتی مرقوملرك حقیقةً مستقلاً تحت حکومتلرنده و سربستیت مطلقه وُجه معمول به اوزره ایلدیکی کبی کذلك دولت علیه‌مز تعهد ایده‌که قصبه و قلاع و اراضی و مسکن مذکورلرنده فیمابعد محافظ عسکری و یاخود بشقه بر نوع عسکر و سکبان و یاخود عسکر زمره‌سندن هر نه اسمده و نه کونه ایسه بعث و تسییر ایلمیوب جمله طوائف مرقومه‌یه روسیه دولتی طرفندن ترك اولنان سربستیتی وکسنه‌یه تابع اولمقسزین استقلالاری اوزره دولت علیه‌مز دخی ترك ایده .

دردنجی ماده

جمله دوله مخصوص اولان استحقاق اصلیسی مقتضاسنجه کندی مملکتنده مناسب کوره‌جك نظامی اجرا ایتمك هر دولته جائز اولمغله ایکی دولته رخصت کاملهٔ نا محصوره ویریلورکه کندو مملکتلرنده و حدودلرنده مناسب کوردکاری یرلرده قلاع و شهرلر و قصبات و ابنیه و مساکن بنا و عتیق قلاع وشهر وقصبات وسائرلری تعمیر وتجدید ایده‌لر .

بشنجی ماده

اشبو مصالحهٔ مبارکه‌نك انعقادیله تجدید موالات و مصافات همجواری میسر اولدقدن صکره روسیه دولتی جانبندن پایهٔ ثانیه یعنی اونوپیاتو تعبیر

یکرمی یدنجی باب

برنجی سلطان عبدالحمید

— ١ —

١١٨٧ ده تخت عثمانی‌یه جالس اولمشدر. سلطان مصطفای ثالثك برادری، «احمد ثالث»لك اوغلیدر.

جلوسنی متعاقب «اتفاق واتحاده رعایت ایله اخذ ثار ایدلمسنی» و(محسن زاده)نك مقام صدارتده ابقا قلندیغنی میان اردویه بر خط همایون اصدار ایلدی. استانبولده هنوز محسن زاده اردوسنك روسلره برهزیمت طیاغی آته‌جغنه اعتقاد وار ایدی. دیکر طرفدن جلوس پادشاهینك وقوعنی مارشال «رومیانچوف» فال خیر عد ایده‌رك هم تبریك هم‌ده

اولنوب اورته ایلچیسی و یاخود مرخص ایلچیسی نصبیله دولت علیه‌مزده علی‌الدوام بر روسیه ایلچیسی اقامت ایدوب زیاده معتبر اولان دولك ایلچیلری حقنده ایفا اولنان مراسم اعتبار و رعایت مومی‌الیه روسیه ایلچیسنك رتبه‌سنه دخی دولت علیه‌مز جانبندن ایفا اولنه. عموماً رسم‌عامه وقوعنده المان ایمپراطورینك ایلچیسی پایهٔ رفیعه و یاخود صغیره‌ده اولدیغی تقدیرده درعقب ندرلاندك بیوك ایلچیسندن صکره تعقیب ایلیه ندر لاندك بیوك ایلچیسی بولنماز ایسه وندیك بیوك ایلچیسندن صکره تعقیب ایلیه.

آلتنجی ماده

دولت علیه روسیه ایلچیسنك بالفعل خدمتنده بولنانلردن بر کمسنه سرقه و تهمت عظیمه و یاخود شایستهٔ تعزیر بر فعل نا شایسته ایتدکدن صکره بعدالتقریر اشیای سرقه ایلچی طرفندن بیان اولنه‌جق وجه اوزره تماماً استرداد

مواد صلحیه‌نك فی‌مابعد استقراری مقصدیله آدم یوللامشدی. فقط محسن زاده استانبولدن آلدیغی کاغدلرده «بو سوزه قولاق طوتمیك. البته اعدایه بر ایو قلیج چالمینجه اولماز» عباره‌سنی مکرراً کوربیوردی. اخبار جلوس ایچون نمچه حکومتنه (قبا قولاق یکنی سلیمان) بك مأمور ایدلدی.

برنجی سلطان عبدالحمید

اولنه و حال سکرنده دین محمدی‌یی قبول ایتمك سوداسنده اولنلر دین محمدیده قبول اولنمیوب رفع سکرندن صکره حال اصلیلرینه رجعت ایدوب عقللری باشلرینه کلدکدن صکره اقرار و اعترافلری الچی طرفندن کوندریله‌جك آدمك مواجهه‌سنده دخی و بعض بیغرض مسلمانلرك قارشوسنده بیان ایتدیریلوب بویله قبول اولنه‌لر.

یدنجی ماده

دولت علیه‌مز تعهد ایدر که خرستیان دیانتنك حقنه وکنیسالرینه قویاً صیانت ایده و روسیه دولتنك ایلچیلرینه رخصت ویره که هر احتیاجده کرك اول دردنجی ماده‌ده ذکر اولنوب محروسهٔ قسطنطنیه‌ده بیان اولنان کنیسای مذکوره و کرك خدمه‌سنك صیانتنه ابراز تفهیمات متنوعه ایلیه و ایلچیٔ موی‌الیهك بر کونه عروضی دولت علیه‌مك دوست صافی و همجواری اولان

سلطان حمید اول، پدری سلطان احمد ثالثك حین وفاتنده بش یاشنده ایدی. تمام قرق اوچ سنه سرایده محبوس قالدقدن صکره عثمانلی دولتی سرکارینه کچدی . بالطبع احوال عالمه واقف دکل ایدی . اوقودیغی وقعه نویس تاریخلری محتویاتی جمله معلوماتی تشکیل ایدییوردی.

«تاریخ سیاسی» دییورکه :

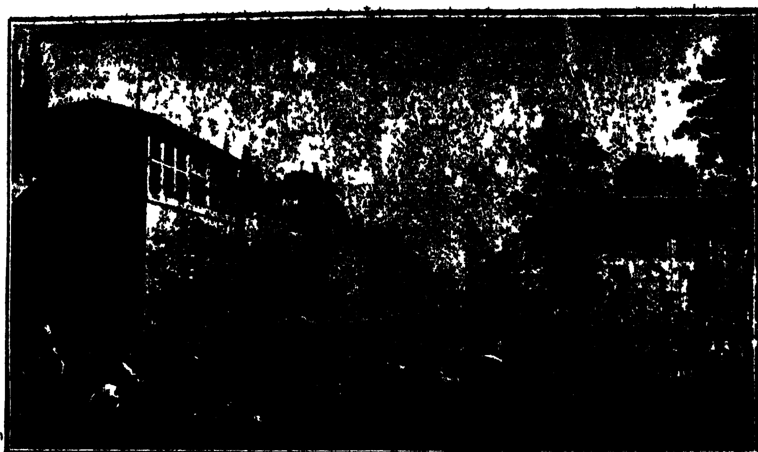
(پروسیا سفیری محاربه‌یه نهایت ویرمك ایچون برصورت صلح قبولنه باب عالی‌یی قاندیرر امیدیله یالکز (قیل برون) استحکاماتنك هدمی شرطیله روسیه دولتنك صلحی قبول ایتمسی تکلیفنی درمیان ایدوب بوصورت صدراعظم ایله سائر ارکان‌دولت عندنده شایان‌قبول کوریله‌رك تقدیم قلنان مضبطه «ظن ایدرم بو مثللو تکلیفه جواب ویرمکه بیله محل یوقدر، قالدیکه بوکا نه‌جواب ویریله‌بیلور» حاشیه‌سیله اعاده ایدلمشدر .)

بو اثناده قاترینه‌نك (اوجنجی پترو) دن اولان اوغلنك روس

دولته متعلق آدم معتمدی طرفندن عرض و تبلیغ اولنمغله دولت علیه‌مز طرفندن قبول ایلملرینی دولت علیه‌مز تعهد ایدر .

سکزنجی ماده

روسیه دولتنك کرك رعایای زمره‌سندن و کرك سائر رعایاسنده اولانلره تماماً رخصت ویریله‌که قدس شریف و شایستهٔ زیارت اولان سائر محللره سیاحت ایده‌لر . بو کونه یولجی و سیاحلردن کرك قدس شریفده وکرك سائر محللرده اثنای طریقده دخی بر درلو جزیه و خراج و ویرکو و اصلا بر تکلیف طلب اولنمیه. سائر دولت رعایالرینه ویریلان فرمانلر و یول امرلری مرسومونه دخی وجه لایق اوزره ادا اولنه و مادامکه دولت علیه‌مز اراضیسنده اقامت ایده‌لر کندولرینه بر درلو دخل و تعرض اولنمیوب قوت احکام شریعت مقتضاسنجه تماماً حمایت و صیانت اولنه‌لر .

برنجی سلطان عبدالحمیدك بایرام آلایی

صندلیٔ حکومتنه اقعادی مقصدیله براختلال داخلی مقدمه‌سنك ظهوری خبری بزم اردویی بتون بتون شیمارتدی. فقط پادشاه، صدراعظم وارکان دولت صلح طرفدارلری اولدقلری حالده هرنه‌دن ایسه علما

طقوزنجی ماده

محروسهٔ قسطنطنیه‌ده مقیم روسیه ایلچیلرینك خدمتنده بولنان ترجمانلر هر نه ملتدن اولور ایسه اولسون دولت امورینه خدمت ایلدکلرینه بناءً خدمتلری ایکی دولته راجع اولمغله کمال مروت ایله معامله و اعتبار اولنه‌لر و مخدوملری طرفندن کندولرینه سپارش اولنان مواد ایچون شایستهٔ مؤاخذه اولمق جائز اولمیه .

اوننجی ماده

اشبو مصالحهٔ مبارکه امضا اولنوب طرفین عسکرلرینك سردارلری طرفلرندن لازم اولان تنبیهات اقتضا ایدن محللره ایصال اولننجه اول آرالقده اکر بر محلده بر درلو فعل مخاصمه حدوث ایدر ایسه ایراث تعرض اولنمق

(کرچ) ایله (یکی قلعه)نك ترکیله عقد مصالحه‌ایدلمسنی اسلامیته مغایر اولەرق تفسیر ایتمکه قالقیشــدیلر. «دشمنه اوچ قولدن هجوم ایدوب اورته‌دن قالدیره‌لم» سوزلری میدان آلدی.

آوسترياليلر.برطرفدن لهستان قراللغیله (لیتوآنی) غران‌دوقه‌لغنك دیکر طرفدن قریم، بحر سـیاه سواحل شمالیه‌سی ایله کرجسـتان، منغره‌لی وایکی رومانیا ایالتی، موره‌شبه جزیره‌سی و سائره‌نك روسیه استیلاسی آلتنده بولندیغنی کوره‌رك صوك‌درجه‌ده قوشقولانمشلردی. دیکر طرفدن پروسـیا، روسـیه اتفاقنده اوله‌رق کندی حکومتنك تامین‌حیاتی مقصدیله لهستانك (پومه‌رانی Pomérani) و(براندەبورغ Brandebourg کبی ایالتلرینی شرقی پروسـیایه ضم ایتمك غیرتنده بولنیوردی. معهذا روسیه‌نك متفقی اولمق حسبیله عثمانلیلر آوستریایی اتفاقلرینه ادخال ایده‌جك اولورلرسه کندیسنك‌ده روسلره معاونت

اوزره عد اولنمیوب بو تقریب‌ایله واقع اوله‌جق فتوحات و استیلالر دخی معدوم الظهور اولمق اوزره معتبر طوتلیوب بویله واقعه‌دن برکسنه فائده منددولمیه.

اون برنجی ماده

منفعت دولتین ایچـون ممالکنی ترشح ایدن جمله دریالرنده ایکی دولتـه متعلق کمی و تجار سفاینه بغیر ممانعت سربسـیت اوزره کشت وکذار ایللری عقد و تمهید اولنوب و اسکله‌لرینه وهر محله مطلقا سائر دولتلرك اجرا ایتدکلری تجارتلرنده کامیاب اولدقلری وجه اوزره اشبو روسیه کیلری تجار و سـفاینه دخی دولت‌علیه‌م جانبندن رخصت ویریله. قره دکزدن آق دکزه وآق دکزدن قره دکزه و عامهٔ سواحل و قییلرینك لیمانلرنده مارالذکر دریالر اتصالنده اولان ممر و بوغازلرنده مکث ایده‌لر و اشـبو ماده‌یه دائر بالاده ایضاح اولنـدیغی اوزره دولت علیه‌مزك ممالکنده امر تجارته دائر بعینه فرانجه و انکلتره مثللو دوست احب اولوب زیاده مساعده بیـوریلان مسالمات و معافیاتیـله تجارت

ایتمسی ضروری حکمنی آلیوردی. ایشته بو سببله پروسیا سفیری دائما صلح طرفدارلغنده ثابت قالیوردی.

روسلره «اوچ قولدن هجوم ایتمك» فکری اویانجه (رومیانچوف)ك مکرراً توصیه ایتدیکی مصالحه صویه دوشدی. تدارکاته باشلانیله‌رق حتی «سلستره» کنارندن (طونه) اوزرینه بر کوپری یاپدیرلدی. فی الواقع (شمنی) دن حرکت ایدن عسکر (حاجی اوغلی) بازارینه کچه‌رك (خرسوه)یی استیلا ایتمش ایدی. فقط روسلرده (اوچ قولدن هجوم نصل اولور کوریکز) مقابله‌سیله حزیرانده اکینلرك یتیشدیکی بر زمانده بر قولدن (روسجق)ی، دیکر قولدن‌ده (سلستره)یی محاصره ایده‌رك حاجی اوغلی بازارینه طوغری صارقدیلر. محسن زاده (شمنی) ده قاله‌رق (یکن محمد) پاشایی سرعسکر و رئیس الکتاب معهود (عبدالرزاق) افندی‌یی باشبوغ نصب ایده‌رك آلای والایله کوندردی. بونلر (قوزلیجه)یه

میاه مثللو براً تجارت ایتمك روسیه دولتنك رعایالرینه دولت علیه‌مز جانبندن رخصت ویریلوب بر منوال محرر نهر طونه‌ده دخی کشت وکذار ایده‌لر کرك امر تجارت و کرك روسیه تجارینك حقنده اشبو ماده‌ده لفظ بلفظ تحریر اولندیغی کبی هر درلو احتیاج ظهورنده مارالذکر ایکی ملتك و سائرلرك شروطلری مرعی و معتبر طوتیله. ملل مزبوروِن ویردکاری رسومات مشاکله‌سنی و عینی ادا ایتدکلرندن صکره روسیه تاجرلری هر درلو امتعه مقوله‌سنی نقل و اخراج ایدوب قره دکز و سائر دریالرك سواحل و لیمانلرینه و محروسهٔ قسطنطنیه‌یه وارملری جائز اوله. وجه مشروح اوزره بلا استثنا عموماً صولرینك امر تجارت و سیر سفائن ماده‌سنی طرفین رعایالرینه تجویز برله کندو تاجرلرینه ایکی دولت جانبندن رخصت ویریلورکه رؤیت مصالح و ادارهٔ تجارتلرینه لازم اولان مدتده طرفین ممالکنده اقامت ایده‌لر. بوبابده طرفیندن تعهد اولنورکه دوست اولان سائر دولتلرك رعایالرینه ارزانی قلنان سربستیت ومسالمت روسیه تجارینه دخی ارزانی قلنه وحراست نظام ماده‌سی جمله*

واردیغنده (اوشنلی) طرفلرنده دشمنك پیشدارلرینه تصادف ایتدیلر. پیشدارلر فرار ایده‌رك بزم عسکری پوصویه دوشوردیلر . حتی (عبداه) پاشا نامنده بر قوماندانمز بر دره ایچنده یاقه‌لانه‌رق عسکرك قسم اعظمی صوسزلقدن، آجلقدن، دشمن قورشوننندن شهید اولدیلر. اردویه پریشان حالده کلدیلر. اوراده‌کی عسکرکده قوهٔ معنویه‌سنی اخلال ایتدیلر. بوهنکامده روسلر بیوك اردولری وقرق اللی پاره طوپلریله سرعسکرك اردوسی اوزرینه هجوم ایتدیلر . عسکرده ، سرعسکرده اردویی ، طوپی ، مهماتی براقه‌رق قاچدیلر . روس اردوسی درت کون صکره (شمنی) قرارکاهی اوکنده کوروندی . مجدداً سرعسکر نصب اولنان طاغستانلی (علی پاشا)ده موفق اوله‌مادی. عسکر اردو آغرلقلرینی یغما ایده‌رك قاچدیلر . والحاصل روسلر (شمنی)یی تحت محاصره‌یه آلدیلر. صدراعظم ایچریده بولنیوردی.

کیفیاتده مواد الزمدن اولمغله روسیه دولتی طرفندن لازم کوریله‌جك عامهٔ موافقده قونسلوسلر وقونسلوس وکیللرینك تعیییننه دولت علیه‌مز جانبندن رخصت ویریلوب دوست اولان سائر دولتك قونسلوسلری اعتبار اولندقلری کبی مرقوملر دخی معتبر طوتیله‌رق واشبو قونسلوس و قونسلوس وکیللرینه رخصت ویریله که براتلو تعبیراولنور برات پادشاهانهم ایله مسلم ترجمانلر معیتلرنده طوتوب انکلتره وفرانچه وسائر ملتلرك خدمتلرنده بولنان امثاللری کامیاب اولدقلری معافیاته بونلر دخی نائل وکامیاب اوله‌لر و روسیه دولتنك دوست احب اولان ملل امتیازات ومعافیاتی ایله براً بحراً روسیه ممالکنده تجارت ایتمکه و رسوم معتاده‌یی ادا ایتدکدنصکره دولت علیه‌م رعایالرینه روسیه دولتی جانبندن رخصت ویریلوب وسیر دریا اثناسنده قضایه دوچاراولان سفاینه طرفیندن وجوهله اعانت وبوکونه قضالر ظهورنده دوست احب اولان ملل حقنده اجرا اولنان مظاهرت ایله معاونت اولنه‌لر. کندولرینه لازم اشیا نرخ جاری ایله کندولرینه آلیویریله .

— ٢ —

(قینارجه) معاهده‌سی

لهستان روسیه، آوستریا، پروسیا آره‌سنده تقسیم ایدلمش، صیره بزه کلشدی .

صدراعظم محاصره‌یی آکلاینجه وقتیله (رومیانچوف) دن کلن مکتوبی ترجمه ایتدیره‌رك مأله مطلع اولدی. فقط وقعه‌ده حاضر اولان (رسمی احمد) افندینك بیاناتی شو وجهله‌در :

«بوسنه (روسجق) و(سلستره) غایتده صیقندیلی محاصره اولدیغندن غیری (توتره‌قان)دن بربلوك اعدا کلوب (هزارغراد) محافظی اولان چتالجه‌لی علی پاشایی قاچیردی. سلستره امدادینه مأمور اولان عربکیرلی (ابراهیم) پاشایی پریشان ایتمکله مومی الیه صدراعظمه کاغد یازوب «شمدنکرو سزك میدانده طورمه‌کز مناسب دکلدر. بالقانده برطوره‌رق

اون ایکنجی ماده

آفریقه‌لیلر ایله یعنی طرابلس غرب وتونس وجزایر غرب اوجاقلریله روسیه دولتی عقد شرائط تجارته رغبت ایتدکلری حالده دولت علیه‌مز تعهد ایدرکه دولت روسیه‌نك بوکونه رغبتی پذیرای حصولنه کندی اعتبار و رخصتی بذل وشامل ایده . عهودات مرسومه حفظ وحراست اولنمق امرنده دخی مارالذکر اوجاقلرك حقنده دولت علیه‌مز ضامن اوله .

اون اوچنجی ماده

جمله سندات ومکاتیب عامه‌ده وهرخصوصده تماماً روسیه‌لولرك ایمپراطوریچه‌سی لقب معتبرینه دائر دولت علیه‌مز جانبندن ترکی لسان ایله تماماً روسیه‌لولرك پادشاهی تعبیری استعمال اولنه .

اون دردنجی ماده

دول سائره‌یه قیاساً کلیسای مخصوصه‌دن ماعدا غلطه طرفنده بك‌اوغلی نام محله‌نك یولنده طریق عامده روسیه دولتی بر کنیسا بنا ایتدیرمك جائز اوله. اشبو کنیسا کنیسای عوام‌اولوب دوسوغرفه کنیساسی تعبیریله تسمیه والی‌الابد

روسیه دولتنك ایلچیسی صیانتده اولوب هردرلو تعرض ومداخله‌دن امین وبری حراست اوله .

پرتدارك ایده‌كورك) دیو [illegible] ویرمش ایدی. ثالثاً دشمن بالقسان محافظی (یوسف پاشا)یی [illegible] بوراسنی طاغیتدی. رابعاً (قوزلیجه) اوزرینه کلن طابور بزم بیوك‌اردویی پریشان‌ایلدی. خامساً طاغستانی علی‌پاشا وسائرلری ایکی دفعه بوزیلوب دشمنك تسلطی کافی ایکن بزم عسکر دیو صاقلادیغمز کافرلر بزم اردویی بوزوب ییقوب کیتدیلر. سادساً دشمن‌طابوری (شمنی)اوزرینه کلوب (شمنی)ده بزی «سنجاغ شریف» وجمله‌ارکان‌دولتله قورقونج محاصره‌ایلدی. سابعاً استانبولدن امدادیمزه مأمور اولان تاتار خان ایله «اسپاناقجی پاشا» «ادرنه» ده و«قرین‌آباد»ده آیاق سورمکله برکره کوروندیلر. ایشته بومنوال اوزره اطرافدن هردرلو پریشانلقلر ظهورندن باشقه صدراعظم دخی غایت خسته اولوب تدبیره مجال قالمادی. ایشلر بوهیئتده ایکن عقد

اون بشنجی ماده

ایکی دولتك حدودلری تعیین وتحدید اولندقلری نظام مقتضاسنجه طرفین رعایالرینه موجب مباحثه و باعث نزاع جسیم اوله‌جق بر ماده اولمدیغی اکرچه ملاحظه‌دن بعید اولمیوب لکن عوارض غیر مأموله‌دن ظهوری محتمل اولان اسباب مضرت وزیانلرك دفعنه ایکی دولت بالاتفاق قرار ویرمشلردرکه بوکونه نسنه‌لرك ظهورنده رأس‌حدودده اولان حاکم ظهوره کلان ماده‌یی تفتیش‌ویاخود مخصوصاً تعیین اولنان مأمورلرك معرفتیله تفحص ایده‌لر. بوکونه مأمورلر کرکی کبی ماده‌یی تفتیش ایتدکدن صکره بلاتأخیر حق اولان شخصك حقنی احقاق ایده‌لر ویاك تعهد اولنورکه اشبو عهدنامهٔ مبارکه انعقادیله مجدداً تمهید اولنان موالات وحسن نظام‌ماده‌سی بوکونه قضایانك ظهوریله اصلا تغییر اولمیه.

اون آلتنجی ماده

جمله بوجاق مملکتی آقکرمان وکلی و اسمعیل قلعه‌لریله سائر قصبات وقرا درونلرنده موجود بولنان عامهٔ اشیا ایله روسیه دولتی طرفندن دولت علیه‌مه

صلح ایچون کتخدای صدر عالی « رسمی احمد » ورئیس الکتاب «منیب ابراهیم» افندیله مرخص تعیین اولنه‌رق محاصره‌نك اون ایکنجی کونی ـ که ربیع الآخرك اواسطی وحزیرانك دردی ایدی ـ «شمنی»دن چیقوب دشمن سرعسکری اولان «فرانقوف» نام جنرال معرفتیله بش آلتی کونده مارشالك اولدیغی محله‌وارديلر. مارشال «سلستره»یه درت ساعت بعدی اولان « بالیا » بوغازی دیدکلری محله یناشوب «فرانقوف» جنرالی «شمنی» اوزرینه کوندردکدن صکره کندیسی بر مختصر اردو ایله « طونه » کنارندن درت بش ساعت مسافه‌ده « قینارجه » نام محله کلمش ایمش. مرخصلر اول محلده مارشاله ملاقات ایتدیلر)

روسلر متارکه‌یی قبول ایتمدکلری جهتله مصالحه یدی ساعتده

رد اولنوب وبندرقلعه‌سنی دولت علیه‌مه رد ایدر وکذلك افلاق وبغداز مملکتلرینی جملهٔ قلاع وشهرلر وقصبات و قرالری درونلرنده موجود بولنان جمله اشیالریله کذلك دولت علیه‌مه رد ایدر دوات علیه‌م دخی آتی البیان شرائط ایله ممالك مرقومه‌یی قبول ایدوب اشبو شرائطی تماما وکاملاً محافظه وحراست ایلمسنی وعد معمول به ایله تعهد ایلیه اولا اشبو ایکی ویوده‌لقلرك اهالیسی هرنه پایه وکیفیات وحال واسم وعیاندن ایسه‌لر بلا استثنا حقلرنده تماماً و کاملاً نسیا منسیا عفو اولنوب هردرلو تهمتلری ویاخود دولت علیه‌مك امورینه مخالف حرکت ایلدکلرینه اسناد و مظنه اولنان جملهٔ اعماللری الی الابد فراموش اولنوب اولکی ماده‌نك مضمونی اوزره منصب و پایه‌لری و املاك سابقه‌لری مجدداً حاللری تکمیل اولنوب اشبو محاربه‌دن مقدم مالك اولدقلری املاکلرینه اعاده اولنه‌لر. ثانیاً کالاول خرستیان دیانتی وجوهله سربست اولوب اجراسنه بر درلو ممانعت اولنمیوب کنیسالرك مجدداً بناسنه و عتیقلرینك تعمیرینه ممانعت اولنمیه ثالثاً از قدیم مناسترلرینه و سائر شخصه متعلق اولوب بعده بغیر حق کندولردن اخذ اولنوب ابرائیل وخوتین و سائر یرلرك دائره‌سنده موجود بولنان اراضی

عقد ایدلدی. چونکه مرخصلرمزه هرنه اولورسه اولسون قبول ایتملری حقنده امر ویرلمشیدی. روسلرك مرخصی پرنس «رەپنین» Repnin ایدی .

بو معاهده بوندن مقدم «بکرش» ده تقرر ایتمش اساسلر اوزرینه مبنی ایدی .

«رەپنین» مواد کاغدی مسودەسنك امضالانمسنی درت کون صکرەیه براقدی. سببی: «بیوك پترو»نك «پروت» نهری اوزرندەکی مغلوبیتی

و املاك که الآن رعایا اسمیله تسمیه اولنور مرسومونه استرداد اولنەلر. رابعاً رعایای زمرەسنه مناسب اولان امتیاز ایله اعتبار اولنه. خامساً ترك وطن ایدوب آخر محلره وارمق رغبتنده اولان خاندانلر اشیالریله نقل ایتمکه سربسیت اوزره مأذون اولەلر و اشبو خاندانلره کندو مصالحنك تنظیمی ایچون وقت کافیلری اولمق ایچون سربسیت اوزره وطنلرندن نقل ایلملرینه بر سنه مدت امهال اولنوب اشبو مدت مهلت تصدیقنامهٔ مبارکەنك مبادلەسی تاریخندن معدود و محسوب اولنه . سادساً عتیق محاسبەلر ایچون هر نه کونه ایسه کرك نقود آقچه و کرك سائر طریق ایله برنسنه تحصیل اولنمیه. سابعاً اشبو محاربەنك تماماً مدتی ایچون بر درلو تکلیف و یاخود آخر بر درلو طلب اولنمیوب محاربه امتدادنده یازده اولدقلری مضرات و تخریبات متعددەلرینه نظراً مرسومونه بوندن صکره دخی ایکی سنەلك مهلت ویریلوب اشبو مهلت مبادلهٔ تصدیقنامهٔ همایون تاریخندن عد اولنه . ثامناً اشو مهلت مرور ایتدیکندن صکره دولت علیەمز تعهد ایدرکه جزیەلرینك آقچەسنی تعیینه مروت کلیه ایله معامله وحیز امکان رتبەسنده سخاوت جلیلەسنی حراست ایده ایکی سنەده بر کره مبعوثلرینك و ساطتیله جزیەلری ادا اولنه و تعیین اولنان اشبو جزیەلرینك تماماً اداسندن صکره اصلا بر پاشا و یاخود حاکم و هرکیم اولورسه اولسون مرسومانه اصلا بر وقتده تعرض ایتمیوب آخر بر درلو ویرکو و یاخود تکلیف هر نه کونه اسم و بهانه ایله کندولرندن طلب اولنمیوب جد امجدم سلطان محمد خان رابع زمان سعادتلرنده متمتع اولدقلری امتیازات ایله کامیاب اولەلر . تاسعاً مملك امورلرنی رؤیت ایدن قپو کتخدالرینك یرنده اشبو ویودەلقلرك

۲۱ تموزه تصادف ایتمش ایدی. «رهپنین»ده بو ۲۱ تموزده مسوده‌یی امضـالایه‌رق روسـیه‌نك وقتیله کرفتـار اولدیغی خجالتی تمیزله‌مك ایسته‌دی .

روسیه مارشـالنك «قینارجه»یی انتخاب ایتمسی دخی جنراللرندن «ویسمان» بوراده مقتول دوشـدیکندن آنك نامنه بر حرمت اولمق مقصدینه مبنی ایمش .

صدراعظم محسن زاده اون بش کون صکره اسـتانبوله عودت ایدرکن « قرین آباد » ده وفات ایتمشدر .

بکلرینه دخی رخصت ویریله که دولت علیه‌ده هر برینك طرفندن روم مذهبنده خرستیان اولمق اوزره مصلحت کذارلر تعیین ایلیه‌لرکه اشبو مملکته متوقف اولان مصالحنی رؤیت ایده‌لر. دولت علیه‌م جانبندن دخی حقلرینـه کمال مروت ایله معامله اولـوب حال عاجزانه‌لرنده قواعـد ملل استحقاقنه مـستحق اولوب یعنی هر درلو تعرضدن امین و بری اولمق اوزره اعتبار اولنه‌لر. عاشرا دولت علیه جانبنـدن روسیه ایمپراطورلغنك ایلچیلرینه رخصت و موافقت ویریلورکه اشبو ایکی ویوده‌لقلرك اقتضاسـنه کوره صیانت و مسـاعده اولملرینه مذاکره ایده‌لر. دولتینه لایق‌اولان‌اعتبار دوستانه مقتضاسنجه‌ایلچیلرینك عرض‌ایتدکلری کلماتلرینه رعایت ایلسنه دولت علیه‌مز تعهد ایدر .

اون یدنجی ماده

الآن روسـیه دولتنك زیر ضبطنـده بولنان آق دکز آطه‌لرینی روسـیه دولتی دولت علیه‌مزه اسـترداد ایدر . دولت علیه‌م دخی تعهد ایدرکه اولکی ماده‌سنده مصرح اولان هردرلو قباحتلرك ودولت علیه‌مك امورینه مخالف‌اولمق مظنه‌سیله اجرا اولنان عامهٔ افعالك نسیا ومنسیا عفو کلی ایله محو و عفو اولنمق ماده‌سنی جزایر مذکوره‌نك اهالیسی حقنده دخی کمال استقامت ایله رعایت ایدر ثانیاً خرستیان دیانتنه اصلا ادنی بر تعرض ایله ایصال تضییق اولنمیوب کلیسالرك تعمیر وتجدیدینه وجوهله ممانعت اولنمیه مارالذکر کلیسالرینه خدمت‌ایدن اشخاص

اصلا بر تقریب ایله تعرض ومداخله اولنمیه ثالثاً اشبو محاربه سببی ایله کندولرینه ایراث اولنان تکدیرات و تخریبات سببی ایله روسیه دولتنك زیر حکومتنده بولندقلری تاریخده وبوندن صکره ایکی سنه مدتنه دکین اشبوجزایر مرقومه‌نك دولت علیه‌مه استردادی تاریخندن عد اولنمق کرکدر دولت علیه‌م جانبندن جزایر مذکوره اهالیسندن اصلا بردرلو رسم سنوی تحصیل اولنمیه رابعاً ترك وطن ایدوب آخر محلره وارمق رغبتنده اولنلر تماماً مال و اشیالریله نقل ایتمك اوزره دولت علیه‌م جانبندن مرقومونه رخصت ویریلوب وتنظیم مصالحلرینه وقت کافی اولمق ایچون اشبو تصدیقنامهٔ مبارکه‌مك مبادله اولنه‌جق تاریخندن بر سنه مهلت مدتی کندولرینه امهال اولنه خامساً روسیه دونماسنك عودت ورجعتنده‌که انشاالله تعالی اشبو تصدیقنامهٔ مبارکه‌نك مبادله‌سندن صکره اوچ آی مدتده واقع اولمق کرکدر برنسنه‌یه احتیاجی واقع اولور ایسه دولت علیه‌م جانبندن وسع امکان مرتبه‌سنده مظاهرت اولنه .

اون سکزنجی ماده

اوزی صویی بوغازنده واقع قلبرون حصاری نهر مزبورك صول طرفی ساحلنده کفایت ایده‌جك اراضی ایله وآق صو ایله اوزی صویی بیننده واقع صحرای خالیه‌نك معارضه‌دن عاری مستقلاً علی‌الدوام روسیه دولتنك تحت تصرفنده قاله .

اون طقوزنجی ماده

قریم جزیره‌سنده واقع یکی قلعه قلعه‌سی وکرش لیمانلری درونلرنده موجود بولنان ایله واراضیلریله بحرسیاهدن باشلیوب طولا کرشك عتیق حدودلرینه وارەرق بوغاجه نام محله وارنجه بوغاجه محلندن خط مستقیم ایله بالادن آزاق دکزینه‌وارنجه معارضه‌دن‌عاری مستقلاً علی‌الدوام‌روسیه‌دولتنك تحت‌تصرفنده‌قاله .

یکرمنجی ماده

میلاد عیسانك بیك یدی‌یوز سنه‌سی یعنی تاریخ هجرت نبوینك بیك یوز اون اوچ سنه‌سی تولستوی نام حاکمی ایله آجو محافظی حسن پاشا بیننده عقد و تمهید اولنان سندات مفهوملرنده بیان اولندیغی اوزره ازاق قلعه‌سی اولکه وحدودیله الی‌الابد روسیه دولتنه تخصیص اولنه .

یکرمی برنجی ماده

ایکی قبارطه‌لر یعنی بیوك قبارطه و کوچك قبارطه تاتار طائفه‌سیله واقع جواریتلرندن ناشی قریم خانلریله تعلقلری اولمغله روسیه دولتنه تخصیص اولنملری ماده‌سی قریم خانلرینك ومشورتنك وتاتار باشلرینك اراده‌سنه احاله اولنه .

یکرمی ایکنجی ماده

ایکی دولت بیننده انعقادی وقوعبولان جمله عهودنامه وشرائط سابقه‌یی وبلغراد قلعه‌سنده واقع عهدنامه‌یی واندن صکره وجوده کلان عامهٔ شرائطی محو وازاله والی‌الابد فراموش ایتمك ایکی دولت میانه‌سنده بالاتفاق قرار ویریلوب شویله که مرسوم عهوداتك حقنه فی‌مابعد بردرلو داعیه مقوله‌سنی بنا ایتمیه‌لر ولکن میلاد حضرت عیسانك بیك یدی یوز سنه‌سنده تولستوی نام حاکمی ایله آجو قلعه‌سنك حسن پاشا نام محافظی ازاق اولکه‌سی حدودی وقوبان سنورینك تعیین وتحدیدینه دائر شرائط اشبو استثنادن بری اولوب کالاول بلاتغییر باقی قاله .

یکرمی اوچنجی ماده

کورجی ومکریل حوالیسنده واقع بغدادجق وکوتایسی و شهربان قلعه‌لریکه روسیه عسکری طرفندن ضبط اولنمشلردر قدیمدنبرو متعلق اولدقلری اصل صاحبلرینه متوقف اولمق اوزره روسیه دولتی طرفندن قبول اولنوب شویله که اکر تحقیقات قدیمه‌دن برو یاخود مدت‌مدیده‌دن مقدم دولت‌علیه‌م قلاع مذکوره‌یه مالك‌اولمش ایسه دولت علیه‌مه راجع اولمق اوزره قبول اولنوب اشبو تصدیقنامهٔ مبارکه‌نك مبادله‌سندنصکره وقت معهودده روسیه عسکری قلعهٔ مذکوره‌یی تخلیه ایلیه دولت علیه‌م دخی کندو طرفندن تعهد ایدرکه اولکی ماده‌نك مضمونی مقتضاسنجه حوالئ مزبوره‌ده اشبو محاربه امتدادنده دولت‌علیه‌مك علیهنه هرنه منوال اوزره حرکت ایتمش اولنلری نسیا منسیا عفو ایلیه ووجه معمول‌به‌اوزره والی‌الابد اوغلان وقز ویرکوسندن وهرکونه جریهٔ سائره طلبندن ابا و کف‌ید ایدر اوته‌دنبرو متعلقلری‌اولنلردن ماعدا طوائف مذکوره‌ارا‌سنده کندو رعایاسی اولمق اوزره فرد واحدك حقنه داعیه ایتمامکه دولت علیه‌م تعهد ایدر و کورجی ومکریللر طرفندن اوته‌دنبرو ضبط اولنان اراضی وسائر مستحکم یرلری تکرار مرسومونك حکومت ومحافظهٔ مطلقه‌لرینه ترك ایلیه و دیانت مناستر وکنیسالری

حقنه بردرلو تعرض وتضییق ایتمیوب عتیق اولنلرك تعمیرینه وجدیدلرك بناسنه ممانعت اولنمیه وچلدر پاشاسی وسائر سرکرده و ضابطان طرفندن بر درلو داعیه تحتنده اموالرینی اضاعت ایله تعرض اولنملرینی دولت علیهم منع ایلیه وطوائف مزبوره دولت علیه‌مك رعایاسندن اولمغله روسیه دولتی اصلا مرسومونه مداخله ایتمیوب تعرض ایلیه .

یکرمی دردنجی ماده

بعدالامضا وتصدیق المواد درعقب نهرطونه‌نك صاغ طرفنده موجود بولنان جمله روسیه عسکری عودت ورجعته متوجه اولوب امضا تاریخندن بر آی ظرفنده طونه‌نك صول قییسنه مرور ایده‌لر مزبور تماما طونه‌نك صول قییسنه کچدکدن صکره حرسوه حصاری بوشالدیلوب عسکر اسلامه تسلیم اولنه وبعده افلاق وبوجاق مملکتلرینك تخلیه‌سنه بردن وآن واحدده مبادرت اولنوب اشبو تخلیه ماده‌سنه ایکی آی مهلت تعیین اولنور وجمله روسیه عسکری مملکتین مزبورتیندن چکلدکلرندن صکره برطرفدن برکوکی قلعه‌سنی وبعده ابرائیلی و طرف دیکردن اسمعیل قصبه‌سنی کلی واقکرمان قلعه‌لریله روسیه عسکری ترك ایدوب عساکر سائره‌لرینه ملحق اولمغه متوجه اولدقدن صکره عساکراسلامیه‌یه قلاع مذکوره‌یی ترك ایده‌لر اشبو ایکی مملکتك تماماً تخلیه‌سنه اوچ آی مدت توقیت اولنور بالاده ذکر اولنان کیفیتدن صکره روسیه عسکری بغدان مملکتنی ترك ایدوب نهر طورله‌نك صول طرفنه مرورایده‌جکدر بوتقریب ایله مارالذکر مواضع وممالکك تخلیه‌سی ایکی دولتك مسالمت ومصالحهٔ مؤبده‌لرینك امضاسندن صکره بش آی ظرفنده واقع اولوب جمله روسیه عسکری نهر طورله‌نك صول قییسنه مرور ایلدکده اول زمان خوتین وبندر قلعه‌لری عساکر اسلامیه‌یه تسلیم اولنور انجق مجرد بوشروط ایله که بنه وقت مزبورده قلبرون حصاری تصریح اولنان اراضیسی مصالحهٔ مؤبده‌نك اون سکزنجی ماده‌سنده ایضاح اولندیغی اوزره آق صو ایله اوزی صویی بیننده واقع صحرای خالیه‌مك زاویه‌سیله الی الابد معارضه‌دن بری روسیه دولتنه تسلیم اولنه و آق دکز اطه‌لرینه دائر روسیه دونماسنك مصالحی و تنظیمات درونیه‌لرینه قابل اولدیغی سرعتله جزیرهٔ مذکوره اول حوالیده بولنان روسیه عسکری طرفندن کالاول معارضه‌دن بری دولت علیه‌مك ضبطنه رد اولنه‌لر چونکه بعد مسافه سببی ایله قابل دکلدرکه توقیت وقت اولنه و دولت علیه‌م تعهد ایدرکه دوست بر دولت اولدیغی جهتله دونمای مذکوره‌نك

استعجال عزیمتی ملاحظه‌سیله دولت علیه‌م ایفای لوازمه اعانت ایدوب وسع و امکان مرتبه‌ده اقتضا ایدن نسنه‌لری ویریلوب اول بابده دولت علیه‌مه رد اولنان مملکتلرده مادامکه روسیه عسکری موجود بولنور ایسه اشبو مملکتلرك حکومتی و نظامی روسیه‌لونك ضبطنده بولندیغی اوزره قالوب جمله روسیه عسکرینك کلیاً خروجلری وقتنه دکین دولت علیه‌م جانبندن ممالك مذکوره‌نك حکومتنه مداخله اولنمیه و بو مملکتلرده بولنان روسیه عسکرینك اقتطاف مأکولات و تداوك لوازم سائره‌سنه الآن عمل اولندیغی اوزره کذلك تماماً خروجلرینه دکین عمل اولنه و روسیه عسکرینك باش سرعسکری بو بابده مخصوصاً تعیین اولنان دولت علیه‌مك مأمورلرینه ممالك مزبوره‌نك هر بری تخلیه اولندیغنی خبر ایتدکجه دولت علیه‌مك عسکرلری رد اولنان اشبو قلعه‌لره ایاق باصیوب بالنفس دولت علیه‌م دخی رد اولنان اشبو مملکتلرنده کندو حکومتنی ادخال ایتمیه. قلاع وقصباتده موجوداولان روسیه‌لونك ذخیره ومهماتی مرادلری اوزره روسیه عسکری طرفندن تخلیه اولنوب دولت علیه‌مه رد اولنان قلعه‌لرده مجرد بو اثناده موجود بولنان دولت علیه‌م طوپلرینی ترك ایده‌لر و دولت علیه‌مه رد اولنان عامهٔ ولایتلرك اهالیسی هر نه جنس وحال وکیفیتدن ایسه‌لرکه روسیه دولتنك خدمتنده مستخدم اولمشلردر عقد اولنان مهلت سنویه‌ده اهل و عیال و امواللری برله روسیه عسکری ایله معا چکیلوب نقل ایتمك رغبتنده اولانلر منع اولنمیوب شروط مذکوره مقتضاسنجه کرك اول زمان وکرك تماماً بر سنه مدتنده وجوهله منع اولنمامسنه دولت علیه‌م تعهد ایده .

یکرمی بشنجی ماده

کرك اناث وکرك ذکور جنسندن اولان بالجمله اسرای محاربه و سائر اسیرلر هر نه پایه و رتبه‌دن ایسه‌لر ایکی دولتك اراضیلرنده بولندقجه روسیه دولتنده حسن ارادتلریله تنصر ایدن مسلمین و دولت علیه‌مده حسن ارادتلریله دین محمدی‌یی قبول ایدن خرستیانلردن ماعدا بالجمله اشبو عهدنامهٔ مبارکه‌نك تصدیقنامه‌لری مبادله‌سندن صکره درعقب و اصلا اشبو مصالحهٔ مؤبده‌نك ماده‌لری امضا اولندقدن صکره صدراعظم و روسیه دولتنك فلد مارشالنك تنبیهاتی ایصالیله برا و بحرا کلیتلو و سائر یرلرده واقع عساکر جانبین میانه‌لرنده هر درلو معاملهٔ خصمانه منع اولنمق لازم کلمکله درعقب صدراعظم وفلد مارشال

جانبلرندن آق دکز و قره دکز و قریم قارشوسنده واقع دونتمایه و مواضع سائرهٔ محاربه‌یه اولاقلر کوندریلورکه بعد انعقاد المصالحه هر یرده معادات و مقاتلات دفع اولنه و بر کونه اولاقلر صدراعظمك و جنرال فلد مارشالك تنبیهنامه‌لریله مصون و مأمون اوله‌لرکه روسیه اولاغی روسیه سرعسکری طرفنه تسابق ایدر ایسه اشبو روسیه سرعسکرینك وساطتیله صدراعظمك تنبیهنامه‌سنی دولت علیه‌م سرعسکرینه تسییر ایلیه و صدراعظمك اولاغی تبادر و تقادم ایدر ایسه سرعسکر دولت علیه وساطتیله فلد مارشالك تنبیهنامه‌سنی روسیه سرعسکرینه بعث و تسییر ایلیه و عقد اولنان مصالحهٔ مبارکه‌نك عقود و عهودی تمهیدی کرك طرف همایون خسروانه‌مدن وکرك روسیه پادشاهی مشارالیها طرفندن صدراعظم و دولت روسیه فلد مارشالی پترو قونته رومانچوفه تفویض و احاله اولنمغله عهدنامه‌ده مسطور اولان مصالحهٔ مؤبده‌نك جمله ماده‌لری ایکیسنك حضور و مواجهه‌لرنده عقد اولنمش کبی صدراعظم و فلد مارشال جانبلرندن دولتین طرفلرندن کندولره ویریلان رخصت کامله مقتضاسنجه مواد مذکوره‌یی امضا و خاتملریله تصدیق ایدوب اشبو مواد مفهومنده عقد و تمهید و وعد اولنان ماده‌لر قویاً و بلا تغییر مرعی و دقتله اجرا اولنوب خلافنه اصلا بر نسنه عمل اولنمیوب فرد واحده دخی ایتدیرلمیه و بعینه مطابق المعنی صورتلری امضا و خاتملریله تقریر و تصدیق اولنوب صدراعظمك سندی ترکی و اطلیان لسانیله فلد مارشالك سندی روسیه و اطلیان لسانیله دولتین جانبلرندن کندولره ویریلان رخصتنامه‌لر دخی مرخصلر طرفلرندن و دولت علیه‌م جانبندن اولمق اوزره فلد مارشاله ایصال و موادك امضاسندن صکره بش کون و یاخود قابل اولور ایسه مدت اقلده دخی مبادله اولنوب صدراعظمك سنداتی تسلیم ایتدکلری آنده فلد مارشال قونته رومانچوفك سندلرینی اخذ ایده‌لر .

خاتمه

ایمدی فیمابعد مواد مرقومه اوزره تجدید و تمهید اولنان صلح و صلاح رافع الحرب و الکفاح مقرر و معتبر طوتیلوب شیمهٔ کریمهٔ شهریاران صداقت معتاد و قاعدهٔ مرعیهٔ تاجداران وفا اعتیاد اوزره عهد و میثاق و تماماً تصدیق ایدرزکه کرك ذکر اولنان یکرمی سکنز موادك شروط و قیودینه و صلح صلاحك مواثیق و عهودینه وکرك دیکر ایکی قطعه اعطا اولنان نشان همایونمده

محرر و مسطور مادہ‌لرینك شروطلرینه کمال رعایت اولنوب مادامکه اولجانبدن دخی مرخصلری طرفندن تأیید و تصدیق اولنان موادك خلافنه وضع و حرکت صادر اولمیه طرف همایون پادشاهانه‌مزدن و اخلاف نصفت اتصافمزدن وکلای عالیمقام و میرمیران صاحب الاحتشام و امراء ذوی‌الاحترام و عموماً عساکر نصرت ارتسامنز و بالجمله عبودیتمز ایله شرفیاب اولان طوائف خدامدن بر فرد خلافنه متعلق وضع و حرکت ایلمیه .

تمت تمام

خاتمه عهدنامه‌ده مذکور ایکی ماده‌دن بریسی مصارف حربیه تضمینیدر که دولت علیه اوچ تقسیط ایله بهر سنه بشر بیك کیسه آقچه ویرلمك اوزره اوچ سنه ظرفنده روسیه‌لویه اون بش بیك کیسه آقچه تأدیه ایتمکی تعهد ایتمشدر . ایکنجیسی آق دکز آطه‌لرینك سرعت تخلیه‌سیدر که ذکر اولنان عهدنامه‌نك اون یدنجی ماده‌سنده آق دکزده بولنان روسیه دونناسنك اوچ آی مدتده چکلمسی مشروط ایسه‌ده ممکن مرتبه برآن اقدم حرکت ایتمسنی روسیه دولتی تعهد ایلمشدر .

جلد ثانینك صوکی

فهرس

جلد ثانی

اون یدنجی باب

دردنجی سلطان مراد :

٤ — سنان پاشا کوشکی دیوانی : سپاهیلرك تأدیبی — ساطور ، ایپ، کمند ایشلیور .

— وقایع داخلیه و ایرانیه .

— جبالی یانغینی ، قهوه‌خانه‌لرك ، توتونك منعی ؛ (اراذلی تأدیب و عوام ناسی ترهیب) پولتیقه‌سی . ..

— ازنیق قاضیسنك اعدامی ، شیخ‌الاسلام اخی زاده حسین افندی وقعه‌سی — معن اوغلی فخرالدین .

— بوکا چاره قلیج ، همان قلیج قولنك معتبر اولدیغی دور .

— آبازه پاشا بوسنه‌ده — قانیجه‌دن یوللانان اسرانك اعدامی — میخانه‌لرك قاپانمه‌سی ، سرخوشلرك قتلی — آبازه پاشانك سبب قتلی .

٥ — ایران سفری : قانلی ایز ، روان فتحی ، شهزاده بایزید و سلیمانك استانبولده قتلی ، تبریزك فتحی ، تبریزده غارت و یغما — مراد رابعك استانبوله دخولنده‌کی آلای .

— فرانسز سفارتخانه‌سی مأمورینیله سفیری حقنده‌کی معاملات شدیده — اعداملر — قاتل نفعی بایرام پاشانك صدارتی — قریم احوالی — ایران سفیری مقصود خان ومعیتی مأمورینك احوالی، محبوسیتی، ایکی آدمنك فراری، بونلرك صورت صلبی .

— ایکنجی قانلی ایز : شیخ سقریه‌نك عاقبت حالی ، (امیرچلبی) نك سبب وفاتی اعداملر و اشکالی ، منازعهٔ تیمار — بغدادك صورت فتحی ، وقایع فجیعه — ایران معاهدهٔ صلحیه‌سی .

٦ — سلطان مراد رابعك وفاتی، مدت سلطنتی — احوال عمومیه‌سی ، قتل و تدهیش پولتیقه‌سی — تاریخك شواهد حقانیتی .

فائده‌لر :

زیارت خرقهٔ سعادت — طیاق، حبس، قتل — دوکونلر ، اویونلر — نادر شاه — سلطان دوکونی (۱۲ نجی عصر) — علوفه دفتری اخراجی ، ایلچی قبولی رسمی — اصطلاحات تاریخیه — اسکی سلاحلر — قتل شاعر نفعی — ۱۲ نجی عصرده معیشت ، شنلکلر .

اون سکزنجی باب

سلطان ابراهیم :

تاریخ جلوسی ، سنی — سلطان ابراهیمك قورقوسی ، تردّدی .
سلطان مراد رابعك جنازه‌سی — (شاهینکرای) ك سبب قتلی — امیرکون خانك قتلی — آزاق قلعه‌سنك استردادی — قنه اوغلی نام شقینك قتلی — سلحدار مصطفی پاشانك قتلی .
— نصوح پاشا زاده حسین پاشا : (خواجه چایر) محاربه‌سی ، روسجقه فراری ، صورت قتلی .
— پیاله پاشانك اسپانیا ساحلنی اورمه‌سی ، اموال غنائم و ضبط سفائن .
٢ — جنجی خواجه : تزویراتی — قره مصطفی پاشانك مقتولیتی .
— شیخ‌الاسلام یحیی افندینك وفاتی .
پیاله پاشانك کیفیت اختناق — جنجی خواجه‌نك آناطولی قاضیعسکرلکی غلطه قاضیلغی ، پادشاه خواجه‌لکی .
— ادرنه‌یه سیاحت شاهانه : اودون طاشیتمق مسئله‌سی ، جنجی خواجه‌نك دور اقبالی .
٣ — کرید وقعه‌سی : قزلر آغاسی سنبل آغانك نفیی ، سلحدار یوسف پاشانك کرید سفرینه مأموریتی ، خانیه‌نك فتحی .
رجال دولتك احوالی ، سلطان ابراهیمك حالی .
— سلطان ابراهیم و یوسف پاشانك محاوراتی ، یوسف پاشانك قتلی .
— راقوجی — کرید احوالی .
— سلطان ابراهیمك تزاید مجنونیتی : خرستیانلرك ، وندیکلیلرك قتلی فرمانی ، سفرانك بك اوغلنه کچه‌لری .
— ١٠٥٧ سنه‌سی جنجی خواجه‌یه یارامیور : یونس قاضی ایله یتیشمه‌سی ، جنجی خواجه‌نك آناطولی صدارتندن عزلی و سرایدن اخراجی ، استثقال — قریم خانی (اسلامکرای) ك احوالی .
— سلطان ابراهیم واحوال مجنونانه‌سی . (نعیما) تاریخنك بوزمان حقنده‌کی لقاداتی — صوك زمانی : وزیر احمد پاشا ، شکر پاره .
٤ — سمور و عنبر موداسی ، احوالك دها زیاده وخامت کسب ایتمسی — قره مراد و مصلح‌الدین بکتاشی ، قره چاوش — فاتح جامعنده اجتماع

— احمد پاشانك قتلی — جنجی خواجه‌نك فراری — سلطان ابراهیمك خلعی — مدت سلطنتی ، احوالی — هنكام سلطنتنده احوال دولت — شهزاده‌لرمزك تربیه‌لری — انتریقه‌لر — قوچی بك رساله‌سندن مقتبسات — احوال عمومیه‌مز .

فائده‌لر :

مهترخانه — انقلاب ، اختلال — كلمات تاریخیه — مجارستان ، اردل — كرید آطه‌سی — یدی قله .

اون طقوزنجی باب

دردنجی سلطان محمد :

تخته جلوسی ، سنی ، قلیچ آلاینده‌كی حالی و قیافتی — كوسم والده ، طرخان والده .

— جنجی خواجه ، پاره‌لرك اعاده‌سی ، طوسون چاوشك اوینه فراری ، چیقان نقدی و اشیای سائره‌سی ، ابریم میرلوالغی ، قتلی .

— قندیه محاصره‌سی .

— آناطولیده‌كی شقاوت .

٢ — سلطان احمد جامعی وقعه‌سی : صوفی محمد پاشانك اطواری ، سپاهك كریده كیتمه‌مك و سلطان ابراهیمك هانكی فتوا ایله قتل ایدلدیكنی آكلامق اوزره قیامی ، بیقلی محمود ، سپاهك ادعالری ، یكیچرینك سلاحلاندیرلمسی .

— سپاهك سلطان احمد میداننه تجمعی ، دوه‌جیلر چورباجیسی محمد آغانك پاره‌لنمه‌سی .

— یكیچرینك وزیر خانه هجومی ، سلطان احمد جامعنده قتلی ، سپاهك قتلی — دولتك ایكی عسكری یكدیكرینی قیرییور .

— اوجاق آغالرینك بیغی بالطه كسمیور — بیقلی محمودك قتلی .

— اشقیادن حیدر اوغلنك اسپاطه‌ده اسارتی ، استانبولده صلبی — كریدده عسكرمز و ونديكليلرك سوده لیماننده مغلوبیتی .

— استانبولده یكیچریلرك تجاوزاتی .

— قپودان دریا ونیق احمد پاشانك (فوچه) ده مغلوبیتی — صدراعظم صوفی محمد پاشانك عزلی ، قتلی .

— كرجی عبدالنبی ، اون بش بیك كشی ایله استانبول اوزرینه یوریشی .

— رشوت ، والیلك ، متصرفلقلرك صاتیلمه‌سی ، حکومتك کوسم سلطان ایله قره مرادك الندە قالیشی .

— قاضیعسکر عزیز افندی ایله سلطان محمدك ملاقاتی ، کرجی نبی ایله اسکداردە محاربه .

— اشقیادن قاطرجی اوغلنك (آطه) قصبه‌سنده‌کی رذالتی ، کرجی نبینك قتلی ، قزاز احمدك صلبی .

— کریده‌دە سوده قلعه‌سی اوکنده ونیق احمد پاشانك شهادتی ، کرید اردوسنده اختلال .

— سلطان محمدك ختانی — قاطرجی اوغلنك بکشهری متصرفلغنه تعیینی .

— یکیچری اوجاق آغالرینك امور حکومته مداخله‌سی ، مراد پاشانك استعفاسی — حکومتك کندی ضعفنی حس ایتمه‌سی ، نمچه قرالنه یازیلان نامه‌نك تبدیلی — نعیما تاریخنك (غریبه) سی ، نفس محترم حکومتك مرتشی اولمسی — قندیه قالر ایچنده ، بوزجه آطه ایله لمنی‌نك ونديکلی النه دوشمه‌سی — احوال رعایا وتحصیلات .

— بر انکلیزك ازمیردە انکلتره قونسلوسندن آلەجغی مسئله‌سی ، انکلتره سفیرینك حبسی . یکیچریلرك ایلچی‌یه زوال یوقدر دیه ادعالری — شیخ الاسلامك صورت عزلی — تصرف دیه اوتوز بیك کشینك آج براقیلمسی —

— صدراعظمك قوردیردیغی قالیونك حین تنزیلده غرقی .

— قپودان علی پاشا قوماندا‌سنده‌کی دونانمانك مغلوبیتی .

— ایچ ایل وویوده‌سی حسن آغانك سپاهیلری آیاغه قالدیرمسی ، مظالمی ، شقینك شقی‌یه تسلیطی .

۳ — خروج اهل سوق ، تفصیلاتی ، سیاوش پاشانك صدارتی — کوسم سلطان ، طرخان سلطان فرقه‌لری — خلع سوزلری ، کوسم سلطانك قتلی ، آغالره قورقو دوشمه‌سی ، مسلمان اولان سنجاق آلتنه کلسون . شهر خلقنك و طوائف عسکریه‌نك سنجاق آلتنه اجتماعلری ، بکتاش آغانك ، قره چاوشك ، وسائره‌نك طوتولوب اعداملری — قاریشقلقلرك ۱۰۶۶ یه قدر دوامی .

— شقاوت : آبازه حسن آغا ، ابشیر پاشا وقعه‌لری .

— رجال علمیه‌نك احوالی : قاضی اسعد ایله مفتی ابو سعیدك منازعاتی

— ابشیر پاشانك صدارتی ، صورت قبولی ، استانبوله دخولی ، احوالی مظالمی ، قتلی — مراد پاشانك صدارتی ، استعفاسی — طرخونجی احمد پاشا ومراد پاشا صدارتلرنده‌کی عسکرك مقداری — بصره وقعه‌سی .

— وقعهٔ وقوانیه تفصیلاتی .

٤ — کوپریلی محمد پاشا صدارتی : احوال عمومیه — صدارتی درت شرط ایله قبولی ، سلطان محمدك دعاسی — ایلك اجراآتی : زوربالرك تأدیبی ، اعدامی .

دفتر امینی ، الاکوز محمدك ، شام والیسی سیاوش مصطفی پاشانك قتلی — سرایك مقربلردن تطهیری ، شیخ سالمك اخناقی ، روم پطریقی (پارته‌نیوس) لك صلبی .

— طوپال محمد پاشا دونانماسنك مغلوبیتی ، قره محمدك آتدیغی کولله‌نك کور قپودان باشتردهسنی بر هوا ایتمسی ، بوزجه آطه و لمنی‌نك استردادی — راقوجی زاده‌نك عصیانی ، اردلك یغماسی ، یکرمی بیك اسیر یوز اللی طوپ اخذی — راقوجی زاده‌نك یرینه (بارچیقای) لك تعیینی — (کیغا) نك افلاق بکلکنه تعیینی .

— اردل ویرکوسنك قرق بیك دوقه آلتوننه ابلاغی .

— آبازه حسن پاشانك شقاوتی ، تفصیلاتی ، مرتضی پاشانك حیله ایله یاقه‌لایوب آبازه حسن و عونه‌سنك اعدامی — سؤ اداره ، کوپریلینك سؤ اداره‌یی قالدیرمق ایچون اختیار ایتدیکی اصول — دولتك اعدای خارجیه‌سی — اعدای داخلیه‌سی : شقاوت ، ارتشا ، ارتکاب ، یانغین .

— کوپریلی‌یه آوستریا سفیرینك ، عموم ملل خرستیانیه‌نك اتفاقندن بحث ایتمه‌سی اوزرینه ویردیکی جواب .

— کوپریلینك وفاتی ، سلطان محمود رابعه وصیتی .

٥ — فاضل احمد پاشانك صدارتی : ینه (تأدب و ترهیب) پولتیقه‌سی — آوستریا سفری : (اویوار) لك ضبطی ، تاتار عسکرینك (موراویا) و سیلزیا طرفلرنده جولانی : سکسان بیك اسیر — اتفاق مقدس — سلطان محمدك آوجیلغی — (سن‌غوتار) محاربه‌سی : جنرال مونته قوقولینك غالبیتی ، فاضل احمد پاشانك مغلوبیتی — آی‌زنبورغ معاهده‌سی ، (آپافی) نك اردل پرنسلکی — فاضل احمد پاشانك کریده عزیمتی : قندیه‌نك فتحی — کرید عثمانلیلره قاچه مال اولمشدر ؟

— احمد فاضل پاشا وفرانسه سفیری (دولاهی) زاده — وانی افندی — اون دردنجی (لوئی) نك علیهمزه سبب قیامی — دولت‌علیه‌نك محوی‌تصوراتنك فرانسه‌ده دورانی و اسبابی .

— له سفری و نتایجی — ژان صوبیه‌سکی — له سفرینك روسلر

اوزرینه توجیهی — فاضل احمد پاشانك وفاتی — قره مصطفی پاشانك صدارتی : (چهرین) قلعه‌سنك ضبطی .

٦ — ایکنجی ویانه محاصره‌سی : تفصیلاتی : راقوجی ، آپافی اختلاللری — توکلی ایمره — مجارلر — ویانه‌یه عزیمت ، ایام محاصره ، عسکرده فتور — پاپا (ئی‌نوصان) ، فرانسه قرالی اون دردنجی لوئی — له قرالی (ژان صوبیه‌سکی) — قوهلنبرغ محاربه‌سی — عثمانلی اردوسنك انهزامی ، بدون محافظی ابراهیم پاشانك اعدامی — سلطان محمدك بلغراددن ادرنه‌یه عودتی — مصطفی پاشانك قتلی : تقدیرات تاریخیه .

٧ — بدون والیسی مقتول ابراهیم پاشانك وصیتی .

— اون دردنجی اهل صلیب هیئتی — موسقوا چارینك قریم اوزرینه یوریمه‌سی ، (صوبیه‌سکی) نك ترکلر علیهنده‌کی فکری .

— سلیمان پاشانك مغلوبیتی ، (بودین) ك بر دها عودت ایتمامك اوزره دشمن النه دوشمه‌سی — موره‌ده (موروزینی) — سلیمان پاشانك فراری .

— عسکر طرفندن محضر ترتیبی : فتواجی احمد چاوش ، کوچك محمد ملازم باشی احمد ، چولاق حسین و سائر محرکلرك تشویقاتیله اردوده اختلال — اردونك استانبوله یوریمه‌سی — وخامت احوال — اوستریالیلرك اردلی ضبطی .

— خلع : تفصیلاتی .

سلطان محمدك مدت سلطنتی . شهزاده‌لری — شمائلی .

فائده‌لر :

دوناتمانزك زوالی — ماصال ، سمور سراق — بر وزیرك قتلی — بر پادشاهك خلعی وقتلی — بایراقلر — طریق علمیه — فاقیلر — التفات پادشاهی — ایکی حکمدار آره‌سنده مکاتبه — هدایای پادشاهی — خزینهٔ عامره بودجه‌سی — چادرلر — مسکوکات .

یکرمنجی باب

ایکنجی سلطان سلیمان :

تخته جلوسی ، سنی .

— ایلك مهم وقعه : زوربالرك قیامی — عدم انضباط ، غائلهٔ دولت — یکیچری وسپاهك عقد اتفاق ایلملری — کوچك محمدك پاره‌لنمسی ، چولاق حسین ،

کل حسن، قره‌مانلی عثمان وسید محمد، کل پیری کبی زوربالرك تجاوزاتی. تعرضاتی — جلوس بخششی — کوپریلی زاده مصطفی پاشایی، شیخ الاسلامی، یکیچری آغاسنی عزل ایتدیرملری — صدراعظم سیاوش پاشانك سراینه هجوملری، مشارالیهی قتل ایتملری، مالنی یغما و جاریه‌لرینی حماللر آرقه‌سنه ویره‌رك کوندرمه‌لری — پاشانك نعشنك هوقاق اورته‌سنده قالمسی .

— بدستانده ساداتدن برینك زورله مالنی آلملری اوزرینه مومی‌الیهك بر صیریق اوجنه بیاض بر بز باغلایوب مسلمان اولان سنجاق دیبنه کلسون دیه ندا ایتمسی . خلقك اجتماعی — زوربالردن بر قاچنك اعدامی .

— نمچه‌لیلر — موره‌ده (موروزینی) .

— آدمسزلك یوزندن یکن عثمان پاشا نامنده برتوریدینك سرعسکرلکی.

— توریدی طائفه‌سی و آناطولی .

— آوستریالیلرك تکلیفی : اولاح، اردل ومجارستانك کاملاً ترك ایدلمسی.

— تکفور طاغلی مصطفی پاشانك صدارتی : یکن عثمان پاشا و حسن پاشا مسئله‌سی .

— وندیکلیلرك (آغریبوز) ی محاصره ایتملری ، توتون ، مسکرات رسمنك تکراراً آلنمسی .

— نمچه‌لیلرك (بلغراد) اوزرینه یوریمه‌لری — یکن عثمان پاشانك فراری

— بلغراد و سمندره‌نك آوستریالیلرك النه دوشمه‌سی — پادشاهك ادرنه‌یه عزیمتی .

— کدك محمد پاشا شقیسی ایله یکن عثمان پاشا وآدملرینك اعدامی .

— رجب پاشانك سرعسکرلکی ، مغلوبیتی . آوستریالیلرك (نیش) وسائر پالانقه‌لری ضبطی .

— کوپریلی فاضل مصطفی پاشانك صدارتی : عدالت فرمانی ارسالی ، اهالی اوزرنده‌کی آغیر ویرکولرك رفعی .

— مصطفی پاشانك (دراغمان) ده آوستریا قوماندانی (سه‌کندورف) ی مغلوب ایلمسی — نیش ، بلغراد ، سمندره ، ویدینك استردادی — سلطان سلیمانك وفاتی : مدت سلطنتی : اوائل احوالی .

فائده‌لر :

تحریر املاك — اصطلاحات تاریخیه .

یکرمی برنجی باب

ایکنجی سلطان احمد :

تخته جلوسی ، سنی — فرانسه سفیری (شاطونوف) ك تکلیفی .
آوستریالیلرك بوزغونلغنی ، توکه‌لی .
— سالانقمن محاربه‌سی ، سردارا کرمك شهادتی ، تلفات و ضایعاتمز اوخریلی علی پاشانك صدارتی ، حدودده‌کی رعایای خرستیانیه‌نك شقاوتی ،
— لهلیلر — شام ، بصره احوالی .
— مهتدی مصطفی‌نك سبب قتلی ، صدراعظمك طوری ، سبب عزلی .
— عیدیه‌نك تکرار تقدیمنه دائر اراده — حاجی علی پاشانك صدارتدن استعفاسی .
— قالایلی احمد پاشا ، رعایای غیر مسلمه‌نك قیافتی .
— استانبولده‌کی سفرای اجنبیه‌نك ایکی فرقه‌یه آیرلمسی .
آوستریا سفرینك دوامی .
— سلطان احمدك ارتحالی ، مدت سلطنتی .

فائده‌لر :

دارالسعاده آغالغی . سلحدارلق .

یکرمی ایکنجی باب

ایکنجی سلطان مصطفی :

جلوسی ، سنی .
— ایلك نشر ایتدیکی خط همایون ، حربه بالذات عزیمتی — قپودان دریاموجه‌زاده حسن پاشانك ساقزی استردادی — مزه‌مورطه حسین قپودان.
صدراعظم علی پاشانك سبب قتلی .
— لیپوه‌نك ضبطی ، جنرال وه‌ترانك مغلوبیتی .
— لوندلرك الغاسی — روسلرك (آزاق) قلعه‌سنی ضبط ایتملری .
٢ — بیوك پترو .
— سنته مغلوبیتی .
— قارلوفچه معاهده‌سی و نتایجی — خطالرمز ، قارلوفچه معاهده‌سنك

اهمیتی، صورت انعقادی — (توکه‌لی ایمره)نك اذمیدده اقامه‌سی — ویرکولرك، جزیه‌نك عفوی.

— کوپریلی حسین پاشانك داخلی سیاستی — مزه‌مورطه حسین پاشانك وفاتی — شیخ الاسلام فیض الله افندینك انتریقه‌لری — ایوب اوغلنك قتلی، صدراعظمك سبب استعفاسی — فیض الله افندینك نفوذیله (دال طبان مصطفی) پاشانك صدارتی — دولتکرایك عزلی، عصیانی — دال طبانك عزل و قتلی، رامی پاشانك صدارتی، رعایای غیر مسلمه‌نك تنظیم قیافتی، وندیك ترجمانك ضرباً جزاسی.

۳ — خلع سلطان مصطفی: فیض الله افندینك تغلبی، کرجستانه یوللانان ایکی یوز جبه‌لینك آیا صوفیه‌ده متداخل مواجبی ایسته‌ملری، فیض الله افندینك دامادی عبدالله پاشا، سکبان باشینك قتلی، محضر عمومی، قره‌قاش، طوربنال احمد، مبعوثلرك اکری دره‌ده توقیفی. فیض الله افندی و اوغللرینك عزلی — (باباسکی) ده هر ایکی طرفك برلشمه‌سی، رامی پاشانك فراری.

— خلع مدت سلطنتی

فائده‌لر:

ابنیه، قیافت و مراسم الباسیه — اون ایکنجی عصرده معیشت، سورختان — کلمات تاریخیه.

یکرمی اوچنجی باب

اوچنجی سلطان احمد:

جلوسی، سنی.

استانبول اردوسنك شیار قلغی، آزغینلغی — فیض الله افندینك صورت فجیعهٔ قتلی — سلطان احمدك تدبیرلری.

— پانسلاویزم: قری یانیچ — دلی پترونك اجرا آت داخلیه وسیاسیه‌سی، بزم اجرا آت داخلیه و سیاسیه‌مز — اوروپاده وضعیتمز.

— روسلرك آزاق طرفلرنده‌کی فعالیتلری.

— قالایلی احمد پاشا، بالطه‌جی محمد پاشا.

— فرانسه سفیری (فه‌رییول) ك تبلیغاتی.

— پولتاوا محاربه‌سنك نتایجی، روسلر، اسوچلیلر، لهلیلر — رعایای غیر مسلمه و بیوك پترو، فرانسه سفیرینك تعقیب ایتدیکی خط سیاست. اسوج

قرالی (شارل) — کوپریلی نعمان پاشانك صدارتی ، بالطه‌جی محمد پاشانك ایکنجی صدارتی .

٢ — پروت معاهده‌سی: مطالعات عمومیه — بیوك پترونك اولتیماتومی : (خرستیان قویون سوریسنك عثمانلی قوردی الندن چکدیکی) مظالم .

— قره‌طاغ احوالی ، دانیلو پتروویچ .

— روسیه‌یه اعلان حرب — بالطه‌جی محمد پاشانك براً و قپودان دریا محمد پاشانك بحراً عزیمتلری .

— بیوك پترونك حرکات عسکریه‌سی، (استانه‌لیچه) ده‌کی موقعی، چاریچه قاترینه‌نك تدابیری ، شافیروف ، پترونك شافیروفه ویردیکی امرلر — بالطه‌جی محمد پاشانك تکلیفاتی ، شافیروفك معاهده‌یی امضایه مسارعتی، پروت معاهده‌سنك درت مادهٔ اساسیه‌سی — بالطه‌جی محمد پاشا خلافکیرانك القاآتی، مشارالیهك لمنی‌یه نفیی ، یوسف پاشانك صدارتی .

— روسلرك معاهده احکامنه عدم رعایتلری .

— سلطان احمدك ادرنه‌یه عزیمتی ، ایکی یوز بیك عسکر طرفندن رسم چکید اجراسی — اون ایکنجی شارل مسئله‌سی.

٣ — وندیك ، آوستریا سفری : اولاح بکی (برانقووان) ك ، (قانتاکوزه‌ن) ك احوالی .

— قره طاغ تأدیباتی .

— وندیك علیهنده حرب : موره سفری ، موره غالبیتلرینك کریده تأثیری .

— پرنس (پرنس اوژه‌ن) ك اولتیماتومی : قارلوفچه معاهده‌سنك نقض ایدلدیکنی مبین تبلیغاتی .

— (پتروارادین) محاربه‌سی: علی پاشانك شهادتی ، ضایعاتمز، طمشوارك بلغرادك استیلالری — پاساروفچه معاهده‌سی و نتایجی .

٤ — جبالی یانفینی ، مطبعه‌جیلغك ابراهیم متفرقه نامنده‌کی بر ذات طرفندن استانبولده تأسیسی — پاساروفچه معاهده‌سنده مرخص اولان سلحدار ابراهیم پاشانك بیوك ایلچیلك ایله ویانه‌یه اعزامی ، کوتوردیکی هدایا .

— اون ایکنجی شارلك مقتولیتی .

— راقوچی‌نك تکفور طاغنده اقامتی .

— صدراعظم ابراهیم پاشا ولاله سفاهتی .

ایران سفری : شاه حسین ، میرویسی ، میر محمود — روسلر وعثمانلیلر ،

طاغستان‌سیلرینك دولته تابعیتلری، داود خان — فرانسه سفیری (دوبووا)نك توسطی ، روسلرله عقد معاهده. حکومتك ایرانیلره قارشی زبونشلکی — ایران اصول داخلیه‌سی ، شاه طهماسب ، احمد پاشانك هزیمتی — بیوك قاتزینه‌نك وفاتی — ایران احوالی و سلطان احمدك سفردن فراغتی — داماد ابراهیم پاشا و احوال خصوصیه‌سی .

— اختلال ، پاطرونه خلیل وقعه‌سی .

— سلطان احمد ثالثك سلطنتدن فراغی .

فائده‌لر :

ارکان‌دولت — کیلار عامره — ابراهیم متفرقه، مطبعه‌جیلق — سفرانی استقبال و ضیافت — معلومات متفرقه — هدیه‌لر — معلومات متفرقه .

یکرمی دردنجی باب

برنجی سلطان محمود :

تخته جلوسی ، سنی — جلوس تفصیلاتی .

کچیردیکمز غریب دورلر احوالندن : استانبول قاضیسنك اجتهادی ، قلیج آلاینده زوربالرك مطالباتی — زوربالغك اجراآتی ، احوال غریبه ، حکومتسزلك — پاطرونه خلیلك اعدامی ، زوربالرك محوی .

ایران‌سفری : شاه طهاسبك (همدان) ده مغلوبیتی ، (کاشان) ، (اصفهان) آقینلری ، عقد معاهده ، هیئت استشاره اعضاسی — نادر شاهك ظهوری ، مغلوبیتی ، غالبیتی ، نادر شاهك (مغان) صحراسنده عقد ایتدیکی مجلس عمومی ، نتیجه‌سی ، شاهلغنك اعلانی ، تجدید معاهده ایچون تکلیفاتی .

٢ — روسیه ، نمچه : قالغای (فتحکرای)ك قفقاسیه طرفنده‌کی جولانی، روسلرك مدعیاتی ، آزاق و اوزی قلعه‌لرینه هجوملری .

— روسیه‌یه اعلان حرب : لهستان احوال داخلیه‌سی ، دولت علیه‌نك روسیه باش وکیلی (غلوفکین) ه شدید المآل بروتستو کوندرمسی — روس سفیری (ویش‌نیاقوف) ك فکری — (آزاق) ه هجوم — خواب غفلتدن اویانمه‌مز : آوستریا ایله روسیه‌نك ائتلافی — آوستریا سفیری (طالمان) ك حیله‌لری — روسلرك مطالباتی ، فرانسزلر — صدراعظم (السید محمد پاشا)نك حرکاتی ، بطائتی — (نیه‌میروف) مذاکره‌سی ، آوستریانك صفت توسطی ترك ایده‌رك مطالباتده بولنمه‌سی ، اعلان حرب ایلمه‌سی — آوستریالیلرك (نیش) ه ، روسلرك آزاق ، اوزی ، قیل برونی استیلالری .

— روسلرك قريمده مغلوبيتى ، جنرال مونيخ .
— بلغرادك آوستريالیلردن استردادى .
— فرانسز سفيرى (ويلنوو) — بلغراد مصالحه‌سى .
— روسلرك بغدانه استيلاسى ، بلغراد مصالحه‌سنه تمايللرى — عقد مصالحه ، شرائط .
— اسوچله عقد اتفاق .
— ايمپراطوريچه آنايه نامهٔ همايونك صورت ارسالى .
— آننانك وفاتى ، مسلكى .

٣ ايران سفرى : وزير اعظم نشانجه احمد پاشا ، ايران سفيرى (حاجى خان) ك مأموريتى ، منيف افنديك ايران سفارتى .
— قيزلر آغاسى بشير آغا .
— (نادرشاه) ك بغدادى محاصره‌سى — متوفى (حسين‌شاه) ك اوغلنك طرف دولت عليه‌دن ايران شاهى اعلان قيلنمه‌سى — نادر شاهك مطالباتى ، يكن محمد پاشانك (روان) ايله (قارص) آره‌سنده مغلوبيتى .
— نادر شاهك اسكى اعتبارينى غائب ايتمسى . (١١٥٩) معاهده‌سى .
— بشير آغانك وفاتى ، حافظ بشير اغانك تغلبى ، قتلى .
— ايران احوال داخليه‌سنك يكيدن تذبذبى .
— وهابى غائله‌سنك مقدمه‌سى .
— ١١٥٤ و ١١٦٧ سنه‌لرنده ايكى اعدام .
— سلطان محمودك وفاتى ، مدت سلطنتى ، (تاريخ جودت) ك مطالعه‌سى .

فائده‌لر :

كلمات تاريخيه — اوراق عتيقه و وثائق تاريخيه — معلومات متفرقه — ١٢ نجى عصرده روسيه ايله مناسبتمز — افلاق ، بغدان (فنارليلر) — يكيچرى معيناتى ، قزغان شريف — روسيه چارى بيوك پترونك وصيتنامه‌سى — معلومات متفرقه .

يكرمى بشنجى باب

اوچنجى سلطان عثمان :

تخته جلوسى ، سنى — اجراآت ابتدائيه‌سى .
— خليجك طوندينى .
— سلطان عثمانك طبيعتى ، حكيم اوغلى على پاشا ايله محاوره‌سى .
— صدراعظم بيقلى على پاشانك قتلى ، پادشاهك ندامتى .

— یکرمی سکز چلبی زاده سعید پاشانك صدارتی .
— نور عثمانی جامعنك اکمالی — راغب پاشانك صدارتی .
— وفاتی ، مدت سلطنتی ، احوال و حرکاتی ، زمانی .

فائده‌لر :

سلطان مصطفای ثالث و راغب پاشا حقنده .

یکرمی آلتنجی باب

اوچنجی سلطان مصطفی :

جلوسی ، سنی ، کیفیت جلوسی — راغب پاشانك صدارتده ابقاسی — قلیج آلایی — عفو رسوم — اوقاف حرمین مقاطعاتنك تنظیمی — ینه رعایای غیر مسلمه‌نك تنظیم قیافتی حقنده تنبیهات — قتل پولتیقه‌سی .
— لوند اشقیاسنك تدمیری .
— نادر شاهك وفاتی .
— سقاریه نهرینك ازمید کورفزینه ربطی تصوری — دیبای رومی قماسنك احیاسی ایچون دستگاهلر نصبی — پادشاهك تبدیل کزمه‌سی .
— کورك کیلمه‌سنك منعی .
— ایرانده (زند کریم) خانك ظهوری .
— استانکوی وقعه‌سی .
— راغب پاشانك وفاتی : مشارالیهك مسلك حکومتی ، سیاسیسی .
— روسیه احوال عمومیه‌سی : اوچنجی پترو ، قاترینه .
— پروسیا قرالی بیوك فردریق و خلاصة الاعتبار .
— غریبه .
— صدراعظم مصطفی پاشانك قتلی و محسن زاده‌نك صدارتی .
— قوهٔ بحریه‌مزك زوالی .
— دین تأدیبك ذمت دولته قیدی ، وقایع متفرقه بر قالیون احتراق ، بر ارمنی‌نك جمعیت فسادیه تشکیلی .

٢ — ١١٨٢ سفری : قاترینه‌نك تزاید نفوذی و اسبابی — حمزه پاشانك صدارتی ، تشبثات حرب جویانه‌سی ، (قریم کرای)ك ورودی ، حضور پادشاهیده عقد ایدیلن انجمن مقرراتی .
— حمزه پاشا و روسیه شهبندری (اوبرسقوف)ك ملاقاتی : اعلان حرب ، (خلاصة الاعتبار) و (تاریخ اساسی) یه کوره .

— ساخته اوچنجی پترو .
— روسیه قرل اردولری ، صدراعظم امین پاشانك اردو ایله حركتی
— مجلس حرب ، آرای مختلفه روسلرك تجاوزاتی ، رخاوتلرمز — امین پاشانك عزلی ، قتلی ، مولداوانجی علی پاشانك صدارتی — (حوتین) لك ، اولاح، بسارابیا وبغدانك روسلرك النه دوشمه‌سی، (قرتال) صحراسی بوزغونلغی.
— بحر سفیدده روس دوننماسی .
— موره عصیانی .
— چشمه وقعهٔ بحریه‌سی — غازی حسن پاشا .
٤ — مصلحته بر بونده نظام ویریز ، تدبیری — قریمك استیلاسی ، قریملیلرك استقلال هوسلری ، قاترینه‌یه اطاعتلری .
٥ — وخامت احوال — متارکه ، متارکه موادی .
روس دوننماسنك مصرده ، سوریه‌ده فعالیتی: علی بك وابوالذهب.
— روس باش قوماندانی (رومیانچوف) و محسن زاده .
— سلطان مصطفانك ارتحالی ، مدت سلطنتی ، احـوالی — دولتك احوال عمومیه‌سی .
فائده‌لر :
اون ایکنجی عصرك اواخرنده مجادلهٔ افكار — زندكریم خان ، حكومت زندیه — قاپیتولاسیونلر — اوچنجی پترو ، ایكنجی قاترینه — ١١٨٢ سفری وسؤ تدبیر — مصراحوالی — ١٢نجی و ١٣نجی عصرده اصنافلق: كدكلر — ماری ته‌رەز — برکوی و بکرش مکالمه‌لری .

یکرمی یدنجی باب

برنجی سلطان عبدالحمید :

تخته جلوسی — محسن زاده‌نك صدارتده ابقاسی ، روسلرك ایلریله‌ملری — اوچ قولدن هجوم ایدوب روسلری اورته‌دن قالدیرملم سوزلری ، روسلرك اوچ قولدن هجومی .
٢ — قینارجه معاهده‌سی : صورت وقوعی .
فائده‌لر :
قینارجه عهدنامه‌سی .